63 B 7

Ex Bibliotheca Jomin. Ernest.

PROMPTUARIUM JURIS PRACTICUM,

Ad modum

LOCORUM COMMUNIUM,

Ordine Alphabetico,

Ex probatissimorum JCtorum Scriptis practicis, cum annotationibus eorum, quæ mutata sunt in foro Saxonico,

PER ORDINATIONEM PROCESSUS SAXONICAM RECOGNITAM, SELECTUM,

Atq; in gratiam

Practicorum, inprimis autem eorum, qui, sive causis in foro perorandis occupati, sive in negotiis judicialibus vel extrajudicialibus peregre constituti, librorum suppellectilem ad manus habere nequeunt, in vicem

BIBLIOTHECÆ JURIDICÆ PORTATILIS,

publici juris factum,

PARS PRIOR

Cum Præfatione

JOH. BENEDICTI CARPZOVII, J.U.D.
Sereniss. ac Potentiss. Regi Polon. & Electori Saxon. à Consiliis Commissionum, nec non Consulis & Syndici Zittaviensis.

LIPSIÆ & ZITTAVIÆ,
Sumtibus JOH. JAC. SCHOEPSII, 1727.

PRÆFATIO.

ÆQVO ATQVE BENEVOLO
SALUTEM DICIT PLURIMAM
LECTORI

JOH. BENEDICT. CARPZOVIUS,
J. U. D. Seren. Reg. Polon. & Elect. Saxon.
a Consiliis Commissionum, nec non
Consul & Syndicus Zittaviensis.

NOn heri solum, aut nudius tertius invisum fuit, sed a longissimis inde temporibus multorum conviciis laboravit, & hodienum sinistrius, quam par erat, sentientium virgulam experitur censoriam, quod in congerendis Locorum Communium, ut vocant, Collectaneis studium occupatur. Sunt quorum inter Eruditos magnifacimus nomen,

qui ad ignavos homines, & quibus pro cerebro fungus eſt, ablegandum ſatis dictatoriè exiſtimant, quos inter Galli Germanorum labores alto ſupercilio derident, quorum tamen argumentis, una cum Mareſii & Sorelli iniquioribus ſtricturis more ſuo, h. e. eruditè ſatisfecit clariſſimum Germaniæ literatæ ſidus *Morhofius in Polyhiſtor. Lib. I. cap. 21.* Sunt alii, qui meticuloſius memoriæ damnum exinde ſuſpicantur, quæ olim *Julii Cæſaris* de Druidum diſciplina mens fuit, utpote quibus fas non erat, quicquam literis mandare, ne literis confiſi minus memoriæ ſtudeant, & præſidio literarum diligentiam in perdiſcendo, & memoriam remittant, *de Bello Gallico Lib. VI. c. 14. n. 4.* Cum enim ex Platonis ſententia, mater Muſarum ſit memoria, & tantum ſciamus, quantum memoria tenemus, hinc Socratem vere ſtatuiſſe ajunt, literas, quas vulgus putat, juvandæ memoriæ cauſa repertas, memoriæ aliquo modo officere, referente *Quintiliano Lib. 2. Inſtitut. Orat. cap. 2.* Sane ſi quid audiſſent olim homines dignum cognitu, non libris, ſed animo inſcribebant, hac exercitatione confirmata memoria facilè tenebat, quicquid vellet; & quod quisque ſciebat, habebàt in promptu. Poſt reperto literarum uſu dum

libris

libris fidere cœptum, non perinde ſtuduerunt animo infigere quod didicerant. Ita factum eſt, vt neglecto memoriæ cultu minus vivida eſſet rerum cognitio, & pauciora quisque ſciret. *Eraſmus Lib. 3. Apophtegm.* Quoniam tamen haud omnibus idem divino munere beneficium contigit, ut felici ſemper fruantur memoria, & magni cæteroquin Viri ſæpiuſculè novercantis defectum naturæ hac in parte conqueruntur, quin imo ætatis, morborumque vitio, aut aliis animi corporisque infirmitatibus non raro memoriæ vis atque vigor imminui ſoleat, ideo ſubveniendum fragilitati humanæ, & in confectione Locorum Communium remedium huic malo excogitandum fuit. Utique longe optimum memoriæ ſubſidium ejusmodi Excerpta præſtare, & quemlibet eruditionis diffuſæ, variæque cupidum iisdem quam maxime indigere *Drexelius in Aurifodina Lib. I. c. 10. p. 90. & Keckermannus Conſil. Log. de LL. CC. adornand. p. 2. Coll. 1.* abunde demonſtrarunt. Siſtuntur enim recordationi noſtræ uno intuitu cumulatè, quæcunque de quovis argumento per omnem vitam enotata nobis ſunt, & eam ob rem non inconvenienter memoriæ ſubſidiariæ vocantur, & pars memoriæ artificialis conſtituuntur,

 Vin-

Vincent. Placcio de arte excerpendi cap. I. §. 5. Hinc omni tempore hujus generis Scriptores invenias non paucos, qui diligenti cura & ſtudio in ephemerides redigerent, quicquid notatu dignum in aliorum ſcriptis offenderent, & ab interitu labantis maleque fidæ memoriæ vellent vindicatum. Cujus rei apud antiquos in utroque *Plinio*, *Gellio*, aliisque exempla habemus, & argumento ſunt librorum excerptorum apud Veteres nomina, de quibus prolixe agit *Morhofius cit. loc. p. m. 242.* Huc referendi veniunt Commentarii libri, ita dicti a commentando, quod in memoriam revocent nobis, quæ lecta ſunt, ſicut commentari pro excerpere uſurpat *Gellius Not. Attic. Lib. I. c. 9.* Hinc Commentarienſes & Memoriales iidem qui Librarii dicebantur, & apud *Ciceronem pro Milone cap. XII.* Librarium Legum pro Volumine Excerptorum ex Legibus invenimus. Neque in Atticis finibus, unde fons & origo omnis eruditionis dimanavit in Latium, hæc memoriæ ſubſidia minus fuerunt in uſu, id quod Græcorum *χρηστομαθεῖαι, ἐκλογαί, ἀνθολογίαι, ὑπομνήματα, ἀνάλεκτα*, & id genus ſcripta alia abundeque & ſatis teſtantur. *Conf. Placc. de Arte Excerp. cap. I. §. 1.* Unde non eſt cur rideant Germanos

manos Exteri, & in omnes crimen illud consueta maledicentia diffundant, quasi solummodo ex Locis sapiant Communibus, & quo quis magis eosdem habeat instructos, eo minus chartæ parcat, cum non veterum modo Græcorum, Latinorumque scriptá ferè pleraque nonnisi Collectanea, sub variis titulorum involucris contineant, verum etiam recentiorum Auctorum labores in Collectaneis potissimum subsistant, quæ spreta Locorum Communium simplicitate, atque exoso vocabulo ascititios titulorum ornatus mentiuntur, atque sub Lectionum antiquarum, Memorabilium, Polyanthearum, Polymathiarum, Seminariorum, Theatrorum, Bellariorum, Dierum Canicularium, Officinarum, Florilegiorum &c. specie superbiunt. Quin imo in Gallia plures Libri sub titulo Collectaneorum, quæ patrio sermone Recuil vocant, prodeunt quotidie, ut vel hoc nomine objectum Germanis crimen suo Autores exemplo dispungant ac diluant. Digna tanto Viro vox est, quam habet *Morhoff. in Polyhistor. Lib. I. cap. XXI. p. 239. Loci Communes*, inquiens, *variæ doctrinæ quasi promicondi sunt, neque tam contemtim habendi, ut vulgo à Sciolis quibusdam habentur, qui nisi ex aliorum Locis Communibus profecissent,*

 arctè

arctè profecto secum habitarent. Ratio instituti haud permittit, ut idipsum per exempla comprobatum demus, aut sollicita Scriptorum enumeratione qui in omni studiorum, scientiarumque genere Locos Communes conficere sategerunt, Lectoris patientiam fatigemus. Sufficiat impræsentiarum pauca quædam de Collectaneorum Scriptoribus præcipuis, quos in Juris disciplina habemus, præfari. Quod dum ago, imprimis meminisse juvabit, *Pandectas*, quibus post repurgatam ab Imperatore Justiniano, & postliminio quasi restitutam Romani Jurisprudentiam, Jurium cultores utuntur, ex immensis veteris Prudentiæ voluminibus fuisse collectas §. 2. *procem. Institut.* eaque propter non magis appropriato, quam Locorum Communium vocabulo insigniendas, quandoquidem ipso Imperatore teste tum temporis innumera erant JCtorum volumina, ex quibus Jura petebantur, adeo ut duo millia Librorum, & trecies centena millia versuum numerarentur. *L. 2. pr. & §. 1. L. 3. §. 1. C. de Vet. Jur. Enucl.* Utut autem Sacratissimi Imperatoris beneficio feramus acceptum, ut ex tanta Librorum multitudine constitutiones Legum antea confusæ in luculentam erigerentur consonantiam, & antiquatis anilibus

libus fabulis nihil inutile nihilque perperam positum, sed quod in ipsis rerum obtinet argumentis, ab Imperiali splendore liceret appetere, tantus tamen Jurisprudentiæ ambitus Viris summi nominis visus fuit, ut exemplo Imperatoris admoniti, quod omnium habere memoriam divinitatis potius, quam mortalitatis sit *L. 2. §. 14. C. de V. J. E.* memoriæ consulendæ curam susciperent, quam non nisi scriptura felicius conservari posse suo tempore JCtorum Princeps, Baldus intelligebat. Hinc tot Paratitlorum congeries, tot communium Opinionum Juridicarum Syllogæ natæ sunt, scilicet ut Jurium Studiosi haberent in expedito, quod undiquaque usibus suis vel reconderent vel depromerent. Longum foret singula recensere, aut absolutum contexere Catalogum Autorum, qui in colligendis aliorum in Juris studio laboribus operam posuerunt. Defunctus est hoc labore, quantum ad veteres attinet, *GEORGIUS DRAUDIUS in Bibliotheca Classica librorum Juridicorum*, ex recentioribus vero *SIMON PAULI*, *CORNELIUS à BEUGHEM*, nec non *MARTINUS LIPENIUS*, *Bibliothecas* suas *Reales* adornando; omnium vero optimè illustris *LYNCKERUS in Instructorio Forensi* quærentium

 desi-

desiderio faciet satis. Ita dantur alii, qui in colligendis Decisionibus & Consiliis propriis solummodo occupati erudito Orbi profuerunt, quorsum *ERNESTI COTHMANNI, AYMONIS CRAVETTÆ, MATTHÆI*, item, *PETRI WESENBECIORUM, PETRI SURDI, JACOBI MENOCHII, DAVIDIS MEVII, JOH. STUCKII, JOH. BRUNNEMANNI* aliorumque magnorum JCtorum labores refero. Ex adverso alii certorum Tribunalium, vel Collegiorum Responsa congesserunt, quo nomine *Practica, & Decisiones Rotæ Romanæ* celebres sunt, & è recentioribus *Consilia Tubingensia, Marpurgensia, Altdorffina, Kilonienfia, Argentoratensia, Jenensia, Lipsiensia, Wittebergensia &c.* collectoribus *CHRISTOPHORO BESOLDO, HARPRECHTO, VULTEJO, RITTERSHUSIO, SCHMIDIO, LYNCKERO, CARPZOVIO, BERGERO & HORNIO* luci publicæ donata. Sic habemus Scriptores alios, qui communes Opiniones collegerunt, alios item, qui certas quæstiones per JCtorum sententias confirmant, & ad priorem classem *JULII CLARI receptæ sententiæ, RAYMUNDI FICHARTI communes opiniones, HIERONYMI CÆVAL-*

LOS

LOS *Speculum aureum communium Opinionum*, quod communes Opiniones continet contra communes; ad posteriorem vero *MEVII*, *CARPZOVII*, *RICHTERI*, *KOEPPENII*, *ARUMÆI*, *MOLLERI*, *MODESTINI*, & *HARTMANNI PISTORUM*, *GAILII*, aliorumque industria referenda. Quos quidem omnes Locorum Communium Scriptoribus certo respectu accensendos esse, nemo facilè ibit inficias, qui scopum Collectaneorum, qui ad memoriæ subsidium collineat, penitius considerabit. Longe tamen potiori Jure hoc sibi nomen vendicant, qui non contenti uno vel altero Juris articulo, in universum Jurisprudentiæ ambitum curas intenderunt, & sive sub Lexicorum, vel thesaurorum, vel Repertoriorum vel tandem Locorum Communium Schematibus Collectaneis suis lucem sunt fœnerati. Quo quidem in negotio eminet Oceanus Juris, sive *TRACTATUS TRACTATUUM*, jussu Gregorii XIII. Pontificis Maximi in unum congestus a Francisco Zilletto, & Venetiis an. 1584. XXVII. Tomis editus, quem ideo in censum Locorum Communium referendum esse existimo, quod plurium Autorum singuli, vel etiam Unius plures labores selecti secundum Ordinem Pandectarum Juris in unum reda-

cti

cti ſint Volumen, & ab interitu, qui pro illorum conditione temporum, & injuria imminere videbatur, vindicati. Porro qui *Collegium Juris Argentoratenſe*, ſingularis induſtriæ atque Judicii Opus, quod a diverſis quidem Autoribus ad ſeriem Digeſtorum compilatum, ultimis tamen *JUSTI MEYERI & GREGORII BICCII* curis debemus, non poſtremo inter Locos Communes loco numerabit, a vero non aberraverit. Denique huc etiam vel maxime puto pertinere, *Diſputationes* JCtorum conjunctim editas, quarum Autores ſemper ſtudioſiſſimi creduntur in colligendis fuiſſe, quæ ad argumenti quod tractant illuſtrationem pertinere poſſent. Principem inter eas locum non abs re merentur *BASILEENSIUM* Volumina IX. item *STRYKII & LAUTERBACHII* Collectiones, quibus ſi Index generalis inſtructus acceſſerit, ad abſolutum LL. CC. uſum parum opinor defuturum. Cæterum inter eos, qui ſub Lexicorum Juridicorum titulo ad ſeriem Alphabeticam compoſitorum complexi ſunt, quæ ad verborum, ac proinde etiam rerum ſignificationem in Jure videbantur ſpectare, primas utique omnium calculo tenet *JOHANNES CALVINUS*, qui ex *SIMONIS SCHARDII, PE-*

TRI

TRI CORNELII BREDERODII, PANDULPHI PRATÆI, & imprimis *BRISSONII*, aliorumque antè ſe Lexicographorum annotationibus ſuas collegit, & non raro integras operi ſuo inſeruit. Lapſum tamen eſſe nonnunquam in Romanorum antiquitatibus a Viris rei Philologicæ & Jurium peritis obſervatum fuit. His ſuccedunt, qui Theſauris ſuis orbem literatum locupletarunt, interque eos primum nominandæ veniunt *CARDINALIS FUSCHI Concluſiones Practicæ IV. Voluminibus* comprehenſæ, in quibus Practicorum ſui ævi ſententias, receptasque opiniones ex omni Jure, Regnorum item, Provinciarum, Civitatum, & aliorum locorum Statuta, mores, conſuetudines, indulta, & privilegia operoſe ſatis perſequitur, atque ſub Titulis generalibus ordine Alphabetico recenſet. *CHRISTOPHORI BESOLDI Theſaurus Practicus*, *à CHRISTOPHORO LUDOVICO DIETHERRO auctus*, nec non *PAULI MATTHIÆ WEHNERI Obſervationes Practicæ*, & *JOH. JACOB SPEIDELII Speculum* in omnium verſantur manibus, qui in foro operantur, ut proinde intento ſaltem digito ad LL.CC. Scriptores retuliſſe ſufficiat. Porro laude ſua non eſt defraudandus *ARNOLDI de*

REYGER

REYGER Thesaurus Juris, primum ab Auctore ex Martini Dobbercini Repertorio reviso, aliisque probatissimis Juris Scriptoribus, sub certis titulis ordine alphabetico dispositis, non contemnendo labore concinnatus, postea per *AHASVERUM FRITSCHIUM* auctus, & propter adhibitum in excerpendo selectum, imprimis commendandus, maxime vero, quantum ad remissiones ad fontes Juris Civilis, in pretio habendus. Inter eos, qui Repertoriorum nomen præferunt recensendi sunt *JOHANNES BERTACHINUS*, *NICOLAUS de MILIS*, *ÆLIUS ANTONIUS NEBRISSENSIS*, & alii, qui tamen in Repertoriis suis præter occurrentes in Jure terminos vix quicquam explicant, & proinde ad Lexicographorum classem potius remittendi. Sub eodem titulo, at longe dispari instituto insigniter de patria promeritus est *SAMUEL LUFFT*, Repertorium Juris Saxonici conficiendo, in quo Constitutiones Provinciales Electoratus Saxonici, prouti in Corpore Juris Saxonici auspiciis Johannis Georgii II. Electoris, gloriosissimæ recordationis collectæ extant, in Locos Communes digestas eo quidem studio & industria adornavit, ut evolventibus, non leve adminiculum

præstare

præſtare poſſint. Denique ſub Locorum Communium ſimplici, at genuino vocabulo Jurium cultoribus prodeſſe ſtuduit *JOHANNES BECHTOLDUS*, qui laudabili conatu materiarum Juris Univerſi tam Theoretici, quam Practici fontes in Legibus, Legumve Interpretibus oriundos, ſub generalibus ad ordinem literarum elementarium diſpoſitis Titulis ſatis accurate pertractat, atque ſi emendationes varias, & luculentas acceſſiones *ANDREÆ CHRISTOPHORI ROESNERI* adhibeas, in Cathedra non minus, quam foro verſantibus lucem affundit. Celebris eſt etiam *AUGUSTINI BARBOSÆ THESAURUS LOCORUM COMMUNIUM JURISPRUDENTIÆ*, ex ejusdem Axiomatibus, & Analectis *JOH. OTTONIS TABORIS*, nec non filii, *TOBIÆ OTTONIS TABORIS* collectus, tandemque novis Axiomatibus illuſtris *SAMUELIS STRYKII* auctus, cujus ſi vel ſolum nomen allegavero, ſatis erit ad commendationem. His addimus demum *CHRISTOPHORI COLERI ſententias ex utroque Jure collectas*, & in ordinem Alphabeti affabre diſpoſitas,

 nec

nec non *STANISLAI ZOCHOWSKII regulas Juris, & Locos Communes forenses*, quorum de Jure & Praxi communi frequens est, & versatus in foro usus & allegatio. Verum enimvero utcunque prostent in allegatis Autoribus memoriæ subsidia, & suum abunde usum pro instituti cujusque ratione in publicum dispergant, si tamen dicendum, quod res est, plerique hujus generis Libri aut mole sua laborant, eoque ipso nauseam legentibus creant, aut nimium concisi sunt, & in remissionibus ad Autores unice subsistunt, aut mere Theoretica tractant, & Jura præsertim provincialia negligunt, aut denique ex obsoletis, & Juri Justinianeo unice inhærentibus Scriptoribus sua depromunt. Desiderata fuit hanc ob rem non semel, maxime ab iis, qui perorandis in foro causis vacant, ejusmodi compendiaria Juris, quo utimur, collectio, in qua succincta perspicuitate ex optimis probatissimisque Legum Interpretibus, Theoretica cum Practicis conjungerentur, & convenienti disponerentur ordine, ut sive in itinere constitutis, sive in ipso Advocatorum conflictu hærentibus, ubi nec Bibliothecarum adminicula ad manus, nec evolvendi

copia concessa, suppellectilis librariæ vices supplere possit.

Num qui præsens usibus Tuis, Lector Benevole, exhibetur Liber isthoc munere functurus sit, nec ne, Tuum erit arbitrari. Conscriptus fuit ab initio, atque privatis destinatus commodis a Viro suæ ætatis Jurisconsultissimo, & usu fori quam maxime exercitato, in cujus scriniis, postquam ante hos 6. & triginta annos ex mortali scena discesserat, repertus fuit, & tandem in manus Bibliopolæ justo titulo delatus. Qui postquam hosce manuscriptos labores erudito Orbi diutius invidere indignum ratus, de iisdemque publici juris faciendis cogitans, Viros in arte Juris peritissimos in consilium adhibuisset, consultum visum fuit, ut ex recentioribus JCtorum, quibus seculum nostrum superbit scriptis notatu digna convenienti insererentur loco, potissimum autem, quæ usus fori, quem Observantiam vocant, de die in diem immutaverat, cura notarentur diligenti, denique quid Sereniss. atque Potentiss. Rex & Elector Saxoniæ in Ordinatione Processus Saxonici Recognita noviter sanciverat, in quibus a prisco proceden-

 di mo-

di modo receſſum eſt, ſtudioſe indigitaretur. Obſtetricantes huic negotio manus rogatus adhibuit Vir Conſultiſſimus, Dominus Johannes Georgius Bertoch, Jurium Doctor & Practicus apud Zittavienſes fama nominis & eruditionis clariſſimus, qui collatis illuſtrium JCtorum, Strykii, Bergeri, Rivini, Hornii, Wernheri, Barthii, aliorumque Scriptis, quæ proſtant, practicis, ea quæ Operi manuſcripto deeſſe videbantur, ſingulari ſtudio, nec infeliciore ſucceſſu ſupplevit, quæ minus uſitata, aut ſuperflua judicabat, maturo judicio reſecuit, & ea ſolummodo ſelegit, quæ ex Legum fontibus, variisque Juris Antiſtitum doctrinis decerpta præſentiſſimum in vita communi, foroque uſum pollicebantur, denique totum Opus ita adornavit, ne primus utiliſſimi inſtituti finis decollaret, aut in eam liber molem excreſceret, quæ compendiarii manualis menſuram excederet. Imprimis vero ab allegatorum copia, quantum fieri licuit, prudenter abſtinuit, ne inanis labor chartam oneraret, veruntamen ne deſit, ubi quæſtionem propoſitam latius diſcuſſam invenias, citatas Leges, Doctorumque ſententias curioſius inveſtigavit, &

ſtudioſe cavit, ne quod plerumque accidere videmus, Autorum ſaltem nomina futiliter coacervaret, ſed ipſos fontes, & ſcaturigines cujusque argumenti fideli manu aperiret. Quod reliquum eſt, placuit ordinis, ſive methodi ſimpliciſſima ratio, ad ſeriem Alphabeti diſpoſita, quantumvis aliquibus exploſa, atque rejecta, quam in tantum non aſpernatus eſt Conſultiſſimus Dominus Collector, ut potius veſtigia primi Autoris ſecutus, accedente Titulorum generalium Indice, commodiſſimum juvandæ memoriæ remedium exiſtimaverit. Unicum adhuc monendum cenſuit Bibliopola, quod licet integer Tractatus ob inſtantes nundinas prodire nequeat in publicum, typographi tamen labor non interruptus perduret, donec Pars libri poſterior per unius vel alterius menſis ſpatium colophonem Operi imponat. Ita Vale, Lector Benevole, & ſicubi laudabiles hoſce conatus non omni ex parte albo dignos judicaveris calculo, cenſuram tamen benigniorem haud denegabis, memor effati Imperatoris Juſtiniani Sacratisſimi, cujus verba *in §. 13. præf. tert. de Confirmat. Digeſtor. ad Magnum Senatum*, noſtra hic facimus, dicentis: *Si quid ex multitudine*

ea, quæ nunc congeſta ſunt, videbitur eſſe perperam poſitum, attamen humanæ naturæ imbecillitatem conſiderantibus, non extra juſtam apologiam ne hoc quidem videbitur eſſe: in nullo enim aberrare, ſeu in omni irreprehenſibilem, ſeu inemendabilem eſſe, divinæ utique ſolius, non autem mortalis eſt conſtantiæ atque roboris. Scribeb. Zittaviæ apud Luſatos, pridie Calend. Octobris, Anno poſt Chriſtum Servatorem natum M. DCC. XXVI.

ABACTIO PARTUS.

I.

ABigens partum, ſi fuerit inanimatus, pœna extraordinaria, relegationis vel fuſtigationis, ſi vero vitalis, pœna gladii plectitur, ſive parens fuerit, ſive extranea perſona, *ord. crim. art. 133. conſtit. El. Sax. 4. p. 4.* ibique *Carpz. d. 1. ſeq. & Pr. Cr. qu. 11. n. 3. ſeq.*

2. In Saxonia partus habetur pro animato, medio geſtationis tempore elapſo: vulgo vero poſt quadrageſimum a conceptione diem, *Carpz. d. c. d. 2. n. 5. & Pr. Cr. c. l. n. 5. 6. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 183. n. 4.*

3. In irrogando mortis ſupplicio etiam conſtare debet de efficacia medicamenti, & necem ex eo ſecutam eſſe, *Carpz. Pr. Cr. c. l. n. 26. Wernher. l. c.*

4. Hac mortis pœna mater afficitur, non ſolum ſi poculum abortionis ſumſerit, ſed & ſi aliis modis partum in utero interemerit, & cauſam abortui dederit, *Carpz. ad d. c. d. 4. & Pr. Cr. c. l. n. 12. ſeq.*

5. Qui mulierem prægnantem, ignorans, eam gravidam eſſe, vel absque animo procurandi abor-

tum, percuſſit, vel medicamentum dedit, & ſic abortum cauſavit, pro ratione circumſtantiarum, vel relegatione, vel carcere, vel pœna pecuniaria multabitur, *Carpz. Pr. Cr. c. l. n. 25.*

ABBREVIATURÆ.

1. Notarius cifris, abbreviaturis, & notis uti non prohibetur, modo ſint conſuetæ & intelligibiles, Schlegels *Notarius, c. 1. §. 5.*

ABIGEATUS.

1. Abigeatus crimen hodie punitur ut furtum, *Carpz. Pr. Cr. qu. 86. n. 36. Struv. ex. 48. th. 96. Berger. jurispr. crim. p. 62.*

ABOLITIO.

1. Recuſata defenſione pro avertenda inquiſitione, ad principem confugere, atque abolitionem petere poterit inculpatus, *Barth. hodeg. for. c. 6. §. 12. ibique lit. b. p. 905. ſeq.* add. *Titius in obſerv. ad Lauterb. tit. ad SCt. Turpil. Ludovic. uſ. pract. diſt. jurid. lib. 48. tit. 16. diſt. 2.*

2. Abolitio quidem in delictis, jure humano, capitalibus fieri poteſt, non vero in delictis, jure divino, ultimo ſupplicio coërcendis, *Barth. d. §. 12. ibique lit. a. p. 905. ſeq.*

3. Aboleri tamen poteſt proceſſus inquiſitorius, ſi appareat, homicidium ſaltem eſſe caſuale, neceſſarium, vel etiam culpoſum, ubi vel plane nulla, vel arbitraria modo pœna obtinere poteſt, *Barth. l. c.*

4. Princeps anteceſſorum ſuorum, nec non a ſemet ipſo, praevia cauſæ cognitione, conceſſas abolitiones revocare, denuoque contra inculpatos inquiſitionem decernere non poteſt, *Berger. p. 2. Supplem. ad jurispr. crim. obſ. 26. p. 61. Barth. d. §. 12. lit. c. p. 909.* poſtquam enim princeps delictum abolevit, habetur

betur, ac ſi reus per ſententiam eſſet abſolutus, *Farinac. oper. crim. qu. 4. n. 1.* cum per abolitionem accuſatus e numero reorum eximatur, *Theodoric. jud. crim. c. 10. n. 28.* adeoque delictum, ſemel abolitum, nullo modo de novo puniendum, ita, ut reus nequidem incarcerari aut moleſtari amplius poſſit, *Guazzin. de defenſ. reor. def. 30. c. 6. n. 6.* Secus ſi abolitio ſub-& obreptitie impetrata *Barth. l. c.*

5. Magiſtratus inferior, isque merum imperium habens, neque peracta inquiſitione, neque ante abſolutam inquiſitionem cum inculpato ſuper pœna publica tranſigere poteſt; idque nullo diſcrimine, ſive patrimonialem habeat, ſive adminiſtratoriam jurisdictionem; itemque ſive cauſæ fuerint criminales, ſive civiles, *Berger. jurispr. crim. p. 211. ſeq. & p. 2. ſupplem. obſ. 171.* Neque enim facultas abolendi inquiſitionem, certa mulcta præſtita, magiſtratui inferiori competit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 223.*

6. Aſt in levioribus delictis poſſe etiam ignominioſam ad inquiſitionales articulos reſponſionem, per oblationem mulctæ ad pias cauſas, cum expenſis judicialibus, declinare inculpatum, præjudiciis confirmat ipſe *Berger. p. 1. ſupplem. ad jurispr. crimin. obſ. 45.* add. *Barth. hodeg. for. c. 6. §. 12. lit. b. p. 909.* Illudque etiam procedere, ad declinandum juramentum purgatorium, præjudicio corroborat, *Thœnniker. in advoc. prud. in for. crimin. c. 11. n. 11. p. 58.* add. *Berger. Jurispr. crimin. p. 202.*

7. Et pro attentato juris aggratiandi, & abolitione illud habendum non eſſe, ſi judex inferior, merumque imperium habens, talem oblatam mulctam ab inquiſito accipiat, dum anticipando quaſi præſtat ſtatim, quorſum collineat inquiſitio, ut pro-

inde frustranea ulterior sit inquisitio, docet *Barth. c. l.* add. *Horn. cl. 15. R. 17. p. 1051.*

ABORTUS PROCURATIO.

Vid. loc. *abactio partus.*

ABSENS, ABSENTIA, ABSENTIS BONA ET CURA.

1. Absens ex justa causa, si præsertim superioris licentia accedat, ratione beneficiorum, pro absente non habetur, *c. 13. 14. 15. X. de cleric. non resid. Tellez. ad c. 7. X. d. tit. Surd. de aliment. T. 9. qu. 97. a. 7. Horn. cl. 1. R. 34. p. 68. b.*

2. Abesse non videtur, qui procuratorem in provincia reliquit, *l. 20. de minor. l. 39. ex quib. caus. maj. A. Fab. in C. lib. 5. tit. 40. d. 9.* ubi etiam, quod bonis absentis, qui procuratorem in provincia reliquit, curator dari non possit, nisi procurator male administret.

3. Bona diu absentis committuntur custodiæ & administrationi ejus, qui proximior est heres, *Struv. jurispr. lib. 1. tit. 28. aph. 1.* remotiore excluso, exclusus enim a spe successionis, hoc ipso etiam excluditur a cura & custodia bonorum absentis, *A. Fab. d. tit. 40. d. 5.*

4. Parum refert, quod is, qui curator datur, infirmi judicii esse dicatur, & sit mulier, minor aut infans, dummodo sit proximior agnatus cognatusve, & ab intestato successurus: ea enim cura nil nisi custodia est, & quasi successionis præmatura, quamvis licita, occupatio. Et curatores, vel propter ætatem, vel sexum, minus idonei, per easdem personas, per quas res proprias gerunt, absentis bona administrare possunt, *A. Fab. d. tit. 40. d. 1. Brunnem. ad l. ult. C. de legit. tutor.* add. *Wernh. p. 5. obs. 22.*

5. Nec

5. Nec tamen ipſo jure quis fit curator: ſed magiſtratus autoritas ut accedat, neceſſe eſt, *Carpz. p.3. c.15. d.48.*

6. In concurrentia plurium cognatorum ſolus erit curator, qui a judice datus, quanquam dari omnes debeant, ſi petant, & aliud nihil impediat, *A. Fab. d. def.1. Richter. dec.65.* Unde monet *Carpz. d. c.d.49.* quod illi, qui vigilat, & tacentibus aliis, in eodem gradu poſitis, cognatis, petit curam, ea ſit deferenda.

7. Et ſi ſemel uni cura delata fuerit, reliqui, pari licet in gradu conſtituti, ad eandem curam haud admittuntur, *A. Fab. in Cod. lib.7. tit.20. def.44. Wernher. in Supplem. nov. ad p.2. obſ.356.*

8. Quæ quoque ad heredes tranſit, excluſis aliis, pari in gradu licet conſtitutis, *Carpz. d. def.49. Wernher. ſel. obſ. for. p.2. obſ.356.* modo tamen & illi ſpem ſuccedendi habeant, *Carpz. lib.6. R.63.* Plane, & in Saxonia, cura bonorum abſentis, fratri & ſorori ſimul commiſſa, poſt unius mortem ad ejus liberos pro rata tranſit, *Wernher. ſel. obſ. for. p.10. obſ.254.*

9. Aſt curatoris heredes teſtamentarii, vel ab inteſtato extranei, in cura bonorum abſentis, ejusdem cognatis proximioribus haud præferuntur, *Carpz. p.3. c.15. d.50. & 51.*

10. Cum curator abſentis habeat adminiſtrationem bonorum, & actiones, tempore perituras, exercere poſſit, *l.14. de reb. autorit. jud. poſſid. Carpz. d.c. d.52.* &, reverſo abſente, ad rationes reddendas, *A. Fab. lib.5. tit.40. def.6.* nec non ad bona, cum omnibus fructibus, etiam ultra alterum tantum, reſtituenda ſit obſtrictus, *l.3. §.8. de eo, quod cert. loc. Carpz. d. c. d.56.* illi, vel ſi plures, omnibus & ſingulis

incumbit præſtatio cautionis, *A. Fab. tit. 40. def. 10. Carpz. d. c. d. 52.* Quæ eo magis neceſſaria eſt, cum abſens in bonis curatoris ſui tacitam hypothecam non habeat, *l. 22. §. 1. de reb. autor. jud. poſſid. Carpz. dec. 135. Berger. E. D. F. tit. 45. obſ. 2. not. 2. p. 1501.*

11. Cautio fieri debet eo in loco, ubi bona ſunt ſita, & quidem vel pignoribus, vel fidejuſſoribus: quandoque tamen admittitur juratoria, *Carpz. d. c. 15. d. 53.* add. vero *Mev. p. 2. dec. 61.*

12. Si ſatisdatio exſpiret, aut ſaltem difficilioris fiat exactionis, puta: ſi bona poſſeſſoris ob æs alienum vendantur & diſtrahantur, curam ceſſare, & bona abſentis aliis cognatis, licet remotioribus, ſub cautione æque idonea, reſtituenda eſſe, niſi poſſeſſor denuo ſatisdare velit, tradit *Carpz. d. c. d. 54.*

13. Invitus nemo datur curator abſentis, *l. 2. §. 3. de curat. bon. dand. A. Fab. d. tit. 40. def. 6.* niſi magna adſit neceſſitas, vel arbitrium imperantis, *d. l. 2. Schœpffer. Synopſ. jur. priv. d. tit. n. 3.*

14. Curator minoris, qui, deinceps major factus, abeſſe cœpit, ejusdem veluti abſentis curam ſuſcipere non poteſt, ſine novo magiſtratus decreto, *Berger. E. D. F. tit. 8. obſ. 1. not. 3. p. 298.*

15. Finitur cura bonorum abſentis, ex quo annum ætatis ſeptuageſimum abſens compleviſſe creditur, ejusque bona, relaxata cautione, proximis heredibus adjudicantur, *Carpz. d. c. d. 57. Horn. cl. 8. R. 3. p. 466. Berger. dec. 118. Barth. diſſenſ. 439. n. 12.* quamvis alii centum annos requirunt, vid. *Brunnem. ad l. fin. C. de SS. eccleſ. n. 3. Schilter. ex. 15. §. 78.* add. *Barth. l. c. n. 14.*

16. Quid autem, ſi nihilo ſecius redierit abſens ſeptuagenarius, an tum bona cum fructibus recipiet?

cipiet? affirm. ita tamen ut fructus intelligantur tantummodo *extantes, percepti*, item & *comſumti*, quatenus poſſeſſor ex his factus eſt locupletior, non etiam *percipiendi*, quoniam ille fuit in bona fide, *Berger. oecon. jur. lib. 1. tit. 4. th. 6. not. 10. p. 178.*

Abzugs-Geld.

Vid. loc. *gabella.*

ACCEPTATIO.

1. Antequam ejus, cui promiſſio fit, conſenſus, hoc eſt acceptatio, accedat, nullum jus translatum intelligitur, ac promittens haud obligatur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 182.*

ACCEPTATIO JURAMENTI.

Vid. loc. *oblatio ad jurandum.*

ACCEPTILATIO.

1. In acceptilatione hodie ſtipulatione non eſt opus, *Carpz. p. 2. c. 19. d. 17.* ſed pactum liberatorium æqualem cum acceptilatione efficaciam habet, ut hinc quocunque modo quis animum remittendi debitum declaret, acceptilatio facta cenſeatur, *Stryck. de cautel. contr. ſect. 4. c. 3. §. 2. Berger. oecon. jur. lib. 3. tit. 15. th. 3. not. 1. p. 877.*

2. Unde hodie acceptilatio conditionalis tanquam pactum valet, *Stryck. c. l. Berger. c. l. not. 3. p. 878.*

ACCRESCENDI JUS.

1. Jus accreſcendi in ultimis voluntatibus, ideoque etiam in donatione mortis cauſa: non vero in contractibus locum habet. *l. 110. de V. O. Carpz. p. 3. c. 2. d. 16. Suev. de jur. accreſc. lib. 2. c. 2.* Exceptio eſt in donatione, quæ ex liberalitate principis proficiſcitur *l. un. C. ſi liberal. imper. Soc. &c. Carpz. c. l.*

2. Non ſolum facta conjunctione, ſed & citra

 con-

conjunctionem, pars hereditatis vacans coheredi accrescit. *Carpz. d. c. d. 16. 17.*

3. In legatis vero, citra conjunctionem, nunquam locum habet jus accrescendi, *l. 1. pr. de usufr. accresc.* sed, deficiente legatario, legatum heredi, testamentario, vel ab inteſtato, cedit. *l. un. §. 4. C. de cad. toll. Carpz. d. c. d. 15. 18.*

4. Inter fideicommissarios, sive universales, sive singulares, jus accrescendi locum non habet; nisi re, aut verbis conjuncti fuerint à testatore, *A. Fab. in Cod. lib. 6. tit. 3. d. 2. Carpz. d. c. d. 19.* vel scriptus heres recuset adire hereditatem, fideicommissarii universales autem id ipsum faciunt, uti illis permissum est per *Nov. 1. c. 1.* cum sic fiant heredes, & fideicommissarii esse desinant. *A. Fab. c. l.*

5. Institutus ex re certa, non tam heredis, quam legatarii loco habetur, alio herede ex asse, vel assis parte, scripto *l. 13. C. de hered. instit.* ideoque nec accrescendi jus habere debet. *A. Fab. d. lib. 6. tit. 3. d. 1. & tit. 6. d. 1. & 4.* dissentiunt vero multi. vid. *Stryck. de caut. testam. c. 16. §. 16. & 29.*

6. Si autem quis solus in re certa heres institutus, non dubitatur, quin ille consequatur totam hereditatem. *l. 1. §. 4. l. 10. de hered. inst. A. Fab. d. lib. 6. tit. 6. d. 1. Stryck. c. l. §. 16. 17. 29.*

7. Ceterum jus accrescendi etiam in quantitatibus legatis locum habet. *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 106.* Non vero, quando singulis partes ejusdem rei legatæ sunt, *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 140.*

8. Jus accrescendi non transit ad emtorem hereditatis, sed remanet apud venditorem, *Struv. ex. 23. th. 70.* nisi expresse illud sit conventum. *Hillig. ad Donell. l. 7. c. 12. lit. l.*

9. Jus

9. Jus accreſcendi, quod etiam herede invito obtinet, *Hilliger. c. l. lit. b. A. Fab. in Cod. lib. 6. tit. 3. d. 1. Stryck. de cautel. teſtam. c. 1. §. 14.* inter coheredes non magis prohibere valet teſtator, quam facere, ne leges in ſuo teſtamento locum habeant. *A. Fab. d. lib. 6. tit. 6. d. 1. n. 7. Stryck. c. l.* Secus eſſe in legatis probat *Hilliger. l. c.*

10. Poteſt vero teſtator per ſubſtitutionem jus accreſcendi impedire, *l. 30. de vulg. & pupill. ſubſtit. Stryck. d. tr. c. 22. membr. 1. §. 13.* confer. *Hillig. c. l.*

11. Sicuti ſubſtitutio, ſic quoque jus accreſcendi exſpirat aditione. *Hillig. c. l. lit. o.* Exceptio eſt in uſufructu, qui, licet ſit acquiſitus, & poſtea amiſſus, tamen accreſcit alteri. *Donell. lib. 10. c. 23.*

ACTA.

1. Acta ibi eſſe intelliguntur, ubi negotium autoritate judicis celebratur, quocunque in loco, etiam extra judicium, *l. 7. de manum. vind. Carpz. dec. 293. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 26. p. 39.*

2. Actis a notario conſcriptis in Saxonia nulla habetur fides, niſi judicio, cui adhibitus eſt, peculiari juramento fuerit obſtrictus: ſecus de jure communi, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 113.*

3. Valent tamen acta & in foro Saxonico, ſi notarius peculiari juramento veritatem illorum confirmet, modo utraque pars conſentiat, *Wernher. c. l. n. 8. & p. 5. obſ. 168.* add. *Berger. E. D. F. tit. 2. obſ. 5. not. 2. p. 39. & part. 2. ſupplem. tit. 2. §. 6. p. 47.*

4. Acta notorium inducunt, *l. fin. C. de re judic.* & ſunt inſtrumenta ad probandum efficaciſſima, *d. l. fin. Carpz. proc. tit. 14. art. 5. n. 33. ſeq.*

5. Acta privata, ſive manualia, ante litem conteſtatam nihil efficiunt: poſt litem conteſtatam au-

tem eorum ratio tantisper habetur, ut eadem modo suppletorio, modo purgatorio jurijurando causam dare possint, *Berger. E. D. F. tit. 11. obs. 1. not. 6. p. 363.* confer. *Carpz. proc. tit. 18. art. 5. n. 97. seq.*

6. Quod in actis non reperitur, non dicitur, nec præsumitur factum, *Vantius de nullit. sub rubr. de nullitate ex defectu mandati. n. 62.*

7. Causa cadit litigans, qui acta judicialia corrumpit, vel falsificat, *l. 45. §. 7. de jur. fisc. Blum. pract. tit. 51. n. 30. Berger. oecon. jur. lib. 4. tit. 6. not. 12. p. 952.* aut ad minimum extraordinarie punitur, *Gail. lib. 1. obs. 194. in fin.*

8. In arbitrio (*a*) judicis est, ad quodnam collegium JCtorum acta transmittere velit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 34. en. 2. p. 1167.* add. *Carpz. proc. tit. 16. art. 1. n. 36.* præprimis si litigantes intuitu collegii, a quo sententia peti debeat, inter se dissentiant, nec appellatio, quæ id impediat, interposita sit, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 233.*

9. Permissum tamen est litigantibus, contra vnum vel alterum collegium juridicum protestari, causamque protestationis suæ proferre: qua in re judici incumbit, petito partium deferre, *Carpz. c. l. n. 37.* add. *Rivin. c. l.*

10. In Electoratu Saxonico acta ad peregrina collegia transmittere prohibitum (*b*) etiamsi partes ea de re inter se conveniant, *Berger. E. D. F. tit. 34. obs.*

(*a*) Nisi litigantes in certum collegium compromittant, *Ord. Proc. Elect. Sax. Recogn. ad tit. 34.* §. 2. ubi quoque prohibitum est judici, ne in leuterationibus acta ad idem collegium, ex quo prior petita est sententia, iterum transmittat.

(*b*) Confer. *Ord. Proc. Elect. Sax. Recogn. c. l.*

obſ.1.not.2.p.882. add. *Rivin. ad O. P. S. tit.34. en. 2. p.1168.*

11. Imo quædam judicia ratione petendæ ſententiæ ad certum JCtorum collegium ita ſunt adſtricta, ut, ſine ſpeciali ſuperioris reſcripto, ad aliud acta transmittere nequeant. Ita judicium Mercat. Lipſ. præciſe ex Scabinatu Lipſienſi rogare ſententias debet, *Rivin. c. l. en.3.*

12. Acta remiſſa ante diem, quo publicanda (c) eſt ſententia, non ſunt reſignanda, *Brunnem. jur. eccleſ. lib.3.c.9. §.4. & proc. civ. c. 27. n. 11.* quod ad cauſas civiles reſtringit *Berger. E. D. F. tit.34. obſ.6. p.892.* quamvis, ſi hoc fiat, nulla committatur nullitas, *Carpz. dec.243.* Quin & neceſſe plerumque eſſe, ut a judice privatim ante publicationem reſignentur, & tenor ſententiæ inſpiciatur, ait *Barth. hodeg. for. c. 1. §.33. lit.b.p.108.* confer. *Berger. E. D. F. tit.34. obſ.6. not.1. p.892.*

13. Sicut & laudatum *Brunnemannum*, qui *in proc. inquiſ. c.8. membr.7. n.11.* contendit, quod acta criminalia, e collegiis reverſa, ante reſignari non debeant, quam inquiſitus ſigilla recognoverit, notat *id. Barth. c. l.* confer. *Berger. c. l.* ubi quoque refert, quod ad cauſas criminales, id uſu fori Saxonici receptum eſſe, ut ſententiæ a præfectis, von denen Amt-Leuten, e Collegiis juridicis repetitæ, compactæ, conſignatæque, uneröffnet, ad Cancellariam transmittantur, ex qua deinceps ad præfectos ad exequendum remitti ſoleant: cum e contrario nobiles, pariter

(c) Id quod convenit *O. P. S. R.* ubi *c. l. §.5.* expreſſe diſpoſitum, quod demum in termino publicationis, & quidem in præſentia partis comparentis, excepta cauſa concurſus creditorum, ſententia ſit reſignanda.

pariter ac civitates eo circuitu opus non habeant, ſed ſententias, undecunque repetitas, pro lubitu reſignare poſſint.

ACTIO.

1. Sub legato omnium bonorum mobilium non continentur nomina & actiones, *Struv. ex. 35. th. 13. Stryck. uſ. mod. tit. de R. D. §. 16. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 284.*

2. Jure tamen Saxonico, in materia ſucceſſionis mariti, in bonis uxoris, actio, ad res mobiles competens, pro re mobili habetur, *Carpz. p. 3. c. 21. d. 4. n. 7.*

3. Exceptio rei judicatæ fruſtra opponitur actioni, ex nova cauſa petendi remota inſtitutæ, ſive actio realis, ſive perſonalis fuerit, *l. 14. §. 2. de edend. l. 11. §. 2. de except. rei jud. Lauterb. compend. jur. tit. de edend.* modo in priori actione reali ſcil. cauſa petendi remota, ſeu titulus ſpecialis adjectus fuerit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 443. n. 3. 4. & p. 6. obſ. 481. n. 4.*

4. Actionem ad rem qui habet, ipſam rem habere videtur, *l. 15. de R. J.* add. *l. 49. de. V. S. l. 5. & ult. C. de hered. vel act. vend. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 183. n. 30.* quamvis actionem habere, inſpecta rei veritate, minus eſt, quam rem poſſidere, *l. 204. de R. J. Philipp. ad dec. 28. obſ. 3. n. 6.*

ACTIO AD EXHIBENDUM.

1. Hanc actionem qui intendit, intereſſe ſuum ſummariter probare debet, *Struv. ex. 15. th. 32.* Si vero intereſſe probare non poſſit, juſtam tamen cauſam prætendat, defertur juramentum calumniæ, *Brunnem. ad l. 3. h. t. n. 13.*

2. Exhibetur ſaltem res mobilis, *Struv. c. l. th. 34.* niſi

nisi res immobilis actori fuerit incognita, *Hahn. ad Wesenbec. h.t.n.5. Eckolt. h.t.§.5.*

3. Exhibenda autem est res sumtibus & periculo petentis, *l.11.§.1.h.t.*

4. Actio ad exhibendum cessat, re, post litem contestatam, apud reum casu pereunte, si sit bonæ fidei possessor, *l.40. pr. de petit. hered. Struv. c. l. th.36. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 214. n. 119.* secus se res habet, si sit malæ fidei possessor, *l. 12. §. 4. h. t. Wernher. c. l. n. 127.* modo res apud actorem non periisset eodem modo, *Brunnem. ad d. l. n. 4.*

5. In praxi exhibitio petitur imploratione officii judicis, & judex sine causæ cognitione, mandata compulsorialia decernit, *Struv. c. l. th. 38.*

ACTIO ÆSTIMATORIA seu QUANTI MINORIS.

1. Concurrit hæc actio cum redhibitoria elective, actorisque arbitrio relinquitur, utra earum agere velit ceu contra *Huberum* notat *Barth. in hodeg. for. c. 1. §. 81. lit. b. p. 372.*

2. Non autem datur amplius electio, si, una actione electa, absolutus sit reus, quem deinceps exceptio rei judicatæ tuetur, *l. 25. §. 1. de except. rei jud. Barth. c. l. p. 373.*

3. In formatione libelli actionis æstimatoriæ vel redhibitoriæ vitium rei emtæ specifice exprimendum est, ut judex inde cognoscere possit, fundata & competens sit actio, nec ne, *Barth. c. l.*

4. Confirmatio judicialis contractus emtionis-venditionis nec æstimatoriam, nec redhibitoriam excludit actionem: ast in emtionibus sub hasta contractis, ob autoritatem judicii publicam, neutri harum actionum locus datur, per ea quæ latius deduxit

Berger.

Berger. E. D. F. tit. 39. obs. 9. not. 2. p. 1162. Barth. c. l. p. 374.

5. Etiam in datione in solutum, quæ emtioni proxima est, locum habet hæc actio, id quod præjudicio confirmat *Barth. c. l.*

ACTIO COMMUNI DIVIDUNDO.

1. Huic actioni, ex eo demum tempore, quo alter sociorum rem, non amplius tanquam communem, sed veluti sibi propriam possidere cœpit, præscribitur, *l. 1. §. 1. C. de ann. except. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 423. & p. 10. obs. 489.*

2. Actio communi dividundo, etiam in foro rei sitæ recte institui potest, quia est actio mixta, & certo respectu realis, non solum enim ex quasi contractu, sed quoque ex dominio oritur, *l. 4. pr. comm. divid.* in foro rei sitæ vero etiam actioni mixtæ locus datur, *l. 38. in fin. de judic. l. ult. C. ubi in rem act. l. un. C. ubi de hered. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 183.*

ACTIO CONFESSORIA.

1. Qui experitur actione confessoria, simul rem, cui inhæret servitus, petere non potest, nam illius natura hæc est, ut eadem competat domino servitutis contra dominum rei, cui inhæret servitus, ad consequendum servitutis exercitium liberum atque non impeditum, *Berger. dec. 74.*

2. Cum interdicto vero retinendæ possessionis in eodem libello recte cumulatur hæc actio *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 234.*

ACTIO DE SERVO CORRUPTO.

1. Actio de servo corrupto in duplum adhuc hodie a quovis, cujus interest, aliquem corruptum, seductumve ab altero non fuisse, utiliter in judicium

deduci

deduci poteſt, *Stryck. uſ. mod. tit. de ſerv. corrupt. §. 1. ſeq. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 280. Berger. de uſ. action. pœn. th. 31.* ubi præjudicium.

ACTIO DOLI.

1. Actio doli, quæ prætoria eſt, datur dolo malo læſis, adverſus ita lædentes, ad id, quod intereſt, ſe læſos non eſſe, aut damni illati reſtitutionem, *l. 13. pr. l. 17. pr. l. 18. pr. & §. 1. de dol. mal. Hopp. ad §. 31. J. de act.*

2. Hæc actio non datur contra illos, quibus ſingularis reverentia debetur, quia eſt famoſa, *l. 1. §. 4. de dol. mal. l. 7. §. 1. de reſtit. in integr. Hopp. l. c. Struv. ex. 8. th. 38.* ſed loco illius introducta eſt actio in factum, *Struv. c. l. Hopp. c. l.*

3. Excluditur hæc actio, ſi aliud detur remedium juris, *l. 1. §. 4. de dol. mal. Hopp. c. l.* etiamſi illud tempore, vel actoris culpa, jam finitum ſit, *d. l. 1. §. 6. & 7.* aut contra tertium competat, *d. l. 1. fin.* Multo magis excluditur, ſi remedium juris certum adſit, v. gr. interdictum, reſtitutio in integrum, *d. l. 1. §. 6.* vel exceptio, *d. l. 1. §. 1.* vid. *Lauterb. compend. jur. tit. de dol. mal.* etiam doli, *Bachov. ad Treutler. vol. 1. diſp. 11. th. 6. lit. d.* niſi dubitetur, an aliud competat, *l. 7. §. 3. de dol. mal.* vel actio concurrens æque ſit famoſa, aut criminalis, vel concurrat cum condictione certi generali, *l. 16. §. 2. de in integr. reſtit. Lauterb. c. l. Hopp. c. l.*

4. Si plures ſint decipientes, ſinguli in ſolidum tenentur, unius tamen præſtatio liberat reliquos *l. 17. pr. de dol. mal.*

5. Actio doli biennio præſcribitur, *l. fin. C. de dol. mal. Hopp. c. l. Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 370. n. 5. p. 683. & p. 10. obſ. 287. n. 1. Carpz. p. 2. c. 3. d. 4.*

Poſtea

Poſtea tamen datur actio in factum, quæ perpetua eſt, *l, 28. ſeq. de dol. mal.* vid. *Hopp. c. l. Horn. cl. 14. ſent. 10.*

ACTIO EX LEG. DIFFAMARI.

Vid. loc. *provocatio ex l. diffamari.*

ACTIO EX LEG. SI CONTENDAT.

Vid. loc. *provocatio ex l. ſi contendat.*

ACTIO HYPOTHECARIA.

1. Petitum alternativum, in actione hypothecaria, contra tertium poſſeſſorem, uſu fori, pro inepto habetur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 236. Barth. hodeg. for. c. 1 §. 18. p. 65 Rivin. ad O. P. S. tit. 5. en. 33.* quamvis illud, eo intuitu, quod reus debiti ſolutione ſe liberare (*a*) valeat, defendat *Carpz. p. 1. c. 2. d. 9. n. 1* atque adeo excuſari, non male quis exiſtimet, *Wernher. c. l.* confer. *Berger. E. D. F. tit. 5. obſ. 9. not. 1. p. 167. & in ſupplem. ad eund. loc. p. 1777.*

2. Suſtinetur tamen ejusdem libellus alternativus, non ſolum, ſi emtor in contractus inſtrumento perſonalem venditoris obligationem in ſe receperit, *Wernher. c. l. Rivin. c. l. en. 34.* ſed quoque, ſi modo libello adjecta ſit clauſula ſalutaris, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 345.*

3. Actio hypothecaria contra tertium poſſeſſorem ſummariter inſtitui poteſt, proceſſu ſcil. ſummario, in ſpecie ex §. 8. Reſolut. grav. de an. 1661. tit. von Juſtitien-Sachen. *Barth. hodeg. for. c. 2. §. 4. p. 452. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 335. n. 9.* dummodo omnia facta libellata ex inſtrumentis in continenti verificari poſſint, *Berger. dec. 133. Rivin. d. en. 34.*

4. Quo-

(*a*) Hinc expreſſe cautum eſt in *Ord. Proc. Sax. Elect. Recogn. ad tit. 5. §. 2.* ne libellus alternativus, in actione hypothecaria contra tertium, ut ineptus rejiciatur.

4. Quocirca non oblivifcendum eft documentum, ex quo demonftratur poffeffio ex parte rei: alias libellus ut ineptus rejicitur, *Berger. part. 2. Suplem. ad E. D. F. tit. 5. §. 1. p. 93.* Nam quando in actione hypothecaria poffeffio ex parte rei non in continenti per documentum probari poteft, ordinario proceffu utendum, *Wernher. fel. obf. for. p. 10. obf. 255.* Probatio autem fieri poteft per teftimonium, ex cataftro defumtum, de publicis oneribus hactenus a reo folutis, *Wernher. fel. obf. for. p. 1. obf. 335. n. 9.*

5. Qui actione hypothecaria experitur, probare quoque debet, rem fibi oppignoratam tempore conftitutæ hypothecæ in bonis debitoris fuiffe, *l. 15. §. 1. l. 23. de probat.* Aft non præcife probandum eft dominium verum: fed fufficit, fi præfumtum, feu quafi dominium probetur, hoc eft, quod debitor eo tempore, quo rem hypothecæ fuppofuit, eandem jufto titulo poffederit, *Wernher. fel. obf. for. p. 2. obf. 484.*

6. Actio hypothecaria non contra omnes debitoris heredes, fed illos tantum, qui fundum hypothecæ fubjectum poffident, competit, *Horn. cl. 5. R. 23.* Ideoque etiam ab uno herede, hypothecam poffidente, non obftante inter coheredes pacto, ex quo unus vel alter exfolutionem debitorum in fe recepit, totum peti poteft debitum, *Horn. cl. 5. R. 26.* Actio enim hypothecaria excludit exceptionem divifionis & plurium heredum, *Mev. p. 7. dec. 207. Brunnem. cent. 1. dec. 44. Rivin. fpecim. except. c. 10. §. 8. Berger. oecon. jur. lib. 2. tit. 5. th. 13. not. 5. p. 538.* In quo differt ab actione pignoratitia, quæ eft perfonalis, *Berger. E. D. F. tit. 5. obf. 9. not. 1. p. 169.*

7. Actio hypothecaria ex legato contra unum

vel alterum heredem in ſolidum inſtitui non poteſt, ſi pluribus vel generaliter illius præſtatio a teſtatore injuncta eſt: datur vero in ſolidum adverſus tertium rerum hereditariarum poſſeſſorem, *Horn. cl.5. ſent.17.* Quo tamen in caſu exceptioni excuſſionis relinquitur locus, *Brunnem. ad l. c. C. commun. de legat. n. 11. Horn. c. l. & cl. 7. R. 30.*

8. Actio hypothecaria coram Cancellaria Electorali Saxonica inſtitui poteſt, cum res hypothecis ſubjectæ, partim in Saxonia Electorali, partim ſub jurisdictione Epiſcopatuum Saxonicorum, ſunt ſitæ, *Berger. dec. 130.*

ACTIO NEGATORIA.

1. Qui actione negatoria experitur, non ſtatim confitetur, reum eſſe in poſſeſſione vel quaſi ſervitutis, *Horn. cl. 12. ſent. 88. p. 912. b. Berger. dec. 75.* Multi enim ſunt caſus, quibus actio negatoria contra non poſſidentem datur, *Oldendorp. cl. 3. act. 5. quæſt. 4.* confer. *Berger. R. 187. part. 2. p. 333.*

2. Ut in actione negatoria dominii mentio fiat præciſe non requiritur: ſed ſufficit actorem dicere, fundum eſſe ſuum; quem in modum reſpondit Fac. jurid. Witteb. apud *Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 454.* Ad evitandas vero controverſias, conſultius eſt, dominium exprimere *Horn. cl. 6. R. 6.* imo illius mentione non facta Fac. Jurid. Lipſ. reſpondiſſe, **daß die Klage, immaſſen ſie anbracht, nicht ſtadt habe**, teſtatur *Wernher. c. l.*

3. Si a reo negatur dominium actor illud demonſtrare debet, *Swendend. ſummar. act. for. expoſit. cap. 2. membr. 2. Sect. 1. art. 2. §. 18.* Dominium vero ex eo ſolo, quod quis poſſidet, præſumitur; quocirca ſimplex poſſeſſionis demonſtratio ſufficit: nam hic

hic saltem incidenter de dominio agitur, ubi accurata illius probatione opus haud est, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 223.* Sola tamen possessio vel quasi alicujus juris non sufficit, *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 33.*

4. Quando reus in actione negatoria confitetur, fundum, in quo jus aliquod prætendit, ab actore sub lege retrovenditionis possideri, ulterior demonstratio dominii necessaria haud est, *Wernher. d. p. 9. obs. 34.*

5. Dominio ab actore haud demonstrato, reus absolvitur, quamvis servitutem sibi competentem haud probaverit, *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 419.*

6. Dominio autem probato, pro cautela commendat *Berger. part. 1. Supplem. ad E. D. F. tit. 20. §. 5. p. 250. & part. 2. Supplem. in addit. ad tit. 20. §. 2. th. 43. 1951.* actori, vt, reo licet absoluto, tamen curet, ut simul super demonstratione dominii a reo negati pronuncietur, cum ejus utilitas in eo consistat, ne deinceps a reo nova dominii controversia actori excitari queat; imo ut ille adversus tertium, qui ex eodem dominii genere deinceps contendit, securus sit. Sed hujusmodi sententiam declaratoriam neque intuitu tertii, neque intuitu ejusdem rei quicquam in actoris favorem operari, contendit *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 7. n. 57. seq.*

7. Cum libertatis naturalis præsumtio pro actore militat, onus probandi servitutem devolvitur in reum, *Swendend. summar. act. for. exposit. cap. 2. membr. 2. sect. 1. de act. negat. §. 5. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 184. Berger. dec. 76.* modo actor in possessione vel quasi naturalis libertatis fundamentum agendi imprudenter non collocet: Hoc enim si faciat,

illius demonstrandae necessitatem, ipse sibi accersit, eaque non probata, reus absolvitur *Wernher. c. l. & p. 1. obs. 274.*

8. Imo ejusmodi libellum, in quo actor utrumque fundamentum agendi, & dominium, & possessionem vel quasi naturalis libertatis conjunxerat, tanquam incongrue formatum, rejectum esse, refert *Wernher. l. c.*

9. Nec minus negotium probandi sibi ipse imponit actor, si quasdam circumstantias libello inserat *Swendend. c. l.* & vitia possessionis, vel quasi specifica recenseat, v. c. dolus, clandestinitas, precarium *Carpz. proc. tit. 13. art. 1. n. 30. Berger. dec. 76.*

10. Generalis vero qualitas non mutat statum probationis, ut, si dixerit: **Es habe Bekl. neuerlicher Weise, oder minder denn mit Recht, zur Ungebühr sich der** Servitut **angemasset; oder Bekl. sey dieses zu thun, nicht befugt,** *Berger. dec. 76. & dec. 334. Horn. cl. 6. R. 6.* quamvis ultimum loquendi genus: **Bekl. sey dieses zu thun nicht befugt,** ab actore in libello usurpatum commovisse videatur Summ. Senat. Appell. ut actori probationem injunxerit, referente *Bergero dec. 334.*

11. Vulgo quidem asseritur, actori incumbere probationem, cum reus est in possessione vel quasi Servitutis *arg. l. 8. §. 3. Si Serv. vind. l. 14. de probat.* Verum usu fori contrarium obtinere, & nihilominus onus probandi reo incumbere, quamvis in quasi possessione Servitutis sit constitutus, referunt *Berger. c. l. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 339. p. 3. obs. 168. & p. 4. obs. 3. n. 133. seq.*

12. Actio negatoria utilis datur & illi, qui non est dominus, jus vero reale habet, in qua prætendi-

tur

tur servitus, *Swendend. summar. act. for. exposit. cap. 2. membr. 2. Sect. 1. de. act. negat. §. 3.*

ACTIO PERSONALIS.

1. Actio personalis de sui natura non transit in particulares successores, *l. 59. de evict. Brunnem. ad l. 22. §. 1. de evict. & ad l. 59. eod. Mev. p. 5. dec. 50.*

ACTIO PVBLICIANA.

1. In actione publiciana non sufficit titulus pro herede, sed insuper titulus defuncti specialis ab actore probari debet. *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 399. & Supplem. ad. d. p. 2. obs. 399.*

2. Emtor, cui res immobilis in Saxonia, non secuta resignatione judiciali, vendita est, plenum quidem rei venditæ dominium consecutus non est, habetur tamen, propter bonam fidem, justum titulum, animumque sibi habendi, pro tali possessore, qui dominium Prætorium consecutus est, adeo, ut actione publiciana jure Saxonum non sublata, experiri possit. *Horn. cl. 5. R. 13. p. 286. a.* add. *Stryck. us. mod. tit. de public. in rem act. §. 3.* dissentit *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 25.*

ACTIO REALIS.

1. Qui actione reali conventus, si neget, se rem possidere, convictus deinceps mendacii, possessionem in adversarium transferre tenetur, quamvis dominium haud probaverit *l. ult. de R. V.* modo convictus sit, se possidere, & in negando tamdiu persistat, donec probatio possessionis ex parte actoris perficiatur. *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 150.* re enim adhuc integra, inficiationis revocatio fieri potest, *Hillig. ad Donell. lib. 20. c. 3. lib. 6. Brunn. ad d. l. ult. n. 4.*

2. Hæc pœna inſiciationis (*a*) adhuc hodie obtinet, cum lege contraria vel conſuetudine abrogata non legatur, *Stryck. uſ. mod. tit. de R. V. §. 6. Wernher. c. l.* quod vero nec Scabinis Lipſienſibus, nec Supremo Appellationum judicio probatur, teſte ipſo *Wernhero c. l.*

ACTIO REDHIBITORIA.

Vid. loc. *actio æſtimatoria.*

ACTOR. ACTORIUM.

1. In actoriis, a ſolis tutoribus vel curatoribus datis, clauſula heredum neceſſaria haud eſt *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 245. & p. 6. obſ. 402.* Aliud (*b*) vero dicendum, ſi actorio ſimul principalis, v. g. minor, aut in Saxonia mulier majorennis ſubſcribat, *Rivin. ad O. P. S. tit. 8. n. 27. Wernher. c. l.*

2. Ut vero mulier aut minor actorio ſubſcribat, (*c*) ex obſervantia fori Saxonici de neceſſitate haud eſſe, excepto eo caſu: ſi mulier, nomine liberorum ſuorum, tanquam tutrix in judicio experiatur, tradit *Carpz. proc. tit. 5. art. 5. n. 45. ſeq.*

3. Actor

(*a*) Quæ expreſſis verbis confirmata eſt in *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 16. §. 3.*

(*b*) Aſt clauſula heredum, Erben und Erbnehmen, hodie minus neceſſaria eſt in foro Electorali Saxonico, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 7. §. 1.*

(*c*) Quoad actus ſpeciale mandatum haud requirentes ſufficit actorium a ſolo curatore mulieris ſubſcriptum: quoad actus vero ſpeciali mandato indigentes, ut accedat ſubſcriptio mulieris, neceſſe eſt: illos enim actor a ſolo curatore conſtitutus expedire nequit, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 8. §. 1.* Curator autem minoris ſolus actorem conſtituere poteſt, nec requiritur ſubſcriptio minoris, adeo ut ejusmodi actor actus ſpecialis mandati peragere valeat, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 9. §. 3.*

3. Actor a curatore majorennis fœminæ solo con-vel substitutus, non nisi cum curanda in judicio comparere, nec actus maxime præjudiciales peragere solus potest, *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 28. lit. b. p. 88.*

4. Hinc actor a solo curatore constitutus non potest principalem ad jurandum offerre, *Rivin. ad O. P. S. tit. 18. en. 69.* documenta recognoscere, aut alium passum speciale mandatum requirentem tractare; nec valet ratihabitio a curanda sine præsentia curatoris in termino facta, *Rivin. tit. 8. en. 29.*

5. Actor, mortua principali persona, litem continuare nequit, (*a*) cum officium constituentis, tutoris scil. vel curatoris, extinctum sit, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 245.* Actorium vero seu mandatum, a fœmina cum curatore subscriptum, morte (*b*) curatoris ita non exspirare, ut, absque novi curatoris actorio, ulterius actor vel mandatarius non sit admittendus, (*c*) novioribus præjudiciis comprobat *Berger. E. D. F. tit. 9. obs. 2. not. 3. p. 318. & in Supplem. p. 1782.* contra *Rivin. ad O. P. S. tit. 8. en. 28.* ubi oblatam ab hujusmodi actore probationem a Scabinis Lipsiensibus pro deserta habitam esse, testatur.

ACTUARIUS.

1. Actuarius judicio ei, cui adhibetur, peculiari juramento obstrictus esse debet, *O. P. S. tit. 2.* §. Also versehen wir uns rc. rc. *Dec. Elect. Sax. nov. 38. ibique Philipp. obs. 2. n. 5. Felin. in c. 11. X. de probat.*

 etiamsi

(*a*) Vid. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 9. §. 3.*

(*b*) vel renunciatione curatelæ, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 8. §. 3.*

(*c*) Id quod comprobatum est *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

etiamsi sit notarius cæsareus publicus, jure scil. Saxonico, *Wernh. sel. obs. for. p. 5. obs. 168.* jure enim communi, hoc casu, ut quoque ad acta juret, necessitatis haud est, *c. 11. X. de probat. Wernh. sel. obs. for. p. 1. obs. 113. n. 2.*

2. Actuarius in præsentia subditorum, iis conspicientibus, & audientibus, jurare debet, *Carpz. proc. tit. 2. art. 4. n. 66. Philipp. d. obs. 2. n. 10.* add. *O. P. S. c. l.* Idemque ad præfecturam & civitatum judicia proferendum esse, ita tamen, ut in his sufficiat præsentia subditorum repræsentativa, scil. per tribunos plebis, durch die Viertels-Meister, tradit *Berger. in E. D. F. tit. 2. obs. 5. ibique not. 1. p. 39.*

3. Ast hoc in civitatibus non observari, testatur *Horn. cl. 12. sent. 47. p. 849. b.* Imo ne quidem in Saxonia, ut actuarius judicii paganici, in præsentia subditorum, juraverit, necesse esse, (*a*) nisi ad eum effectum, ut dominus jurisdictionalis subditos, coram proprio judicio, convenire queat, sustinet *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 229. & p. 6. obs. 304.* contra *Carpzovium & Bergerum c. l. & in oecon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 2. not. 8. p. 341. & lib. 4. tit. 6. th. un. not. 5. p. 950.*

4. In loco vero judicii, præsentibus quæ illud constituunt, personis judicialibus, ad acta jurare debet

(*a*) Indistincte actuarium judicii nobilis, vulgo, Gerichts-Verwalter, in præsentia subditorum juramento constringendum esse, dispositum est in *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 2. §. 3.* Omnes quidem ad hunc actum sunt convocandi: quod si vero aliqui saltem compareant, sufficit in eorum præsentia juramentum præstitum esse, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.* Quo facto ille omnia, nisi quæ dominus jurisdictionalis sibi reservavit, absque eo valide peragere potest, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

bet actuarius: illa enim actuarii constitutio, quæ privatim coram notario & testibus facta, invalida est, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 203.*

5. Eo casu, quo vel ordinarius actuarius litigat cum subditis, vel morbo, itinere, aliave de causa acta conscribere, vulgo registrare, impeditur: sufficit, si alius interim actuarius, in præsentia adversæ partis, ad hunc actum juret, *Berger. E. D. F. tit. 2. obs. 5. not. 5. p. 39.*

6. Ut eo certiores sint subditi de judicii integritate, si in judicio feudali causa inter nobilem dominum ac vasallum subditum agitetur, non satis esse, actuarium antea in genere ad causas judiciales jusjurandum præstitisse, sed speciali juramento, (*a*) quod judicio feudali accommodatum sit, opus esse, tradit *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 229.*

7. Ut actuarius simul sit notarius cæsareus publicus, (*b*) in causis *civilibus* necessitatis haud est: utique vero in *criminalibus*; aut, si actuarius talis non sit, notarius publicus ei insuper jungendus; vel etiam notarius requisitus, juramento ad hoc negotium dirigendum & registrandum, judicio devinciendus est, *Dec. Elect. Sax. nov. 38. ibique Philipp. obs. 2. n. 44. seq.* Quamvis ad actuarium, ut simul sit notarius, in genere requirunt *Berlich. p. 1. concl. 8. n. 16. seq. Carpz. in proc. tit. 2. art. 4. n. 52. seq. & dec. 201. n. 15.*

8. Actuarius ad personas judiciales referri non

 potest,

(*a*) Plane satis esse videtur, actuarium in genere ad causas judiciales jusjurandum præstitisse, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

(*b*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l. §. 7.* ubi etiam, quod necessitatis haud sit, ut judex militaris, vulgo Auditeur, sit notarius.

poteſt, *l. 15. C. de decur. Carpz. p. 3. c. 3. d. 18. Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 191.*

9. Itaque Actuarius, tanquam perſona ſaltem miniſterialis, dilationes concedere non poteſt, *arg. l. 4. C. de dilat. Horn. cl. 12. R. 86.*

10. Actuarius regiſtraturas conficere debet 1) in continenti, (*a*) alsbald, bey der gerichtl. Handlung, *Berger. oecon. jur. lib. 4. tit. 6. th. un. not. 9. p. 951.* 2) juſſu judicis eoque vel ſpeciali vel generali duntaxat, *Berger. c. l.* 3) in conſeſſu judicii, præſente judice, (*b*) vel præſentibus ad minimum duobus aſſeſſoribus, *Philipp. d. obſ. 2. n. 21. Berger. c. l.* 4) accurate perſpicue, & integre, ſine raſura (*c*) atque abbreviatura, 5) accedente prælectione, (*d*) in præſentia partium, 6) annotando nomina aſſeſſorum, qui actui interfuerunt, denique (7) nomen ſuum, adjecta muneris conditione, geſchworner Gerichts-Actuarius, ſubſcribendo, (*e*) *Berger. c. l. & E. D. F. tit. 2. obſ. 2. ibique not. 1. & 2. p. 32. ſeq.*

11. Abs-

(*a*) cum annotatione temporis & loci, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l. §. 6.*

(*b*) Aſt denunciationes, actiones, relationes nunciorum, indicationes & poſitiones partium, productiones documentorum & alia ejusmodi proceſſualia ab actuariis, etiam abſentibus judice & ſcabinis peragi atque regiſtrari poſſunt, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

(*c*) maxime in eſſentialibus, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

(*d*) & cum annotatione, quod id factum ſit. Nec minus, ſi in prælectione adhuc quid moneatur, deſuper ſeparata conficienda eſt regiſtratura, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

(*e*) Imo actuarius, qui ſimul eſt notarius, iis caſibus, ubi requiritur, ut actuarius ſimul ſit notarius, ſe quoque, ut notarium, ſub poena 5. th. ſubſcribere debet *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l. §. 7.* Nec minus regiſtraturæ, pro qualitate cauſæ, aut a partibus, aut, ſi ſcribere non poſ-

11. Absque vitio nullitatis & illegalitatis non eſt, ſi actuarius, non adhibitis perſonis judicialibus, inquiſitum vel teſtes examinaverit, *Wernher. in Supplem. ad p. 1. obſ. 1.*

12. Nec regiſtraturæ, ab actuariis ſine ſcabinorum præſentia confectæ, in foro Saxonico, plenam fidem merentur, ſive cauſa civilis, (*a*) ſive criminalis fuerit, quæ tamen propterea non plane nullæ ſunt, ſed pro diverſitate caſuum, nunc ſuppletorio, nunc purgatorio juramento locum dare poſſunt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 1.*

13. Quodſi, interjecto inſigni ſpatio, actuarius atteſtari velit, quid, ipſo præſente, in judicio actum, non magis probat, quam alius teſtis; adeoque aſſertionem ſuam jurejurando confirmare debet, & ne tunc quidem majorem, quam ſemiplenam, probationem efficit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 428.* confer. vero *Rivin. ad O. P. S. tit. 22. en. 29.*

14. Actuario abſtinendum a raſura atque adeo potius error, a ſe commiſſus, per peculiarem regiſtraturam, exprimendus, & copia quidem partibus data, judice conſentiente, *Berger. E. D. F. tit. 2. obſ. 2. not. 6. p. 34.*

15. Factum & negligentia actuarii partibus præju-

ſint, vel ſubſcribere nolint, a perſonis præſentibus judicialibus ſubſignandæ ſunt, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l. §. 6.* quamvis ex ſolo defectu ſubſcriptionis ſcabinorum aut partium, ſi modo reliqua adſint requiſita, non ſint nullæ, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

(*a*) Plane in cauſis civilibus præſentia ſcabinorum non requiritur, ſi regiſtratura a partibus ſubſcribatur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 2. §. 6.* imo quibusdam in negotiis præſentia judicis & ſcabinorum ominino non eſt opus, vid. *ſupra ad §. 10. lit. b.*

præjudicare non poteſt, *Berger. E. D. F. tit. 35. obſ. 5. not. 1. p. 962. Rivin. ad O. P. S. tit. 21. en. 19.*

16. Jure Electorali Saxonico, actuarii negligentes, pro unoquoque actu illegali, 5. florenos poenæ loco, in quibusdam caſibus, ſolvere debent, *Reſol. grav. de an. 1661. tit.* von *Juſtitien*-Sachen *§. 32. Berger. c. l. tit. 2. obſ. 2. not. 7. p. 34.*

17. Contra actuarium, doloſe agentem, datur actio in factum ad intereſſe, quæ de Syndicatu vulgo dicitur, *Horn. cl. 12. R. 86.*

18. Actuarius ab officio non eſt ſuſpendendus ob quodlibet delictum, *Rivin. ad O. P. S. tit. 2. en. 1.* nec ob crimen falſi imputatum, ſed ad acta conſignanda admitti poterit, donec convictus fuerit, *Rivin. c. l. en. 2.* quippe quæ pro validis habentur, donec ab officio ſuſpendatur, *Rivin. c. l. en. 3.*

ACTUS CONTENTIOSÆ JURISDICTIONIS.

Vid. loc. *jurisdictio.*

ACTUS MERÆ FACULTATIS.

1. Actus, qui vocantur meræ facultatis, nulli præſcriptioni ſunt obnoxii, *l. 2. de via publ. & itin. publ. refic. Struv. ex. 43. th. 22.* niſi acceſſerit prohibitio ex una, & patientia ex altera parte, *l. 18. §. ult. quemadm. Servit. amitt. Struv. c. l. Berger. dec. 14. n. 13.*

ACTUS VOLUNTARIÆ JURISDICTIONIS.

Vid. loc. *jurisdictio.*

ADDICTIO IN DIEM.

1. Addictioni in diem communiter dies adjicitur: valet tamen & ſine die, *l. 41. pr. d. R. V. Lauterbach. compend. jur. h. t.* quo caſu per 30. annos, meliore conditione allata adhuc recedi poterit, *arg. l. 3. C. de præſcript. 30. vel 40. annor. Schœpff. ſynopſ. jur. h. tit. n. 2.*

2. Si hoc pactum emtioni venditioni adjiciatur per conditionem *suspensivam*, omnia illa obtinent, quæ alias in venditione conditionali juris sunt, *Schœpffer. c. l. n. 3.* si vero per conditionem *resolutivam*, venditio pura est, *l. 2. pr. h. t.* quæ in dubio præsumitur, *Wissenb. vol. 1. disp. 34. th. 14. Schilter. ex. 20. th. 47.*

3. Hinc emptor, non obstante hac conditione, ad rem tradendam agere potest, *Hahn. ad Wesenbec. h. t. n. 3.* per cujus traditionem dominium transit, *l. 4. §. 3. h. t.* atque emtor fructus & accessiones lucratur, & rei periculum sustinet *l. 2. §. 1. h. t. Struv. ex. 23. th. 31.*

4. Existente conditione omnia resolvuntur; dominium redit sine traditione, pignus alii interim constitutum exspirat, *l. 4. §. 3. h. t.* fructus sunt reddendi, *l. 6. pr. h. t.* & res a quovis possessore vindicari potest, *l. 4. C. de pact. inter emt.* modo verbis directis hoc pactum sit conceptum, *Stryck. de cautel. contract. sect. 2. c. 8. §. 27.* Si enim in verbis saltem obliquis consistit, venditori solum actio personalis competit, ut emtor conditione satisfaciat, *arg. l. 3. C. eod. Schœpffer. h. t. n. 7.*

5. Primus tamen emtor jus protimiseos habet, atque adeo posteriori emtori præfertur, si paratus idem pretium solvere, *l. 7. & 8. h. t. Struv. ex. 23. th. 24.* fructus vero interim percepti & hoc casu restituendi, *l. 6. §. 1. h. t.* habendum enim, ac si nunc demum emtio venditio celebrata esset, *Schœpffer. c. l. n. 8.*

6. E contrario primus emtor repetit pretium cum usuris, *Brunnem. ad l. 6. h. t. n. 3.* & expensas in rem necessario factas, *l. 16. h. t.*

7. Desi-

7. Deficiente conditione emptor dominium & omnia commoda irrevocabiliter retinet, *Brüſſel. de condit. lib. 4. tit. 5. n. 13.* nec poſt effluxum tempus duplum offerens admittendus eſt, *Horn. cl. 13. R. 15. p. 986. a.*

8. Addictioni ſimile eſt pactum, quod licere debeat emtori recedere, ſi res diſplicuerit, quo caſu ſi per conventionem tempus non ſit expreſſum, intra 60. dies diſſenſus declarandus, *l. 31. §. 22. de ædil. edict. Schœpffer. h. t. n. ult.*

ADJUDICATIO.

1. Adjudicatio, elapſo ſubhaſtationis termino, a debitore, per oblatam ſolutionem debiti, impediri non poteſt, *Berlich. p. 1. dec. 98. n. 14. Carpz. p. 1. c. 32. de 44. n. 7. Berger. dec. 494. n. 13. ſeq.*

2. Ob jus retentionis uxor debitoris adjudicationem impedire nequit, ſi ſine contradictione præceſſerunt reliqui executionis actus, *Rivin. ad O. P. S. tit. 43. en. 24.*

3. Ob præſumtam colluſionem inter licitatorem primum & ſecundum adjudicatio huic facta impugnari poteſt, *Rivin. c. l. tit. 39. en. 53.*

4. De neceſſitate non eſt, ut citentur creditores, ſi bona ſubhaſtata licitatori ſunt adjudicanda, *Rivin. d. tit. 39. en. 55.*

5. Adjudicatio rei ſubhaſtatæ judicialis pleniſſimum, etiam in foro Saxonico, tribuit dominium & una periculum in licitatorem transfert, vacua licet nondum exiſtente poſſeſſione, *Carpz. p. 1. c. 32. d. 46.* nec ad translationem dominii requiritur traditio & reſignatio judicialis, *Berger. E. D. F. tit. 39. obſ. 10. not. 2. p. 1195. ſeq. & p. 2. Supplem. tit. 39. §. 12. p. 671. 679. 698.* diſſentit vero *Martin. ad O. P. S. tit. 39.*

§. *12. n. 37. seq.* Unde tutius eſt, ut præter adjudicationem petatur & impetretur reſignatio judicialis, (*a*) monente ipſo *Bergero in E. D. F. c. l. p. 1199.*

6. Non autem acquiritur dominium per adjudicationem, niſi ſoluto, depoſitove pretio (*b*) aut, conſentientibus imprimis creditoribus, ſaltem habita de pretio fide. *Berger. E. D. F. tit. 39. obſ. 10. not. 2. p. 1195.*

7. Licitator tamen compenſatione uti poteſt, ſive debitorem obligatum habeat proprio nomine, ſive ex jure ceſſo; modo mutuum creditum prærogativa gaudeat, & ſit liquidum, *Berlich. p. 1. concl. 81. n. 212. Philipp. de ſubhaſtat. c. 3. comm. 15. n. 25. Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. tit. 11. §. 19. p. 348. ſeq. Horn. cl. 13. R. 16. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 90. lit. c. p. 412. Rivin. ad O. P. S. tit. 39. en. 48.*

8. Imo conſenſu creditoris privilegiati debitum cum hypotheca absque novatione a licitatore in præ-

(*a*) Sed in *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 39. §. 18.* diſpoſitum eſt: poſt factam adjudicationem, fundus licitatori, absque prævia reſignatione debitoris, judicialiter traditur.

(*b*) Ante terminum adjudicationis a licitatore decima pars liciti ſolvenda, aut eo nomine idonea cautio præſtanda eſt, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.* & ſi deinceps in termino adjudicationis, aut præſtituto die reliquum non exſolvat, ipſi, ex abundanti, aliud ſpatium 3. hebdomatum conceditur, ita tamen, ut ad intereſſe & refuſionem expenſarum teneatur. At ſi ne tunc quidem ſolutionem reliqui una cum intereſſe præſtet, jus ſuum & depoſitam decimam liciti partem amittit. Quæ pœna quoque, parata executione, executione, exigenda ab eo eſt, qui nihil depoſuit, & cautionem non præſtitit, aut, ſi bonis deſtituatur, carcere aut alia arbitraria poena plectitur, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

in prædio ſubhaſtato retineri poteſt, vid. *Barth. c. l. p. 414. ſeq.*

9. Licitator, ante traditionem rerum ſub haſta venditarum mobilium, vel vacuam poſſeſſionem immobilium pretium ſolvere non tenetur, *l. 2. §. 1. l. 3. de act. emt. l. 9. §. 1. de ſolut. Franzk. ad. ff. tit. de act. emt. n. 82. Barth. c. l. lit. d. p. 410.*

10. Poſt adjudicationem immobilium ex ſoluto pretio, in poſſeſſionem eorum a judice, per actuarium vel apparitorem judicii, ad hoc ablegatum, inducitur emtor; & niſi debitor, (*a*) cum familia ſua, ſponte cedat, brevis aliquis, ad evacuandam poſſeſſionem ei terminus præfigitur, &, hoc adveniente, moroſus detentor, armata judiciali manu exmittitur, *Barth. c. l. lit. i. p. 422.*

11. Per ſubhaſtationem & ſubſecutam adjudicationem omnes extinguuntur hypothecæ, *l. 6. l. 8. C. de remiſſ. pign. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 268. n. 3. & p. 4. obſ. 105. n. 1. nec non in Supplem. ad d. p. 1. obſ. 268. Rivin. ad O. P. S. tit. 14. en. 1.* Sed hoc accipiendum eſſe de eo caſu, quando illi, qui jus in re habent, expreſſe ſint moniti, ut id intra certum tempus proſequantur, nec ſileant, tradit *Mev. p. 4. dec. 281. n. 3. 4.*

12. Non aliter autem hypothecas extingui, quam ſi integrum pretium ab emtore ſolutum fuerit, tradit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 268. & p. 4. obſ. 105. & in Supplem. nov. ad d. p. 1. obſ. 268.* Aſt ſi abſque reſervatione hypothecæ adjudicatio ſit facta, exiſtente deinde, ſuper emtoris bonis, concurſu, judicem

(*a*) Simul ac ad ſubhaſtationem devenitur, ex fundo debitor exmittendus eſt, juxta *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 39. §. 4.*

dicem vel priorem debitorem, illiusque creditores, pro residuo pretii non soluti, gaudere nulla hypotheca, monet *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 90. lit. k. p. 425.* add. responsum apud *Rivin. c. l.*

13. Onera perpetua & intrinseca, cujusmodi sunt tributa, itemque servitutes, quantumvis fuerint personales, ut usus & habitatio non expirant, *Berger. E. D. F. tit. 39. obs. 10. not. 3. p 1199. Wernher. in Supplem. nov. ad p. 1. obs. 268. n. 2. seq.* Imo nequidem locatio antea contracta desinit, *Berger. l. c.* sed in contrariam sententiam (*a*) respondisse Scabinatum Lipsiensem, testatur *Barth. c. l. lit. d. p. 412.*

14. Sumtus adjudicationis non a creditoribus, sed a licitatore solvendi sunt *Berger. p. 1. Supplem. ad E. D. F. tit. 39. §. 11. p. 389.*

ADITIO HEREDITATIS.

Vid. loc. *hereditatis aditio.*

ADMINISTRATIO. ADMINISTRATOR.

1. Administratorem constituens ejus facta præstare tenetur, *Horn. cl. 11. sent. 93. p. 766. b.*

2. Administratio libera alienationem & oppignorationem non complectitur, *l. 7. de donat. l. 28. §. 2. de pact. l. 1. §. 1. quæ res pign.* nisi in casu necessitatis, vel evidentis utilitatis, vel quando ratio administrationis id exigat, vid *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 216. & in supplem. ad eand. obs.*

3. Is, cui administratio bonorum, citra necessitatem reddendi rationes, testamento relicta, fructus haud facit suos & acquirit, *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 271.*

4. Administrator bonorum & redituum publicorum saltem ad mediam diligentiam obligatur,

(*a*) quæ comprobata est *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 39. §. 4.*

atque adeo culpam modo leuem præstare tenetur, *l. 6. de administr. rer. ad civit. pertin. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 205.*

5. Administratores non tantum de facto proprio, sed etiam de facto collegarum & subordinatorum tenentur, *l. 30. de negot. gest. Heig. p. 1. qu. 20. n. 10.*

6. Cum duobus idem munus pro indiviso est impositum, uterque in solidum obligantur, ita tamen, ut ille prius sit excutiendus, qui in administrando culpam admisit, *l. 1. C. quo quisque ord. l. 3. in fin. C. de administr. rer. ad civit. pertin. Berger. p. 1. Supplem. ad E. D. F. p. 528.*

7. Beneficium divisionis autem locum non habet, quamvis inter se privato judicio administrationem divisissent *d. l. 1. & 2.* Cœteri tamen magistratus, qui non administrant, eodem beneficio utuntur, *Berger. oecon. jur. lib. 1. tit. 2. th. 15. not. 3. p. 79.*

8. Administratores fisci contra hunc compensatione ex jure cesso uti nequeunt, vid. *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 377.*

9. In administratoris bonis omnibus etiam extra territorium sitis, fisco hypotheca tacita competit, *Berger. E. D. F. tit. 45. obs. 1. not. 4. p. 1494.* quæ per cautionem, specialiter præstitam, non tollitur, *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 418.*

10. Senatus oppidanus, coram proprio judicio, civem convenire potest, maxime ob administrationem gestam, *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. p. 76.*

11. Administrator, qui pecuniam fidei suæ concreditam clam in usum suum convertit, ad usuras centesimas tenetur, *l. 38. de negot. gest. junct. l. 54. de administr. tut.* etiamnum hodie, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 316.*

ADUL-

ADULTERIUM.

1. Moribus hodiernis ubique fere, ſi duplicatum ſit adulterium, mari ac fœminæ poena gladii dictatur, vid. *Hopp. ad verba: gladio punit, §. 4. J. de public. judic. in uſ. hod.* de Marchia Brandenburgica conſtat *ex Brunnem. proc. crim. c. 9. n. 30.* de Saxonia Electorali, *ex conſtit. 19. p. 4.* vid. *Carpz. pract. crim. qu. 54. n. 17. ſeq. Philipp. ad dec. 82. obſ. 1.*

2. Qua poena in Saxonia Electorali afficitur maritus, etiamſi uxor, cum qua concubuit, ab alio jam fuerit compreſſa, vel more meretricio vivat, *Dec. Elect. Sax. nov. 82. ibique Philipp. obſ. 2.*

3. In adulterio ſimplici, ſi ſolutus cum conjugata rem habuerit, ſoluto poena gladii dictari conſueuit, *Carpz. d. l. qu. 53. n. 41. Hopp. c. l.* Conjugatæ vero poena fuſtigationis infertur, *Hopp. c. l. Philipp. c. l. obſ. 1. n. 10. ſeq.* Aſt in Electoratu Saxoniæ in utraque perſona obtinet poena gladii, *Carpz. c. l. qu. 54. n. 27. Philipp. c. l. n. 24. ſeq.*

4. Si vero conjugatus cum ſoluta congreſſus fuerit, illi fuſtigatio cum relegatione, huic autem relegatio temporalis vel carcer dictari ſolet, *Heig. p. 2. qu. 19. n. 5. & 22. A. Fab. in Cod. lib. 6. tit. 31. def. 8. n. 3. Philipp. c. l. n. 30. 31. Hopp. c. l.* Aſt in Saxonia Electorali marito poena gladii, & fœminæ ſolutæ fuſtigatio cum perpetua relegatione dictatur, *Carpz. d. qu. 54. n. 37. Philipp. d. obſ. 1. n. 28. ſeq.*

5. Nec liberatur maritus a poena gladii, licet fœmina ſoluta ſit meretrix, ſeſe paſſim proſtituens, *Dec. Elect. Sax. nov. 83. ibique Philipp. obſ. 1.*

6. Ut ad poenam adulterii ordinariam devenire poſſit, requiritur, adulterium immiſſione ſeminis eſſe conſummatum, vid. *Carpz. pract. crim. qu. 61.*

n. 2. seq. quod, cum testibus probari nequeat, confitendum est ab adulteris *Carpz. d. l. qu. 122. n. 75.*

7. Si quis concubitum fatetur, immissionem seminis vero negat, torturæ locus est, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 47. n. 2.*

8. Etsi quis adulterium confiteatur, attamen ad poenam ordinariam deveniri haud potest, si alterius partis confessio deficiat, *Carpz. d. l. qu. 60. n. 1. seq. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 489.*

9. Quod tamen limitatur, nisi confessio in tortura sit facta, *Carpz. d. qu. 60. n. 39.* add. *Berger. jurispr. crim. c. 2. membr. 4. p. 135.* vel altera pars in fuga perseverans in bannum legitimo modo fuerit proscripta, *Carpz. c. l. n. 50.* confer. tamen *Berger. c. l. p. 134.* vel certa atque indubitata indicia concurrant, *Carpz. c. l. n. 19. seq. Berger. c. l. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 4. n. 80.* Verosimilia & probabilia autem non sufficiunt, *Carpz. c. l. n. 19. 23.* dissentiunt, & etiam hoc casu ultimo supplicio locum esse putant, *Berger. c. l. p. 135. & Wernher. c. l. n. 85. seq.*

10. Hinc, si unam partem, altera licet mortua, aut in fuga constituta, gravia indicia premant, tormentis in gradu convenienti adhibitis, veritatem extorqueri posse, præjudicio comprobat *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 118.*

11. Et nullum fundamentum, cur propter solam unius partis confessionem, quævis poena, capitali mitior, uti *Carpz. d. qu. 60. n. 34. seq.* statuit, etiam fustigationis dictari queat, etsi nullum criminis commissi indicium probabile concurrat, se videre, ait *Wernher. d. p. 4. obs. 4. n. 76.*

12. Cessat porro ordinaria adulterii poena, si conjux innocens pro nocente conjuge intercedat, eique

eique delictum remittat, *Carpz. pract. crim. qu. 55. n. 2. seq.* sive expresse, sive tacite, concumbendo scil. cum eo, postquam delictum cognoverit, *Carpz. c. l. n. 40.* conatum concumbendi vero non sufficere, sed saltem juramento purgatorio de remissione delicti locum dare, putat *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 40. n. 98. seq.* sive præsumtive, quando nimirum conjux innocens, post crimen ab altero commissum, moriatur, *Carpz. c. l. n. 50. seq. Philipp. ad dec. 82. obs. 4. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 465.*

13. Ast in foro Saxonico Electorali remissio conjugum in adulterio duplicato non invenit locum, *constit. 19. p. 4. Carpz. pract. crim. qu. 55. n. 109. seq.* nisi in eo casu, quando maritus cum uxore alterius, ab alio sive juvene sive marito prius adulterata, concumbit; vel uxor admittat maritum reum adulterii jam antea commissi, vid. *Dec. Elect. Sax. nov. 82. ibique Philipp. obs. 3. n. 8. seq.*

14. Remissio conjugis revocari non potest, *Carpz. pract. crim. qu. 55. n. 79.* & remissio conditionalis habetur pro pura, *Carpz. c. l. n. 76.* dissentit *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 40. n. 1. seq.* ubi tamen fatetur *Carpzovii* sententiam in praxi observari.

15. Remissio simplex absque receptione in thorum a poena ordinaria haud liberat, *Carpz. c. l. n. 116.*

16. Nec remissio, in favorem conjugis facta, alteri parti prodest, *constit. 19. p. 4. Carpz. c. l. n. 120.* quod secus est extra Electoratum Saxoniæ, *Carpz. c. l. n. 122. Horn. cl. 15. sent. 49. Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 445.*

17. Porro cessat ordinaria poena 1) in adulterio a sponso, sponsave commisso, *Carpz. pract.*

crim. qu. 56. 2) in adulterio a deſerto, deſertave commiſſo, *Carpz. c. l. qu. 58.* imo propter diutiorem abſentiam alterius conjugis, *Carpz. jurispr. eccleſ. lib. 3. d. 97. n. 12.* ſecus ſe res habet in deſertore, *Carpz. d. qu. 58. n. 61. Stryck. diſput. de deſert. malit. §. 45.* 3) in conjuge, qui, quæve, ob alterius impotentiam coeundi, cum aliena perſona ſe commiſcuit, item in adultero adulterave, cujus conjux furore aut lepra correptus eſt, aliove morbo contagioſo laborat, *Carpz. c. l. qu. 61. n. 14. 30.* 4) ſi concumbens cum alterius uxore neſciat, eam eſſe conjugem, *Carpz. d. qu. 61. n. 42.* 5) in adulterio, poſt divortium, quoad thorum & menſam, perpetrato, *Carpz. c. l. n. 53. Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 306.* 6) in juvene, blanditiis fœminæ, capto, & libidine incitato, ex ſubito & improviſo ejus impetu, ad adulterium prolapſo, *Carpz. c. l. n. 58. ſeq.* 7) in adultero adulterave, cujus conjux quoque de adulterio confeſſus & convictus eſt, *Carpz. c. l. n. 74.* antea ſcil. perpetrato, poſtea enim commiſſum ad mitigandam poenam nihil facit, *Horn. cl. 15. ſent. 45.* 8) in reo, qui, conjuge ad mortem condemnato adulterium commiſit, *Carpz. c. l. n. 78.*

18. In foro communi præſcriptio quinquennalis non minus in duplicato, quam ſimplici adulterio locum habet, *Philipp. ad dec. 84. obſ. 1.* In Saxonia autem Electorali adulterium *ſimplex* quidem quinquennio, ſed adulterium *duplicatum* non niſi vicennio præſcribitur, *Dec. Elect. Sax. nov. 84. ibique Philipp. obſ. 1. n. 22. ſeq. & obſ. 2.* Quæ quidem diſpoſitio ſingularis ad attentatum adulterii duplicati extendi non poteſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 40.*

19. Si, inſtituta, ob hoc delictum, inquiſitione, judex

judex per quinquennium cesset, interrupta antea præscriptio denuo currere incipit, & absolvitur, *Horn. cl. 15. sent. 46. p. 1098. b.*

20. Inquisitio in puncto stupri non interrumpit præscriptionem adulterii, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 24.*

ADVOCATUS.

1. Advocatus etiam invitus litigantibus inservire, & petentium patrocinia suscipere tenetur, *l. 1. §. 4. de postul.* ad quod sub poena pecuniaria, vel remotionis ab officio cogi potest, *l. 7. C. eod.* maxime, si quis ob adversarii potentiam advocatum reperire non potest, *Christin. vol. 5. dec. 102.* nisi justam recusandi habeat causam, *Gail. l. 1. obs. 43. n. 9.*

2. Nullus sit simul advocatus & judex in eodem negotio, nec sententiam in eadem causa ferat, vel votum saltem proferat, in qua semel patrocinium præstitit, *l. 6. pr. de postul. Svendend. ad Fibig. p. 71.* Contra qui fecerit arbitrariam poenam incurrit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 3. en. 6.*

3. Potest tamen quis, ut advocatus, in alia instantia causam defendere, in qua antea, ut judex, pronunciavit, *Horn. cl. 9. R. 5. p. 527. b.* confer. vero *Rivin. c. l. tit. 2. en. 16.*

4. Senator coram senatu aut Prætorio admittendus non est, ut clientum jura proponat, *Rivin. ad O. P. S. tit. 3. en. 7.* Ast, ubi expressa deficit sanctio prohibitiva, senatores a perorandis, coram Senatu aut Prætorio, causis arceri non posse, probat *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 8.* add. *Ziegler. in Dicast. concl. 19.*

5. Non potest quis esse advocatus in causa, in qua notarii officio functus est, *Horn. cl. 12. R. 65.*

Contra ſi fecerit, pœnam incurrit, *Berger. E. D. F. tit. 2. obſ. 6. p. 40.* confer. *Rivin. c. l. en. 8.*

6. Actuarius, nequidem, depoſito officio, advocati vices ſubire poteſt, illis in cauſis, ubi acta conſignavit, *Rivin. c. l. tit. 2. en. 17.*

7. Advocatus contra eam cauſam, quam antea defendit, non admittitur, *Horn. cl. 1. ſent. 21. p. 39. b.*

8. In concurſu creditorum aliquis plurium advocatus eſſe non prohibetur, *Horn. cl. 16. ſent. 3. p. 1213.*

9. Advocatus pro cliente teſtimonium dicere non poteſt, finita licet advocatione, *l. ult. de teſt. c. ult. de teſtib. in 6to. Martin. ad O. P. S. tit. 20. §. 2. n. 218. & 230. Berger. oecon. jur. lib. 4. tit. 24. th. 3. p. 1047.* nec contra clientem teſtis eſſe cogitur, *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. p. 512.*

10. Hoc vero intelligendum eſt de arcanis cauſæ & proceſſus, quæ advocato ſecreto commiſſa, non item de iis negotiis, quæ extra ſpecialem cauſæ tractationem inita ſunt, quippe in quibus ad perhibendum teſtimonium advocatus vel procurator omnino admittitur, imo cogitur, *Berger. dec. 350.*

11. Nec minus advocatus, dimiſſo citra fraudem officio, ad teſtimonium pro cliente dicendum admitti debet, quamvis non ſit omni exceptione major, *Berger. oecon. jur. lib. 4. tit. 24. th. 3. not. 6. p. 1049.* add. *Mencken. ad ff. tit. de teſtib.* diſſentit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 292.*

12. Advocatus ſubditos contra magiſtratum excitans, coercitione dignus, & poenam incurrit, niſi ſubditi juſtam litigandi cauſam habeant, ejusque patrocinium implorent, **Torg. Ausſchr.** *de. an. 1583. tit.* **von** *Advocaten, O. P. S. tit. 3. §. 1. Carpz. p. 1. c. 1. d. 21.*

13. Si ad-

13. Si advocatus absque mandato procedit, & clientum jura ad acta proponit, prima vice 5. th. secunda vice 10. th. & sic deinceps mulctatur, *O. P. S. tit. 7. §. 1. Carpz. proc. tit. 5. art. 7. n. 25.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 7. en. 3. 4.* Id quod etiam obtinet, si tutorium vel curatorium non exhibeat, *O. P. S. c. l. Rivin. c. l. en. 2.* Insuper positiones in judicando non attenduntur, sed ab actis removentur, & cliens in expensas condemnatur, *Carpz. c. l. n. 23. 24.*

14. Cessat vero illa poena, ubi curatorium jam in actis habetur, curator vero in prima positione id allegare, atque ad illud se referre omisit, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 265.*

15. Nomina clientum, nec non nobilium castra & habitationes, quibus inter se discerni solent, in primæ positionis frontispicio omittens, incurrit mulctam 5. th. *O. P. S. tit. 7. §. 1. Rivin. en. 1.* Quam quoque poenam incurrit, si positioni non præmittat nomen ejus, contra quem sui principalis jura deducit, *Rivin. c. l. tit. 3. en. 30.*

16. Hinc quoque 5. th. mulctatur, si nomen leuterantis in prosecutionis rubrica omittat, *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 76. lit. a. p. 340.*

17. In causis vero pupillorum & minorum nomina tutorum ac curatorum exprimi, necesse esse, negat *Carpz. lib. 3. R. 5. n. 10. seq.*

18. Advocati & procuratores nomina sua singulis positionibus & supplicationibus, quas concipiunt, subscribere jubentur, *Resolut. Grav. de an. 1661. tit.* von *Justitien* Sachen, *§ 35. Rivin. ad. O. P. S. tit. 3. en. 31.* Secus facientes mulcta arbitraria puta 5. imperialium (a) puniuntur eorumque positiones & suppli-

(a) Vid. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 3. §. 2.* quam mulctam

ſupplicationes a judice rejiciuntur, *Berger. E.D.F. tit.3.obſ.3.p.48.*

19. Excipitur caſus, ubi ſupplicans pro ſe præſumtionem habet, quod ipſemet conceperit, (*a*) vel ubi ſupplicationes ex locis remotioribus, exterisve transmittuntur; vel ubi periculum eſt in mora: (*b*) modo ejusmodi ſupplicationes injurias, vel convitia, aut alias res odioſas non contineant: alioqui prævalet arbitrium judicis, ut nihiloſecius easdem rejicere poſſit, *Berger. c.l.not.2.p.49.*

20. Hinc in Saxonia Electorali judex inferior appellationes recipere tenetur, etſi nullus advocatus, ſuum, tanquam concipientis, nomen iisdem ſubſcripſerit: rejecta vero appellatione, cliens advocatum jurato indicare tenetur, quo ideo, quod nomen ſuum, tanquam concipitis, non ſubſcripſerit, puniri poſſit, (*c*) vid. *mand. reg. de an. 1720.* apud *Wernher. in ſel. obſ. for. p.7. obſ.74.*

21. Ob fruſtratorias appellationes advocatis poena 5. th. dictitari, (*d*) eaque exaſperari ſolet, ſi non abſtineant; nec ſibi bene proſpiciunt, quando a dictata multa ulterius provocant, *Rivin. ad O.P.S. tit. 3. en. 32.*

22. Si in

cliens advocato reſtituere ſub poena dupli, advocatus autem a cliente repetere ſub poena quadrupli prohibetur, *Ord. Proc. Sax. Rec. c.l.* ubi illud ad alias quoque mulctas extenditur.

(*a*) Hoc in ſubſcriptione expreſſe indicandum eſt, juxta *Ord. Proc. Sax. Rec. c.l.* Imo judex ſubſcribenti quandoque deſuper, an ipſe literas conceperit? juramentum deferre poteſt, *Ord. Proc. Sax. Rec. c.l.*

(*b*) vel res fatalia concernat, *Ord. Proc. Sax. Rec. c.l.*

(*c*) *Ord. Proc. Sax. Rec. c.l.*

(*d*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit.35. §.7.8.*

22. Si in die termini advocatus coram Secretario nomen ſuum haud profitetur, a Supremo Appellationum judicio, ut expenſas termini, ex proprio marſupio, reſarciat, condemnatur, ejusque poſitio in pronunciando non attenditur, ita ut etiam appellationes juſtificandæ, & leuterationes proſequendæ pro deſertis judicentur, *Rivin. c. l. en. 19.*

23. Advocati utriusque partis, cum ex compromiſſo terminum ſemel dictum circumducere auſint, ſigillatim 5. imperialium poena plectuntur, niſi 1) mandato poteſtatem compromittendi ſpeciatim acceperint, 2) ratihabitionem clientum vel in termino vel deinceps comprobent, *Berger. E. D. F. tit. 10. obſ. 3. p. 337.*

24. Coram ſupremo Appellationum judicio, ſi advocatus aut mandatarius ad ſe recepit citationem, nec poſtea ejus inſinuationem procuravit, incurrit poenam 5. thalerorum, & expenſas termini de ſuo refundere tenetur, niſi principalis impune emanere in termino potuit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 3. en. 18.*

25. Mulctam quoque incurrit advocatus, ſi litem vitioſe conteſtatur, aut in ea verbis obſcuris & prolixis utitur, aut illam in ultimam usque poſitionem differt, *O. P. S. tit. 16. Rivin. c. l. en. 20.* ſi contra manifeſtam veritatem litem negative conteſtatur, *Rivin. c. l. en. 21.* aut ipſe poſtea in termino juratorio fatetur, quod in litis conteſtatione negavit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 18. en. 128.* item ſi defectus litis conteſtationis ſpecifice non allegat, *Carpz. lib. 3. R. 32.*

26. Mulctam porro incurrit advocatus, ſi in termino productionis, juxta ſpecificationem, documenta, ſuo ordine, non producit, nec ſpecifice de unoquoque, quale id ſit, indicat, *Rivin. ad O. P. S.*

tit. 3.

tit.3.en.22. ſi inſufficienter documenta producta recognoſcit, *Rivin.c.l.en.23.* item, ſi vidimatas copias in originali productorum penes acta non relinquit, *Mandat.Elect. de an.1638. Rivin.c.l.en.29.*

27. Contra acta quid affirmantis vel negantis eſt poena arbitraria, veluti 5.th. *Carpz.proc. tit.5. art.7.n.49. Rivin.ad O.P.S. tit.3.en.25.*

28. Arbitrarie coerceri ſolent advocati, ſi folia actorum vitioſe allegant, aut non ſupplent, *Rivin. c.l.en.26.* ſi ad marginem actorum quid adſcribunt, corrigunt, aut radunt, *Rivin.c.l. en.27.* ſi abutuntur verbis ſacræ ſcripturæ, *Rivin. c.l. en.24.*

29. Nimia verboſitate utentis vel clientis jura confuſe & inepte tractantis poena quoque eſt arbitraria, *Carpz.c.l.n.30. ſeq. Rivin. c.l. en.28.* Quo ultimo in caſu non male injungitur, ut ea per alium eumque magis idoneum, proponantur, *Rivin. c.l. en. 11.*

30. Rationes decidendi temere perſtringentis poena eſt arbitraria veluti 5. vel etiam 10.th. *Rivin.ad O.P.S.tit.3.en.15. Berger.E.D.F. tit.34. obſ. 5.not.3.p.891.*

31. Advocatus, ſi judicem vel adverſarium injuriis, convitiis, vel cavillationibus laceſſit, arbitrarie punitur, *Carpz. proc.tit.5.art.7. n.42.ſeq. Rivin.c.l. en.15.* imo & pro ratione circumſtantiarum inſimul a praxi removeri poteſt, *Horn. cl.4. R.14.p.261.b.* Excuſandus tamen videtur ille, qui primum laceſſitus & juſto motus dolore in adverſarium invehitur, *Horn. cl.15. R.16.*

32. Quod ſi dubium ſit, an advocatus injuriandi, aut reum defendendi animo, aliquid ſcripſerit, jusjurandum decerni poteſt, *Wernher.ſel.obſ.for. 5.obſ.104.*

33. In prosecutione leuterationis gravamina in specie non adducentis poena est 10.th. *O. P. S. tit.35. §.* Darneben wollen wir, *ibique Rivin. en.51, Horn. cl. 14. sent. 4.*

34. Secreta clientis sui manifestantis, causamque prodentis, atque utrique colligatori patrocinantis & prævaricantis poena est arbitraria, *Carpz. lib.3. R.32. n.11. Rivin. ad O. P. S. tit.3. en.5.*

35. Negligentia advocati, sive procuratoris, in ipsa causa, domino præjudicat: datur tamen ei regressus adversus advocatum, sive procuratorem, *l. 10. C. de procur. l. 13. l. 21. C. mandat.* illumque actione in factum, vel mandati ad interesse convenire relictum est, *Carpz. proc. tit.5. art.7. n.7. Horn. cl. 12. R. 82.* & quidem non in foro contractus, sed ubi dolum vel culpam commisit advocatus, *Berger. dec. 285.*

36. Imo, advocato non solvendo existente, atque excusso, restitutio in integrum conceditur domino ex clausula generali *l. 1. ex quib. caus. maj. Carpz. p. 1. d. 22. & 23. & lib.3. R. 4. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 28. lit. i. p. 98.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit.3. en.33.*

37. Et quod magis, principalis, si forte res incertæ sit æstimationis, statim, nondumque excusso advocato, sive procuratore in integrum restituitur, licet citatio vel notificatio, non procuratori, sed ipsi principali insinuata fuerit, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs.3.*

38. Jure Magdeburgico cliens, adversus negligentiam advociti, statim, atque adeo, non excusso prius advocato, in integrum restituitur, teste *Bergero p. 2. Supplem. ad E. D. F. in additam. ad tit. 4. p. 1709.*

39. Sic quoque in casu, quo in judicio mercatorio

torio Lipſienſi, reus mercator, culpa advocati, non clare & perſpicue, ſed admodum confuſe, ad unum aliquem libelli articulum reſpondentis, pro confeſſo & convicto declaratus, a Potentiſſimo Rege & Electore noſtro reſcriptum eſt, ut mercator in integrum reſtituatur, advocatus vero puniatur, vid. *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 28. lit. i. p. 99. & c. 2. §. 1. lit. b. p. 432.*

40. Plane adverſus ea, quæ advocatus qui ſimul procurator non eſt, in judicio neglexit, clientem nequidem in ſubſidium, in integrum reſtitui, quamvis advocatus, ſi culpa ſua damnum dederit, clienti ad hoc reſarciendum teneatur, tradit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 363.*

41. Contra poenam advocato dictitatam leuterationi & appellationi locus non eſt, ſed defenſioni, *Rivin. ad O. P. S. tit. 3. en. 34.*

42. Si advocatus, in cauſa notorie executiva, vel ex errore, vel ex imprudentia, a reo petiit Antwort und Recognition, judex non tantum ſecundum naturam proceſſus executivi, non attenta litis conteſtatione, pronunciare poteſt, *Berger. E. D. F. tit. 16. obſ. 1. not. 2. p. 461.* ſed & (*a*) in conſcientia, ex officio ſuo ſuppletorio ad hoc obligatus, *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 2. lit. e. p. 479.*

43. Obſervantia fori, præſertim Saxonici, fert, ut advocati literis, etiam illis, quæ attingunt fatalia, clientum ſuorum nomina ſubſcribere queant, modo ſua

(*a*) Sic in *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 5. §. 1.* diſpoſitum reperitur, ſi advocatus ex imprudentia, in cauſa executiva, ſimul Antwort und Einlaſſung, aut in ordinaria ſaltem recognitionem a reo petiit, ideo non ſtatim rejiciendum eſſe libellum, ſed ſecundum naturam proceſſus interloquendum.

ſua quoque, tanquam advocatorum ac concipientium apponant, *Berger. E.D.F.tit.3. obſ.4.p.49.*

44. Nec intereſt, ipſe advocatus, an ejus amanuenſis, juſſu tamen ac mandato patroni nomen clientis ſubſcripſerit: modo 1) advocatus, ut talis, ſuum nomen appoſuerit, 2) idem, ejusve amanuenſis, ſuper prædicto mandato, juraverit, *Berger. c.l. not.2.p.50.*

45. Hanc obſervantiam ſtricte atque adeo ſolum de ſchedula leuterationis, & appellationis, itemque oblatione articulorum probatoriorum & reprobatoriorum, & renovatione arreſti: non vero de aliis actibus, ſive egeant ſpeciali mandato, ſive minus, capiendam eſſe, animadvertit *Berger. c.l.not.3. p. 50.*

46. Diſtinguendum eſſe inter fatalia, quæ in progreſſu, & ea, quæ ſub ingreſſu litis obveniunt, ita, ut quidem priore caſu advocatus valide clientis ſui fatalibus invigilet, poſteriore autem ea expedire non poſſit, putat *Berger. dec.337.*

47. Advocatus, qui in cauſa patrocinatus eſt, ſchedulæ, qua probatio judici offertur, nomen principalis ſubſcribere poteſt, etſi ne generali quidem mandato inſtructus fuerit; nec diſtinguitur, utrum præter advocatum cliens procuratorem in cauſa conſtitutum habuerit, nec ne, *Wernher. ſel.obſ.for. p.6.obſ. 424.*

48. Et leuteratio atque appellatio pro admiſſibilibus habendæ ſunt, quæ ab advocato ſunt interpoſitæ, ſiquidem ipſe, vel, juſſu ejus, amanuenſis illius, aut alius quicunque nomen clientis ſubſcripſerit, ipſeque ſuum, ut advocati & concipientis appoſuerit, *Rivin. ad O. P. S. tit.7.en.47.& tit.35.en.6.*

Berger.

Berger. E.D.F. tit.35. obs.3. not. 2.p.951.seq. ubi etiam: nihil referre, ab advocato posteriore, an a priore id factum fuerit.

49. E contra, si mandatarius, idemque advocatus, principalem, vi mandati, non offerat ad jurandum, sed schedulæ oblationis nomen ipsius clientis subscribat, suum vero ceu advocati & concipientis addat, mortuo deinceps principali, juramentum pro deserto habitum esse, refert *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 127.* confer. omnino *Berger. E. D. F. tit.3. obs. 4. not.3. p.50.*

50. Advocatus honorarium petere potest, etiamsi nullum promissum, *l. 1. pr. & §. 10. de extraord. cognit.* nec victoriam consecutus sit, *Carpz. lib. 3. R. 13.* nisi negligentiam & culpam in eadem causa commiserit, *arg. l. 8. §. 4. in fin. qui satisd. cog. Horn. cl. 12. R. 82. p. 903. b.*

51. Advocatus ultra licitam quantitatem nihil exigat, **Torg. Ausschr.** *tit.* **von** *Advoc. §.* **Wenn die** *Advocaten* **ꝛc.** nec de quota litis pacisci potest, *l. 15. C. de procurat.*

52. Valet tamen pactum aut conventio ratione palmarii in casum victoriæ, *l. 1. §. 12. de extraord. cognit. Carpz. p. 1. c. 1. d. 24.* atque promissum palmarium (*a*) exigere licet, etiamsi summam 100. imperialium excedat, *l. 1. §. 10. & 12. de extraord. cognit. l. 3. C. de postul. Martin. O. P. S. tit. 3. §. 1. n. 242. Rivin. ad O. P. S. tit. 3. en. 10. & 14.*

53. Advo-

(*a*) Plane in foro Saxonico Electorali palmaria vel honoraria stipulari non licet, quamvis cliens, finito processu ex libera voluntate, advocato, pro præstito fideli patrocinio, gratum se exhibere non prohibeatur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 3. §. 1.*

53. Advocato totius anni ſalarium exſolvi debet, finito licet proceſſu intra annum, & licet cliens opera ejus non fuerit uſus, niſi ſub conditione operarum expreſſe fuerit contractum, vel modo non ſteterit per advocatum, quo minus laborem præſtiterit, *Carpz. p. 1. c. 1. d. ult. & lib. 3. R. 2. Berlich. p. 1. concl. 9. n. 78. ſeq.*

54. Honorarium advocato promiſſum in caſu obtentæ victoriæ vel amicabilis compoſitionis, non debetur ejus heredibus, niſi ab ipſo conditio ſit adimpleta, *Carpz. lib. 3. R. 3.* Salarium vero annuum ad heredes transmittit advocatus, *Carpz. lib. 3. R. 4. Berlich. d. concl. n. 79. ſeq.*

55. Advocatus, in propria cauſa, a condemnato in expenſas, honorarium exigere non poteſt, *Gail. lib. 1. obſ. 151. n. 6.* diſſentit *Bachov. ad Treutler. vol. 1. diſp. 4. th. 2. lit. c. Titius ad Lauterb. compend. tit. de poſtul.* niſi id petere poſſit per modum damni & intereſſe, *Carpz. p. 1. c. 31. d. 12. Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 279.*

56. Sed cum advocatus propter difficillimam ejus, quod intereſt, probationem, rariſſime aliquid, hoc intuitu, ab adverſario conſecuturus eſt, utilius adhibetur cautela, ut quis alterius advocati vel opera, vel ſaltem ſubſcriptione utatur, *Wernher. c. l.*

57. Num honorarium advocati expoſitum eſt moderationi judicis? Reſp. aut petita eſt moderatio ab actore, aut non: illo caſu omnino moderandum eſt; hoc vero caſu iterum diſtinguendum, utrum reus proteſtatus ſit, an ſiluerit aut emanſerit: priore caſu iterum judicis moderatio eſt adhibenda; ſecus in poſteriore, ubi reus ſecundum petita libelli eſt condemnandus, *Berger. dec. 253.*

58. Sed, inſtituta ab advocatis expenſarum actione, regulariter reſponſionem reis contumacibus, daß in Verbleibung deſſen er pro confeſſo & convicto gehalten, auch die liquidirten Expenſen ex officio moderiret werden ſollen, injungi, tradit *Rivin. ad O. P. S. tit. 36. en. 26.*

59. Falluntur advocati, qui ſibi perſuaſum habent, quod ipſis non modo, pro ſingulis paraſangis, unus thalerus, cum cœteris ſumtibus erogatis, ſed præterea honorarium, pro navata opera, exſolvendum ſit: cum enim cauſidicorum copia ubique locorum haberi poſſit, credendum non eſt, quod reſtituere debeat adverſarius expenſas, ſi e longinquo adductus fuerit doctor, *Rivin. c. l. en. 23.*

60. Advocatus, qui patrocinium usque ad ſententiam definitivam promiſit, non cogitur illud præſtare, pro eodem pretio, in judicio appellationis, *Carpz. p. 1. c. c. d. 24.*

61. Advocatus, ſive procurator, ſi in itinere a latronibus damnum patiatur, quod perdit, a cliente repetere non poteſt: nam hoc magis caſui, quam mandato imputari debet, *l. 26. §. 6. mandat. Berlich. p. 1. concl. 10. n. ult.*

ÆDIFICARE.

1. Quilibet in ſuo pro lubitu ædificare poteſt, ad coelum etiam vsque, *l. 8. l. 9. C. de ſervit. & aqu.* etſi alteri ædificando noceat, *l. 9. de S. P. U. l. 26. de damn. infect. Berger. dec. 64. n. 1. 2.*

2. Non tamen licet ædificare contra formam & modum, ſi quis lege, ſtatuto, vel conſuetudine obſervetur, *l. 11. pr. d. S. P. U. l. 12. C. de ædific. priv. l. 6. C. de Servit.* nec contra ſervitutem conſtitutam, *l. 9. de S. P. U. l. 8. C. de ſervitut. Struv. ex. 39. th. 8.*

3. Nec

3. Nec ad alterius æmulationem, ſeu eo tantum fine, ut alteri noceamus, ædificare licet, *l.3. de oper. publ. nov. 63. c. 1. Struv. c. l.*

4. Neque uſum rei communis plane intercipi ædificando poſſe, volunt *arg. l. 10. in fin. de S. P. U. Struv. c. l.*

5. Locis publicis non licet, ædificando in noſtro, aliquod incommodum afferre, *l. 3. de oper. publ. l. 14. C. eod. Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 374. Horn. cl. 5. R. 2.*

6. Non poſſumus, ædificando in noſtro, quid immittere in alienum, *l. 8. §. 5. ſi ſervit. vindic. l. 14. l. 17. pr. eod. Struv. c. l.* vel ſupra alienum ſolum projecta facere, *l. 29. §. 1. ad l. Aquil. Struv. c. l.* vel tectum ita porrigere, ut ſtillicidium in vicini aream noviter cadat, *Cæpoll. de ſervit. c. 41. n. 2. Struv. c. l.*

7. Sub ſolo noſtro ſi cellam fodiamus non debent ædium vicinarum fundamenta labefactari, *arg. l. 24. §. fin. de damn. infect. l. 6. C. de metallar. Struv. c. l.*

8. Nec permittitur quicquam exſtrui, quod publicæ obeſt utilitati, *l. 3. de oper. public. Struv. c. l.*

9. Pertinet huc quoque, quod jure Saxonico diſpoſitum legitur: Offen, Waſſergerinn, Heimligkeiten und Schwein-Ställe, die ſollen drey Füſſe von eines andern Mannes Zaune ſtehen, Landr. *lib. 2. art. 11.*

ÆDIFICIA FEUDORUM.

Vid. loc. *Feudorum meliorationes.*

ÆDILITIÆ OPERÆ.

Vid. loc. *operæ ædilitiæ.*

AESTIMATIO. AESTIMATOR.

1. Æſtimatio eſt venditio, *l. 10. §. 5. de jur. dot.* & dominium pariter ac periculum transfert in accipientem. *l. 1. §. 1. de æſtimator. Lauterb. compend. jur.*

eod. tit. modo id actum ſit, & negotii natura patiatur *d. l. 1. de æſtimator. l. 17. §. 1. de præſcript.*

2. Fallit igitur hoc, ſi alia ſit mens & intentio contrahentium, ſi nempe, taxationis cauſa, ſaltem apponatur æſtimatio, *Carpz. p. 2. c. 37. d. 6. & lib. 1. R. 106.*

3. Quoties debitor rei fungibilis vel ſpeciei eſt in mora, toties, quod ad rem fungibilem indiſtincte, quod vero ad ſpeciem, tum, cum eadem vel deterior reddita, vel extincta eſt, ad præſtandam æſtimationem maximam, ex tempore moræ uſque ad ultimum executionis momentum, tenetur, *l. 8. §. 1. de condict. furt. l. 3. de condict. tritic. l. 3. §. 3. l. 21. §. 3. de act. emt. Berger. E. D. F. tit. 5. obſ. 7. p. 156. & p. 1. ſupplem. §. 21. p. 80. nec non p. 2. ſupplem. §. 24. p. 168.* Caſum, quo etiam conductor ad æſtimationem maximam condemnatus eſt, adducit *Berger. dec. 216.*

4. Ampliatur hæc regula 1) ut tempus etiam contractus inſpici poſſit, ſi eo pluris res valuerit, *arg. l. 41. §. 1. de V. O. l. 59. & 60. eod. l. 3. §. 3. de act. emt. l. 7. de aur. & arg. legat. Berger. E. D. F. d. tit. 5. obſ. 7. not. 1. p. 156.* 2) ut non interſit, res in ſpecie, an in genere debeatur, *l. 37. mandat. l. 28. de novat. Berger. c. l.* 3) ut non ſit ſtatuenda differentia inter judicia bonæ fidei & ſtricti juris, *Berger. c. l.* 4) ut æſtimationis maximæ ineunda ſit ratio, quamvis ea per aliquot ſaltem dies, aut etiam momentum, cum aliquo tamen temporis ſpatio acceptum, ſteterit, *Berger. c. l.* 5) ut etiam acceſſionum, earumque naturalium, veluti fructuum, æſtimatio maxima ſit praeſtanda, *Berger. c. l.*

5. Limitatur autem regula, 1) ſi convenerit, ut certo tempore merx ſolveretur, neque tamen

ſoluta

ſoluta fuerit: tum enim æſtimatio eſt conſideranda, quae fuit eo tempore, quo convenit, *Berger. E. D. F. tit. 5. obſ. 7. not. 2. p. 158.* 2) ut æſtimatio maxima ſpectetur, non fortuita & ſingularis, ſed communis & forenſis, *Berger. c. l. p. 159.* 3) ſi quis maximam æſtimationem non exegerit, *Berger. c. l.* 4) ſi mora initio commiſſa deinceps per voluntariam rei debitæ oblationem fuerit purgata: tum enim debitor tenetur tantum ad maximam æſtimationem ejus temporis, quo moram commiſerit, usque ad tempus purgationis, *Berger. c. l.* 5) ſi actio, quæ propter moram debitoris ad maximam æſtimationem competebat, per novationem in aliud obligationis genus fuerit transfuſa, *Berger. c. l.*

6. Nunquam intereſſe moræ cum æſtimatione maxima adjudicari ſolet, quia ſub hac illud jamdum continetur, *l. 21. §. 3. de act. emt. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 4. lit. c. p. 24.* Nec in frumento conſuetum ſuperadditamentum, die Aufmaaſſe, ſimul peti poteſt, *Barth. c. l. Berger. E. D. F. tit. 5. obſ. 7. not. 1. p. 158. & 160. & p. 2. Supplem. §. 24. p. 168.*

7. Circa æſtimationem rei ſpectantur omnia, quæ utilitatem aliquam præbere poſſunt, *Bartol. in l. 2. C. de reſcind. vendit.* nec non ædium vicinus rixoſus & oneroſus ſpectari debet, *Mev. p. 7. dec. 108. n. 6.*

8. Si plures res uno pretio ſint venditæ, tam vitioſarum quam non vitioſarum fit æſtimatio, *l. 38. §. 15. de edilit. edict.*

9. Quando quis rem cum alio communem habet, & æſtimatio fieri debet, non pars rei ſeparatim, ſed tota res æſtimanda eſt, *Berlich. p. 1. concl. 83. n. 70. Horn. cl. 5. R. 10.*

10. Æstimatio facienda est juxta reditus, ex re percipiendos; unde non male se gravatos taxatione dicunt, contra quos habita saltem ratio præsentis perceptionis, *Mev. p. 1. dec. 31.* In æstimatione rei tamen non habetur ratio contributionum, quæ superiori solvuntur, *Mev. p. 6. dec. 158.*

11. Quia æstimatio agrorum secundum quantitatem & qualitatem fieri debet, ea vix perfici poterit, nisi prævia agri mensura & inspectione: ea vero neglecta, non statim retractanda & annullanda est æstimatio, sed prius inquirendum, an fuerit necessaria. Fieri enim potest, ut sine ista notoria sit æstimatoribus quantitas & qualitas, veluti si vicini sint, harum rerum probe conscii, aut si ex æstimis constet ejus designatio, *Mev. p. 6. dec. 164.*

12. In æstimationibus præprimis mos regionis attendendus & sequendus est: Ubi de eo incidit dubitatio standum est dicto æstimatorum, donec contrarium a parte probatum sit, *Mev. p. 6. dec. 162.*

13. Æstimatio lucri cessantis certa & exacta haberi non potest, adeo ut ex æquo & bono plerumque ea solum fieri soleat *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 4. lit. c. p. 24.*

14. Unde, si v. g. reus pignoratas oves restituere detrectet, quia generationes sunt incertæ, modo pro uno capite 1. th. 6. gr. modo 1. th. tantum, nonnunquam dimidium floreni & minus, quotannis, loco fructuum, detractis alimentis, & mercede pastorum, quandoque etiam loco perceptorum & percipiendorum fructuum, quantum pro more re-[illegible]onis illius, quotannis, pro usu ovium, locarii loco, [illegible] adjudicari solet, per ea quæ tradit *Mev.* [illegible]*rger. p. 2. supplem. ad E. D. F. tit. 28. p. 562.*

p.562. & in additam.p.1969. Rivin.ad O.P.S.tit.28. en.13.14. & 15. Lucrum vero ceſſantis equi, v. gr. pignorati in ſingulos, detractis feriatis, dies ad 6. groſſos redactum eſt, teſte *Rivino c. l. en.16.*

15. Æſtimatio rerum, quæ perierunt, fieri poteſt boni viri arbitratu, aut creditoris juramento, modo veroſimile dicat, *Mev.p.6. dec.373.* quamvis regulariter non fiat æſtimationis probatio per juramentum, adeo ut, licet ſemiplene probata fuerit, in ſupplementum, iſtud non admittendum eſſe, putet *Bald.in l. un.n.68. C. de ſentent. quæ pro eo, quod inter.*

16. Æſtimatio vel taxatio fieri debet partibus præſentibus, illis enim abſentibus, facta, irrita eſt, & denuo fieri debet, *Berger. dec. 419.* Plane, omiſſa citatione, factam taxationem penitus nullam non eſſe, ſed partes ſaltem de iis, quæ deſiderantur, audiri, tradit *Mev.p.1. dec.30.* & defectus ſolennium æſtimationem, cum ipſa juſta reperitur, non vitiat, *Mev.p.6.dec.159.*

17. Aeſtimatoribus vel taxatoribus aliter non creditur, niſi antegreſſo juramento: nam pro teſtibus habentur, teſti autem injurato fides non habetur, *Berger. dec.419.* Aſt, ut coram judicio publico jurent, non eſſe neceſſarium, tradit *Mev.p. 6. dec.160.*

18. Defectus taxæ in materialibus eam non annullat, ſed ſupplendus eſt: ſicuti enim partibus defectus æſtimationis poſt eam ſemel peractam allegare integrum eſt: ſic quoque judici injungere ut, cum reperiuntur, ſuppleantur, *Mev.p.6.dec.163.*

19. Æſtimatio ſemel a judice approbata, ſi non appellatum, judicati inſtar habet, & irrevocabilis eſt, *Mev.p.4.dec.306.* Ante approbationem vero partes de æſtimatorum relatione ſunt audiendæ, *Mev. p.4.dec.359.*

 20. Apar-

20. A partibus, non a judice eligendos esse taxatores juri convenire, & consuetudine servari, prolixius tradit *Rutger. Ruland. de commissar. p.1. lib.4.c.24.n.4.* nisi quando vel ipsæ absentes sunt, vel de æstimatoribus convenire nequeunt, vel quod ad electionem necesse est, justo tempore non præstant, *Mev.p.1.dec.29.*

21. Pluribus per partes electis æstimatoribus, unius absentia efficit, ut taxa non valeat: secus se res habet, quando a judice dantur æstimatores, nisi simul injunctum, ut omnes adsint, *Mev.p.6. dec.161.*

22. Liberi æstimatione bonorum a patre facta stare tenentur, quamvis longe infra verum bonorum pretium sit, cum enim liberi heredes patri suo existant, ejus quoque voluntatem agnoscere tenentur, *Wernher. sel. obs. for. p.2.obs.442.n.1.* sed hoc limitandum, ut non procedat, quando per hujusmodi æstimationem reliquorum legitima laeditur, *Wernher.c.l. n.2.*

AGGRATIANDI JUS.

1. Jus veniam delinquentibus dandi, quod vulgo jus aggratiandi vocant, ad pœnam, jure humano sancitam, restringi debet, neque ad pœnas, jure divino universali constitutas, pertinet, *Ziegler. de jur.maj. lib.1. c.8. §.3. Berger. p.1. supplem. ad jurispr. crimin. obs.12. Wernher. sel. obs. for. p.4. obs. 82. n.1.2.*

2. Unde principi fas haud est, pœnam dolosi homicidii capitalem remittere, & in extraordinariam commutare, *Wernher. d. obs. 82.*

3. Jus gratiam delinquentibus faciendi, iisque pœnam promeritam remittendi, eamve mitigandi, aut in aliam commutandi ad regalia pertinet, in quæ

involare

involare magiſtratui inferiori fas haud eſt, *Carpz. in pract. crimin. qu. 150. n. 8. ſeq. Ziegler. c. l. §. 1. & 12. Berger. p. 2. ſupplem. ad jurispr. crimin. obſ. 24. & 93. Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 365.*

4. Sed quod dictum de mitigatione pœnæ reſtringendum ad illam ſpeciem mitigationis, quæ fit ex mera gratia: juſtis enim de cauſis & ipſe judex, vel potius collegium juridicum pœnam mitigare, in aliamve commutare poteſt, *Carpz. c. l. n. 69. Berger. p. 1. ſupplem. ad jurispr. crimin. obſ. 12.*

5. Plane magiſtratum inferiorem non quidem ſupplicium mortis in pœnam mitiorem civilem, veluti relegationis, aut mulctam pecuniariam commutare, vel pœnam mortis ſeveriorem mitigare, atque in gladii ſupplicium convertere poſſe: aſt pœnam fuſtigationis, relegationis & carceris in mulctam pecuniariam commutare, ipſi integrum eſſe, tradit *Carpz. c. l. n. 56. ſeq.*

6. Sed ab eodem recedunt, & ſigillatim magiſtratum inferiorem fuſtigationem vel relegationem, ſine conſenſu principis, in mulctam convertere, niſi princeps eam facultatem judici inferiori permiſerit, negant, *Ziegler. c. l. §. 12. Wernher. d. obſ. 365. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 15. th. 17. not. 3. p. 907. ſeq.*

7. Ita in Electoratu Saxoniæ nobilibus, & aliis, merum imperium habentibus, conceſſa eſt facultas convertendi fuſtigationem & relegationem in mulctam pecuniariam, cum diſtinctione tamen, & ſub certo modo. *Primum* enim voluit legislator, ut in collegiis juridicis cauſæ remiſſionis examinentur, & quousque ea locum habeat, per ſententiam determinetur. *Deinde* ut mulcta, pœnæ corporali ſurrogata, non adeo modica & exigua ſit. *Tertio*, ut

mulcta illa in pios usus convertatur. *Quarto*, ut conversionis ratio Consistoriis Ecclesiasticis significetur. *Quinto*, ut delinquens nihilominus extra terminos jurisdictionis, intra quos deliquit, relegetur. In causis autem illis, in quibus temporalis tantum relegatio decreta fuit, mulctam pecuniariam surrogatam Serenissimus Legislator magistratibus totam addixit, ut tamen quantitas ejusdem in Collegiis juridicis determinetur, *Resolut. grav. tit.* **von Justitien Sachen**, *§.59. Ziegler. de jur. maj. lib. 1. c. 8. §. 15. Berger. c. l.*

8. Hæc commutandi facultas tantummodo de iis, qui patrimonialem jurisdictionem habent, puta, nobilibus & senatibus oppidanis, capienda est, atque adeo minus recte vulgo ad præfectos, quæstores, **Amtleute, Schösser**, profertur, *Berger. c. l. & elect. proc. matrim. th. 14.*

9. Neque hæc commutandi facultas porrigitur ad delicta carnis, utpote crebriora, in iis enim omnino vetita est pœnæ dictitatæ in pecuniariam conversio, *Ord. Pol. de an. 1612. tit.* **Straff anderer Laster.** *verb.* **Wie denn ingleichen** *Carpz. qu. 150. n. 93. seq. Berger. œcon. jur. c. l. & jurispr. crim. p. 30.* Et licet *Carpz. c. l. n. 97.* prohibitionem Electoralem ad eum adstringit casum, siquidem causa probabilis non exstet, quæ magistratum ad remittendam pœnam compellere possit: ei tamen doctrinæ minus tuto fidendum est, quandoquidem Summus Legislator Saxonicus, mediante Rescripto de an. 1700. in delictis carnis, ejusmodi conversione Collegiis juridicis omnino interdixit, vid. *Berger. jurispr. crim. p. 30. seq. & p. 156. seq.*

10. Sed hoc tantum de delictis carnis consum-

ſummatis, non de attentatis, capiendum eſſe, uſus fori docet: quum & in pœnam impudiciſſimi tactus ſexagena antiqua, **ein Altſchock**, dictitari ſoleat, teſte *Berger. c. l. p. 31.*

ALIENATIO.

1. Alienatio, contra pactum de non alienando rei ſuæ traditioni adjectum, facta, dominii translationem non impedit, ſed ſolum actionem ad intereſſe relinquit, *Stryck. de cautel. contract. Sect. 1. c. 3. §. 32. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 207. n. 2. & p. 2. obſ. 372.* quamvis ejusmodi alienationem nullam eſſe, contendit *A. Fab. de err. pragm. decad. 87. err. 5. Sande tr. de proh. rer. alien. p. 4. c. 2.*

2. Nulla eſt alienatio, contra pactum de non alienando, ſuſcepta, ſi pacto adjecta ſit clauſula commiſſoria, *Carpz. p. 2. c. 1. d. 17. n. 13. Stryck. c. l. §. 33. Wernher. d. obſ. 372. n. 32.* aut hypotheca vel dominium reſervatum, cui utiliſſime jungitur clauſula conſtituti poſſeſſorii, *Stryck. c. l. §. 34. 35.* add. *Wernher. c. l. n. 35.*

3. Alienatio, contra pactum familiæ ſuſcepta, eſt ipſo jure nulla, nam huic pacto eadem vis ineſt, quæ alienationis per legem vel judicem factæ prohibitioni, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 207. n. 4. & p. 2. obſ. 372. n. 2. ſeq.*

4. Alienatio, in ultima voluntate prohibita, etiam eſt nulla, *Stryck. de cautel. contract. ſect. 1. c. 3. §. 29. Wernher. d. obſ. 372. n. 6.*

5. Valet tamen alienatio, contra teſtatoris prohibitionem facta, ſi conſenſerint, in quorum gratiam facta eſt prohibitio, *Stryck. c. l. §. 31.*

6. In generali prohibitione alienationis, a teſtatore facta, ſemper intelligitur excepta alienatio in favorem

favorem piæ causæ, *Auth. contra. C. ad Sct. Trebell.* *Tiraquell. privileg. piæ caus. 102. 118. 130. Horn. cl. 7. R. 33. p. 422. a.*

7. Generalis prohibitio alienationis non impedit successionem ab intestato, *Mev. ad jus Lubec. lib. 1. tit. 3. art. 5. n. 58. Horn. cl. 10. R. 7. p. 565. b.*

8. Prohibita alienatione inter vivos, mortis causa manebit permissa alienatio, *Stryck. de cautel. contract. sect. 1. c. 3. §. 30.*

9. Eadem solennitas, quæ in alienandis pupilli aut minoris rebus immobilibus requiritur, adhibenda est in alienatione bonorum immobilium absentis majoris *Berger. dec. 52.* furiosi & mente capti, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 93.*

10. In alienatione bonorum immobilium absentis, furiosi & mente capti, provocatio cœterorum coheredum ad divisionem etiam justa & necessaria causa erit, *Berger. c. l.*

ALIENATIO IN FRAUDEM CREDITORUM.

1. Si quid in fraudem creditorum a debitore alienatum sit, ad id revocandum comparata est actio, *l. 1. & t. t. quæ in fraud. credit.* quæ dicitur, *Plauliana in l. 38. §. 4. de usur. Struv. ex. 44. th. 73. Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 2. n. 1.* sive ante, sive post missionis decretum alienatio sit facta, *Huber. prælect. ad J. tit. de act. §. 9. Struv. c. l. th. 44. Wernher. c. l. n. 32. 33.* licet, *Paulianam* jure non dari de rebus ante missionem in possessionem alienatis, putet *Sand. lib. 3. tit. 13. def. 1.*

2. In utilitatem chirographariorum introducta est hæc actio, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 34. p. 289.* Creditores enim hypothecarii non opus habent actione *Pauliana*, cum per alienationem debitoris

bitoris non lædantur, sed salva ipsis sit actio hypothecaria contra quemcunque rei alienatæ possessorem, *Bœhmer. ad ff. tit. quæ in fraud. credit. Wernher. c. l. n. 41.* In arbitrio tamen creditoris hypothecarii, etiam in possessionem missi, est, hypothecaria an Pauliana agere velint, *Carpz. lib. 1. R. 83. Struv. ex. 44. th. 75. Huber. c. l. §. 10.*

3. Actioni Paulianæ ut locus sit, prærequiritur fraus, animo & eventu, *l. 1. pr. l. 6. §. 8. & 9. quæ in fraud. credit. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 34. not. 19. p. 296. Hopp. ad verba: in fraudem credit. §. 6. J. de act.* & quidem in causa lucrativa, ex parte solius tradentis, *d. l. 6. §. 11. Hopp. c. l. Berger. c. l.* qualis non est dos, *l. 56. §. 1. de jur. dot. Huber. prælect. ad ff. tit. quæ in fraud. credit. §. 1.* in onerosa autem, ex parte utriusque, *d. l. 6. §. 8. Hopp. c. l. Berger. c. l.*

4. Fraus, quia in animo latet, ex conjecturis probari potest, *l. 17. §. 1. quæ in fraud. credit. Hopp. c. l. Berger. c. l. Struv. ex. 44. th. 75.* & dolus possessoris, si non aliter, saltem jurejurando, erui atque ad liquidum perduci potest, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 2. n. 37.*

5. Tunc demum exerceri potest actio Pauliana, cum bona a creditoribus per immissionem sunt possessa, & excussa seu distracta, hacque ratione apparet, debitorem non esse solvendo, *Hopp. ad verba: in fraudem creditorum §. 6. J. de act.* add. *Huber. prælect. ad J. tit. de act. §. 9. 10.*

6. Instituenda est hæc actio intra annum utilem, i. e. quadriennium continuum, *l. 6. §. ult. l. 10. pr. quæ in fraud. credit.* idemque a die demum excussionis seu distractionis bonorum computandum, *d. l. 10. §. 18. Hopp. c. l.* postea autem possessor saltem

tene-

tenetur, quatenus locupletior factus eſt, *Struv. ex. 44. th. 78. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 34. not. 19. p. 296.*

7. Si fraudulentus emtor iterum alii, bona fide ementi, rem vendat, hic *Pauliana* conveniri nequit, *l. 9. quæ in fraud. credit. Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 2. n. 12.*

8. Creditor, qui, ſciens debitorem ſolvendo non eſſe, urget eum ad ſolvendum, aut ad dandum v. g. merces vel alias res in ſolutum, a ceteris, qui pari jure nituntur, conveniri non poteſt, *l. 6. §. 6. & 7. l. 24. quæ in fraud. credit. Berger. œcon. jur. c. l. not. 20. Mev. p. 2. dec. 250. & p. 3. dec. 140. Horn. cl. 3. R. 9. p. 181. b. Rivin. ad O. P. S. tit. 41. en. 2. Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 2.* tametſi dies ſolutionis nondum venerit, & brevi poſt foro cedat debitor, *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 17. lit. a. p. 562.* add. *Rivin. c. l.* adeo ut etiam fugitivum perſequi debitorem, & in via publica ei extorquere ſolutionem liceat, dummodo reliqui creditores interea domi miſſionem in bona abſentis debitoris, vel, ſtylo moderni proceſſus, nondum arreſta impetraverint, *l. 10. §. 16. quæ in fraud. credit. Barth. c. l. p. 563.*

9. Unde arreſtum rebus debitoris, poſtquam eæ in ſolutum tertio ceſſæ ſunt aut aſſignatæ, impoſitum, nullius loco habetur, *O. P. S. tit. 51.* §. **es ſoll aber ein ſolcher** *Arreſt. Berger. dec. 469.* add. *Barth. c. l.* Si vero creditor, cui aſſignata eſt res, ſuſpicione fraudis laboret, jusjurandum purgatorium eidem imponi poſſe, tradit *Berger. c. l.* confer. *reſponſum,* quod habet *Wernher. c. l. n. 40.*

10. Imo tametſi in ſimili creditor, a non ſolvendo amplius exiſtente, & brevi diſceſſuro debitore, in ſolutum merces accipiens, reliquis contra

eum

eum insurgentibus creditoribus literis reversalibus promiserat, se, exigente necessitate, **wenn es nöthig und erfordert werden solte,** illas ad massam concursus restituturum, nihilominus, quia jure suo in solutum eas acceperat, a restitutione earum liberabatur, teste *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 17. lit. a. p. 597.*

11. Sed hæc locum non aliter sibi vindicant, quam si creditores pari jure nitantur, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 293. n. 5.* veluti sunt chirographarii & privilegiati illi, qui non secundum ordinem temporis sed æqualiter pro rata sua concurrunt, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 178. n. 1. 2. & d. 179. n. 1.* & bona nondum possessa tempore solutionis fuerint, *Carpz. d. def. 178. n. 3. Struv. ex. 44. th. 8. Barth. c. l. p. 563.* & creditor per gratificationem aut vi solutionem non acceperit, *l. 24. quæ in fraud. credit. Carpz. d. d. 178. n. 4. Huber. prælect. ad ff. tit. quæ in fraud. credit. §. 1.* quando enim plures creditores instant, & solutionem urgent, debitor uni præ reliquis gratificari nequit, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 147.*

12. Alia est ratio, si creditores non pari & æquali jure nitantur, sed alii aliis sint potiores: nam creditores hypothecarii vel privilegiati repetere possunt pecuniam vel rem, quæ creditoribus chirographariis, imo & hypothecariis posterioribus soluta vel in solutum data est, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 179. & 180. Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 293.* etiamsi pecunia vel res non amplius extet, sed vel bona fide consumta sit, *Carpz. d. def. 179. n. 5. & def. 180. n. 11. seq. Hartm. Pistor. p. 3. qu. 20. n. 19. seq.* dissentit, & de consumta neminem nisi fiscum, propter *l. 18. §. ult. de jur. fisc.* agere posse ait *Huber. c. l.*

13. Attamen fallit id ipsum, si debitor alia adhuc

huc possideat bona, ex quibus creditoribus anterioribus satisfieri possit; ideoque excussio debitoris semper præcedat necesse est, *l. 6. §. ult. de bon. autorit. judic. possid. Carpz. p. 1. c. 28. d. 181.*

14. Actione Pauliana res revocatur 1) sine pretio, quod tamen, si extet in bonis debitoris, emtori reddendum est, *l. 7. 8. quæ in fraud. credit. Struv. ex. 44. th. 77. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 34. not. 22. p. 298.* 2) cum omni causa, i. e. cum fructibus, qui tempore alienationis, & post litem contestatam percepti sunt, aut percipi potuerunt: non item medii temporis *l. 10. §. 19. 20. l. ult. §. 4. eod.* neque cum usuris, *l. 18. §. ult. l. 19. de jur. fisc. Struv. c. l. Berger. c. l.*

ALIMENTA. ALIMENTATIO.

1. Pater & avus paternus alere tenentur liberos, etiam naturales & spurios, *l. 5. §. 5. de agnosc. & alend. liber.* nec non illos, qui improbis corruptisque moribus sunt, *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 200.* nisi semet ipsos exhibere queant, *d. l. 5. §. 6.*

2. Pater filios, qui propria bona habent, de suo alere haud tenetur: nam obligatio patris ad liberos alendos est subsidiaria, quæ proinde cessat, si filius de suo ali potest. Quocirca pater alimenta, eorumque partem, ad quam bona filii sufficiunt, in restitutione bonorum adventitiorum deducere, vel repetere potest, *Surd. de aliment. tit. 6. qu. 6. in fin. Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 73.* add. *Brunnem. ad l. un. C. de negot. gest.* maxime, si desuper protestatus sit pater, *Thomas. de piet. jurid. c. 11. §. 23. Horn. cl. 7. R. 45. p. 452. a.*

3. Adulterinis alimenta non debentur jure civili, *nov. 89. c. ult. Huber. prælect. ad J. tit. de success. ab intest. §. 8.* bene vero jure canonico, *c. 5. X. de eo. qui dux.*

qui dux. in uxor. quam poll. adult. Carpz. p. 3. c. 18. d. 25. n. 7. 8. Berger. ad J. tit. de ſucceſſ. ab inteſt. poſit. 47.

4. Patre mortuo, vel inope, avum paternum ſpurium, non niſi in ſubſidium, & quando mater ejus etiam ſit inops, alere teneri, putat *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 134.* quamvis vulgo onus alimentandi ſpurium avo paterno, licet mater non ſit inops, obtruditur, *Carpz. jurispr. eccleſ. lib. 2. d. 243. Stryck. ad Brunnem. jus eccleſ. lib. 2. c. 18. §. 28. ad verba: in hujus bona immittenda.*

5. Vinculo conjugii per divortium ſoluto, non præciſe pater liberos ex ſe genitos alit, ſed judicis arbitrio permittitur, ut aliquando etiam matri hoc onus injungere queat, *l. un. C. divort. fact. apud quem liber. ibique Brunnem. Wernher. d. obſ. 134. n. 10.*

6. Qui concubitum cum fœmina fatetur, ſed plures cum ea rem habuiſſe excipit, ad alimenta infanti, durante lite, præſtanda tenetur, ſi modo ex eo concubitu infans legitime naſci potuerit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 63.*

7. Alimenta privigno præſtita, vitricus repetere poteſt, *l. un. C. de negot. geſt.* niſi privignus probet, animo donandi a vitrico ſibi præſtita fuiſſe alimenta, aut privignus in ipſius obſequio & ſervitiis fuerit, *Carpz. p. 2. c. 10. d. 29.*

8. Deficientibus parentibus, liberis, ut & fratribus & ſororibus, agnati & cognati ſecundum ordinem ſuccedendi ad præſtationem alimentorum ſunt obſtricti, *Carpz. lib. 4. R. 59.*

9. Spurius, matre abſente, patreque ignoto, a proximioribus cognatis iisque deficientibus, a magiſtratu, ſuperiorem jurisdictionem habente, ali debet, *Carpz. lib. 4. R. 60.*

10. Alimenta, quamvis certa temporis determinatione promiſſa, finiuntur morte ejus, cui debentur, *Carpz. lib. 4. R. 57.*

11. Præteriti temporis alimenta peti nequeunt, ea ſcil. quæ ex officio judicis debentur: aliter enim res ſeſe habet in alimentis, quæ jure actionis ex promiſſione facta, vel teſtamento debentur, *Carpz. lib. 4. R. 58. & p. 2. c. 10. d. 30. & 31.*

12. Pecunia, propter alimenta in ſingulos annos, relicta in principio cujuscunque anni exſolvenda, *Carpz. lib. 4. R. 64.*

ALLODIALIA BONA.

Vid. loc. *bona allodialia.*

ALTERNATIVA.

1. In alternativis electio eſt penes debitorem, *l. 10. §. fin. de jur. dot. c. 70. de R. I. in 6to. A. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 24. d. 13. n. 1.* niſi alterum ſit adjectum in favorem creditoris, *Gail. lib. 2. obſ. 84. n. 12. Carpz. lib. 1. R. 52.*

2. In pœnis alternative dictatis magiſtratui competit electio, *Carpz. p. 4. c. 47. d. 13. n. 12,*

3. In alternativa juris obligatione altero expreſſo, alterum tacite continetur, *Berger. elect. proc. exec. §. 26. p. 33.*

4. In obligationibus annuis alternative conceptis, ſingulis annis, variare licet, *l. 21. §. 6. de act. emt.*

5. Qui ad annuam præſtationem alternative obligatus eſt, unius ſolutione, diuturno licet tempore facta, electionem haud amittit, niſi in prohibitione creditoris acquieverit, & uniformiter debitum præſtiterit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 461.*

ALTERUM

ALTERUM TANTUM.

1. Uſuræ ultra alterum tantum peti & exigi nequeunt, *l. 26. §. 1. de condict. indeb. l. 10. l. 27. §. 1. C. de uſur. Zanger. de except. p. 3. c. 25. n. 29. Carpz. p. 2. c. 30. d. 26. & lib. 4. R. 48. Finckelth. obſ. 40.* in omnibus, cujuscunque generis, etiam bonæ fidei contractibus, *l. 27. §. 1. C. de uſur. Berger. dec. 159. n. 2.* licet particulariter ſint ſolutæ, *nov. 121. c. 2. nov. 138.* Ut itaque uſuræ, ultra alterum ſolutæ, etiam particulariter, repeti vel in ſortem computari poſſint, *l. 26. pr. de condict. indeb. Tabor. de alter. tant. part. 2. art. 7. Carpz. d. c. 30. d. 26. 27.*

2. Exceptio eſt 1) in uſuris rei judicatæ, *Carpz. d. c. d. 28. & lib. 4. R. 48. n. 9. Barth. hodeg. for. c. 3. §. 2. lit. l. p. 488.* 2) in annuis reditibus, *Gail. lib. 2. obſ. 7. n. 7. ſeq. Stryck. de cautel. contract. ſect. 2. c. 8. §. 4.* 3) ſi uſuræ, non ut uſuræ, ſed ut intereſſe petantur, *l. 2. §. 8. de eo, quod cert. loc. Berlich. p. 2. concl. 38. n. 37. Zanger. de except. p. 3. c. 25. n. 29. 30. 46.* diſſentit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 1. Mev. p. 7. dec. 2.* 4) in uſuris piæ cauſæ exſolvendis, *Carpz. lib. 4. R. 49.*

3. Hodie in Saxonia Electorali uſuræ ultra alterum tantum indiſtincte currunt, & exigi poſſunt, ſive annuatim, vel diſtinctis temporibus ſolvantur, ſive etiam de iis nihil ſolutum ſit: hoc tamen poſteriori caſu neceſſe eſt, creditoris interpellationem judicialem interceſſiſſe; & excipitur inſolitus caſus: ſi creditor in mora accipiendi uſuras fuerit. *Dec. Elect. Sax. nov. 29. ibique Philipp. obſ. 1.*

4. Unde in Saxonia Electorali uſuræ pretii emtionis, des Kauff-Geldes, ultra alterum tantum debitæ exigi poſſunt, *Berger. E. D. F. tit. 50. obſ. 2. not. 2. p. 1657.*

p. 1657. Aſt in Luſatia ne has quidem ultra alterum tantum currere, tradit *Berger. dec. 159. n. 5. 6.*

ALVEUS.

1. Alveus derelictus adhuc hodie ad eos pertinet, qui prope ripam ejus prædia poſſident, niſi lex vel conſuetudo contraria oſtendi queat, *Carpz. p. 3. c. 31. d. 14. 15. Hopp. ad §. 23. J. de R. D. in uſ. hod. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 150.*

AMICABILIS COMPOSITIO.

1. Ante omnia amicabilis compoſitio (*a*) inter litigantes eſt tentanda, *O. P. S. tit. 1. Carpz. proc. tit. 10. art. 1. n. 13. ſeq. & p. 1. c. 1. d. 10. n. 9.* add. *Berger. E. D. F. tit. 1. obſ. 1. p. 10.* quæ tamen, ſi omiſſa, proceſſum non vitiat, quanquam judex neglecti officii reus ſit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 224.*

2. Non poteſt vero judex partes cogere (*b*) ad amicabilem compoſitionem, *l. 3. §. 1. l. 27. §. 2. de recept. arbitr. Carpz. lib. 2. R. 51. n. 19. & p. 1. c. 1. d. 11. n. 5. Rivin. ad O. P. S. tit. 1. en. 10.* niſi actione injuriarum conveniri velit, *Rivin. c. l. en. 11. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 225.*

3. Plane

(*a*) Secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 1. §. 1.* judex litigantibus, ad promovendam amicabilem compoſitionem, pro qualitate cauſarum & perſonarum, perſonalem comparitionem, ſub certa mulcta injungere debet, nec iis permittitur per procuratorem comparere, niſi morbo, itinere neceſſario, aliaque ſimili ſufficiente cauſa, judicis arbitrio definienda, impediti fuerint: quibus tamen caſibus mandatarius, non ad referendum tantummodo, ſed ad litem amicabiliter conponendam ſufficienter inſtructus eſſe debet. Sic quoque univerſitates, integra collegia, aut plures litis conſortes non obligantur in perſona comparere, ſed ſufficit, ſi ſyndicos aut mandatarios ſatis inſtructos mittant.

(*b*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 1. §. 6.*

3. Plane judex partes ad compositionem amicabilem cogere potest 1) si subsit timor, ne ad arma partes veniant, *Menoch. A. J. Q. lib. 2. c. 5. cas. 442. n. 9. Carpz. d. def. 11. n. 3.* confer. vero *Wernher. d. obs. 225. n. 2. seq.* 2) dissensio sit inter partes insignis, ex qua respublica turbari possit, *l. 21. §. 1. de capt. Carpz. c. l.* vel 3) lis sit de alimentis, *Carpz. c. l. n. 4.* idque maxime, quando lis vertitur apud judicem supremum, *Matth. de Afflict. dec. 179. n. 7.* de quibus, aliisque casibus, vid. *Tusch. tom. 2. lit. c. verb. concordia. concl. 564.*

4. Etiam per litis moras judicem partes litigantes ad concordiam compellere posse ob publicam utilitatem tradit *Mev. p. 1. dec. 124. & 125.*

AMTSASSIUS.

1. In dubio potius amtsassica quam schrifftsassica conditio præsumitur, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 4. th. 3. not. 7. p. 943.*

ANATOCISMUS.

Vid. loc. *Usuræ.*

ANNUÆ PRÆSTATIONES.

1. Jure civili annuæ præstationes una præscriptione non expirant, sed singulis annis, tanquam novum debitum, nova præscriptione indigent, *l. 7. §. 6. C. de præscript. 30. annor.* Jure vero Saxonico annuæ præstationes, sive ex contractu, sive ex testamento debeantur, in totum præscribi possunt, *Constit. Elect. 2. p. 2.* add. *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 464.*

2. Hoc tamen ad annuos reditus, sub pacto de retrovendendo promissos, haud quaquam extendi debere, tradit *Carpz. p. 2. c. 2. d. 1.*

3. Conductor & colonus pensionem futuri temporis præscribere non possunt, cum illi non sibi

ſed alii poſſident, *l. 2. C. de præſcript. 30. annor. Carpz. d. c. d. 3.*

4. Annuas præſtationes, 20. annorum ſpatio, in minori ſumma, recipiens reſiduum petere nequit, *l. 5. C. de uſur. Carpz. d. c. d. 5.* niſi creditor petitionem reſidui, expreſſa proteſtatione, aliove modo, ſibi reſervaverit, *Carpz. d. c. d. 6.*

5. Ex ſolutione annuæ penſionis, tribus annis proximis facta, inducitur præſumptio totius debiti in præteritum ſoluti, *l. 3. C. de apoch. public. Carpz. d. c. d. 7.* Quæ tamen præſumtio admittit probationem in contrarium, *Carpz. d. c. d. 8.*

6. Obligatus ſolvere annuum cenſum in certo, vel monetæ, vel frugum genere, ſi ultra longiſſimum tempus in alio, vel monetæ, vel frugum genere, eum ſolverit, ex obligatione priori amplius non tenetur, *Conſtit. Elect. 3. p. 2.* licet creditor deſuper proteſtatus fuerit, *Carpz. ad d. c. 3. d. 1.*

7. Ex ſolutione vero annui cenſus, ultra tempus longiſſimum, in alio genere frugum, difformiter facta non inducitur præſcriptio, *Carpz. d. c. 3. d. 2.*

ANNUI CENSUS, SIVE REDITUS.

1. Cenſus annuus, ſi in pecunia numerata conſtituatur, legitimam quantitatem uſurarum non excedat, *Stryck. de cautel. contract. ſect. 2. c. 8. §. 14. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 8. th. 13. not. 5. p. 766.*

2. Exceptio eſt 1) in cenſibus promobilibus, Rutſcher-Zinßen, qui, antegreſſa ſemper interpellatione, altero die duplicantur, tertio triplicantur, &c. *Berger. c. l. p. 767.* 2) ſi in fructibus conſtituatus cenſus, quamvis, in quantum fieri poteſt, ejusmodi proportio facienda eſt, ut fructus æſtimationem quantitatis non excedant, *Stryck. c. l.*

3. Si

3. Si emtor annui cenſus pro 100. pluris quam 5. annuatim emerit, contractus quidem in totum non vitiatur, ſed in ſumma legitima ſubſiſtit, & reditus annui, ultra quincunces, ſoluti, ſorti quidem non imputantur, ſed de futuris penſionibus detrahuntur, *Carpz. p. 3. c. 24. d. 14. 15.*

4. Emtor, ſeu creditor a venditore, ſeu debitore redituum annuorum ſortem repetere non poteſt, ſed quamdiu debitor contractui ſtare, & creditori annuos reditus præſtare velit, illos accipere tenetur, *Carpz. p. 3. c. 24. d. 16. Lyncker. de redit. ann. diſp. 1. §. 5. p. 10. 11.* Nec valet pactum, quo ille repetitionem ſortis ſibi reſervavit, *Ord. Polit. de an. 1548. tit.* **von wucherlichen** *Contract***en, §. Und nachdem,** *verſ.* **unangeſehen,** *Carpz. d. c. d. 17. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 4. th. 13. not. 3. p. 766.* licet conſtitutioni imperii renunciatum ſit, *Carpz. c. l. Berger. c. l. Horn. cl. 11. R. 13. p. 614. a.*

5. Licet tamen emtori ſortem repetere 1) ſi venditor, in reditu præſtando, moram nectere ſoleat, *A. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 30. d. 22. n. 6. Carpz. d. c. d. 18. Berger. c. l.* add. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 72.* 2) ſi contrahentes poſtea ab emtione receſſerint, ſortem in mutuum convertentes, *Carpz. d. c. d. 19.* 3) in concurſu creditorum, *Rivin. ad O. P. S. tit. 42. en. 37.*

6. In annuis reditibus realibus, ſi ex cauſa ſterilitatis, vel turbulentiæ bellorum fiunt inexigibiles, damnum eſt emtoris: ille enim eſt dominus illius ſortis, quam annuatim percipere debet, *l. 6. C. de pignor. act. l. 7. de peric. & commod. rei vendit. Carpz. lib. 1. R. 107. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 7. th. 13. not. 1. p. 765.*

7. Venditori permittitur ab hoc contractu re-

cedere, & se, exsolutione sortis, ab onere præstandorum redituum liberare, *Carpz. p.3. c. 24. d.16.* nisi aliud testamento vel pacto constitutum est, *Berger. c.l. not. 2. p. 766.* add. *ejusd. p. 1. Supplem. ad E. D. F. tit. 42. §. 10. p. 503.*

8. Sors redituum annuorum, eadem bonitate, & eodem loco restitui debet, quæ fuit tempore contractus, & ubi solutio ab emtore primum facta, licet in viliori moneta reditus fuerint soluti, *Horn. cl. 11. R. 13. p. 614. b.* add. *Berger. œcon. jur. c. l. not. 4.*

9. Ad resolvendam emtionem annuorum redituum nulla retrovenditione est opus, sed sufficit sola pecuniæ restitutio, *A. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 26. d. 22. n. 9. Carpz. p. 3. c. 24. d. ult.*

10. Juri redimendi, respectu venditoris nullo tempore præscribitur: at singulis reditibus, jure civili 30. annis, jure autem Saxonico, 31. annis, 6. hebdom. & 3. dieb. præscribitur, *Berger. c. l. n. 6. p. 767. Horn. cl. 10. sent. 12. p. 751. a.* add. *Carpz. p. 2. c. 2. d. 1.*

11. Annui reditus, una cum ipsa sorte, inter res immobiles referuntur, *clement. 1. de V. S.* sive sint reales, sive personales, *Constit. Elect. Sax. 24. p. 3. ibique Carpz. d. l.*

12. Unde annui reditus, instar aliorum immobilium, non nisi judicialiter oppignorari possunt, *Carpz. p. 2. c. 23. d. 3.*

13. Et eorum possessor a satisdatione pro reconventione & expensis est immunis, *Carpz. p. 1. c. 5. d. 16. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 1. th. 8. p. 219.*

14. Porro mortua uxore emtrice, maritus, ut heres mobiliaris, neque de ipsa sorte, neque de censibus, in Saxonia aliquid percipit: quod tamen intelligendum de illis, quorum dies nondum venit: illos

illos enim, quorum dies jam venit, lucratur maritus, *d. c. 24. ibique Carpz. d. 5.* add. *Berger. c. l.* Imo defuncta uxore, ante solutionis diem, annui reditus postea exigibiles inter heredes & maritum, pro rata temporis dividuntur, *Carpz. d. c. d. 6.*

ANNUS GRATIÆ, Gnaden-Jahr.

1. Ultra salarium, quod defunctus ecclesiæ minister promeruit, ex singulari beneficio, viduæ ac liberis ejus, quibusdam in locis, totus, *Stryck. disp. de ann. grat. c. 2. n. 1. seq.* in Saxonia vero dimidius annus gratiæ adhuc assignatur, *Carpz. jurispr. eccles. lib. 1. d. 183.*

2. Vi hujus percipiunt semestria salaria, proventus, & accidentia, sive consistant in pecunia numerata, sive in certis aliis reditibus, decimis, frumento, fructibus agrariis & hortensibus, *Carpz. c. l. d. 185. seq. Finckelth. de jur. patron. c. 6. n. 93. Philipp. ad dec. 48. obs. 1. n. 7. seq.*

3. Incipit autem ille dimidius annus, in Saxonia, vi peculiaris *Rescripti* de an. 1721. statim a tempore mortis, vid. *Wernher. supplem. nov. ad p. 8. obs. 406.*

4. Hæc salaria & accidentia semestria, in Saxonia, inter viduam & liberos secundum capita dividuntur, *Dec. Elect. Sax. nov. 48. ibique Philipp. obs. 2.* Si vero cum filiis nepotes, aut hi soli concurrant, quoad hos divisio secundum stirpes instituitur, vid. *Carpz. c. l. d. 210. n. 10. Titius* in der Probe des Teutsch. geistl. Rechts *lib. 2. c. 7. §. 37.*

5. Annum gratiæ lucrantur heredes defuncti, etiamsi paternæ hereditati renunciaverint; nec de eo æs alienum defuncti exsolvi debet, *Carpz. p. 2. c. 5. d. 9. 10. & jurispr. eccles. lib. 1. def. 225. & 223.* qui

igitur ob id nec arresto constringi potest, *Carpz. jurispr. eccles. lib. 1. def. 224.* add. *Titius c. l. §. 25.*

ANTICHRESIS.

1. In tacita antichresi, quæ intra legitimum usurarum modum coercetur, *l. 8. in quib. caus. pign.* creditori fructus, qui excedunt usuras, imputantur in sortem, non solum quos actu percepit, sed etiam, quos percipere potuit, *l. 3. C. de pign. act. Berger. E. D. F. tit. 46. obs. 5. not. 4. p. 1611.* add. *Stryck. de cautel. contract. sect. 2. c. 4. §. 24.*

2. Nec valet antichresis expressa, quoad excessum legitimarum usurarum, si fructus sint certi, *Berlich. p. 2. dec. 170. n. 24. Hahn. ad Wesenb. tit. de pign. n. 5.* imo etiam, si sint incerti, quando immodicus eorum deprehenditur excessus, *arg. l. 14. C. de usur. Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 115.*

3. Sed quod superfluum, rationibus redditis, in sortem est imputandum, aut condici potest, *Carpz. p. 2. c. 30. d. 41. Hahn. ad Wesenbec. c. l.* add. *Berger. c. l. p. 1612. & p. 2. supplem. p. 597.* licet debitor se ad exsolutionem sortis obtulerit, *Horn. cl. 12. sent. 4. p. 787. b.* & exceptioni reddendarum rationum renunciaverit, *Stryck. de cautel. contract. sect. 2. c. 4. §. 23.*

4. Ob modicum vero usurarum legitimarum excessum, creditor antichreticus non tenetur restituere fructus superfluos, si sint incerti, *l. 14. C. de usur. Carpz. d. c. d. 40. Horn. cl. 11. sent. 47. Stryck. c. l. §. 21.*

5. Fructus naturales ex hortis & pratis certos esse, adeoque semper in sortem imputari, quatenus legitimas usuras exsuperant, tradit *Carpz. d. c. d. 42.* eos vero etiam incertos esse, notat *Esbach ad d. loc. Carpzovianum*, & pro talibus etiam in praxi haberi.

patet

patet ex *Horn. cl. 11. sent.* 47. add. *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 2. th. 15. not. 4. p. 596. Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 157.*

6. Creditorem antichreticum solvere oportere onera qualia qualia fundo pignorato innexa, cum inter eum atque debitorem id actum esse censeatur, ut, quod, deductis oneribus, superest fructuum id quidem, loco usurarum, cedat creditori, tradit *Berger. in resolut. Lauterb. tit. de pign. act. ad verba: pactum ἀντιχρήσεως. n. 2. & E. D. F. tit. 46. obs. 5. not. 4. p. 1612. & p. 2. Supplem. tit. 46. §. 6. p. 864.* dissentit *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 77.*

7. Creditor, siquidem, factis fructuum quærendorum impendiis, vel ob extraordinariam sterilitatem, vel incursiones hostium, aut similem insperatam causam vel plane nullos, vel modum usurarum legitimarum non attingentes percipiat fructus, usurarum supplementive vice, aliquid a debitore exigere non potest: nihil vero vetat, quo minus in antichresi tacita, imo & expressa, si quidem certi sint fructus, id, quod deest legitimis usuris, peti queat, *Berger. c. l.*

8. Si sub pacto antichretico pignus ad certum tempus creditori traditum est, ante hujus lapsum debitum offerri, & pignus relui non potest, *Richter. p. 2. dec. 63. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 411.*

9. Si in illiquido consistunt fructus, debitor in pignus statim immitti nequit, licet cautionem præstare velit, *Horn. cl. 12. sent. 4. p. 786.* confer. omnino *Mev. p. 9. dec. 90.*

APOCHA.

1. Ex apochis trium annorum præsumitur solutio præteritorum quoque annorum, *l. 3. C. de apoch. publ. Stryck. de cautel. contract. sect. 4. c. 3. §. 7. Horn.*

cl. 12. R.

cl. 12. R. 30. p. 803. a. Cujus legis diſpoſitionem etiam ad ſemeſtrales, trimeſtrales, quinquennales, & ſimiles præſtationes proferunt, vid. *Berger. E. D. F. tit. 24. obſ. 4. p. 746.*

2. Ceſſat vero illa præſumtio, ſi tertia apocha non ſit perfecta, *Berger. dec. 150.*

3. Exceptio non numeratæ pecuniæ adverſus apocham, intra 30. dies, eſt opponenda, adeo ut onus probandi recumbat in debitore: poſtea vero præſumitur facta ſolutio, ita, ut creditor amplius non audiatur, probaturus licet, nihil aut minus ſolutum eſſe, *l. 14. §. 2. C. de non numer. pecun. Zanger. de except. p. 3. c. 14. n. 32. Stryck. c. l. §. 3. Berger. E. D. F. tit. 11. obſ. 4. not. 3. p. 375.* Hinc nec jusjurandum de ſolutione non facta deferri poteſt, *Berger. dec. 151. Rivin. ad O. P. S. tit. 18. en. 15.*

4. Exceptio præſcriptionis 30. dierum, adverſus apocham, non minus mandatario ſolutionis, quam ipſi debitori competit, licet non illius, ſed hujus mentio, uti fieri ſolet, in illa ſit facta, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 456.*

5. Quod ſi vero creditor, ad dandam apocham, dolo debitoris inductus fuerit, ille habet replicam vel actionem doli ſpecialis, quæ contra apocham, etiam poſt 30. dies, urgeri poteſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 355. & in ſupplem. ad p. 1. obſ. 6. Rivin. c. l. en. 16. Berger. dec. 157.* etiam a mandatario, qui nomine principalis illam dederit, & itaque in metu conſtitutus eſt, ne ab eo conveniatur ad reſarciendum damnum, vid. *reſponſa,* quæ habet *Berger. in E. D. F. tit. 11. obſ. 4. not. 4. p. 376.* Nam quietantia, dolo impetrata, nihil operari poteſt, *Mev. p. 8. dec. 21. Stryck. c. l. §. 4.*

6. Itaque

6. Itaque juramenti delationi locus eſt, non minus in præcedenti caſu, ſuper dolo, vid. memorata *reſponſa* apud *Berger.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 18. en. 16. Wernher. ſel. obſ. for. in ſupplem. ad p. 1. obſ. 6.* quam in eo, ſi apocha ſit generalis & obſcura, *Horn. cl. 12. R. 42.* quæ non eſt extendenda ad ea, in quibus captio eſſe poterit, *Stryck. de jur. ſent. diſp. 10. c. ult. n. 25. 28.*

7. Si creditor, cui ſolvitur, ſcribere non poſſit, apocha a tertio, ſed voluntate creditoris, conſcribi poteſt; quo caſu idem operatur, ac ſi ipſe creditor ſcripſiſſet, *Carpz. lib. 4. R. 79. Stryck. de cautel. contract. ſect. 4. c. 3. §. 8.*

8. Mulierem Saxonicam, ſine curatore, ſuper debito ſibi ſoluto, apocham facere, & debitorem ſuum liberare poſſe, contra *Carpz. p. 2. c. 15. d. 3.* id negantem, notat *Berger. dec. 49.* Apocham vero mulieris, literarum ignaræ, a curatore, & uno teſte ſubſcriptam, non valere, tradit *id. Berger. dec. 50.*

APOTHECA.

Vid. loc. *pharmacopolium.*

APPELLATIO.

1. Appellatio fit: vel *viva voce*, in continenti, ſtante pede, quod regulariter eſt arbitrii & libertatis: ſed in cauſis metallicis neceſſitatis, *Ord. Metall. Elect. Sax. art. 104.* vel in *ſcriptis*, & libello appellatorio, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 2. p. 1132.* add. *Ludovic.* Einleit. zum *Civil-Proc. c. 33. §. 5.*

2. In libello appellatorio exprimi oportet 1) nomen appellantis & appellati, idemque judicis a quo, 2) gravamen, cui adjici ſolet proteſtatio: *ſalva autoritate,* 3) nomen judicis ad quem, vel in *ſpecie*, vel in *genere*, puta ad *competentem*, aut *alternative*,

v. c. ad

v. c. ad Curiam Provincialem, aut judicium Appellationis, modo vel ante, vel etiam post decendium judex ille superior determinetur, 4) imploratio de recipienda appellatione, 5) nomen appellantis, idemque vel ab ipsomet principali, vel ab ejusdem procuratore, vel denique ab advocato causæ subscriptum, *Berger. c. l. not. 2.*

3. Appellatio interdum a judice superiore commutatur (*a*) in leuterationem, **Churfürstl. Sächs.** *Appellation-Patent de an. 1670. §.* **Darnebst.** *Berger. c. l. not. 1.* add. *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 80. lib. 9. p. 365.*

4. Appellatio appellationis tum demum admittitur, si duæ sententiæ conformes immediate invicem non subsequuntur, *Berger. dec. 432.*

APPELLATIONIS SUBJECTUM.

1. Procurator appellationem interponere potest, quamvis tantummodo generali mandato ad causam sit instructus, *arg. l. 17. C. de procurat. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 3. not. 2. p. 1133.* Absque mandato vero interposita appellatio non admittitur, *Carpz. lib. 3. R. 209.* De advocato nomen principalis subscribente vid. loc. *advocatus. th. 37. 38. 39. 42.*

2. Cum plures sint litis consortes, unius provocatio reliquis prodest, *tit. C. si unus ex pluribus appellaverit.* modo eandem habeant defensionis causam, *l. 10. §. ult. de appellat.* & eadem sententia sint

(*a*) E contra si alter leuterationem, alter appellationem interponat, quod sæpius fit, quando plures litigatores concurrant, præprimis in concursibus creditorum, recepta appellatione, leuteratio, quando ejus gravamina sint sufficientia, in appellationem commutatur, juxta *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 35. §. 9.*

ſint condemnati, *d. l. 10. j. l. 17. de appellat. Berger. p. 1. ſupplem. ad E. D. F. tit. 35. §. 3. p. 329. & Reſolut. Lauterb. tit. de appellat. qu. 1. Carpz. p. 1. c. 20. d. 15.* Quod igitur ad creditores in concurſu, qui litis conſortes non ſunt, applicari non poteſt, *Berger. Reſolut. Lauterb. c. l. & œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 3. not. 1. p. 1133.*

3. Privilegium de non appellando, nonnullis Ordinibus Imperii datum, exulat in caſu juſtitiæ, aperte vel denegatæ, vel protractæ, *A. B. c. 11. §. 4. Berger. c. l. not. 6. p. 1134.*

4. Non obſtante privilegio de non appellando, ſubditos Ducum Saxoniæ, ſuper nullitate ſententiæ, in Camera Imperiali conqueri poſſe, tradit *Carpz. p. 1. c. 20. d. 24. 25.*

5. Et ex ſpeciali conventione obtinere, ut in Epiſcopatibus Saxonicis alternative, vel ad Cameram Imperialem, vel ad Supremum Electorale Judicium Appellationum provocare liceat, refert *Carpz. lib. 3. R. 125.*

6. Si ad ſuperiorem, ſed incompetentem judicem, appellatum eſt, judex inferior in cauſa procedere, & decretum exequi non poteſt, ſed debet cauſam ad judicem competentem referre: error enim circa judicem ad quem commiſſus vim appellationis ſuſpenſivam haud excludit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 460.*

7. A mandatario jurisdictionis non ad mandantem, ſed ad hujus ſuperiorem appellatur, *l. 1. §. 1. quis a quo appell.* In praxi tamen receptum, quod a mandatario indiſtincte appelletur ad mandatem, *Brunnem. proc. civ. c. 18. n. 38.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 3. th. 1. not. 10. p. 920. & tit. 28. th. 3. not. 8. p. 1134.*

8. A Com-

8. A Commiſſariis, ab Aula Electorali delegatis, ad ſupremum ſolummodo Appellationis judicium Dresdenſe provocatur: non etiam ad Curiam aliquam Provincialem, *Carpz. lib. 3. R. 124.*

9. Jure communi appellatio coram notario & teſtibus eo ſaltem caſu admittitur, quando copia judicis haberi nequit, *l. 7. de appellat. c. 73. X. eod. Carpz. p. 1. c. 20. d. 1. n. 5. & in proc. tit. 18. art. 3. n. 2.* add. *Ludovic.* Einleit. zum *Civil-Proc. c. 33. §. 6.* Schlegels *Notarius c. 23. §. 2. & 3.* Quod nec hodie in Saxonia Electorali ſecus eſt, vid. *Reſolut. Grav. de an. 1657. §. 39.* Schlegel *c. l.* add. *Carpz. proc. c. l. n. 14. 15. 16.*

APPELLATIONIS MATERIA.

1. Appellare licet ab omni ſententia gravante, definitiva, vel interlocutoria mixta, *l. 2. de appell. recip.* non tamen ab interlocutoria ſimplici, *l. 16. C. de judic.* niſi cum irreparabili damno conjuncta, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 4. p. 1134.* Imo indiſtincte appellatur ab interlocutoria ſimplici gravante jure canonico, *c. 10. c. 12. c. 47. c. 60. X. de appellat.* & in foro Saxonico, (*a*) *Carpz. p. 1. c. 20. d. 12. & proc. tit. 18. art. 2. n. 9. Ludovic.* Einleit. zum *Civil-Proc. c. 33. §. 4.*

2. Jure canonico & Saxonico Electorali appellatur a quovis (*b*) gravamine *c. 12. X. de appellat.* *Berger.*

(*a*) In concurſu creditorum a ſimplici interlocutoria neque leuterare neque appellare permittitur; & licet contra ſententiam definitivam vel mixtam appellari poſſit; leuterationi tamen non relinquitur locus, vid. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 41. §. 5.*

(*b*) Etiam in cauſis levioribus, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 1. §. 6.*

Berger. c. l. p. 1135. judiciali & extrajudiciali, *Horn. cl. 2. R. 2. p. 85. a.* etiam futuro, *Berger. c. l.* & quoque per accidens tali, ut puta cum tertii intereſt, v. c. emtoris, *l. 4. §. 3. de appellat. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 4. not. 1. p. 1135.* fidejuſſoris, *l. 5. eod. j. nov. 112. c. 1. Berger. c. l.* itemque magiſtratus *Berger. c. l.*

3. Etiam in cauſa criminali admittitur appellatio, *l. 1. l. 6. l. 29. C. de appellat. Berlich. p. 2. dec. 231.* Et licet hodie aliud juris ſit propter *Rec. Imper. de an. 1530. & Ord. Cam. p. 2. tit. 28. §. 2. Carpz. pract. crim. qu. 139. n. 16. ſeq.* attamen jure Saxonico Electorali in proceſſu accuſatorio recipitur appellatio, *Carpz. p. 1. c. 20. d. 19.* ita tamen, ut coram commiſſariis juſtificata ad collegium ſapientum transmittatur, *Berger. œcon. jur. c. l. not. 3. p. 1136.*

4. In proceſſu inquiſitorio, uſu totius fere Germaniæ, rejicitur appellatio, *Carpz. d. qu. 139. n. 14. ſeq. & d. c. d. 20.* ejusque in locum, reſcripto principis, defenſio ſurrogatur, *Berger. c. l.* Plane extra Electoratum Saxonicum in cauſis criminalibus etiam contra inquiſitionem appellare licere, reſpondit Facultas Witeb. vid. *Berger. p. 2. Supplem. ad jurispr. crim. obſ. 91. p. 260.*

5. Adverſus ſententiam, qua inquiſitio eſt dictitata, ſive principaliter, ſive incidenter, in cauſa civili, v. c. ob falſum, nec leuteratio nec appellatio admittenda eſt, *Berger. E. D. F. tit. 35. obſ. 4. not. 1. p. 954.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 35. en. 9.* diſſentit *Svendend. ad Fibig. p. 845.* quoad ſententiam, qua in cauſa civili incidenter inquiſitio eſt dictitata, provocans ad uſum fori: quem de judiciis inferioribus interpretatur *Berger. c. l.*

6. Denuncians adverſus ſententiam interlo-

cutoriam, in causa inquisitionis, latam, si ejus intersit, remedio suspensivo uti non prohibetur, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 302.*

7. Jure canonico, adversus sententiam, in judiciis possessoriis, atque adeo in momentaneo latam, appellationi locus datur, eidemque non tantum devolutivus, sed etiam suspensivus effectus tribuitur, *c. 2. X. ut lit. non contest. c. 10. 15. X. de restit. spoliat. Mev. p. 1. dec. 25. n. 10.*

8. Jure civili autem per interpositam appellationem vires ejusmodi sententiæ non suspenduntur, neque alius, quam devolutivus effectus eidem relinquitur, *l. un. C. si de momentan. possess. Gail. lib. 1. obs. 7. n. ult.*

9. In Saxonia, utrum leuteratio & appellatio, in judicio possessorio summario, vel, ut alii loqui amant, summariissimo, admittenda sit, nec ne? non eadem est Collegiorum, quæ juri dicundo præsunt, sententia. Alia enim, & sigillatim Curia suprema Provincialis Lipsiensis & Scabinatus Lipsiensis juris canonici vestigiis insistunt. Alia ex adverso, nempe, Supremus Appellationum Senatus, Facultas juridica Lipsiensis, & Collegia Witebergensia jus civile presse sequuntur, vid. *Rivin. ad O. P. S. tit. 35. en. 8. Berger. E. D. F. tit. 35. obs. 2. p. 942. sequ. & p. 1. Supplem. p. 327. seq. nec non. p. 2. Supplem. p. 589. seq. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 387.* Imo usu fori, præprimis Saxonici, comprobari jus civile, (*a*) tradit *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 85. n. 2. & p. 3. obs. 127.* Nec victorem

(*a*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. in append. §. 19. p. 311.* ubi: quod tamen illis, qui gaudent beneficio restitutionis in integrum, loco illius leuteratio vel appellatio sit indulgenda.

ctorem quidem ideo, quod damna & expensæ in sententia sint omissæ, appellare posse, censuisse Senatum, testatur *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 4. not. 2. p. 1135.*

10. In lite jurisdictionis, possessoria eaque summaria, appellationem admissibilem esse, cum *Carpzovio lib. 1. R. 14. n. 11.* Senatus olim pronunciavit: at hodie, re accurate putata, contrarium placuit, teste *Berger. c. l.*

11. Nec in actione ex *leg. fin. C. de edict. D. Hadrian. toll.* appellationi vel leuterationi locum dari, putat *Berger. dec. 439. n. 8.*

12. Leuterationi tamen & appellationi locus est, in possessorio summariissimo, a sententia interlocutoria, v. gr. si judex demonstrationem possessionis pro deserta declaret, aut exceptiones audire nolit, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 85.* add. *Pfannkuch. de possess. summar. lib. 2. c. 18. n. 32.*

13. Porro locus est remediis leuterationis & appellationis, si sententia lata, præter casum possessionis, damna (*a*) etiam & expensas complectitur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 35. en. 8. p. 1200. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 387. Barth. hodeg. for. c. 5. §. 13. lit. d. p. 822.*

14. Nec minus admittitur utrumque remedium, si adversarius excipiendo id non urgeat, *Berger. El. Proc. Poss. p. 152.* item si utraque pars leuteret vel appellet, (*b*) aut alter alterius leuterationi & appellationi adhæreat, *Wernher. d. obs. 85. n. 6. 7. Berger. E. D. F. tit. 35. obs. 2. not. 1. p. 942. & elect. proc. possess. th. 45.*

(*a*) Imo non est locus *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

(*b*) Nec eapropter illis remediis defertur, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

15. In processu inhibitivo contra inhibitionem decretam nec leuteratio nec appellatio admittitur, *Carpz. proc. tit. 14. art. 4. n. 24. 25.* nisi non tam contra ipsam inhibitionem, quam contra ejus formalitatem interponatur, quando scil. casus non est inhibitivus, vel ea sine prævio monitorio sit decreta, vel clausula justificatoria fuerit destituta, *Resolut. Grav. tit.* von *Justitien* Sachen, *§. 9. Svendend. ad Fibig. p. 1233.* item cum multa, aut damnorum pariter ac expensarum restitutio a judice sint injunctæ, *Berger. E. D. F. tit. 35. obs. 2. p. 942. & œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 4. not. 2. p. 1135.* add. *Barth. hodeg. for. c. 5. §. 21. p. 830.*

16. Appellatio etiam, a sententia definitiva, exulat, ob periculum in mora, *l. ult. de appell. recip. vel non. Berger. œcon. jur. c. l.* & in causis cambialibus, (*a*) *Rec. Imper. de an. 1654. §. 107. Berger. c. l. Rivin. ad O. P. S. tit. 35. en. 10.*

17. Prohibita appellatio est contra propriam confessionem, *l. 2. C. quor. appell. non recip.* nec non ab executione: non vero ab excessu executionis, *l. 5. C. eod. Carpz. p. 1. c. 20. d. 13. & lib. 3. R. 127.*

18. Contumaces jus appellandi non habent, *l. 73. §. ult. de judic. l. 23. §. ult. de appellat. l. 1. C. quor. appell. non recip. Carpz. p. 1. c. 20. d. 14. & lib. 3. R. 112. Rivin. ad O. P. S. tit. 35. en. 6.* Quod de contumacia in non-veniendo, non item de contumacia in non-respondendo intelligendum esse, respondit Facultas Wittebergensis, teste *Bergero in œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 4. not. 2. p. 1135. & p. 2. Supplem. ad E. D. F. p. 1979. seq.*

19. Adversus examen testium, in perpetuam rei memoriam, interposita appellatio effectum suspensi-

(*a*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. in append. §. 12. p. 308.*

ſpenſivum non habet, *Rivin. ad O. P. S. tit. 27. en. 5. & 6. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 124.*

20. Appellationes frivolæ & fruſtratoriæ recipiendæ non ſunt, *c. 5. de appellat. in 6to.* Absque prægnanti autem cauſa judex appellationem rejicere non debet, quod ſi faciat, a rejectione appellationis bene appellari poteſt, *Carpz. lib. 3. R. 111. Brunnem. proc. civ. c. 28. n. 54. Stryck. introd. ad prax. c. 23. §. 9.*

21. Hodie nulla appellatio, etſi in ſe inadmisſibilis, a judice inferiori rejici poteſt, ſed quævis effectum devolutivum, utut non ſemper ſuſpenſivum, habet, ut puta, cum periculum in mora, (*a*) aut fugæ ſuſpicio adſit, vel cauſa etiam politiam, ſive civilem, ſive eccleſiaſticam, concernat, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 254.* add. *Titius jur. priv. lib. 12. c. 10. §. 5.*

22. Sic jure Saxonico Electorali judici inferiori ſimpliciter neceſſitas imponitur, recipiendi appellationem, ad eamque apoſtolos reverentiales aut refutatorios dandi, ſub pœna 10. aureorum, *Appellation-Patent de an. 1670. §. 1. & Reſcript. Elect. d. die 18. Febr. 1691. §. 7. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 4. not. 1. p. 1136.*

23. Ut itaque cognitio ſuper inadmiſſibilitate appellationis ſemper referenda ſit ad judicem ſuperiorem nunquam ad inferiorem, *Berger. c. l.* idque non tantum in Saxonia Electorali, ſed etiam extra eam, *Berger. E. D. F. tit. 35. obſ. 7. not. 3. p. 971.*

(*a*) Veluti in cauſis cambialibus, *Ord. Proc. Sax. Rec. in append. §. 12. p. 308.* item ſi in concurſu creditorum contra auctionem mobilium & ſubhaſtationem immobilium rerum, earumque adjudicationem appelletur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 41. §. 1.* confer. *th. 25.*

24. Hinc judex inferior, interposita appellatione, usque eo, donec causa ad Superiorem relata, & ab eodem appellatio vel statim rejecta, vel per sententiam pro inadmissibili declarata fuerit, ab executione sententiæ abstinere debet, *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 387. n. 8.*

25. Ad præscindendas vero frivolas & temerarias appellationes, dispositum est in *d. Rescript. Elect. de an. 1691.* ut certis in causis, quando scil. appellationes ab inquisitione, inhibitionibus, quas Curiæ in possessorio summariissimo decreverunt, a simplici citatione, monitorio, item a publicatione rescripti, vel sententiæ facienda, nec non a futuro gravamine; porro in causis ad politiam spectantibus, in Policey- und Disciplin-Sachen, propter exactionem tributorum, aliarumque collectarum, magistratui præstandarum, nec minus ab actibus executionum, & in causis cambialibus, interponantur, statim ad relationem (*a*) a judice a quo factam, absque communicatione, justitia earundem excuti, & si illæ frivole ac temere interpositæ deprehendantur, clienti pariter atque advocato, provocantibus, sigillatim quinorum Joachimicorum mulcta (*b*) injungi, eoque

(*a*) Ejusmodi in causis fatale ad redimendos apostolos plane est abrogatum: sed judex a quo statim, & ad summum intra octiduum, causam ad superiorem, ne appellanti quidem de eo facta notificatione, referre debet, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 35. §. 7.* Quod quoque obtinet, si contra decretum vel resolutionem, qua litiganti ejusve advocato juramentum malitiæ impositum est, interposita sit appellatio, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 33. §. 1.*

(*b*) Eadem, imo & major mulcta, iisdem in casibus, appellanti, ejusve advocato præstituta est, in casum rejectionis, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.* atque aliis in casibus, si fri-

eoque abuſu provocandi iterato, iterari debeat, vid. *Berger. E. D. F. tit. 35. obſ. 6. p. 952. ſeq.*

26. In nonnullis judiciis, in caſum ſuccumbentiæ, ab appellante deponenda certa pecuniæ ſumma, vel fidejuſſoribus, aut pignoribus pro ea cautio præſtanda eſt; prout Senatui Lipſienſi, ad coercendum frivolas appellationes, pro ſingulari privilegio hoc datum eſt, ut recipere appellationes & apoſtolos dare haud teneatur, priusquam depoſitio pecuniæ, pro arbitrio ad 20. vel 30. Joachimicos definitæ, facta, ſed potius provocationis ſchedulam reddere poſſit. Depoſita autem pecunia, deinde rejecta, vel ſine omni effectu juſtificata appellatione, aut facta illius renunciatione, Senatui cedit, vid. *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 80. lit. p. pag. 363.* confer. tamen *Berger. E. D. F. tit. 35. obſ. 4. not. 3. p. 957. ſeq.* Nondum autem depoſita pecunia non debetur, *Barth. c. l.*

27. Pro declinanda depoſitione pecuniæ, & ſalvanda appellatione aliquoties practicatum eſſe, ut appellans, ſi crediderit, ſibi, injuncta mulctæ loco depoſitione, injuriam fieri, etiam ante notificationem, vel minimum ante lapſum redemtionis apoſtolorum ſpatium, conqueſtus apud Superiorem de abuſu privilegii, pro coercendis tantum frivolis appellationibus conceſſi, cum tamen is juſtiſſimas provocandi cauſas habuiſſet, deductis aliquo modo gravaminibus, petiiſſet, ut appellationi deferatur, & judex a quo, ſine depoſitione pecuniæ, apoſtolos cum actis transmittere jubeatur, aut ut appellatio in leuterationem convertatur, meminit *Barth. c. l. lit. q. p. 364.*

vole appellatum, atque appellatio rejecta eſt, obtinet, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 1. §. 6. tit. 10. §. 4. tit. 20. §. 2. & §. 6. tit. 33. §. 1. tit. 35. §. 6.*

28. Juramentum calumniæ ſpeciale advocato æque ac clienti imponi poteſt, ſi ſuſpicione graventur, ut remedium ſuſpenſivum (*a*) contra ſententiam, animo retardandi litem, interponatur, *Reſolut. grav. tit.* von *Juſtitien* Sachen. *§. 24. Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 221. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 59. p. 284. Horn. cl. 12. R. 100.* add. *Berger. E. D. F. tit. 35. obſ. 4. not. 3. p. 957. ſeq.*

APPELLATIONIS INTERPONENDÆ FATALE.

1. Decendium, intra quod leuteratio vel appellatio eſt interponenda, currit de momento in momentum, ita ut quamvis gravatus ſtatim poſt ultimam horam effluxam veniat, non tamen admittatur, *nov. 23. c. 1. auth. hodie autem. C. de appell. Ziegler. ad O. P. S. tit. 35. §. 1. verb.* innerhalb 10. Tagen. *Berger. dec. 437.* niſi quis ad publicationem ſententiæ haud fuerit citatus, *d. auth. hodie ubi Dd. C. de appell.* vel ex juſta cauſa impeditus fuerit, leuterationem appellationemve interponere, *Philipp. ad O. P. S. tit. 35. obſ. 1.*

2. Si hora publicationis a judice in actis fuerit omiſſa, totus dies cedit leuteranti vel appellanti, *Carpz. lib. 3. R. 114. Berger. œcon. jur. lib. 4. th. 5. not. 1. p. 1138.*

3. Et leuteratio appellatioque ſtato tempore interpoſita præſumitur, cum actuarius interpoſitionis tempus rite in actis non annotavit, *Berger. E. D. F. tit. 35. obſ. 5. p. 961.* 4. Plane

(*a*) Judex a quo appellanti ejusque advocato juramentum malitiæ imponere non valet: ſed reſervatum judici ad quem eſt, an, emergentibus circumſtantiis, ante receptionem appellationis, illud exigere velit, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 33. §. 2.*

4. Plane leuteranti vel appellanti injungi juramentum, ſi neque inſinuatæ citationis ad publicationem ſententiæ, neque interpoſitionis in ſchedula leuterationis vel appellationis deprehenditur regiſtratura, tradit *Rivin. ad O. P. S. tit. 35. en. 4.*

5. Et ſuper hora publicatæ ſententiæ juramentum deferri poſſe, ſi regiſtratura circa eandem deficiat, putat *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 213.* ubi quoque teſtatur, aliter ſentire Facultatem Lipſienſem.

6. Clauſula: *ſalvo honore Dnn. judicantium*, ad interponendam appellationem minus neceſſaria eſt; neque eidem officit aſſertio: *male judicatum eſſe*, vid. *Brunnem. ad l. 8. de appellat. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 5. not. 2. p. 1138.*

APPELLATIONIS PROMOVENDÆ FATALE.

1. Appellatio deſerta eſt, ſi non petantur apoſtoli intra 30. dies, computandos non a die interpoſitionis, ſed latæ ſententiæ, *Carpz. proc. tit. 18. art. 3. n. 43. ſeq. Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 6.*

2. Tutius tamen agit appellans, ſi ſtatim in ipſa appellationis ſchedula petat apoſtolos, *Carpz. p. 1. c. 20. d. 7. n. 7. Nicol. proc. p. 2. c. 4. n. 10.* quippe quod requiritur in *Ord. Appell. Sax. rubr.* **von** *Appellationen*, **wie die angenommen ꝛc. ꝛc.** *verb.* **innerhalb** 10. **Tagen.** *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 80. lit. f. p. 356.* confer. *Berger. E. D. F. tit. 35. obſ. 7. p. 970.*

3. Separata petitione apoſtolorum, intra 30. dies, tum opus non eſt, ſi illa in ipſa ſchedula appellationis ſemel jam dum facta eſt, *Svendend. ad Fibig. p. 887. Rivin. c. l. en. 7.* modo ſub formula: *inſtanter & ſæpius*, ſive ſtylo vulgari: *inſtanter, inſtan-*

tius, *inſtantiſſime*, vel adhibita ſola voce: *inſtantiſſime*, petitio ſit informata, *Rivin. c. l. en. 8.*

4. Licet enim petitio apoſtolorum juxta *clement. 2. de appellat.* fieri debet: *inſtanter & ſæpius*, ſive ſtylo vulgari: *inſtanter*, *inſtantius*, *inſtantiſſime*, ita ut ſola vox: *inſtantiſſime*, non ſufficiat, *Berger. Reſolut. Lauterb. tit. de appellat. ad verba: poſſunt tamen uno contextu ita peti: inſtanter, inſtantius, inſtantiſſime.* Attamen hodie illam ſcrupuloſitatem minime amplius attendi in foro, ſed unicum vocabulum: *inſtantiſſime* ſufficere, teſtatur non modo ipſe *Berger. in E. D. F. tit. 35. obſ. 7. not. 2. p. 971.* ſed quoque *Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 9. & Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 132.*

5. Sin absque hujusmodi formula: *inſtanter & inſtantiſſime*, vel *quam inſtantiſſime*, ſimpliciter tantum in appellationis ſchedula, & ſic ſemel tantum eos petierit, nec, intra 30. dies, pro iis obtinendis ulterius inſtiterit appellans, deſerta erit appellatio, tametſi brevi poſt lapſum menſis denuo eos ſollicitaverit, *Rivin. c. l. en. 8. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 80. lit. e. & f. p. 356. ſeq.*

6. Petitio apoſtolorum in pura tantum appellatione, non autem in eventuali, neceſſaria eſt, nec, ea omiſſa appellatio hæc vitiatur, *Rivin. c. l. en. 10. Barth. c. l. lit. e. p. 356.* diſſentit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 102.*

7. Deſerta eſt appellatio, ſi appellans in termino, a judice præfixo, non redemit (*a*) apoſtolos, *clement.*

(*a*) Fatale redimendorum apoſtolorum abrogatum eſt quibusdam in caſibus, vid. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 35. §. 7.* add. loc. *appellationis materia §. 25. lit. h.* ceteroquin etiamnum obtinet, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l. §. 8.*

clement. 2. de appellat. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 5. not. 7. p. 1139. Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 11. Quod secus est in causis denunciationum & inquisitionum, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 386.*

8. Sufficit autem in termino redimendorum apostolorum pecuniam, pro exhibendis illis, mitti per amanuensem, aut alium speciali mandato haud instructum, *Rivin. c. l. en. 15. Berger. c. l.*

9. Cessat desertio, si judex in termino, ad redimendos apostolos præstituto, eosdem appellanti, ut puta, si reverentiales sint, actu tradat, sive pecuniam ab appellante accipiat, sive eosdem gratis, aut certe dilationem intuitu solutionis concedat. At si in termino appellans dilationem petat, eamque impetret, nec tamen apostolos simul accipiat, nec iidem ad judicem ad quem transmittantur, deserta videtur esse appellatio, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 14. & p. 3. obs. 78.* confer. *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 5. not. 7. p. 1139.*

10. Quando judex gesta, una cum relatione, nondum concepit ad acta, appellantis in termino quidem ad acceptationem apostolorum sese offerentis, nequaquam tamen sportulas solventis, contumacia inani conatu accusatur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 12. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 80. lit. r. p. 365.* dissentit *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 90.*

11. Cessat desertio, si, citationem ad terminum, solvendis sportulis, præfinitum, principali traditam esse, non constat, *Rivin. c. l. en. 13.*

12. Nec quoque, si dies accipiendorum apostolorum in ferias messium incidat, intermissa redemptio

Ast, licet apostoli redemti non sint: relatio tamen judici ad quem facienda est, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

ptio appellationi præjudicat, *Rivin. c. l. en. 19. Barth. c. l. p. 366.*

13. Si appellans, poſt terminum ſolutioni expenſarum pro precibus refutatoriis, appellationi renunciat, appellatus fruſtra accuſat illius contumaciam & terminum in hunc finem extrahit, *Rivin. c. l. en. 31.*

14. Nihil impedit, quo minus redemtionem apoſtolorum anticipare liceat: non tamen officio ſuo ſatisfacit appellans, ſi, ante diem præſtitutum, ſe ad redimendos apoſtolos offerat, actuarius vero tum eos nondum paratos habeat, illeque ulterius nec in termino compareat, apoſtolosque tum conſcriptos accipiat: eo enim caſu appellatio pro deſerta habenda eſt, *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 80. lit. o. p. 362.*

APPELLATIONIS INTRODUCENDÆ (a) FATALE.

1. Deſerta eſt appellatio, ſi non introducatur intra tempus, a judice a quo conſtitutum *Carpz. p. 1. c. 20. d. 9. Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 16.* quod jure civili arbitrarium eſt, *l. 2. & 5. C. de tempor. & reparat. appell. Carpz. c. l. n. 2.* in Saxonia vero Electorali menſis unus, a die, quo apoſtoli dati fuere, computandus, *Ord. Appell. rubr.* von *Appellationen*, wie die angenommen, *verb.* auch darin dem *Appellant*en eine Monats-Friſt ꝛc. *Carpz. c. l. n. 5.*

2. Hoc

(a) Hoc fatale *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 35. §. 9.* plane eſt abolitum: ibi enim judex a quo una cum apoſtolis, ſive ſint reverentiales, ſive refutatorii, integra acta judici ad quem jubetur transmittere; quo inde ſatius cognoſcere poſſit, admittenda ſit appellatio, nec ne. Qui deinceps, eadem admiſſa, ex officio, abſque ulteriore inſtantia terminum ad juſtificandum legalem, ſpatium ſaxonicum continentem, præfigit.

2. Hoc tamen ſic capiendum eſt, modo in apoſtolis judex a quo injunxerit appellanti, ut intra menſem a die datorum apoſtolorum, eos judici ad quem præſentaret, *Ord. App. c. l. Rivin. c. l. en. 17. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 5. p. 1137. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 13.*

3. Quod ſi judex inferior ipſe ſuperiori transmittat apoſtolos, nec eos appellanti in termino ſportulas ſolventi tradit, appellatio pro deſerta nequaquam judicatur, licet non intra menſem, ſed multo poſt, introducatur: modo appellans ex ſua parte ſæpius ſollicitando debitam adhibuerit diligentiam, teſte *Rivin. c. l. en. 16. Berger. c. l. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 81. lit. a. p. 372.*

4. Deſerta non eſt appellatio, (*a*) ob non inſinuatam judici inferiori inhibitionem, *Carpz. lib. 3. R. 117. Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 18.* add. *Barth. c. l. lit. c. p. 376. ſeq. Ludovic.* Einleit. zum *Civil-Proc. c. 33. §. 26.*

5. Poſt inſinuatam inhibitionem accuſatio contumaciæ coram judice a quo, (*b*) ob non acceptos debito tempore apoſtolos, proponi non poteſt, *Rivin. c. l. en. 30.*

6. De

(*a*) Quæ vero, ob non ſolutas in termino juſtificationis ſportulas, pro inhibitione & citationibus, pro deſerta habetur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 35. §. 9.*

(*b*) Hodie apud judicem a quo, non magis ſuper deſertione appellationis ob non petitos vel acceptos debito tempore apoſtolos, aliasve cauſas, quam ſuper inadmiſſibilitate cognoſcitur atque judicatur: ſed ſemper, ſi appellatio deſerta vel inadmiſſibilis eſſe dicatur, ad ſuperiorem relatio, qua cauſæ cum omnibus circumſtantiis recenſendæ ſunt, fieri debet, qui deinceps deſuper cognoſcit, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 35. §. 8.*

6. De desertione appellationis, ob neglectum fatale introductionis, pronunciat judex superior, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 6. not. 6. p. 1142.*

APPELLATIONIS JUSTIFICANDÆ FATALE.

1. Appellatio justificanda est intra annum, vel justis ex causis intra biennium, *auth. ei, qui. C. de tempor. & repar. appell.* a tempore interpositæ appellationis computandum, *Carpz. p. 1. c. 20. d. 10. n. 3. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 5. p. 1137.*

2. Hoc tempus, etiam jure Saxonico (*a*) in præfecturis &c. sine additamento Saxonico, attenditur, *Berger. c. l. not. 12. p. 1140.* In Summo vero Provocationum judicio, itemque in Curiis Provincialibus justificanda est appellatio in proximo judicii termino, *Appellation-*Ordn. *tit.* von *Appellation. §.* Darum wenn. *Resolut. Grav. de an. 1661. §. 28. Mandat. de an. 1670. §.* Anlangende, *Berger. c. l.*

3. Deserta est appellatio, si appellans non extrahit citationem ad proximum judicii terminum, modo legitimum emittendæ citationi supersit spatium a die admissæ appellationis, *Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 20.*

4. Imo pro deserta judicatam esse appellationem, cum citatio petita esset, postquam desierant circumcursiones nunciorum, testatur *Rivin. c. l.* ubi tamen hanc habet limitationem: nisi spatium Saxonicum supersit, ac per nuncium in specie insinuatio fieri possit.

5. Appellator desertionem declinare non potest, si

(*a*) Hodie forsan illud tempus non observatur, cum judex ad quem, admissa appellatione, ex officio, absque ulteriore instantia appellantis terminum ad justificandum præfigere debeat, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 35. §. 9.*

eſt, ſi prætendat, ſe ignoraſſe tempus transmiſſorum Apoſtolorum, *Rivin. c. l. en. 21.*

6. Acta prioris inſtantiæ, ſub pœna deſertionis, in termino juſtificationis ſunt exhibenda, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 5. not. 11. p. 1140.* niſi judicis inferioris moram, ſuamque diligentiam in ſollicitando, quocunque modo, demonſtrare poſſit, *Ord. Appell. tit.* **von** *Appellationen*, **wie die angenommen.** *§. fin.* aut petat compulſoriales, vel ante vel in ipſo juſtificationis termino, *Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 29. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 81. lit. c. p. 377.*

7. Transmiſſio autem actorum ab inferiore judice gratis fieri debet, **ohne Entgeld**, exceptis nonnullis judiciis, quibus ex ſpeciali gratia, a Sereniſſimo conceſſum, ut non niſi pro honorario ea tradant, **gegen einen billigen** Recompens, **nemlich zweene Gülden, und ein mehres nicht vor Verfertigung des Berichts und Einpackung derer** Acten, *Reſolut. Grav. tit.* **von** *Juſtitien* **Sachen.** *§. 53. Barth. c. l.*

8. Juſtificanda eſt appellatio primo termini (*a*) die, aut ad minimum, præter formalia, materialium quoque haud exigua pars, ſub pœna deſertionis, *Rivin. c. l. en. 23.* ubi quoque teſtatur, pro deſerta judicatam non eſſe appellationem, cum, in termino juſtificationis, appellans, quoad materialia, vel unicum ſaltem deduxiſſet gravamen, cœtera vero ex ſchedula, nec non petitum omiſiſſet.

9. Non deſerta eſt appellatio, ſi formalia ſigillatim

(*a*) Si in termino juſtificationis neque appellans, neque appellatus compareat, appellatio, etiam absque prævia contumaciæ accuſatione pro deſerta habetur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 10. §. 3.*

latim non ſunt expreſſa, cum ſufficiat, ſe ad acta referre, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 17.* item, ſi formalium mentio demum, poſt materialia, facta eſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 448.*

10. Appellanti, juſtificationem in ſecundo termino repetenti, in prima poſitione quicquam mutare non licet: in ſecunda tamen alia quædam inſerere haud prohibetur, *Rivin. c. l. en. 25.*

11. Juſtificata appellatione, ſi in ſubſequenti termino appellans emaneat, condemnatur ſaltem in expenſas, & ſub præjudicio repetitio injungitur, *Rivin. c. l. en. 26. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 5. not. 11. p. 1140.*

12. Conſtituto certo ad juſtificandum termino, appellanti non licet anticipare: verum juſtificatio appellationis anticipata, nec deineps in termino repetita, nullius, atque adeo ipſa appellatio deſertæ loco habenda eſt, *Berger. c. l. not. 15.*

13. Appellatio, ob juſtificationem in termino prætermiſſam, pro deſerta non habetur, ſi appareat, reſtitutionem in integrum facile impetrare poſſe appellantem, v. c. ſi ſit minor, univerſitas &c. vid. *Dec. Elect. Sax. nov. 4. Carpz. lib. 2. R. 95. n. 8. ſeq. Philipp. ad O. P. S. tit. 10. conſid. 3. n. 3. ſeq.*

14. Reſponſioni ad juſtificatam appellationem ſe ſubducere nequit appellatus, prætextu regulæ generalis: *quod contumax non appellet*, ſi appellans allegat impedimenta, quæ a contumacia ipſum excuſant, *Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 69.* item: ſi appellans ſupplicando impetrat, ut appellatio, jamjam rejecta, adhuc recipiatur, *Rivin. c. l. en. 67.*

15. Appellato contumaciter emanente, (*a*) aut ſtatim

(*a*) Non amplius integrum appellato eſt, in termino juſti-

ſtatim in meritis pronunciandum, ſi gravamina videntur nullius ponderis: aut ſi cauſa ulteriori deductione opus habeat ei reſponſio ad juſtificatam appellationem injungenda eſt, ſub præjudicio, *O. P. S. tit. 10. §.* **Wenn aber der** *Appellat &c. ibique Philipp. conſid. 7. Rivin. ad eund. tit. en. 65. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 5. not. 13. p. 1140.*

16. Si vero appellatus compareat quidem in termino, ſed ad deducta gravamina non reſpondeat, condemnatur in expenſas, *Rivin. c. l. en. 68.*

17. Si appellatus parcere ſumptibus velit, in altero quoque termino emanere poteſt, & ſe declarare, quod ſe ſaltem ad dicta in prima inſtantia referre velit, *Rivin. c. l. en. 66. Berger. c. l.*

18. Non fit deſerta appellatio poſt juſtificationem, licet appellans annum elabi patiatur, nec petat terminum inrotulationis, transmiſſionemque actorum. *Rivin. c. l. en. 28.*

APPELLATIONIS INTERPOSITÆ EFFECTUS.

1. Hujus effectus eſt, quod judex a quo nihil innovare poſſit, *tit. nihil innovari appellatione interpoſita*, etiam ſi nondum recepta ſit appellatio, *l. un.*

ficationis prima vice emanere, ſed præciſe, niſi, etiam in ſcriptis, ſe ad acta priora referre velit, comparere & ad juſtificatam appellationem reſpondere tenetur: quo non facto ſtatim in meritis pronunciatur: Judicis tamen arbitrio relictum eſt, ut ſi novæ atque non irrelevantes circumſtantiæ emergant, appellato reſponſionem injungere, eumque pariter in reſtitutionem expenſarum termini, & pro re nata etiam ob litem protractam in pœnam 5. aut plurium thalerorum condemnare poſſit, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 10. §. 3.*

pr.d.t. aut dati sint apostoli refutatorii, *Berger. œcon. jur. lib.4.tit.28.th.6. p.1141.*

2. Attentatum, ex parte judicis commissum, a superiore revocatur, *Berger. c.l. not.1.* & judex a quo, si, pendente appellatione, appellantem possessione sua privaverit, ex spolio ad restitutionem tenetur, *Carpz. lib.3. R.108.*

3. Appellans, pendente appellatione, commissarios admittere, & coram illis respondere non tenetur, *Wernher. sel.obs.for.p.5.obs.206.*

4. Judex, pendente appellatione, absque vitio attentati ad examen testium procedere potest, nisi contra id in specie gravamina fuerint directa, *Rivin. ad O.P.S.tit.20.en.69.* imo & hoc casu ipsum testes examinare posse tradit *Berger. dec.450.*

5. Post appellationem interpositam si ulterius procedit judex, nulliter agit, & incurrit pœnam 10. florenorum, *Rivin. c.l. tit.38. en.16.*

6. Innovatio sive attentatum ex parte appellantis operatur desertionem appellationis, *c.42.X.de appellat. Berger. œcon. jur. lib.4. tit.28. th.6. not.1. p.1141.* add. *Lancell. de attent. p.3. c.31. n.7.19.seq.* dummodo pars inde læsa statim de hoc excipiat, alias enim pro remisso illud, nec appellatio pro deserta ex post facto habetur, vid. *Rivin. ad O.P.S. tit.35.en.63. Barth. hodeg.for. c.1.§.80.lit. l.p.361.*

7. A parte appellati commissum attentatum revocari debet, vel exceptione spolii opposita, efficit, ne appellans, priusquam restitutus fuerit, teneatur ad ulterius procedendum, *Berger. c.l.*

8. Quod si unus vel alter ex pluribus litis consortibus attentatum commiserit, hunc beneficio consortis non attentantis juvari, tradit *Rivin. ad O.P.S.*

tit.35.

tit.35. en. 62. quem ſequitur *Barth. c. l.* diſſentit *Berger. E. D. F. tit. 35. obſ. 8. not. 2. p. 977.*

9. Attentare non dicitur, qui poſſeſſionem, licet turbidam, continuat, *A. Fab. in Cod. lib. 1. tit. 10. def. 11. Rivin. c. l. en. 64.* vel alias ſuo jure utitur, *A. Fab. c. l.*

10. Quando quis alium implorat judicem, ob eandem cauſam, contra eundem adverſarium, pendente leuteratione vel appellatione, hanc deſeruiſſe, ac tacite renunciaſſe intelligitur, *Rivin. c. l. en. 66.*

11. Pro attentato ad effectum deſertionis habetur, ſi, pendente leuteratione vel appellatione, extrahuntur reſcripta & mandata Electoralia, pro obtinendo eo, cujus nomine vel leuteratum, vel appellatum eſt, *Rivin. c. l. Berger. c. l. p. 976.* Si modo reſcriptum ſubſequatur, *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. p. 626.*

12. Appellatio & leuteratio etiam deſertæ erunt pronunciandæ, ſi, interveniente & pendente amicabili compoſitione, fatalia negliguntur, *Gail. lib. 1. obſ. 140. n. 8. ſeq. Berger. dec. 441.*

13. Imo appellatione ſua excidere appellantem, ſi coram judice a quo, vel motu proprio vel inſtinctu appellati, ad tentandam amicabilem compoſitionem, absque proteſtatione de non renunciando appellationi, compareat, & cum appellato deſuper conferat, ac deliberet, tradit *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 80. lit. l. p. 361.*

14. Pœna attentati, ante introductionem appellationis, ad judicem inferiorem, poſt introductionem autem, ad judicem ſuperiorem pertinet, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 209.*

15. Qamvis appellatus conſentiat in gravamen,

 liberum

liberum tamen eſt appellanti, utrum nihilo ſecius appellationi inhærere velit, propterea quod ejus intereſſe poteſt, ne cauſa ad judicem inferiorem remittatur, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 6. not. 5. p. 1142.*

APPELLATIONIS INTRODUCTÆ EFFECTUS.

1. Hujus effectus in eo conſiſtit, quod beneficium appellationis utrique eſt commune, *arg. l. 4. C. de tempor. & repar. appell.* ita ut, ante introductionem quidem, appellatio rernunciatione appellantis extingui poſſit, *l. 28. C. de appellat. c. 70. §. ille X. eod.* non autem deinceps. *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 6. p. 1141.*

2. Effectus devolutivus proprie incipit, ſi appellatio eſt introducta, *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 80. lit. K. p. 360.*

3. Hinc judex a quo cognoſcit (*a*) ſuper deſertione appellationis, quæ ante introductionem contigiſſe dicitur, *Carpz. proc. tit. 18. art. 6. n. 112.* add. *Barth. c. l.*

APPELLATIONIS JUSTIFICATÆ EFFECTUS.

1. Hujus effectus eſt, quod ſequatur ſententia vel *confirmatoria*, **daß wohl geſprochen ꝛc. ꝛc. und übel** appelli**ret**, cum, vel ſine expenſis, vel *reformatoria*, **daß übel geſprochen ꝛc. und wohl** appelli**ret**, vel denique *declaratoria*, **daß wohl geſprochen ꝛc. jedoch mit dieſer Erklärung, daß ꝛc. ꝛc.** *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 6. p. 1141.*

2. In ſententiis reformatoriis, quibus corriguntur ſententiæ Curiarum, itemque Conſiſtoriorum Eccleſiaſticorum, & Regiminum intermediorum,

(*a*) Confer. vero loc. *appellationis introducendæ fatale. th. 5. lit. c.*

rum, ut Martisburgensis, &c. in eorundem honorem, omittuntur verba: übel gesprochen, *Berger. c. l. not. 9. p. 1142.*

3. Sententia prioris instantiæ, in judicio appellationis, confirmata, causa ad judicem a quo remittitur, pro executione ejus sententiæ facienda, vel si interlocutoria sit, ut judex in procedendo pergat, *c. 59. X. de appellat. Carpz. proc. tit. 18. art. 6. n. 65.* licet clausula remissoria in sententia non sit expressa, *Carpz. c. l. n. 69.*

4. Correcta vero prioris instantiæ sententia, acta ad judicem a quo non remittuntur, sed tota causa ad judicem appellationis devolvitur, *Carpz. c. l. n. 42.* quamvis sententia prior non omino sed saltem pro parte corrigatur, vel ipsemet appellans petierit remitti, modo contradixerit appellatus, *Berger. c. l. not. 10. & E. D. F. tit. 35. obs. 8. not 3. p. 978.* add. *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 82. lit. c. p. 382.*

5. Limitatur tamen hoc, nisi 1) judici superiori placuerit causam remittere ad judicem priorem, *Carpz. c. l. n. 56.* 2) ipsamet objecti natura causæ remissionem exposcat, 3) Ratio sententiæ correctoriæ non ex actis prioris instantiæ, sed demum ex iis, quæ noviter in secunda instantia producta sunt, elucescat, 4) sententia, quæ corrigitur, attingat personas, non principales, sed accessorias, veluti alterutrius advocatum, 5) in concursu creditorum, *Berger. œcon. jur. c. l. & E. D. F. in Supplem. ad tit. 35. obs. 8. p. 1802.*

6. Quod dictum, correcta sententia, causam non remitti ad judicem a quo, capiendum est de effectu cognoscendi, non exequendi: remittitur enim utique causa ad exequendum. Imo judici a quo

 nihilo

nihilo ſecius competit interpretatio doctrinalis ſententiæ correctoriæ, *Berger. œcon. jur. c. l. not. 11. p. 1144. Barth. c. l.*

7. Judex appellationis etiam ſuper uſuris pronunciare poteſt, licet de his nihil dictum fuerit in priori ſententia, *Carpz. p. 1. c. 20. d. 21. 22.*

APPELLATIONIS ADHÆSIO.

1. Appellationis adhæſio ad decendii fatale interponendæ appellationis eſt adſtricta, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 5. not. 4. p. 1138.* confer. vero *Griebner. proc. lib. 1. c. 6. Sect. 2. §. 14.* niſi ea attingat gravamen commune, *Berger c. l. & p. 1. Supplem. ad E. D. F. tit. 35. §. 7. p. 336.* Quo caſu in ipſo juſtificationis termino demum fieri poteſt, *Griebner. c. l.*

2. Intra decendium facta adhæſio non opus habet introductione; imo nequidem neceſſe eſt, ut in termino juſtificetur, ſed ſufficit, in reſponſione ad juſtificationem alterius, adhæſionem vrgere, *Griebner. c. l.*

3. In iis ſententiæ capitibus, quæ ab adverſa parte in ſchedula appellationis acceptata ſunt, adhæſio exulat, *Berger. p. 1. Supplem. c. l.*

4. Qui, negligendo fatalia, appellationem deſeruit, jus adhærendi non habet, *Berger. E. D. F. tit. 35. obſ. 8. not. 2. p. 978.*

5. Si appellans appellationi renunciat, adhæſio quoque expirat, *Griebner. c. l. lit. b.*

APPELLATIONIS RENUNCIATIO.

1. Expreſſa renunciatione appellationis ſententia, ſtatim & ipſo jure, absque nova ſententia, in rem judicatam tranſit, *l. 18. C. de appellat. c. 39. ibique Zanger. fol. 189. X. eod.*

ARBITRI.

1. Compromiſſum in arbitros ad heredes compromit-

promittentium non transit, nisi expresse illud ad heredes utriusque extensum sit, *c. ult. X. de arbitr. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 3. th. 3. not. 5. p. 925.*

2. Compromissum in arbitros indiget speciali mandato, *c. 9. X. eod. Berger. c. l. not. 6.*

3. Arbitrum observare oportet ordinem judiciorum in loco receptum, *l. 1. de recept.* nisi aliter convenerit, *l. 32. §. 15. eod. Berger. c. l. not. 3.*

4. Arbiter, ut, laudum pronunciando, litem finiat, a judice compelli potest, *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 447.*

5. Si plures sint arbitri, major pars concludit, *l. 17. §. ult. l. 27. §. 3. de recept. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 3. th. 3. p. 924.*

6. Arbitrorum laudo standum est, non propterea, quod habeat autoritatem sententiae, sed ob compromissum præcedens, *Carpz. p. 1. c. 1. d. 3.* Nec per solam contradictionem, intra decem dies factam, laudi effectus intercipitur, licet vulgo aliter sentiant, *Ludovic. us. pract. distinct. jurid. lib. 4. tit. 8. dist. 3.* add. *Berger. c. l. not. 3. p. 925.*

7. In laudo non habet locum reductio ad arbitrium boni viri, *arg. l. 27. §. 2. de recept.* nec appellatio, *l. 1. C. eod. Berger. c. l. not. 4.* nec arbiter sententiam mutare potest, *l. 19. §. fin. de recept.*

8. Laudum non valet, si arbiter dolose egerit, *l. 32. §. 14. de recept. l. 3. l. 6. C. eod. Ludovic. us. pract. distinct. lib. 4. tit. 8. dist. 3.* item, si ex pluribus aliqui, reliquis absentibus, pronunciaverint, *l. 18. de recept. Carpz. p. 1. c. 1. d. 14.* nisi arbitri cum clausula: *si non omnes*, constituti sint, *Mev. p. 4. dec. 152. Brunnem. ad l. 17. de recept. n. 7.*

9. Porro non valet laudum, si quis litigato-

rum abfuerit, nisi in compromissis hoc specialiter expressum sit, ut vel uno, vel utroque absente sententia promatur, *l. 27. §. 4. de recept.*

10. Nec minus ob enormissimam læsionem arbitrium, perinde ac transactionem rescindi, sunt, qui putant, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 3. th. 3. not. 4. p. 925.*

ARRESTI IMPOSITIO. (*a*)

1. Arrestum petens quodammodo probare debet creditum, *O. P. S. tit. 51.* §. dieweil aber ꝛc. *Resolut. Gravam. de an. 1661. tit.* von *Justitien*-Sachen. *Berlich. dec. 107.* & quidem per exhibitionem obligationis vel instrumenti originalis, *O. P. S. c. l. Carpz. p. 1. c. 29. d. 6.*

2. Imo ad probationem crediti sufficit copia, *Carpz. c. l. n. ult.* etiam non vidimata, *Rivin. ad O. P. S. tit. 51. en. 6. Barth. hodeg. for. c. 3. §. 13. p. 550. & lit. b.*

(*a*) Hodie in foro Saxonico Electorali arresta realia plane cessant, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 4. §. 2.* quandoquidem per arrestum non amplius jus reale & prælationis impetrari potest, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 48.* Quo ipso corruunt, quæ de impositione, renovatione & prosecutione arrestorum disposita sunt: ejus tamen loco permittitur creditoribus, debitore non solvendo existente, ut magistratum implorare, &, deducto credito ac lapsu bonorum, *judicialem inhibitionem* de non alienando aut oppignorando impetrare possint. Cujus deinceps effectus ad omnes creditores, creditum suum, ante illius remotionem vel cassationem, *judicialiter indicantes*, se extendit, nec transactione, cum primo creditore inita, extinguitur, sed & quoad reliquos vim suam prodit, nullitatemque alienationis, de facto susceptæ, inducit, atque actus executionis ulteriores adversus debitorem impedit, minime tamen *creditorem cambialem* a facultate procedendi *cambialiter* excludit, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 51.*

lit.b.p.553. (quamvis vidimatam requirit *Berger œcon. jur. lib. 4. tit. 30. th. 3. not. 2. p. 1169.*) nec non extractus non vidimatus ex libro mercatorio, *Rivin. d. en. 6. Barth. c. l. §. 13. lit. c. p. 554.* etiam in aliis judiciis, *Rivin. c. l. en. 7.*

3. Requiritur autem, ut extractus ex libro mercatorio causam debiti, h. e. non summam tantum debiti, sed & expressam mercium, pro quibus debitum illud exigatur, contineat specificationem, *Barth. c. l.* Ut itaque non sufficiat, mandato insertam esse quantitatem nominis ex libro mercatorio, *Rivin. d. en. 6.*

4. Quandoque ne copia quidem opus est, sed sufficit, si arrestans se saltim ad acta, in illo judicio ventilata, in quibus vel originale continetur, vel sententia, qua debitor ad solvendum condemnatus est, habetur, ad manus vero ea non sunt, referat, *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 13. lit. b. p. 553.*

5. Ad impositionem arresti admittitur quoque probatio crediti per testes duos juratos, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 30. th. 3. not. 2. p. 1169.* aut sub jurisjurandi religione, an Eydes-Statt, veritatem crediti asserentes, *Carpz. lib. 4. R. 38. n. 5.* imo si fide digni, etiam simpliciter in scriptis, vel viva voce attestantes, *Barth. d. §. 13. p. 550.*

6. Nec requiritur præcise, ut testes contractui aut numerationi interfuerint, sed sufficit, si ex intervallo, præsente creditore, confessionem debiti, ex ore debitoris audiverint, *Barth. d. §. 13. lit. d. p. 557.* dissentit *Carpz. c. l.* item ut sint omni exceptione majores, *Barth. c. l.* confer. *Berger. E. D. F. tit. 51. obs. 2. not. 3. p. 1703.* quamvis dissentire videtur *Mev. de arrest. c. 10. n. 43.*

7. Arreſtum, absque demonſtratione nominis impoſitum, poſtea invalidum judicatur, creditorque inter perſonaliter privilegiatos collocatur, *Rivin. ad O.P.S. tit.51. en.5.*

8. Præter probationem nominis, demonſtrandum quoque, debitorem ita eſſe obæratum, ut ejus bona creditoribus haud ſufficiant, *O.P.S. tit.51. §.* dieweil aber ꝛc. *ibique Rivin. en. 8.* ubi ſufficiunt præſumtiones atque conjecturæ probabiles *Carpz. p.1.c.29. d.8.& lib.4. R.83.*

9. Imo ſi periculum ſit in mora, juratæ creditoris aſſertioni, debitorem facultatibus labi, credendum eſſe, volunt *Gail. lib. 2. obſ. 44. n. 2. Philipp. ad O. P. S. tit.51. conſid.3. n.5.*

10. Et quod magis, cum lapſus bonorum difficillimæ ſæpe probationis ſit, ſufficiens æſtimatum fuit in *Reſol. Grav. de an.1661. tit.* von *Juſtitien* Sachen. *§.9.* ſi brevi poſt alii ſequantur creditores arreſtaturi, adeo ut retro convalidetur arreſtum prius absque ſufficienti demonſtratione, petitum, poſterioribusque præferatur, *Barth. hodeg. for. c.3. §. 18. lit.p.574.*

11. Sed demonſtrationem, debitorem non eſſe ſolvendo, ſufficientem haud eſſe, quod alius judex in quibusdam illius bonis arreſtum jam conceſſerit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 496.* ubi tamen ſimul teſtatur, in ejusmodi caſu, propter alias circumſtantias concurrentes, & inprimis confeſſionem debitoris, arreſtum pro valido judicatum fuiſſe, confer. *Reſponſum*, quod refert *Barth. c. l. §. 13. lit. e. p.557.*

12. Nihil refert, arreſtum petatur oretenus, an in ſcriptis, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit.30. th.3. not.1. n.1168.* ſive in judicio, ſive extra judicium, in ædibus

privatis, præsente vel absente actuario, *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 14. p. 558.*

13. Non valet vero arrestum, extra locum jurisdictionis illius judicis subjectum, impositum, *Barth. c. l. lit. a. p. 559. Berger. E. D. F. tit. 51. obs. 4. not. 7. p. 1722. seq.*

14. Arrestum quocunque die, etiam feriato, peti, imo de nocte concedi potest, *Carpz. p. 1. c. 29. d. 16.*

15. Ad arresti impositionem sufficit mandatum generale, imo nudæ literæ, quanquam iisdem creditor alicui tantum debita exigendi, non autem simul arresta imponendi potestatem dederit, *Berger œcon. jur. lib. 4. tit. 30. th. 3. not. 11. p. 1170.* dissentit *Carpz. in proc. tit. 21. art. 2. n. 11. seq.* speciale mandatum requirens, & non, nisi inter mercatores literas sufficere putans, add. *Philipp. ad O. P. S. tit. 51. consid. 8.*

16. At arrestum sine legitimatione ad causam non valet, *Berger. c. l.*

17. Absque mandato, cum cautione tamen rati, ad imponendum arrestum, admittitur conjuncta persona, ut frater pro sorore, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 332.* correus credendi, nec non socius pro socio, *Ord. P. S. tit. 51. §.* von eines andern 2c.

18. Imo arrestum, quod frater pro sorore, absque cautione rati, petiit, pro valido declararum esse, refert *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 284.*

19. Sororem, assistentia curatoris, per actorem, pro fratre, reipublicæ causa absente, defensorio; nec non uxorem, absente marito, ob interesse commune, propter illatam marito pecuniam, & ab hoc sub usuris elocatum, valide arrestum imposuisse, testantur *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 13. lit. a. p. 552. Rivin. ad O. P. S. tit. 51. en. 11.*

20. Multo

20. Multo magis ergo fœmina, absque curatore, in causa propria arrestum impetrare potest, *Barth. c. l.*

21. Arrestum a curatore mulieris, sine ejus interventu, impetratum jure subsistit, *Rivin. c. l. e n. 10.*

22. Ast arrestum ab eo, qui neque curator, neque consanguineus est, nomine mulieris, impositum non valet, *Berger. p. 1. supplem. ad E. D. F. p. 652.*

23. Arrestum impetrare possunt vasallus in bonis domini, *Carpz. proc. tit. 21. art. 2. n. 2. seq.* dissentit *Berlich. p. 1. concl. 74. n. 16.* liberi in bonis suorum parentum, *Horn. cl. 13. sent. 6. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 30. th. 3. not. 1. p. 1168.* dissentit *Berlich. c. l. n. 9. 10.* & creditor contra debitoris debitorem, si obligatio illi in solutum sit cessa, vel oppignorata, *Berger. c. l. not. 16. p. 1171.*

24. Arrestari possunt omnia indifferenter bona, sive mobilia, sive immobilia sint, annuæ præstationes, *Carpz. p. 1. c. 29. d. 29.* libri studiorum, deficientibus scil. aliis bonis, ut & salaria professorum & advocatorum, *Carpz. proc. tit. 21. art. 2. n. 31.* quin & novo jure Elect. Saxonico per *mandatum de an. 1713.* partes metallicæ, earumque proventus *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 12. lit. b. p. 546.*

25. Non autem arrestari possunt bona ad alimenta debitoris destinata, & stipendia studiosorum, quia alimentis æquiparantur, *Carpz. d. c. d. 33. 34. & proc. c. l. n. 35. seq.*

26. Nec minus recte impetrari potest arrestum pro debito in diem, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 147. & c. 29. d. 30.* item ob debitum nondum adeo liquidum ratione quantitatis, *Horn. cl. 13. sent. 6.*

27. Defuncto debitore, locus est arresto, etiam

intra

intra trigesimum, *Carpz. d. c. 29. d. 38.* imo & ante nonum diem: non vero denunciationi, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 1. th. 3. not. 6. p. 209.*

28. Post citationem creditorum ad liquidandum, quomodocunque sive edicto, sive ordinario modo factam, arresta amplius non admittuntur, *Resolut. Grav. de an. 1661. tit.* von *Justitien*-Sachen 2c. *Rivin. ad O. P. S. tit. 48. en. 1. Berger. dec. 465.* confer. *Barth. c. l. §. 16. p. 560.*

29. A judice competente impetrari debet arrestum, *O. P. S. tit. 51. §.* Es soll aber ein solcher. *ibique Rivin. en. 14.* Competens autem est ille, sub quo debitor suum habet domicilium, *O. P. S. c. l. ibique Philipp. consid. 5.*

30. Quod arrestum afficit etiam bona mobilia, alibi sita, *Carpz. p. 1. c. 29. d. 21.* etiam extra territorium, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 30. th. 3. not. 25. p. 1172.* non vero immobilia sub alia jurisdictione constituta, *Carpz. d. c. d. 19. Philipp. c. l.*

31. Ratione bonorum mobilium peti etiam potest arrestum eo in loco, ubi sunt sita, *Rivin. c. l. en. 15.*

32. Eadem non est ratio nominum debitoris: frustra siquidem petuntur arresta ad consequendum jus reale coram judice illius loci, ubi debitoris debitores commorantur, *Rivin. c. l. en. 16.* Illa enim coram judice domicilii debitoris constringenda sunt, & denuntiatio non debitori solum, sed hujus etiam debitoribus fieri debet, *Berger. œcon. jur. c. l. not. 5. p. 1169.*

33. In superiori judicio arresta contra eos, qui immediate subjecti haud sunt, regulariter recipi non debent, nisi bona debitoris diversis in foris ejusdem territorii existant, vel quædam saltim inter ea bona immediate superiori subjecta sint, *O. P. S. tit. 51. §.*

Wann

Wann aber in unserer 2c. *ibique Philipp. consid.* 6. *Carpz. p.* 1. *c.* 29. *d.* 23. add. *Barth. hodeg. for. c.* 3. §. 12. *lit. b. p.* 546.

34. Quando vero immobilia sub uno saltem judice inferiore sita sunt, non subsistit arrestum, coram Superiore impetratum, etiamsi mobilia atque nomina in diversis Electoratus locis fuerint dispersa, *Rivin. ad. O. P. S. tit.* 51. *en.* 17.

35. Licet tempore nundinarum Lipsiensium, vi rescripti nundinalis, nulla arresta sint admittenda, generalia tamen in Cancellaria Dresdensi in bona debitoris Lipsiensis impetrari posse, præjudiciis comprobat *Barth. c. l. p.* 547. Verum sententias in eo dissentientes refert atque examinat *Berger. p.* 1. *supplem. ad. E. D. F. tit.* 51. *p.* 635. *seq.* & *p.* 2. *supplem. p.* 2076.

36. Non satis est, impetrasse generale arrestum, sed notificari etiam illud debet, quamprimum fieri potest, inferioribus domicilii vel immobilium immediatis magistratibus, *O. P. S. c. l. ibique Philipp. consid.* 6. Quodsi enim, priusquam id factum, alius pignus a debitore, vel hypothecam aut arrestum ab inferiore judice obtinuerit, jure prioritatis in istis bonis gaudebit, *Barth. c. l. Ziegler. ad. O. P. S. tit* 51. *verb. notificiret* werden. dissentit *Wernher. sel. obs. for. p.* 4. *obs.* 36.

37. Qui arrestum generale impetravit, & notificationem intermisit, chirographariis, & personaliter privilegiatis nihilominus præfertur, teste *Carpz. dec.* 64. *en.* 27. Nec illi jus reale in re postmodum vendita denegandum est, *Rivin. ad O. P. S. tit.* 51. *en* 22.

38. Arrestum contra Schrifftsaffium eumque intuitu muneris, quod sustinet, talem, ratione bonorum immobilium, quæ in universum inferioris judicis jurisdi-

risdictioni subjecta sunt, coram superiori imponi non potest, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 30. th. 3. not 7. p. 1169.*

39. Arrestum in bonis feudalibus impetratum a judice, qui dominus feudi non est, fructus solummodo feudales jure pignoris afficit, *O. P. S. tit 51. §.* Sonderlich aber 2c. *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 12. lit. b. p. 548.*

40. Si vero judex dominus feudi simul est, in ipsa feudi substantia, non vero in fructibus tantum & commoditatibus ejus, pignus, arresto impetrato, constituitur, *Carpz. p. 1. c. 29. d. 22.*

41. In dubio tamen in solos fructus illud impetratum esse intelligitur, ut itaque expressus Domini consensus adesse debeat, si illud ipsam substantiam afficiat, id quod contra *Zieglerum* urgent *Berger. E. D. F. tit. 48. obs. 3. p. 1639. seq. & Barth. c. l.*

42. Sicuti Dominus jurisdictionis seu territorii, sine consensu Senioris, in feudi substantiam arrestum permittere nequit, nisi debitor potestatem, sine consensu Domini requisito, alienandi feudum habeat: ita nec a solo feudi domino concessum arrestum subsistit, *Barth. c. l.*

43. Coram Curiis Provincialibus, Lipsiensi & Wittenbergensi, arrestum in feudo sive sit Schrifftsassicum, sive Ambtsassicum, imponi atque impetrari non potest, sed hoc soli Cacellariæ reservatum est, *Berger. E. D. F. tit. 51. obs. 4. not. 5. p. 1715.*

44. Conveniri potest judex ad interesse, si pro arresto decernendo requisitus absque justa causa, illud recusaverit, *arg. l. ult. C. de pœn. jud. qui mal. jud. Carpz. p. 1. c. 29. d. 24. & lib. 4. R. 40. Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 220.* Licet tamen judici, cautionem de se in-

indemni servando exigere: quo casu vero nuda etiam creditoris promissio admittenda est, si ex inopia cautionem præstare nequeat, *Carpz. d. c. d. 25. 26.*

45. Arresti impositio, statim notificanda est debitori, vel, absente eo, tabernæ illius administratori, denen Handels-Dienern ꝛc. Provisori, der Ehefrauen oder Kindern: quo ipso iis simul alienatio interdicitur, *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 17. p. 562.*

46. Notificationis seu interdictionis bonorum & alienationis effectus est, ut omnis alienandi potestas debitori adempta sit, adeo ut cuncta ab eo, ex illo tempore, alienata a quocunque, etiam bonæ fidei possessore, absque pretii refusione, revocari possint, *Rivin. ad O. P. S. tit. 51. en. 24. Barth. c. l. lit. a.*

47. Ante denunciationem autem debitor liberam rerum suarum adhuc administrationem habet, easque valide alienare vel oppignorare potest, nisi tertius iste in præjudicium creditorum cum debitore colluserit, consiliumque defraudandi eos cum illo inierit, *Barth. c. l. Berger. E. D. F. tit. 48. obs. 2. ibique not. 1. p. 1637.*

48. Quod tamen de eo creditore dici nequit, qui sciens, debitorem solvendo non esse, urget eum ad solvendum, aut ad dandum v. gr. merces, vel alias res in solutum, tametsi etiam dies solutionis nondum venerit, *Barth. c. l.*

49. Debitor quoque, qui, creditori, ignorans, bonis illius, arresta imposita esse, solvit, denuo solvere haudquamquam tenetur, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 351.*

50. Invalide impetrata arresta in bonis debitoris liberam alienandi facultatem non impediunt, *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 44.*

51. Ar-

51. Arrestum, absque causa sufficiente & injuste indultum, in totum relaxari debet, *O. P. S. tit. 51. §.* **Wann aber** ꝛc. etiam extra processum, *Carpz. lib. 4. R. 38. & p. 1. c. 29. d. 39.* & talis creditor injuriarum conveniri potest, *Rivin. ad. O. P. S. tit. 51. en. 9.*

52. Arrestum, legitime impetratum, sub cautione quidem de judicio sisti, & judicatum solvi, relaxatur, salvo tamen jure prioritatis arrestandi acquisito, *O. P. S. tit. 51. §.* **Wenn aber in der Ausführung** ꝛc. *Carpz. d. c. d. 40. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 30. th. 3. not. 26. p. 1172.*

ARRESTI RENOVATIO.

1. Arrestum impetratum de una quaterdena in aliam **von 14. Tagen zu vierzehen Tagen**, bis renovandum est, *O. P. S. tit. 51. §.* **wie aber**, *Constit. Elect. Sax. 29. p. 1. ibique Carpz. d. 9.*

2. Tempus renovationis, sive quaterdena non incipit a die petiti, sed impetrati arresti, *Carpz. proc. tit. 21. art. 4. n. 11. 12.* Hodie vero rem arbitrii, non necessitatis esse, an quis computare velit quaterdenas a die petitionis atque registraturæ, an a die concessionis, testantur *Rivin. ad. O. P. S. tit. 51. en. 25. Berger. E. D. F. p. 1734.*

3. Et quamvis visum fuerit *Carpzovio ad d. c. d. 10.* tempus quaterdenarum de momento in momentum currere: hoc tamen non amplius observari, sed totum diem decimum quartum renovationi cedere ipse testatur *Carpz. in proc. tit. 21. art. 4. n. 18. & lib. 4. R. 37.* add. *Berger. dec. 470.*

4. Renovationem arresti quidem anticipare haud licet, *O. P. S. tit. 51. §.* **Wenn auch** ꝛc. *Carpz. d. c. d. 9.* Non tamen nocet anticipatio, si debito tem-

pore de novo renovatur arrestum, *Rivin. c. l. en. 26.* add. *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. p. 991.*

5. In secunda renovatione creditor præcise libellum arrestatorium offerre tenetur, nec valet arrestum, si libellus in primo vel secundo termino statim exhibeatur, *Carpz. p. 1. c. 29. d. 12.*

6. Insimul necesse est, ut creditor petat, debitorem citari, *Carpz. d. c. d. 13. Rivin. ad. O. P. S. tit. 51. en. 31.* Arrestum tamen propterea non est invalidum, quod is, qui illud imposuit, citationem non expresse, sed tantum prosecutionis terminum præfigi petit, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 76.*

7. Arrestum non subsistit, si impetrans cum libello in renovatione secunda non exhibet obligationis instrumentum in originali, aut saltem copiam vidimatam, *Rivin. c. l. en. 27.*

8. Etiamsi quis ratione liquidi jamjam contra debitorem obtinuerit rem judicatam, formam tamen præscriptam quoad demonstrationem observare tenetur, nec sufficit provocasse ad acta judiciali, *Rivin. c. l. en. 28.*

9. Si in documento debendi causa non est expressa, arrestum pro infirmo habetur, *Rivin. c. l. en. 29.*

10. Validitas arresti non obtinetur, si pro demonstratione debiti creditor juramenti delatione utatur, *Rivin. c. l. en. 30.*

ARRESTI PROSECUTIO.

1. Arrestante in prosecutionis termino emanente, arrestum proptera non statim pro invalido habetur, atque cassari debet, *Svendend. ad Fibig. p. 1187. Rivin. ad O. P. S. tit. 51. en. 35. Barth. hodeg. for. c. 3. §. 18. lit. a. p. 573.*

2. Plane arrestum nullum esse, non solum, si arrestans

restans non compareat, sed etiam, si compareat quidem, justificationem vero omittat, docent *Mev. p. 5. dec. 286. Richter. p. 2. dec. 77. Martin. ad O. P. S. tit. 51. §. 11. Berger. dec. 472.*

3. Arrestum pro deserto declarandum non est, si in termino prosecutionis liber mercatorius originalis, ad confirmandum inde creditum, non producatur, *Rivin. c. l en. 7. Barth. c. l.*

4. Arresto licet haud subsistente, reus tamen conventus ad libellum respondere & litem contestari tenetur, modo debitor ratione domicilii vel contractus ibidem forum sortiatur, *Carpz. p. 1. c. 29. d. 43. 44. Rivin. ad O. P. S. tit. 51. en. 37.*

5. Contra libellum arrestatorium exceptiones, in scriptis exhibitæ, non attenduntur, sed oretenus sunt proponendæ, *Rivin. c. l. en. 33.*

6. Processus arrestatorius in foro concursus exercetur, ita, ut eodem omnia arresta oporteat remitti, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 30. th. 3. not. 13. p. 1171.*

7. Processus arrestatorius est vel executivus, si ex instrumento guarentigiato arrestum impetretur; vel summarius, si ex libro mercatorio. Priori casu juramenti delatio super exceptionibus non habet locum, bene tamen posteriori, *Rivin. ad O. P. S. tit. 51. en. 32.*

ARRESTI EFFECTUS.

1. Effectus arresti, ejusdemque justificati, est jus pignoris Prætorii, ex eoque prioritas a tempore petiti non impetrati, aut denunciati, computandum, *O. P. S. tit 51. §.* Wenn auch ein Kummer. *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 30. th. 3. not. 23. p. 1173. Barth. hodeg. for. c. 3. §. 17. lit. a. p. 562.*

2. Unde non interest, quis prius impetraverit arrestum, *Horn. cl. 13. sent. 17. p. 993. b.* & ultrius ar-

restum prius debitori fuerit denunciatum, *Berger. E. D. F. tit. 48. obs. 2. not. 2. p. 1638.* Quamvis jus prioritatis a tempore demum denuntiationis computare velit *Carpz. p. 1. c. 29. d. 2.* imo, omissa denuntiatione, arrestum corruere, ipse dicit *Berger. œcon. jur. c. l. not. 15. p. 1171.*

3. Creditor arrestans, a tempore notificationis, præfertur omnibus posterioribus hypothecariis, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 143.* non autem anterioribus, nequidem quoad mobilia, conventionalibus, *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 12. lit. a. p. 546.*

4. Imo pignus Prætorium, quod per arrestum impetratur, hypothecæ extra judiciali minus anteferri, tradit *Berger E. D. F. tit. 48. obs. 2. not. 3. p. 1638. seq. & œcon. jur. lib. 2. tit. 5. th. 8. not. 5. p. 528. & lib. 4. tit. 30. th. 3. not. 24. p. 1172.* Et arrestantibus posterioribus hypothecam extrajudicialem duorum vel trium testium subscriptione & sigillis corroboratam præfert *Carpz. p. 2. c. 23. d. 14.* Quod in foro tamen Saxonico non obtinet vid. *Dec. Elect. Sax. nov. 60. ibique Philipp. obs. 1. Barth. c. l.*

5. Vendita re oppignorata, creditores, in pretio arrestum impetrantes præferuntur hypothecariis anterioribus, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 148.* Contrarium tamen placuit Serenissimo Legislatori Saxonico in *dec. nov. 58. ubi Philipp. obs. 1.*

6. Non extenditur arrestum ad bona ea, quæ jam alius creditor detinet saltem, in iisque jus retentionis vel compensationis exercere potest, *O. P. S. tit. 51. §. 5. ibique Martin. Carpz. n. 1. c. 29. d. 37.*

7. Creditor, qui certa ex causa arrestum impetravit, bona arrestata etiam ex alia causa, pignoris jure, retinere potest, eoque nomine prioritatis jure gaudet,

gaudet, *Carpz. d. c. d. 5.* Sane, ſicuti jus arreſti per ceſſionem valide in alterum transferri poteſt, *Carpz. d. c. d. 3.* modo in Saxonia ceſſio fiat judicialiter, *O. P. S. tit. 51. §. ult. ibique Philipp. conſid. 11.* Sic quoque ceſſionarium non duntaxat in illa ſumma, pro qua ſibi arreſtum ceſſum eſt, ſed etiam in multo majori ſumma, pro qua debitorem ſibi obligatum habet, omnibus aliis creditoribus præferri tradit *Carpz. d. def. 5. n. 5. & Berlich. p. 1. concl. 74. n. 153.* diſſentiunt *Svendend. ad Fibig. p. 1193. Berger. E. D. F. tit 51. obſ. 10. not. 1. p. 1744. ſeq.*

8. Creditor, qui jus reale per arreſtum in bonis debitoris ſui jamjam impetravit, etiam contra huius perſonam jus cambii exercere poteſt, *Rivin. ad O. P. S. tit. 51. e n. 36.*

ARRESTUM COMMUNE SIVE SEQUESTRUM.

1. Arreſtum commune renovatione opus non habet, *Coler. proc. exc. p. 1. c. 2. n. 184. ſeq.* nec jus reale & prioritatis tribuit, vid. *O. P. S. tit. 51. §. 1. Mev. de arreſt. c. 15. §. 24. Ludovic.* **Einleitung zum** *Civil-Proc. c. 4. §. 2. Wernher. Sel. obſ. for. p. 3. obſ. 62. n. 1.* ſed ſolam juris ac debiti conſervationem reſpicit, idque efficit, ne perſona extra jurisdictionem judicis arreſtantis ſecedere, vel res quascunque inde dimovere poſſit, donec rationi impoſitionis ſatisfactum fuerit, *Mev. d. tr. c. 1. §. 12. Wernher. c. l.*

2. Quod præcipuum eſt, hoc arreſtum forum competens reddit, & litis pendentiam inducit, *Mev. d. tr. c. 15. §. 24. & 26. Ludovic. c. l. Wernher. c. l.* perinde ut arreſtum Saxonicum, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 4. th. 2. not. 8. p. 935.* non ſolum actione reali, ad quam modo competentiam fori ex arreſto reſtrin-

git, *Carpz. lib. 2. R. 31. n. 9. 10.* Sed quoque in personali, *Struv. jurispr. lib. 4. tit. 5. §. 10.* add. *Responsum*, quod exhibet *Wernher. sel. obs. for. n. 4. in supplem. ad n. 3. obs. 199.* quamvis reus sit privilegiarius, ut clericus, aut jure de non evocando communitus, *Berger. c. l. p. 936.*

3. Huiusmodi arrestum, sive sit in re, sive in persona, regulariter est prohibitum, *O. P. S. tit. 51. §. 1. ibique Martin. n. 14.* nisi inter partes ita convenerit, & debitor ad carcerem vel arrestum sese obstrinxerit, *l. 9. de serv. export. l. 1. & 2. C. si serv. export. Rec. Imper. de. an. 1594. §.* **und so viel die ungleiche Meynung.** *Constit. Elect. Sax. 21. p. 2. ibique Carpz. d. 1. 2. A. Fab. in Cod. lib. 8. tit. 6. def. 7. n. 2.* vel causa justa & sufficiens extiterit, *Mev. de arrest. c. 6. n. 1.*

4. Justa atque sufficiens causa arresti, sive in re, sive in persona, est, si debitor sit fugitivus, *O. P. S. tit. 51. §. 1. ibique Martin. n. 22.* sive vagabundus, *Mev. d. c. 6. n. 3.* si immobilia non possideat, de fuga tamen sit suspectus, *l. 8. di pollicit. l. 7. §. fin. qui satisd. cog. O. P. S. c. l. n. 6. seq.* Si debitor ex una provincia in aliam emigrare velit, nec tanta immobilia relinquat, ut de iis creditori satisfieri possit, *O. P. S. c. l. ibique Martin. n. 30.*

5. Porro justa causa hujus arresti est, si debitor forensis, advena vel extraneus contraxerit in civitate, ibique solutionem promiserit, *Constit. Elect. 30. p. 1. ibique Carpz. d. 4. O. P. S. c. l. ibique Martin. n. 31. Mev. d. c. 6. n. 53.* etiamsi saltem in transitu reperiatur, *Carpz. d. c. d. 6.* vel sit debitoris heres, *Carpz. d. c. d. 7.* vel fidejussor, *Carpz. d. c. d. 8.* Secus autem est, ubi creditor, debitoris fidem secutus, in alios dies distulit solutionem, *Mev. c. l. Martin. c. l. n. 34. Rivin. ad. O. P. S. tit. 51. en. 2.*

6. Plane moribus Germanorum receptum esse, ut, si bona debitoris in aliquo loco deprehendantur, per modum arresti procedi, & sic forum ibi fundari posse, quamvis eo in loco haud sit contractum, nec debitum plene demonstratum, adeo ut quævis justa & probabilis causa judicis arbitrio æstimanda sufficiat, testantur *Struv. ex. 9. th. 42. Stryck. us. mod. de judic. §. 32. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 62. & 199. nec non in supplem. ad d. obs. 199.*

7. Nec minus sufficiens causa arresti est, si quis ab opificibus quid emerit, vel sibi parari fecerit, nec solverit, *O. P. S. tit. 51. §. 1. ibique Martin. n. 32.* nisi fides ad tempus habita statim demonstretur, *Mev. de arrest. c. 6. n. 54.* In dubio enim opifices sic operas conficere censentur, ut statim sequatur solutio, *Peck. de jur. sist. c. 4. n. 4. Carp. p. 1. c. 30. d. 18. n. 3.*

8. Deinde justa causa est, si inquilinus, sive conductor, mercede non soluta, emigrare & discedere velit, *O. P. S. c. l. ibique Martin. n. 60.* Si hospes, priusquam cauponario solverit, discedere velit, *O. P. S. c. l. ibique Martin. n. 57.*

9. Denique justa arresti causa est, si debitor bona sua dilapidando consumat, & ad inopiam vergat, *l. 22. §. sin autem. solut. matrim. O. P. S. c. l. ibique Martin. n. 38.* item si creditor, in loco domicilii debitoris, jus & justitiam impetrare nequiverit, *O. P. S. c. l. ibique Martin. n. 35.* ubi plures recenset casus, add. *Mev. d. c. 6.*

10. Hoc arrestum in persona non habet locum in debito minimo, *Carpz. d. c. d. 9.* in comitibus, nobilibus, doctoribus, militibus & legatis, *Carpz. d. c. d. 10.* in eo, qui testimonii dicendi causa, vel justifi-

candæ appellationis gratia commoratur in loco, ubi contraxit, & solutionem promisit *Carpz. c.l.* in ministris mercatorum, *Constit. Elect. 30. p.1. ibique Carpz. d.11.* in cadavere defuncti debitoris, *l. 6. cum. auth. C. de sepulch. vid. Carpz. d.c. d. 22.* adeo ut, contra qui facit, debitum amittat, & aliud tantundem heredibus injuriati solvere cogatur, ac insuper tertiæ partis omnium bonorum suorum confiscationem pati teneatur, cum infamia, *nov. 60. c. 1. Philipp. ad O. P. S. tit. 51. consid. 1. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 1. th. 3. not. 5. p. 209.* add. *Rivin. ad O.P.S. tit. 42. en. 25.*

11. Porro arrestari non possunt cives singuli, eorumque bona pro debito civitatis, sive universitatis, *d. c. 30. ibique Carpz. d. 12.* nisi semetipsos singulatim, obligaverint, *Carpz. d.c. d. 13.* mercatores, eorumque bona, durantibus nundinis solennibus *d. c. 30. ibique Carpz. d. 23.* licet sint fugitivi, & de fuga suspecti, *Carpz. d.c. d. 25.* & debitum in ipsis nundinis contractum, *Carpz. c. l. d. 26.* nisi privilegio nundinarum sit renunciatum, *Carpz. d. c. d. 27.* vel debitor non sit mercator, *Carpz. d. c. d.* 24.

12. Nec arrestari possunt tutores, curatoresve & bona eorum, si nomine & in rem pupillorum vel minorum contraxerint, *A. Fab. in Cod. lib. 5. tit. 23. def. 5. Mev. de. arrest. c. 8. n. 24.* nisi proprio nomine contraxerint, *Mev. c. l. n. 28.*

13. Pupilli & minores non quidem in persona, in rebus vero arrestari possunt, si talis causa subsit, ex qua obligantur, vid. omnino *Mev. c. l. n. 6. seq.*

14. Fœminæ vero, etsi pro debito civili incarcerari non queunt, *auth. hodie novo C. de custod. reor.* attamen non modo quoad personam quam quoad res recte

recte arreſtari poſſunt, ut ſe ſiſtant, & reſpondeant, *Mev. c. l. n. 3. ſeq.*

15. Judex non adeo facilis in concedendo arreſto eſſe, ſed probe conſiderare debet, an revera debitum ſubſit, & cauſa ad impetrandum arreſtum ſit ſufficiens, *Martin. ad O. P. S. tit. 51. §. 1. n. 69. ſeq. Ludovic.* Einleit. zum *Civil Proc. c. 4.* §. 4. & ſi hæc deprehendatur, cœteris paribus non adeo quoque difficilis ſit in eo decernendo, *Ludov. c. l.*

16. Arreſto perſonali decreto, debitor plerumque prehenditur, & in carcere civili detinetur, vel cuſtodia ei ad domum ponitur, *Ludov. c. l. §. 7.* Aliquando etiam ejus cuſtodia injungitur illi, penes quem commoratur, *Mev. de. arreſt. c. 15. n. 63.* Imo debitori regulariter ſaltem imponi, ne deſerat judicium, ante finitam litem, & deciſam cauſam, innuere videtur *Mev. c. l. n. 1.* add. *c. 24. per. tot.* ubi quoque de aufugientis & arreſtum frangentis pœna agit.

17. Quod ad arreſtum reale, illud vel concernit res debitoris in loco exiſtentes, vel ejus nomina activa: priori caſu illi, penes quem reperiuntur, injungi ſolet, ne debitori illas auferre permittat, quamvis ſecurius eſt, ut ſtatim in judicium transferantur; poſteriori autem caſu debitori debitoris inhibetur ſolutio, quandoque ſub pœna, *Ludovic. c. l.* add. *Mev. d. c. 15. n. 64.*

18. Rite impetrato arreſto arreſtans illud proſequi, & jus ſuum, pro re nata, vel in proceſſu executivo, vel ordinario deducere debet, *Ludovic. c. l.* vid. omnino *Mev. de arreſt. c. 16. 17.*

19. Arreſtum, præſtita cautione ſufficienti, relaxatur, *Conſtit. Elect. Sax. 30. p. 1. ibique Carpz. d. 19.*

confer. *Mev. p. 1. dec. 239.* juratoria autem non sufficit, *Carpz. d. c. d. 20. Martin. ad O. P. S. tit. 51. §. 1. n. 76.*

20. Plane interdum in loco initi contractus, aut destinatæ solutionis, arrestum commune denunciatur hospiti, in hunc tantummodo finem, ne arrestatum discedere, ac res suas secum auferre permittat, donec se steterit judicio: post comparitionem autem ad instantiam rei iterum relaxatur, *Rivin. ad. O. P. S. tit. 51. en. 4.*

21. Arrestum si injuste fuerit indultum absque omni cautione statim relaxandum est, *Martin. c. l. n. 78.* & tenetur injuste arrestans arrestata ad refusionem sumtuum, damnorum & interesse, *Carpz. d. c. d. 21. Mev. de arrest. c. 20. n. 9. & c. 23. n. 14. seq.*

22. Personaliter arrestatus, si inops sit nec habeat, unde impensas faciat, una cum jumentis ac familia, quam secum habuerit, alendus est a creditore: alias abire, aut a judice dimitti, atque arrestum relaxari porest, *Mev. d. tr. c. 15. n. 19. & c. 25. n. 24.*

ARRHA.

Vid. loc. *emtio venditio* th. 1. 2. 3. 4. 5. 6.

ARRHA SPONSALITIA.

1. Arrham sponsalitiam, Mahlschatz, ab una tantum parte dari posse, non vero reciproce, asserunt *Bartol. ad. l. Titia. 134. n. 9. de V. O. Covarr. de matrim. c. 3. §. 7. n. 9.* Verum, cum utraque persona hic constringenda sit per arrharum dationem, utrinque intervenire potest, nec, ut hoc fiat, ullo jure prohibitum est, *Carpz. p. 3. c. 19. d. 13. n. 11. Stryck. in addit. ad Brunnem. jus eccles. lib. 2. c. 16. §. 4. verb. arrham dare.*

2. Arrhas post consummationem matrimonii redire ad illum, qui dedit, asserit *Sanchez de matrim. lib.*

lib. 1. diſp. 36. n. 2. Quod vero moribus fere univerſalibus refragatur, ubi poſt matrimonium contractum unusquisque retinet, quod in deſponſatione arrharum nomine accepit, *Chriſtin. vol. 3. dec. 127. n. 12. Stryck. c. l.*

3. Quod in *l. 3. C. de ſponſ.* dicitur arrhas reſtituendas eſſe, ſi ſponſus vel vel ſponſa ante nuptias deceſſerit, quam ſententiam quoque tenet *Lauterb. diſp. de arrh. ſect. 5. th. 136.* hodie non obtinet, ſed arrhæ pro ſimpliciter donatis habentur, adeoque revocari nequeunt, *Carpz. p. 3. c. 19. d. 13. Hahn. ad Weſenbec. tit. de ſponſal. n. 5.* Stryck. *c. l.*

4. Cum ſponſalia declarantur nulla, arrhæ ex utraque parte ſunt reddendæ, *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 3. th. 6. not. 1. p. 105.* item ſi juſta cauſa a ſponſalibus diſcedendi adeſt, *Carpz. jurispr. eccleſ. lib. 2. def. 51. n. 6. Stryck. de diſſenſ. ſponſalit. ſect. 4. c. 5. §. 10.*

5. Matrimonio non ſecuto culpa unius deſponſatorum, arrha reſtituitur, ſi quidem ſit innocentis, *Carp. jurispr. eccleſ. lib. 2. def. 51. Berger. c. l.* ſin nocentis Conſiſtorio attribuitur, *Carpz. c. l. d. 64. n. 14. Berger. c. l.* Extra Saxoniam vero partem innocentem acceptam arrham retinere, putat *Stryck. de diſſenſ. ſponſalit. ſect. 4. c. 5. §. 10.* add. *id. in addit. ad Brunnem. jus. eccleſ. lib. 2. c. 16. §. 9. verb. alia ſponſalia concedere poteſt.*

ASSASSINIUM.

1. Pœna in *aſſaſſinatore*, i. e. conductore, eſt pœna gladii, ita ut cadaver poſt factam excutionem rotæ imponatur; in *aſſaſſino* vero, i. e. locatore operæ ſupplicium rotæ, *Carpz. pract. crim. qu. 19. n. 15. & 19. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 11. th. 12. p. 834.*

2. Ut vero hæc pœna, tam in aſiaſſinatore, quam aſſaſ-

aſſaſſino, locum habeat, requiruntur tria copulative: 1) mandatum ad occidendum, non vero ſolum ad vulnerandum, 2) ut interveniat pecunia vel alia merces data vel promiſſa, 3) ut hujus præmii intuitu, aut ejusdem ſaltem certa ſpe, aſſaſſinus mandatum exequatur, aut ad minimum ad actum effectui proximum deveniat, *Theodoric. in colleg. crimin. diſp. 7. th. 4. lit. a. Carpz. c. l. n. 27.*

3. Exaſperatur pœna in aſſaſſinatore, ſi parentem, filium, vel conjugem per alium occidi faciat, ita, ut pœna culei vel rotæ, deficiente copia fluminis, plectendus ſit, *Carpz. c. l. n. 28. ſeq.*

4. Mitigatur vero pœna aſſaſſinii, & in extraordinariam, arbitrio judicis relictam, convertitur, ſi in conatu ſubſtiterint rei, *Carpz. c. l. n. 55.* Ubi tamen ad actum morti proximum perventum eſt, & non per aſſaſſinum ſtetit, quin conſummatum ſit delictum, ſed occidendus forte fortuna evaſit, pœna gladii, cum impoſitione cadaveris in rotam, indiſtincte tam aſſaſſinatori, quam ipſi aſſaſſino imponi ſolet, *Carpz. c. l. n. 58. ſeq.* confer. *Horn. cl. 15. ſent. 36.*

ASSECURATIONIS CONTRACTUS.

Vid. loc. *contractus aſſecurationis.*

ASSIGNATIO.

1. Aſſignatio eſt dimiſſio creditoris a debitore in aliam perſonam, accipiendæ pecuniæ cauſa, facta, **eine Anweiſung an einen andern, von welchen er, ſtadt des** debitoris, **ſeine Zahlung empfangen ſoll,** *Barth. hodeg. for. c. 2. §. 3. lit. h. p. 447.*

2. Eſt vero juxta *Reſcriptum Electorale de anno 1699.* alia *plena*, quæ a creditore aſſignato ita in ſolutum recipitur, ut aſſignans ſtatim liberetur, tametſi ſolvendo eſſe deſinat debitor aſſignatus; eaque ſit

vel

vel data eapropter apocha aut ſubſcripto etiam ſyllabo mercium debitarum ut ſolutarum, his verbis: iſt bezahlt, item: iſt durch Anweiſung bezahlt; vel, viva voce: ſi interrogante, poſt acceptationem aſſignationis, debitore: alſo iſt der Herr bezahlt, hic reſpondeat: Ja. Secus, ſi cum addito, ut prudentiores faciunt: Ja, wenn ich das Geld in Caſſa haben werde; alia *minus plena*, quæ ſaltem mandatum eſt, quod creditori, ad exigendam ab aſſignato pecuniam, defertur, qualis in dubio aſſignatio præſumitur, quo illud referendum: Anweiſung iſt keine Bezahlung. *Barth. c. l. p. 447. ſeq.*

3. Differt aſſignatio a Scontratione potiſſimum in eo, quod aſſignatio, etiam abſente aſſignato, per modum quaſi ceſſionis, fieri poſſit: Scontratio viciſſim omnium, aſſignantis ſcil. & aſſignatarii, nec non aſſignati præſentiam requirat, ita ut aſſignans aſſignatario creditori ſuo aſſignatum debitorem in ſolutum cedat, hicque, interveniente ſtipulatione, aſſignatario ſolutionem promittat, quo ipſo cum delegatine convenit, novatioque & liberatio ab obligatione in perſona aſſignantis inducitur. *Barth. c. l. p. 448.*

4. Juxta memoratum Reſcriptum Electorale, quod typis excuſum habet *Berger. E. D. F. tit. 11. obſ. 6. not. 1. p. 403.* aſſignatio plena, quæ vim dationis in ſolutum, & delegationis habere debet, non niſi in ſcriptis fieri poſſit, aſſignanti data inſuper apocha ab aſſignatario; atque, his non obſervatis, aſſignatio, per modum ſaltem mandati, facta eſſe intelligatur, in tantum, ut probationi in contrarium, neque per teſtes, neque per juramenti delationem, locus ſit, niſi fiat per ſcontrationem, add. *Berger. p. 2. ſupplem. ad E. D. F. p. 352.* ubi, quod nec aliud in cauſis cambialibus obtineat.

5. Ita-

5. Itaque minus plena asſignatio, ſive ſola acceptatio asſignationis asſignantem ab obligatione non liberat, ſed ſi nomen asſignatum non ſolvatur asſignatario, asſignans asſignationem non ſolum ad ſe recipere tenetur, ſed quoque periculum nominis ſuſtinet, vid. *alleg. Mand. Elect. Barth. c. l. p. 450.* ubi Reſponſum. add. *Berger c. l.*

6. Asſignatarius, ad minimum, culpam levem, tanquam procurator in rem ſuam, præſtare debet: quo etiam pertinet remisſio asſignationis, vel etiam proteſtatio, in caſu non ſecutæ ſolutionis, hoc tamen cum diſcrimine, ut, ſi pro debito cambiali asſignatio data fuerit, die ad minimum ſolutionis, in aliis vero ex negociatione mercium, vel alia quacunque cauſa, oriundis debitis, certum terminum ſolutionis non habentibus, intra octiduum, in habentibus autem ſolutionis diem, die ad minimum ſequenti exactio, vel non ſecuta ſolutione, redditio asſignationis, aut, ſi asſignans non ſit in loco, proteſtatio fieri debet: alias, debitore facultatibus lapſo, damnum cedit asſignatario, vid. *alleg. Mand. Elect. de anno 1690. Barth. c. l. p. 448.*

7. De cœtero, cum debitor asſignatus, ex acceptatione aſſignationis, aſſignatarii debitor fiat, hinc, ulterius forte transferente in alium asſignatario asſignatum debitum, asſignatusque debitor deinde huic cesſionario non in parata pecunia ſolvere, ſed compenſare cum eo asſignatum debitum velit, tertius vero ille asſignatus creditor, ſeu cesſionarius, compenſationem admittere nolit, patet ei contra asſignantem, debitorem ſuum regreſſus, & hic etiam ei, invito licet debitore ceſſo, ſeu asſignato, ſalva contra hunc ei priſtina, ex acceptata asſignatione, competente

actione

actione, & non obstante cum assignato creditore intentata compensatione, solvere potest. *Barth. c. l. p. 488. & seq.*

ATTENTATUM.

Vid. loc. *appellationis interpositæ effectus.* & loc. *avocatio causæ th. 3.*

AVOCATIO CAUSÆ.

1. Magistratus superior causas a judice inferiori avocare, & processum, in judicio inferiori inchoatum, continuari coram se facere, & jubere potest. *l. 58. de judic. c. 56. X. de. appell.* etiamsi judex inferior ordinariam habeat jurisdictionem *Carpz. proc. tit. 3. art. 4. n. 98. 99. &. lib. 2. R. 20.*

2. Prærequiritur vero, præcipue in casu jurisdictionis patrimonialis, tanquam privative, aut subordinate concessæ, justa atque sufficiens causa (*a*) cujusmodi est, justitiæ protractio *Carpz. proc. c. l. & d. R. 20. n. 9. seq. Berlich. p. 1. concl. 6. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 28. th. 12. not. 1. p. 147. Horn. class. 12. R. 1.* nec non causæ continentia, *Mev. p. 2. dec. 135.*

3. Per avocationem ita ligantur manus judicis inferioris, ut amplius in causa procedere nequeat, &, si processerit, attentatum committat, quod revocari debet non aliter, ac per appellationem jurisdictio ejus esset suspensa *d. c. 56. X. de appell. Carpz. d. R. 20. Berlich. d. concl. 6. n. 23. seq. Berger. c. l. not. 2.*

AURIGA.

1. Actionis de recepto genere comprehenduntur etiam hodiernis moribus aurigæ, veredarii, rhedarii, non quidem privati, ubi tamen dissentit *Richter. p. 3. dec.*

(*a*) Aliqualis igitur causæ cognitio præcedere debet, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 1. §. 9.*

p.3.dec.141.n.15.16. ſed publici, qui publica autorita-te conſtituti, ſtatis diebus, de loco ad certum locum perſonas, vel res transvehere ſolent, Land-Gutſcher, *Berger.œcon.jur. lib.3. tit.6.th. 8.not.3.p.731.& Chri-ſtoph. Henric. Berger. dec.209.n.1.*

2. Non diſtinguitur, an res currui impoſitæ fue-rint, cum perierint, an minus: ſola enim receptio cauſa & fundamentum huius actionis eſt, *l.1. §.ult. naut. caup. ſtabul. Horn. cl. 12. ſent. 6. Wernher. ſel. obſ.for.p.2.obſ.463.Berger.c.l.not.7.p.733.*

3. Nihil quoque intereſt, an culpa aurigæ dam-num contigerit, nec ne, cum etiam aliorum factum præſtare debet, *d.l.1.§.ult. Wernher. c.l. Berger.c.l. p.732.*

4. Hinc opus non eſt, ut in libello culpæ ab au-riga commiſſæ fiat mentio, multo minus, ut iſta pro-betur, *Horn. cl. 12. ſent.6.* confer. *Berger. c.l.p.733.*

5. Nec requiritur, ut perſona, quæ furtum fe-cit, vel damnum dedit, nominetur, ac probetur, *Struv. ex.8.th.111.*

6. Caſum tamen fatalem, v.g. qui ab externa vi provenit, auriga non præſtat, *l.3.§.1.naut.caup.ſta-bul.* qui vero, cum non præſumitur, ab eodem proba-ri debet, *l.2.C. de. naufrag. Struv. c.l. Wernher.ſel. obſ.for.p.2.obſ.463.n. 6.*

7. Imo aurigam ſe tueri poſſe exceptione fur-ti, modo illud & omnem diligentiam adhibitam pro-bet, tradit *Berger.d. dec. 209.* add. *ejusd. Dn. paren-tis œcon.jur.lib.3.tit.6.th.8.not.7.p.733.*

B.

BACILLI FISSI.

1. Bacillis fiſſis eadem ineſt vis probandi, quæ privatæ ſcripturæ, *Carpz.p.2.c.4.d.7.ibique Esbach.*

modo

modo non tumultuarie, in uno bacillo, omnia consignata, sed in uno accepta, in altero expensa fuerint incisa. *Stryck. in dissert. de bacill. fiss. c. 3. n. 24. Hopp. ad. §. 8. J. de excus. tut. vel curat. verb. quamvis.*

2. Vim quoque suam perdunt bacilli fissi, si falsitas aliqua ex incisione appareat, præsertim si utraque pars bacilli fissi disparis numeri crenas contineat, **wenn in einem Kerbstocke mehr Schnitte seynd, als in dem andern,** *Stryck. d. dissert. c. 5. n. 17.*

3. Non tamen integer bacillus fissus vitiosus est, sed tantum pro illa parte qua numeri sibi non correspondent, ne utile per inutile vitietur, *Stryck. c. l. n. 18.*

BENEDICTIO SACERDOTALIS.

1. Publicæ proclamationes copulandorum non sunt omittendæ, quo vel parentes, vel illi, cum quibus forte contracta sponsalia, debito tempore intervenire, & benedictionem sacerdotalem impedire possint, *Brunnem. in jur. eccles. lib. 2. c. 16. §. 6.*

2. Non ergo probandum, quod una proclamatio pro tribus fiat, & mox altero die copulatio sacerdotalis sequatur. *Brunnem. c. l.* Et quamvis hoc moribus receptum videamus, nec id improbet *Carpz. in jurispr. eccles. lib. 2. def. 140.* hic tamen actus erit frustraneus & comminatio silentii nihil operari poterit, si nullum contradicendi tempus relictum fuerit, *Stryck. in addit. ad Brunnem. jus eccles. lib. 2. c. 16. §. 6. verb. una proclamatio pro tribus.*

3. Si vero satis constet, inter partes desponsatas nullum impedimentum, vel sanguinis, vel alterius desponsationis, adesse, etiam sine proclamatione publica benedictio sacerdotalis concedi potest, *Stryck. c. l.* Proclamatio enim ex speciali dispensatione

omitti poteſt, ſi cauſa adſit rationabilis, *Carpz. c. l. def. 139.* imo absque diſpenſatione in caſu extremæ neceſſitatis, *Carpz. c. l. def. 141. n. 3. 4. & def. 145. n. 7.*

4. Vagabundis benedictio ſacerdotalis non eſt concedenda, niſi requiſito parentum conſenſu, *Brunnem. c. l.* Plane ubi periculum eſt in mora, & probabiles cauſæ, cur credibile ſit, parentes haud diſſentire concurrunt, jurijurando ſuppletorio de credulitate locum relinqui, tradit *Wernher. ſel. obſ. for. n. 9. obſ. 82.*

5. Copulatio ſacerdotalis in privatis ædibus non, niſi ex ſpeciali diſpenſatione peragenda eſt, *Carpz. jurispr. eccleſ. lib. 2. def. 145. n. 1.* quam Superintendens in caſu extremæ neceſſitatis permittere poteſt, *Carpz. c. l. n. 6.*

6. Nobiles tamen jus privatæ copulationis, absque prævia proclamatione & diſpenſatione, ſibi proprium faciunt, vid. *Ord. Polit. de. an. 1661. tit. 16. §. 1. Beyer. in addit. ad Carpz. jurispr. eccleſ. lib. 2. d. 137. 144. & 249.* Quo jure etiam utuntur officiales militum ſuperioris ordinis, quia illi plerumque ſunt nobiles, aut illis æquiparantur, *Carpz. d. def. 249. ibique Beyer.*

7. Perſonæ deſponſatæ regulariter copulari ſolent a parocho loci, ubi ſponſa habitat, *Bœhmer. jus paroch. ſect. 4. c. 3. §. 21.* Permittitur tamen deſponſatis, benedictionem ſacerdotalem in parœcia ſponſi aſſumere, nuptiasque celebrare, *Horn. in addit. ad Schilter. inſtit. jur. can. lib. 2. tit. 11. §. 9. verb. ſponſa.* Quo caſu jura ſtolæ honorarium paſtori, qui benedictionem ſacerdotalem peregit, tantum debentur, *Horn. c. l. Bœhmer. c. l. Wernher ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 71.*

8. Quod ſi vero in tertio loco benedictionem ſacerdotalem aſſumere malint deſponſati, parocho etiam

etiam loci, ubi habitant, honorarium ſolvendum eſt, *Horn. c. l.* Aſt ad copulationem novorum conjugum parochus alterius diœceſeos non eſt admittendus, niſi in caſu neceſſitatis, aut ſpecialis diſpenſationis, *Carpz. jurispr. eccleſ. lib. 2. def. 248.*

BENEFICIUM CEDENDARUM ACTIONUM.

1. Fidejuſſori, ſolventi ſolidum, absque actionum ceſſione, nulla competi actio adverſus confidejuſſores, *l. 39. de fidejuſſ. l. 11.* t*C. eod. Carpz. p. 2. c. 17. d. 15. & lib. 2. R. 70. Horn. cl. 11. R. 9. p. 609. a.* Plane, conſuetudine fori, dari actionem utilem negotiorum geſtorum, teſtantur *Mev. p. 6. dec. 387. n. 3. Berger œcon. jur. lib. 3. tit. 3. th. 14. not. 5. p. 624.*

2. Absque ceſſione actionum fidejuſſori, qui ſolvit, competit actio mandati adverſus debitorem principalem, *§. 6. J. de fidejuſſ.* Utilis tamen eſt ceſſio actionum, ſi v. gr. actio creditoris annexam habet hypothecam, vel, propter privilegium, pinguior ſit, quam actio propria mandati: ſic enim jus illud creditoris per ceſſionem tranſit in fidejuſſorem, *Brunnem. de ceſſion. act. c. 3. n. 9. Hopp. ad §. 4. J. de fidejuſſ. verb. hujus ſolius.*

3. Poſt ſolutionem jam factam, ceſſionem a creditore adhuc fieri, imo fidejuſſorem, ad cedendas ſibi actiones, creditorem compellere poſſe, licet fidejuſſor ab initio id petere neglexerit, propter *l. 36. de fidejuſſ.* tradit *Carpz. d. c. 17. d. 16. & lib. 2. R. 70.* Quod tamen aliter non admittunt, quam ſi cedendo actiones expreſſe pactum fuerit, *Stryck. de cautel. contract. ſect. 2. c. 6. §. 28. Berger. p. 1. ſupplem. ad E. D. F. tit. 11. §. 1. p. 132.* confer. *Horn. cl. 11. ſent. 9. p. 609. a.* nec *non Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 172.* ubi: quod ille qui creditori cambiali ſolvit, ad cedendas ſibi literas

cambiales, poſt factam ſolutionem, agere nequeat.

4. Beneficio cedendarum actionum valide renunciari poteſt, *Conſtit. Elect. Sax. 17. p. 2. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 3. th. 13. not. 3. p. 623.* add. *Rivin. ſpec. except. dilat. c. 39. n. 16.* Aſt renunciationem hujus beneficii eſſe nullam, putat *Bachov. ad Treutler. vol. 2. diſp. 28. th. 6. lit a.* & non obſtante renunciatione, creditorem fidejuſſori, facta ſolutione, actiones cedere teneri, tradit *Carpz. ad d. c. 17. d. 17.*

5. Renunciatio exceptionis cedendarum actionum hunc quoque producit effectum, ut creditori facultas exigendi ſolidum ab uno ex fidejuſſoribus, & reliquos per gratificationem dimittendi, tributa eſſe intelligatur, *Mev. p. 1. dec. 125. n. 8. Berger. p. 1. ſupplem. ad E. D. F. tit. 11. §. 1. p. 136.* add. *Rivin. c. l. n. 8. ſeq.*

BENEFICIUM COMPETENTIÆ. (*a*)

1. Illud habent parentes & liberi erga ſe invicem, *l. 16. l. 17. l. 30. in fin. de re judic. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 29. th. 5. ibique not. 1.* non autem vitricus & noverca, *Hopp. ad §. 38. J. de act. verb. cum parente ſuo.*

2. Eodem quoque gaudent fratres & ſorores, *arg. l. 63. pro ſoc. Zanger. de except. p. 2. c. 15. n. 9.* ſocer. *l. 21. l. 22. pr. de re jud.* conjuges inter ſe *l. 17. §. 1. l. 20. eod.* niſi actione rerum amotarum conveniantur, *l. 21. §. ult. de act. rer. amot. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 9. th. 6. not. 8. p. 780.*

3. Nec mimus illud competit donatori, ſi ex cauſa donationis conveniatur, *l. 19. §. 1. de re judic. Wernher. ſel.*

(*a*) Beneficium competentiæ per *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 52. §. 2.* non plane quidem ſublatum, ita tamen reſtrictum eſt, ut non niſi illi, qui infortunio præter culpam ſuam depauperati ſunt, eodem frui poſſint.

ſel. obſ. for. in ſupplem. nov. ad p. 7. obſ. 85. n. 47. niſi donatio ſit remuneratoria, vel donator a donatario delegatus alii promiſerit, ab eoque conveniatur, *Wernher. c. l. n. 183.* item ſocio univerſali & particulari, ſi ex debito ad ſocietatem pertinente conveniatur, *l. 63. pro. ſoc. l. 16. de re judic.*

4. Porro hoc beneficio fruuntur milites actu militantes, *l. 6. l. 18. de re judic.* nobiles, *Struv. ex. 44. th. 20.* etiam contra nobiles, *Lauterbach. de benefic. compet. Horn. cl. 12. ſent. 109.* confer. *Berger. p. 1. ſupplem. ad E. D. F. tit. 39. §. 7. p. 380. & p. 2. tit. 39. §. 10. p. 655. Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 124. & 125.* Doctores, Licentiati, Magiſtri, Profeſſores, Advocati & Scholares, *Carpz. p. 1. c. 32. d. 15. & 18. Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 218.* Quod ad advocatos diſſentit *Berger. d. p. 2. tit. 39. §. 9. p. 655.* nec non ſacerdotes, *Brunnem. ad. l. 6. de re judic.*

5. Denique fruuntur hoc beneficio civitates & univerſitates, *Carpz. dec. 278. Berger. p. 1. ſupplem. ad E. D. F. p. 376. ſeq.* debitor, qui bonis ceſſit, & poſtea ad pinguiorem fortunam pervenit, *§. fin. J. de act. Coler. de proc. exec. p. 2. c. 3. n. 112.* & omnis debitor, bello, incendio, vel naufragio depauperatus, *Carpz. proc. tit. 25. art. 6. n. 36.*

6. Ceſſat beneficium competentiæ, ſi creditor æque ſit inops, *Meier. Colleg. Argent. tit. de re judic. th. 35. n. 2.* diſſentit *Manzius in patroc. debit. p. 3. qu. 6. n. 25. ſeq.* item ſi debitor dolo fecit, quo minus ſit ſolvendo, *Wernher. ſel. obſ. for. in ſupplem. nov. ad. p. 7. obſ. 85. n. 117.*

7. Nec hujus beneficii participes fiunt debitores, qui bonis ceſſerunt, quoad creditores, poſt ceſſionem, tales factos, *l. 3. C. de bon. aut. jud. poſſid. Hopp.*

ad §. 40. *J. de act. verb. in id quod facere potest*, item debitores illi, qui post excitatum concursum transactionem inierunt cum creditoribus, vel particularem solutionem, vel plenam satisfactionem certo tempore promittendo, *Nicol. proc. p. 3. c. 5. n. 23. Berger. dec. 514.*

8. Beneficio competentiæ renunciari potest, excepto duntaxat eo, quod reverentiæ & sanguinis ratione datum est, *l. 14. §. 1. solut. matrim. Stryck. de cautel. contract. sect. 2. c. 10. §. 23. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 29. th. 5. not. 2. p. 1159. Wernher. sel. obs. for. in supplem. nov. ad p. 7. obs. 85. n. 176.*

9. Privilegium competentiæ personale est, nec transit ad heredes & fidejussores, *l. 24. 25. de re judic. Hopp. ad §. 37. J. de act. verb. quatenus facere possit.* In definiendis tamen alimentis (*b*) & vitæ subsidiis etiam uxoris, liberorum, famulorumque habenda est ratio, *Carpz. p. 1. c. 32. d. 17. Wernher. c. l. n. 171.* ubi etiam, quod hæc subsidia non ex ipsa sorte, sed ex usuris & proventibus suppeditari debeant. (*c*)

10. Illud, quod vi beneficii competentiæ debitori relinquendum, non uni, sed omnibus creditoribus pro rata (*d*) detrahendum est, *Horn. cl. 12. R. 19. p. 811. b.*

11. Dum

(*b*) maxime debitoris status atque conditio spectari debet, ita tamen determinanda sunt alimenta, ut singulis septimanis 1. vel 2. thaleros non excedant. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 52. §. 3.*

(*c*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l. verb.* auch hierzu ein gewisses *Capital* ausgesetzet.

(*d*) Secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.* sors propter beneficium competentiæ determinata, creditoribus, qui solutionem consequuntur, non detrahitur, sed a massa concursus, ante distributionem, separatur, &, cessante demum eo beneficio, sequentibus in ordine creditoribus cedit.

11. Dum super beneficio competentiæ disceptatur, executio in solidum fieri nequit: bene tamen pro parte, *Horn. cl. 12. sent. 109.*

12. In processu executio exceptionem competentiæ non attendendam, sed in separatum judicium rejiciendam esse, tradit *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 29. th. 5. not. 3. p. 1160.*

13. Beneficium illud, & quod exinde debitori relictum, tamdiu tantummodo durat, donec debitor se aliunde exhibere possit, *Horn. cl. 12. R. 19. p. 811. b.*

14. Debitori incumbit, cautionem, pro ratione circumstantiarum, fidejussoriam, juratoriam, vel etiam nude promissoriam præstare, de residuo solvendo, siquidem ad pinguiorem fortunam perveniat, *l. un. §. 7. C. de rei ux. act. Schneidew. ad §. 38. J. de act. p. m. 949. seq. Wernher. sel. obs. for. in supplem. nov. ad p. 7. obs. 85. n. 21. & 159. seq.*

BENEFICIUM DIVISIONIS.

1. Beneficium Divisionis non nisi in caussis dividuis locum habet, vid. *Rivin. ad O. P. S. tit 6. en. 21.*

2. Huic beneficio locus datur, quamvis fidejussores se obligaverint: **sammt und sonders, einer vor alle, und alle vor einen,** *arg. l. 3. C. de fidejuss. Carpz. p. 2. c. 17. d. 9. Stryck. de cautel. contract. sect. 2. c. 6. §. 25.* clausula enim illa non infert beneficii divisionis renunciationem, *Horn. cl. 12. R. 72. p. 888. b.* Atque hanc sententiam in foro esse receptam, nisi alicubi speciali lege obruta sit, testatur *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 3. th. 14. not. 2. p. 624.*

3. Ast in Saxoniæ provinciis, excepto Electoratu, beneficio divisionis in eo casu locum non dari, tradit *Hopp. ad §. 4. J. de fidejuss. in us. hod. p. 652.* secutus *Colerum p. 2. dec. 220. n. 42.* add. *Zipfel.* **von**

Wechsel-Briefen &c. *p.* 707. sed dissentit *Carpz. c. l.*

4. Pluribus constituentibus datur beneficium divisionis, *l. ult. C. de constit. pecun.* add. *nov.* 99. *c.* 1. *Berger. œcon. jur. lib.* 3. *tit.* 1. *th.* 11. *not.* 3. *p.* 570.

5. Cessat beneficium divisionis in fidejussoribus ab eodem tutore datis, *l. ult. rem pupill. salv. fore.* non vero, si a diversis tutoribus dati sint, *l.* 6. *de fidejuss. Berger. œcon. jur. lib.* 1. *tit.* 3. *th.* 9. *not.* 9. *p.* 188. item si confidejussor dolose inficietur, se fidejussisse, *l.* 10. *§.* 1. *de fidejuss.* nec non si eidem renunciatum fuerit *Constit. Elect. Sax.* 17. *p.* 2. *ibique Carpz. d.* 19. *Berger. œcon. jur. lib.* 3. *tit.* 3. *th.* 14. *not.* 3. *p.* 624. *Hopp. ad.* §. 4. *verba: ex epistola divi Hadriani J. de fidejuss.*

6. Pater, qui uno instrumento, una cum matre dotem promisit, beneficio divisionis non gaudet, *Berger. œcon. jur. lib.* 1. *tit.* 3. *th.* 10. *not.* 6. *p.* 125.

7. Renunciatio beneficii divisionis tum demum fidejussori nocet, si non dolo ad fidejubendum & renunciandum inductus fuerit, *Carpz. p.* 2. *c.* 17. *d.* 10.

8. Creditor ab uno ex pluribus fidejussoribus, qui divisionis beneficio renunciaverunt, virilem portionem recipiens, deinceps reliquos non nisi pro rata convenire potest, *l.* 18. *C. de pact. Carpz. d. c. d.* 11.

BENEFICIUM EXCUSSIONIS.

1. Fidejussor se, tanquam principalem, als Selbst-Schuldner obligans gaudet beneficio ordinis, *Constit. Elect. Sax.* 18. *p.* 2. *ibique Carpz. d.* 2. *A. Fab. in Cod. lib.* 8. *tit.* 28. *def.* 31. *Stryck. de cautel. contract. Sect.* 2. *c.* 6. *§.* 22. nisi creditor principaliter fidem fidejussoris secutus sit, *Berger. œcon. jur. lib.* 3. *tit.* 3. *th.* 12. *not.* 4. *p.* 620. vel in aliquibus locis aliud sit introductum, vid. *Hopp. ad §.* 4. *verba: ex epistola divi Hadriani J. de fidejuss. in us. hod. p.* 653.

2. Ver-

2. Verba statuti, e. g. Dresdensis: **daß ein Selbst-Schuldiger Bürge** præcise, **und ohne einigen Behelff bezahle,** non excludit beneficium excussionis, *Carpz. lib. 2. R. 74.*

3. Clausula: **alles treulich, sonder Gefährde,** cautioni fidejussoriæ addita non facit cessare beneficium excussionis, *Carpz. p. 2. c. 18. d. 3. Berlich. p. 2. concl. 24. n. 62.*

4. Etiam constituenti exceptio ordinis datur, *Mev. p. 2. dec. 360. Wernher sel. obs. for. p. 1. obs. 29. & p. 4. obs. 26.* nisi animo novandi debitorem se constituerit, i. e. nisi expromissor fuerit, *Carpz. d. c. d. 2. n. 6. seq.* add. *Mev. p. 1. dec. 228. & 229.*

5. Nec minus competit hoc beneficium emtori hereditatis, *Mev. p. 2. dec. 296.* legatario, *Mev. p. 5. dec. 142. n. 3.* possessori rei in fraudem creditorum alienatæ, *Lauterb. de benefic. excuss. th. 27.* correo debendi, *Carpz. d. c. d. 10.* debitori debitoris, *Born. dissert. de act. quæ credit. adv. debit. debit. compet. th. 28. seq.* tutori, *Lauterb. c. l. th. 28. seq.* & magistratui subsidiaria actione convento, *Carpz. p. 2. c. 11. d. 41.* add. *Rivin. spec. except. dilator. c. 38. n. 1.*

6. Beneficio excussionis fruitur tertius hypothecæ possessor, *auth. hoc si debitor. C. de pignor. Carpz. p. 2. c. 18. d. 17.* nisi sit specialis hypotheca, *nov. 112. c. 1. Carpz. d. c. d. 18. Stryck. de cautel. contract. sect. 2. c. 4. §. 16. Rivin. ad O. P. S. tit. 44. en. 2.* dissentiunt *Bachov. de pignor. lib. 3. c. 17. n. 3. Franzk. lib. 1. resol. 12. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 130. & supplem. nov. ad d. obs.* vel quis sciens rem alii hypothecatam emat, *A. Fab. in Cod. lib. 8. tit. 6. def. 33. Carpz. d. c. 18. d. 19. Berger. dec. 135.* vel debitor est absens, nec facile conveniri potest, aut notorie solvendo non est, *Carpz. d. c. d. 20.*

 7. Ces-

7. Cessat beneficium excussionis, si ei renunciatum sit, *l. pen. C. de pact. Constit. Elect. Sax. 17. p. 2. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 3. th. 12. not. 6. p. 620.* Exceptio est in fidejussore indemnitatis, qui licet huic beneficio renunciaverit, eodem tamen uti potest, *Carpz. p. 2. c. 17. d. 7. Stryck. de cautel. contract. sect. 2. c. 6. §. 24.*

8. Cessat quoque hoc beneficium, si fidejussor promittat ea, quæ incontinenti debentur, *Mev. p. 1. dec. 229. n. 5.* si delegans debitorem alteri promiserit, se soluturum, pro delegato, si is definita die non solverit, *Carpz. p. 2. c. 18. d. 5.* item inter mercatores, modo & ipsemet fidejussor sit mercator, *Carpz. d. c. d. 7.* vt vero creditor sit mercator, non requiritur, licet, ut debitor talis sit, necesse est, *Berger. c. l. p. 621. & lib. 2. R. 134.* confer. vero *Zipfel.* von Wechsel-Briefen. *p. 80.*

9. Nec habet beneficium ordinis, qui fidejussit pro principe, fisco, vel communitate aliqua, *Carpz. d. c. d. 9. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 151. Berger. c. l.* pro pupillo, minore, furioso & prodigo, *l. 25. de fidejuss. Carpz. d. c. d. 8. Hopp. ad §. 4. verba: ex epistolæ divi Hadriani. J. eod.* item pater pro filio fidejubens, *Berlich. p. 2. concl. 24. n. 6. Berger. c. l.*

10. Nec minus exulat hoc beneficium, si fidejussor debitori succesit, *Hering. de fidejuss. c. 20. §. 16. n. 31. Carpz. d. c. d. 13.* item, si difficilis sit excusio debitoris, *nov. 4. c. v. c.* ob ejus absentiam qualemcunque, *Carpz. p. 2. c. 18. d. 11. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 3. th. 12. not. 6. p. 621.* vel quando bona debitoris extra territorium sunt sita, *Carpz. d. c. d. 14.* vel ob potentiam ejusdem, *Berger. c. l.*

11. Denique cessat beneficium ordinis, quando debitor

debitor notorie non est solvendo, *Zanger. de except. p. 2. c. 16. n. 15.* veluti: si debitor juramentum paupertatis præstitit, vel ostiatim vadit, *Gail. lib. 2. obs. 27. n. 15.* item si motus est creditorum concursus, utut spes supersit in ordine creditorum aliquid obtinendi, *Mev. p. 9. dec. 187. Rivin. spec. except dilator. c. 38. n. 8. confer.* tamen *Berlich. p. 2. dec. 207. Carpz. p. 2. c. 19. d. 10. Brunnem. ad l. 62. de fidejus. Rivin. c. l. c. 39. n. 3. Berger. c. l.* ubi quod creditor debet expectare sententiam designationis. Et exceptioni ordinis locum esse, cum debitor non sufficienter solvendo est, monet *id. Berger. c. l. not. 2.*

12. Nihil refert, utrum exceptio excussionis ante, an post litem contestatam opponatur, modo posteriori casu, secundum stylum Saxonicum, litis contestationi adjiciatur, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 3. th. 12. not. 7. p. 622.*

13. Imo hæc, nec non divisionis, exceptio, etiam in processu excutivo, a fidejussore opponi potest, prout contra *Colerum* & alios notant *Carpz. p. 2. c. 18. d. 4. Zanger. de except. p. 3. c. 26. n. 93. 94.*

BENEFICIUM LEGIS 2. C. de RESCIND. VENDIT.

Vid. loc. *Læsio.*

BIBLIOPOLA.

1. Typographi vel bibliopolæ, juxta constitutiones imperii, puniendi sunt, qui sine censura libros imprimunt, vel imprimi curant, *Horn. cl. 1. sent. 14.*

2. Bibliopolis, intuitu librorum, quos ab autoribus emunt, etiam citra speciale privilegium, jus prohibendi competit, ne alii, eosdem typis exscribi, curent, *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 448.* add. *Berger. E. D. F. tit. 39. obs. 5. not. 2. p. 1096. seq.*

3. Alia fuerit ratio librorum, qui in aliam plane formam translati sunt, demtis eisdem, additisve nonnullis: hoc enim imprimere denuo & vendere omnino licet, *Berger. p. 1. supplem. ad E. D. F. tit. 39. §. 1. p. 362.*

4. Bibliopolam, qui queritur de subtractis sibi exemplaribus libri, quem suo sumtu typis exarandum curavit, von seinem Verlags-Buche, possessorem nonnullorum exemplarium eorundem cogere posse, ad indicandum autorem, seu eum, a quo illos accepit, præjudiciis comprobat *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. tit. 26. §. 1. p. 557.*

BIGAMIA.

1. Pœna bigamiæ, tam in viro, quam in muliere, est gladii, & jure imperii, *ord. crim. art. 121.* & Saxonico Electorali, *p. 4. c. 20. ibique Carpz. d. 1. & pract. crim. qu. 66. n. 30. seq.* add. *Berger. jurispr. crimin. p. 135. seq. Horn. cl. 15. sent. 41. & 52.*

2. Quæ pœna etiam obtinet, cum quis sponsalia publica celebravit cum alia, cum eaque concubuit, quamvis non accesserit copula sacerdotalis, *d. c. 20. ibique Carpz. d. 2. & pract. crimin. c. l. n. 44. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 11. th. 6. not. 1. p. 828.* add. *Horn. cl. 15. sent. 50.*

3. Ast sola benedictio sacerdotalis absque commixtione carnali, non sufficit, ad infligendam pœnam ordinariam, *Carpz. d. c. d. 3. & pract. crim. c. l. n. 52.*

4. Bigamum tamen proprie non esse, qui, posteaquam sponsalia publica cum Caja celebravit, talia quoque cum Mevia contraxit, & per copulationem Sacerdotalem ac carnalem consummavit, mox, memor priorum sponsaliorum, eadem pariter perfecit; adeoque in hanc circumstantiam, a qua dependeat

tempe-

temperamentum pœnæ inquirendum esse, tradit *Berger. œcon. jur. c. l. not. 4.*

5. Remissionem prioris conjugis ad mitigandam pœnam nihil facere, cum pluribus aliis statuit *Carpz. ad d. c. 20. d. 4. & pract. crim. qu. 66. n. 39.*

6. Sed hæc sententia jamdudum neglecta est, si extra Saxoniam respondendum fuit, teste *Hornio cl. 15. sent. 41.* Jure enim communi, per intercessionem conjugis pœnam gladii remitti, ita tamen, ut nihilosecius reo dictitanda sit fustitigatio cum perpetua relegatione, putat *Berger. jurispr. crim. p. 136. seq. & œcon. jur. lib. 3. tit. 11. th. 6. not. 2. p. 828.* add. *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 133. & p. 3. obs. 91.*

7. Imo nec aliter hodie in Saxonia relicta *Carpzovii* sententia, aliquoties responsum esse, testantur *Berger. p. 2. supplem. ad jurispr. crimin. obs. 153. p. 417. & œcon. jur. c. l. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 189. & in supplem. ad eand. obs. nec non in supplem. nov. ad eand. obs.*

8. Cessat pœna ordinaria in marito aut uxore, qui, quæve a conjuge desertus, vel deserta, matrimonium cum alia persona contrahit, *Carpz. pract. crim. qu. 66. n. 60. Berger. p. 2. supplem. ad juris. crim. obs. 144. p. 388.*

9. Nec locum habet pœna ordinaria in viro & uxore, qui, quæve, conjuge ex justa causa absente, quem decessisse probabiliter credit, secundum matrimonium contraxit, *Carpz. c. l. n. 65.*

10. Bigamus tamen, allegans, se tum temporis, quo secundas contraxisset nuptias, putasse, uxorem primam jam antea decessisse, si de eo aliter non constet, ceteris paribus, torturæ subjici potest, ad eruendam veritatem, *Horn. cl. 15. sent. 51.*

11. Ne-

11. Neque obtinet pœna ordinaria in fœmina ſoluta, quæ cum marito, qui uxorem habet, matrimonium contrahit & concumbit, *Carpz. c. l. n. 69.* Imo plane impunis eſt, ſi ignoranter marito alieno nupſerit, *Carpz. p. 4. c. 20. d. 5.* niſi forſan culpa ipſi poſſit imputari, quod non diligentius in conditionem delinquentis inquiſiverit, aut alio modo deliquerit, *Carpz. pract. crim. qu. 66. n. 78.*

12. Poteſt tamen illi juramentum purgatorium: **daß ſie ihr Gewiſſen zu reinigen, und daß ſie, als ſie ſich mit N. verlobet, und trauen laſſen, nicht gewuſt, daß er bereits mit einer andern verehliget ſey, auch nachdem ſie davon Nachricht bekommen, ihm ehelich ferner nicht beygewohnet habe, zu ſchweren ſchuldig.** vid. *præjudicium*, quod habet *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 189.*

13. Fœmina enim ſoluta, quæ, primum ignorans, marito alieno nubit, deinceps matrimonii, ab eodem antea cum alia contracti, certior reddita, cum eo porro concumbit, perpetuo relegatur, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 11. th. 6. not. 3. p. 228.*

14. Crimini bigamiæ, etiam in Saxonia, præſcribitur quinquennio, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 415.* quod ab eo demum tempore, quo non amplius ſuperinducto conjugi cohabitavit reus, computandum eſt, *Wernher. ſel. obſ. for. in ſupplem. nov. ad p. 6. obſ. 415. Horn. cl. 15. ſent. 42. & 52.*

BLANQUETUM.

1. Charta blanca non habet vim mandati, nec ad legitimationem perſonæ ſufficit, licet in ſubſcriptione notatum fuerit, hoc eſſe mandatum in tali vel tali cauſa, *Berlich. p. 1. concl. 14. n. 91. ſeq. Carpz. p. 1. c. 1. d. 28. Stryck. de cautel. contract. ſect. 2. c. 11. §. 10.*

2. Qui

2. Qui chartam blancam alteri dat, concedit ſimul facultatem extendendi eam, prout viſum; ad minimum, quæ in extenſo continentur, tamdiu ſtringunt ſubſcribentem, donec probatum, contra ejus voluntatem chartam eſſe extenſam, *Horn. cl. 12. Sent. 73. p. 888. a.* Chartam blancam enim, ſecundum intentionem ſubſcribentis, eſſe extenſam, præſumitur, *Carpz. p. 1. c. 17. d. 42. n. 7. Stryck. c. l. Sect. 1. c. 6. §. 12.*

BLASPHEMIA.

1. Blasphemiæ *mediatæ*, quæ fit nefariis maledictionibus, atq; improbationibus, Fluchen, Sacramentiren, pœna eſt arbitraria, *Carpz. pract. cr. qu. 45. n. 79. ſeq. Berg. œcon. jur. lib. 3. tit. 11. th. 1. p. 875.* & jure Saxonico Electorali, blasphemia *mediata* etiam plectitur pœna numellarum, *p. 4. c. 1.* imo relegatione temporali, ob frequentiam hujus blasphemiæ, ejusdemque in abſtracto, per dei ſacramenta, *Berger. c. l. not. 2.* vid. omnino *ejusd. jurisprud. crim. p. 126. ſeq.* & *Thœnniker. advoc. prud. in for. crim. c. 4. §. 14.*

2. Blasphemia vero immediata gladio punitur, *Carpz. p. 4. c. 1. d. 1. & pract. crim. c. l. n. 24. ſeq. Brunnem. jur. eccleſ. lib. 2. c. 18. §. 58. ibique Stryck. Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 332. Berger. jurispr. crim. c. l.*

3. Si vero circumſtantiæ mitigationem pœnæ ſuadentes concurrant, abſciſſio membrorum, *Reform. Polit. Imper. de an. 1548. tit. 1. §. 2.* i. e. ſecundum interpretationem *d. conſt. Sax. 1.* linguæ blasphemantis, hodie autem in Saxonia Electorali, juxta *dec. nov. 75.* fuſtigatio cum perpetua relegatione dictitatur, vid. *Carpz. ad d. c. 1. d. 3. Philipp. ad d. dec. 75. obſ. 1. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 11. th. 1. p. 815. Wernher. c. l. Horn. cl. 15. ſent. 20. & 21.*

4. Circumſtantia pœnam ordinariam mitigans

est summa ebrietas, quæ mentis alienationem inducit, *Carpz. pract. crim. qu. 45. n. 57. seq. & p. 4. c. 1. d. 4.* quæque per torturam exploranda est, *Stryck. ad Brunnem. jus ecclef. c. l. Berger. c. l. not. 1. Horn. cl. 15. sent. 23.*

5. Nec minus mitigat pœnam justus calor atque dolor, *Carpz. pract. crim. c. l. n. 62. seq. Berger. c. l.* pœnitentia in continenti subsequens, *Carpz. c. l. n. 66. seq. Berger. c. l. & in jurispr. crim. p. 125. seq.* Imo & quævis alia causa, quæ judici ad mitigationem pœnæ sufficiens visa fuerit, *Carpz. c. l. n. 71. seq. Horn. cl. 15. sent. 21.*

6. Minister ecclesiæ, qui verba: GOtt sey des Himmels nicht werth, oder nicht werth, daß er in dem Himmel wohne, wenn er ihm in seiner gerechten Sache nicht beystehen würde, evomuit, si quidem jurarit, se, fiducia erga deum, & justitiam causæ, ea prolocutum esse, ordinaria pœna liberatur quidem, attamen admissæ procacitatis, indeque excitati scandali nomine, officio removetur, *Berger. p. 1. supplem. ad jurispr. crim. obs. 35.*

7. Qui blasphemiam auditam ad magistratum intra octiduum non defert, arbitrarie punitur, *nov. 77. c. 1. §. 2. Ord. polit. Imp. de an. 1548. tit. 1. §. 2. & 4. Ord. Polit. Sax. de an. 1612. §.* So lassen, *& de an. 1661. tit. 3. §. 2. Horn. cl. 15. sent. 25.*

8. Si vero reus neget, se imputatæ sibi blasphemiæ conscium esse, propterea, quod eo tempore, ob ebrietatem, aliisque de causis, usurationis caruisset, ita ut torturam eo nomine ipsi oportuerit imponi, interea suspendendam contra ceteros, qui non denunciant, sententiam esse, cum ex eventu torturæ dijudicandum sit, mitiusne illi, an durius debeant puniri,

anim-

animadvertit *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 11. th. 1. not. 3. p. 816.*

BONA.

1. Dicuntur in bonis eſſe non ea ſolum, quæ in dominio exiſtunt, ſed illa etiam, quæ quis bona fide & juſto titulo detinet, *l. 52. de A. R. D. Wernher. ſel. obſ. for. n. 2. obſ. 484.* item quæ per actionem peti aut per exceptionem retineri poſſunt, *d. l. 52. & l. 143. de V. S. Carpz. p. 1. c. 5. d. 17. n. 6.*

2. Bona non intelliguntur, niſi illa quæ, deducto ære alieno, ſuperſunt, *l. 72. pr. de jur. dot. l. 39. de V. S.*

3. Bona in dubio magis pro propriis, quam communibus ſunt habenda, *Horn. cl. 12. ſent. 8. p. 792.*

4. Bonis indefinite venditis, vel etiam omnibus, regulariter præſentia, non futura intelliguntur, *l. 22. de donat. l. 49. de V. S. Carpz. p. 2. c. 12. d. 26.*

BONA ABSENTIS.

Vid. loc. *abſens, abſentis bona.*

BONA ALLODIALIA.

1. Bona in dubio allodialia, non feudalia præſumuntur, *2. F. 26. Struv. ſyntagm. jur. feud. c. 16. th. 11.* etſi de iis poſſeſſor fuerit inveſtitus, vel inveſtituræ renovatio petita, cum & de bonis emphyteuticis poſſeſſores inveſtiri ſoleant, *Carpz. p. 1. c. 27. d. 7. Berger. E. D. F. tit. 40. p. 1312.*

2. Sola deſtinatio minus ſufficit, ut bona allodialia illico in feudalia converſa eſſe intelligantur; ex quo conſequitur, ſororibus pretium illorum bonorum pro rata deberi, niſi ex legati, aut alia cauſa inde removeantur, *Berger. p. 1. ſupplem. ad E. D. F. tit. 39. §. 4. p. 368.*

BONA AVITA.

1. Bona in dubio pro avitis habentur, *Ber-*

lich. p. 2. concl. 13. n. 3. Carpz. p. 2. c. 12. d. 1. n. 3. seq.

2. Bona avita etiam dicuntur illa, quæ a majoribus lineæ maternæ provenerunt, *Carpz. d. def. 1. n. 2.*

3. Bona avita, ſub pacto de retrovendendo vendita, & poſtea reemta non deſinunt eſſe avita, *Carpz. d. c. d. 5.*

4. Bona, ex permutatione pro bonis avitis acquiſita, non ſunt avita, *Carpz. d. c. d. 2.* diſſentit *Berlich. c. l. n. 10.*

5. Nec pretium ex bonis avitis redactum, in locum bonorum avitorum ſuccedit, *Carpz. d. c. d. 3.* diſſentit *gloſſa latina ad text. germ.* **Land-R.** *lib. 1. art. 34. lit. b. & art. 52. lit. i.*

6. Bona avita naturam ejusmodi bonorum amittunt, quando ea frater a fratre per emptionem, aliumque titulum ſingularem acquiſivit, *Berlich. p. 2. concl. 13. n. 17. Carpz. p. 2. c. 12. d. 4.* non vero, ſi frater ea a fratre jure ſucceſſionis acquirit, *Coler. p. 1. dec. 15. n. 13. Carpz. d. def. 4. n. 2. ſeq.* diſſentit *gloſſa ordin. ad art. 52. n. 8.* **Land-R.** *lib. 1.*

7. Parentes non poſſunt bona avita, per donationem inter vivos ſimplicem, alienare, absque conſenſu liberorum, *p. 2. conſtit. Elect. Sax. 12.* etiam emancipatorum, *Carpz. ad d. c. 12. d. 6. & 7.* quoad hos diſſentit *Zobel. in addit. ad art. 52. lib. 1.* **Land-R.** *n. 3.*

8. Igitur liberi ea, absque eorum conſenſu, a parentibus ita alienata, revocare poſſunt, *Carpz. d. c. d. 9.* modo revocatio fiat intra annum & diem a tempore ſcientiæ computandum, & ante traditionem rerum donatarum, *Carpz. d. c. d. 10.*

9. Alio

9. Alio vero quodam titulo ejusmodi bona, sine consensu liberorum, alienare, & de iis testari, eademque per donationem mortis causa in alios transferre, imo propter nuptias, aliasve causas, donare parentes non prohibentur, *Carpz. d. c. d. 8.* dissentit *Coler. p. 1. dec. 15. n. 9.*

BONA CAMERALIA.

1. Bona cameralia & fiscalia quadraginta demum annis usucapiuntur, *l. 4. C. de præscript. 30. vel 40. ann. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 23. p. 256. Horn. cl. 2. R. 9. p. 106. a.*

BONA CENSITICA,

Vid. loc. **Zinnß-Güter.**

BONA CIVITATIS.

Vid. loc. *Civitas.*

BONA DOMANIALIA.

1. Bona domanialia a principe alienari non possunt, *c. 33. X. de jurejur. & ibi DD. Grot. de J. B. & P. lib. 2. c. 6. §. 11.* ergo nec oppignorari, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 5. th. 10. p. 530.*

2. Itaque illa ab ipso alienante tam, quam a successoribus semper revocari, nec possessorem, immemoriali quidem præscriptione, se tueri posse, opinantur, *Choppin. de doman. lib. 3. tit. 9. n. 9. Christin. vol. 4. dec. 83. n. 3.* Quem in modum quoque respondit Fac. jurid. Hallensis, cum eo tamen temperamento, ut pretium cum meliorationibus sit restituendum, teste *Wernher. sel. obs. for. in supplem. nov. ad p. 4. obs. 5.* Quod vero recuperare possessor non potest, juxta *Rec. Prov. March. de an. 1550.*

3. Ast bona domanialia valide oppignorari posse, nec creditorem eis cedere debere tamdiu, donec suum cum meliorationibus debitum recupera-

vit, responso Facult. Wittebergensis comprobat ipse *Berger. in p. 2. Supplem. ad E. D. F. cent. 2. Consil. 23. p. 1115.*

4. Et bona domanialia præscriptioni immemoriali esse obnoxia, statuunt *Hopp. ad §. 4. J. de usucap. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 5. n. 128.* Eumque in modum respondit Fac. jurid. Jenensis & Helmstadiensis, teste *Wernhero sel. obs. for. in supplem. nov. ad p. 4. obs. 5.* nec non Wittebergensis, teste *Hornio cl. 2. R. 3.*

5. Imo bona domanialia, quæ nullo casu alienari queant, in Germania non dari, tradit *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 379.* add. *Horn. cl. 3. R. 9.*

6. Ex causa utilitatis vel necessitatis, consensu Statuum omnium, vel majoris partis, bona domanialia alienare posse principem, docet *Stryck. de cautel. contract. sect. 1. c. 3. §. 13. & 14.*

7. Imo in casu necessitatis, quando non potuit aliter provideri reipublicæ, vel pecunia aliter non haberi, mensalia, vel domanialia bona a solo principe alienari posse, tradunt *Schepliz. in consuetud. Marcb. p. 2. tit. 5. n. 19. Brunnem. consil. 1. n. 348. seq.* add. *Horn. cl. 2. R. 3. p. 90. b.*

8. Et quoque eo casu, quando alienatio non est peremtoria, nec vergit in maximum detrimentum & deminutionem jurium principis, bona domanialia alienari queunt, *Knichen. de Sax. non provoc. jur. c. 7. n. 11.* add. *Struv. Synt. jur. feud. c. 14. §. 19. n. 5. nec non Responsum Jenense,* quod habet *Wernher. sel. obs. for. in supplem. nov. ad p. 4. obs. 5. & Horn. cl. 2. R. 9. p. 105.*

BONA ECCLESIASTICA.

Vid. loc. *Ecclesia.*

BONA FEUDALIA.

Vid. loc. *bona allodialia.* & loc. *feudum.*

BONA FISCALIA.

Vid. loc. *bona cameralia*, & loc. *fiscus.*

BONA IMMOBILIA.

1. Immobilia possidere videtur, qui actionem ad ea habet, vid. *Gail. lib. 2. obs. 11. n. 10. Schult. in addit. ad Mod. Pistor. p. 3. qu. 124. n. 17.*

BONA MOBILIA.

1. Bonis mobilibus accensetur pecunia sub usuris credita, licet hypotheca in majorem crediti securitatem constituta fuerit, *Horn. cl. 7. R. 38. p. 433.*

2. Regula: mobilia sequuntur personam, capienda est de materia successionis, non judiciaria, *Berger. Resolut. Lauterb. tit. de judic. verb. mobilis.*

BONA VACANTIA.

1. Jure civili bona vacantia fisco cedunt, *t. tit. C. de bon. vacant. lib. 10.* jure autem Saxonico, ille magistratus, qui merum imperium habet, illa occupat, cum quodammodo jure fisci gaudeat, *Carpz. p. 2. c. 14. d. 61. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 53. Horn. cl. 2. R. 20. p. 121. b. & R. 41. p. 151. b.*

BONORUM POSSESSIO.

1. Quoties successores non adeunt hereditatem, sed per implorationem officii judicis petunt, se vel declarari vel confirmari heredes, toties bonorum possessionem petere intelliguntur, *Stryck. de success. ab intest. dissert. 1. c. 1. §. 66. Berger. Resolut. Lauterb. tit. de bonor. possess. ad verba: est vel decretalis. & œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 47. §. 1. p. 477.*

2. Effectus illius est, ut agnoscens 1.) bona defuncti, nisi illa jam possideat, propria autoritate occupare, &, si alius resistat, interdicto quorum bonorum, vel

possessoria hæreditatis petitione, agere possit, 2.) bonorum defuncti dominium consequatur; & hinc 3.) jus ea bona transmittendi ad heredes quoscunque; denique 4.) jus accrescendi, *Stryck. c. l. dissert. 9. c. 3. §. 1. seq.* add. *Berger. c. l. §. 3.*

3. Requiritur autem, ut agnitio fiat intra anni spatium a liberis & parentibus, a reliquis autem intra 100. dies, *§. 4. J. de bonor. possess. Stryck. d. dissert. 9. c. 2. §. 15. Berger. c. l. §. 4.* Quod utrumque tempus, ratione, cum initii, tum progressus, inita, est utile, nec currit ignoranti, *Stryck. d. dissert. 9. c. 2. §. 16. 17. 18. Berger. c. l. not. 7. & 8. p. 481.*

4. Bonorum possessio datur quoque ex testamento militis, secundum tabulas, non autem contra, *tit. ff. de bonor. possess. ex testam. milit.* idque adhuc hodie, *Berger. c. l. not. 2. p. 479.*

BONOR. POSSESS. AB INTEST. UNDE LIBERI.

1. Hæc adhuc hodie necessaria in nepote, qui abstinet hereditate paterna, & soli avo, cujus intestato prædefuncti hæreditati se non immiscuit pater, succedere vult, *Stryck. de success. ab intest. dissert. 1. c. 2. §. 33. seq. & dissert. 9. c. 6. §. 7. seq. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 47. not. 5. 6. p. 481.*

2. Nec minus necessaria est, si nepos avitam hæreditatem, quam pater adhuc vivus repudiat, vult obtinere, *Stryck. d. dissert. 9. c. 6. §. 11.* quanquam referat illud ad bonorum possessionem ab intestato: unde legitimi in *dissert. 1. c. 2. §. 28. seq.*

BON. POSS. AB INTEST. UNDE AGN. ET COGN.

1. Hæc hodie necessaria est iis, qui tantum bonorum possessionem: unde liberi, petere potuerunt,

tempus

tempus vero præscriptum non observarunt: Si enim v. g. nepos, ad hereditatem avi a patre repudiatam adspirans, intra annum bonorum possessionem: unde liberi, non agnoscat, intra alios 100. dies eam impetrare potest ex capite: unde agnati, & intra alios 100. ex capite: unde cognati, per *l. 1. §. 10. & 11. de success. edict.* Quo tamen casu plus juris non habet, quam agnati, cognative, *Stryck. de success. ab intest. dissert. 9. c. 6. §. 12. 13.*

BON. POSS. AB INTEST. UND. VIR ET UXOR.

1. Ad obtinendum totum defuncti conjugis patrimonium, adhuc hodie bonorum possessio: Unde vir & uxor, necessario petenda est, & quidem intra tempus 100. dierum, *Stryck. de success. ab intest. dissert. 4. c. 1. §. 4. seq. & dissert. 9. c. 6. §. 5. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 42. ibique not. 1. p. 464. & th. 46. not. 1. p. 474. nec non p. 1. supplem. ad E. D. F. tit. 45. §. 7. p. 551.*

2. Eandem bonorum possessionem competere quoque sponso, sponsæve, tradit *Stryck. d. diss. 4. c. 1. §. 8.* idque etiam valere in foro Saxonico, utpote quo, tantummodo ad successionem ex statuto, non item ad Prætoriam illam, requiratur thalami conscensio, responso comprobat *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 42. not. 2. p. 465.*

3. Divortio autem facto, vel saltem quoad thorum & mensam, hoc jus succedendi Prætorium locum non babet, per tradita *Stryckii d. dissert. 4. c. 1. §. 9.*

BONORUM POSSESSIO CONTRA TABULAS.

1. Hæc necessaria est hodie, si quis, ex persona

præteriti consentientis, hereditatem contra coheredem scriptum obtinere velit, *Carpz. p. 3. c. 10. d. 3. n. 2. Stryck. de success. ab intest. dissert. 9. c. 5. §. 12. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 47. not. 2. p. 479.* item si quis ex persona rumpentis testamentum, qui tamen ante testatorem iterum decessit, succedere velit, *Stryck. c. l. §. 13. Berger. c. l. p. 480.*

2. Nec minus necessaria est, cum filius, priore testamento perfecto, est exheredatus, sed in posteriore imperfecto præteritus, institutis heredibus, qui proximi sunt, filio remoto: tum enim filius contra testamentum posterius bonorum possessionem petere potest, *Stryck. c. l. §. 16. Berger. c. l.*

BONORUM POSSESSIO DECRETALIS.

1. Exempla ejusmodi bonorum possessionis sunt: bonorum possessio Carboniana, & ventris nomine. Utraque adhuc hodie necessaria est, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 47. not. 2. p. 478.*

2. Obtinet autem bonorum possessio ventris nomine, cum 1) uxor vel nurus defuncti prægnans est, 2) venter præteritus, 3) venter ex aliqua edicti parte defuncto successurus est, *tit. ff. de ventr. in possess. mitt. Berger. c. l.*

3. Ventri autem a magistratu curator constituitur, ut administret bona, ex iisque fœminæ, etiam locupleti, alimenta præstet, fœtumque sustentet, *Berger. c. l. & lib. 1. tit. 4. th. 6. not. 9. p. 177.* vid. omnino *Stryck. de Success. ab intest. dissert. 9. c. 7. §. 2. seq.*

4. Et hoc non tantum procedit in allodialibus, sed etiam in feudalibus, *Stryck. c. l. §. 10. seq.*

5. Cautio a ventre, qui mittitur in possessionem,

nem, exigi nequit, *Carpz. p. 3. c. 17. d. 21. Berger. poster. c. l.*

6. Bonorum possessio Carboniana competit liberis impuberibus, quibus de statu & hereditate quæstio movetur, ut bona defuncti retineant, dilata quæstione status in tempus pubertatis, *l. 1. pr. de Carbon. edict. Stryck. c. l. §. 13. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 47. not. 2. p. 478.*

7. Requiritur autem, ut impubes cautionem præstet, de restituendis bonis hereditariis, si pubes factus, & contra se judicatum fuerit, *l. 1. C. de Carbon. edict. Berger. c. l.*

8. Quod si vero pupillus satisdare non possit, adversarius simul in bona mittitur, cui etiam administratio committi potest, si pupillo satisdet, *l. 5.* §. *2. eod.* quanquam tutius bonis constituatur curator, *d. l. 5. §. 4. & ult. Stryck. c. l.* §. *17.* add. *Berger. c. l.*

BON. POSS. EX L. ULT. C. DE E. D. H. TOLL.

Vid. loc. *heres.*

BONORUM POSSESSIO SEC. TABULAS.

1. Illa adhuc hodie necessaria est, si posthumus, in testamento præteritus, moriatur ante patrem, *Stryck. de success. ab intest. dissert. 9. c. 4.* §. *8. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 47. not. 2. p. 478.* item si heres suus, in testamento præteritus, moriatur ante patrem, *Stryck. c. l. §. 12. Berger. c. l.*

2. Si hodie pater filium emancipatum, vel mater liberos suos qui vel jam existunt, vel post conditum testamentum agnascuntur, præterierit, solo hoc remedio Prætorio testamentum sustinetur, licet filius

emancipatus, vel liberi ante testatorem aut matrem sunt mortui, *Stryck. c. l. §. 14.*

3. Necessarium hoc est remedium, si filius præteritus consenserit in præteritionem, vel post mortem patris approbaverit, vel abstinuerit paterna hereditate, *Constit. Elect. Sax. 10. p. 3. ibique Carpz. d. 1. Stryck. c. l. §. 16. seq. Berger. c. l.*

4. Datur etiam heredi scripto hoc remedium eo casu, si legitima parentibus a liberis, titulo institutionis, non fuerit relicta, & illi in præteritionem consenserint, vel ante liberos testantes mortui sint, *Carpz. d. c. d. 2. n. 5. Stryck. c. l. §. 15. & 22. Horn. cl. 7. R. 46. p. 455. b.*

5. Porro necessarium est hoc remedium, si testator cancellarit testamentum posterius, ut valeret prius, *Stryck. c. l. §. 31. Berger. c. l.* item, si heres sub conditione institutus sit, & ante conditionis eventum hereditate frui velit, *Stryck. c. l. §. 38. seq. Berger. c. l.*

6. Si duo diversa extent testamenta, uno tempore condita, ita ut non constet, quodnam sit prius, quodnam posterius, tunc Prætor utrumque heredem ad bonorum possessionem secundum tabulas admittit, *Stryck. c. l. §. 36. 37.*

7. Denique necessaria est bonorum possessio secundum tabulas, si testamentum capitis deminutione, v. c. banno imperii, aut fustigatione irritum est factum, & testator tempore mortis non est amplius capite minutus, v. c. a banno absolutus, vel a principe restitutus, *Berger. c. l. Stryck. c. l. §. 22. seq.*

8. Ut huic remedio locus detur, requiritur, ut bonorum possessio contra tabulas ex eo testamento

agnita

agnita non ſit, *l. 2. pr. de bon. poſſeſſ. ſec. tab. Stryck. c. l. §. 7. & d. diſſert. 9. c. 5. §. 13. & 14.*

BRAXANDI JUS.

Vid. loc. CEREVISIARIUM JUS.

C.

CADAVER.

1. Arbitrarie puniuntur, qui cadavera defunctorum ſpoliant, niſi circumſtantiæ delictum aggravantes pœnam gladii exigant, *Conſtit. Elect. Sax. 34. p. 4. ibique Carpz. d. 1. 2.*

2. Arbitraria quoque pœna plectuntur, qui cadavera ſuſpenſa, vel rotis impoſita ſpoliant, aut plane auferunt; ita ut hoc caſu mitius puniendi ſint cognati, ad ſepulturam, vel alii, ſalutaris medicinæ, aut anatomiæ cauſa, absque permiſſu magiſtratus, ea auferentes, quam illi, qui ad malos & magicos uſus eadem de patibulis & rotis ſubtrahunt, *d. c. 34. ibique Carpz. d. 3. 4.*

3. Cadavera tollere, Auffhebung der Todten, eſt actus jurisdictionis ſuperioris, *Ord. Prov. de an. 1550. tit.* Was zu Ober-und Nieder-oder Erb-Gerichten gehöret. Neque judicem, qui inferiorem jurisdictionem habet, ſi hujusmodi actum exercuerit, excuſabit, quod nullum violentæ mortis indicium in cadavere reperiatur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 121.*

CAMBIUM.

De Perſonis, quæ cambialiter obligantur.

1. Quamvis, uſu & conſuetudine, primum inter mercatores ſaltim cambia invaluerint: ſucceſſu tamen temporis, uſu & neceſſitate exigente, inter alias quoque, cujuscunque conditionis, dignitatis, ſexus,

ſexus, & profeſſionis perſonas recepta; adeo ut Principes, Comites, Barones, Nobiles, Doctores, Laici & Clerici, Milites, Ruſtici, (*a*) nec non fœminæ quoque cambialiter (*b*) ſe obligare poſſint, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 3. p. 670. & §. 9. p. 722. ſeq.* confer. **Leipziger Wechſel-Ordnung** *§. 1. &* **Churfürſtl. Sächßiſ.** *Deciſiv-***Befehl** *de an. 1699.* add. *Ludovic.* **Einleitung zum Wechſel-***Proc. c. 1. §. 2. 3. 4. 5. 6. ſeq. Berger. E. D. F. tit. 5. obſ. 3. p. 133.* & *Reſolut. Lauterb. tit. de contract. innomin. verb. vel irregulares.*

2. Verum hodie, in Saxonia, poſt editum ſub dato d. 11. Martii 1711. Regio Electorale Saxonicum Patentum: **Von Wechſel-Brieffen derer Geiſtlichen**; quod (*c*) exhibet *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 55.* literas cambiales dare, ſub pœna ſuſpenſionis, vel etiam remotionis, interdictum eſt ſacerdotibus, æditius & ludimagiſtris; (*d*) quin & datæ in vim

(*a*) In foro Saxonico Electorali etiam ruſtici a rigore cambiali eximuntur, niſi alia licita negotia, veluti mercaturam, exerceant, aut prædia conduxerint, vid. *Ord. Proc. Sax. Rec. in addit. §. 11.*

(*b*) Aſt Studioſi, qui adhuc in academia vivunt, licet majorennes ſint, juxta rigorem cambii ſe obligare nequeunt, ſecundum *Ord. Proc. Sax. Rec. in addit. c. l.*

(*c*) & *Ord. Proc. Sax. Rec.* adjectum eſt ſub *Num. XXVII.*

(*d*) Quibus accenſentur etiam Organici, die Organiſten, ceterique omnes, in Conſiſtoriis confirmati, *Ord. Proc. Sax. Rec. in addit. §. 11.* ubi memoratum mandatum ita reſtringitur, ut, ſi nomina cambialia aut antea fuerint contracta, quam quis muneri præfectus ſit, aut ejusmodi perſonæ aliis ſimul fungantur muneribus, proceſſus cambialis nihiloſecius obtineat.

vim tantum chirographorum valent, nec exinde cambialiter, ſed tantum executive agi poteſt, *Ludovic. c. l. §. 6. Barth. d. §. 9. lit. a. p. 724.*

3. Et licet fœminæ, in foro Saxonico Electorali, ſecundum *reſcripta nundinaria de an. 1674. & 1675.* indiſtincte ſive mercatrices fuerint, ſive minus, cambialiter ſe obligare poterant: attamen illa reſcripta poſtea per *receſſum comitialem de an. 1676.* ad ſolas mercatrices ſunt reſtricta, adeo ut illæ, etiam ſine curatore, ad effectum impetrandi contra eas arreſtum perſonale, cambia dare & acceptare poſſint, *Ludovic.* Einleitung zum Wechſel-*Proc. c. 1. §. 7. 8. Barth. hodeg. for. c. 4. §. 3. p. 671. & §. 9. lit. b. p. 274. Berger. E. D. F. tit. 5. obſ. 3. p. 133. Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 217.*

4. Mercatrices vero intelligendæ ſunt illæ, quæ proprio nomine mercantur: non perinde uxores mercatorum, niſi cum maritis communem exerceant negotiationem, cujusmodi in illis locis, quibus uſusfructus paraphernalium marito ex ſtatuto, veluti Saxoniæ, addicitur, vix reperias, *Berger. el. proc. exec. th. 50. p. 58.* confer. omnino *Barth. d. §. 3. lit. b. p. 671. ſeq.*

5. An vero mercatrices, ut contrahere, & ſe obligare cambialiter ſine curatoris aſſenſu poſſunt, ita & in judicio ſolæ cauſas hujusmodi mercatorias tractare, & recognoſcere cambiales literas, vel reſpondere aut agere queant, quæritur? Affirmat hoc *Mev. ad jus Lubec. lib. 1. tit. 7. art. 8. n. 28. & tit. 10. art. 3. n. 57. Marquard. de jur. mercat. lib. 1. c. 12. n. 10.* Illud vero in foro Saxonico procedere, negat (e) *Barth. d. §. 3. p. 671.*

6. Fœ-

(e) concordat *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 8. §. 3.*

6. Fœminæ, non-mercatrices, quamvis ex literis cambialibus non poſſint conveniri ad effectum arreſti (*f*) perſonalis, tamen executive ex iisdem bene conveniuntur, *Berger. E. D. F. tit. 5. obſ. 3. not. 1. p. 133. & p. 1. ſupplem. tit. 5. §. 12. p. 61. Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 217.*

7. Libellus tamen, cambialiter informatus, non, ut ineptus, rejicitur, ſed officio judicis in vim executivi reſolvitur, & ſuſtinetur, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 3. lit. d. p. 673.*

8. Cum ergo mulieres, non mercatrices ex literis cambialibus, tanquam ex alio quodam inſtrumento conveniuntur, ſequitur, eas adverſus literas cambiales ſe intra biennium, exceptione non numeratæ pecuniæ, tueri poſſe, *Berger. in ſupplem. ad E. D. F. tit. 5. p. 1771. & p. 1. ſupplem. tit. 5. §. 12. p. 61.*

9. Ut vero ejusmodi literæ cambiales vim inſtrumenti guarentigionati habeant, neceſſe eſſe ut curatoris autoritate ſint ſubſcriptæ, tradit *Barth. d. §. 3. lit. d. p. 673. & §. 9. lit. b. p. 724.*

10. Et mulieres, non mercatrices, ex literis cambialibus a curatore ſimul non ſubſcriptis, executive conveniri poſſe, negat *Rivin. ad O. P. S. tit. 5. en. 19. & tit. 8. en. 33.* Neque ejusmodi literæ cambiales ad arreſtum, pro impetrando jure reali, contra facultatibus lapſam, proſunt, teſte *Rivin. ad O. P. S. tit. 48. en. 3.*

11. Imo ex literis fœminarum cambialibus, conſenſu curatorum non vallatis, nec fidejuſſores ſubſcriptos obligari, aut conveniri poſſe, Reſponſo Facultatis juridicæ Lipſienſis probat *Zipfel. tr.*

(*f*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. in addit. §. 11.*

tr. Von Wechsel-Recht, *in Schedaroth. p. 709.*

12. Uxorem in Saxonia ſine mariti, &, ſi quem habeat, ſpecialis curatoris conſenſu, ex literis cambialibus haud obligari, tradit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 188.*

13. Plane rejici libellum, ſi executive contra uxorem agatur ex literis cambialibus, quas cum marito & curatore ſimul ſubſcripſit, cum præſumatur pecunia ad maritum ſolum perveniſſe, ita, ut agenti verſio in rem neceſſario ſit probanda, tradit *Rivin. ad O. P. S. tit. 5. en. 16. & en. 19.*

14. Praxin illam, quæ fœminas rigori cambiali ſubducit, ſtricte intelligi, & ad alios effectus, ultra arreſtum perſonæ, extendi haud oportere; adeoque in Saxonia fœminam, ex cambio indoſſato conventam, exceptionem compenſationis, ex perſona cedentis, fruſtra actori objicere, putat *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 490.* diſſentit *Berger. philoc. for. diſſert. de except. non numer. pec. adv. camb. th. 18. p. 152.*

15. Filii familias (g) ex cambialibus literis datis, vel acceptatis, nec vivis parentibus, nec iis mortuis, conveniri, nequidem executive, nedum cambialiter, poſſunt, quia ſpeciem mutui pecuniarii, SCto Macedoniano penitus improbati, habent, *Ludovic.* Einleitung zum Wechſel-*Proc. c. 1. §. 15.*

Barth.

(g) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. in addit. ʃ. 1. eique ſubjectum mandatum ſub N. XXV.* ubi hæc limitatio: quod rigor cambialis ſalvus maneat adverſus filios familias majorennes, ſi peculium quoddam caſtrenſe, aut etiam adventitium irregulare poſſideant; aut doctorali dignitate fulgeant, aut jura profiteantur. add. *hic. th. 16. lit. i.*

Barth. hodeg. for. c. 4. §. 9. lit. c. p. 725. Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 239. nisi mercaturam (*h*) exerceant, *Ludovic. c. l. Barth. c. l. Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 355.*

16. Nec minorennes (*i*) literas cambiales dare possunt, nec in amplius, quam in quantum inde locupletiores facti, tenentur, *Barth. c. l.* nisi sint mercatores, *Ludovic. c. l. §. 14.* Quia vero facti est minorennem negotiari, ante omnia id probandum erit, *Barth. c. l.*

17. Contra heredem (*k*) debitoris ex literis cambialibus non cambialiter, h. e. ad personale arrestum, sed tantum executive agi potest, exulante tamen non numeratæ pecuniæ exceptione, *Berger. E. D. F. tit. 5. obs. 3. not. 3. p. 135. & p. 2. supplem. tit. 5. §. 10. p. 133. Barth. hodeg. for. c. 4. §. 5. lit. c. p. 711. & §. 11. p. 736.* confer. vero *Ludovic.* **Einleit. zum Wechsel-***Proc. c. 1. §. 16.* & jure Magdeburgico contra heredes ad arrestum personale procedi posse ipse testatur *Berger. E. D. F. c. l. p. 136.*

18. Fidejussor, (*l*) qui pro debitore cambiali inter-

(*h*) add. *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

(*i*) Imo omnes, qui annum ætatis suæ 25. nondum compleverunt, nec mercaturam exercent, cambialiter obligari non possunt, cujusque sint conditionis & status, quin etsi actu militent, aut veniam ætatis impetraverint; aut etsi illi, qui in patria potestate constituti sunt, peculium possideant libere administrandum, vid. *Mandat. reg.* quod *Ord. Proc. Sax. Rec.* subjectum est *sub No. XXVI. §. 1.*

(*k*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. in addit. §. 12.*

(*l*) Si quis cambialibus literis, ut fidejussor, nomen subscripserit, atque, debitore non solvente, se soluturum promiserit, per *Ord. Proc. Sax. Rec. in addit. §. 18.* cambialiter conveniri potest, licet ad cambialem rigorem expresse

interceſſit, jure cambii non tenetur, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 3. th.* 11. *not. un. p. 619.* & *lib. 4. tit. 30. th. 4. not. 5. p. 1174. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 172.*

de

FORMA LITERARUM CAMBIALIUM.

1. Literæ cambiales pro forma requirunt, ut in illis mentio fiat verbi: **Wechſel,** (*m*) **oder Wechſel-Brieff:** quo omiſſo habentur pro alio obligationis inſtrumento, ita, ut ex illis cambialiter agi non poſſit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 22. Berger. p. 1. Supplem. ad E. D. F. tit. 5. §. 11. p. 48. Horn. cl. 11. R. 100.* licet vocula: *ſola*, in iis contineatur, *Barth. hodeg. for. c. 4.* §. 4. *lit. m. p. 687.* & iisdem clauſula cambialis conſueta: **Des Werths bin wohl vergnügt,** inſerta; imo idem illud inſtrumentum, ut cambiale, jamdum a procuratore recognitum ſit, *Berger. c. l. p. 51. ſeq.* add. & *ipſa E. D. F. tit. 25. obſ. 3. not. 5. p. 760.*

2. Igitur executive ſaltem ex illis agi poteſt, modo pecuniæ acceptæ mentio ſit facta, ſeu hæc inſerta clauſula: Valuta **von ihm baar empfangen,** vel, **des Werths bin durch Wahren vergnügt,** *Berg. p. 1. ſuppl. ad E. D. F. tit. 5. th. 11. p. 48. Barth. c. l. §. 1. lit. a. p. 663.* **Königke in Anmerck. über die Leipziger Wechſel-Ordn.** §.

L 3. verb.

ſe non obligaverit; quin imo etiam ejusmodi caventi nec beneficio excuſſionis, nec dilationis, niſi quid tale in ſubſcriptione ſibi reſervaverit, ſuccurritur.

(*m*) Si quis literis, quibus ſe creditori ſuo cambialiter obligavit, adhuc aliam ſummam, cum ſignificatione temporis, quo id fecerit, & quo die ſolutionem præſtare velit, poſtea adjecit, ſuumque ſubſcripſit nomen, etiam intuitu hujus ſummæ cambialiter hodie in Saxonia conveniri poteſt, etiamſi vel maxime cambii aut cambialis rigoris mentionem denuo non adjecerit, *Ord. Proc. Sax. Rec. in addit. §. 17.*

3. verb. Die *Form* und Art der Wechsel-Brieffe. Hac clausula vero omissa, adeoque deficiente causa debendi, nequidem executive exinde agi poterit, *Barth. c. l. Berger. c. l.*

3. Extra Saxoniam autem, ad effectum cambialiter agendi, expressionem vocis: Wechsel, oder Wechsel-Brieff, forsan non requiri suspicatur *Ludovic.* in der Einleit. zum Wechsel-*Proc. c. 2. §. 8.*

4. Imo etiam in Saxonia ex Schedula, super merces creditas, accepta, hujus tenoris: Ich Endes benannter bekenne hiermit, vor erkauffte und tüchtige Wahren schuldig zu seyn . . . Thaler . Groschen an N. die gelobe ich ihm, oder getreuen Brieffs-Inhabern auf . . . danckbahrlich zu bezahlen, contra mercatores cambialiter agi potest, vid. *Mandat. Elect. Sax. d. 3. April. 1683.* quod habet *D.* Königke in dem Anhang zur Leipziger Wechsel-Ordn. *p. 20. seq.* add. *Ludov. c. l. §. 10.*

5. Cambialem quoque effectum habent obligationes, in quibus quis solutionem promittit secundum jus cambiale, *Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 22. Barth. hodeg. for. c. 4. §. 1. lit. a. p. 662.*

6. Illa tamen clausula, usurpata in instrumento emtionis venditionis, vel locationis conductionis, exceptionem non adimpleti contractus, & in chirographo, si ex isto intra biennium agatur, exceptionem non numeratæ pecuniæ non tollit; ut itaque in utroque casu, oppositis his exceptionibus, effectus illius clausulæ non nisi ultimo demum circa executionem sese exerat, *Barth. c. l. p. 663.* add. *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. tit. 5. §. 7. p. 116. seq.*

7. Plane inter mercatores, contra instrumentum mutui, clausula cambiali munitum, exceptioni

non

non numeratæ pecuniæ locum non dari, tradit *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 4. th. 4. not. 4. p. 631.*

8. Expreſſio valutæ, ſeu clauſulæ: Des Werths bin ich von ihm vergnügt, neceſſaria eſt ſecundum *Ordin. Camb. Marchic. & Magdeb.* vid. *Ludovic.* Einleit. zum Wechſel-*Proc. c. 2. §. 6.* non autem ſecundum *Ordin. Camb. Lipſ. §. 3.* aliasque, quas adducit *Ludovic. c. l.* add. *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 4. lit. q. p. 691. Berger. p. 1. ſupplem. ad E. D. F. cent. 1. conſil. 58. p. 801.*

9. Literæ cambiales & præ- & cognomine ſunt ſubſcribendæ, *Ord. Merc. Lipſ. tit. 13. verſ.* nachdem. *Barth. c. l. lit. s. p. 692.* Sola vero ſubſigillatio non ſufficit, licet vel maxime ſignum crucis juxta pictum inveniatur, *Ludovic. d. c. 2. §. 9.* diſſentit *Zipffel. in tr.* Von Wechſel-Brieffen, *Sect. 7. p. 252.*

10. Quid vero, ſi a pluribus ſociis communi forte omnium nomine, & quaſi collectivo, v. g. Langermanniſche Wittbe und Erben vel: ſolis cognominibus expreſſis, Fiſch und Krebs, Richter Gebrüder, item: Die Wölffe Gebrüder; vel unius ſaltem præ- & cognomine, ſocii vero haud expreſſo, v. g. Haunß Jacob Pfitzer und Sohn, conſcriptæ ſint literæ cambiales traſſatæ? non niſi præſtita cautione ſolutionem faciendam, vel pecuniam deponendam eſſe, cenſet *Barth. c. l.*

11. Quær. An propria cujusque ſociorum manu ſubſcriptio nominum in cambialibus fieri debeat, aut ſufficiat, ſi unus, utriusque nomine, inſcio vel abſente ſocio, ſubſcribat, v. g. Johann Paul Schmidt, und George Schlöſſer? Prius requiri, poſterius autem non ſufficere, putat *Barth. c. l.* ubi præjudicium, contraria tamen quoque reſponſa adducit.

12. Quod ſi inter rubrum & nigrum contrarietas deprehendatur, & in illo major, quam in hoc contineatur ſumma, extenſioni potior ſides tribuenda, maxime cum in hoc literis ſumma expreſſa ſit, in illo vero Zifferis tantum, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 4. lit. d. p. 679.*

DE TEMPORE SOLUTIONIS CAMBIORUM.

1. Tempus deſtinatæ ſolutionis in literis cambialibus nunquam omitti poteſt, & ſi id ex oſcitantia factum, proxime ſecuturas nundinas tacite ſubintelligendas eſſe, tradit Heydiger von Wechſel-Recht, c. 7. §. 3. p. 62.

2. Sed ita rigoroſe & cambialiter, paratiſſima perſonali executione, ad ſolutionem agi non poſſe: ex æquo tamen a judice certum ſolutionis terminum præfigendum eſſe, putat *Barth. c. l. lit. k. p. 682.*

3. Plane ſi nullum ſolutionis tempus in cambio ſit expreſſum, in dubio ad tempus conſuetudinarium in illo loco, ubi cambium ſolvendum, reſpexiſſe Traſſantem, quod interdum per vocem: *uſa*, vel *a uſo*, exprimere ſolent mercatores, putat *Stryck. de cautel. contract. ſect. 3. c. 5. §. 15.*

4. In cambiis regularibus, h. e. Meß-Wechſeln, ſo in denen Meſſen zu bezahlen gezogen ſind, ſolutio, tempore conſueto, zur gewöhnlichen Zahlungs-Zeit, præſtanda, primis ſtatim diebus, als Montag, Dienſtag, Mittwoche, ſecundæ ſeptimanæ, der Zahl-Woche, fieri & exigi poteſt, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 4. lit. k. p. 682. & lit. o. p. 688.* ubi hanc ſententiam contra diſſentientes defendit, & reſponſo Scabinorum Lipſienſium, nec non propria experientia probat.

5. Promiſſio ſolutionis, prima nundinarum Lipſienſium ſeptimana præſtandæ, ſine effectu eſt, niſi

feriis

feriis etiam nundinarum expresse renunciatum sit. Comparens tamen debitor, & recognoscens detineri potest, quamvis, facta recognitione, de nundinarum feriis deinde excipiat, quia per factam recognitionem suo juri renunciasse censetur debitor, secundum tradita *Barthii c. l. lit. c. p. 677.*

6. In cambiis irregularibus, iisque trassatis, tempus solutionis præstituitur, vel a vista, i. e. visis cambiis, **stracks Aussichts**, in continenti, **gleich beym Anschauen der angekommenen Wechsel**; quæ sive dominica, sive aliarum feriarum die præsententur, statim acceptandæ, & ad minimum intra 24. horarum spatium solvendæ sunt, **Leipziger Wechsel-Ordn.** *§. 15. Barth. hodeg. for. c. 4. §. 4. lit. w. p. 698. Ludovic.* **Einleitung zum Wechsel**-*Proc. c. 4. §. 63.*

7. Vel tempus solutionis præstituitur **auff** 3. 4. &c. **Tage oder Wochen Nachsicht**, ubi tempus solutionis a die acceptationis, connumeratis diebus feriatis, computatur: quodsi vero quis eas, prima statim vice præsentatas, haud acceptet, sed acceptationem differat, a tempore primæ præsentationis terminus solutionis computatur, **Leipziger Wechsel-Ordn.** §. *15. Ludovic. c. l.* §. *64.* add. *Barth. c. l. lit. x.*

8. Vel tempus solutionis præstituitur, a dato, **oder nach** dato, e. g. **binnen** 8. **Tagen, oder Wochen**, in quibus tempus solutionis, non a die acceptationis, sed a die post datas literas cambiales, sequenti, inclusis diebus feriatis, connumeratur, **Leipziger Wechsel-Ordn.** *§. 15. Ludovic. c. l.* §. *65. Barth. c. l. lit. y.*

9. Vel tempus solutionis præstituitur ad certum diem, v. g. **den** 1. Jun. in quibus ille ipse dies est terminus solutionis, nisi lege aut consuetudine introductum sit, ut die demum sequenti exigi possit solutio,

Ludovic. c. l. §. 66. vel, medio Februarii &c. tunc in Saxonia tempus ſolutionis incidit in 14.diem ejusdem menſis, **Leipziger Wechſel-Ordn. §. 15.** add. *Ludovic. c. l. §. 67.*

10. Vel tempus ſolutionis præſtituitur: à uſo, in quibus tempus ſolutionis pro varietate locorum varium eſt; in Saxonia autem a tempore acceptationis 14. dies ad ſolutionem indulgentur, connumeratis diebus feriatis, **Leipziger Wechſel-Ordn.** *§. 15.* vid. *Voigt. de camb. p. 52.* **Heydiger von Wechſel-Recht** *c. 3. p. 27. Ludovic. c. l. §. 69. Barth. c. l. lit. u.* ubi etiam de diebus dilatoriis, Diſcretion-**oder** Reſpit-**Tägen**, agunt, qui vero in Saxonia locum non habent, **Leipziger Wechſel-Ordn.** §. 15. *Ludovic. c. l.* §. 77.

11. Ubi duplices, vel etiam triplices datæ ſunt literæ cambiales, acceptans neutram ſine altera ſolvere tenetur: ſimpliciter tamen, ſub prætextu deficientis primæ, vel ſecundæ, ſolutionem recuſare non poteſt, ſed pecuniam judicialiter deponere tenetur ad minimum, usque dum omnes ſint traditæ, vel cautio ſufficiens atque indemniſatio ſit præſtita, **Leipziger Wechſel-Ordnung** *§. 11.* **Heydiger von Wechſel-Recht**, *c. 7. p. 67. Barth. bodeg. for. c. 4.* §. 4. *lit. n. p. 687.*

de CAMBII PRÆSENTATIONE, ACCEPTATIONE ET PROTESTATIONE.

1. Accepta tratta, &, ſi plures, ad minimum prima, ſi a viſta, vel **auff gewiſſe Zeit Nachſicht**, vel a uſo, determinata fuerit ſolutio recta, vel ſtylo mercantili loquendo, a drittura, a præſentandum ei, in quem directa eſt, nec non ad acceptandum illam, & quidem primo poſtarum die, transmitti debet: in quo ſi mora

com-

committatur, & trassatus interea bonis labatur, periculo remittentis est, Leipziger Wechsel-Ordn. §. 28. *Ludovic.* Einleit. zum Wechsel-*Proc. c. 4. §. 10. Barth. c. l. lit. i. p. 681.*

2. An quoque literæ cambiales, in quibus certum solutioni tempus præfixum est, v. g. a dato in 4. Wochen, statim sint transmittendæ? inter se non conveniunt Dd. Affirmativam tenet Königke in den Anmerck. der Leipziger Wechsel-Ordn. §. *28.* Quocum etiam facit *Ordin. Camb. Dant. art. 11.* Negativam vero, ceu veriorem, nisi aliud introductum sit, consiliis mercatorum, Paroires, & Responso Facultatis Hallensis innixus defendit *Ludovic. c. l.* §. *11. & 12.*

3. Quodsi tales literæ in certum aliquod tempus, vel diem, v. g. medio vel d. 15. Jul. vel tribus, quatuor, aut sex septimanis a dato, directæ, Trassato aliquot dies vel septimanas ante præsententur, acceptare eas, nisi decimo quarto præcedente solutionis terminum die, haud tenetur: volens tamen anticipare illum acceptationis terminum potest; nec revocare trassans ante 14. dies præsentatas & acceptatas valet, *Barth. c. l. lit. o. p. 690. & lit. y. p. 698.*

4. In cambiis regularibus, h. e. Meß-Wechseln, statim a primo nundinarum vernalium & autumnalium die ad veneris diem primæ hebdomatis, ad horam usque ante meridianam decimam; in hyemalibus vero ad ultimum finiendas nundinas præcedentem diem præsentatio & acceptatio fieri debet, Leipziger Wechsel-Ordn. *§. 4. & 5.* & licet præcedens dominicum dies etiam, lege humana, feriatus sit, eo nihilominus & præsentatio, & acceptatio, vel protestatio

ſtatio facienda eſt, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 16. ibique lit. a p. 741. & lit. c. p. 743.*

5. Ante acceptas aviſorias literas acceptare cambiales nemo tenetur, **Leipzig. Wechſel-Ordn.** §. 27. Quod ſi tamen quis anticipando acceptare velit, nihilominus traſſantem ſibi ad reſtitutionem habet obligatum, tametſi forte a traſſante deinde in aviſoriis literis acceptatio & ſolutio inhibeatur, per tradita *Barthii c. l.* §. 4. *lit. l. p. 685.* diſſentit *Titius in jur. priv. lib. 6. c. 20. §. 34. & 37.*

6. Eodem modo in literis cambialibus regularibus, **Meß-Wechſeln**, acceptans, prima etiam nundinarum hebdomate, ſolutionem facere, atque traſſantem ad reſtitutionem ſibi obligare poteſt, *Carpz. dec. 132.* Cum, tametſi etiam ad ultimum usque ſolutionis diem eam diſtuliſſet, & interea præſentans foro ceſſiſſet, ob id tamen nihilominus acceptans ut debitor fugitivi, acceptatas cambiales literas, contradicente quantumvis, ob non acceptam promiſſam valutam, traſſante, ad maſſam concurſus ſolvere teneatur, *Barth. c. l. lit. o. p. 689.*

7. In traſſati arbitrio eſt, an aſſignatam in literis aviſoriis proviſionem acceptare velit, nec ne, an vero, prævia proteſtatione, pro honore traſſantis, per honore di lettera, literas cambiales ſolvere, *Barth. c. l. lit. z. p. 699.*

8. Literas cambiales, a traſſato ſub proteſto non acceptatas, unicuique, invito etiam traſſato, per honor di lettera, & quidem ſive in honorem traſſantis, ſive indoſſantis acceptare, & ſolvere licet, ad eum effectum, ut ſolvens traſſantem deinde ex hujusmodi cum proteſto ſolutis literis obligatum habeat, eumque inde ad reſtituendum pro eo ſolutum cambialiter

con-

convenire possit, Leipziger Wechsel-Ordn. §. 17. *Barth. c.l. lit. z. p.699. Ludovic.* Einleit. zum Wechsel-*Proc. c. 4.* §. *58. 59.* Quem acceptantem per honor di lettera recusare non potest creditor, sive possessor literarum cambialium, Leipziger Wechsel-Ordn. *c. l. Ludovic. c. l.* §. *60.*

9. Acceptans a conto tertii solvere tenetur, tametsi tertius iste solvendo esse desinat, nec regressum contra trassantem habet, *Zipffel.* von Wechsel-Briefen. *Sect. 6. p. 162.* nisi trassantis nomine jubeatur, & saltem ratione recipiendæ suæ pecuniæ ab hoc apud tertium assignetur, *Barth. hodeg. for. c. 4.* §. *4. lit. z. p. 704.*

10. Acceptatio literarum cambialium expressis verbis, subscriptoque præ-& cognomine, cum die & mense fieri debet, Leipzig. Wechsel-Ordn. §. *8. Barth. c. l. lit. bb. p. 704.*

11. Acceptatio conditionalis pro pure facta habetur, & acceptans inde cambialiter conveniri potest, *Barth. c. l. p. 505.* dissentit Königke in den Anmerckungen der Leipzig. Wechsel-Ordn. *ad* §. *8. p. 26.* Quamvis ad melius esse spectat, si, non pure facta acceptatione, præsentans protestetur, transsantique, protestum transmittat, *Barth. c. l.*

12. Acceptante in solvendo cessante, institutam contra eum actionem præsentans derelinquere, & ad indossantem suum, vel trassantem, si immediate ab hoc cambiales habeat, retrogredi potest, Leipziger Wechsel-Ordn. §. *20. Barth. c. l.*

13. Ut robur & effectus cambialium literarum conservetur, formalia præsentationis præprimis observanda sunt, quæ consistunt in eo, ut 1) debito tempore fiat, & 2) non facta acceptatione, vel non secuta

ſolutione, proteſtum elevetur, & traſſanti transmittatur, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 16. p. 740.* Et indoſſatus æque, ut primus accipiens, fatalia hæc præſentationis, &, non ſecuta acceptatione, proteſtationis ſtricte obſervare, & indoſſanti proteſtum ſtatim transmittere debet, *Barth. c. l. §. 7. p. 720. & §. 18. p. 745.*

14. Si ſimpliciter recuſata fuerit acceptatio, tunc ſtatim, prima occaſione, proteſtum cum ipſis literis remittitur, Leipzig. Wechſel-Ordn. *§. 5.* Sin autem ſaltem ſub conditione ſuſpenſiva, quousque forte adviſæ non ſecutæ, vel valuta nondum accepta, tunc proteſtationis quidem inſtrumentum ſtatim, proxima poſtarum die, transmittitur, literæ vero reſervari debent ad tempus usque ſolutionis, & liberum interea eſt debitori, acceptare adhuc, & ſolvere velit, adeo ut, ſi, literis cum ipſo proteſto transmiſſis, traſſatus, ſolutionis die, offerret ſolutionem, ob defectum autem literarum cambialium eam non faceret, & caſu deinde bonis laberetur, præſentans ex culpa traſſanti ad intereſſe teneatur, *Barth. c. l. §. 18. p. 745.*

15. Ob non factam ſolutionem, vel acceptarum jamdum, vel non pure & ſimpliciter recuſatarum literarum, pro conſervando, adverſus indoſſantes, vel traſſantem, regreſſum, proteſtum fieri & elevari, h. e. transmitti una cum literis debet, *Barth. d. §. 18. p. 746.*

16. Non quidem ipſis indoſſantibus, vel traſſantibus ne præſentans, ſemetipſum armis & probandi mediis privet, ſed tertio, qui ab iis ſolutionem exigat, transmittendum eſt proteſtum cum literis: niſi præſentans, ſolo transmiſſo indoſſanti, de non facta ſolutione, proteſto, acceptatas literas retinere, & ex iis acceptantem prius convenire vellet; quod non tantum, ſalvo regreſſu, facere, ſed & dimittere rurſus acceptantem,

tem, & contra indoſſantem agere ei permiſſum eſt, **Leipzig. Wechſel-Ordn.** §. 20. *Barth. c. l.*

17. Transmiſſo, ob non pure recuſatam acceptationem, ſolo proteſto, indoſſans vel traſſans indosſato vel remittenti ad præſtandum cautionem fidejuſſoriam vel pignoratitiam obligatur; ſuperveniente vero deinde altero, de non ſecuta ſolutione, confecto proteſto, cum literis cambialibus, in continenti, **alsbald, nach Wechſel-Recht**, ad ſolutionem ſortis & uſurarum, nec non præſtationem damni & expenſarum tenetur; quod multo magis tum obtinebit, ſi, pure & ſimpliciter denegata acceptatione literæ cum proteſto recurrant, **Heydiger Anleit. zum Wechſel-Recht** *p. 94. Barth. d. §. 18. p. 747.*

18. In propriis literis, neque præſentatione, neque acceptatione, neque proteſtatione opus eſt, quamdiu inter ipſum creditorem & debitorem res agitur. At ſi transportatæ ſint in manus tertii, perinde, ut in traſſatis formalia ſeu fatalia præſentationis ſtrictiſſime ſunt obſervanda, **Leipziger Wechſel-Ordn.** §. 4. *&* 12. *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 17. p. 744.*

19. Proteſtationem præſentatio præcedere debet, nec illa absque hac fieri poteſt, nec regreſſus contra indoſſantem vel traſſantem prius datur, *Barth. c. l. §. 16. lit. b. p. 742.*

20. Neglectis præſentationum & proteſtationum ſolennibus, literas non acceptatas tenenti, ſeu præſentanti nullus adverſus indoſſantem vel traſſantem conceditur regreſſus, niſi campſor ſeu traſſans ſciverit, illum, in quem facta eſt tratta, non eſſe ſolvendo: tunc enim campſario ſeu remittenti competit actio doli, ſuperque eo locum habet jurisjurandi delatio, teſte *Bergero in ſupplem. ad proc. exec. th. 48. p. m. 15.* Sed in propriis indoſſatis debitorem ſolum, &

in ac-

in acceptatis acceptantem sibi obligatum talis creditor habet, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 19. p. 747.*

21. Protestatio cambialium non solutarum solennis, in *Ordin. Camb. Lips.* præscripta, inter mercatores quidem imprimis obtinet: notificatio tamen non factæ solutionis inter non-mercatotes minime remissa, sed indossanti, priusquam debitor solvendo esse desinat, facienda est, alias, desinente postea esse solvendo debitore, periculo indossati hic neglectus cedit, *Barth. hodeg. for. §. 7. p. 720.*

de

INDOSSAMENTO.

1. Ex indossamento (*n*) contra indossantem non minus quam principalem debitorem ipsum cambialiter (*o*) agi posse, rationibus & quotidiana praxi probat *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 6. p. 717.* add. **Kônigke in den Anmerck. über die Leipzig. Wechsel-Ordn.** *§. 11. n. 1. p. 32. Ludovic.* **Einleitung zum Wechsel-***Proc. c. 4. §. 32.* dissentiunt *Berger. E. D. F. in supplem. tit. 5. p. 1771.* add. *Mencken. tract. Synopt. proc. disp. 1. §. 58. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 173.*

2. Imo indossantem, ratione omnium aliarum clau-

(*n*) Quodvis cambium, etiamsi in isto vocabulum: commiss, vel ordre, omissum sit, indossari potest, vid. *addit. ad Ord. Proc. Sax. Rec. §. 15.*

(*o*) de quo hodie eo minus dubitatur, quo clarius in *addit. ad Ord. Proc. Sax. Rec. §. 13.* cautum est, ut indossatarius indossantem cambialiter convenire possit, modo solutionem præstituto die sollicitaverit, eaque non secuta protestatus fuerit, idque vel curru publico, **mit der Post,** vel alia occasione intra octiduum indossanti notificaverit: nam hoc omisso, vel indossatario in prolongationem cambii, vel alia ratione in dilationem consentiente, regressu contra indossantem plane excidit.

683

claufularum, in literis cambialibus expreffarum, e. g. ratione bonorum fuorum & hypothecæ, nec non renunciationis privilegii nundinarum, teneri, putat *Barth. c. l.* diffentiunt Kônigke *c. l. Ludovic. c. l.*

3. Indoffamenta in bianco, Lipfiæ, aliisque in emporiis nonnullis, abrogata funt: non tamen omni penitus deftituuntur effectu. Nam etfi producenti, utpote neque in ipfis literis neq; in indoffamento nominato, obftet illegitimationis exceptio, nec fola posfeffio, fine titulo, fufficiat, nihilominus tamen, iis recognitis, cum ob defectum completi indoffamenti recognitionem declinari haud poffit, ad deponendum pecuniam, vel, præftita cautione, exfolvendam, cambiali jure adigitur, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 5. p. 706. ibique lit. g. & h. p. 716.* confer. *Berger. p. 2. fupplem. ad E. D. F. tit. 5. §. 8. p. 120. feq.*

4. Cautio tamen idonea, quæ præftita eft, ut cambialium poffeffor pecuniam ex depofito confequi poffit, non omnem melioris legitimationis probationem penitus tollit, præprimis fi cedens bonis lapfus fit, & creditores illius probationem urgeant, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 5. lit. c. p. 710.*

5. Imo non indoffatas cambiales literas recognofcendas, vel pro recognitis habendas effe, & ad depofitionem pecuniæ, debitorem obligari, tradit *Barth. d. §. 5. lit. g. p. 716.* ubi etiam, quod tradens alicui cambiales alienas, ad indoffandum eas, invitus teneatur.

6. Exceptioni illegitimationis occurrere poteft actor, fi ante motam actionem, & productas in judicio ad recognofcendum cambiales literas indoffamentum compleat, utut ex protefti inftrumento incompletum fuiffe liqueat, *Barth. d. §. 5. lit. f. p. 714.* Nihil enim

enim intereſt, ipſe indoſſans, an, eo etiam inſcio, alius quicunque indoſſamentum compleverit, *Barth. c. l. p.715.* add. *Berger. p. 2. Supplem. ad E.D.F. tit. 11. §.23. n. 4. p. 356.* diſſentit *Ludovic.* Einleit. zum Wechſel-*Proc. c. 4. §. 26.*

7. Caute & circumſpecte in expletione vacui indoſſamenti procedi debet, ſi indoſſans forte fugitivus, aut bonis lapſus ſit, ne in illud tempus, quo de menſa jam ſurrexit, ſicque alienandi, & cambiales transportandi poteſtatem amplius non habuit, concipiatur. Quanquam, ſi errore id factum, tenens illud teſtibus aut aliunde probare poteſt, *Barth. c. l. p. 714.*

8. Quomodo vero ſe legitimare poteſt literas in bianco indoſſatas producens? Rſp. probare debet, datas ei & ceſſas forte in ſolutum illas ab indoſſante eſſe: quod fieri poteſt vel per ſolam indoſſantis confeſſionem, modo adhuc ſit ſolvendo, & integræ fidei, ſi enim bonis lapſus ſit, in teſtem haud admittitur, nec juratum ejus teſtimonium ad ſuppletorium ſufficit; vel per literas ad cambiales, ſive ſimul, ſive etiam poſtea, ante lapſum bonorum, transmiſſas, ſe referentes; aut per teſtes, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 5. lit. c. p. 707. ſeq.*

9. Quæritur: an poſſeſſor cambialium in uno eodemque libello ſuper legitimatione, vel indoſſamento in bianco, eum in finem, expreſſo loco & die, dato, ut pro lubitu illud extenderet, vel literas cum indoſſamento illo in bianco alienaret, deferre juramentum, ipſarum vero literarum recognitionem a reo ſummariter exigere poſſit? Id quod affirmat, ipſe tamen vacillans, *Barth. c. l. p. 710. ſeq.*

10. Mentio valutæ in indoſſamentis quidem non

non est necessaria, nonnunquam tamen utilis ad hoc, ut exinde, tanquam ex titulo, & causa dominii translativa, constet, indossatum dominum illarum literarum esse: Sin omissa fuerit, ut plerumque fieri solet, & in sequenti formula factum, verbis: **Vor uns an Herrn N. soll uns gute Zahlung seyn**, mandatarius potius saltem, nec pecunia ejus esse creditur. Hinc non solvendo existente indossato, si in natura adhuc pecunia in bonis illius reperiatur, vindicari ab indossante, vel, si expensa, cum aliis creditoribus in concursu liquidari & repeti poterit. Imo ab eo, cui talis indossatus ulterius literas istas cessit, illæ vindicari, quin & pecunia isti soluta condici potest, *Zipffel*, **von Wechsel-Brieffen** *p. 135*. Videndum tamen esse, quid actum sit, & annon jurisjurandi delatione cessio obtineri queat, monet *Barth. c. l. lit. c. p. 706. seq.*

11. Lipsiæ autem, cum nec valutæ expressio in literis cambialibus requiratur, multo minus in indossamentis utilis, vel necessaria est, quoad effectum scil. obligationis, utque acceptans exinde conveniri, & ad solvendum jure cambiali compelli possit, *Barth. c. l. p. 707.*

12. Annus, mensis & dies in subscriptione indossamenti exprimendus, **Leipzig. Wechsel-Ordn.** §. *11.* quo exinde constare possit, indossans fugitivus forte eo tempore adhuc in tali statu fuerit, ut alienare, & transferre cambiales in alios potuerit, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 5. lit. d. p. 711.* Ut vero locus simul exprimatur, necesse haud est, *Barth. c. l. p. 712.*

13. Subscriptionem indossamenti, & præ- & cognominibus cedentium expressis, non minus, ac acceptationem, fieri debere, adeo ut nec literæ initiales prænominis cum cognominibus, nec sola cognomina,

nec

nec nomen collectivum, sufficiant, docet *Barth. c. l. lit. e. p. 712. seq.* ubi etiam, quod multo magis indossati præ-et cognomen exprimendum sit. Plane prænomen indossati haud requiri, responderunt Scabini Lipsienses, teste *Bergero p. 2. Supplem. ad E. D. F. in additam. ad tit. 5. §. 5. p. 1782.*

de

PRÆSCRIPTIONE CAMBIORUM.

1. Præscriptio literarum cambialium propriarum est annalis, & trassatarum menstrua, a die solutionis, **von der Verfall-Zeit**, computanda, **Leipziger Wechsel-Ordn.** *§. 32.* Quæ dispositio, cum sit Saxonica, annus quoque Saxonicus, h. e. cum 6. septimanis & 3. diebus, subintelligitur, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 23. ibique lit. b. p. 757.* add. *Ludovic.* **Einleitung zum Wechsel**-*Proc. c. 11. §. 3. seq.*

2. Quodsi vero creditor ante elapsum illum annum Saxonicum decedat, heredibus ejus adhuc alius conceditur annus, intra quem cambialiter agere possunt; qui duplicatus annus etiam ad pias causas extenditur, **Leipziger Wechsel-Ordnung** *§. 32. Ludovic. c. l. §. 5.*

3. Hæc annalis & menstrua præscriptio (*p*) in gratiam saltem mercatorum, in *Ordin. Camb. Lips.* introducta est, adeoque ad non mercatores haud extendenda, quippe quorum respectu ordinaria (*q*) obtinet præscriptio, *Ludovic. c. l. §. 17. Barth. hodeg. for. c. 4. §. 26. p. 764.*

4. Quid

(*p*) Quæ adhuc hodie obtinet, *addit. ad Ord. Proc. Sax. Rec. §. 16.*

(*q*) Hodie vero jus cambialiter agendi ad quadriennium est restrictum : quo elapso literæ cambiales vim chirographi habent, *addit. ad Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

4. Quid si creditor est mercator, debitor vero non-mercator, aut vice versa, creditor est non-mercator, debitor vero mercator? Casu priori ordinaria; posteriori autem menstrua vel annalis præscriptio obtinet, *Barth. d. §. 26. ibique lit. b. p. 764. & 766. Ludovic.* **Einleitung zum Wechsel**-*Proc. c. 11. §. 17. 18. 19.* quoad posteriorem casum dissentit Facultas juridica Lipsiensis, nec non **Königke** *in not. ad Ord. Camb. Lips. §. 32. verb.* **und der** *Creditor.*

5. Imo nequidem mercatores, in alio, quam judicio mercatorio Lipsiensi, conventi, hac privilegiata præscriptione se tueri possunt, *Barth. d. §. 26. p. 764.* confer. tamen *Ludovic. c. l. §. 20.* ubi, quod mercator, caractere Consiliarii vel Commissarii donatus, exceptione hujus præscriptionis uti possit, licet non in judicio mercatorio Lipsiensi, sed in suprema Curia Provinciali conveniri possit, add. *Küstner. disput. de menstr. & ann. præscript. liter. cambial. §. 26.*

6. Si creditor, præprimis extraneus commissoriale, a Potentissimo Rege & Electore, ad Senatum oppidanum, vel Præfectum, Rescriptum arrestatorium contra extraneum debitorem Lipsiam forte venientem, obtineat, exceptioni hujus præscriptionis locum dari, Scabinos Lipsienses aliquando pronunciasse: devoluta autem in Supremum Appellationum Tribunal Dresdense causa, sententiam illam reformatam esse, refert *Barth. d. §. 26. lit. a. p. 764. seq.*

7. Si duo sint debitores correi, alter mercator, alter non-mercator, licet creditor, dum mercatorem convenerit, exceptione præscriptionis a limine judicii sit repulsus, nihilominus non-mercatorem adhuc in

 solidum

ſolidum convenire poteſt, *Barth. d.* §. *26. lit. b. p. 766. ſeq.*

8. Literas cambiales manuales, easque extra Lipſiam, & ſine ejus reſpectu, concinnatas, expirare anno affirmaſſe Scabinos Lipſienſes, negaſſe vero Facultatem juridicam Wittebergenſem teſtatur *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. in additam. ad tit. 5. §. 5. p. 1782. ſeq.*

9. Etiam indoſſatario opponi poteſt exceptio præſcriptionis privilegiata, *Barth. hodeg. for. c. 4.* §. *23. lit. b. p. 758.* Milites tamen ob neceſſariam, ſcil. militiæ, cauſam abſentes contra lapſum præſcriptionis reſtituuntur in integrum, *Barth. c. l.*

10. In cambialibus propriis, indoſſatarius, exceptione præſcriptionis, repulſus, deinde vero contra indoſſantem agens, ab eodem, eadem exceptione repelli poteſt, *Ludovic.* **Einleitung zum Wechſel-** *Proc. c. 11.* §. *8.*

11. In literis traſſatis præſcriptio menſtrua in eo duntaxat caſu obtinet, ſi præſentans contra acceptantem agere velit; adeoque non eſt extendenda ad hunc caſum, ſi traſſatus acceptationem recuſet, eoque ipſo præſentans contra traſſantem retrogrediatur; nec ad hunc: ſi acceptans cambium ſolverit, ex eoque agere contra traſſantem poſſit: in his enim caſibus non niſi præſcriptio ordinaria locum habet, *Küſtner. in diſp. de menſtr. & ann. præſcript. liter. cambial.* §. *11. 12. Ludovic. c. l.* §. 7.

12. Præſcriptio annalis ſive menſtrua non eſt exceptio realis, nec ipſam obligationem tollit, ſed modum agendi cambialem ſaltem in judicio mercatorio impedit, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 26. lit. b. p. 767.* Nam, licet cambium præſcriptione illa privilegiata obli-

obliteratum, ita ut nequidem vim chirographi habeat, creditor tamen jus ſuum perſequi illudque vel ex libris mercatoriis, vel juramenti delatione, vel teſtibus probare poteſt, pro re nata inſtituto vel ordinario, vel ſummario proceſſu, *Ludovic.* Einleit. zum Wechſel-*Proc. c. 11. §. 21.*

13. Interrumpitur præſcriptio per prolongationem, ſeu prorogationem, ſubſcriptis forte a debitore verbis: prolongiret biß Jubilate Meſſe, 1727. Nec hac prolongatione cambium mutui naturam recipit, ceu contra *Volckmannum* emendatum notat *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 24. p. 759.*

14. Nec minus interrumpitur præſcriptio per inſtitutam actionem, ut, ſi prævia debitoris citatione, creditor originale cambium producat, libellum actionis proponat, & cambialium recognitionem exigat, emanentis vero contumaciam accuſet, *Barth. c. l.* §. *24. & 25. p. 759. & 761.* Quod requiritur, etiamſi indultum moratorium conſecutus ſit creditor, *Küſtner. diſput. de menſtr. & ann. præſcript. lit. cambial.* §. *51.* add. *Barth. d. §. 25. lit. a. p. 763.* diſſentit *Ludovic. c. l.* §. *15.*

15. Sola citatio ad interrumpendam præſcriptionem non ſufficit, *Barth. d. §. 25. p. 762.* diſſentit *Ludovic. c. l.* §. *14.* Diverſimode Scabinos pronunciaſſe Lipſienſes, ipſe teſtatur *Barth. c. l.* Nec ſufficit proteſtatio, de jure ſuo cambiali contra debitorem conſervando, juxta cum productione cambialium in judicio facta, *Barth. d. §. 25. p. 760.* Nec proteſtum de non ſecuta ſolutione, *Ludovic. c. l. §. 11. Küſtner. d. diſput.* §. *11.* diſſentit Königke *in not. ad Ordin. Camb. Lipſ. §. 32. verb.* gehalten, *nec non verb.* es ſey deß wegen *proteſtirt* oder nicht.

de
ALIIS EXCEPTIONIBUS, QUÆ CONTRA LITERAS CAMBIALES LOCUM HABENT, VEL NON.

1. Effectus literarum cambialium non tantum exceptione deficientium formalium, ſed & aliis incontinenti liquidis, ut: compenſationis, aut ſolutionis, elidi poterit, indiſtincte, ſive ipſe creditor eas adhuc habuerit, ſive transportatæ illæ fuerint in alios, *Barth. hodeg. for. c.* 4. §. *21. p. 750. ibique lit. a. p. 751.* add. *Ludovic.* Einleit. zum Wechſel-*Proc. c. 11.* §. *1. ſeq.* & §. *31. ſeq.*

2. Aſt in foro Electorali Saxonico propter *mandatum* (r) *de an. 1699.* exceptio ſolutionis non aliter contra indoſſatarium, ſeu ceſſionarium cambialem valet, quam ſi de illa ex ipſis literis cambialibus conſtet; neque etiam compenſatio alia, quam quæ ex proprio ceſſionarii contractu nata eſt, attendi debet, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 108.* add. *Berger. El. Proc. Exec. th. 53.* & *E. D. F. tit. 11. obſ. 6. not. 1. p. 402. nec non p. 2. Supplem. tit. 11.* §. *23. p. 355.* Niſi indoſſatarius ſaltem ſit mandatarius ad exigendam pecuniam, *Ludovic. c. l.* §. *32. 35. Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 130.*

3. Nec debitor, in proceſſu cambiali condemnatus, pecuniam deinceps ab indoſſatario, per modum reconventionis, repoſcere poteſt, quamvis pecunia non cedentis fuerit, ſed ceſſionarii, idemque confiteatur, pecuniam cedenti exſolutum eſſe, modo literæ cambiales in perſonam ipſiusmet cedentis fuerint

(r) quod *Ord. Proc. Sax. Rec. ſub N. XXVIII.* adjectum eſt.

rint conceptæ, & tempore ſolutionis a ceſſionario detineantur, neque hic in dolo verſetur. *Berger. p. 2. ſupplem. ad E. D. F. c. l. Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 204.* Qui tamen plane contrarium ſtatuit *p. 7. obſ. 131.*

4. Non vero aliis exceptionibus (*s*) incontinenti liquidis, per memoratum mandatum, via præcluſa eſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 5.*

5. Compenſationi proxima eſt confuſio, qua cambiales extinguuntur, puta: ſi, repetitis aliquot indoſſamentis, ad ipſum traſſantem revertantur, quia idem tunc ſit debitor & creditor, ſibique adeo ipſi ſolviſſe, liberatis ſimul indoſſantibus, intelligitur; Adeo ut, ſi a traſſante denuo ulterius indoſſentur, indoſſamentum tale debitoris pro novo potius cambio habendum ſit, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 21. ibique lit. b. & §. 22. p. 751. ſeq.*

6. Exceptio non acceptæ valutæ, ſeu non numera-

(*s*) Imo memoratum mandatum de an. 1699. in *addit. ad Ord. Proc. Sax. Rec. §. 15.* non ſolum ad *exceptionem pacti de non petendo*, ſed & ad *omnes reliquas exceptiones*, quæ ex *facto* indoſſantis deſcendunt, extenditur, ita ut nec hæ exceptiones indoſſatario amplius ad ſiſtendum rigorem cambialem a debitore indoſſato opponi poſſint, licet vel maxime in indoſſamento *Valutæ* mentio facta ſit nulla. Interim vero ſi ejusmodi exceptiones ſint prægnantes, & præprimis cambium ſuper debito, ex luſu contracto, über eine Spiel-Schuld, datum, aut alia ſubſit ſimulatio, tam indoſſans, quam indoſſatarius, ſi ſcil. hic earum exceptionum notitiam habuerit, aut in dolo conſtitutus ſit, debitori duplum, & quidem juxta *rigorem cambii* reſtituere tenetur, ſimulque arbitrarie puniri poteſt; quin imo debitor ſi probabiles conjecturas adducit, ad *depoſitionem cambialis debiti* admittitur, vid. *addit. ad Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

meratæ pecuniæ contra literas cambiales locum non habet, *Carpz. lib. 2. R. 92. Barth. hodeg. for. c. 4. §. 4. lit. r. p. 691. Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 403. & ſupplem. nov. ad eand. obſ. Rivin. ad O. P. S. tit. 11. en. 52. Berger. dec. 154.* (diſſentit *Brunnem. ad l. 5. C. de non numer. pecun.*) niſi incontinenti probari poſſit, **Leipzig. Wechſel-Ordn.** §. *13. Stryck. de cautel. contract. ſect. 3. c. 5.* §. *10. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 4. th. 4. not. 4. p. 631.*

7. Hanc controverſiam Dn. *Ludovic.* **in der Einleitung zum Wechſel**-*Proc. c. 11. §. 26. ſeq.* componit hoc modo: aut expreſſio valutæ facta eſt, aut non; illo caſu exceptio non numeratæ pecuniæ nuſpiam locum invenit, vid. *Stryck. uſ. mod. tit. de rer. permut.* §. *15.* hoc vero caſu videndum eſt, num in ordinationibus cambialibus expreſſio valutæ tanquam requiſitum eſſentiale expoſcatur, aut non; illo quidem caſu, non vero hoc locus exceptioni non numeratæ pecuniæ relinquitur, add. *Barth. hodeg. for. c. 4.* §. *4. lit. r. p. 692.*

8. Exceptio diviſionis contra literas cambiales, a pluribus in ſolidum ſubſcriptas, locum non habet, *Rivin. ad O. P. S. tit. 51. en. 34. Ludovic.* **Einleit. zum Wechſel**-*Proc. c. 10. §. 11.*

9. Aſt hanc quidem exceptionem, juxta *Ordin. Camb. Lipſ.* §. *13.* a cambiis exulare: cum vero illa tantum jus locale contineat, neque adhuc vim juris univerſalis acceperit, correis vero beneficium diviſionis competat diſpoſitione juris communis, eam regulam etiam cauſas cambiales (*t*) complecti, quamdiu aliud ſpecia-

(*t*) Plane hodie in Saxonia Electorali beneficium diviſionis in cambiis, a pluribus ſubſcriptis, locum non habet, etſi

ſpeciatim conſtitutum probari nequeat, tradit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ.* 372. Hocque beneficium etiam in Luſatia Superiori locum in cambiis habere, monet *id. Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 153.*

10. In cambiis quidem beneficium diviſionis, non excuſſionis (*u*) admitti: in foro tamen magis receptam eſſe ſententiam, in cambiis non magis exceptioni diviſionis, quam excuſſionis locum dari, advertit *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 3. th. 4. not. 6. p. 607. ſeq.* add. *Ludovic. c. l. §. 10. 11* Ex quo conficitur, fidejuſſorem etiam unius correi cambialis in ſolidum teneri, *Berger. c. l.*

11. Nec aliæ, in cauſis cambialibus, dilatoriæ exceptiones admittuntur, quam quæ ſubſtantialia proceſſus reſpiciunt, *Ludovic.* Einleitung zum Wechſel, *Proc. c. 10.* §. 2. Quo pertinent exceptiones: non communicati documenti, *Ludovic. c. l. §. 3.* confer. vero *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 1. p. 661.* inepti libelli in eo caſu, ſi quis ex cambialibus indoſſatis agat, & ſaltem recognitionem indoſſamenti, non inſimul cambialium petat, cum tamen in indoſſamento ſumma haud ſit expreſſa. *Ludovic. c. l.* §. 4. legitimationis ſive perſonæ, ſive ad cauſam, *Ludovic. c. l.* §. 5. incompetentiæ fori, nec non præventionis, *Ludovic. c. l.* §. 6. moratorii *Ludovic. c. l.* §. 8. 9.

12. Aliæ autem exceptiones dilatoriæ, quæ ſaltem

ſinguli in ſolidum ſe non obligaverint, aut beneficio diviſionis non renunciaverint. Poſtea vero is, qui ſolutionem in ſolidum præſtitit, idque in continenti probaverit, alterum ad reſtitutionem ſuæ ratæ, juxta *rigorem cambialem*, absque ſpeciali ceſſione, cogere poteſt, vid. *addit. ad Ord. Proc. Sax. Rec. ∫. 13.*

(*u*) confer. *addit. ad Ord. Proc. Sax. Rec. ∫. 18.*

tem ad accidentalia processus spectant, veluti: inepti libelli, termini angusti, feriarum humanarum, cautionis pro reconventione & expensis, & similia, non attenduntur, *Ludovic. c. l.* §. 2. Imo ne sacræ quidem feriæ, nisi in iis actibus, qui diebus sacris expediri nequeunt remoram faciunt, *Rivin. Spec. except. dilat. c. 15. n. 7. 8. Ludovic. c. l.* §. 7.

de

FORO ET PROCESSU IN CAUSA CAMBIALI.

1. Quisque in competente foro suo (*x*) ex literis cambialibus, pro modo cambialis ibi recepti juris (*y*) convenitur: nullibi tamen celerius & rigorosius quam in judicio Mercatorio Lipsiensi proceditur, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 9. lit. a. p. 723.*

2. Sic in Curia Provinciali Lipsiensi, transmissa cambialium copia, ad comparendum in termino, octo vel quatuordecim dierum, nisi periculum in mora sit, præfixo, & ad recognoscendum originalia citantur, comparentesque, facta recognitione, arresto personali detinentur: emanentibus vero, prævia contumaciæ accusatione absque interlocutoria, alius itidem tot die-

(*x*) confer. *addit. ad Ord. Proc. Sax. Rec.* §. 12.

(*y*) Hodie quisque magistratus, ubi debitor cambialis forum sortitur, etsi rescriptum arrestatorium impetratum non sit, absque prævia citatione, modo actor cambium, cujus dies venit, in originali producat, & ad id, ubi opus fuerit, se legitimaverit, debitori custodiam ponere, &, si nec cambium ipse diffitetur, nec exceptiones idoneas incontinenti deducit, eum, usque dum solvit, aut alia ratione creditori satisfecit, arresto personali, etiamsi contra id appellaverit, detinere potest, causam vero, interposita appellatione, ad superiorem, sine mora, referre tenetur, secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. in append.* §. 12.

dierum terminus ſub comminatione, bey Vermeidung anderer Anordnung, præfigitur, & in contumacia perſeverantes, mediante arreſtatorio ad proximum illius loci Præfectum dato mandato, apprehenduntur, &, quousque ſolutio facta, in cuſtodia detinentur, *Barth. c. l.*

3. Similiter quoque in Concilio Academico, promoti in ſcriptis, transmiſſa itidem literarum copia, ad proximam ſeſſionem citantur, emanentesque, accuſata eorum ab actoribus contumacia, ad ſequentem denuo citantur, tandemque arreſtantur; non promoti vero oretenus, per miniſtrum publicum, citari ſolent, *Barth. c. l.*

4. In Præfectura nobiles vel alii honoratiores in ſcriptis, non oretenus, communicata literarum copia, præſtituto termino, vocantur; alii autem oretenus, ſaltim per nuncium ſeu apparitorem præfecturæ juratum, *Barth. c. l.*

5. In Conſiſtoriis cambialis proceſſus ad executionem perſonalem contra clericos inſtitui poteſt, & tum cuſtodia tenentur, vicini interea temporis actus miniſteriales, quos vocant, expedire debent, *Berger. E. D. F. tit. 5. obſ. 3. not. 1. p. 134.* Non tamen in alio, quam eccleſiaſtico, judicio clerici ex cambialibus conveniri poſſunt, tametſi alibi ſpeciatim ſolutionem facere, vel ſe perſonaliter arreſtari permittere velle, promiſerint, *Berger. Elect. Proc. Exec. §. 50. p. 59.*

6. Lipſiæ, tam in judicio Mercatorio, quam Prætorio, verbalis ſufficit citatio, nominato actore, & expreſſa cauſa cambiali, e. g. Er würde von N. wegen eines ſchuldigen Wechſel-Brieffes, ſive: Wegen einer Wechſel-Schuld von 1000. Rthl. auff e. g. morgen

gen zu erscheinen, citiret, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 1. p. 661.*

7. Lipsiæ debitor cambialis, extra nundinarum tempus, non modo ad proximum ordinarium, sed etiam, si periculum in mora, aut actor vel reus peregrinus sit, ad quemcunque diem intermedium citari, quin, nundinarum imprimis tempore, bis etiam in die, a nona in jus vocari, emanensque hora duodecima contumaciæ accusari, & ad comparendum a meridie altera vice, sub comminatione, realis citationis bey Vermeidung anderer Anordnung, citari, denuoque non comparens, prævia rursus illius, post auditam vespertinam horam sextam, contumaciæ accusatione, urgente actore, per ministros publicos apprehendi & in judicium deduci potest; nisi ex civilitate, si honestioris conditionis sit, eum tertia adhuc vice, sub severiori comminatione, bey endlicher Verwarnung, citari facere velit, *Barth. c. l.*

8. Non opus est, super recognitione a contumace facienda, decreto, multoque minus per interlocutoriam sententiam, sub pœna recogniti, eam debitori imponi, sed simpliciter saltem, accusata illius contumacia ad recognitionem & solutionem citari eum denuo petere actor debet, sub comminatione realis citationis, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 1. p. 662. Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 20.*

9. Caveat ergo actor, ne a reo recognitionem sub pœna recogniti petat; Quod si fecerit, pronunciatur quidem: Daß er den Wechsel-Brieff sub pœna recogniti zu recognosciren schuldig; id tamen incommodi habet, ut spatium Saxonicum in subsequenti citatione, quo literæ cambiales pro recognitis judicari possint,

possint, reo sit indulgendum, *Rivin. c. l. Barth. c. l. lit. f. p. 666.*

10. Cum deinde reus, concesso spatio Saxonico, legitime citatus, iterum contumax fuerit, pronuncia-tur denique: **daß die Wechsel-Brieffe nunmehro** pro recognitis **billig zu achten, derowegen Bekl. zur Zahlung derer darin Verschriebenen 1000. Rthl. sammt dem** interesse moræ **und Unkosten, nach Wechsel-Recht anzuhalten.** Quæ deinceps sententia, absque præcepto de solvendo, statim incarceratione debitoris executioni mandanda, *Rivin. c. l. en. 21. Barth. c. l.*

11. In causa cambiali, reus, negans scripturam, prælecta ei prius jurisjurandi formula, incontinenti, & stante quasi pede, diffiteri cambiales, in judicio præprimis Lipsiensi Mercatorio, tenetur, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 1. p. 662.*

12. In causa cambiali reus in propria persona comparere tenetur, utut advocatum secum habere minime prohibeatur, *Barth. c. l.*

13. Ex literis cambialibus, Lipsiæ in ipsis nundinis, vel extra eas datis, &, e. g. proximis nundinis Lipsiensibus exsolvendis, sed non solutis, debitorem in loco domicilii, ubi cambia non usitata, cambiali jure Lipsiensi conveniri posse, & magistratum ibidem rigore illius procedere teneri; maxime, si in specie debitor se obstrinxerit, **daß er aller Orten, wo er belanget werden solte, nach dem Leipziger Wechsel-Rechte zu stehen, und Recht zu nehmen schuldig seyn wolte,** tradit, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 14. p. 738.* ubi tamen monet Scabinos Lipsienses in contrarium inclinasse.

14. Debitorem cambialem, qui, eludendi arresti personalis causa, secessit eum in locum, ubi jus cambii usu

uſu non ſervatur, nihilo ſecius ibi valide cambialiter conveniri poſſe, docet *Berger. in E. D. F. tit. 5. obſ. 3. not. 4. p. 137.*

15. Literas cambiales alibi ab exteris datas & acceptas, in exteris quoque locis exſolvendas, ſed non ſolutas, licet illæ caſu Lipſiam transferantur, ibique debitor, mercator, deprehenſus in judicio mercatorio ex illis conveniatur, dijudicandas eſſe ex jure loci contractus & deſtinatæ ſolutionis opinantur *Berger. p. 2. ſupplem. ad E. D. F. p. 1784. Barth. c. l. §. 15. p. 739.* Pro contraria tamen ſententia ſæpius reſpondiſſe Scabinos Lipſienſes, teſtatur ipſe *Barth. c. l.* add. *Berger. c. l. p. 1782.*

16. Creditor, qui metuit, ne debitor, literas cambiales jurato diffiteatur, proceſſu ordinario uti haud prohibetur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 360.*

CARCER.

1. Ille, qui privatum carcerem exercet, incidit in crimen læſæ majeſtatis, itemque magiſtratus, qui non vindicat hoc delictum, *l. 1. C. de privat. carcer.* ſeveriori tamen quam pœna carceris vel relegationis, aut mulcta pecuniaria non coërcetur, *Carpz. pract. crim. qu. 41. n. 125. ſeq. & qu. 111. n. 81. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 33. th. 3. not. 6. p. 1199.*

2. Diuturnitas carceris mitigat pœnam, modo reus præter ſuam culpam in carcere diuturniori fuerit detentus, *Carpz. pract. crim. qu. 149. n. 43. ſeq. Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 159.*

CARCER PUBLICUS. Schuld-Thurm.

1. Debitorem, non ſolvendo exiſtentem, in foro Saxonico, extra provincias tamen Electorales, etiamnum hodie ad manus creditoris tradi ſolere, as-

ſerunt

ſerunt *Carpz. p. 2. c. 22. d. 1. Martin. ad O. P. S. tit. 52. §. ult. n. 7. ſeq. Berger. E. D. F. tit. 52. obſ. 2. not. 1. p. 1766.* In Electoratu autem Saxoniæ in carcerem (*a*) publicum debitor conjicitur, *Conſtit. Elect. Sax. 22. p. 2. ibique Carpz. d. 1.*

2. Ut locus ſit carceri publico, hæc concurrere debent requiſita: 1.) ut debitum ſit verum & liquidum, *Carpz. p. 2. c. 22. d. 2. n. 13.* 2.) ut incarceratio fiat a judice competente, eo ſcil. ſub quo domicilium habet, vel deprehenditur, *O. P. S. tit. 52. §.* So verordnen Wir. *Carpz. d. c. d. 3.* 3.) ut præcedat excuſſio bonorum, *d. c. 22. ibique Carpz. d. 4.* tam debitoris, quam fidejuſſoris, *Mœller. ad d. c. 22. n. 6.* 4.) ut conſtet debitorem ſua culpa ad paupertatem fuiſſe redactum: ſi enim absque culpa, (*b*) ſolo fortunæ vitio, non ſolvendo factus fuerit, carceri mancipandus non eſt, *Carpz. d. c. d. 5.* 5.) ut conſtet, creditores jura ac debita ſua urgere, nec ullo pacto, ut de iis quicquam remittant, induci poſſe. *Carpzov. d. c. d. 6.*

3. Priusquam igitur carcer publicus decernitur, terminus præfigendus, atque audiendus eſt debitor, num media ſolutionis offerre, vel, datis fidejusſoribus aut pignoribus cavere valeat. Quod ſi vero neutrum præſtare, nec cauſas a carcere liberantes allegare poſſit, tunc demum decernitur carcer publicus,

(*a*) adhuc hodie, a quo tamen illi, qui citra ſuam culpam depauperati ſunt, beneficio ceſſionis bonorum ſe liberare queunt, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 52. §. 2.* Quomodo vero contra malitioſos decoctores & bancoruptores hodie in Saxonia procedatur, diſponitur in *mandato regio*, quod *Ord. Proc. Sax. Rec.* adjectum eſt ſub *No.* XXIV.

(*b*) vid. *hic th. 1. lit. a.*

publicus, *Carpz. d. c. 22. d. 7. Philipp. ad O. P. S. tit. 52. consid. 2. Rivin. ad O. P. S. tit. 52. en. 7. 8.*

4. Quo facto, in carcere tamdiu detinendus est debitor, donec una cum sorte interesse quoque solverit, *d. c. 22. ibique Carpz. d. 8. & 9.* licet cautionem juratoriam præstare voluerit, vel etiam salvum conductum a principe obtinuerit, *Carpzov. d. c. d. 10. 14.*

5. Dimittendus tamen est debitor, si cautionem fidejussoriam vel pignoratitiam præstet, *Carpz. d. c. d. 15.* vel offerat nomina, etiam particulariter vel distinctis terminis solvenda, *Coler. p. 1. dec. 134. n. 41.* quod vero non aliter admittit *Carpz. d. c. 22. d. 16.* quam si nomina pro parata pecunia vendere, ac pretio inde redacto, creditoribus satisfacere queat; vel major creditorum pars consentiat, quamvis ceteri, etiam hypothecarii, contradicant, *Berger. E. D. F. tit. 52. obs. 1. not. 1. p. 1764. & p. 2. supplem. p. 1027. seq.*

6. Unus tamen e creditoribus cambialibus contradictione sua impedire potest, quo minus debitoris arrestum personale relaxetur, quamvis major pars in ejusdem consenserit relaxationem. *Berger. E. D. F. c. l. p. 1763. seq.*

7. Pœna publici carceris etiam contra debitorem extraneum, si quidem in Electoratu Saxonico contraxerit, ibidemque reperiatur, decernitur, *Carpz. p. 2. c. 22. d. 26. Berger. E. D. F. tit. 52. obs. 2. not. 3. p. 1768.*

8. E contra etiam forenses & extranei adversus incolas provinciarum Saxonicarum ad incarcerationem agere possunt, modo literis reversalibus caveant, eundem incarcerationis processum incolis Electoratus adversus suos debitores non denegatum iri, *Philipp.*

ad

ad O.P.S. tit. 52. consid. 7. & Rivin. ad O. P. S. tit. 52. en. 16.

9. Eo casu, sicubi debitor carceri publico per sententiam addicitur, leuteratio & appellatio non admittuntur, *Berg. E.D.F. tit. 52. obs. 2. not. 3. p. 1768.* Ei tamen deneganda non sunt remedia nullitatis & defensionis *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. tit. 52. §. 3. p. 1029.*

10. Contra sententiam vero, qua quis a pœna carceris publici liberatur remediis illis suspensivis & devolutivis locus conceditur, *Berger. d. obs. 2. not. 3. p. 1768.* add. *Svendend. ad Fibig. p. 1035.*

11. Creditores suis sumtibus debitorem incarceratum alere debent, tam jure civili, *l. 34. de re judic. Martin. ad O. P. S. tit. 52. §. 6. n. 1.* dissentiunt *Brunnem. ad d. l. 34. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 129. n. 2.* quam Saxonico communi, **Weichbild.** *art. 27. Hering. de fidejuss. c. 6. n. 255.*

12. Jure vero Saxonico Electorali debitor incarceratus ex eleemosynis transeuntium sustentari debet, *c. 22. n. 2. ibique Carpz. d. 22.* Quæ vero si non sufficiant in subsidium alendus est a creditoribus *Carpz. d. def. 22. n. 10.* Et si hoc non faciant, debitor arrestatus a judice dimittendus est, *Philipp. ad O. P. S. tit. 52. consid. 6. Rivin. ad O. P. S. tit. 52. en. 14.* add. *Wernher. d. obs. 129.*

13. Creditor pro debitore incarcerato tenetur exsolvere pecuniam, quæ præfecto carcerum in singulos dies debetur, *Rivin. c. l. en. 15.*

14. In causis cambialibus creditor, ut debitorem incarceratum, qui se sustentare *(c)* nequit, alat, ne-

(c) creditor cambialis sumtus, ad debitoris incarcerationem

necesse habet, *Rivin. c. l. en. 2.* confer. tamen *Wernher. c. l.*

15. Nobili ob literas cambiales incarcerato largiori modo suppeditantur alimenta, quam ignobili, *Rivin. c. l. en. 3. 4.*

16. Creditor cambialis, qui ad arrestum personale adversus debitorem agit, mercedem custodibus solvere haud tenetur; & ne tunc quidem, ubi debitor pauper est, prænumerationis onere gravandus est, sed in eum locum debitor deferri debet, ubi detineri, sine appositis custodibus, queat, *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 129.*

17. Incarcerari non possunt pro debitis fœminæ, *nov. 134. c. 9. auth. hodie novo jure C. de custod. reor. Carpz. p. 2. c. 22. d. 19. Rivin. ad O. P. S. tit. 52. en. 10.* nisi sint mercatrices, quæ quidem ob debitum cambiale, non tamen in causis & debitis mercatoriis non cambialibus incarcerari possunt *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 3. lit. d. p. 673.* vel ad carceres sese obligaverint, vid. loc. *obligatio ad carcerem.*

18. Nec carceri publico mancipari possunt conjunctæ personæ, ut pater, mater, maritus, frater, &c. & omnes illi, qui beneficio competentiæ gaudent, *Berlich. p. 2. concl. 28. Carpz. p. 1. c. 30. d. 10. n. 1. & p. 2. c. 22. d. 18. 19.* modo intra metam suæ professionis manserint, *Carpz. d. def. 18.* item Pupilli minorennes, *Carpz. d. d. 19.* & heredes defuncti debitoris, secundum jus Saxonicum: nam jure civili id procedit, *Carpz. d. c. d. 20.*

19.

& alimenta, necessarios, una cum expensis in custodiam erogandis, Sitz-Gebühren, suppeditare, eoque nomine ab initio statim cavere tenetur: sumtus tamen hos postea juxta rigorem cambialem a debitore repetere potest, secundum *addit. ad Ord. Proc. Sax. Rec. §. 12.*

19. Denique nec carceri publico locus eſt, ob debitum modicum, *Carpz. p. 1. c. 30. d. 9.* & ſi creditor ſciverit, debitorem eſſe obæratum ac non ſolvendo, & nihilominus cum eo contraxerit, *Carpz. p. 2. c. 22. d. 17. Berlich. p. 2. concl. 28. n. 45.*

20. E contra incarcerari etiam poſſunt fidejuſſores, *Conſtit. Elect. Sax. 22. p. 2. ibique Carpz. d. 20. Berger. E. D. F. tit. 52. obſ. 2. not. 1. p. 1768.* & advocati, *Rivin. ad O. P. S. tit. 52. en. 12.*

21. Judex ad intereſſe tenetur, debitorem motu proprio incarcerans, *Carpz. d. c. 22. d. 6. n. 5.* vel contra voluntatem creditorum detinens, *Philipp. ad O. P. S. tit. 52. conſid. 4.*

CARNIFEX. CARNIFICINA.

1. Carnifices in civium numerum non eſſe recipiendos, imo nequidem incolas fieri poſſe, præjudiciis comprobat *Berger. E. D. F. tit. 36. obſ. 1. p. 1006. & œcon. jur. lib. 1. tit. 2. th. 13. not. 9. p. 69.*

2. Aſt illos non tantum poteſtatem immobilia prope urbem jacentia, ſed & in ipſa civitate ædes ſibi comparandi, quin & jus civium conſequendi habere an. 1709. reſponderunt Scabini Lipſienſes, teſte *Barth. hodeg. for. c. 6. §. 22. lit. c. p. 969.*

3. Propter converſationem cum carnifice, eam præſertim, quæ fit in publica ſolennitate, ut puta: nuptiali aut funebri, aliquem de tribu, v. c. Sagittariorum, von der Schützen-Gülde, repellendum haud eſſe, reſpondit an. 1680. Facultas Wittebergenſis teſte *Bergero p. 1. ſuppl. ad E. D. F. p. 339.* add. *Beier. de bœtho. c. 10. n. 634.*

4. Nec ab opificio excludendus eſt ille, qui carnificis inſtrumenta tractavit vel cuſtodivit; imo

carnifex eum, qui infamem ipsum esse dixit, actione injuriarum convenire potest, *Horn. cl. 2. R. 47.*

5. Qui filiam carnificis in matrimonium ducit, levis notæ maculam haud incurrit, nec ab opificio excludendus est, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 107.* add. *Horn. cl. 2. R. 46.* confer. tamen *Carpz. pract. crim. qu. 137. n. 59. & Beier. de tyrone c. 6. n. 225.* ubi, quod filius carnificis in opificium recipiendus non sit.

6. Qui dicit, filiam carnificis, aut illum, qui eam in matrimonium duxit, levis notæ macula laborare, actione injuriarum conveniri potest, *Wernher. d. obs. 107. not. 3.*

7. Carnificis privignus, qui excoriatoribus in tenera ætate operam præstitit, & postea ad addiscendum opificium admissus est, pro levis notæ macula notato haberi nequit, atque adeo ab opificio excludendus non est, *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. cent. 3. consil. 28. p. 1411.*

8. Jus habendi carnificinam, die Cavillerey-Gerechtigkeit, inter regalia minus referendum esse, notat *Berger. p. 1. supplem. ad E. D. F. p. 342.*

9. Privilegia excoriatoria, die Cavillerey-Gerechtigkeiten, intelligenda sunt von verreckten Viehe, neque regulariter extendi possunt ad illum casum, wenn ein krankes oder beschädigtes Vieh von jemand anders abgestochen wird, *Horn. cl. 2. R. 45.*

CASUS FORTUITUS.

1. Casus fortuitus in contractu regulariter non præstatur, sed dominum sequitur, *l. 23. de R. I. l. 9. C. de pignor. act. Hopp. ad §. 2. I. de obligat. p. 591. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 8. th. 3. p. 745.*

2. Nisi 1) præstatio casuum fortuitorum pacto

sit

sit suscepta, *l. 9. §. 2. loc. cond. Hopp. c. l. Berger. c. l.* vel 2) præcesserit culpa, *l. 11. §. 1. loc. cond. l. 5. §. 4. & 7. commod.* nisi culpa non sit ordinata ad casum secutum, *Aretin. consil. 146. n. 8.* vel 3) accesserit mora, *l. 23. de V. O. l. 8. §. 6. de precar. Mev. p. 3. dec. 412.* nisi res ex justa causa retineatur, aut ea apud alterum quoque fuisset peritura, *l. 14. §. 1. depos.* quod probabit allegans, vid. *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 8. th. 3. not. 2. p. 746. Hopp. ad §. 2. I. de obligat. p. 592.* vel 4) res venditionis, non taxationis gratia æstimatæ fuerint traditæ, *l. 5. §. 3. commod. Carpz. p. 2. c. 37. d. 16. & 17.*

3. Casum fortuitum in se suscipiens tenetur etiam de insolito, *l. 78. §. ult. de contrah. emt. Carpz. p. 2. c. 26. d. 8.* non vero de plane inusitato & insolitissimo, *Carpz. c. l. Gail. lib. 2. obs. 23. n. 10.* nisi etiam de hoc expresse actum sit, *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 420.* Quinam vero sint casus insolitissimi, judicis arbitrio determinandum, *l. 1. §. fin. de jur. dot. Menoch. de arbitr. jud. quæst. lib. 2. cas. 80. n. 8. Hopp. c. l.*

4. Quoties dominus simul est debitor speciei, toties ejusdem interitu liberatur, *l. 23. de V. O. Berger. c. l.*

5. Si damnum cōntingit ex facto patientis, v. c. incendium ex fœno madido, tunc non est mere casuale. Quando autem damnum contingit ex facto tertii, tunc respectu patientis est mere casuale, nisi patiens tertio causam dederit, v. c. inimicitiarum, *l. 25. §. 4. loc. cond. Hopp. c. l. p. 590. Berger. d. th. 3. not. 1. p. 746.*

6. Inter casus fortuitos furtum & rapina refertur, modo custodientis culpa non præcesserit, *Carpz. p. 2. c. 26. d. 15.* add. *Hopp. c. l. p. 590.*

7. Casum sive interitum fortuitum vel amissionem rei casualem alleganti incumbit probatio, nec creditur assertioni juratæ, *Carpz. d. c. d. 17.*

8. Cuinam vero incumbit probatio, si allegetur, casum culpa præcedente contigisse? Distinguendum est, an subsit negotium, in quo culpa levissima aut levis saltem præstetur; hoc quidem casu onus probandi semper injungitur illi, qui casum culpa contigisse contendit: eo vero casu iterum distinguendum est, an casus contingere soleat ex culpa, an sine culpa; priore casu, ut in furto, a reo probandum, casum contigisse absque culpa, quod haud raro committitur juramento rei; posteriore vero, ut in incursione hostium, probatio ei incumbit, qui culpa casum contigisse, ait, *Carpz. d. c. d. 18. & 19.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 6. th. 8. not. 7. p. 733. & tit. 8. th. 3. not. 3. p. 746.*

9. Plane absque discrimine culpam probandam esse ab eo, qui eam præcessisse allegat, contendit *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 214. n. 33. 34.*

CAUPO. CAUPONA.

1. Quodsi in caupona hospitibus damnum vel furtum factum sit per personas domesticas, sive operæ, sive inhabitationis causa, receptas, ad duplum restituendum tenetur caupo, *l. 6. §. 3. naut. caup. stab.* propter culpam in eo consistentem, quod sponte malorum hominum opera sit usus, *§. 3. J. de obligat. quæ qausi ex delict. l. fin. pr. naut. caup. stab. Hopp. ad §. 3. verb: quorum opera. J. de obligat. quæ quasi ex delict. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 12. th. 5. not. 2. p. 851.* Et hoc adhuc hodie obtinet, ceu contra *Grœnwegium & Huberum* notat *Berger. in us. act. p. 104.*

2. Cum autem damnum datum, furtumve factum

ctum ſit per uxorem aut liberos cauponis, non ex quaſi delicto, in duplum, ſed ex quaſi contractu in ſimplum tenetur, cum uxor & liberi mali neceſſarium ſint malum. *l. fin. §. 4. naut. caup. ſtab. l. un. §. fin. furt. adverſ. naut. caup.* Idem juris eſt, ſi ab aliis hoſpitibus aut viatoribus furtum aut damnum factum eſt, neceſſitas enim incumbit cauponi, quoscunque peregrinos recipiendi, *l. 6. §. 3. l. ult. §. 2. naut. caup. ſtab. d. l. un. §. fin. furt. adv. naut. Mev. p. 3. dec. 63. n.* 1. *Hopp. c. l. Berger. c. l.*

3. Actione de recepto ad ſimplicem rerum ablatarum & damni reſtitutionem tenetur caupo, a quocunque etiam furtum damnumve factum ſit, *l. 1. §. ult. l. 2. l. 3. pr. naut. caup. ſtab. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 6. th. 8. not. 6. p. 732.* licet ſpecialiter pro his rebus nulla merces ſolvatur, *l. 4. §. ult. eod. ibique Brunnem. n. 3.* vel ipſemet culpa vacare dicatur, *d. l. 1. §. 8. l. 3. naut. caup. ſtab.* modo non probet caſum fatalem aut vim majorem, *d. l. 1. §. 1.* vid. omnino *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 321. Berger. c. l. not. 7.* ubi tamen monet, diſtinguendum eſſe, utrum caſus regulariter accidat culpa, an ſine culpa; priore caſu probationem caſus incumbere hoſpiti activo; poſteriore autem hoſpitis paſſivi eſſe, culpam ſaltem leviſſimam hoſpitis activi probare.

4. Sed hanc *Bergeri* doctrinam rejicit, atque, in actione de recepto, actorem cauponis culpam, ſive allegare, ſive probare nunquam teneri, ideo, quod etiam fortuitum & citra culpam eveniens damnum caupo reſarcire debeat, ſolo caſu fatali excepto, defendit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 322.* confer. vero quoque *Titius de jur. priv. lib. 10. c. 15. §. 8. ſeq.*

5. Si per incendium damnum datum ſit, diſtin-

guitur, utrum incendium in caupona, an in vicini ædibus ortum ſit; priore caſu caupo tenetur, non autem poſteriore, vid. *Schilter. ex. 12. th. 22. ſeq.* ita tamen, ut etiam priore caſu probatio culpæ, ſaltem leviſſimæ, imponenda ſit actori, *Berger. c. l. p. 734.* quod negat *Wernher. d. obſ. 322. n. 20. ſeq.*

6. Illationem autem rerum & damnum datum actor probare debet: de quo ſi certo conſtet, & tantum de quantitate dubitetur, aliquando pro ratione circumſtantiarum eadem actoris, ſi non ſuſpectæ ſit fidei, conſcientiæ & juramento committitur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 323.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 6. th. 8. not. 8. p. 734.*

7. Specialis rerum aſſignatio, aut quantitatis indicatio cauponi facta non deſideratur, *l. 1. §. ult. naut. caup. ſtab.* Sed ſufficit, ſi quidem ſciat aut ſcire poſſit vel debeat receptionem, *Berger. œcon. jur. c. l. not. 4. p. 732.* add. *Hopp. ad §. 3. verba: in factum actio. J. de obligat. quæ quaſi ex delict.* Imo ne hoc quidem neceſſarium eſſe, ut caupo generaliter de illatione certior reddatur, contra *Leyſer. in jur. georg. lib. 3. c. 19. d. 50. ſeq.* notat *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 320.* Nec refert, utrum res receptæ ſint ab ipſo caupone, an ab alio, modo huic poteſtas recipiendi conceſſa ſit, *d. l. 1. §. 2. & 5. Hopp. c. l. Berger. c. l.* add. *Wernher. ſuppl. nov. ad p. 8. obſ. 321.*

8. Exercitorem etiam, ex receptione ancillæ, ſurreptarum rerum nomine, obligari, reſpondit Facultas Wittebergenſis, teſte *Bergero in œcon. jur. lib. 3. tit. 6. th. 8. not. 5. p. 732. & lib. 2. R. 48.* Plane eum, ex receptione filiæ, ſurreptarum rerum nomine, non teneri, niſi actor probaverit, reum filiæ poteſtatem recipiendi

piendi concessisse, Ordo Wittebergensis etiam respondit, vid. *Wernher. prox. c. l.*

9. Cessant hæ actiones, siquidem exercitor ante receptionem protestatus sit de non præstando damno, & viatores in eo acquieverunt, *l. ult. pr. naut. caup. stab.* secus si post receptionem, *Bartol. ad d. l. fin.* nisi simul in hoc consenserit hospes, *Sichard. ad l. 1. C. de locat. n. 10. Hopp. ad. §. 3. verba: in factum actio. J. de obligat. quæ quasi ex delict.*

10. Exulant quoque hæ actiones, si culpa vectoris vel hospitis probetur, *arg. d. l. ult. pr. & §. 4. naut. caup. stab. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 6. th. 8. §. 2. p. 731. & tit. 12. th. 5. not. 6. p. 853.* Sola autem clavium ad cubiculum traditio non facit cessare has actiones, *Struv. ex. 8. th. 117. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 6. th. 8. not. 10. p. 734. & tit. 12. th. 5. not. 6. p. 853. & lib. 2. R. 48.*

11. In civitatibus caupona a quovis erigi potest, nisi alicubi v. c. in Saxonia competat jus prohibendi: at in pagis vetita est cauponæ erectio sub pœna 100. aureorum, jure scil. Saxonico, *Ord. Provinc. de an. 1555. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 6. th. 8. not. 2. p. 731.*

12. Cauponibus tamen, **denen Erb-Kretzschmarn**, ideo non competit jus prohibendi, quo minus alii in pagis jus hospitandi, & cerevisiam vendendi exerceant, nisi jus prohibendi peculiariter, vel præscriptione, vel privilegio, adepti sunt, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 276.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 5. en. 26.* Quamvis antea JCtis Wittebergensibus aliud visum esse, videre liceat ex *Ziegler. de jur. maj. lib. 1. c. 5. §. 93. & 94.*

13. Mulcta in eos statuta, qui jus vendendi cere-

visiam noviter usurpant, non civitatibus, sed soli fisco competit, *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 21. & in supplem. nov. ad eand. obs.*

14. Privilegium erigendæ cauponæ alicui concessum non obstat, quo minus princeps & aliis simile privilegium indulgere possit, *Berger. œcon. jur. in addit. ad lib. 1. tit. 2. th. 2. p. 1212.*

15. Jus prohibendi erectionem novarum cauponarum, alicui in civitate datum, non pertinet ad eas cauponas, quæ extra civitatem, quantumvis proxime ad pomœria, constituantur, *Berger. œcon. jur. c. l. th. 3. p. 1213.*

16. Jus cauponam habendi includit jus diversorii, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 195.*

17. Cauponi competit jus retentionis, sive arresti, ratione rerum illatarum, adversus hospitem passivum; imo alicubi ex consvetudine permittitur, ut vestes, pileos, aut aliud quid simile detrahere iisdem, &, ad solutionem usque, retinere possit, *Carpz. p. 2. c. 25. d. 22. n. 6. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 6. th. 8. not. 9. p. 734.*

CAUSA ADÆQUATA.

1. Quando causa adæquata, in conventione expressa, cessat, hæc omnem obligandi vim amittit, *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 279.*

CAUSA CIVILIS. CRIMINALIS.

1. Causa criminalis, si cum causa civili concurrat, prius de illa cognosci debet, *l. ult. C. de ordin. judic. l. 20. l. 22. pr. C. ad l. Corn. de fals.* Unde oritur exceptio præjudicialis seu præjudicii, *Wernher. sel. obs. jur. p. 4. obs. 1. n. 140.*

2. Hinc si in causa civili, v. g. indicia falsi emergant, inquisitio ante omnia instituenda, finiendaque est,

eſt, ſuſpenſa interim cauſa civili, cum hæc a deciſione quæſtionis falſi dependeat, *Dec. Elect. Sax. nov. 88. ibique Philipp. obſ. 1. n. 19. ſeq. Wernher. c. l. n. 139.*

3. Aliud dicendum, ſi créditor ex inſtrumento guarentigiato executive experiatur, & reus exceptionem uſurariæ pravitatis, quæ altioris indaginis eſt, objiciat: tunc enim inquiſitio cauſam civilem haud ſuſpendit, cum una ab altera, ejusdemque deciſione, nequaquam dependeat, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 177.*

CAUSA DEBENDI.

Vid. loc. *inſtrumentum guarentigionatum.*

CAUSA FINALIS.

1. Ceſſante cauſa finali alicujus contractus, pacti, aut alius diſpoſitionis, ceſſat etiam ipſa diſpoſitio, pactum aut contractus, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 279.*

CAUSA IMPULSIVA.

1. Ceſſante cauſa impulſiva non continuo ceſſat effectus, *l. 1. §. 5. de poſtul. l. 25. C. de jur. dot. Tiraquell. in tr. ceſſante cauſa. n. 1. limit. 2.*

CAUSA ORDINARIA. (*a*)

1. Cauſa ordinaria ſummariter, invito reo tractari nequit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 5. en. 15.*

2. Attamen per reſcriptum principis cauſa ordinaria in ſummariam commutari poteſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 190.*

CAUSA PRÆJUDICIALIS.

1. Illa vocatur, a cujus deciſione altera cauſa

N 5 pen-

(*a*) differentia inter cauſam ordinariam & ſummariam ſublata eſt per *Ord. Proc. Sax. Rec. in append. §. 1.*

pendet; ut itaque hæc non prius, quam illa finita sit, definiri queat, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 177. n. 1.*

2. Causa minor non facit præjudicium majori: major enim quæstio minorem ad se trahit, *l. 54. de judic.* quia ex majoris causæ decisione intelligitur, quid de minore sit statuendum, *Perez. ad tit. C. de ordin. judic. n. 1.*

3. Causa autem majoris præjudicii facit differri judicium minoris momenti, *l. ult. C. de Ordin. judic. ibique Brunnem.*

CAUSARUM AVOCATIO.

Vid. loc. *avocatio causarum.*

CAUSARUM CONTINENTIA.

Vid. loc. *continentia causarum.*

CAUTIO.

1. Cautione opus haud est, quando suppetunt bona, in quæ executio fieri possit, cum sic superflua sit illa, qua nemo onerandus, *l. 14. in fin. ut legat. nom. cav. Cujac. ad l. 29. fam. ercisc.*

2. Itaque cavere non tenetur, cujus bona adversarius, quæ ad ipsius securitatem sufficiunt, possidet, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 485.*

3. Quoties de re incerta & indefinita cavendum, fidejussoria desideratur, *l. 7. de stipul. prætor. Struv. ex. 5. th. 21. Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 4. th. 9. not. 3. p. 186.*

4. Quoties cautio requiritur idonea, toties fidejussoria aut pignoratitia præstanda est, *arg. l. 59. §. ult. mandat. Berger. c. l. not. 2.*

5. Cautio juratoria subsidiaria saltem est, ad quam, exceptis illustribus aut spectabilibus, nemo ordinarie admittitur, *l. 17. pr. C. de dignit.* vid. *Franzk. ad ff.*

ad ff. tit. qui satisd. cog. n. fin. nisi quis fidejussores reperire, vel pignoribus cavere nequeat, *nov. 112. c. 2. & auth. generaliter. C. de episc. & cleric.* modo tamen 1) probatæ sit existimationis & fidei, *Mynsinger. cent. 2. obs. 11.* quamvis hoc in actore, quantum ad cautionem de lite prosequenda, non attendatur, *Mev. p. 9. dec. 94. Brunnem. in proc. civ. c. 8. n. 14.* & 2) de fuga, perjurio aut dilapidatione non sit suspectus, *Carpz. p. 1. c. 5. d. 9. Hopp. ad rubric. tit. de satisdat. Stryck. in annot. ad Lauterb. tit. qui satisd. cog.*

6. Jure civili quis jurat se fidejussores vel pignora reperire non posse, *auth. generaliter. C. de episcop. & cleric. Hopp. c. l.* quamvis jure Saxonico hoc tantum de credulitate juratur, *O. P. S. tit. 13. §.* Da aber. *Carpz. lib. 2. R. 81. n. 5. 6. Eckold ad ff. tit. qui satisd. cog.*

7. Duplex igitur jusjurandum sic præstari solet; alterum paupertatis, quo quis se legitimat, ut ad cautionem juratoriam admittatur; alterum ipsiusmet cautionis, *Berger. Resolut. Lauterb. d. tit. & œcon. jur. lib. 1. tit. 4. th. 9. not. 5. p. 187.* add. *Horn. cl. 15. R. 93. p. 1184.* ubi formula jurandi.

8. Quotiescunque in jure de cautione simpliciter præstanda mentio fit, toties nude tantum promissoria sufficit, *l. 3. C. de V. & R. S. Wernher. in Supplem. nov. ad p. 7. obs. 85. n. 160.* Neque interest, utrum cautio lege imperetur, an per sententiam dictitetur, *Berger. œcon. jur. c. l. not. 4. p. 186.*

9. Idoneitas cautionis non tantum ex facultatibus, sed & ex conveniendi facilitate æstimatur, *l. 2. pr. l. 7. qui satisd. cog. Horn. cl. 16. R. 13. p. 1250. b.*

10. Res difficulter mobiles, in puncto cautionis, haben-

habentur pro immobilibus, ut: res pretiosæ, it. bibliothecæ, *Carpz. p. 1. c. 5. d. 19. Mev. ad jus Lubec. p. 3. art. 5. tit. 5. Lyncker ad ff. tit. de divis. rer. §. 3.*

11. Cui illimitatum, de bonis inter vivos disponendi, concessum est arbitrium, & si, quoad dispositionem mortis causa, illud restrictum sit, cautionem præstare haud tenetur, quia hoc casu quis pro lubitu bona consumere potest, *Wernher. sel. obs. p. 8. obs. 448.*

12. Cautio sub hypotheca bonorum non sufficit, ubi bona in dubio, aut sub lite sunt: paria enim sunt, non cavere, & non idonee, *l. 6. qui satisd. cog. Barbos. thesaur. loc. comm. lib. 3. c. 24. n. 17.*

13. Ubi quis semel cautionem præstitit, non temere in carcerem conjiciendus est, *Carpz. pract. crim. qu. 112. n. 71.*

CAUTIO DE DAMNO INFECTO.

1. Hæc cautio regulariter per nudam promissionem, *l. 7. de damn. infect.* antegressa imploratione officii judicis, præstanda a dominis rerum vitiosarum ad consequendam indemnitatem, *d. l. 7. §. 1. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 15. th. 3. not. 9. p. 870.*

2. Quod si quis cavere nolit, fit immissio in rem vitiosam, ex primo & secundo decreto, ad effectum pignoris prætorii & possessionis civilis, *l. 15. §. 11. seq. eod.* &, damno dato, agendi, ac si cautio præstita fuisset, *d. l. 15. §. fin.* Id quod in Saxonia cessat, substitutis mandatis arctioribus, Straff-Gebothe, *Berger. c. l.*

3. Hanc cautionem petens præstare tenetur juramentum calumniæ, *l. 13. §. 3. eod.* Sed hoc ipso judicis arbitrium non est exclusum, quo minus, circumstantiis ita suadentibus, hoc juramento opus haud esse, decer-

decernat, v. g. ſi liquido appareat damnum, quod alteri ex alterius re imminet, *Stryck. annot. ad Lauterb. hoc tit. verb. calumnia. Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 69.*

CAUTIO DE NON AMPLIUS OFFENDENDO.

1. In cauſis injuriarum plerumque peti ſimul ab injuriato ſolet, ut injurians adigatur, ad præſtandum cautionem de non amplius offendendo, eo caſu, quo injuriatus ob minas injuriantis metuit damnum, *Ord. crim. art. 176.* quæ præſtatur per fidejuſſores vel pignora; interdum ſufficit juratoria cautio, *Carpz. pract. crim. qu. 37. n. 81. Berger. œcon. jur. p. 797.*

CAUTIO DE NON AMPLIUS TURBANDO.

1. Si in libello & ſententia hæc cautio omiſſa, adhuc in executione peti poteſt; atque a victo præſtari debet: quia ſententia, ſi citra hanc foret, facile eludi poſſe videtur, *Gail. lib. 1. obſ. 116. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 290. n. 4.*

2. Cautio de non amplius turbando, etiam non petita, a judice ſuppleri poteſt, *l. 12. ſi ſervit. vindic. Carpz. lib. 1. R. 69. n. 18. & R. 70. n. 2. & 11. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 63. lit. d. p. 297.*

3. Cautio hæc nuda fit promiſſione, *Carpz. d. R. 69.* & quandoque ad certam usque ſummam extenditur, *Barth. c. l.*

4. Cautionem de non amplius turbando Syndicus, ſpeciali mandato inſtructus, nomine univerſitatis, recte præſtat, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 364.*

CAU-

CAUTIO JUDICATUM SOLVI.

1. In utraque cautione, judicio sisti, & judicatum solvi exceptio ordinis exulat, *A. Fab. in Cod. tit. de fidejuss. def. 8. Mev. p. 1. dec. 229. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 29. n. 7.* ita quidem, ut statim executio adversus fidejussorem decerni possit, modo de fidejussione liqueat incontinenti, *Mev. p. 8. dec. 388. Svendend. ad Fibig. p. 94. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 20. not. 9. p. 1026. Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. tit. 11. §. 24. p. 374.* confer. tamen *Carpz. pract. crim. qu. 112. n. 126. seq. Horn. cl. 12. R. 112. p. 956. Berger. E. D. F. tit. 39. obs. 1. not. 2. p. 1069. seq.*

2. Fidejussor de solvendo judicato simpliciter tenetur ad solvendam judici mulctam, quamvis debitor principalis alternative, in pœnam carceris, aut mulctam, fuerit condemnatus; *Berger. c. l. & p. 2. Supplem. ad E. D. F. p. 374. seq.*

3. Cautio de judicato solvendo etiam ad expensas, per sententiam adjudicatas, pertinet, *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 259.*

CAUTIO JUDICIO SISTI.

1. Per τὸ sisti non intelligitur propria fidejussoris apprehensio & actualis sistentia rei, sed occasio, judici ad apprehendendum reum subministrata, sufficit, *Barth. hodeg. for. c. 6. §. 8. lit. a. p. 887.*

2. Vades tamen non excusantur, si judici saltem indicent, ubi locorum in alio territorio reus degat, nisi & copia illius haberi possit, *Barth. c. l.*

3. Qui cavit pro reo, judicio sisti, citationem recipere, eamque huic insinuare haud tenetur, nisi cavens ad recipiendas citationes se expresse obligaverit: alias vero, ut cautio committatur, reum legitime per judicem citatum esse oportet, qui, si reus latitet,

titet, eum edictaliter citare potest, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 344. & in supplem. ad eand. obs.*

4. Plane injungi posse fidejussori, ut reum sistat: eoque non facto, antegressa sententia comminatoria, cautionem committi, ita, ut summa, ea cautione contenta, actori adjudicetur, cum *Svendend. ad Fibig. p. 141.* tradit *Berger. E. D. F. tit. 4. obs. 2. not. 4. p. 71.*

5. Cautio de judicio sisti ulterius se non extendit, quam ut reus sistatur, licet postea ob ejus inopiam actori satisfieri nequeat, *Horn. cl. 12. R. 37. p. 838. a.*

6. Qui reum judicio sisti promisit, post terminum executionis ulterius non tenetur, *Horn. c. l. p. 838. b.*

7. Fidejussor non liberatur statim a præstita cautione, si reus ob aliud delictum in vincula iterum conjicitur, dum nondum constet, utrum reus, ob delictum in præsenti commissum, diutius in custodia asservari, atque adeo judex, intuitu delicti jam antea commissi, de ipsius persona securus esse possit, *Hering. de fidejuss. c. 20. §. 9. n. 29.*

8. Liberatur tamen fidejussor, si causa, in qua fidejussit pro reo, lata definitiva sententia, ad finem perducta fuerit, & delinquens custodia adhuc asservetur, *Hilliger. in Donell. lib. 23. c. 9. lit. d. Brunnem. ad l. 8. de fidejuss.*

9. Etiam testis de fuga suspectus cautione judicio sisti onerari potest, *Horn. cl. 15. R. 59. p. 1130. b.*

10. Cavens, cum se aliumve judicio non stitit, convenitur condictione certi, siquidem certa pœna est adjecta: alioquin actione ex stipulatu, hodie con-

condictione ex moribus, ad id quod interest, *l. ult. si quis in jus voc. non ierit.* Huc facit *t. t. si quis cautionibus, in judicio sistendi causa factis, non obtemperaverit.* nisi demonstrentur legitima impedimenta, etiam per jusjurandum, *Carpz. p. 1. c. 9. d. 10. seq.* Renunciatio tamen impedimentorum valet specialis, non generalis *l. 4. §. 4. si quis caut. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 20. th. 2. not. 7.*

11. Præstita in genere de sistendo cautione, a fidejussore nil, quam Wehrgeldum, exigi potest, si non sistat delinquentem, *Carpz. pract. crim. qu. 112. n. 96. Barth. hodeg. for. c. 9. §. 8. lit. a. p. 888. Horn. cl. 15. R. 12. p. 1042. b.*

CAUTIO PRO RECONVENTIONE ET EXPENSIS.

Vid. loc. *Satisdatio pro reconventione & expensis.*

CAUTIO RATI.

1. Cautio de rato præstari potest per procuratorem, modo is speciali instructus sit mandato, *Carpz. proc. tit. 5. art. 6. n. 5.*

2. Satis haud est, cautionem (a) rati, sub obligatione bonorum, in scriptis tantum promitti, eandemque actis inseri: sed stipulata manu, sub hypotheca bonorum, judicialiter præstari, & desuper registratura ab actuario fieri debet, *Ziegler. ad O. P. S. tit. 7. verb.*

(a) quomodo cautio rati sit præstanda, definitur *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 7. §. 3.* ibi: so wohl hierüber iedesmahl, zugleich mit Bürgen oder Pfänden, diejenigen aber, welche mit Immobilien in unsern Landen angesessen, vermittelst Angelöbniß, nach Befindung derer Umstände und Ermessung des Richters, auf 10. 20. 30. oder mehr Thaler Caution zu bestellen pflichtig.

7. *verb.* **Würcklich bestellen.** *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 354.*

3. Ut vero immobilium oppignoratio magistratus autoritate fiat non requiritur, & usus fori haudquaquam exigit, *Wernher. c. l.* add. tamen *Berger. E. D. F. tit. 7. obs. 1. not. 7. p. 235. seq.* dissentiunt *Carpz. c. l. n. 7. seq. Philipp. ad O. P. S. tit. 7. consid. 8.*

4. Integrum tamen est adversario, inquirere in conditionem bonorum caventis immobilium, eamque, instituta quantitatis, de qua lis est, comparatione, disputare, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 9. th. 2. not. 8. p. 966.*

5. Qui cum cautione rati pro aliis negotia judicialia expedire intendunt, possessionati esse debent, *Berger. E. D. F. c. l. Rivin. ad O. P. S. tit. 7. en. 12. Horn. cl. 16. sent. 14. p. 1253. Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 118.* conf. *Carpz. proc. tit. 5. art. 6. n. 7. & Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 354.* ubi ad cautionem rati fidejussores vel pignora requirunt.

6. Inde nequidem maritus, nisi doceat, se immobilia possidere, pro uxore sine legitimatione comparere potest, *Rivin. c. l. Horn. cl. 12. sent. 75. p. 891. b.* Nec frater pro fratre, *Rivin. c. l.* Imo nequidem filius pro patre possessionato, *Rivin. c. l.*

7. Is, pro quo alter de rato cavit, si gesta ratihabere nolit, ipso jure tutus est, neque restitutione in integrum opus habet, *Rivin. c. l. en. 17. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 147. n. 12.*

8. Quis igitur cautionis de rato est effectus? Alii, (*b*) sub hac cautione de rato alteram, scil. judicatum

(*b*) Quæstio hæc decisa est in *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 7.*

catum solvi, implicite contineri volunt, *Carpz. proc. tit. 5. art. 2. n. 44. Svendend. ad Fibig. p. 260. Schilter. ex. 10. th. 60.*

9. Alii nullum alium effectum cautioni de rato tribuunt, quam quod is, qui cavit operam dare, omnique contentione eniti debeat, ut alter ea, quæ pro ipso gesta sunt, ratihabeat: quem si eo, ut gesta approbet, adducere nequeat, ipsum obligationi per cautionem contractæ satisfecisse, neque amplius aliquid jure ab ipso exigi, tradunt *Brunnem. ad l. 1. C. de procurat. Lauterb. dissert. de caut. rat. th. 40.*

10. Alii denique ajunt, quod is qui de rato cavit, in casum non secutæ ratihabitionis, ad interesse, adeoque in quantum is, pro quo ab ipso cautum est, solvendo existit, teneatur, *Rivin. O. P. S. tit. 7. en. 16. 17. Ziegler. ad O. P. S. tit. 7. verb. in consortibus ejusdem litis. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 9. th. 2. not. 10. p. 966. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 147. n. 6. seq.*

11. Supponendum tamen est, actum ejus generis esse, qui cautionem rati admittat, nec speciale mandatum desideret: alias nequidem regressus adversus caventem ad id, quod interest, præstandum, locum habere potest, veluti in transactione, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 359.*

CEDENDARUM ACTIONUM BENEFICIUM.

Vid. loc. *beneficium cedendarum actionum.*

CEN-

§. 3. ibi enim dispositum, quod, si ille, pro quo quis sub cautione rati comparuit, ejus gesta ratihabere nolit, præstita cautio, loco interesse, parti adversæ sit adjudicanda, & cavens simul in restitutionem expensarum condemnandus.

CENSITICA BONA.

Vid. loc. **Zinnß-Güter.**

CENSUS ANNUI.

Vid. loc. ANNUI CENSUS.

CEREVISIARIUM JUS.

1. Jus cerevisiarium, cum ad regalia pertineat, vid. *Ord. Prov. Sax. de an. 1482. verb.* **das Fürstliche Wesen betrifft.** a privatis non aliter, quam ex principis concessione, sive expressa, sive tacita, quæ ex immemoriali præscriptione colligitur, exerceri potest, *Berger. dec. 26. Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 29.*

2. Jus coquendi cerevisiam ad proprium & familiæ usum certis solum personis privilegiariis, ut: consiliariis, nobilibus, clericis confirmatis & professoribus, & quidem sine onere steuræ cervisiariæ, **der Bier-Steuer,** nec non denique illis, qui ab Electore Saxone in metrocomiis, **in denen Aemptern,** vel justitiæ vel œconomiæ administrandæ præfecti sunt, sed cum eo onere, conceditur, *Resolut. Grav. de an. 1661. tit.* **von** *Justitien*-**Sachen,** *§. 119. & 121. Berger. proc. possess. §. 12.*

3. Sicuti vero familia non nisi eos comprehendit, qui in ædibus ac servitio privilegiati constituti sunt, ejusdemque victu utuntur: Sic quoque vis hujus privilegii non extenditur ad opifices, aliosque operarios, quibus utuntur istæ privilegiatæ personæ, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 186. & p. 8. obs. 279.*

4. Civitates prohibere non possunt, quo minus quis cerevisiam, in prædio suo coctam, in urbe, ubi habitat, cum sua familia consumat, *Ziegler. de jur. maj. lib. 1. c. 12. §. 11. Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 382.* confer. **Erledig. der Landes-Gebr.** *de an. 1661. tit.* **Von** *Justitien*-**Sachen.** *§. 126. circ. fin.*

5. Jus coquendi cereviſiam ad vendendum competit ſolum civitatibus, & privatis illis, qui per inveſtituram hoc jus conſecuti ſunt, aut tempore immemoriali idem exercuerunt, atque hi vulgo audiunt, die Erb-Kretzſchmare *Ord. Prov. Sax. de an. 1482. §.* **des Målzens und Brauens** *verſ.* **darum ordnen** ꝛc. *& de an. 1555. tit.* **Brauen, Schencken,** *Reſolut. Grav. de an. 1612. tit.* **von** *Juſtitien*-**Sachen,** *§. 26. Berger. proc. poſſeſſ. §. 12.*

6. Dominus itaque jurisdictionalis jus coquendi & vendendi cereviſiam regulariter nemini concedere poteſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 434.*

7. Civitates poſſunt vendere cereviſiam, non ſolum **Kannen-Weiſe,** ſed etiam **Vaß-Viertel-Tonnen-Weiſe:** privati vero, **die Erb-Kretzſchmare,** in tantum, in quantum exercuerint; neque enim, qui ſolum **Kannen-Weiſe,** illud jus exercuerunt, poſſunt eodem **Vaß-Viertel Tonnen-Weiſe** uti, *Berger. proc. poſſeſſ. §. 12.*

8. Civitates non tantum habent jus vendendi, ſed quoque cogendi & prohibendi; nihilque intereſt, civitates magnæ ſint, an exiguæ: quod tamen ſecus eſt in Luſatia Superiore, ubi jus prohibendi pariter ac cogendi competit tantummodo civitatibus comitialibus, **denen Sechs-Stådten,** non item mediatis, quamvis aliter reſponderunt Collegia Facultatum, cum Wittebergenſis tum Hallenſis, *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 2. th. 11. not. 2. p. 62. & proc. poſſeſſ. §. 12. ſeq. nec non p. 2. Supplem. ad E. D. F. tit. 20. §. 10. p. 478.*

9. Aſt nobiles, & privati illi, qui dicuntur **die Erb-Kretzſchmare** jus neque cogendi, neque prohibendi habent, niſi idem jus ſpeciatim vel privilegio, vel præſcriptione immemoriali acquiſiverint, vel eo

nomine

nomine onera subeant, *Rivin. ad O. P. S. tit. 5. en. 26. Horn. cl. 2. R. 38. Berger. dec. 23. Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 491.* Jus enim braxandi per se non infert jus prohibendi, quo minus & alii eodem jure utantur, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 359.*

10. Jus cogendi intra terminos milliaris sese continet: jus autem prohibendi restrictum haud est, sed generatim competit, *Berger. proc. possess. §. 15. & œcon. jur. c. l. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 222. & in Supplem. nov. ad eand. obs.* Plane jus prohibendi non aliter competere oppidis quam intra milliare, docet *Rivin. ad O. P. S. tit. 5. en. 36.*

11. Dimensio hujus milliaris incipienda est, non a porta urbis, sed a fine suburbiorum, aut ab extremis urbici territorii limitibus, von denen eusersten Flor-Zäunen; & fieri debet, non secundum lineam rectam, nach der geraden Linie, nec in diverticulo, nach den Schleiff-Wegen, sed in via regia, nach der Land-Strasse, oder gemeinen Strasse, usque ad aream coquinæ cerevisiariæ, bis an den Platz, darauff das Brau-Hauß erbauet werden soll, *Berger. proc. possess. §. 13. & Supplem. p. 18. seq.*

12. Milliare 1500. virgas, & quælibet virga 15. pedes complecti debet, vid. *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 201. Berger. dec. 21. & 22.* add. *Ziegler. de jur. maj. lib. 1. c. 43. §. 9. Berger. in supplem. ad proc. possess. p. 19.*

13. Jus prohibendi capiendum est de effectu commercii, atque adeo von Verzapffen und Verkauffen: contra vero ad sui & familiæ usum concessa est facultas, decoctam in provinciis Saxonicis cerevisiam, einheimisch und versteuertes Bier, coemendi: hocque amplius inde evincitur, quod nobiles, aliæque privile-

giariæ personæ eo utantur jure, ut extraneam cerevisiam, Fremdes und ausländisches Bier, ad eundem usum sibi comparare valeant, *Resolut. Grav. de an. 1661. tit.* von *Justitien* Sachen. *§. 123. Berger. proc. possess. §. 13.*

14. Jus cogendi tamen extendendum esse auff das Hochzeit-Kind-Tauff-Ehe-Verlöbniß-Kirch-Rechnungen-Bier, gemeine und andere Gelacken, respondit Facultas Wittebergensis teste *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 2. th. 11. not. 2. p. 62.*

15. Jus erigendæ & exercendæ cauponæ, alicui ab universitate venditum, non obstat, quo minus membra ejus cerevisiam in mensura majori, Väßgen-Viertel-oder Tonnen-Weise, vendere queant, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 313.*

16. Jus vendendi cerevisiam non potest de loco ad locum transferri, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 29. Carpz. p. 2. c. 41. d. 15.* vel duplici in loco exerceri, *Horn. cl. 2. R. 16.* nec jus coquendi, *Berger. dec. 24.* ideoque nec jura coquendi & vendendi cerevisiam, quæ nobilis in diversis locis habet, in uno loco conjungi possunt, *Berger. dec. 28.*

17. Jus prohibendi, quo minus alii in certo loco cerevisiam vendant, & cauponariam exerceant, indefinite competens, durat, etsi numerus inhabitantium auctus fuerit, *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 233.*

18. Civitates, irrequisito magistratu loci, cerevisiam illicite coemtam & advectam, fremd eingelegtes Bier, possessoribus auferre non possunt: alias illicite agunt, & repelli possunt, *Horn. cl. 2. R. 25.*

19. Liberi, ædium paternarum possessores, cerevisiam coquere possunt, etiamsi ipsimet in numerum civium recepti non sint, *Carpz. p. 2. c. 6. d. 6.*

20. Jus

20. Jus coquendi cerevisiam solo non usu amittitur, cum occasio eodem utendi adfuerit, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 108. Berger. proc. possess. th. 18. p. 104. in fin.* dissentit *Lyncker. annot. ad Struv. tit. de usuc. th. 22.* add. *Horn. cl. 12. sent. 50.*

CESSIO ACTIONIS, NOMINIS ET JURIS.

1. Cessio nominis, inscio, imo invito, & contradicente debitore, fieri potest, *Stryck. de cautel. contract. sect. 4. c. 2. §. 5.*

2. Regulariter, & quotiescunque neque lex, neque pactum obstat, omne jus, ex conventione quæsitum, per cessionem in alium transferri potest, *l. ult. C. de hered. vend. Carpz. p. 2. c. 32. d. 20. n. 6.*

3. Non potest fieri cessio potentiori, sub jactura debiti, *l. 2. C. ne lic. potent.* absque distinctione, sive sit ratione officii, sive divitiarum, talis, ceu contra *Menoch. lib. 3. præs. 129. n. 27. & Brunnem. ad d. l. 2.* notat *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 283. & p. 3. obs. 209.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 5. th. 5. not. 2. p. 642.* nisi cessio fuerit necessaria, scilicet, ut se liberet cedens a debito, quo potentiori obstrictus, vel ex alia causa honesta debitum in potentiorem translatum, *Brunnem. c. l. Stryck. c. l.*

4. Nec fieri potest cessio tutori & curatori contra pupillum & minorem, *nov. 72. c. 5. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. for. p. 2. obs. 377. Rivin. ad O. P. S. tit. 9. en. 8.* Uxori tutoris tamen fieri cessionem posse, tradit *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 473.*

5. Deinde nec administratori fisci contra fiscum nomen cedi potest, adeo ut contra hunc administrator compensatione ex jure cesso uti non valeat, *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 377.*

6. Porro nec judæus christiano contra christianum

num cedere nomen potest, sub pœna privationis ; & magistratus, notarii publici, vel alii scribæ, hujusmodi contractus suscipientes, pœnam incurrunt, *Rec. Imp. de an. 1551.* §. dieſem zu begegnen, *Lentz. de cession. c. 6. n. 1. seq. & c. 20. membr. 1. n. 11.*

7. Nec distinguitur, debitum usurarium, vel cambiale sit, necne; sive judæus in civitatem publica autoritate receptus sit, necne, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 99.* add. *Lauterb. colleg. pract. tit. de hered. vend. th. 23.*

8. Sed hoc ad contractum, de usuraria pravitate suspectum, restringi debere: cœteroquin cessionem actionis ex contractu licito, ac instrumento judicialiter desuper confecto, prohibitam non esse, docent *Carpz. lib. 5. R. 38. & p. 2. c. 30. d. 45. Philipp. ad dec. 28. obs. 6. Stryck. de cautel. contract. sect. 4. c. 2. §. 17.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 5. th. 5. not. 2. p. 643.*

9. Et inter judæos simplices & eos, qui in civitatem publica autoritate recepti sunt, ac vulgo Schutz-Juden audiunt, distinguit *Stryck. us. mod. tit. de hered. vend. §. 12.*

10. Imo in commercio cambiali ne opus quidem esse magistratus confirmatione, tradit *Berger. c. l.*

11. Plane in Saxonia Electorali, peculiari *Rescripto*, hæc controversia sopita est, & hujusmodi cessiones vim & robur acceperunt, teste *Wernher. d. p. 4. obs. 99. n. 6.*

12. Duo judæi contra christianum sibi, etiam extra judicium, nomen cedere non prohibentur, *Lenz. de cession. c. 26. membr. 1. n. 10.* Salva tamen christiano exceptione L. Anastasianæ, *Stryck. c. l.*

13. Le-

13. Lege Anastasiana prohibitæ sunt cessiones, quæ fiunt litium redimendarum gratia, ex causa vexandi debitorem, vel ex pravitate usuraria, *l. 22. & 23. C. mandat.* add. *Dec. Elect. Sax. nov. 28. ibique Philipp. obs. 1. & 2. n. 1. Carpz. lib. 5. R. 34. n. 1. seq.*

14. Cessio debiti & actionis non aliter valet, quam intercedente justo pretio; qui enim minori pretio actionem sibi cedi curavit, non potest a debitore cesso plus exigere, quam ipse solvit, *d. l. 22. & 23. Carpz. p. 2. c. 30. d. 35. & 36. & lib. 5. R. 33.*

15. Et probare debet cessionarius, vel aliquando juramento confirmare, quantum re ipsa persolverit, *Sande de act. cess. c. 12. Struv. ex. 23. th. 81.* Confessio enim cedentis ad id non sufficit, *Philipp. d. obs. 1. n. 10. seq.* Nec cedens pro cessionario testis esse potest, si cessio facta sit titulo oneroso: secus si lucrativo, *Berger. dec. 351.*

16. Justum autem pretium non æstimatur ex quantitate, quæ debetur: sed simul ratio impensarum, quas in exigendo debito facere, & incommodi, quod sustinere debet cessionarius, antequam debitum cessum consequatur, habenda, pariterque interusurium medii temporis computandum est, *Philipp. ad d. dec. 28. obs. 3. n. 3. seq. Struv. ex. 23. th. 82. Stryck. de cautel. contract. Sect. 4. c. 2. §. 16.*

17. Non valet cessio, quando pars nominis donatur, pro altera vero pretium solvitur: integrum autem nomen cessionario donari valide potest, modo donatio non sit simulata, *l. 22. l. 23. C. mandat. Philipp. ad d. dec. 28. obs. 2. n. 5. seq. Stryck. c. l. §. 9. 10.* & facta debitorem vexandi gratia, vid. *Horn. cl. 11. R. 61. p. 702. a.*

18. Cessio pro simulata habetur, adeoque invalida est, in qua causa & quantitas non est expressa, *Philipp. c. l. obs. 1. n. 6. seq. & obs. 3. Carpz. lib. 5. R. 33. n. 14.* licet juramento sit confirmata, *Berlich. p. 1. dec. 34.*

19. Etiam in cessione inter coheredes, & ceteris cessionibus privilegiariis quantitas & causa debiti est exprimenda, *Carpz. lib. 5. R. 34. Philipp. d. obs. 3. n. 13.*

20. Technæ & fraudes adhibitæ per juramenti delationem detegi possunt, *Stryck. c. l. §. 10. 12. 14.* Imo judici ex officio incumbit, parte non opponente, indagare, annon cessio contra legem Anastasianam sit facta, *Mev. p. 3. dec. 1.*

21. Valet tamen in totum cessio pro minore pretio, si fiat 1) inter coheredes pro actionibus hereditariis, 2) inter legatarios & fideicommissarios ejusdem debiti, 3) pro tuitione possessionis rei alienæ, v. g. Dominus, qui pignori fundum obligavit, eum vindicat a Mevio possessore, Mevius a creditore redimit actionem personalem & hypothecam, qua utatur contra dominum, valet redemtio, quantocunque pretio fiat, *l. 22. C. mandat. Hilliger. ad Donell. lib. 15. c. 43. lit. b.* add. *Philipp. ad d. dec. 28. n. 5. seq. Stryck. de cautel. contract. Sect. 4. c. 2. §. 14.* Quoad posteriorem casum dissentit *Mev. p. 9. dec. 53.*

22. His Dd. adjungunt 1) quando quis proprio motu alteri actionem, licet viliori pretio, redimendam offert, *Franzk. lib. 1. resol. 8. n. 44. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 181. n. 2.* 2) quando cessionarius in foro debitoris non habeat domicilium, vid. *præjudicium*, quod habet *Wernher. c. l.* 3) quando debitum liquidum ac certum est, *Sande de cess. act. c. 11. §. 25. Wernher.*

nher. c. l. n. 3. Stryck. c. l. §. *13.* Quoad omnes tres casus dissentit *Brunnem. de cess. act. c. 1. n. 35. 38. 40. 45. 49. 67.* quoad posteriorem vero *Franzk. lib. 1. resolut. 8. n. 28. seq. nec non Lauterb. in colleg. pract. tit. de hered. vend. th. 73.* vid. *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 19. not. 2. p. 250.*

23. Quibus adhuc annumeratur 1) si cessio in solutum sit accepta, *Hilliger. c. l. A. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 26. def. 20. n. 4. Stryck. c. l. Philipp. c. l.* 2) si actio inutilis est cedenti propter absentiam, *Berlich. p. 1. dec. 33. n. 18. Müller. ad Struv. ex. 23. th. 82. lit. V. n. 5. Berger. c. l.* 3) si pauper, vel alius diffidit de consequendo suum ob nimias adversarii tergiversationes, ac ob id desperabundus litem alteri cedit, cui forte haud desunt media & facultates, tædium & exercitationes litis sustinendi, *Carpz. lib. 5. R. 34. n. 4. & 5. Philipp. ad dec. 28. obs. 2. n. 11. seq.* vid. omnino *Berlich. p. 1. dec. 33.* confer. *responsum* apud *Wernher. in supplem. nov. ad p. 1. obs. 181.* 4) in concursu creditorum, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 283.*

24. Jure communi nihil interest, utrum cessio in judicio fiat, an extra judicium, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 5. th. 5. not. 4. p. 643.*

25. Jure Saxonico in cessione, pro viliore pretio, comparanda, requiritur 1) ut illa in judicio, licet incompetente, fiat, 2) ut summa pretii a cessionario persoluti, una cum quanto 3) debiti exprimatur, quod ipsum ad definiendam causam debendi sufficit, ita tamen, ut 4) pretium non sit infra dimidium, *Dec. Elect. Sax. nov. 28. ibique Philipp. obs. 3. n. 11. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 19. not. 3. p. 251. Stryck. de cautel. contract. Sect. 4. c. 2.* §. *15.*

26. Per *d. dec. 28.* a legis Anastasianæ dispositione,

tione, sigillatimque necessitate judiciali, excipitur cessio facta 1) coheredibus, ad exæquandam divisionem: quem in modum etiam extra Saxoniam responderi solere, testatur *Berger. c. l.* 2) legatariis & fideicommissariis, 3) creditoribus in solutum: salvo tamen his casibus, ob læsionem ultra dimidium, remedio ex *l. 2. C. de rescind. vendit. Berger. c. l.* Quod etiam ad alia cessionum, sine dolo factarum, genera extendit *Philipp. ad d. dec. 28. obs. 4.*

27. Res mobiles, uti extrajudicialiter oppignorari, ita quoque pignus in iis constitutum, alteri, absque insinuatione & magistratus autoritate, cedi potest, *Carpz. lib. 5. R. 37.*

28. Imo hypotheca judicialis, in bonis tam mobilibus, quam immobilibus allodialibus constituta, extrajudicialiter, & sine nova judiciali *(a)* insinuatione, alteri valide cedi & oppignorari potest: non vero hypotheca in rebus feudalibus constituta, *O. P. S. tit. 46. §. So lassen Wir. ibique Philipp. consid. 3. & Rivin. en. 13. 14. Carpz. lib. 5. R. 35. 36. juris. elec. nov. 40.*

29. Igitur hoc casu cedens, post cessionem factam, potest cessionario mandare exactionem nominis, cum cessio sit invalida, *Berger. dec. 525.*

30. In cessionibus contra legem Anastasianam factis, id, quod solutam quantitatem excedit, debitori assignant, *Finckelth. obs. 17. n. 4. Brunnem. ad l. 23. C. mandat. n. 5. Stryck. de cautel. contract. Sect. 4. c. 2. §. 12.* cedenti vero tribuit *Berlich. p. 1. dec. 35.* quocum fere facit *Carpz. p. 2. c. 30. d. 37.* fisco demum id cedere, putant

(*a*) Plane hodie hypothecæ, sive in bonis allodialibus, sive feudalibus sint constitutæ, absque discrimine casuum, non nisi mediante judiciali confirmatione & consensu, cedi possunt, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 46. §. 2.*

putant *Carpz. lib. 5. R. 33. n. 27. ſeq. Mev. p. 3. dec. 1. n. 3.*

31. Sed ſuperfluum eſſe vel *venditoris*, ſi quidem fuerit in bona fide, vel *debitoris*, quando venditor cum emtore colluſit: in Saxonia vero Electorali ſuperfluum, ultimo caſu, applicari ei, qui merum imperium habet, docet *Berger. œcon. jur. lib. 2. th. 19. not. 1. p. 250.* Nam in doloſis & fraudulentis ceſſionibus totum debitum fiſco, ſeu magiſtratui, merum imperium habenti, cedit, *Dec. Elect. Sax. nov. 28. ibique Philipp. obſ. 7.*

32. Ante denunciationem cedenti adhuc ſolvi poteſt cum effectu liberationis, *l. ult. de transact. l. 3. C. de novat.* vid. *Horn. cl. 11. R. 51. 52.* ita tamen ut cedens ceſſionario teneatur ad id, quod intereſt, *l. 6. C. de heredit. vend. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 5. th. 5. not. 6. p. 644.* Contra debitorem ceſſum autem ceſſionario eapropter nulla competit actio, *Lenz. de ceſſ. act. c. 28. membr. 2. n. 8.*

33. Facta autem denunciatione, efficitur, ne debitor ceſſus cedenti amplius ſolvere poſſit, ſed ſi id fecerit, adhuc ſemel ſolvere tenetur, *Stryck. de cautel. contract. Sect. 4. c. 2. §. 18.*

34. Ad denunciationem non ſufficit ſola inſtrumenti obligatorii productio, ſed neceſſe quoque eſt, ut debitori ceſſo etiam inſtrumentum ceſſionis oſtendatur, ejusdemque exemplum detur, *arg. l. 4. C. quæ res pign. clem. cauſam. de elect.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 5. th. 5. not. 6. p. 645. Horn. cl. 11. R. 53. & 54.*

35. Plane denunciationem minus requirunt, &, quo minus cedens, poſt ceſſionem, nec paciſcendo, nec transigendo, nec ſolutionem recipiendo, præjudicare poſſit ceſſionario, ſolam ex parte debitoris ſcientiam

factæ

factæ cessionis sufficere, putant *Christin. vol. 4. dec. 180. n. 4. Schilter. ex. 30. th. 64. Berger. c. l. p. 644.*

36. Quodsi cedens & cessionarius agendo concurrant, hic illi antefertur, *l. 55. de procurat. Cyn. in l. 3. C. de novat. Bartol. in l. 4. C. quæ res pign. Berger. œcon. jur. c. l. p. 645.*

37. Cedens nomen non tenetur præstare idoneum ac locupletem debitorem, *l. 4. de hered. vend. Berlich. p. 1. concl. 24.* nisi expresse id fuerit actum, *Hartm. Pistor. obs. 212. n. 9.* Sola vero generalis promissio evictionis non sufficit, *Stryck. c. l. §. 6. Berger. dec. 173.*

38. Licet bonitas nominis promissa fuerit: attamen cedens non ulterius obligatur, quam ut præstet nomen, tempore cessionis, bonum, *Stryck. c. l.* §. 7. add. *Mev. p. 1. dec. 93.* nisi debitum forte fuerit in diem, vel conditionale, *Sande de cess. act. c. 9. n. 29.* vel venditor, se omni tempore præstiturum esse evictionem pollicitus sit: quo casu tamen cessionarius litem denunciare cedenti debet, si regressum contra eum habere velit, *Stryck. c. l.*

39. Veritas debiti præstanda est cessionario, *l. 4. de hered. vend. Mantic. de tac. & ambig. convent. lib. 4. tit. 14. Carpz. p. 2. c. 34. d. 26.* quamvis emtor renunciaverit evictioni, *Berger. Resolut. Lauterb. tit. de hered. vend. qu. 9.* Atque hoc nomine cedenti lis denunciatur, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 25. th. 10. not. 3. p. 1117. Berlich. p. 1. concl. 24. n. 51. 52.*

40. Cessione nominis omnia transeunt privilegia realia, non item personalia, *arg. l. 86. de R. J.* nisi cedat fiscus, *l. ult. C. de privileg. fisc. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 5. th. 5. not. 7. p. 645.*

41. Cedens plus juris non transfert in cessionarium,

rium, quam ipse, habet, *l. 95. §. pen. de solut. l. 2. C, de fidejuss. Carpz. p. 2. c. 17. d. 19. n. 3.*

42. Nec per cessionem, a creditore factam, conditio debitoris durior reddi potest, *Wernher. sel. obs. p. 1. obs. 338. n. 5.*

43. Exceptiones, quæ obstant cedenti ante cessionem, etiam cessionario recte objiciuntur, *l. 20. l. 21. de compensat. l. 4. l. ult. C. eod. l. 4. §. 31. de dol. except.* scilicet illæ, quæ 1) sunt facti, ut, solutionis &c. vel 2) reales juris, v. c. rei judicatæ, litis pendentiæ etiamsi cessionarius utili agat actione, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 5. th. 5. not. 10. p. 647.*

44. Exceptiones autem personales, cujusmodi est exceptio doli, ex persona cedentis cessionario opponi nequit, si quidem cessio facta sit ex causa onerosa, *l. 4. §. 31. de dol. except.* secus si ex lucrativa, *l. 6. de except. Berger. c. l.*

45. Quando cessionarium debitor pro suo creditore semel agnovit, compensationis exceptio, quæ ipsi adversus cedentem competit, frustra eidem objicitur. *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 182.*

46. Cessionarius contra debitorem, ejusque heredes executive (*b*) agere potest, *Horn. cl. 5. R. 23.* modo se prius legitimaverit (*c*) ad causam, & posteriori

(*b*) *Ord. Proc. Sax. Rec. in append. §. 7.*

(*c*) Cessionario, executive acturo, sub pœna 5. thalerorum, injungitur, ut ad summum, in primo termino, se ad causam sufficienter legitimet, reus autem etsi ratione legitimationis adhuc aliquid desideretur, nihilosecius documentum productum sub pœna recogniti eventualiter recognoscere jubetur: quæ tamen recognitio si legitimatio sufficienter non facta appareat, non attenditur, sed ante omnia melior legitimatio injungitur, *Ord. Proc. Sax. Rec. in append. §. 7.*

riori casu simul conditionem hereditariam probaverit, *Berger. proc. exec. §. 26.* Nam cessionarius, ex instrumento cesso, paratam executionem non habet, priusquam de cessione sibi facta doceat, licet instrumento inserta sit clausula: allen getreuen Brieffs-Inhabern, *Carpz. p. 1. c. 17. d. 33.* Traditio enim & possessio instrumenti non inducit cessionem, *Zanger. de except. p. 2. c. 16. Horn. cl. 11. R. 53. p. 688. b.* add. *Stryck. de cautel. contract. Sect. 4. c. 2. §. 18.*

47. Cessionarius duorum, utriusque causæ nomine, uno libello experiri potest, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 15. th. 3. not. 4. p. 1003.*

CESSIO BONORUM.

1. Debitor obæratus per cessionem bonorum a carcere sese liberare potest, *l. 1. C. qui bon. ced. poss. Struv. ex. 44. th. 27.* quamvis statutis locorum vel civitatum introductum sit, ut debitor, non solvendo existens, pro debito carceri includatur, *Berlich. p. 2. concl. 28. n. 24. Carpz. p. 2. c. 22. d. 11. n. 5.* creditoribus etiam invitis, *Lauterb. compend. jur. tit. de cess. bonor.*

2. Quo vero locus sit cessioni bonorum, requiritur, ut debitor sine dolo ac fraude obæratus, seu ad incitas redactus sit, vid. *Struv. c. l. th. 28. Hopp. ad §. 40. verba: bonis cessit. J. de action. Barth. hodeg. for. c. 8. §. 28. p. 657.*

3. Unde non, nisi prævia causæ cognitione, hoc beneficium indulgeri oportet, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 480.* add. *Barth. c. l. lit. a. p. 658.*

4. At beneficium cessionis bonorum non habet locum in foro Saxonico, & communi, ubi vetus dispositio juris Saxonici, quod scil. debitor ad manus creditoris tradatur, observatur, *Berlich. p. 2. concl. 28. n. 25. Carpz. p. 2. c. 22. d. 11. n. 3. 4.* dissentit *Coler. p. 1. dec.*

135.

135. n. 9. seq. & Electorali, ubi debitor præcise in carcerem publicum conjicitur, *Constit. Elect. Sax. 22. p. 2. ibique Carpz. d. 12. Berlich. c. l. n. 26.* nisi creditores bonorum cessionem semel acceptaverint, *Carpz. d. c. d. 13. Rivin. ad O. P. S. tit. 52. en. 11.*

5. Plane qui absque sua culpa, solo fortunæ vitio, in paupertatem inciderunt, beneficio cessionis opus (*a*) non habent, cum a pœna carceris publici sint immunes, *Carpz. d. c. d. 12. n. fin.*

6. Etiam civitas bonis cedere potest, convocatis creditoribus ad concursum, *Salgad. labyrinth. credit. c. 1. §. 2. n. 41.* Quo casu tot bona ipsi relinquenda, quot ad salaria publicorum officiorum necessariorum opus habet, *Carpz. dec. 278. Stryck. de cautel. contract. sect. 1. c. 3. §. 16.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 41. en. 20.*

7. Requisita cessionis bonorum sunt, 1) ut debita sint liquida, & a creditoribus solutio eorum instantissime urgeatur, *Brunus, de cess. bonor. qu. 2. pr. n. 1. Struv. ex. 44. th. 29.* & 2) a debitore bonis cedente designentur, *Struv. c. l. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 29. th. 5. p. 1158.* 3) ut creditores omnes convocentur, *Struv. c. l. Berger. c. l.* 4) ut omnia bona a cedente jurato indicentur, *Struv. c. l. Berger. c. l. Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 8. & p. 9. obs. 120.* quod juramentum tamen a creditoribus remitti potest, *Mev. consil. 21. n. 61.* 5) cautio de residuo solvendo, cum ad meliorem pervenerit fortunam, *Berger. c. l.*

8. Debitori bonis cedenti nihil, præter vestes quotidianas, sub quibus & lectum comprehendunt, relinquitur, *Peck. de jur. sist. c. 45. n. 19. Struv. ex. 44. th.*

P 30. &

(*a*) Imo opus habere videntur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 52. §. 2.*

30. & nequidem alimenta necessaria conceduntur, *Struv. c. l.*

9. Facta cessione, petunt creditores, ut bona distrahantur, indeque ipsis satisfiat, *l. 4. C. h. t. Struv. c. l. th. 31.* Potest tamen debitor ante rei venditionem pœnitere, *l. 2. & 3. C. h. t. Struv. c. l.* qui quoque nec bonis suis, ante eorum venditionem, caret, *l. 3. h. t.*

10. Debitor, qui bonis cessit, ab omnibus securus redditur creditoribus, etiam iis, ad quorum aures susceptæ cessionis rumor non pervenit, *l. 4. de cess. bonor. Wernher. sel. obs. for. in supplem. nov. ad p. 7. obs. 85. n. 64. 65.* add. *Mev. consil. 21.* præsertim cum hodie ad cessionis actum omnes omnino creditores, noti specifice & sigillatim, ignoti vero edictaliter citari soleant, *Wernher. c. l.*

11. Ast contra creditores cambiales beneficium cessionis debitorem (*b*) non tuetur, *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 28. lit. a. p. 660.*

12. Et, cum debitor per cessionem non plane liberatus est, sed, si bona non sufficiant ad exsolutionem, suspenditur saltem actio, vel etiam contra debitorem jam condemnatum sententiæ executio, donec ad pinguiorum fortunam pervenerit, *Struv. ex. 44. th. 31.* non obstante jurata jam dum facta promissione de residuo, ex noviter quærendis, urgere ipsum creditores ad redditionem rationum de novis acquisitis possunt, *Barth. c. l. lit. a. p. 659. & §. 7. lit. d. p. 527.* confer. *Berger. p. 1. supplem. ad E. D. F. tit. 52. §. 2. p. 659.*

13. Ad beneficium cessionis bonorum non admit-

(*b*) nec eum ab arresto personali liberat, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 52. §. 2.*

mittitur, 1) qui ei renunciavit, *Coler. proc. exec. p. 1. c. 6. n. 96. Stryck. de cautel. contract. sect. 2. c. 1. §. 39. Barth. hodeg. for. c. 3. §. 28. lit. a. p. 659.* dissentit *Peretz. in Cod. h. t. n. 3. 17. 18. Struv. c. l. th. 28.* quamvis illud non denegatur iis, qui jurarunt, se soluturos, *Struv. c. l. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 29. not. 5. p. 1160.* nec 2) qui moratorium, seu quinquennales, sive a principe sive a creditoribus impetrarunt, *Barth. c. l.*

CHARTA BLANCA.

Vid. loc. *blanquetum.*

CHARTA SIGNATA, Stempel-Pappier.

1. In terris Brandenburgicis ad contractus & instrumenta requiritur charta signata, sub pœna annullationis, *Stryck. de cautel. contract. sect. 1. c. 6. §. 12.*

2. In Saxonia quidem eadem est adhibenda, sub determinata pœna: quod si tamen neglecta fuerit, ideo non vitiatur instrumentum, *Berger. proc. exec. §. 21.*

CHIROGRAPHUM.

1. Chirographum, cambiali clausula munitum, naturam mutui retinet, & sors in ultima classe locanda, usuræ vero promissæ, exsoluta demum omni sorte, solvendæ erunt, *Berger in Supplem. ad proc. exec. pos. 24. p. 9. Barth. hodeg. for. c. 4. §. 13. p. 737.*

2. Quod si ille, qui chirographum jussu debitoris, nunc forsan demortui, confecit, & subscripsit, id jurato confirmet, chirographum semiplene probat, & juramento suppletorio locum dat, *Rivin. ad O. P. S. tit. 43. en. 39.*

3. Creditor amisso chirographo, debiti persecutionem & jus hypothecæ non amittit, si aliunde constet, adhuc deberi, *Carpz. p. 2. c. 29. d. 15.*

4. Chirographum qui donat, legat, vendit, ipsum jus & ipsam actionem, cujus probationem illud continet, donare, legare, vendere videtur, *l. 59. de legat. 3. l. 18. §. 2. de mort. cauf. donat. l. 44. §. 5. l. 84. §. 7. de legat. 1. l. 1. C. de donat.*

5. Chirographum seu instrumentum debiti, post solutionem, debitor a quocunque possessore repetit, & quidem a creditore per condictionem sine causa, *l. 2. C. de condict. ex leg.* ab alio possessore actione ad exhibendum atque vindicatione repetitur, *Mev. p. 2. dec. 186.*

CIBARIA DOMESTICA.

Vid. loc. *comestibilia.*

CITATIO. (*a*)

1. Qui ob interesse aliquod ex aliquo negotio lædi potest, ad idem citari, & super eo audiri debet, *l. 39. de adopt. Gail. lib. 2. obs. 275. n. 5. Hilliger. ad Donell. lib. 23. c. 2. lit. b. Carpz. lib. 1. R. 19. n. 3.*

2. Parentes hodie citari possunt absque speciali venia, in causis liberorum, *Carpz. p. 1. c. 2. d. 26.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 14. th. 1. not. 3. p. 986.*

3. Dominus, irrequisito vasallo, ejus subditos citare potest, per *l. 33. §. 5. C. de episc. & cleric. Coler. proc. exec. p. 3. c. 7. n. 36. Carpz. lib. 3. R. 23.*

4. A commissario principis partes litigantes atque testes, irrequisito judice (*b*) inferiore, citari possunt, *Rivin. ad O. P. S. tit. 4 en. 39. Berger. E.*

D. F.

(*a*) In Saxonia Electorali judici emissio citationum interdicta est, antequam legitimationes, mandata, tutoria, curatoria, actoria, & instrumenta syndicatus fuerint exhibita, nisi ab ipso Principali libellus fuerit oblatus, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 7. §. 1.*

(*b*) quod comprobatur *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 1. §. 9.*

D. F. tit. 4. *obſ.* 4. *p.* 78. *Wernher. ſel. obſ. for. p.* 1. *obſ.* 233. Commiſſoriale tamen ordinario citandorum judici communicandum eſſe, tradit *Rivin. c. l.*

5. In Ducatu Saxonico Altenburgenſi immediate inſinuantur citationes ex Cancellaria Electorali Saxonica, *Rivin. c. l. en.* 40. Sicut & in Supremo Appellationum judicio, nec non Curiis Provincialibus Saxonicis nobilium & civi atum ſubditi irrequiſito ſuo magiſtratu, citantur, vid. *Carpz. lib.* 3. *R.* 23. *Berger. c. l.*

6. Aſt ſenatus oppidani Lipſienſis civibus non, niſi miniſterio & ſubſidio Senatus, inſinuationes citationum fieri poſſunt. Similiter nec in Luſatia Superiori immediate e Cancellaria, quæ Dresdæ eſt, ſed, requiſita Præfectura ſuperiori, das Ober-Amt zu Budißin, citationes inſinuari queunt, *Berger. c. l. Barth. hodeg. for. c.* 1. §. 4. *lit. m. p.* 38.

7. Citationes a Conſiſtoriis fieri debent per requiſitionem; omiſſis tamen verbis: *in ſubſidium*, *Reſolut. Grav. de an.* 1612. *tit.* Von *Conſiſtor.* Sachen. §. 6. & *de an.* 1661. *eod. tit.* §. 11. *Schilter. ex.* 7. *th.* 10. *Barth. c. l.* vid. omnino *Berger. E. D. F. tit.* 4. *obſ.* 4. *not.* 2. *p.* 79. niſi ſint in poſſeſſione, ut citra requiſitionem citare poſſint, *Rivin. ad O. P. S. tit.* 4. *en.* 36. aut citandi ſint ſubditi ſub præfecturis conſtituti, *Berger. c. l. Wernher. ſel. obſ. for. p.* 6. *obſ.* 451.

8. Citationis inſinuatio, ſi fiat in loco extra juriſdictionem citantis ſito, pro turbatione habetur, *Rivin. c. l. en.* 34.

9. Pro turbatione juriſdictionis alienæ non habetur, ſi Superintendens, ſine præſcitu judicis ordinarii, hujus ſubditos ad ſe vocat, *Rivin. c. l. en.* 35.

10. Familia clericorum conductitia, licet ſit

ſub jurisdictione ſeculari, ex ædibus tamen parochianis, mediante ſubſidiaria citatione, in jus vocanda eſt *Rivin. c. l. en. 37.*

11. Qui ſubditus non eſt, per ſubſidium ejus magiſtratus, ſub quo degit, citari debet, *Carpz. p. 1. c. 2. d. 27. 28. Rivin. ad O. P. S. tit. 4. en. 28. 30.* etiam ille, qui domicilium mutavit, relicto in ædibus ſuis conductore, *Rivin. c. l. en. 31.* nec non mandatarius, licet ejus mandato inſerta clauſula: Vor genehm zu halten, daß alle Citationes ſeinem Gevollmächtigten in Leipzig mögten inſinuiret werden, *Rivin. c. l. en. 32.*

12. De inſinuata reo citatione transmiſſa judex requiſitus atteſtatum, einen Inſinuations-Schein, remittere debet: quo non in actis reperto, contra emanentem in contumaciam procedi nequit, *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 14. p. 46.*

13. Subſidiaria inſinuatione non egent notificationes terminorum, quæ fiunt actoribus, *Rivin. c. l. en. 33.*

14. In fundum recte inſinuatur citatio in actione reali, etiamſi judex perſonæ, ordinarius in ſubſidium haud fuerit requiſitus, ſi modo domeſticis fiat inſinuatio, *Rivin. c. l. en. 29.* add. *Berger. E. D. F. tit. 4. obſ. 2. not. 3. p. 69.*

15. Si, citatione per ſubſidium principali inſinuata, ejus mandatarius dilationem impetrat, licet altera citatio ad terminum prorogatum mandatario ſaltem exhibita ſit, nihilominus, emanente principali, in contumaciam pronunciari poteſt, teſte *Rivin. ad O. P. S. tit. 4. en. 41.*

16. Citationi debitori aut injurianti, in loco ſolutionis vel evomitarum injuriarum, forte fortuna deprehenſo, inſinuandæ terminus publicationis ſenten-

ten-

tentiæ ſimul inſerendus, quo, recuſante licet magiſtratu domicilii ſubſidialis hujus ad publicandam citationis inſinuationem, ſententia in rem judicatam tranſire & executioni poſtea demandari queat, *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 21. lit. b. p. 76.*

17. Citatio ipſi citando, (*c*) ſi ejus copia haberi poſſit, eo vero abſente, ad domum, puta ejus domeſticis, (*d*) modo perfectæ ſint ætatis, & in loco domicilii commorentur, cum mandato denunciandi inſinuanda eſt: iis vero deficientibus, præſentibus vicinis, ædium foribus (*e*) affigenda, *l. 4. §. 5. & 6. de damn. infect. Berger. E. D. F. tit. 4. obſ. 2. p. 66.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 4. en. 1. & 10.*

18. Reo, vel ejusdem domeſticis citationem recipere nolentibus, (*f*) citatio in domo, præſentibus uno, pluribusve domeſticis, aut advocatis uno, pluribusve vicinis deponenda, & ſi fores occluſæ ſint, affigenda eſt, *Berger. c. l. not. 5. p. 72.* add. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 284.*

19. Pro confeſſo & convicto non habitum eſſe reum, qui, non inſpecta citatione, nuncium juratum coegerat, eam reportare, teſtatur *Rivin. c. l. en. 65.*

20. Citatio toties in domum fieri poteſt, quoties citandus ibidem commorari ſolet, & libere ex ea ire, in eandemque redire valet: ſecus igitur fuerit in eo qui alibi cuſtodia continetur, tum enim eum in faciem citari oportet, nec prius, quam conſtituto ex

P 4 officio

(*c*) *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 4. §. 2.*

(*d*) dem Ehe-Gatten, Eltern, erwachſenen Kindern und Bedienten, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

(*e*) *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

(*f*) vid. *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

officio curatore, adverſus eundem pronunciari poteſt, *Berger. E. D. F. tit. 4. obſ. 2. not. 1. p. 66.*

21. Citatio etiam in rei tabernam, **Cramladen,** (g) inſinuari poteſt, *Berger. c. l. not. 3. p. 67.* Plane non ſufficere, citationem fieri ad tabernam citandi, qui ædes alibi ſitas inhabitat, tradit *Rivin. ad O. P. S. tit. 4. en. 20.*

22. Nec minus citatio fieri poteſt in fundum, (h) quamvis reus eundem non inhabitet, ſed per œconomum, **durch einen Verwalter,** poſſideat, *Berger. c. l.* Imo eum, qui plures uno fundos aut domos habet, utrobique citari poſſe, quamvis fortasſis in urbe habitet, tradit *Berger c. l.* diſſentit *Martin. ad O. P. S. tit. 4. §. 1. n. 278.*

23. Quando ſeparatam filius œconomiam nondum inſtituit, ipſi ad domum patris inſinuatam eſſe citationem, ſufficit, *Rivin. c. l. en. 21.*

24. Si citandus eſt ſervus ex prædio nobili, non ſufficit, inſinuationem eſſe factam ei, qui curam rei familiaris ibidem gerit, **dem Hauß-Verwalter,** *Rivin. c. l. en. 38.*

25. Invalida eſt inſinuatio citationis locatori, conductori (i) vel colono facta, cum illi ſub perſonis domeſticis non comprehendantur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 436.* add. *Rivin. c. l. en. 1. Berger. tit. 4. obſ. 2. not. 3. p. 70.*

26. Citatio in faciem fieri poteſt etiam in diverſorio, modo idem ſubſit judicis citantis jurisdictioni, *Berger. c. l. p. 67.*

27. Jure

(g) *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 4. §. 2.*
(h) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*
(i) add. *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

27. Jure civili non intereſt, ipſi perſonæ principali inſinuetur citatio, an procuratori, ſcil. poſt litem conteſtatam, *arg. l. 22. C. de procurat. l. 1. C. de procurat. l. 1. C. de ſentent. Berger. c. l. not. 1. p. 66.* add. *Schilter. ex. 10 th. 43.* Et hoc plerisque in locis extra Saxoniam adhuc hodie uſu obtinere, teſtatur *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 231. n. 1.*

28. At jure Saxonico Electorali citatio ſemper ipſi perſonæ principali, etiam fœminæ, inſinuari debet, *Berger. c. l.* Quod etiam in Luſatia ita ſervatur, teſte *Wernhero ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 152.*

29. Ut itaque inſinuatio, curatori, actori, mandatario aut advocato facta, nullum effectum habeat, *Rivin. ad O. P. S. tit. 4. en. 10. Wernher. c. l. & p. 1. obſ. 231. n. 3.* etiam poſt litem conteſtatam, *Rivin. c. l. en. 14.* & in concurſu creditorum, *Rivin. c. l. en. 11.*

30. Quod ſi tamen principalis extraneus ſit, & in territoriis disſitis commoretur, prima citatio quidem ipſi inſinuanda eſt, reliquarum vero inſinuationem ejusdem procuratori fieri, ſufficit, *Berger. c. l. Rivin. c. l. en. 16. Wernher. d. obſ. 231. n. 6.*

31. Nec minus mandatario inſinuari poſſunt citationes, ſi ſpecialis de recipiendis citationibus inſerta eſt mandato clauſula, *Rivin. c. l. en. 12. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 231.* add. *Berger. c. l. not. 2. p. 67.* Unde litigantibus per ſententiam injungi poteſt, (*k*) ut poteſtatem

(*k*) Imo plures litis conſortes, & omnes illi, qui in loco judicii non ſunt præſentes, procuratorem cum poteſtate recipiendi citationes conſtituere tenentur, idque ipſis inprima citatione ſtatim eſt injungendum, &, ſi nihilo-ſecius id omittant, citatio ad ceteros terminos advocato, procuratori, aut actori, quo uſi ſunt in termino primo, hisque non præſentibus, eorum domeſticis recte inſinuatur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 4. §. 3.*

tem accipiendi citationes conferant, *Wernher. c. l. Rivin. c. l. en. 13.* add. *Berg. E.D.F. tit. 4. obs. 3. not. 1. p. 73.*

32. Citatio non pupillis, nec minoribus, *(l)* sed eorum tutoribus & curatoribus *(m)* fieri debet, *Berger. c. l. obs. 2. not. 1. p. 66.* add. *ejusd. Resolut. Lauterb. tit. de in jus voc. ad verb. aut illorum tutores.* Nec (*n*) sufficit, cum pupillus aut minor plures uno habet tutores, curatoresve, uni eorum insinuatam esse citationem, sed oportet eandem omnibus sigillatim mitti, *Berger. E. D. F. c. l.*

33. Si plures sint litis consortes, singulis (*o*) insinuandæ sunt citationes: secus si fiat, contra emanentes in termino accusatio contumaciæ non attenditur, *O. P. S. tit. 4. §. 1. ibique Philipp. consid. 10. n. 1. seq. A. Fab. in Cod. lib. 2. tit. 2. def. 8. Rivin. ad O. P. S. tit. 4. en. 25.*

34. Et hoc ampliatur, licet 1) sub nomine collectivo veniant, v. c. Hüffnere, Cossäten, (*p*) *Berger. E. D. F. tit. 4. obs. 3. not. 4. p. 74. Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 302.* 2) sub eodem tecto degant, atque adeo commune domicilium habeant, modo stationibus

(*l*) nec mente captis, furiosis & prodigis, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 4. §. 2.*

(*m*) aut parentibus, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

(*n*) add. *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

(*o*) vid. *hic. th. 34. lit. q.*

(*p*) Quorum intuitu in sæpius adducta *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 4. §. 2.* sequentem in modum disponitur: Hüffner, Cossäten, Hand-Fröhner, und andere Consorten aber, welche pro universitate nicht geachtet werden, soll man allerseits absonderlich, und zwar durch einen Umlauff citiren und vorladen, auch auff jeden Dorff oder Orte davon eine Abschrifft, so dem Bothen, zu solchem Ende mit zu geben ist, zurück lassen.

bus distinguantur. Itaque uni ex illis aut ejus domesticis facta, respectu alterius, nullius loco habetur: secus foret, si duo eodem hypocausto, iisdemque parietibus continerentur, & communi famulitio uterentur, *Berger. c. l. not. 2. p. 73.*

35. Singulis quoque heredibus, facta divisione, insinuanda est citatio, *O. P. S. tit. 4.* §. und solches. *ibique Rivin. en. 6. & Philipp. consid. 10. n. 6. Carpz. proc. tit. 7. art. 1. n. 63.*

36. Quod si vero adhuc in communione (q) sint, aut divisio facta sit, post motam defuncto litem, sufficit, citationem insinuari in domum hereditariam, quam coheres possidet, *Berger. E. D. F. tit. 4. obs. 3. p. 72. & œcon. jur. lib. 4. tit. 14. th. 2. not. 15. p. 993.* add. *Carpz. c. l. n. 64. seq.* vel in qua absentes administratorem reliquerunt, *Rivin. ad O. P. S. tit. 4. en. 3. 4.* nisi domus detineatur ab extraneo, v. c. a conductore, *Rivin. c. l. en. 2.* vel coheredes in provinciis Electoratus Saxonici domicilium habeant, *Berger. E. D. F. c. l.*

37. Singulis heredibus separatæ (r) citationes sunt transmittendæ, quarum omnium tamen insinuatio ad domum hereditariam, si eam adhuc indivisim pos-

(q) Nondum facta divisione hereditatis, in prædium aut ædes communes, sive feudalem sive allodialem habeant qualitatem coheredi, qui in iis commoratur, insinuatio citationis fieri potest. Quo facto iste coheredes suos de facta citatione, quamprimum id fieri potest, sub pœna 5. thalerorum, certiores reddere, idque, quomodo factum, ad acta referre debet, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 4. §. 2.*

(r) Id eo in casu tantummodo obtinet, si heredes, hereditate jam divisa, prædia communia amplius haud possideant, *Kraus. proc. judic. lib. 2. c. 1. sect. 2. §. 25.*

posſideant, ſimul fieri poteſt, *Rivin. c. l. en. 5.* Nec ſufficit, nomine collectivo heredes eſſe citatos, ſed ſingulorum nomina ſunt exprimenda, *Rivin. c. l. en. 7.* add. *Barth. hodeg. for. c. 1.* §. 4. *lit. m. p. 38.*

38. Non poteſt citatio ad domum hereditariam inſinuari, quando rei, actione perſonali conventi in loco contractus, alibi habent domicilium, *Rivin. c. l. en. 9.*

39. Inconſultum eſt, una citatione, in forma, ut vocant, patente, emiſſa, quam nuncii jurati ſecum auferre iterum ſolent, plures citare litigantes, cum in præjudicium emanentium vix quicquam tuto pronunciari queat, *Rivin. c. l. en. 26. 27. Barth. hodeg. for. c. 1.* §. 4. *lit. m. p. 38. in fin.* Eandem tamen tolerari poſſe ait *Berger. E. D. F. tit. 4. obſ. 3. not. 5. p. 77.*

40. Cum citanda eſt univerſitas (*s*) vel collegium, ſufficit, ſi quidem citatio conſuli regenti, tribunis plebis, Seniori vel Schulteto inſinuetur, *Mand. Elect. Sax. de an. 1691. §. 6. Berger. c. l. not. 3. p. 74.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 4. en. 24.*

41. Nuncius, citationem principali inſinuans, non eſt obſtrictus, ut mandatario, actori vel curatori eandem etiam offerat, *Rivin. c. l. en. 15.*

42. Si non principalis, ſed mandatarius negat, cita-

(*s*) Bey Räthen in Städten, in die Raths-Stube, oder dem regierenden Burgermeiſter, oder auch dem Syndico, oder Stadt-Schreiber; bey einer gantzen Bürgerſchafft, einem von denen Viertels-Meiſtern, oder Ausſchuß Perſohnen; bey Innungen und Zünfften, einem Ober- oder Vor-Meiſter; und bey Gemeinden auff den Dörffern dem Richter oder Heim-Bürgen: nullo modo vero harum perſonarum domeſticis inſinuanda eſt citatio, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 4. §. 2.*

citationis notitiam ad ipſum perveniſſe, contraria vero adſit præſumtio, juramentum purgatorium injungitur, *Rivin. c. l. en. 18.*

43. Inſinuationes citationum fieri debent per nuncium juratum, *Berger. E. D. F. tit. 4. obſ. 4. not. 1. p. 78. Philipp. ad O. P. S. tit. 4. conſid. 9.* cui plena fides habetur, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 14. th. 2. not. 13. p. 993.* Eo vero abſente, poſſunt etiam fieri per aliam perſonam cui autem fides non habetur, priusquam juramento depoſitio ejusdem confirmetur, *Philipp. c. l. n. 2.*

44. Minus recte ruſticis (*t*) citationes partibus inſinuandæ committuntur, *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 13. lit. a. p. 46.* ubi vero ipſe refert, quod cum ruſticus inſinuatam a ſe ipſi citando citationem eſſe, juramento confirmaſſet, reo injunctum eſſet purgatorium.

45. Nuncii, quibus pro ſingulis milliaribus certum quid ſolvitur, pro inſinuatione citationum nihil præterea ſeparatim exigere poſſunt, *Rivin. ad O. P. S. tit. 36. en. 24.*

46. Non ſatis eſt, ad acta ſimpliciter referri, quod inſinuatio citato facta ſit, ſed inſuper exprimi (*u*) tempus, & locus debet, quod *O. P. S. tit. 4. §. 1.* expreſſe requirit: alias citatus pro contumace habere nequit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 110.* etſi fateatur,

(*t*) Per Scultetum aut Scabinos tamen in pagis fieri poteſt inſinuatio, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 4. §. 2.*

(*u*) vid. omnino *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l. §. 2. & 4.* ubi determinatur, quomodo coercendus ſit judex, ſi quid circa citationem vel regiſtraturam ſuper inſinuatione neglectum fuerit.

tur, ſe citationem accepiſſe, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 233.*

47. Citatio die feriata valide inſinuatur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 4. en. 51. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 234.* quod diſplicet *Brunnemanno in l. ult. C. de fer. n. 3.* confer. *Berger. E. D. F. tit. 4. obſ. 2. not. 6. p. 72.*

48. Sed citatus ad diem feriatum (*x*) contra diſpoſitionem *l. 2. C. de fer.* impune non paret, *Rivin. c. l. en. 53.* add. *Mev. p. 2. dec. 273.* Et ex officio ſupplenda eſt hæc exceptio, *Rivin. c. l.* etiamſi leuteratio proſequenda, *Rivin. ad O. P. S. tit. 35. en. 35.*

49. Si quis tamen oretenus in judicio de feriis meſſium excipit, per mandatarium in expenſas condemnari ſolere, cum eadem fere facilitate præſtanda præſtare potuerit, teſtatur *Rivin. c. l. tit. 4. en. 56.*

50. Multis in locis vero receptum eſt, ut, ſi terminus, in citatione definitus, in diem feriatum forte incidat, propterea non vitietur citatio, ſed citatus altero, eoque proxime ſequenti, die comparere tenetur, *Stryck. uſ. mod. tit. de in jus voc. §. 10.*

51. Idem in Saxonia obtinet, ſi modo citationi clauſula expreſſe inſerta ſit, ut, ſi illa dies non fuerit juridica, citatus die ſequenti juridica comparere debeat, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 235. n. 3.* confer. vero *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 14. th. 2. not. 5. p. 991.*

52. Si error in citatione, quoad prænomen aut cognomen citandi, commiſſus eſt, fruſtra contumacia non comparentis accuſatur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 4. en. 8.*

53.

(*x*) Quæ circa hanc materiam per *Ord. Proc. Sax. Rec.* mutata ſunt, commemorantur ſub loc. *feriæ.*

53. Vitium citationis per comparitionem citati convaleſcit, *Gail. lib. 1. obſ. 58. Berger. E. D. F. tit. 4. obſ. 6. not. 4. p. 90. Horn. cl. 12. R. 32. p. 831. b.* nempe, ſi comparens in termino vitium citationis haud urgeat, *Wernh. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 346. n. 5. & p. 6. obſ. 364. nec non in ſupplem. nov. ad p. 1. obſ. 346.*

54. Non convaleſcit vero vitium citationis per comparitionem procuratoris, *Wernher. d. obſ. 364.* ſpeciali mandato ad recipiendas citationes deſtituti, *Berger. p. 1. Supplem. ad E. D. F. tit. 4. §. 4. p. 15. & p. 2. tit. 4. §. 9. p. 64. Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 152.*

55. Ad ædes actuarii privatas citatus impune emanere poteſt, ut præjudicio comprobat *Rivin. ad O. P. S. tit. 2. en. 8.*

56. Citatus ad unam cauſam, in alia, ad quam citatus non eſt, reſpondere non tenetur, *Carpz. lib. 3. R. 22. Berlich. p. 1. concl. 10. n. 17.* Itaque citatus ad certum terminum, ut ſua jura deducat, in expenſas condemnari nequit, etſi reſponſionem ad libellum prætermiſerit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 236.*

57. A nuda citatione appellare non licet, niſi aliquod præjudicium & damnum infert, v. g. ſi perſonalis comparitio, citra probabilem, cauſam, alicui injuncta fuerit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 167.*

CITATIO EDICTALIS.

1. Edictali citationi locus non eſt, quando conſtat, quo loco citandus degat, adeoque ipſi inſinuari poteſt citatio, *Carpz. proc. tit. 7. art. 4. n. 2. 3. Berger. p. 2. ſupplem. ad E. D. F. p. 1716. Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 366.*

2. Neceſſaria eſt edictalis citatio, quoties privata non poteſt ſortiri effectum, *Wernher. ſel. obſ. for. in ſup-*

in supplem. nov. ad p. 3. obs. 192. ut puta: cum vel ignoretur, ubi citandus degat, vel facto, sive ejus, sive magistratus, impediatur, quo minus citatio privata ad eum pervenire possit, *clem. 1. de judic. c. 1. §. contrahentes. de for. compet. in 6. Carpz. p. 1. c. 2. d. 18. Horn. cl. 12. R. 99. p. 932. b.* vid. omnino *Berger. E. D. F. tit. 4. obs. 2. not. 7. p. 72.* item cum incerti sint citandi, *Gail. lib. 1. obs. 57. n. 6. ibique Græv. concl. 57. n. 13. Carpz. proc. tit. 7. art. 4. n. 20. seq. & lib. 3. R. 23. n. 14.*

3. Habet ergo locum edictalis citatio 1) in concursu creditorum, *Berger. œcon. jur. lib. 14. tit. 14. th. 1. not. 5. p. 987. & p. 2. Supplem. ad E. D. F. p. 829. Carpz. proc. tit. 7. art. 4. n. 30. seq.* 2) si quis emere velit fundum, quem fama fert, fideicommissis aut hypothecis, præsertim tacitis, obnoxium esse, *Berger. œcon. jur. c. l.* 3) cum dubitetur, utrum heres supersit, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 4. th. 46. not. 4. p. 474. & p. 2. Supplem. ad E. D. F. p. 1721. seq.* 4) ad investigandos eos, qui de familia sunt, cui fideicommissum relictum, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 192. Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. p. 1685.* 5) magistratu domicilii rei insinuationem citationis renuente, *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 22. lit. a. p. 76. & §. 25. p. 80.*

4. Edictalem citationem non habere locum in eo casu, quod sub alicujus nomine & sigillo literæ cambiales conscriptæ, & aliis cessæ sunt, contra ignotos eorundem possessores, putavit Facultas Wittebergensis, teste *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 177.*

5. Edictalis citatio, triplicem terminum Saxonicum complecti debet, *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. p. 1721.* etiam in concursu (*a*) creditorem, *Rivin.*

(*a*) Hodie quidem in concursibus super bonis feudalibus,

Rivin. ad O. P. S. tit. 4. en. 42. Alii autem tempus, in edictali citatione, arbitrio judicis committunt, *Rosbach. proc. civ. tit. 27. n. 4.* & pro locorum diſtantia ad 4. vel etiam 6. menſes extendunt, *Gail. lib. 1. obſ. 57. n. 11.*

6. In trium dominorum territoriis affigenda edictalis citatio, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 192. n. 4. Berger. prox. c. l.* etiam in concurſu creditorum, quod ad *allodialia* bona: ratione vero bonorum *feudalium* in tribus civitatibus arctioris & plenioris conventus Statuum, *Rivin. c. l. en. 42. 43. Barth. hodeg. for. c. 3. §. 20. p. 575.* add. *Berger. ad E. D. F. tit. 51. obſ. 8. not. 3. p. 1739. ſeq.* Quamvis, edictalem citationem regulariter uno in loco affigi, ſufficere putat *Græv. d. concl. 57. conſid. 1. n. 3.*

7. In Electoratu Saxoniæ Epiſcopatus, ut & ditiones Sereniſſimorum Ducum incorporatæ non habentur pro diverſo territorio, *Rivin. ad O. P. S. tit. 4. en. 44.*

8. Affigi edictum citatorium debet eo in loco, ubi ſolitus alias eſt vagabundus converſari, *Carpz. proc. tit. 3. art. 1. n. 71.*

9. Magiſtratus loci debet teſtimonium affixionis transmittere, idque ad acta poni, & nec antea ulterius procedendum, quam de affixione legitime facta conſtet, *Carpz. jurispr. conſiſt. lib. 3. def. 63. Brunnem. jur. eccleſ. lib. 3. c. 2. §. 16.*

10. Reus abſens, qui ſub pœna confeſſi & con-

zu denen Ritter-Güthern, & ratione mercatorum motis triplicem terminum Saxonicum edictalis citatio complecti debet: in reliquis autem regulariter duplex terminus Saxonicus ad edictalem citationem ſufficit, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 41. §. 2.*

victi edictaliter citatus, emansit, a pœna contumaciæ liberatur, si juret, citationem sibi haud innotuisse, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 470.*

CIVIS. CIVITAS.

1. Adversus civitatem præscriptio juris Saxonici, 30. annorum, anni & diei locum habet, *Constit. Elect. Sax. 6. p. 2. ibique Carpz. d. 1.* quæ vero contra quosdam saltem cives intentata civitati non nocet, *Carpz. c. l.* At jure civili & communi Saxonico adversus civitates non nisi 40. annorum præscriptio locum habet, *Zobel. ad art. 29. lib. 1.* Landr. *Hahn. ad Wesenbec. tit. de præscript. n. 7.*

2. Civitas ex mutuo a Senatu, vel ejus administratoribus contracto non obligatur, sed soli administratores tenentur, nisi probetur a creditore pecuniam in utilitatem civitatis versam esse, *l. 27. de reb. credit. Carpz. p. 2. c. 6. d. 18. 19. & 21. Philipp. ad dec. 16. obs. 1. 2. 4. Berger. p. 1. supplem. ad. E. D. F. p. 38. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 162. Mev. p. 3. dec. 229.* compara vero *eund. Mev. p. 5. dec. 383.*

3. Ad quam probationem sufficiunt conjecturæ probabiles, & administratores creditoribus assistere tenentur, *Carpz. d. def. 19. n. 10. & lib. 2. R. 107.* add. *Dec. Elect. Sax. nov. 16. ibique Philipp. obs. 2. n. 8. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 2. th. 2. not. 2. p. 576.*

4. Nec onus probandi creditor declinare potest propterea, quod administratores in chirographo exceptioni de non in rem civitatis verso renunciaverint, *Berger. dec. 205. Wernher. c. l. n. 4.*

5. Exceptio non secutæ versionis in utilitatem civitatis a civitate opposita impedit etiam paratam executionem, *Dec. Elect. Sax. nov. 16. ibique Philipp. obs. 5.* adeoque in processu executivo opponi potest,

Coler

Coler. proc. exec. p. 3. c. 3. n. 347. seq. Brunnem. consil. 72. n. 106.

6. Creditor adversus civitatem & administratores, eodem libello, alternative ex mutuo actionem intendere potest, nec administratores, exceptione non versæ pecuniæ in utilitatem civitatis, adversus creditorem, se tueri possunt, *Carpz. lib. 2. R. 108. & 109. necnon ad d. c. 6. d. 22. & 23. Mev. p. 5. dec. 386. Berger. dec. 147.* Nam cum civitas ex facto administratorum non obligatur, hi tenentur, *l. 27. de reb. credit.* utut protestati fuerint, se nolle teneri, *Mev. p. 2. dec. 312. n. 5.*

7. Valide obligatur civitas, si senatus, convocatis & consentientibus omnibus civibus, vel saltem iis, qui cives repræsentant, als Zunfft-Meister, Viertels-Meister, &c. contrahit mutuum; Nec tum refert, utrum pecunia in rem civitatis versa fuerit, nec ne, vid. *Dec. Elect. Sax. nov. 16. ibique Philipp. obs. 3. Carpz. p. 2. c. 6. d. 18. Berger. p. 1. supplem. ad E. D. F. p. 38.* modo quoad alterum casum, cives potestatem contrahendi mutuum concesserunt, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 2. th. 2. not. 2. p. 576. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 37.*

8. Quod si suspicio premat civitatem, consensisse in mutuum vel cives vel tribunos plebis, jusjurandum purgatorium dictitatur, *Berger. dec. 148.*

9. Sed pro communi debito legitime contracto cives singulares, eorumque bona non obligantur: quod enim universitas debet, singuli non debent, *Carpz. d. c. d. 24.* nisi cives semet ipsos singulatim obligaverint, *Carpz. d. c. d. 25.* quod creditur factum, ubi singuli nomina sua obligationis instrumento inserere patiuntur, vid. *Coler. proc. exec. p. 2. c. 3. n. 372.*

Quo casu vero unusquisque non in solidum, sed pro virili saltem conveniri potest, *Carpz. d. c. d. 26.* add. *Mev. p. 2. dec. 312.*

10. Remedium ex *l. 27. de reb. credit.* etiam in aliis administratorum contractibus valere, probat *Born. dissert. de condict. cert. ex mutuo de in rem vers. c. 7. §. 1.* quem quidem laudat *Berger. p. 1. supplem. ad E. D. F. p. 40. in fin.* ipse tamen *in œcon. jur. lib. 3. tit. 2. th. 2. not. 2. p. 576.* statuit, *legem 27. de reb. credit.* in aliis contractibus, v. c. in annuis reditibus exulare; ut itaque in iis probatio, in rem versionis exigi non possit, juxta *Carpz. d. c. d. 20.*

11. Civitas non obligatur ex deposito, quod magistratus recipit, nisi utilitatem inde percepisse probetur, per tradita *Mev. p. 5. dec. 385.*

12. Nec cautionem a Senatu, consentientibus licet tribunis, præstitam, bona civitatis afficere, tradit *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 37.*

13. In alienatione rerum civitatis requiritur, 1) consensus principis, quamvis princeps liberam administrandi potestatem concessisset senatui oppidano, 2) consensus civitatis, senatus pariter & civium, 3) ut jurent tum senatus, tum cives, quo, re bene inter se discussa, alienationem civitati existiment utilem, 4) ut fiat alienatio, prævia subhastatione, 5) ut solenne alienationis instrumentum conficiatur, 6) decretum judicis, sed si princeps consenserit, alio non est opus decreto, vid. *Stryck. de cautel. contract. sect. 1. c. 3. §. 17.*

14. Solennibus his non observatis, alienatio nulla est, & bona a quocunque possessore revocari possunt, *Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 4. tit. 8. n. 18.* add. *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 6.* quibus aliena-

alienationis solennibus civitas renunciare non potest, nisi superiore destituta, vel facultatem condendi leges habeat, *Sande de prohib. rer. alien. p. 1. c. 7. n. 11. Stryck. c. l.*

15. Quodsi omnes convocati sint, & quidam emaneant, sufficit, duas civium partes ex tribus adfuisse *l. 3. quod cujusque univers. Mantic. c. l. n. 16.*

16. Magistratum oppidanum, qui bona communia, Stadt-Güther, male administrat, possessor bonorum immobilium, a quo immodica tributa exiguntur suspectæ administrationis nomine accusare potest; imo cuilibet civi illud ad principem deferre, eique, adjecta brevi demonstratione, denunciare licet, *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. p. 1276.*

17. A judicio contra magistratum arcendi sunt cives, si inde ad dissidia civilia facilis lapsus esse possit, vel materia litis sic comparata, ut a reverentia, magistratui debita, sit aliena, vel si alias officiis civium & juramento, quo ad obsequium & honorem magistratui obstringuntur, non congrua, *Mev. p. 6. dec. 70. & 79.*

18. Civis contra civitatis statuta aliquid impetrans & usurpans, perjurus est, *Mev. p. 2. dec. 317. n. 2.*

19. Senatus oppidanus coram proprio judicio adversus cives experiri potest, maxime ex causa gestæ administrationis, *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. tit. 4. §. 14. p. 76. Carpz. lib. 2. R. 14.*

20. Civibus, si cum magistratu litigent, non minus quam magistratui, sumtus ex publico sunt præbendi, *Mev. p. 5. dec. 341.*

21. Jus subcollectandi cuivis civitati, etiam municipali, competit, *Mev. p. 3. dec. 216. n. 1. Wernher.*

sel. obs. for. p. 1. obs. 171. Si vero civitas pertineat ad nobilem, videndum est, qui est in possessione vel quasi juris subcollectandi? Quod si civitas in ea constituta est, non debet dominum jurisdictionalem implorare, ut in collectas distributas consentiat, *Berger. dec. 29.*

22. Cives, qui immunitatem a muneribus prætendunt, quæ communiter civibus incumbunt, eandem probare tenentur, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 450.*

23. Civitas nequidem in casu necessitatis ab eo, qui ab omnibus collectis immunis est, collectas exigere potest, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 255.*

24. Civis privilegiarius civium juribus fruitur, licet oneribus non sit subjectus, *Mev. p. 3. dec. 156. & p. 5. dec. 269.*

25. Qui civilibus commodis cum aliis frui, & negotiis se immiscere volunt, eos communem jurisdictionem civilem agnoscere non modo æquum, sed & necessarium est, *Mev. p. 3. dec. 155. n. 3.*

26. Civitas, jurisdictione prædita, fundatam habet intentionem adversus omnes in ea degentes, qui exemtionem non docent, *Menoch. lib. 2. præsumt. 16. n. 35. Mev. c. l. n. 4.*

27. Civis amplius censeri nequit, qui perpetua consuetudine semet a civitate separavit, *Gail. lib. 2. obs. 36. n. 7. Mev. p. 7. dec. 188.*

CLANDESTINITAS.

1. Clandestina præsumtionem injustitiæ pro se habent, *Mev. p. 7. dec. 170. n. 1.* add. *Carpz. p. 4. c. 20. d. 7. n. 6.*

CLAUSULA.

1. Clausula, ad determinationem actus in principio posita, porrigitur etiam ad actus sequentes, *l. 12. §. fin.*

§. fin. l. 30. §. fin. l. 31. de legat. 1. l. 77. §. fin. de legat. 2. l. 3. §. 2. de liber. posth. Mynsinger. lib. 1. obs. 6. n. 40. & clausula, in fine posita, refertur ad omnia præcedentia, *l. 1. in fin. C. de liber. præter.*

2. Clausula quædam, ex stylo notariorum, præter & contra partium mentem adjectæ, valere non debent, si in principali dispositione non reperiantur, *Heig. p. 2. qu. 17. n. 11. Carpz. p. 3. c. 1. d. 40. n. ult.*

3. Ubi enormissima læsio subest, omnes clausulæ dolo adjectæ intelliguntur, *Dauth. in c. quamvis. n. 105. de pact. in 6to. Menoch. consil. 412. n. 20.*

CLAUSULA CODICILLARIS.

Vid. loc. *codicilli.*

CLERICUS.

1. Clericus, ratione vaccarum, quæ ipsi initio muneris, ad utendum, solarii loco, in pagis traduntur, ad casum minus tenetur, nisi casum vel expresse vel tacite, **wenn er die Kühe als eisern übernommen,** in se recepit, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 5. th. 22. not. 9. p. 685.*

2. Clericus suam, suorumque causam in judicio seculari perorare potest, *c. 1. 3. X. de postul.* ita tamen, ut si verbis injuriosis atque contumeliosis utatur, a judice etiam seculari mulctari queat, *A. Fab. in Cod. lib. 3. tit. 12. def. 15. & 16. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 8. th. 2. not. 7. p. 959. Horn. cl. 12. R. 79. p. 899. b. Ludovic.* **Einleit. zum** *Consistor. Proc. c. 5. §. 23.*

3. Clerici procuratores esse prohibentur, *c. 1. 2. X. ne cleric. vel monach. secul. negot. se immisc.* nisi 1) pro ecclesia, & miserabilibus personis, agere volunt, *arg. c. 1. 2. & 3. de postul. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 9. th. 3. p. 969.* 2) coram judicio ecclesiastico, *Berger. c. l.* 3) pro canonicis, *Berger. c. l.* 4) in uno nego-

tio, eoque finito, in alio: clericis enim vetitum est, non uni, sed pluribus negotiis secularibus se immiscere, *Berger. c. l.* vid. *Telletz. ad c. 3. X. de postul.*

4. Hinc duobus clericis, qui a pastore vicino, eoque emerito, mandatum in causa Salarii, contra substitutum acceperunt, frustra objectam fuisse exceptionem legitimationis, testatur *Berger. c. l.*

5. Clerici hodie foro suo privilegiato nunquam, invito Consistorio, valide renunciare queunt, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 340.* dissentiunt *Ziegler. ad Lancell. lib. 3. tit. 1. §. 4. verb. pactionibus. Stryck. ad Brunnem. jus eccles. lib. 3. c. 1. §. 12. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 4. th. 3. not. 4. p. 942.* In quorum Sententiam an. 1717. respondit Ordo Wittebergensis, teste ipso *Wernher. in supplem. nov. ad p. 6. obs. 340.*

6. Clericus ex L. diffamari in quocunque judicio conveniri potest, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 314.* vid. omnino *Ludovic.* Einleit. zum *Consistorial. Proc. c. 5. §. 15.* confer. tamen *Brunnem. jur. eccles. lib. 3. c. 1. §. 13.*

7. Nihil quoque vetat, quo minus clerici, iidemque simultanee investiti, in actionibus personalibus pariter ac realibus, coram Cancellaria, aut Curiis Provincialibus conveniri possint, *Berger. E. D. F. tit. 4. obs. 11. not. 11. p. 117. Wernher. sel. obs. for. in supplem. nov. ad p. 1. obs. 105. c. 6.*

8. Nec minus reconventio clericos ad forum seculare trahit, *Titius* in der Probe des Teutschen Geistl. Rechts *lib. 1. c. 6. §. 32.* confer. *A. Fab. in Cod. lib. 3. tit. 12. def. 12. Ludovic.* Einleit. zum *Consistor. Proc. c. 5. §. 21.*

9. Porro clericus, qui successit laico, hujus forum agnoscere tenetur, *l. 19. de judic. Titius c. l. §. 34.*

Quam-

Quamvis alii hoc restringunt ad eum casum, si clericus in instantia & lite succedat laico, post litem jam contestatam, vid. *Wernher. prox. c. l. n. 25. & 30.* add. *Brunnem. jur. eccles. lib. 3. c. 1. §. 29.*

10. Denique si clericus, ratione officii, alieno nomine, conveniatur, tanquam tutor, curator, vel procurator alicujus laici, forum sortitur coram judice seculari. Unde etiam, si clericus sequester electus sit a judice laico potest per eum compelli, ut sequestrum restituat, *Wernher. c. l. n. 29.*

11. Pœna carceris in *mandato Regio de duellis de an. 1712. §. 19.* sancita, in clericis locum non habet, propter *peculiare mandatum de an. 1713.* vid. *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 54.*

12. Modus vero procedendi, in causis injuriarum §. 22. præscriptus, etiam in clericis locum habet: nihil tamen impedit, quo minus illi, cujuscunque sint conditionis, si comparere detrectent, sub pœna canonica citari queant, *Wernher. c. l. & p. 5. obs. 11.* Quænam vero sint pœnæ canonicæ, exponit *Beyer. in addit. ad Carpz. jurispr. eccles. lib. 3. def. 113.*

13. Clericus, ad actionem injuriarum fundandam, concionem edere non tenetur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 26. en. 13.* Potest tamen actor clerico super injuriis, pro concione evomitis, juramentum deferre, *Rivin. c. l.* add. *Berger. dec. 179.*

14. Plane non facile processum injuriarum, a parochiano adversus parochum intentatum, admittendum esse, eique aliquo modo subveniendum, monet *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. tit. 1. §. 3. p. 10.* confer. omnino *Carpz. jurispr. eccles. lib. 3. def. 98. 100. & 101. Brunnem. jur. eccles. lib. 3. c. 1. §. 13.*

15. Clerici ad revelanda ea, quæ ipsis, sub sigillo

gillo confeſſionis, credita ſunt, adigi non poſſunt, *c. 2. X. de offic. jud. ord. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 24. th. 4. not. 2. p. 1054.*

16. Clericis, ſimilibusque perſonis ſalarium illius anni quadrantis, in quo decedunt, integrum debetur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 406.* confer. tamen *idem in ſupplem. nov. ad d. p. 8. obſ. 406.*

CODICILLI.

1. Nihil refert, utrum teſtes in codicillis rogati ſint, nec ne, *l. ult. §. ult. C. de codicill. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 36. p. 442.* vid. omnino *Stryck. de cautel. teſtam. c. 23. §. 11.* itemque maſculi ſint, an fœminæ, *Brunnem. ad l. fin. §. fin. C. de codicill. Stryck. c. l §. 7.* Et codicillos coram 5. mulieribus conditos omnino ſubſiſtere, ſtatuit *Berger. Reſolut. Lauterb. tit. de teſtib. verb. fœminæ in certis cauſis.* diſſentiunt *Zepper. de codicill. c. 8. n. 28. Bocer. diſp. 6. th. 3. lit. c.* conf. *Stryck. c. l. §. 8.*

2. Imo legatarii teſtes eſſe poſſunt, *Carpz. p. 2. c. dec. 152. Berger. œcon. jur. c. l. not. 8. p. 445.* add. *Horn. cl. 7. R. 9. p. 363. b.* diſſentiunt *Brunnem. ad l. 20. qui teſtam. fac. poſſ. n. 9. & ad l. ult. C. de codicill. circ. fin. Stryck. c. l. §. 9.* Nec quidem teſtem eſſe maritum poſſe pro uxore, & vice verſa, nec ſocerum pro genero, tradit *Stryck. c. l. §. 10.*

3. Codicilli uno continuoque actu ſunt conficiendi, *Richter. p. 1. dec. 28. n. ult. Stryck. c. l. §. 5. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 230.* & a teſtibus, ſi in ſcriptis conficiantur, ſubſcribendi, licet neceſſitas ſubſignandi ſit remiſſa, vid. *Stryck. c. l. §. 12. ſeq. Horn. cl. 7. R. 14. p. 375. b.*

4. Neceſſe quoque eſt, ut teſtes codicillatorem videant, *Richter. ad l. 9. n. 8. C. de teſtam. Carpz. p. 3. c.*

4.*d.37. Stryck. de cautel. testam. c. 23. §. 17.* dissentiunt *Jason lib. 3. consil. 82. n. 4. Barry de success. lib. 1. tit. 1. n. 4. circ. fin.*

5. In codicillis hereditas directo nec dari, nec adimi potest, sed obliquatur directa institutio, & trahitur ad fideicommissum: modo de voluntate disponentis constet, quod non tam testamentum, quam codicillos facere voluerit; aut appareat de voluntate codicillantis fideicommissum relinquere volentis, *Moller. lib. 3. sem. 43. Richter. p. 1. dec. 64. Carpz. p. 2. dec. 152. Stryck. c. l. §. 20. 23. 24.* Nunquam enim creditur, codicillos fecisse, qui testari voluit, *l. 1. de jur. codicill. l. ult. C. eod. Stryck. c. l. §. 32.*

6. Si quis testamentum condere voluerit, sed in ipso negotio impediatur, & legata tantum quædam in præsentia quinque testium exprimat, hæc jure codicilli sustinere possunt, vid. *Stryck. c. l. §. 29. Berger. p. 1. supplem. ad E. D. F. tit. 45. §. 7. p. 543.*

7. Econtra, si solennia testamentorum adsint externa, heredis institutio autem omissa, nec clausula codicillaris adjecta, sed certa legata tantum in illa dispositione relicta, tunc plane corruit testamentum, & res ad casum intestati ridigitur, *Stryck. c. l. §. 38.*

8. Clausulæ codicillaris hæc est vis ac efficacia, ut testamentum, quod ob defectum *formæ*, sive *internæ*, puta: *heredis institutionis*, sive *externæ*, i. e. *solennitatum*, non valet, ut testamentum, sustineatur jure codicilli, sive fideicommissi, adeo ut heres ab intestato veniens, vel priore testamento institutus, rogatus esse intelligatur, ut hereditatem & cetera restituat ei, qui in testamento, ejusmodi clausula munito, heres est institutus, aut cui aliud quid relictum est, *l. 3. de testam. milit. l. 41. §. 3. de vulg. & pupill. subst. Gail. lib. 2. obs. 114.*

114. Carpz. p.3. c.4. d.38. n.3. & dec. 155. n. 23. Stryck. de cautel. testam. c. 23. §.36.37. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th.36. not. 1. p. 443.

9. Idem intuitu substitutionis obtinet, *Brunnem. ad l. ult. C. de codicill.* nec non intuitu omnium heredum, sive primi, sive ulterioris gradus sint, licet tempore conditi testamenti jus successionis his nondum competierit, *Stryck. d. §.37.*

10. Hunc effectum clausula codicillaris habet, licet parens aut liberi scienter sint præteriti, *Struv. ex. 34. th. 65. Stryck. de cautel. testam. c. 23. §.39. & de success. ab intest. dissert. 1. c. 1. §. 22. Berger. c. l.* dissentit *Carpz. p.3. c. 12. d.9. & lib. 6. R. 113. n.3.* Imo clausula codicillari sustineri testamentum, quod posthumus ab ignorante patre præteritus esse dicatur, monet *Berger. c. l.* confer. tamen *Stryck. de cautel. testam. d. c. 23. §. 48.*

11. Nec minus eum effectum habet clausula codicillaris, licet filius, & vice versa pater injuste in testamento exheredatus fuerit, *Gail. lib. 2. obs. 114. n. 3. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 414. Stryck. c. l. §. 40.* ubi monet, idem de reliquis gravaminibus, quæ ipsi filio, heredi instituto, adjiciuntur, sentiendum esse, add. *ejusd. dissert. de clausula codicillari §. 25.*

12. Eundem denique effectum clausula codicillaris habet, si quis heredem ex tempore, vel ad tempus in testamento suo instituerit, nulla facta sustituti mentione, *Stryck. c. l. §. 41.*

13. Quo vero clausula codicillaris prædictos effectus habere possit, necesse est, ut requisita codicilli non modo fuerint observata, *Berger. c. l. Stryck. c. l. §.36.* sed & testator testamenti factionem habuerit, ac testamentum ratione voluntatis fuerit perfectum,

Carpz.

Carpz.p.3.c.4.d.29. Defectus enim habilitatis & voluntatis in persona testatoris per clausulam codicillarem non suppletur, *Carpz.c.l. Stryck.c.l.* §. *42.seq. Berger.œcon.jur. lib.2.tit.4.th.36.not.2.p.443.*

14. Nec clausula codicillaris sustinet testamentum, ubi fratri turpis persona præfertur, *Stryck.c.l.* §. *45.* add. *Struv.ex.34. th. 65.in fin.* item, si testator velit, ut testamentum simul pro parte codicilli & testamenti subsistat, *Stryck.c.l.* §. *46.* porro, si pater extraneum heredem instituat, filium autem exheredem scribat, & ab hoc filio exheredato legata præstare jubeat, *Stryck.c.l.* §. 47.

15. Clausula codicillaris non subintelligitur, nisi fuerit expressa, *Carpz.p.3.c.4.d.38. & dec. 155. n.6.* vel ex præsumtionibus aliud appareat, ut: si verba æquipollentia testamento inserta sint, *Carpz.d.dec. 155.n.7.8.*

16. Sic loco clausulæ codicillaris esse clausulam *ceteratam*, e.g. si hoc testamentum non potest valere jure testamenti, valeat &c. opinatur *Stryck.c.l.* §.*35.* Idemque asserit de clausula: *omni meliori modo*, *Schœpffer.Synops.jur.tit.de jur.codicill. n.*7. dissentit *Wernher.sel.obs.for.p.*1.*obs.*279.*n.1.seq.*

17. In testamento inter liberos, ad pias causas, & militari clausula codicillaris præsumitur, *Carpz. p.3.c.4.d.38.n.8.seq. Berger.œcon.jur.lib. 2. tit. 4. th.36. not. 5. p.* 444. *& p. 2. supplem. ad E. D. F. p.*1147.

18. Sed nullam dari clausulam codicillarem tacitam, sive præsumtam, eamque inanem esse in testamentis privilegiariis, cum *Stryckio de cautel. testam. c.* 23. §.*32. seq.* statuit *Wernher. d. obs.* 279. *n.* 7. *sequ.* licet,

licet, eam inanem haud esse, exemplo ostendit *Berger. in œcon. jur. c. l.*

19. Clausula codicillaris, quæ a notario ex consuetudine adjecta est, voluntate testatoris adjecta præsumitur, quamvis ipsemet fuerit ignarus literarum, *Carpz. lib. 6. R. 7. n. 20. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 36. not. 4. p. 444.*

20. Multum interest, utrum testamentum per se subsistat, an sustineatur per clausulam codicillarem: priore modo heres institutus consequitur totam hereditatem, ohne Abzug; posteriore autem quarta Trebellianica deducitur ab herede ab intestato veniente, *Berger. c. l. not. 3.*

21. Codicilli priores in dubio, neque per testamentum posterius, neque per codicillos posteriores revocati censentur, *Stryck. de cautel. testam. c. 23. §. 25. 26.* confer. tamen *Carpz. lib. 6. R. 6. n. 8. seq.*

22. Codicilli per agnationem posthumi non rumpuntur, *l. 16. de jur. codicill. A. Fab. lib. 15. conjectur. c. 14. Stryck. c. l. §. 27.*

23. Codicilli, cum testamento facti, una cum testamento revocantur & corruunt, *Carpz. c. l. n. 6. Stryck. c. l. §. 28.*

24. Ille, qui ex testamento egit, & succubuit, deinceps ex clausula codicillari experiri non potest, *l. ult. pr. C. de codicill.* modo reus statim litem fuerit contestatus, nam lite nondum contestata, res adhuc est integra, ut actor, dimissa petitione hereditatis testamentaria, fideicommissariam instituere queat, *Berger. c. l. not. 6. p. 445. & Resolut. Lauterb. tit. de jur. codicill. verb. in vim fideicommissi.*

COGNATIO. COGNATUS.

1. Compellatio cognati inducit præsumtionem cogna-

cognationis, *Mascard. de probat. vol. 1. concl. 411. Horn. cl. 1. R. 16. p. 29. b.*

COLLATIO.

1. Conferuntur ea, quæ a parentibus vivis, quibus ſucceditur, profecta ſunt, *l. 17. C. de collat. Stryck. de ſucceſſ. ab inteſt. diſſert. 11. c. 3. §. 1.* & tempore mortis adhuc in bonis ejus, qui conferre debet, exiſtunt, *l. 6. C. eod. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 51. p. 494.* add. *Carpz. p. 3. c. 11. d. 21. n. 4.* & quidem absque uſuris & fructibus, niſi poſt mortem, *l. 5. §. 1. de dot. collat. Berger. c. l.* caſu enim peremta reſpuunt collationem, *l. 2. §. 2. de collat. Berger. c. l.*

2. Ceſſat collatio, ſi pater illam prohibuerit, vel expreſſe, *nov. 18. c. 6.* vel tacite, *l. 1. l. 2. C. de collat. Carpz. d. c. d. 10. n. 8. 9. & d. 24. Berger. œcon. jur. c. l. not. 10. p. 500.*

3. Confertur dos & donatio propter nuptias, *l. 17. l. 19. C. de collat. Carpz. d. c. d. 14.* ſed absque uſuris, *Carpz. p. 2. c. 30. d. 19.*

4. Non tamen confertur dos & donatio propter nuptias, ſi filius filiave, contenti dote & donatione propter nuptias, paternæ hereditati renunciant, *l. ult. de dot. collat. nov. 92. c. 1. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 218. & p. 10. obſ. 338.* quod procedit, quamvis collatio patri ſit promiſſa, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 51. not. 5. p. 495.*

5. Nec confertur dos, ſi pater totum patrimonium diviſit, & multo plus filiis, quam filiæ, dedit, *l. 39. §. 1. famil. erciſc. Berger. c. l. p. 496.*

6. Si maritus ſine culpa uxoris non eſt ſolvendo, hæc tantummodo confert actionem contra maritum, *nov. 97. c. 6. Berger. c. l.* add. *Carpz. p. 3. c. 11. d. 14. n. 2. 3. & dec. 166. n. 4.*

7. Con

7. Confertur quoque, quod pater liberis dedit in ſubſidium paternum, zur väterlichen Hülffe, *Coler. p. 1. dec. 62. n. 35. Carpz. d. c. d. 15. Berger. p. 1. Supplem. ad E. D. F. tit. 45. §. 11. p. 566. Stryck. de ſucceſſ. ab inteſtat. diſſert. 11. c. 4. §. 12.*

8. Si liberi negent ſubſidium paternum probari id debet a coheredibus, nec creditur aſſertioni teſtatoris, *Carpz. d. c. d. 16.* confer. tamen *Mev. p. 4. dec. 233.*

9. Confertur, quod pater ſolvit pro filii præbenda, *Hahn. ad Weſenbec. tit. de collat. dot. in fin. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 51. not. 7. p. 496.* non vero reditus præbendæ, *Stryck. ad Brunnem. jus eccleſ. lib. 2. c. 10. §. 7. & de ſucceſſ. ab inteſt. diſſ. 11. c. 3. §. 5.* diſſentit *Bruner. de collat. bonor. c. 4. n. 561.* imo ne id quidem quod ex proventibus ſupereſt, *Berger. c. l.* diſſentit *Struv. ex. 37. th. 31.*

10. Non conferuntur bona caſtrenſia & quaſi, *l. 1. §. 15. de collat.* quibus accenſentur res, ut: equi, arma, filiof. militatum abeunti datæ, *l. 1. C. de caſtr. pecul. Struv. ex. 37. th. 29.* Quo vero non ſpectat mutuum, quod filiusf. ad uſum militiæ contraxit, niſi idem ille probare poſſit ſtipendium ad ſui ſuſtentationem ſatis non extitiſſe, *Berger. lib. 2. R. 102.*

11. Nec conferuntur ſumtus in ſtudia, *l. 50. famil. erciſc. Dec. Elect. Sax. nov. 50.* ſive a patre ſive a matre erogati, *Struv. ex. 37. th. 30. Stryck. de ſucceſſ. ab inteſt. diſſert. 11. c. 3. §. 8. & 13.*

12. Sub quibus comprehenduntur ſumtus in libros, filio a patre comparatos, facti, *Stryck. c. l. §. 9. 10.* item ſumtus in filii peregrinationem, *Stryck. c. l. §. 15. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 51. not. 8. p. 497.* & ad obtinendas dignitates, ſive academicas, vid. *memor.*

mor. dec. 50. ibique Philipp. obs. 2. n. 7. seq. five alias, *Struv. ex. 37. th. 30. Stryck. c. l.* §. *16. 17.*

13. Conferuntur tamen fumtus ftudiorum, fi pater ita voluerit, *l. 50. famil. ercifc. Struv. c. l.* quæ voluntas vero non præfumitur ex nuda confignatione, *memor. dec. 50. ibique Philipp. obs. 3. n. 28. Struv. c. l. Stryck. de success. ab intest. dissert. 11. c. 3.* §. *11. & 18. Berger. lib. 2. R. 230.* diffentit *Carpz. p. 3. c. 11. d. 20.* Secus fuerit, cum filius dediffet patri chirographum acceptorum fumtuum, *Berger. œcon. jur. c. l. not. 8. p. 497.* confer. *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 410.*

14. Nec minus filius confert fumtus ftudiorum, fi pater bona filii adventitia adminiftraverit, *Philipp. ad d. dec. 50. obs. 2. n. 21. Stryck. c. l.* §. *21. Berger. c. l.* aut male fint confumti, *memor. dec. 50. Struv. ex. 37. th. 30. Stryck. c. l.* §. *19. 20.* aut fi tanti fint ut reliquis liberis ne legitima quidem maneat falva, *memor. dec. 50. ibique Philipp. obs. 2. n. 15. Stryck. c. l.* §. *22.*

15. Eo cafu, cum pater velit, fumtus, v. c. ftudiorum, conferri, de illis alimenta, & neceffaria vitæ, quæ imprimis confiftunt **in Wohnung, Kost und Kleidung**, atque arbitrio boni viri æftimantur, deducenda funt, *Struv. ex. 37. th. 30. Stryck. c. l.* §. *18. Berger. œcon. jur. c. l. p. 497.*

16. Quæ fratri vel filio, ex hereditate indivifa, a reliquis fratribus, vel matre, in ftudia funt fuppeditata, conferuntur, *Stryck. c. l.* §. *12. Berger. c. l. not. 7. p. 496.* diffentit *Struv. c. l.*

17. Debitum autem, ftudiorum caufa, vivo patre, contractum ex communi hereditate exfolvendum eft, *Stryck. c. l.*

18. Non conferuntur fumtus in opificium facti, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 51. not. 7. 8. p. 497. & lib. 2. R. 151.* diffentit *Struv. ex. 37. th. 30.*

19. Non conferuntur expenſæ nuptiales, *Berger.p.1.ſupplem. ad E.D.F.tit.45.§.11.p.566.* niſi in dotem fuerint imputatæ, aut a patre ſpeciatim conſignatæ, *Finckelth.obſ.6. Carpz.p.3. c.11. d. 21. 22. 23. Berger.lib.2. R.151.* confer. *Stryck.de ſucceſſ. ab inteſt. diſſert.11.c.4.§.8.* ubi monet, ſolam conſignationem conferendi neceſſitatem non inducere, add. *Brunnem.centur.5. dec.21. n. 4.*

20. Nec conferuntur dona nuptialia, *Berger. œcon.jur. lib. 2.tit. 4.th.51.not.9.p.499.* vid. omnino *Stryck.c.l.§.9.* & alimenta a patre filio, ejusdemque familiæ ſuppeditata, *Berger.p.1. ſupplem. ad E. D. F. tit.45.§.11. p.568.*

21. Nec collationi obnoxiæ ſunt donationes, ſive ſint ſimplices, ſive remuneratoriæ, *Wernher. ſel. obſ. for.p.1.obſ.317. Berger.œcon.jur.c.l.not.8.p.498.* niſi 1) donator hanc legem: *ut conferantur*, tempore donationis ſuæ liberalitati adjecit, vel 2) parentes quibusdam e liberis dotem vel donationem propter nuptias dederint, uni vero, qui a parentibus ſe haudquaquam disjunxit, tantumdem fere ſimpliciter donaverit, *Wernher.c. l. n. 20.* Plane ſimplices donationes conferendas eſſe, putat *Stryck. c. l. §. 13. ſeq.*

22. Veſtes, catenæ & ornamenta, quæ filia, tempore nuptiarum, a parentibus accepit, ut & arrha ſponſalitia, liberis tempore ſponſaliorum data, conferenda ſunt, niſi donatio probetur, *Coler.p.1.dec.52. n.34. Carpz.p.3.c.11.d.11.12. Stryck.de ſucceſſ. ab inteſt.diſſert.11.c.4.§.10.11.*

23. Idem aſſerendum de ſumtibus impenſis ad impetrandam diſpenſationem matrimonii, in gradu prohibito, contrahendi, *Stryck. c. l.* item de ſumtibus, qui a ſponſa, e patris liberalitate, ad ſponſum perve-

venerunt, ut puta; Trau und Pettschier-Ring, Damast zur Bräutigams-Weste, Bräutigams-Hemde, Krause und Manchetten, *Berger. c. l. not. 9. p. 499.*

24. Mulctam, a patre pro filio solutam, venire in collationem, negat *Carpz. p. 3. c. 11. d. 25* affirmat *Struv. ex. 37. th. 28. n. 3. Berger. c. l. not. 8. p. 498.* ubi monet, quamvis vero sententiam *Carpzovii* sequaris, eam tamen ad generum, pro quo socer mulctam solvit, proferri non posse, ut ei donata illa vel remissa esse censeatur.

25. Conferunt soli descendentes, sine discrimine sexus, gradus & potestatis, *l. 17. C. de collat. nov. 18. c. 6.* non vero ascendentes, *arg. l. 19. C. eod.* nec collaterales aut extranei, *arg. d. nov. 18. c. 5. & 6. Struv. jurispr. lib. 2. tit. 32. aph. 12. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 51. p. 494. Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 192.* vid. omnino *Stryck. de success. ab intest. dissert. 11. c. 2. per tot.*

26. Moribus Saxonicis mater, licet persona extranea sit, marito succedens cum propriis liberis, dotem & reliqua bona conferre cogitur, quando scilicet ex statuto Saxonico succedit, *Constit. Elect. 20. p. 3. Carpz. p. 3. c. 11. d. 26.*

27. Conjux, in Saxonia defuncto successurus ex statuto, bona sua conferre tenetur, quamvis collationis onus statutum non expresse requirat, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 263.* Plane regulariter viduam, quæ ex statuto succedit marito, bona propria non conferre, nisi statuti litera, vel ejusdem interpretatio usualis id ipsum requirat, docet *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 51. not. 2. p. 495.* compara *ejusd. E. D. F. tit. 45. obs. 6. not. 2. p. 1531. seq.*

28. E contra etiam liberi a patre accepta con-

ferre tenentur, *Carpz. p. 3. c. 11. d. 27.* etiam in eo casu, ubi ipsis statutum partem dimidiam tam paternorum quam maternorum bonorum, loco legitimæ, defert, *Carpz. d. c. d. 28.* add. *Stryck. de success. ab intest. dissert. 11. c. 2. §. 18. in fin.* confer. tamen *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 192.*

29. Si Nepos cum patruis vel avunculis avo succedit, ex persona patris vel matris conferre tenetur, quamvis hereditati ejus renunciaverit, *Heig. p. 1. qu. 24. n. 37. Carpz. d. c. d. 33. Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 499.* dissentit *Stryck. c. l. §. 15.*

30. Sed nepotes, qui non sunt heredes suorum parentum, ad conferendum æs alienum, quod sui parentes defuncto avo debebant, non tenentur, *Berger. œcon. jur. c. l. not. 1. p. 495.* dissentit *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 500. n. 6.*

31. Quid? Si avus expresse cavit, ut a nepote ea, quæ filius accepit, conferantur, licet paternæ hereditati renunciaverit? Hanc dispositionem, quatenus per eam legitimæ gravamen infertur, non valere, tradit *Stryck. c. l. §. 16.*

32. Nepotes vero, cum aliis nepotibus in successione concurrentes, ad onus collationis non tenentur, si paternæ hereditati renuncient, *Carpz. d. c. 11. d. 34. Stryck. c. l. §. 17. Berger. œcon. jur. c. l. & p. 2. R. 199.* dissentit *Wernher. d. obs. 500.*

33. Quantum ex dote materna liberi acceperunt, id in hereditatem avitam conferre tenentur, *Carpz. p. 3. c. 11. d. 31. Stryck. c. l. §. 13. 14.* Imo nihil conferunt neptes in hereditatem avitam, si ultra geradam, in legitimam imputatam, de dote materna nihil acceperunt, *Carpz. d. c. d. 32.*

34. Collatio etiam in successione testamentaria libe-

liberorum locum habet, *nov. 18. c. 6.* ita tamen, ut ea tacite, etiam per conjecturas, a teſtatore remitti in tantum poſſit, in quantum per illam ceteri liberi in legitima non læduntur, *Brunnem. ad l. 10. de collat. n. 3. Berger. œcon. jur. c. l. not. 3. p. 495.*

35. Confertur regulariter ipſa res a parentibus profecta, *Brunner. de collat. c. 5. n. 40. ſeq. Brunnem. ad l. 5. C. de collat. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 51. not. 4. p. 495.* confer. *Stryck. de ſucceſſ. ab inteſt. diſſert. 11. c. 5. §. 4.* non qualis fuit ab initio, ſed qualis eſt tempore mortis, *Stryck. c. l. §. 6.*

36. Quod ſi tamen ejus, qui conferre debet, peculiariter interſit, rem ipſam, v. c. libros retineri, ſufficit pretium conferri, idemque, quod fuit tempore mortis, *Berger. c. l.* add. *Stryck. d. §. 6.* Imo indiſtincte æſtimationem conferri, ſufficere, propter *l. 1. §. 12. de collat.* putat *Stryck. c. l. §. 45.* add. *Carpz. p. 3. c. 11. d. 14. n. 6.*

37. Si liberi paratam pecuniam acceperunt a parentibus, collatio quoque ſive imputatio in pecunia numerata fieri debet. Cujus rei hic potiſſimum exiſtit effectus, ut pecunia numerata, in hereditate reperta, aſſignetur liberis, qui nihil antea acceperunt, usque ad exæquationem ejus ſummæ, quæ a coheredibus conferri debet, nec hi ante collationem & exæquationem acceptæ pecuniæ ullam prætenſionem habeant ad paratam pecuniam, *Carpz. p. 3. c. 11. d. 30.*

38. Collationem petens a collaturis deſignationem acceptorum petere non poteſt, ſed conferenda probare tenetur, *Mev. p. 1. dec. 85. Carpz. d. c. d. 16.* confer. tamen *Mev. p. 4. dec. 232.*

39. Si vero appareat, aliquem accepisse, unde collationi obnoxius sit, juramento quantitatem revelare tenetur, *Carpz. d. c. d. 29. Mev. d. dec. 85. n. 4. Stryck. c. l. §. 12.* modo tamen illi, qui conferre debent, acceptorum notitiam habeant: nepotes enim, quod filii acceperunt, jurato indicare necessum non habent, *Mev. p. 4. dec. 232.* quamvis, si probabile sit, ipsos notitiam rerum paternarum habere, non iniquum sit, ut scientiam suam jurato exponant, *Stryck. c. l.*

COLLEGIUM.

1. Jus collegium concedendi magistratibus civitatum quidem competere, at non absolutum, sed superiori arbitrio subjectum, per quod ex rationabili causa resistitur, tradit *Mev. p. 8. dec. 241.*

2. Plane in Saxonia præfectos nova collegia, sine principis præscitu & consensu, confirmare non posse, constat ex *Resolut. Grav. de an. 1609. tit.* **Von *Justitien*-Sachen.** *§. 18. Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 1. th. 18. not. 2. p. 12.*

3. Imo collegii licentiam facere, esse principum, nec aliter urbano magistratui permissum, quam quatenus jus ejus acquisitum, & tunc superiori inspectionem integram esse, docet ipse *Mev. p. 4. dec. 301.* add. *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 201.*

4. Collegium semel extinctum, sine venia superiorum, restaurare non licet; habetur autem pro extincto, non solum, si omnes collegiati decesserunt, **wenn es ausgestorben,** sed &, si renunciarunt iis, quæ collegii sunt, & substantiam illius sustulerunt, *Mev. p. 4. dec. 378.*

5. Collegium per tres personas constituitur, in una autem conservatur, *Carpz. p. 1. c. 26. d. 3. n. 3.*

n. 3. 4. Mev. p. 4. dec. 152. n. 10. & p. 7. dec. 140. n. 2.

6. Si omnes ex collegio, præter unum, mortui ſunt, ille de bonis collegii teſtari, eaque alienare poteſt; quod quidem verum eſt, ſi collegiati pecuniam vel bona habuerunt, propter ſe ipſos principaliter, & ad ſingulorum atque cujuslibet proprium ac certum uſum, ut tenuiores collegiati alantur, ad eorumque victum inde aliquid ematur, *l. 3. §. 2. de colleg. illic. Bartol. in l. ult. n. 22. eod.* Quodſi vero collegiati bona habeant, non propter ſe, ſed ut diſtribuant in alios, veluti collegium miſericordiæ nutrit pueros & alit infirmos; aut ſi bona habeant propter officium & laborem, quem ſuſtinent pro civibus, tum certe, deſtructo, ac diſſoluto in totum collegio, bona illa ſuperiori, ſeu magiſtratui cedunt, *Carpz. p. 2. c. 6. d. 17.*

7. Unus pluribus collegiis intereſſe non poteſt, *l. 1. §. ult. de colleg. & corpor.* & is, qui in aliud collegium tranſit, priori renunciaſſe videtur, *l. 14. C. de cohort. princip.* Hoc quidem jus, inprimis in Luſatia utraque, hodie ſervari: at in Saxonia receptum eſſe, ut quis duobus, pluribusve collegiis, ſibi non repugnantibus, adſcribi non prohibeatur, niſi ſtatutum vel conſuetudo repugnet, teſtatur *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 11. th. 7. not. 13. p. 814.*

8. Indignus eſt collegii beneficio, qui, quod ejus eſt, præſtare recuſat, *Mev. p. 2. dec. 156. n. 2.*

9. Collegium in bonis collegæ non habet privilegium perſonale, etſi quid debeat is ex ratiociniis collegii, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 156.*

10. Per collegii jus nihil a collegis uſurpari debet, quod publice, privatimque aliis obnoxium, *l. fin. de colleg. & corpor. Mev. d. dec. 156. n. 5.* Et collegii

jura ſic accipienda ſunt, ne reipublicæ vel civitati noceant, *Mev. p. 9. dec. 100.*

11. Si collegii ſeniores cauſam agere ceſſant, ceteri collegæ agere poſſunt, *Mev. p. 7. dec. 388. n. 2. 3.* & ſeniores ipſi collegio, ceteriſque collegis tranſigendo, vel appellationi renunciando nihil nocent, *Mev. p. 8. dec. 3. n. 8. 9.*

12. Quoties membra collegii inter ſe litigant, licet ſuper cauſa & juribus collegii, ſumtus tamen ex fiſco haud ſuppeditantur: ſecus ſi totum collegium vel actoris vel rei partes ſuſtinet, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 51.*

13. Si collegii Seniores in utilitatem collegii conveniant, expenſas ex fiſco petere poſſunt, vid. *Wernher. d. obſ. 51. n. 5.*

14. Duo fratres, vel ſorores pro re nata, collegio ſeculari vel eccleſiaſtico aſſidere non prohibentur, *Horn. cl. 2. R. 15.*

15. Ex collegio non ſtatim excluditur, qui criminis incuſatus, niſi etiam ſit convictus, *Mev. p. 5. dec. 257.* minus, cujus mater de atroci crimine diffamata, *Mev. p. 5. dec. 118.*

16. A collegio ſi parens eſt excluſus, filii ejus ante excluſionem nati nihilominus juribus collegii fruuntur, *Mev. p. 9. dec. 115.*

17. Collegio digni ſunt filii patris, ad mortem condemnati, vel qui ejuſmodi viduam duxit in uxorem, *Carpz. dec. 292.*

18. Collegia ſive univerſitates non niſi per ſyndicos litem in judicio peragere ac defendere valent, *Carpz. p. 1. c. 13. d. 5. & proc. tit. 5. art. 4. n. 1. Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 106.*

COL-

COLLEGIUM JURIDICUM.

1. Collegium juridicum etiam de iis respondere potest, quæ ab ipsorum professione sunt aliena, si clare & sufficienter proponantur, *Horn. cl. 12. R. 57. p. 871. b.*

2. In causa quoque Domini territorialis, cui juramento obstrictum est, collegium juridicum judicare & sententias ferre pro re nata, nec a parte adversa recusari potest, *Horn. cl. 15. R. 71. p. 1152. a.*

3. Nec non in causis præcedentiæ de jure respondere potest collegium juridicum: ast secundum illius sententiam locatio personarum præcise fieri non debet, *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. p. 2105. seq.*

4. Responsa collegiorum juridicorum probabilem saltem autoritatem habent, *Horn. cl. 2. R. 11.* Qui vero responsum prudentum pro se allegare potest, pro temerario litigatore haberi nequit, *Hopp. ad §. 1. verba: improbus litigator. J. de pœn. temere litig. Horn. cl. 16. R. 25. p. 1280. b.*

COLLEGIUM OPIFICUM.

Vid. loc. *opifex, opificium.*

COLUMBA. COLUMBARIUM.

1. Hodie certum cuique columbarum numerum, secundum modum agrorum, quos possidet, alere permittitur, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 10. not. 2. p. 231.*

2. Columbarium, sine permissu superioris, in suo quisque loco ædificare potest, *Berger. c. l. not. 3.*

3. Qui alienas columbas capit, furtum committit, & arbitrarie punitur in foro Saxonico, *Carpz. p. 4. c. 36. d. 5.*

COMESTIBILIA. Mußtheil.

1. Nomine comeſtibilium debetur viduæ nobili dimidia pars omnium eſculentorum & potulentorum, quæ tempore mortis, in mariti ædibus fuerunt, & poſt triceſimum a die mortis mariti ſuperſunt, Landr. *lib. 1. art. 22.* §. nach dieſem. *Conſtit. Elect. Sax. 34. p. 3. ibique Carpz. d. 2. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 44. not. 1. p. 469.* licet victum unius anni excedant, *Conſtit. Elect. Sax. p. 3. ibique Carpz. d. 1.*

2. Catalogum comeſtibilium ex reſponſo Scabinatus Lipſienſis recenſet *Carpz. p. 3. c. 35. d. 1. nec non Struv. ad Ant. Matthæi tr. de ſucceſſ. p. 413.*

3. Ad comeſtibilia autem ſpectat frumentum nondum trituratum, *Carpz. d. c. 35. d. 4.* illud quo agri ſunt conſerendi *Carpz. d. c. 34. d. 8.* etiam illud, quod non in defuncti domo, ſed alio in loco aſſervatur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 219.* item quod ad forum, aliove vendendi cauſa, tranſmiſſum, nondum tamen venditum, *Carpz. d. c. 34. d. 7.* imo etiam, quod vivo adhuc marito venditum, nondum tamen emtori traditum, *Horn. cl. 8. R. 9. Berger. œcon. jur. c. l. not. 2.* nec minus porci ſaginati, licet tempore obitus mariti nondum mactati, *Carpz. d. c. 35. d. 2.* & Hanff-Körner, *Berger. c. l.*

4. Debentur viduis nobilibus comeſtibilia 1) non ſolum ex prædiis feudalibus, ſed quoque ex allodialibus, *Carpz. p. 3. c. 36. d. 2.* 2) ex omnibus defuncti mariti prædiis, licet is alibi habitaverit, *Carpz. d. c. 36. d. 3.* 3) etiam ex prædiis extra territorium Saxonicum ſitis, *Carpz. d. c. 36. d. 4.* necnon 4) ex conductitiis, *Carpz. d. c. 36. d. 6. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 44. not. 2. p. 469.* Pro rata tamen ad refe-

refectionem inventarii & exsolutionem pensionis tenetur vidua, *Carpz. d. c. 36. d. 7.*

5. Ex prædio tamen, adhuc vivente marito, vendito & alienato vidua cibaria domestica petere non potest, *Carpz. d. c. 36. d. 8.* Nec debentur illi comestibilia certo prædiorum usui destinata & addicta, *Carpz. d. c. 36. d. 5.*

6. Comestibilibus non annumeratur 1) hordeum, *Constit. Elect. Sax. 35. p. 3.* nisi sit tostum, seu polentum, Maltz, *Carpz. ad d. c. 35. d. 8.* modo non sit factum commercii causa, ad vendendam cerevisiam, *Carpz. d. c. d. 9.* 2) lupulus. *d. c. 35.* 3) frumentum Saracenicum, Heyde-Korn, *d. c. 35.* nisi sit mola contusum, & pulti præparatum, zur Grütze gemacht, *Carpz. d. c. d. 10.*

7. Nihil quoque percipit vidua a) de cibariis, quæ post mortem demum mariti, licet ante tricesimum, inferuntur, *Carpz. p. 3. c. 34. d. 3.* b) de frumento, tempore obitus mariti, jam quidem demenso, & in fasciculos colligato, in horreum vero nondum reposito, *Carpz. d. c. d. 4.* dissentit *Berlich. p. 3. concl. 47. n. 7.* c) de frumento a subditis annuatim præstando, ante obitum mariti non soluto, *Carpz. d. c. d. 5.* d) de frumento mutuo alicui dato, *Carpzov. d. c. d. 6.*

8. Ratione comestibilium uxori, in momento mortis mariti, jus acquiritur, quod per dispositionem mariti tolli nequit, *Horn. cl. 8. R. 30. p. 507.*

9. Comestibilia anno & die in foro Saxonico præscribuntur, per *text.* Landr. *lib. 1. art. 28. Moller. 2. Sem. 11.*

COMMENDATIO.

1. Sola commendatio, veluti, si quis alicui, vel

merca-

mercatori, vel alteri, aliquem commendat, de mutuo danda pecunia, vel alia de causa, non obligat commendantem, *l. 12. §. 12. mandat. l. 7. §. 10. de dol. l. 13. C. quod cum eo, qui in alien. potest. ibique Brunnem. Dec. Elect. Sax. nov. 42. ibique Philipp. obs. 1. n. 12. seq. Carpz. p. 2. c. 18. d. 24. n. 1. seq. Stryck. de cautel. contract. Sect. 2. c. 11.* §. *19.* nequidem inter mercatores, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 5. th. 34. not. 1. p. 708. Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 495. n. 2.* dissentiunt *Marquard. de jur. mercat. p. 2. c. 11. n. 69. Carpz. d. def. 24. n. 7.*

2. Obligatur vero quis ex commendatione, si ex circumstantiis & verborum cortice mens & voluntas obligandi appareat, veluti, si quis scripserit: adhibe ei plenam fidem meo periculo, *l. 12. §. 13. mandat. l. ult. C. quod cum eo, qui in alien. potest. Carpz. dec. 126. n. 126. n. 16. seq. Philipp. c. l. n. 26. seq. Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 495. n. 3. seq. & obs. 372.* vel: fide ei tanquam viro bono, & apud quem nihil est periculi; vel: ego faciam, ut tibi creditum rursum solvatur; vel: ut sis extra periculum. *memor. dec. 42. ibique Philipp. obs. 1. n. 27.* add. *Mev. p. 8. dec. 120. & 121. Stryck. c. l.* aut si dolosa sit commendatio, *l. 7. §. 10. l. 8. de dol. l. 47. de R. J. memor. dec. 42. ibique Philipp. obs. 1. n. 38. seq. Finckelth. obs. 16. n. 5. Wernher. cc. ll.*

3. Pro certo fine facta cum commendatione promissio extra illum non obligat, *Mev. p. 8. dec. 121.*

4. Commendatio specialis beneficium excussionis non excludit, *Stryck. us. mod. tit. mandat. §. 11. Wernher. d. obs. 495.*

5. Partem vel advocatum, a se causam eidem collegio, ad quod acta transmittuntur, per literas aut orete-

oretenus commendatam esse, confitentes, vel convictos, puniendos esse, tradit *Berger. in E. D. F. tit. 34. obs. 3.*

COMMINATIO.

1. Comminatio, eaque a judice inferiore, citra legem, aut sententiam, citationi, aliive præcepto inserta, effectu caret, *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. tit. 10. §. 2. p. 299.* confer. vero *Barth. hodeg. for. c. 2. §. 1. lit. a. p. 427.*

COMMISSARIUS. COMMISSIO.

1. In decernendis commissionibus, non est, sine justa causa (*a*) præfereundus judex ordinarius, nec eidem alius adjungendus; præterea directorium actorum (*b*) ordinario relinquendum, *Resolut. Grav. de an. 1661. tit.* Von Justitien Sachen. *§. 16. & 42. Berger. E. D. F. tit. 1. obs. 7. ibique not. 1. p. 20. seq.*

2. In decernendis commissionibus, ante decretum, partes audire, non esse necesse, nec satis commodum, tradit *Mev. p. 2. dec. 164.* Itaque ad unius partis petitionem decerni potest, non audita altera, *Mev. p. 3. dec. 203.* nisi adsit causa, quæ judici dubium facit, an sit decernenda commissio & decretum ab initio aliquid præjudicii habiturum sit, *Mev. p. 8. dec. 463.* vel statim appareat, adversarium justam recusandi causam habere, *Mev. p. 8. dec. 114.* cujusmodi est familiaritas cum adversario major, ut & favor quidam in illo repertus, *Mev. p. 9. dec. 18.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 20. en. 29.*

3. Commissiones, quæ ab una parte extrahuntur, respectu alterius, non esse necessitatis, sed voluntatis,

(*a*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 1. §. 9.*
(*b*) una cum sportulis, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

tatis, cum nemo a judice competente ad extraordinarium judicium sit trahendus; cum *Stryckio in introduct. ad prax. c. 2. §. 21.* docet *Berger. in œcon. jur. lib. 4. tit. 3. th. 1. not. 14. p. 920.*

4. Si commissio decreta sit extrajudicialiter, seu adversario non audito, recusatio commissarii in ipso actu commissionis fieri adhuc potest, & a commissario attendi, de eo ad judicem referri, & super recusatione ejus decretum vel sententia exspectari debet: Secus si judicialiter, seu audita altera parte, *Mev. p. 9. dec. 121.*

5. Commissarius judici adjungi potest, in causis magni præjudicii, & criminalibus, *Carpz. dec. 221. n. 20. seq.* & ob suspicionem, *Rivin. ad O. P. S. tit. 1. en. 5.* Non adjungendus tamen præcise est ille, quem pars gravata eligerit, *Carpz. c. l. n. 2.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 20. en. 29.*

6. In commissionibus adjuncti commissarii petitio partibus libera est, *Thesaur. dec. 255. n. 1.* nec facile deneganda adjunctio commissarii, ad petitionem etiam unius ex pluribus, quibus jam communis commissio decreta est, *Mev. p. 5. dec. 128.* modo petitio adjunctionis fiat mature: ea enim in actu expediundæ commissionis non attenditur, etsi cum protestatione facta, *Mev. p. 3. dec. 110.* Ceterum adjunctio fit sumtibus petentis, *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 6.*

7. Commissiones, ad Superintendentem & Præfectum simul directæ, modo in ædibus Superintendenti addictis, in der Superintendur, si scilic. causa ad Consistorium spectat, modo in domo Præfecti, in dem Amt-Hause, si causa ad Præfectum pertinet, expediendæ sunt, atque adeo etiam documenta originalia

eo in

eo in loco, ubi acta expediuntur, relinquenda, alteri vero commissario copiæ, eæque sine pretio, dandæ sunt, *Berger. E.D.F. tit. 1. obs. 7. not. 3. p. 22.*

8. Qui semel commissionem principis petiit, & impetravit, huic rursus renunciare non valet, post emissam a commissariis citationem, si scilic. quis, posthabita commissione, coram alio inferiore judice litigare velit: Secus si coram Superiore committente, *Carpz. proc. tit. 9. art. 3. n. 78. seq. & dec. 97.* add. *Berlich. p. 1. dec. 128. Berger. dec. 249.*

9. Litispendentia, decernendo commissionem, iterrumpi non potest, *Carpz. lib. 2. R. 51. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 3. th. 1. not. 15. p. 921.*

10. Commissio ad amicabilem compositionem, salvo processu jam intentato, demandata ante omnia expediri debet, *Carpz. proc. tit. 9. art. 3. n. 101.* quamvis, coepta ac pendente jam lite, commissio, ad tentandam inter partes litigantes concordiam, decreta, processum non suspendat, nec reum contumacem juvet, quo minus in legitima impedimenta & amissionem causæ condemnetur, *Carpz. lib. 2. R. 51.*

11. Commissarii quandoque constituuntur ad solam causarum cognitionem; quandoque etiam iis committitur potestas decidendi, *Carpz. proc. tit. 2. art. 3. n. 21. 22.* vid. omnino *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 4. lit. k. p. 37.*

12. Commissariis de rebus ac causis in commissione haud expressis judicare non licet, *c. 33. X. de offic. & jud. deleg.* nisi in accessoriis & connexis, *c. 5. X. eod. Gail. lib. 1. obs. 35. Carpz. p. 1. c. 1. d. 17.* Unde quoque super fructibus, usuris & interesse pronunciare, sententiam a se latam exequi, *Carpz. d. def. 17.* & contumaces punire possunt, *Carpz. d. art. 3. n. 33.*

13.

13. Nec commissarius terminos suæ commissionis excessisse censetur, quando inhibitionem, ne opus, lite pendente, fiat, emittit, *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 275.*

14. Licet autem commissario demandatum, ut adjudicet prædium feudale licitatori, fines tamen mandati excedit, si subditos, antequam certus pristino possessori præfinitus terminus ad resignationem dominii cogere velit, ut se obligent ad obsequia præstanda novo possessori, *Rivin. ad O. P. S. tit. 40. en. 14.*

15. Coram commissariis nec adhæsioni, nec interventioni locus est, *Mev. p. 6. dec. 254. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 4. lit. k. p. 37.* Imo coram commissariis leuterationem a sententia, quam illi publicarunt, interpositam non valere, sed coram judice delegante eam fieri oportere, tradit *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 3. th. 1. not. 13. p. 920.*

16. Causa tamen reconventionis etiam coram delegato, sive commissario tractari potest, *c. 1. X. de mut. petit.* modo datus fuit ad instantiam reconventi: secus itaque est in eo, qui, proprio motu, a superiore fuit constitutus, *Berger. E. D. F. tit. 6. obs. 1. not. 4. p. 196.*

17. Commissarius, defuncto etiam committente, examen testium recte suscipit, modo committens, emissa citatione, adhuc in vivis fuerit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 27. en. 4.*

18. Pluribus constitutis commissariis, unus sine altero nihil valide facere potest, nisi commissionis functio pluribus non modo conjunctim, sed & separatim, sammt und sonders, fuerit demandata, *Carpz. proc. tit. 2. art. 3. n. 24. seq. Svendend. ad Fibig. p. 46.* Imo com-

commissarius impeditus, hodie, vices suas alteri, & hic tertio con-commissario recte committit, etsi a principe conjunctim dati sint, teste *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 375.* add. *Carpz. c. l. n. 28. 29.*

19. Commissarii principis subdelegare possunt, *l. 5. C. de judic. l. un. C. qui pro sua jurisdict. c. 26. X. de offic. deleg. Gail. lib. 1. obs. 97. n. 9. seq. Rivin. ad O. P. S. tit. 23. en. 4.* Quod quidem capiendum esse de commissariis, qui e cancellaria principis constituuntur, non item de commissariis curiarum provincialium, docet *Berger. E. D. F. in Supplem. ad tit. 1. p. 1770.* Plane hodie, sive a principe, sive a magistratu inferiore commissarius detur, alium subdelegari ab iisdem non posse, tradit *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 375. n. 4.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 3. th. 1. not. 11.*

20. Commissio si ex officio decreta, utraque pars sumtus solvit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 36. en. 10.* si ad instantiam impetrans, *Rivin. c. l. en. 21. Horn. cl. 16. suot. 2.*

21. Expensæ judiciales commissariorum, secundum *Resolut. Grav. de an. 1661. tit.* Von Justitien-Sachen, sunt moderandæ. *Berger. E. D. F. tit. 36. obs. 1. p. 1010.* Et commissariis pro expeditione causæ ac sumtibus, si peregre proficiscendum est, in singulos dies duo saltem imperiales a partibus subministrantur, *Rivin. c. l. en. 22.*

COMMODATUM.

1. Commodatum non respuit honorarium, *l. 6. pr. mandat. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 2. th. 5. not. 2. p. 585.* vid. omnino *Franzk. ad ff. tit. mandat. n. 30. seq.*

2. Etiam res immobilis, imo & habitatio commoda-

modari poteſt, *l. 1. §. 1. commod. Stryck. de cautel. contract. ſect. 2. c. 2. §. 2.*

3. Si ſimpliciter uſus rei alicui conceſſus, non commodatum, quippe quod cum certo modo & ad certum uſum datur, ſed precarium erit, *Menoch. A. J. Q. lib. 2. caſ. 23. Stryck. c. l. § 3.*

4. Res commodata ante finitum uſum repeti non poteſt, *l. 17. §. 3. commod.* niſi inopinata neceſſitas utendi re ſua probetur, *arg. l. 3. C. locat. Berger. c. l. not. 1.*

5. Commodatarius, ſi rem ad alium uſum adhibet, quam conventum, furti tenetur, *l. 5. §. 8. h. t.* ordinarie tamen non punitur, *Carpz. pract. crim. qu. 85. n. 65. ſeq.* add. *Berger. jurispr. crim. c. 2. membr. 1. §. 10. p. 48.* niſi putet, ſe hoc non invito, ſed volente commodante facere poſſe, *§. 7. J. de obligat. ex delict. Stryck. c. l. §. 8.*

6. Commodatarius, qui ultra conventum tempus rem commodatam detinet, pro ſpoliatore habetur, *l. 5. §. 8. h. t. l. 54. §. 1. de furt.* cujusmodi eſt dominium, idque liquidum in continenti, *Berger. lib. 2. R. 81. & œcon. jur. lib. 3. tit. 2. th. 7. not. 4. p. 587.*

7. Commodatarius regulariter ad præſtandam culpam leviſſimam tenetur, *l. 5. §. 2. h. t.* non item ad caſum fortuitum, *l. 18. pr. h. t.* etiam jure Saxonico, Landr. *lib. 3. art. 5. Berger. c. l. not. 3.* niſi mora aut culpa ejus intervenerit, *l. 5. §. 3. & 7. h. t.* vel res æſtimato tradita ſit, *d. l. 5. §. 3. Berger. c. l.* niſi æſtimatio facta ſit cum proteſtatione, eam alio fine non eſſe factam, quam ut poſtea conſtare poſſit, an res æque bona reſtituatur, *Stryck. de cautel. contract. ſect. 2. c. 2. §. 10.*

8. Ideoque tenetur commodatarius, ſi ob ejus inimi-

inimicitiam ab aliquo ſuſceptam damnum evenerit, *l. 25. §. 4. locat. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 214. n. 13.* vel ſi caſuale incommodum ab alieno uſu, quam ad quem res commodato data fuit, dependeat, *l. 5. §. 7. h. t. Carpz. p. 2. c. 26. d. 7. Stryck. c. l. §. 8.* niſi pari ratione peritura fuiſſet, ſi apud dominum perſtitiſſet, vid. *Zoeſ. ad ff. h. t. n. 2. Wernher. c. l. n. 14.*

9. Quod ſi tamen probare queat dominus, ſe rem, ſi retinuiſſet, aut juſto tempore recepiſſet, diſtracturum, adeoque venditione caſuale damnum declinaturum fuiſſe, aliter ſentiendum eſt, *Zoeſ. d. l. Wernher. c. l. n. 15.*

10. Quid vero, ſi is, cui ad dominum res referenda a commodatario data eſt, cum eadem aufugerit? Quando voluntate domini res ad eum perferenda certo homini data eſt, caſuale damnum in domini detrimentum cedit; ſin autem ipſe commodatarius aliquem elegerit, cui eam crederet, feret ipſe damnum: niſi fortaſſe ei rem deferendam crediderit, qui communiter ab omnibus pro idoneo habitus eſt, *l. 10. §. 19. l. 20. h. t. Wernher. c. l. n. 16.* add. *Gomez. var. reſol. lib. 2. c. 7. n. 3.*

11. Neque commodatarius, ad rem reſtituendam conventus, exceptione caſualis interitus recte ſe tuebitur, ſi tempore periculi urgentis, utputa, incendii, ſuarum quidem rerum rationem habuerit, commodatas vero neglexerit, *l. 5. §. 4. h. t. Zoeſ. d. l. Wernher. c. l. n. 17.* niſi res propriæ ſint pretioſiores, *Brunnem. ad d. l. 5. n. 13. Hahn. ad Weſenbec. h. t. n. 7. ad verb. dummodo non.* Plane commodatarium, præferendo res commodatas, commodantem obligare ad pretium rerum ſuarum refundendum, tradit *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 2. th. 7. not. 3. p. 587.*

12. Necessaria est clausula de re non deteriorata reddenda, si res in eum usum commodata, ex quo non nisi deterioratio prævideri potest, *Stryck. c. l. §. 11.*

13. Si duobus res commodata, singuli in solidum tenentur, *l. 5. §. fin. h. t. A. Fab. Rational. ad d. l. 5. §. fin. Stryck. c. l. §. 14.* Plane plures commodatarios pro rata teneri, nisi actum sit, ut tanquam correi in solidum obligarentur, imo & hoc casu locum habere beneficium divisionis, putat *Berger. c. l. not. 1.*

14. Heres commodatarii actione ex contractu simpliciter tenetur, etiamsi res dolo perierit, & nihil quicquam ex commodato ad eum pervenerit, *pr. J. de perpet. & tempor. act. l. 12. de O. & A. Stryck. de cautel. contract. sect. 2. c. 2. §. 4.*

15. Heredes commodatarii pro parte hereditaria tantum tenentur, nisi unus facultatem totius rei restituendæ habeat, & non faciat, *l. 3. §. 3. h. t.* vel ex unius heredis, facto agatur, *l. 17. §. 2. h. t. Stryck. c. l. §. 14. Berger. c. l. not. 2.*

16. Etiam in foro Saxonico dominus commodans rem commodatam a tertio possessore vindicare potest, *Carpz. p. 2. c. 26. d. 5. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 2. th. 6. not. un. p. 586.*

17. Si autem, re amissa, commodatarius præstiterit æstimationem, & res postea iterum reperta fuerit, erit illa commodatarii, *l. 5. §. 1. h. t.* adeo ut ipsi competat actio in rem utilis, etiam contra eum, cujus antea res fuit, *l. 63. de R. V.* quamvis etiam alternative contra commodantem agere possit commodatarius, *l. 17. §. fin. h. t. Stryck. c. l. §. 13.*

18. Commodans regulariter tantummodo de lata culpa & dolo tenetur, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit.*

2. th. 7. not. 5. p. 586. Sic qui vaſa vitioſa commodavit, ſi ibi infuſum vinum vel oleum corruptum effuſumve ſit, condemnandus eo nomine eſt commodans, *l. 18. §. 3. h. t. Stryck. c. l. §. 12.* Imo, ſi rem commodandam laudet, vel, ac ſi omni vitio deſtituta eſſet, aſſerat, & fidem aſſertioni habeat, commodatarius, ex poſt facto autem damnum inde ſentiat, redundabit hoc in commodantem, *arg. l. 22. in fin. h. t. Stryck. c. l.*

19. Commodatarius repetit impenſas in rem commodatam factas, ſcil. extraordinarias & magnas, ſive neceſſarias, *arg. l. 18. §. 2. h. t.* ſive utiles, modo ad has acceſſerit conſenſus commodantis expreſſus aut tacitus, *arg. l. 25. de pignor. act.* non item ordinarias & modicas, i. e. ejusmodi, quæ ſecundum naturam rei requiruntur, & ſine quibus uſus rei haberi nequit, *d. l. 18. §. 2. Berger. c. l. not. 6.*

COMMUNIO. COMMUNIS RES.

1. Nemo invitus cogi poteſt, ut in communione perſiſtat, *l. 4. §. 1. l. 65. pr. pro ſoc. l. pen. C. commun. divid. Carpz. p. 3. c. 15. d. 43. Horn. cl. 3. R. 4. p. 171. b. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 240. n. 2.*

2. Nec valet pactum, ne diviſio omnino fiat, *l. 14. §. 2. comm. divid. Carpz. lib. 1. R. 103. n. 8.* Ne autem intra certum tempus diviſio fiat, valet, *d. l. 14. §. 2. Carpz. c. l. n. 17.* ut & pactum juratum, *Brunnem. ad d. l. 14. n. 5.* niſi inevitabiles diſcordiæ ex communione ſequantur, *Brunnem. ad l. fin. C. comm. divid. n. 8.* Plane invitum in communione perſiſtere cogi eum, qui convenit, ut in perpetua communione perſiſtatur, tradit *Mev. p. 9. dec. 157.*

3. Nec pater in teſtamento liberis injungere poteſt, ut perpetuo ſtent in communione, *Brunnem.*

ad d. l. 14. n. 7. ad tempus vero communio injungi poteſt, *l. 4. de condit. inſtit.*

4. Nec denique præſcriptione induci poteſt communio perpetua, *Carpz. lib. 1. R. 103. n. 7. Wernher. c. l. n. 6. & p. 10. obſ. 489.* add. *Brunnem. ad d. l. 14. n. 10.* diſſentit *Mev. p. 9. dec. 157.*

5. In communione permanere tenentur inviti, nec ad diviſionem provocare poſſunt minorennes heredes; inter hos enim, absque cauſa ſufficienti & decreto magiſtratus, non poteſt fieri diviſio, *l. 7. de reb. eor. qui ſub tut. l. 17. C. de præd. min. Carpz. p. 3. c. 15. d. 44.* niſi major intervenerit, qui ad diviſionem provocet, tunc enim nequidem decreto opus eſt, quamvis forte ea occaſione bona immobilia alienari debeant, *l. 1. §. 2. de reb. eor. qui ſub tut. l. pen. C. quand. decret. non eſt opus. Carpz. c. l. Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 180.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 6. th. 3. not. 10. p. 720.*

6. Nec minus in communione permanere tenetur invitus maritus, qui fundum, cum alio communem, inæſtimato in dotem accepit, *l. 2. C. de fund. dot.* eccleſia, *Dd. in l. 14. C. de SS. eccleſ.* item ſi ex conſuetudine bona quædam reddita ſint indiviſibilia, *Mev. p. 9. dec. 157.* & denique ſi commune ſic comparatum eſt, ut pertinens ſit aliorum bonorum, & quidem ſine magna incommoditate non ſeparabile, *Mev. c. l.*

7. Extra cauſam communionis, quod ab alterutro acquiritur, de pecunia licet communi, haud tamen commune efficitur, *l. 52. §. 6. pro ſoc.* ſalva tamen alteri actione in perſonam, *Carpz. p. 3. c. 15. d. 45.* Nec communioni acquiritur, quod aliunde venit, *Carpz. lib. 5. R. 22. n. 6.* Geſtum vero ab alterutro nomine com-

communi, omnium commodo cedit, ſalva geſtori repetitione ſumtuum factorum, *Carpz. d. c. d. 46.*

8. Quod unus ex ſociis expendit non occaſione ſocietatis, vel communionis, ſed proprio nomine, illud non venit in rationem communionis, *l. 67. §. 1. pro ſoc. A. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 27. d. 1. Carpz. d. c. d. 47.*

9. In rerum communione neuter ab altero adigi invitus poteſt, ut integræ adminiſtrationis onus ſubeat, ſed pro ſua parte ſibi vigilare, alterius vero partis curam ſocio relinquere poteſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 326.*

10. Stante communione coheredes in qualibet parte rei communis dominium habent, *l. 46. de rit. nupt. l. 2. de condit. inſtit. l. 25. §. 1. de V. S. Carpz. p. 2. c. 39. d. 23. n. 4.*

11. Domino juriſdictionali non competit jus prohibendi communionem bonorum inter ſubditos, quamvis eandem diſſolvi ipſius interſit, *Berger. p. 1. ſupplem. ad. E. D. F. tit. 5. §. 22. p. 83.*

12. In re communi melior eſt ratio prohibentis, *l. 28. comm. divid.* adeo ut unus quoque omnes reliquos prohibere poſſit, *Brunnem. ad d. l. 28. n. 3.* In neceſſaria tamen refectione rei communis non nocet adverſarii proteſtatio, *l. 12. comm. divid.*

COMMUNIO BONORUN CONJUGALIS.

1. Communio bonorum, nec jure magis Saxonico, quam civili, inter conjuges proprie eſt, *Berger. Reſolut. Lauterb. tit. pro ſoc. ad verba: etiam maritus cum uxore. Stryck. ad Lauterb. de rit. nupt. verb. bonorum communio.* Textum enim in Landr. *lib. 1. art. 31.* Mann und Weib haben nicht gezweyet Guth zu ihren Leibe, gloſſa de ſola poſſeſſione, ſoloque

 uſu-

ususfructu interpretatur, compara *Carpz. p. 3. c. 35. d. 9. in fin.*

2. Imo nequidem, quod ad possessionem & usumfructum, vera inter conjuges societas est atque communio: minus enim juris uxor in bonis mariti, quam maritus in bonis uxoris habet, cum marito in his & libera administratio & ususfructus sint attributa, quæ uxor non habet, *Berger. Resolut. Lauterb. c. l. & E. D. F. tit. 12. & 13. obs. 1. not. 3. p. 423. nec non philoc. for. comment. de discrim. bonor. uxor. §. 12. p. 14.*

3. Ubi vero statuto recepta bonorum communio, bona utriusque conjugis ita commiscentur, ut, alterutro deinceps vita functo, omnis substantia a superstite jurato sit designanda, atque inter hunc & defuncti liberos, secundum literam statuti, dividenda, sive ab utroque initio initi matrimonii illata sit, sive deinceps, sive etiam ex bonis utriusque tanquam accessio existat. Neque integrum est superstiti, utrum velit partiri ex statuto cum liberis, an bona propria a demortui facultatibus separare, eademque cum acquæstu connubiali sibi retinere, *Berger. E. D. F. tit. 45. obs. 6. p. 1513. seq.* ubi etiam observat, Scabinos Lipsienses paulo aliter respondisse, loci consuetudinem stricte capientes, ut ea societas non omnimodo, sed salva conjugi superstiti electione, constituta esse intelligatur.

4. In iis locis, in quibus valet communio bonorum inter conjuges, nullus dotium, nullus pactorum dotalium, nullus donationum inter conjuges & similium juris argumentorum usus est, *Huber. prælect. ad ff. tit. de jur. dot. n. 17. Berger. Resolut. Lauterb. tit. de jur. dot. verb. dos.* Lites vero desuper ortæ ex jure

jure societatis, non item ex natura dotium sunt definiendæ, *Berger. philoc. for. in comment. de discrim. bonor. uxor. §. 12. p. 13.*

5. Formula illa generali, quæ pactis dotalibus communiter inseri solet: **Dasjenige, was beyderseits Ehe-Leute währender Ehe ererben oder erwerben werden, soll beyder gemein verbleiben**, subintelligitur communio quoad substantiam tantum & proprietatem bonorum, constante matrimonio acquisitorum, non vero quoad bonorum uxoris administrationem & usumfructum, *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 21. lit. g. p. 609.*

6. Communio bonorum inter conjuges non dat facultatem sine consensu alterius rem alienandi, *Horn. cl. 5. sent. 33. Berger. philoc. for. R. 13. p. 219.* non autem impedit, quo minus maritus bona propria alienare possit, *Berger. c. l. R. 39. p. 328. & R. 16. p. 225.* (ubi etiam statutum civitatis Belgeranæ de communione bonorum inter conjuges capiendum esse de casu successionis) compara *Mev. ad jus Lubec. lib. 1. tit. 5. art. 5. n. 28. seq. & tit. 9. art. 1. n. 8. seq.*

7. In quibus locis communio bonorum inter conjuges statutis vel moribus introducta est, non tantum uxores pro maritis, sed etiam hos pro uxoribus ex transitu in societatem obstringi, adeoque non solum uxorem æri alieno mariti subjici, sed & maritum pro omni ære alieno uxori incumbente, sive ex proprio ejus contractu, sive ex facto antecessoris in conjugio, oriente, obligari, ejusque bona arrestari posse, nec audiri, si antecessoris & uxoris bona creditoribus cedere velit, tradit *Mev. p. 2. dec. 206. n. 8. p. 3. dec. 123. & 138.* add. *Garsias de acquæst. conjug. n. 149. Sande lib.*

2. tit. 5. dec. 8. Lauterb. disp. de societ. bonor. conjug. c. 5. §. 8.

8. Ab initio tamen hoc onus & periculum evitari posse, separatione bonorum facta, & procurata solutione æris alieni, tradit *Mev. d. dec. 138.* Sicut & uxor, post divisionem cum mariti heredibus, ultra partem, quæ illius in ea fuit, ex statuto, secus ac ex conventione, non tenetur, *Mev. p. 3. dec. 166.*

COMPARITIO.

1. Ad comparitionem sufficere indicationem, das Angeben, non autem requiri positiones, das Verfahren, oder Einbringen, præjudicio comprobat, *Berger. E. D. F. tit. 4. obs. 6. not. 4. p. 91.*

2. In Summo Provocationum judicio Electorali Saxonico, mandato peculiari, cautum est, ut indicatio, das Angeben, omnino & simpliciter fieri debeat, nec sufficiat, eodem adhuc die consequi positiones, das Einbringen, *Berger. c. l. p. 90.*

3. Indicatio, das Angeben, in termino debet fieri, vel ab ipso principali, vel ab ejusdem mandatario: non autem per ministros, veluti, amanuenses, ut fieri plerumque solet, *Berger. c. l. not. 3.*

4. Comparitio vel indicatio sui in termino ordinatim fieri debet, ante horam quartam (a) pomeridianam, *Berger. d. obs. 6. p. 89.* quamvis citatus fuerit ad comparendum summo diei mane, zu rechter früher Tages-Zeit, *Berger. d. obs. 6. not. 2. p. 89. Barth. Hodeg. for. c. 1. §. 22. lit. c. p. 76. §. 53. lit. b. p. 259.*

5. Pla-

(a) Citatus, ad præstationem juramenti aut publicationem sententiæ sive decreti, mane ante horam duodecimam, alias autem ante horam pomeridianam quintam comparere debet, secundum *Ord. Proc. Sax. tit. 4. §. 5.*

5. Plane observantiam fori, hac parte, sibi ubique non constare, testatur ipse *Berger. c. l. not. 1.* Et erroneam esse opinionem eorum, qui existimant, quod statim post horam quartam, in termino auditam, adversarium præcludere, ejusque contumaciam accusare possint, notat *Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 72.*

6. In causis mane expediendis, **wenn Verhör angesetzet wird**, ante horam pomeridianam duodecimam comparendum esse, advertit *Berger. c. l. obs. 6.*

7. Si judex certam antemeridianam horam ad actum aliquem expediendum, v. g. ad producendum testes, vel ad jurandum præstituisset, illa ipsa præcise partes adesse debere, tradit *Berger. c. l. not. 2.* de quo dubitat *Barth. c. l. p. 76.* & contrarium Ordini Wittebergensi placuisse, testatur ipse *Berger. c. l.* add. *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 195.*

COMPASCUUM.

1. Compascuum, jure familiaritatis constitutum, ab una sive altera parte pro lubitu poterit revocari, *Carpz. p. 2. c. 41. d. 9.* nec præscribi, *Carpz. p. 2. c. 4. d. 14. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 3. th. 8. not. 6. p. 307. Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 356. n. 4.* Secus, si jure servitutis sit constitutum, *Mev. p. 5. dec. 251. Berger. c. l. Wernher. d. obs. 356. n. 8. 9. & in supplem. nov. ad eand. obs.*

2. Compascuum, familiaritatis jure, in dubio præsumitur constitutum esse, *Koeppen. dec. 12. n. 10. Berger. c. l. Wernher. d. obs. 356.* Plane, qui jus compascui, jure familiaritatis tantum, competere ait, fundamentum intentionis suæ probare teneri, cum nulla solida ratio reddi possit, cur potius precarium, quam

mutua

mutua servitus, præsumi debeat, tradit *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 358.*

3. Quando, jus compascui ex jure servitutis competere, probandum est, articuli, ad situm & commixtionem prædiorum directi, haud quaquam impertinentes sunt, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 126.*

4. Si quidem agri diversorum dominorum ita sint commixti, ut alter sine alterius prædii attactu, pecus in suo prædio nequeat pascere, tum moribus introductum est, ut uterque, pro numero jugerum, certum numerum promiscue pascere possit; id quod incidit in jus compascui, idemque jure familiaritatis constitutum, ita quidem, ut, hoc non constituto, aut revocato, cuique liceat proprium habere pastorem, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 3. th. 8. not. 7. p. 307.* add. *Mev. p. 1. dec. 28. & p. 7. dec. 319. Stryck. us. mod. tit. de servit. præd. rustic. §. 10.*

5. Plane in illa pascuorum communione usu invaluisse, ut pastura pecorum per communem pastorem fiat, nisi quod jure Saxonico is, qui tres mansos agrorum habet, peculiarem & proprium pastorem habere queat, tradit *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 356. n. 5. 6.* add. *Carpz. p. 2. c. 41. d. 7.*

6. Compascua personæ concessa tribuunt jus in pascua agendi pecus, ubicunque & quantumcunque habuerit, dummodo moderate fiat, & ita, ne alter usu rei suæ careat: sin prædio certo, non aliis pecoribus pascendi utilitas permittitur, quam quæ sunt in illo prædio; & in dubio jus compascui prædio præsumitur concessum, *Mev. p. 5. dec. 200.*

7. Quicquid una pars facit in pascuo mutuo, illud nec alteri prohibitum est, *Carpz. d. c. 41. d. 10.*

COM-

COMPENSATIO.

1. Compensatio ipso jure ex momento mutui debiti obligationem mutuam tollit, *§. 30. J. de act. l. 10. pr. l. 21. de compensat. l. 4. l. ult. C. eod. l. 7. C. de solut. Zanger. de except. p. 3. c. 8. n. 124.* & habet vim solutionis, *l. 4. C. de compensat. Carpz. p. 1. c. 31. d. 19. n. 4. & dec. 255. n. 22.*

2. Compensatio locum habet in paribus delictis, *l. 39. solut. matrim. c. ult. X. de adulter.* v. c. in injuriis mutuis: non vero jure Saxonico Electorali, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 15. th. 4. not. 1. p. 879.* add. *Carpz. dec. 247. n. 8.*

3. Obtinet compensatio in debito mutuo, ex quacunque causa profecto, *Berger. c. l. not. 2.* quamvis solutio jurejurando promissa sit, eo tempore, quo nondum alterum debitum existebat, *Berger. c. l.* imo licet jam extiterit, *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 2. lit. t. p. 504.* dissentit *Zoes. ad ff. h. t. n. 20. & Lauterb. h. t. §. 2.*

4. Alii putant, si quis juraverit, se veram & realem solutionem facturum, eum hac exceptione uti non posse, *Hahn. ad Wesenbec. h. t. n. 10. Engelbr. ad ff. h. t. §. 8.* Merito tamen & hoc casu debitum superveniens compensari posse, opinatur *Struv. ex. 21. th. 27.*

5. Compensationi locus relinquitur, licet exceptionibus in genere renunciatum fuerit, *Barth. c. l. p. 503.*

6. Et locum habet compensatio etiam adversus rempublicam, *l. 3. C. de compensat.* & fiscum *l. ult. eod. Carpz. p. 1. c. 8. d. 9. n. 1.* modo utrumque debitum ejusdem stationis sit: nam si diversa statio sit, quam cujus nomine agitur, compensatio cessat, *l. 1.*

C. de

C. de compenſat. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 104. & in ſupplem. nov. ad eand. obſ. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 15. th. 4. not. 5. p. 881.

7. Compenſatio obtinet inter creditorem hereditarium & heredem, cui proprio nomine debetur, *Carpz. p. 1. c. 8. d. 8.* Eaque uti poteſt fidejuſſor, a creditore conventus, ex perſona debitoris, *Carpz. lib. 2. R. 103. n. 14. Mev. p. 1. dec. 117.* Nec in præjudicium fidejuſſoris exceptioni compenſationis renunciari poteſt, *Barth. hodeg. for. c. 4. §. 22. p. 754.*

8. Unus ex correis debendi, ex debito ſocii, adverſus creditorem compenſare poteſt, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 3. th. 4. not. 5. p. 607. Carpz. p. 1. c. 8. d. 7. n. 2.* & propter ſolam obligationem naturalem compenſari poteſt, *Carpz. d. c. d. 3.*

9. Inter mercatores etiam contra literas cambiales locus eſt compenſationi, *Carpz. lib. 2. R. 102. Barth. hodeg. for. c. 4. §. 31. p. 750.*

10. Locum habet compenſatio contra debitorem inducias moratorias impetrantem, ob nomen, ſive ante, ſive poſt reſcriptum moratorium, contractum, idemque proprium; nec non ob nomen, ante illud, ceſſione quæſitum: non autem ob illud, quod, ante inducias moratorias, quidem contractum, poſt illas vero, ceſſione demum quæſitum eſt, *Berger. E. D. F. tit. 11. obſ. 6. not. 2. p. 409.*

11. Sed compenſationem opponi non poſſe, ob id, quod alteri debet creditor, ex prætextu ceſſionis, tradit *Mev. p. 2. dec. 132. n. 10. 11. & p. 3. dec. 58.*

12. Compenſatio non impeditur, quamvis major pars creditorum remiſerit debitori partem, *Berger. dec. 186.*

13. Exceptio compenſationis etiam in concurſu

curſu creditorum locum habet, cum quis maſſæ ejusdem debet,non obſtante creditorum prioritate,modo debitum extiterit ante formationem concurſus, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 15. th. 4. not. 8. p. 883.* add. *ejusd. Supplem. ad E. D. F. p. 2. tit. 11. §. 20. p. 350.*

14. Debitori quidem permittitur facultas indicandi, quodnam debitum velit ſolutum, *l. 1. de ſolut.* itemque quodnam ex pluribus creditis velit compenſatum, *Mev. p. 1. dec. 116.* non etiam creditori: ſecus eſt in concurſu creditorum, quodſi enim creditor in ſententia deſignationis, duarum diverſi generis ſortium nomine, diverſimode locatur, debitor autem eidem opponit, quod ad certam ſummam, exceptionem compenſationis, compenſatio in ſortem,quæ poſteriori claſſe locata eſt, facta eſſe intelligitur, *Berger. p. 2. ſupplem. c. l.*

15. Plane poſt concurſum creditorum, ob ceſſionem bonorum factam, non eſſe locum compenſationi, ſi ante ceſſionem declarata non ſit a debitore de compenſando voluntas, tradit *Mev. p. 7. dec. 127.*

16. Debiti in diem cum debito puro non eſt compenſatio, antequam dies venerit, *l. 7. de compenſat. Carpz. p. 1. c. 8. d. 4. Horn. cl. 16. R. 8. p. 1010. a.* niſi dies creditoris gratia adjecta fuerit obligationi, *Carpz. c. l.* nec illiquidi cum liquido, *l. ult. C. eod. Carpz. d. c. d. 5. n. 1. Horn. cl. 11. R. 101. p. 779. b.*

17. Compenſatio ejus, quod non debetur illi, qui convenitur, ſed alii, locum non habet, *l. 16. pr. de compenſat. Carpz. d. c. d. 7. n. 1.* Unde compenſare non licet tutori, ob debitum pupillare convento, proprium debitum, invito creditore, in favorem pupilli, & vice verſa, *Carpz. d. def. 7. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 15. th. 4. not. 2. p. 879.* Nec civis, cui a Senatu mu-

tuum

tuum debetur, compensare potest cum tributis, qu
Senatus recipit, tanquam administrator, *Berger. c.*

18. Non valet compensare debitor vectigaliu
& tributorum adversus fiscum & civitatem, *l. 46. §*
4. de jur. fisc. Carpz. d. c. d. 9. n. 5. confer. omnin
Zanger. de except. p. 3. c. 8. n. 21. seq. Quod quiden
apud Saxones intelligendum est de extraordinariis
in ordinariis enim ibi locus est compensationi, vid
Steuer-*Patent de an. 1671. tit.* Straffe derer, wel-
che ihre Land-Tranck-Steuer. *Berger. c. l. not.*
5. p. 881.

19. Cessat compensatio in debitis alimentorum,
& stipendiorum, itemque ex fideicommisso, civitati
dato *l. 3. C. de compensat. Carpz. d. def. 9. Berger. c.*
l. Idque non solum de futuris, sed etiam præteritis
alimentis, quorum nomine mutuum contractum est,
intelligendum, *Berger. c. l.*

20. Compensatio locum non habet in spolio,
Carpz. lib. 2. R. 101. Berger. c. l. p. 882. nec in specie-
bus, cum compensatio tantum obtinet in quantitati-
bus, quæ mutuam functionem recipiunt *Carpz. p. 1.*
c. 8. d. 32. n. 2. nisi æstimatio speciei sit adjecta, *Mev.*
p. 2. dec. 332. n. 3.

21. Hinc exulat compensatio in deposito &
commodato, *Carpz. d. def. 32. Stryck. de cautel. con-*
tract. sect. 2. c. 2. §. 16. licet depositum sit irregulare,
Franzk. ad ff. tit. depos. n. 39. Stryck. c. l. c. 3. §. 10.
dissentit *Bachov. ad Treutler. vol. 1. disp. 26. th. 7. lit.*
b. & quidem in deposito, licet agatur ad æstimatio-
nem rei, culpa lata amissæ, *l. ult. §. 1. C. de compensat.*
Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 15. th. 4. not. 5. p. 882. cum
e contra locus detur compensationi in commodato, si
agatur ad æstimationem, *Stryck. d. c. 2. §. 16.*

22.

22. Nec compenſare poteſt, qui aureos in ſpecie debet, ideo quod ipſi certa quantitas in pecunia numerata debetur, *Carpz. d. c. 8. d. 11.* Nec compenſatione uti poteſt gener, adverſus matrem geradam petentem, ob nondum acceptam dotem, *Wernher. ſel. obſ. for. in ſupplem. nov. ad p. 5. obſ. 134. n. 7.*

23. Fidejuſſor, ante factam pro debitore ſolutionem, ob aliud debitum ab hoc conventus, compenſare non valet, *Carpz. lib. 2. R. 103.*

24. Denique ceſſat compenſatio in pretio ob rem a fiſco venditam, *l. 7. C. de compenſat.* Quod tamen non eſt extendendum ad rem a civitate, & ad rem privatam ſub haſta, venditam, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 15. th. 4. not. 5. p. 882.*

25. Compenſatio in foro Saxonico non poteſt tractari per modum reconventionis, ante finitam conventionem, *Carpz. p. 1. c. 8. d. 1.* poteſt tamen opponi per modum exceptionis peremtoriæ, & in vim ſolutionis, *Conſtit. Elect. Sax. 8. p. 1. ibique Carpz. d. 2.* etiam in proceſſu executivo contra inſtrumenta paratam executionem habentia, modo in continenti ſit liquida, *Carpz. d. c. d. 13. 14. 15. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 15. th. 4. not. 2. p. 880.*

26. Et in ipſa executione exceptio compenſationis admittitur, *Dec. Elect. Sax. c. Berger. elect. proc. exec. th. 37. p. 45.* modo in continenti ſit liquida, *Mev. p. 7. dec. 102. Rivin. ad O. P. S. tit. 39. en. 9.* Aſt poſt lapſum termini executionis fruſtra urgetur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 409.*

27. In proceſſu executivo exceptio compenſationis neque ex libro mercatorio, cum ille, non niſi jurejurando confirmatus, plene probet, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 42.* neque ex inſtrumento, ſuper

contractu bilaterali, condito valet, *Berger. elect. proc. exec.* §. 42. *p.* 49.

28. Compensatio semper & perpetuo ad causas connexas non pertinet; imo vero exceptio compensationis, siquidem in altiori consistat indagine contra instrumentum guarentigionatam opposita, in judicium reconventionis, cum causa compensationis causæ conventionis est connexa veluti, exceptio impensarum, instituta scil. actione depositi directa: ad separatum vero processum, si causa compensationis est diversa, vel uti cum compensatio opponitur ex causa emti venditi contra institutam ex mutuo actionem, rejicienda est, *Berger. œcon. jur. lib.* 4. *tit.* 21. *th. un. not.* 4. *p.* 1230. *&* *elect. proc. exec.* §. 37. *p.* 44. *seq. nec non E. D. F. tit.* 6. *obs.* 2. *not.* 2. *p.* 203. add. *Rivin. ad O. P. S. tit.* 6. *en.* 8.

29. Exceptio compensationis in judicio conventionis executivæ opposita, sed rejecta vel deserta in reconventione deduci potest: non autem ea, quæ in ordinario per sententiam rejecta vel pro deserta declarata est, *Svendend. ad Fibig. p.* 773. *&* 774.

30. Qui, omissa compensatione, totum solvit, non tantum, quod solvit, ut indebitum, condicere, sed & ex suo credito, quod remansit, actionem instituere potest. Neque, quod ad posterius agendi genus, interest, scierit actor, an ignoraverit, sibi, cum antehac interpellaretur, compensandi jus competere: compensatio enim est voluntatis, non necessitatis, *Berger. œcon. jur. lib.* 3. *tit.* 15. *th.* 4. *not.* 4. *p.* 880. *&* *philoc. for. R.* 48. *p.* 386.

31. Compensationis exceptio, si restituendi sint fructus a possessore, sive bonæ sive malæ fidei sit, quamvis non annexa litis contestationi, virtualiter

in ipsa

in ipſa condemnatione reſervatur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 11. en. 62.*

COMPETENTIÆ BENEFICIUM.

Vid. loc. *beneficium competentiæ.*

COMPOSITIO AMICABILIS.

Vid. loc. *amicabilis compoſitio.*

COMPOSSESSIO.

1. Compoſſeſſionem non aliter ſuſtineri, quam ſi, implorato officio judicis, obtenta ſit, & diverſo poſſidendi modo exerceatur, advertit *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 6. th. 1. not. 5. p. 546.* add. *Horn. cl. 9. R. 1.*

2. Aſt etiam extrajudicialiter, ſed absque ſtrepitu, compoſſeſſionem apprehendi poſſe, præjudicio comprobat *Barth. hodeg. for. c. 5. §. 7. p. 813.* ubi tamen in fine monet, quod ſi pro ſolido quis rem aliquam poſſideat, privata autoritate compoſſeſſionem apprehendere minime liceat.

3. Compoſſeſſioni toties locus eſt, quoties poſſeſſor non habet animum poſſidendi in ſolidum, ſed pro parte, ut puta, cum vidua poſſidet, ſive velit ſuccedere ex teſtamento, ſive ex lege, aut ſtatuto. Utroque caſu ea contendit pro poſſeſſione non ſolidaria, ſed partiali, ſicubi ſit coheres, vel ex teſtamento, vel ex lege, aut ſtatuto, tum enim ipſamet confitetur, ſe poſſidere non in ſolidum, adeoque nec hac mente, ut alterum, quo minus pariter poſſidere poſſit, prohibere velit, *Berger. p. 2. ſupplem. ad E. D. F. in additam. ad tit. 5. §. 7. p. 1788. Barth. c. l. p. 812. ſeq.* add. *Stryck. diſſert. de compoſſeſſ.*

4. Si plures in eadem re jus aliquod prætendunt, neuter tamen adhuc poſſidet, nec ab initio ſtatim lis

componi poteſt, omnes interea in compoſſeſſionem ſunt mittendi, *Horn. cl. 12. R. 51. p. 855. a*

COMPROMISSUM. COMPROMITTERE.

1. Compromittere poſſunt litigantes valide, etiam coram judice ordinario, quo ſcil. non ſervato ordine proceſſus absque ambagibus cognoſcat, *Carpz. p. 1. c. 1. d. 15.* quin judicis officium eſt, ut partes litigantes ſuadeat, de abbreviando proceſſu (*a*) compromittere, *O. P. S. tit. 1. §.* beſonders.

2. Compromiſſum non extenditur ad renunciationem beneficiorum ſuſpenſivorum, *Berger. p. 2. ſupplem. ad E. D. F. tit. 35. §. 7. p. 605.* Et in compromiſſo recte opponuntur exceptiones dilatoriæ, niſi expreſſe iis renunciatum fuerit, *Carpz. p. 1. c. 3. d. 19. 20.* Compromiſſum enim eſt ſtricti juris, & non niſi ad ea, quæ ſunt expreſſa, extendendum, *Carpz. lib. 3. R. 113. n. 6. & R. 103. n. 17. nec non proc. tit. 17. art. 4. n. 54.*

3. Compromiſſum, quo partes omnibus exceptionibus dilatoriis renunciarunt, non juvat heredem, ut a ſatisdatione & reconventione ſit immunis, *Berger. dec. 317.* Compromiſſum enim non tranſit ad heredes compromittentium, *l. 27. §. 1. l. 32. in fin. l. 49. §. 2. de recept.* In cauſa tamen dividua, licet ex parte defuncti compromiſſum expiret, ſubſiſtit tamen ratione ſuperſtitum, *Carpz. p. 1. c. 1. d. 16. n. 1. 2.*

4. In compromiſſo, in quo non niſi appellatio reſervata fuit, locus haud datur leuterationi, *Carpz. proc. tit. 17. art. 4. n. 52. 53.* niſi per appellationem unius

(*a*) conf. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 1. §. 2.*

unius partis ſententia fuerit correcta, *Carpz.c.l.n.56. lib. 3. R. 113.*

5. Ex compromiſſo quando agitur, contumacia rei amiſſione cauſæ non punitur, *Carpz.p.1.c.9.d.21.* Actor autem contumax in compromiſſo ad agendum ulterius non admittitur, donec reo, ab inſtantia abſoluto, expenſas reſtituerit, & cautionem de lite proſequenda præſtiterit, *Carpz.d.c.9.d.22. & proc. tit. 8. art. 1.n.58.ſeq.*

6. Compromiſſum unius tantum conſenſu, vel in totum, vel pro parte diſſolvi nequit, *Carpz. p. 1. c.1.d. 16. & proc. tit. 2. art. 3.n.41.42.* Quod ſi tamen compromiſſo pœna fuerit adjecta, aditione judicis ordinarii, finitur compromiſſum, pœna perſoluta, *l. 30. de recept. ibique Brunnem.* add. *Horn. cl. 12. ſent. 88.*

7. Non poteſt recuſari jusjurandum, a parte delatum, propterea, quod ex compromiſſo agatur judiciali, *Carpz. p.1.c. 12.d. 37.*

8. Compromiſſum ſpeciale mandatum requirit, *l.60. de procurat. c.4. de procurat. in 6. c.9. X. de arbitr. Martin. ad O.P.S. tit.7.§.5.n.38. Berger. œcon. jur. lib.4. tit.3.th.3. not. 6. & tit.34. th.2. not. 2.* In Curia tamen Provinciali Lipſienſi per obſervantiam receptum eſſe, quod compromiſſum etiam ſine ſpeciali mandato fieri poſſit, teſtatur *Berger. dec. 268.*

CONCLUSIO CAUSÆ.

1. Concluſio cauſæ indiget ſpecialis mandati, quia eſt ſpecies renunciationis, *Berger. œcon.jur. lib. 4.tit.26.th.un.not.1.p.1124.*

2. Concluſio cauſæ non eſt de ſubſtantia proceſſus, nec omiſſa hunc vitiat, ſcil. jure civili, *Mynſinger. centur.5. obſ.17.* ex obſervantia tamen ad formam

ejus relata est, *Maranth. in specul. p. 4. dist. 9.* adeo ut nulla sit sententia, quæ egreditur conclusionis terminos, nisi partes concludere debuerunt, *Mev. p. 2. dec. 265. n. 1. 2.* confer. *Gail. lib. 1. obs. 107.*

3. Concludi in causa dicitur, quando utrinque probationibus renunciatur, *Gail. lib. 1. obs. 107. n. 5.* Hoc vero non tantum fit expresse, sed etiam tacite, veluti: si nihil probandum restat, vel terminus præfixus est elapsus, *Bald. consil. 358. n. 4. Mev. p. 2. dec. 265. n. 7.*

4. Post conclusionem in causa nihil amplius admittitur, *Mev. p. 3. dec. 185. n. 1. 2. 3.* exceptis causis 1) criminalibus, 2) civilibus, iisque favorabilibus, utputa, matrimonialibus, minorum, causarum piarum; imo etiam, *O. P. S. tit. 29. §. ult.* admittuntur responsa prudentum, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 26. th. un. not. 2. p. 1124.*

5. Potest tamen rescissio conclusionis peti, usque ad sententiam, ex rationabili causa, *Mev. p. 1. dec. 134. n. 6. & p. 5. dec. 240. n. 6.* Et aliquando conclusio causæ a judice rescindi potest, ut puta, cum acta non sufficiunt, ut ex iis ferri possit sententia definitiva; quo illud: *judici nunquam concluditur,* pertinet, *Berger. c. l. not. 3.* add. *Gail. lib. 1. obs. 107. n. 6. seq. Mev. p. 7. dec. 31. & dec. 218. item p. 6. dec. 284.*

6. Post conclusionem in causa documenta, quorum in actis facta mentio, produci jubere, & ad clarificanda, quæ in actis occurrunt dubia, interrogare, & informationes a partibus exigere potest judex, *Mev. p. 3. dec. 185.*

CONCUBINATUS.

1. Concubinatus hodie prohibitus est, sub pœna ar-

na arbitraria, *Rec. Imp. de an. 1530. tit. 33. Ord. Prov. Sax. de an. 1550. tit.* **Von verdächtigen und leichtfertigen Weibes-Persohnen.** &, si, interposita admonitione non intermittitur, relegatio solet decerni, *Carpz. proc. crim. qu. 70. n. 38. seq. & p. 4. c. 28. d. 5. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 10. th. 2. p. 806.*

CONCURSUS CREDITORUM.

Vid. loc. *creditorum concursus.*

CONDITIO.

1. Conditio turpis & impossibilis in materia ultimarum voluntatum habetur pro non adjecta, *§. 10. J. de hered. instit. Horn. cl. 7. sent. 42. p. 445. a.* sive affirmative sive negative alterutra adjiciatur, *Ludovic. us. pract. dist. jurid. lib. 35. tit. 1. dist. 5.*

2. Conditio turpis contractum vitiat, sive affirmative, sive negative apposita fuerit: impossibilis autem conditio affirmativa tantum contractum vitiat, non item negativa, quippe quæ detrahitur, *Ludovic. c. l.*

3. In contractibus impossibilis conditio impedit quidem obligationem, sed non resolvit dationem, si scienter quis dederit, cum jura facilius concedant retentionem quam actionem, *Stryck. annot. ad Lauterb. tit. de condict. caus. dat. caus. non sec.*

4. Conditio casualis quandocunque impleatur, nihil interest, potestativa autem tantum post mortem testatoris est adimplenda, *l. 2. de condit. & demonstr.* nisi conditio non sit reiterabilis, *l. 10. pr. eod. Ludovic. c. l. dist. 2.*

5. Conditio intra tempus expressum adimplenda est, post illud adimpleri nequit, *Carpz. p. 2. c. 1. d. 8. n. 4.*

6. Conditio habetur pro impleta, quoties non

ſtat per eum, qui implere debuit, ſed magis per adverſarium, *Carpz. p. 1. c. 12. d. 28. n. 5.*

CONFESSIO.

1. Confeſſio extrajudicialis ſemiplene probat, adeoque jurijurando ſuppletorio locum dat, *A. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 14. def. 25. Carpz. p. 1. c. 16. d. 21. n. 2.* modo confeſſio facta plene probetur, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 25. th. 13. not. 2. p. 1122. & elect. proc. matrim. §. 29. p. 303.* add. *Carpz. proc. tit. 13. art. 3. n. 12.*

2. Unius igitur teſtis depoſitio de confeſſione extrajudiciali non ſufficit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 30. en. 7.* Quo caſu tamen ad purgatorium, maxime, ſi aliæ circumſtantiæ concurrant, deveniri poſſe, reſpondit Ordo Wittebergenſis, vid. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 266.*

3. Si reus acceptaverit quidem jusjurandum, ſibi ſuper concubitu delatum, deinceps vero extra judicium coram duobus teſtibus confiteatur, ſe actricem defloraſſe, ad jusjurandum non admittendus, ſed ſuppletorio locus adhuc relinquitur, *Berger. elect. proc. matrim. c. l.*

4. Multo minus permittenda eſt præſtatio juramenti, ab adverſario licet delati, judicialiter confeſſo, *A. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 1. d. 10. Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 449.*

5. Plenam facit probationem confectio extrajudicialis, ſi fuerit geminata, *A. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 14. def. 25. n. 2. Carpz. p. 1. c. 16. d. 21. n. 3.* vel a parte adverſa accepta, *Carpz. d. def. 21. n. 4. Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 266. n. 2. Zoeſ. ad tit. de confeſſ. n. 15.*

6. Plane confeſſionem extrajudicialem effectum plena-

plenarium habere etiam ſine acceptatione, modo alias plene probari poſſit ſcriptura, vel teſtibus, tradit *Ludovic. uſ. pract. diſt. jurid. lib. 42. tit. 2. diſt. 2.*

7. Confeſſio judicialis pleniſſime probat, *l. 1. de confeſſ. l. un. C. eod. Carpz. lib. 3. R. 67.* & hodie perinde eſt, ſive ante, ſive poſt litis conteſtationem fiat: nam utroque caſu decreto aut ſententia opus eſt, *Ludovic. c. l. diſt. 1.* confer. tamen *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 25. th. 13. not. 3. p. 1122.* ubi, ſi ante litis conteſtationem fiat, officium judicis implorari poſſit, ut adverſus confeſſum, æque ac judicatum, procedatur executive.

8. Facta confeſſione, ulteriori probatione & reprobatione opus non eſt, ſed ea excluditur, *Carpz. lib. 3. R. 63. Philipp. ad dec. 12. obſ. 1. n. 15.*

9. Ad utramque autem confesſionem, ſive judicialem, ſive extrajudicialem, requiritur præſentia adverſæ partis, *l. 6. §. 3. de confeſſ. Berger. œcon. jur. c. l. not. 2.*

10. Confesſioni actoris, libello comprehenſæ, fides in ejus præjudicium habenda, pleneque credendum eſt, *Obrecht. de libell. c. 18. n. 15. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 194.*

11. Confesſionem, ſi nondum acceptata ſit, revocari poſſe, volunt DD. *Mynſinger. centur. 4. obſ. 5.* confer. *Hahn. ad Weſenbec. tit. de confeſſ. n. 5. & 10.*

12. Confesſio, etiam judicialis, contra matrimonium non adeo valet, quo minus deinceps retractari posſit, *Berger. elect. proc. matrim. §. 48. p. 331.*

13. Confesſio, coram judice incompetente facta, extrajudicialis loco habetur, *Berger. elect. proc.*

exec. §. 24. *p.* 32. Nec intereſt, judex incompetens ſit ſpectata poteſtate, an rei ſubjectione, *Lauterb. diſp. de confeſſ. th.* 27. *Berger. elect. proc. matrim.* §. 48. *p.* 331.

14. Confeſſio ſtupri, quæ facta eſt, coram judice ſeculari, non impedit, quo minus eadem deinceps coram magiſtratu eccleſiaſtico revocari poſſit, tradit *Berger. E. D. F. tit.* 16. *obſ.* 1. *not.* 5. *p.* 465. confer. tamen *id. c. l. tit.* 32. *obſ.* 1. *p.* 866. & *elect. proc. matrim. c. l.*

15. Fruſtra injungitur ſolutio mulieri, & peragitur executio, ſi ſine curatore in judicio debitum confeſſa eſt, *Riviu. ad O. P. S. tit.* 8. *en.* 7.

16. Confeſſio ſoli confitenti nocet, *c.* 1. *X. de confeſſ. ibique Dd.* adeoque confeſſio conſortis in cauſa dividua conſorti minus præjudicat, *Berger. p.* 1. *ſupplem. ad E. D. F. tit.* 5. §. 8. *p.* 30. add. *Carpz. dec.* 13. *n.* 6.

17. Confeſſio qualificata, quoties ea complectitur capita ſeparata dividi, & pro parte proficua acceptari poteſt, *Hartm. Piſtor. lib.* 4. *qu.* 16. *n.* 5. *Horn. cl.* 12. *ſent.* 70. *p.* 885. *b.* non item cum capita continet connexa, *Berger. œcon. jur. lib.* 4. *tit.* 25. *th.* 13. *not.* 6. *p.* 1123.

18. Imo, quando qualitas confeſſioni adjecta continet factum, licet diverſum, adjectum tamen ad qualificandum primum dictum, confeſſio dividi non poteſt, nec pro parte acceptari, *Heig. p.* 4. *qu.* 16. *n.* 5. *Horn. cl.* 16. *R.* 23. *p.* 1273. *a.* confer. *Carpz. p.* 1. *c.* 10. *d.* 20.

19. Confeſſio judicialis ſupplet defectum cauſæ debendi, in inſtrumento vel libello omiſſæ, *Berger. p.* 2. *ſupplem. ad E. D. F. tit.* 5. §. 51. *p.* 265.

20. Confessio ficta veræ confessioni non ubique æquiparatur, imprimis in capite infamiæ & capitalibus causis, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 25. th. 13. not. 1. p. 1122.* Nam qui, intuitu delicti publici, in contumaciam, pro confesso & convicto habetur, infamiam haud incurrit, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 495.* & confessio ficta in delictis capitalibus ad condemnationem haud sufficit, sed tantum indicium ad torturam facit, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 72. & in supplem. nov. ad eand. obs.* nec pœnæ corporis afflictivæ locum facit, etsi comminatio de ea infligenda præcesserit, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 114.*

21. In aliis vero delictis, quorum pœna corporis afflictiva non est, nihil impedit, quo minus statim definitive, condemnando reum, eidemque pœnam, etiam relegationis, pro re nata, dictando pronunciari possit, *Wernher. jurispr. formul. part. poster. c. 1. §. 8.*

22. Quo inquisitus pro confesso & convicto haberi possit, requiritur, ut ipsi responsio ad articulos in actis formatos, per citationem, integrum terminum Saxonicum complexam, injuncta fuerit, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 31.*

23. Confessio criminalis, eaque judicialis, operatur sententiam definitivam, etiam capitalem, modo 1) sit certa & perspicua, 2) facta præsente judice, & 3) constet de corpore delicti, *Ord. crim. art. 56. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 25. th. 13. not. 4. p. 1122.*

24. Confessio inquisiti ad articulos inquisitionales non aliter attendi debet, quam si præsentibus Scabinis facta, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 91.*

25. Ad confessionem rei, quodsi de corpore delicti

delicti minus constet, pœnæ extraordinariæ locus est, *Berger. c. l.*

26. Confessio extrajudicialis efficit torturam, modo 1) serio & ultro, 2) a persona suspecta facta sit, 3) de certo delicto constet, *Berger. c. l. p. 1123.* confer. *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 395. Barth. hodeg. for. c. 6. §. 4. lit. a. p. 869.*

27. Confessio inquisiti, per vim & metum extorta, nullum effectum habet, *Wernh. sel. obs. for. p. 3. obs. 110.*

28. Confessio, impunitate vel mitigatione pœnæ a judice promissa, elicita in pronunciando attendi non debet, nisi reus confessionem eam spontaneo motu repetat. In iis autem delictis, in quibus alias relegationis aut carceris pœna imponitur, si judex delinquenti, in casum spontaneæ confessionis, mitigationem pœnæ promiserit, hæc promissio servanda est, *Dec. Elect. Sax. nov. 91. ibique Philipp. obs. 1.* confer. tamen *Carpz. qu. 149. n. 1. seq.*

29. Confessio spontanea mitigat pœnam, *Carpz. c. l. n. 23. seq.* modo fiat ante incarcerationem, *Carpz. c. l. n. 41. Berg. jurispr. crim. c. 3. membr. 1. p. 167.*

30. Spontanea confessio adulteri non liberat ab inquisitione, *Berger. p. 2. supplem. ad jurispr. crim. obs. 148. p. 400.*

31. Sola confessio rei, tormentis subjecti, ad condemnandum haud sufficit, sed illius ratificatio, post interjectum intervallum, accedere debet, *Ord. crim. art. 56. §. ult. Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 414.* absente carnifice; nec sufficit ea, quæ facta est, coram clerico, patre pœnitentiali, Beicht-Vater, *Berger. p. 1. supplem. ad jurispr. crim. obs. 40. p. 482.*

32. Ratificatio etiam post diem tertium fieri potest, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 51. & in supplem.*

nov.

nov. ad eand. obs. dissentit *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 33. th. 4. not. 17. p. 1206.*

33. Et quoque fieri debet ratificatio in territione reali, *Berger. c. l. not. 18. & p. 1. supplem. ad jurispr. crim. obs. 41. p. 483.* Imo reiteranda est confessio, præsente carnifice, citra torturam, ohne den würcklichen Angriff, facta, *Berger. p. 2. supplem. ad jurispr. crim. obs. 149. p. 403.*

34. Si reus in ipso executionis die confessionem, in tortura editam, & ratificatione judiciali corroboratam, revocat, judex Scabinos, sub jurisjurandi religione, an confessionem rei audiverint, interrogare, iisdemque id affirmantibus, informationem, quid facto opus, a jureconsultis expetere debet, *ord. crim. art. 91.* neque enim, hac non expectata, uti vult *Carpz. pract. crim. qu. 126. n. 63. seq.* statim executio suscipienda est, *Brunnem. proc. crim. c. 10. n. 22. Beyer. proc. crim. pos. 28. p. 78.*

35. Quia autem hodie interrogatio Scabinorum non amplius in usu est, cautela hæc commendari solet, ut notarius cum testibus ratificationis actui intersit, ac desuper solenne instrumentum conficiat, *Carpz. c. l. n. 67. Beyer. c. l. n. 32.* Id quod in locum juratæ Scabinorum interrogationis successit. Hinc, non attenta revocatione, post ratificationem confessionis, de qua ex instrumento notarii constabat, deinceps facta, pœnam ultimi supplicii executioni dandam esse, respondit Ordo Wittebergensis, *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 44.*

36. Plane, ad probandam confessionem inquisiti, fidem judicialem sufficere, nec opus esse, ut peculiaris notarius adhibeatur, tradit *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 148.* add. *Berger. jurispr. crim. quæst. 5. p. 243. & 246. nec non quæst. 8. p. 256.*

37. Si

37. Si vero tortus confesſionem ſuam poſtea ratificare nolit, ſed revocet ſine ulla ratione probabili, eamque tantum tormentorum magnitudine expreſſam dicat, altera vice ex conſilio prudentum torquendus eſt, ubi ſi rurſus fateatur, & confesſionem denuo revocet, tertia vice reiteranda eſt tortura. Sin autem & hic factam confesſionem de novo revocet, præferenda eſt benignior ſententia, quod ſcil. reus, extraordinaria pœna inflicta, dimittendus ſit, *Wernher. ſupplem. nov. ad p.3. obſ. 125.* add. *Berger. jurispr. crim. quæſ. 4. p. 241. & p. 1. ſupplem. obſ. 46. p. 496.* vid. omnino *Carpz. pract. crim. qu. 126. n. 38. ſeq.* ubi *n. 53.* monet, quod jure quidem Saxonico in atrociſſimis delictis tertiam vicem, in atrocioribus autem, puta, homicidio, furto, adulterio, perjurio &c. ultra ſecundam vicem repeti non posſit tortura, confer. *Barth. hodeg. for. c. 6. §. 20. p. 965.*

38. Si autem reus probabiles erroneæ confesſionis cauſas alleget, ille ad deductionem illarum eſt admittendus, *ord. crim. art. 57. Carpz. c. l. n. 48.*

39. Plane repetitioni torturæ locum non eſſe, ſed tortum potius abſolvi debere, ſi revocatio ſtatim poſt confesſionem, & ipſis tormentis quaſi adhuc durantibus fiat, tradit *Carpz. c. l. n. 61.* confer. tamen *Barth. c. l. p. 958.*

40. Quid autem, ſi reus ante torturam crimen confiteatur, poſtea autem neget, prætendens confesſioni dolorum formidinem? Confesſionem poſt repetitas variationes pro ſufficienti habendam, & revocationem non attendendam eſſe, adeo ut ad ultimum ſupplicium perveniri posſit; vel non obſtante confesſione torturam exequendam eſſe, putarunt Domini Lipſienſes & Wittebergenſes, vid. *Berger. jurispr.*

crim. quæs. 3. p. 224. seq. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 125. add. *Barth. hodeg. for. c. 6. §. 20. lit. a. p. 966. Lyncker. centur. 3. dec. 245.*

41. Quid denique, si reus mox initio torturæ crimen confiteatur, postea autem neget, prætendens confessioni dolorum formidinem? Continuandam esse torturam, & quidem semper ab eo interrogatorio ac gradu, quo ultimo inquisitus confessus fuerat delictum, incipiendum, ita ut monente *Brunnem. ad l. 16. n. 3. de quæst.* etiam instrumentorum & temporis ratio habeatur; imo, non connumerata continuatione, pro diversitate delictorum, semel vel bis repeti, nec non, reo in variatione perseverante, modos in præcedendi quæstione suppeditatos procedendi adhiberi posse, putarunt Domini Lipsienses, consentientibus Wittebergensibus, vid. *Berger. c. l. Wernher. c. l. Barth. c. l. p. 958. seq.*

42. Confessio delicti non nocet confitenti, quotiescunque ex actis apparet de delicti præscriptione, *Carpz. p. 1. c. 25. d. 3. n. 4.*

CONFESSIO AURICULARIS. CONFESSIONARIUS.

1. Confessionem revelare sacerdotes sub pœna prohibentur, *Carpz. jurispr. eccles. lib. 3. def. 25. n. 12. 13. & p. 1. c. 16. d. 70. Philipp. ad dec. 1. obs. 4.*

2. Mutatio confessionarii, si probabilis causa subest, non deneganda, vid. *Carpz. jurispr. eccles. lib. 2. def. 291. Stryck. ad Brunnem. jus eccles. lib. 2. c. 1. membr. 4. §. 3. Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 463. Horn. cl. 1. sent. 14.*

3. Adversus concessionem alius confessionarii interposita appellatio vim suspensivam non habet, *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 464.*

CON-

CONFIRMATIO JUDICIALIS.

1. Confirmationes contractuum regulariter a quolibet magiſtratu licite petuntur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 276.*

2. Confirmatio judicialis omnem fraudem & ſimulationem excludere videtur, *Bartol. in l. 19. n. 17. de appellat. Martin. ad O. P. S. tit. 43. §. 4. n. 20.*

3. Confirmatio tamen judicialis nihil dat novi, nec inſtrumento majorem efficaciam addit, quam antea habuit, *c. 1. X. de confirm. c. 6. §. porro. de fid. inſtrum. l. 28. §. 5. de liber. leg.* nec actum invalidum firmat, *Horn. cl. 9. R. 20. p. 550. a.* & intelligitur fieri ſalvo jure tertii, *Jaſon. in l. fin. n. 13. de pact. Gail. lib. 2. obſ. 1. n. 14.* imo utriusque contrahentium, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 234. n. 11.*

4. Confirmatio judicialis non efficit id, ut contractus pro judicialiter, prævia cauſæ cognitione, celebrato habeatur, *Horn. cl. 16. R. 7. p. 1231. b.*

5. Confirmatio judicialis contractus, & inveſtitura deſuper facta, vitium litigioſi non tollit, *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. centur. 2. conſil. 29. p. 1131.* nec venditorem a præſtatione evictionis liberat, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 281.*

6. In omni confirmatione perſona confirmantis cenſetur exemta, *Reyher. in theſaur. jur. voc. confirmatio. n. 22.*

7. Igitur nuda confirmatio contractus emtionis venditionis a magiſtratu facta non involvit tacitam remiſſionem pignoris, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 20.*

CONFISCATIO BONORUM.

1. Confiſcatio bonorum damnatorum hodie eſt abrogata, & non niſi in crimine læſæ majeſtatis obtinet,

net, *nov. 134. c. 13. ord. crim. art. 218.* add. **Landr.** *lib. 2. art. 31. Conſtit. Elect. Sax. 6. p. 3. ibique Möller. n. 4. Carpz. pract. crim. qu. 135. n. 8. ſeq.*

2. Plane in delictis, ubi bonorum publicatio ſpeciatim, veluti, in crimine inceſtus, a lege expreſſa eſt, eandem haudquaquam abrogatam cenſendam eſſe, putat *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 97. n. 4. ſeq.* confer. *Heig. qu. 33. n. 52. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 11. th. 2. not. 8. p. 818.* diſſentit *Carpz. c. l. n. 27. ſeq.*

3. Jure Saxonico effectus banni ſuperioris eſt quoque bonorum confiſcatio, **Landr.** *lib. 1. art. 38. Carpz. c. l. n. 31. ſeq.* liberis tamen legitima, & uxori portio ſtatutaria debetur, *Carpz. qu. 140. n. 126.*

CONFRONTATIO.

1. Confrontatio de ſubſtantia proceſſus inquiſitorii haud eſt, nec omiſſa eum vitiat, *Zanger. de quæſt. & tortur. c. 2. n. 50. Barth. hodeg. for. c. 6. §. 16. lit. a. p. 945. Ludovic.* **Einleitung zum Peinlichen** *Proc. c. 7. §. 7.*

2. Regulariter tamen inquiſitus cum teſtibus confrontari ſolet, *Carpz. pract. crim. qu. 114. n. 76. ſeq. Ludovic. c. l.* Imo confrontationem teſtium cum reo ſemper neceſſariam eſſe, notat *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 33. th. 3. not. 16. p. 1200.*

3. Plures teſtes ſimul cum inquiſito non confrontentur, ſed ſinguli ſeparatim, *Michael. de inquiſit. crim. c. 19. p. 660. Barth. c. l. Ludovic. c. l. §. 10.*

4. Confrontatio teſtium cum inquiſitione inſtituenda eſt, poſt depoſitionem juratam, *Ludovic. c. l. §. 9.* ſecus ac putat *Struv. jurispr. for. lib. 4. tit. 21. §. 9.*

5. Complices delictum fateri nolentibus cum

inquisito confessio sunt confrontandi: ad quod tamen deveniendum haud est, absque indiciis sufficientibus, *Carpz. c. l. §. 2. & 3.*

CONJUGES.

1. Si per pacta inter conjuges prædefuncti bona, quæ tempore mortis supererunt, ad superstitem pertinent, alter impugnare non potest alienationem a vivo factam: potest tamen post mortem ejus id fieri, si in fraudem superstitis alienatio facta; imo inhibitio peti & decerni, si dissipatio fraudulenta fiat, *Horn. cl. 8. R. 34. p. 513. b,*

2. Conjux ad secunda vota transiens, novo conjugi plus relinquere non potest, quam uni ex liberis prioris matrimonii relinquit, *l. 6. C. de secund. nupt. & auth. ad eos. C. eod. nov. 22. c. 27. Carpz. p. 3. c. 23. d. 17. n. 1.* Quod adhuc hodie extra Saxoniam observandum, quamdiu contraria lex vel consuetudo aperte doceri nequit, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 55. n. 5. 6.*

3. Ast in foro Saxonico illa dispositio juris civilis haud observatur, vid. *Coler. p. 1. dec. 40. n. 7. Carpz. p. 2. c. 43. d. 17. Wernher. c. l. n. 3. 4. Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 3. th. 8. not. 2. p. 117.*

4. Conjuges emere invicem & vendere, societatem contrahere, mutuo dare, pignorare, permutare, & denique omnis generis negotia tractare & celebrare possunt, sola donatione excepta; quod tamen limitatur, si venditio fiat in fraudem legis, & animo donandi, *Carpz. disp. de donat. gerad. pos. 48. n. 56. seq.*

5. Conjugibus non licet separatim vivere, absque decreto magistratus, *Carpz. jurispr. eccles. lib. 2. def. 222. n. 1. 2.*

6. Con-

6. Conjuges ad cohabitationem ſunt compellendi, & a magiſtratu politico pœnis propterea ſubjiciendi, *Carpz. c. l. def. 208. n. 1. ſeq.*

7. Res ſuſpectiſſima habetur, quando uxor a marito diu abeſt, quam maritus non ſimpliciter in thorum recipere, & ei cohabitare tenetur, ſed injungenda prius innocentiæ demonſtratio, *Carpz. c. l. def. 209. n. 1. ſeq.*

CONSANGUINITAS.

1. Conſanguinitas conjecturis, præſumtionibus & fama probatur, *Maſcard. de probat. vol. 1. concl. 409. n. 1. ſeq. Carpz. lib. 3. R. 65. n. 7. & p. 3. c. 18. d. 20.*

2. Si conſanguinitas ultra quartum gradum venit probanda, valet teſtimonium auditus de auditu, *Carpz. p. 1. c. 23. d. 12. n. 4. & in proc. tit. 12. art. 2. n. 57.*

3. In conſanguinitate probanda poteſt deferri juramentum ſuppletorium de credulitate, *Carpz. p. 1. c. 23. d. 12. & in proc. c. l. n. 54.*

4. Eo ipſo, quo quis ſe conſanguineum eſſe probat, cenſetur proximior, niſi cum alio conſanguineo de proximitate certet, *Maſcard. d. concl. 409. n. 8. ſeq. Carpz. p. 3. c. 18. d. 28. Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 448.*

CONSENS-Buch.

Vid. loc. *liber conſenſuum.*

CONSENSUS.

1. Conſenſus extenditur ad omnia ea quæ ſunt annexa expreſſis, *Carpz. p. 2. c. 46. d. 32. n. 4.*

2. Ex ſubſcriptione conſenſus arguitur, *l. 47. §. 1. de pact. l. ult. §. 2. C. de jur. deliber. Decian. R. 79.* præſentim ſi ſigillum etiam fuerit appoſitum, *Me-*

noch. de arb. jud. quæst. cas. 94. n. 14. nec non ex patientia, *l. 1. §. 5. de exercit. act. l. 4. §. item qui. de precar. Carpz. proc. tit. 22. art. 1. n. 43.* non vero ex nuda præsentia, *l. 8. quib. mod. pign. solv.*

3. Consentiens omni suo juri, quo actum aliquem quovis modo impedire potuit, renunciasse censetur, *Carpz. p. 2. c. 46. d. 11. n. 3.*

4. Consentiens contractui super re aliqua inito, vel ejusdem rei alienationi, hoc ipso censetur renunciare juri, quod in re ista habuit, *Carpz. lib. 5. R. 39. n. 8.*

5. Consensus in subscriptione restringi potest ad actum certum vel respectum, *Carpz. lib. 5. R. 3. n. 8. & R. 22. n. 10. nec non. dec. 121. n. 14. 16.*

CONSILIARIUS.

1. Ille, quem Princeps titulo consiliarii simplici exornavit, omnino habet prærogativam præ Doctoribus, quantumvis dignitatem longe ante fuerint consecuti. Quodsi autem Doctores sint in possessione præcedentiæ, eadem non sunt depellendi prius, quam causa satis discussa, *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. centur. 3. consil. 26. p. 1406.*

CONSILIUM.

1. Ex consilio nemo obligatur, etiamsi non expediat alteri datum consilium, *§. 6. J. mandat. l. 2. §. ult. eod. l. 47. de R. I. c. 62. de R. I. in 6. Stryck. de cautel. contract. sect. 2. c. 11. §. 6.* In cujus generis negotio non tam ad conceptionem verborum, quam mentem & voluntatem respiciendum venit, *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 84. n. 2.*

2. Obligat tamen consilium 1) si sit dolosum & fraudulentum, *l. 47. de R. J. c. 62. de R. I. in 6. Stryck. c. l. §. 17.* add. *Carpz. p. 1. c. 16. d. 60. n. 3.*

lib.

lib.3. R. 92. n. 24. 2) si cum enixa persuasione & incitatione sit conjunctum, *lib. 6. §. 5. mandat. Franzk. ad ff. tit. mandat. n. 58.* vel 3) in certam personam directum, *§. 6. J. mandat. Bachov. ad Treutler. vol. 1. disp. 27. th. 5. in fin.* dummodo id alter alioqui facturus non fuisset, *Hilliger. in Donell. lib. 13. c. 10. lit. i. Stryck. c. l. Hopp. ad §. 6. J. mandat.* vel 4) detur a perito artis, *Hopp. c. l.*

3. Unde jurisperitus, qui persuasit fœminæ, ut pignus redderet debitori, ejusdemque loco expromissorem obæratum reciperet, aliaque in sui damnum faceret, actione mandati, vel in factum convenitur, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 5. th. 34. not. 1. p. 708.*

4. Qui ad delinquendum dedit consilium simplex, secuto delicto, pœna afficitur extraordinaria, non tamen corporis afflictiva, idque indistincte, sive alter sine consilio delictum erat commissurus, sive minus, *Carpz. pract. crim. qu. 87. n. 5. Berger. jurispr. crim. c. 1. §. 4. n. 1.* dissentit post *Farinacium A. Matthæi tit. de pœn. c. 4. n. 18.*

5. Si vero consilium fiat persuasione, instructione atque indicio, sive demonstratione loci, consulens coercetur, non quidem pœna capitis ordinaria, sed tamen corporis afflictiva *Ord. crim. art. 177. Constit. Elect. Sax. 40. p. 4. Berger. c. l. n. 2.* idque, quamvis is, qui consilium dedit, e. c. de furto simul participarit, *Carpz. ad d. c. 40. d. 1.* dissentiunt *Moller. ad d. c. 4. n. 6. & Bocer. tract. de furt. c. 3. n. 19.*

CONSISTORIUM ECCLESIASTICUM.

1. Consistorium Dresdense Superius, qua tale, ceteris non imperat, sed æquali jure cum iis utitur, & non minus ab ejusdem, quam ceterorum ad Principem Electorem Saxonem provocatur, *Berger. œcon. jur.*

 lib.

lib. 1. tit. 3. th. 5. not. 2. n. 5. p. 102. add. *Carpz. jurispr. eccles. lib. 1. def. 12. n. 15. 19. 20. & proc. tit. 2. art. 2. n. 155.*

2. Et a Consistoriis in Germania ad Aulas & Curias Statuum Imperii frequens appellari, testatur *Mev. p. 4. dec. 1. n. 5.* confer. *Brunnem. jur. eccles. lib. 3. c. 10. §. 1. 2. ibique Stryck.*

3. A rescriptis Senatus Ecclesiastici appellari non licet, *Carpz. jurispr. eccles. d. def. 12. n. 16.*

4. Senatus Ecclesiasticus in Consistorio Supremo causas ab inferioribus avocare, illis mandare, eorumque acta & decreta corrigere valet, *Ord. eccles. tit.* Von Ober-*Consistorio, Carpz. d. def. n. 18.*

5. In Consistoriis ecclesiæ ministri, etiam ratione bonorum mobilium conveniuntur, *Carpz. jurispr. eccles. lib. 3. def. 7. n. 3.*

6. In Consistoriis conveniendi quoque 1) custodes & ministri scholarum, *Carpz. jurispr. eccles. lib. 3. def. 6. n. 9.* confer. *Ludovic.* **Einleit. zum** *Consistor. Proc. c. 5. §. 7. 9. Horn. cl. 1. R. 30.* 2) clericorum familia conductitia, *Schilter. instit. jur. eccles. lib. 1. tit. 18. §. 8. Brunnem. jur. eccles. lib. 3. c. 1. §. 12.* ubi tamen *Stryck. ad verba: ad famulos clericorum.* notat, de familia conductitia praxin contrarium tenere, confer. *Ludovic. c. l. §. 4.*

7. Si ministri ecclesiæ, aliæque sub numero clericorum venientes personæ in officio suo delinquant, vel talia committant crimina, quæ pœnas arbitrarias merentur, puta, suspensionem, remotionem, carcerem, aut mulctam, jurisdictio, pœnæque dictamen Consistoriis competit, *Carpz. jurispr. eccles. lib. 3. def. 5. n. 4. Ludovic. c. l. §. 33. seq.* Principem tamen cognitionem atque discussionem causarum, alias ad Consistoria

sistoria pertinentium, aliis committere posse, docet *Ludovic. c. l. §. 36.*

8. Ad eas autem causas criminales, quæ pœnam merentur capitalem, vel corporis afflictivam, jurisdictio Consistorialis se non extendit: sed in iis casibus cognitio causæ ac pœnæ dictamen & executio ad magistratum & judicem spectat politicum, ad quem tum reus a Consistorio remittitur, *Carpz. d. def. 5. Brunnem. jur. eccles. lib. 2. c. 19. §. 29.* prævia scil. generali & summaria Consistorii cognitione, quippe quæ competit Consistorio, *Stryck. ad Brunnem. prox. c. l. Ludovic. c. l.* §. *39.* add. *Berger. E. D. F. tit.* 4. *obs. 10. not. 3. p. 104.*

9. Judex secularis non prohibetur ejusmodi personam delinquentem apprehendere: at vero ulteriori inquisitione abstinere debet, *Berger. c. l.* Plane si crimen sit notorium, non errare judicem secularem, si cognitionem causæ statim suscipiat, putat *Titius* in der Probe des Teutschen Geistl. Rechts *lib. 1. c. 6. §. 26.* add. *Brunnem. de tr. lib. 3. c. 1. §. 20.*

10. Si stuprata simpliciter ad consummandum a stupratore sibi promissum matrimonium, aut alternative, vel ad ducendum vel ad dotandum agat, causa pertinet ad Consistorium; si vero saltem prætendat dotationem & alimentationem infantis, lis tractanda atque peragenda est in foro seculari, *Ludovic.* Einleit. zum *Consistor. Proc. c. 6.* §. *6.*

11. Cum stuprata ageret in Consistorio Ecclesiastico, quod Wittebergæ est, contra stupratoris consanguineum, eo, quod ipsum ad fugam vel sollicitasset, vel eidem auxilium tulisset, ut sisteret eundem ad consummandum cum ea matrimonium, aut se dotan-

dam, alendumque infantem, vel ipsemet eam cum infante, donec stuprator redierit, aleret, rationem exceptionis fori incompetentis minus habitam fuisse, testatur *Berger. E. D. F. tit. 4. obs. 10. not. 1. p. 102.*

12. Utrum causæ, propter quas minister ecclesiæ officio suo abire cupit, satis prægnantes sint, non Patronus, sed Consistorium arbitrari debet, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 163.*

13. In causis ecclesiasticis non minus possessorium, quam petitorium ad cognitionem solius Consistorii pertinere statuit *Berger. d. obs. 10. p. 101.* contra communem opinionem, quæ distinguit, utrum in causis ecclesiasticis de jure an de facto tantum litigetur; & quæstionem facti, quo pertinet possessorii summarii causa, ad judicem remittit secularem, vid. *Gail. lib. 1. obs. 38. Carpz. jurispr. eccles. lib. 1. def. 139. n. 6. seq. Ludovic. d. c. 6. §. 8. & 14.*

14. Causa consistorialis est, quando quæritur, an in hoc vel illo casu ceremoniæ funebres sint temperandæ? an concio funebris sit concedenda? *Carpz. c. l. lib. 2. def. 378. Stryck us. mod. tit. de relig. §. 5.*

CONSTITUTUM.

1. Debitum alienum, etiam ignorante & invito debitore, constitui potest, *l. 27. de constit. pec. Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 154.*

2. Qui alienum debitum constituit, omnibus beneficiis, quæ fidejussoribus data sunt, fruitur, vid. *Stryck. de cautel. contract. sect. 2. c. 6. §. 32. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 29.* & habet exceptiones debitori competentes, *Mev. p. 2. dec. 25.*

3. Constituens solvere pro alio, quod, facta cum ipso liquidatione, deberi constiterit, post mortem istius non ultra tenetur, *Mev. p. 6. dec. 399.*

4. Con-

4. Constituens debitum verum, at non bonum, non eo minus tenetur, etsi illud e debitoris bonis recipiendi animo & spe fecerit, nisi dolo alterius inductus sit, *Mev. p. 9. dec. 150.*

CONSTITUTUM POSSESSORIUM.

1. Clausula constituti possessorii (*a*) operatur, ut in casum moræ possessio bonorum debitoris in creditorem transeat, isque propterea interdictis retinendæ & recuperandæ possessionis uti possit, *Mev. p. 5. dec. 159. & 351. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 154.* Unde etiam mandatum manutenentiæ, seu de non turbando contra ipsum debitorem impetrare, vel, si malit, mandatum de immittendo petere potest, *Ludov. Post. de manuten. obs. 20. n. 12. 13. & 14. Stryck. de cautel. contract. sect. 1. c. 5. §. 24.*

2. Constitutum possessorium & active & passive in heredem transit, *Tiraquell. de constit. possess. p. 2. ampl. 13. Thesaur. dec. 105. n. 2.* & a constituente præscribi non potest, *Stryck. c. l. sect. 2. c. 4. §. 20.*

3. Cessat vis clausulæ illius in debito conditionali aut in diem contracto, quamdiu conditio nondum impleta fuerit, nec dies venerit, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 154.*

4. Statim atque occupatam, quis scivit, ab alio possessionem, ex constituto competentem, nec intra triduum repetit, eam amisisse intelligitur; ignorans amittit, si per decennium negligens fuerit in possessione recuperanda, *Mev. p. 5. dec. 159. n. 7. seq.* add. *A. Fab. in Cod. lib. 7. tit. 7. def. 10.* Plane salvum esse

U 5 recu-

(*a*) Constitutum possessorium non attenditur in rebus mobilibus secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 44. §. 2.*

recuperandæ possessionis remedium intra 30. annos, docet *Stryck. prox. c. l. §. 19. 20.*

CONSUETUDO.

1. Ad introducendam consuetudinem requiritur 1) rationabilitas, *l. 39. de leg. l. 1. C. quæ sit long. consuet.* 2) actuum frequentia, *d. l. 1.* 3) diuturnitas temporis, *§. 9. J. de jur. nat. gent. & civ. ibique Harprecht. Gail. lib. 2. obs. 31. Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 1. th. 19. p. 13.*

2. Actus debent esse publici, non clandestini; continui, non interrupti, *l. ult. C. quæ sit long. consuet.* uniformes & similes, non difformes & dissimiles, *l. 39. de legib. l. 3. C. de ædific. priv. Berger. c. l. not. 2. & 3. p. 15.* add. *Carpz. p. 2. c. 3. d. 22.* Sufficiunt autem actus duo, *Berger. d. th. 19. p. 13.*

3. Non vero refert, judiciales sint, atque in judicio contradictorio obtenti, an extrajudiciales, *Gail. c. l. Hopp. ad §. 9. verba: consensu utentium J. de jur. nat. gent. & civ.* nisi 1) consuetudo e diametro pugnet cum lege scripta, ejusdemque ratione, vel 2) de judiciali actu quæratur; tum enim prærequiritur, ut consuetudo in contradictorio judicio sit obtenta, vid. *Schilter. ex. 2. th. 21. & 22. Berger. c. l. Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 193.*

4. Ast ad introducendam consuetudinem, transactiones non sufficiunt, quamvis in judicio initæ sint, nisi earum fundamentum in ipsamet consuetudine, dem Herkommen, fuerit constitutum, *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 1. th. 19. p. 14. ibique not. 4. p. 17.*

5. Quantum temporis ad introducendam consuetudinem requiratur, pendet ab arbitrio judicis, etiam jure canonico; quamvis vulgo statuitur, jure canonico ad consuetudinem *præter jus* sufficere decem

annos;

annos; ad consuetudinem *contra jus* autem requiri 40. annos: quæ opinio, quamvis usu recepta sit, tamen fundamento caret, *Berger. d. th. 19. p. 14.*

6. In foro Saxonico, nullo discrimine, consuetudo sit præter, an contra jus commune, requiritur spatium 31. annorum, 6 hebdomadum & 3. dierum, idemque a primo consuetudinis actu computandum, *Heig. ad §. 9. J. de jur. nat. gent. & civ. Carpz. p. 2. c. 3. d. 21. 22. Berger. c. l. & not. 3. p. 16.*

7. Qui in consuetudine intentionem fundat, eam probare debet, nisi sit generalis & notoria, *Gail. lib. 2. obs. 31. n. 15. seq. Carpz. d. def. 22. n. 1. & 4. A. Fab. in Cod. lib. 8. tit. 33. def. 1. n. 4.* & non sufficit, probari eam in genere, sed specialis probatio requiritur, *Carpz. jurispr. eccles. lib. 1. def. 115. n. 2. & lib. 1. R. 88. n. 25. seq.* add. *Mev. p. 4. dec. 3.*

8. Primum quidem requisitum præsumitur, secundum vero & tertium egent probatione, *Berger. d. th. 19. p. 14. & not. 5. p. 18.* add. *Carpz. c. l.* quæ fit per documenta ac scripturas, vel per testes, eosque non præcise decem, sed duos saltem, imprimis seniores ac scabinos judiciales, *Berger. d. th. 19. p. 14.*

9. Depositio unius testis cum jurejurando suppletorio, eoque præsertim de credulitate tantum, non sufficit ad probandam consuetudinem, *Berger. c. l.* ubi tamen quoque monet, se meminisse, aliter interdum pronunciari, & secus esse, si agatur de probanda consuetudine 1) alterius loci, 2) multum antiqua, & 3) non principaliter, sed incidenter & secundario.

10. Certe, juramentum suppletorium de credulitate etiam in probanda consuetudine, locum habere, præjudicio comprobat *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 38.* imo

38. imo & testimonia de auditu attendi debere, monet id *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 37.*

11. Simplex attestatum judicis vel magistratus haud sufficit, ad probandam consuetudinem, *Carpz. dec. 3. Mev. p. 4. dec. 2. Horn. cl. 12. sent. 28. p. 826. b. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 110. & in suppelm. nov. ad eand. obs.* Nec doctoris simpliciter de consuetudine attestantis testimonium plene probat, *Mascard. vol. 1. concl. 425. n. 13.*

12. Si tamen judex, vel etiam Scabinatus, aut Facultas juridica plures ex actis publicis adducat actus, in quibus hoc vel illud jus diu observatum, consuetudo recte erit ostensa, *Struv. ex 2. th. 21.*

13. Consuetudo juri communi contraria de casu ad casum, vel de persona ad personam, vel de loco ad locum nunquam extendenda, sed, quantum fieri potest, strictissime interpretanda est, *Carpz. p. 2. c. 44. d. 12. n. 2. seq. & c. 51. d. 2. n. 4. item lib. 2. R. 12. n. 20. Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 135.* Itaque consuetudo civitatis non extenditur ad loca & personas a jurisdictione illius exemtas, *Mev. p. 2. dec. 30.*

14. De consuetudine, quæ allegatur, judex ex officio inquirere potest, pro abbrevianda lite, *Mev. p. 2. dec. 377. n. 3. 4.*

CONSUL. CONSULATUS.

1. Consul, conventus coram Senatu oppidano, non dicitur judex in propria causa, *Carpz. l. 2. R. 11. n. 19. seq.*

2. Consulatus & actuarii munus, maxime in perpetuum, nequeunt concurrere in unam personam, *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. centur. 2. consil. 20. p. 1109.* confer. tamen *Philipp. ad. O. P. S. tit. 2. consid. 3.*

CONTINENTIA CAUSÆ.

1. Causæ continentia dividenda non est, *l. 10. C. de*

C. de judic. Carpz. lib. 2. R. 16. Mev. p. 2. dec. 135. & qui causæ continentiam fraudulenter dividit amissione causæ vel judicis arbitrio punitur, *Carpz. lib. 2. R. 17. n. 15.* confer. tamen *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 305.*

2. Sed fori usus hodie laxior est, & necessitas illa in libertatem conversa, ita ut actor non præcise coram eodem judice, qui e. g. de causa possessorii cognovit, petitorium etiam judicium movere teneatur, *Gail. lib. 1. obs. 32. n. 13. Struv. ex 9. th. 55. Schilter. ex. 21. th. 10. seq.*

3. Quod tamen capiendum est de hoc solo casu, quo reus vel expresse vel tacite, omittendo scil. exceptionem continentiæ, in hujus divisionem consensit, *Wernher. c. l. n. 6. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 3. lit. e. p. 16.* causæ enim continentiæ, quoties se dividi sinit, renunciari potest, *Petr. Frider. Mindan. de continent. caus. lib. 3. c. 2. n. 5. Mev. p. 2. dec. 250. n. 9.* add. *Wernher. supplem. nov. ad p. 1. obs. 305. n. 94. seq.*

4. Quod si ergo reus hanc exceptionem tempestive opponit, utique audiendus est: quo tamen casu actor non aliam incurrit pœnam, quam quod reo, ab instantia absoluto, expensas refundere teneatur, *Stryck. us. mod. lib. 11. tit. 2. §. 1. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 305. n. 9.*

5. Si conveniendi sint plures rei, diversis tamen jurisdictionibus subjecti, possunt propter litis consortium, ne causæ continentia dividatur, coram proximo omnium superiori conveniri, *Meier in C. A. tit. de quib. reb. ad eund. jud. eat. th. 15. Rivin. ad O. P. S. tit. 11. e n. 18. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 3. lit. e. p. 15. Horn. cl. 12. R. 38. p. 839. & cl. 15. R. 12. p. 1043.*

6. Idque obtinet, etiamsi 1.) mediatus cum immediato, nempe Ambtsassius cum Schrifftsassio con-

currat, *Carpz. proc. tit. 3. art. 5. n. 43. & lib. 2. R. 17. n. 5. Wernher. ſupplem. nov. ad p. 1. obſ. 305. n. 35.* & 2). alter reorum gaudeat foro privilegiato, *Carpz. lib. 2. R. 16. n. 19. Rivin. c. l.*

7. Ex continentia cauſæ judicium ſuperioris magiſtratus fundatur etiam in cauſis feudalibus, *Carpz. lib. 2. R. 17. n. 2.* nec non in criminalibus, *Carpz. c. l. n. 1.* add. *Wernher. c. l. n. 103.*

8. Si clericus cum laico cauſam obtineat communem, cauſæ continentia facit, ut actor actione perſonali utrumque coram judice eccleſiaſtico conveniere valeat, *Carpz. lib. 2. R. 16. n. 19. ſeq. Wernher. c. l. Wernher. c. l. n. 24. ſeq.*

9. Aſt *Svendend. ad Fibig. p. m. 310.* negat laicum cum clerico cauſam communem habentem, poſſe conveniri coram judice eccleſiaſtico, quia judici eccleſiaſtico nulla in laicum competit jurisdictio. Nam continentia cauſæ judicis, ad quem cauſam connexam devolvit, jurisdictionem præſupponit & requirit, *Carpz. lib. 2. R. 18. n. 8.* confer. *Stryck. uſ. mod. tit. de quib. reb. ad eund. jud. eat. §. 16.* Hinc cauſæ continentia eſt dividenda, *Petr. Frider. Mindan. de cootinent. cauſ. lib. 3. c. 3. n. 8.*

10. Continentia cauſæ debet eſſe clara & perſpicua, non captioſa; unde ſi quis ſaltem pro forma, & dicis gratia reo principali adjungat alium, eo fine, ut alterum ſic beneficio primæ inſtantiæ privare poſſit, oppoſita captioſæ conjunctionis exceptione, ad judicem ordinarium primæ inſtantiæ remittitur, *Carpz. proc. tit. 3. art. 5. n. 28. ſeq. & lib. 2. R. 17. Rivin. ſpecim. except. c. 3. n. 4. Wernher. ſupplem. nov. ad p. 1. obſ. 305. n. 46. 47.*

11. Si adverſus reum in foro ordinario jam a-

ctio ſit inſtituta, & in proceſſu eo ſit deventum, ut mutatio libelli, & renunciatio inſtitutæ actionis amplius locum non inveniat, conjunctio aliorum correorum cum reo, coram judice ſuperiore, propter exceptionem litispendentiæ, fieri non poteſt, ſed proceſſus contra reum inchoatus omnino ad finem deduci debet, *Wernher. c. l. n. 51.*

12. Ex continentia cauſæ petitio rerum, diverſis jurisdictionibus ſubjectarum, coram judice omnium ſuperiore tractari poteſt, *Berlich. p. 2. dec. 220. n. 9. ſeq. Carpz. lib. 2. R. 18. n. 3. ſeq. Wernher. c. l. n. 53. ſeq.* etſi ex obligationibus perſonalibus in rem agatur, *Berlich. c. l. n. 14. Carpz. c. l. n. 8. Wernher. c. l. n. 64.* Non tamen, ſi diverſis obligationibus & principiis nitantur actiones, *Carpz. c. l. n. 16. ſeq. Wernher. c. l. n. 48. ſeq.*

13. Si una actio ſit principalis, altera vero præparatoria, tunc ambæ, ob continentiam cauſæ, in eodem judicio exercentur. Sic actio ad exhibendum movenda eſt eo in loco, ubi deinceps rei vindicatio, *arg. l. 13. C. d. R. V. ibique Brunnem. n. 6. Wernher. c. l. n. 56. 57.* judicium poſſeſſorium ibi inſtituendum eſt, ubi poſtea petitorium movetur, *l. 10. C. de judic. l. 13. C. de R. V. Carpz. dec. 215.* & vice verſa. *d. l. 10. & d. l. 13. Svendend. ad Fibig. p. 2. c. 2. membr. 2. ſect. 1. n. 603.* nec non cauſa proprietatis & uſusfructus apud eundem judicem terminanda, *l. 9. de liber. cauſ. Hiltorp. proc. p. 2. tit. 14. n. 3.*

14. Si plures actiones dentur, atque uni per alteram præjudicium fiat, omnes uno judicio ventilandæ ſunt, *Gail. lib. 1. obſ. 132. Franzk. ad ff. de judic. n. 65. v. 9.* Si quis a parente alimenta petat, is autem, patrem ſe eſſe, neget, actio hæc præjudicialis de partu agnoſcendo in eo judicio movenda eſt, ubi alimenta petuntur, *Wernher. c. l. n. 63.*

15. Ad

15. Advocatus ob connexitatem causæ coram eodem judicio, in quo patrocinium clienti præstitit, expensarum nomine, actionem instituere potest, & reus se tueri nequit exceptione primæ instantiæ, *Rivin. ad O. P. S. tit. 11. en. 19.* nec. v. g. clericus exceptione fori privilegiati, *Wernher. c. l. n. 66.*

16. Causæ alias non connexæ consensu & compromisso partium conjunctim ventilari, &, prætermissa prima instantia, judex omnium superior adiri potest, *Wernher. c. l. n. 8.*

17. Non attenditur connexitas causæ, si coram omnium superiore actio non sit instituta, *Horn. cl. 12. R. 80. p. 901. b.*

CONTRACTUS. CONTRAHENTES.

1. Tot diversi censentur contractus, quot sunt res, quæ in conventionem veniunt, *Mev. p. 7. d. 207. n. 1.*

2. Contractus non potest pro parte rescindi & pro parte valere, *l. 1. de rescind. vendit. Mev. p. 7. dec. 60. n. 5.*

3. Contractus non fit irritus ob id, quod instrumentum ratione unius articuli controversi non subscriptum est, nisi a tractatu plane recessum, *Mev. p. 6. dec. 178.* Et a contractu non licet recedere inde, quod alter in scriptura aliquid adjecit, de quo non conventum, nisi cum, qui adjecit, aliter contractum servare nolit, *Mev. p. 8. dec. 343.*

4. Contractus non fit irritus, si ab altera parte præstanda non præstantur, *l. 14. C. de rescind. vendit. Mev. p. 8. dec. 173. n. 1. 2. & p. 7. dec. 115. n. 4. 5.*

5. Qui tamen fidem contractus correspectivi non implet, facit, ut adversa pars liberetur, placitaque observare non teneatur, *Carpz. dec. 9. n. 16.* vid. om-

omnino *Mev. d. dec.* 173. *n.* 3. *seq.* Et contractu se tueri nequit, qui prior ipse facit adversus contractum, *l.* 54. *§.* 1. *locat. l.* 13. *§.* 8. *de act. emt. l.* 2. & 3. *si ager vectig. Carpz. p.* 2. *c.* 38. *d.* 16. *n.* 4.

6. Ex contractu correspectivo nemo agere, excipere, aut ullo modo petere potest, nisi ipsemet primo contractum ex parte sua ad amussim impleverit, *l.* 13. *§.* 8. *ubi Dd. de act. emt. l.* 54. *§.* 1. *locat. c.* 3. *de jurejur. Carpz. dec.* 9. *n.* 16. add. *Mev. p.* 8. *dec.* 173. *n.* 3. 4.

7. Quoties contractus nullus est ob defectum consensus, v. g. domini directi, toties alter contrahentium vel ejus heredes, altero invito, contractui contravenire non possunt, vid. *Wernher. sel. obs. for. p.* 3. *obs.* 151. Talis enim nullitas actum non vitiat in favorem nulliter agentis, sed respectu illius valet, nisi forte expresse aliud lege dispositum & cautum sit, *Dd. ad. l.* 7. *de dol. mal. Menoch. vol.* 1. *consil.* 89. *n.* 41.

8. Contractus in carcere gestus nunquam spontaneus, sed semper coactus & mediculosus censetur, adeoque nullus est, vid. *Mev. dissert. ad quæst. an contractus incarcerati, in favorem & commodum carcerantis initus, jure nullus sit? th.* 4. *Schilter. ex.* 49. §. 180. etsi juramento sit confirmatus, *Wern. sel. obs. for. p.* 6. *obs.* 483.

9. Contractum inter patrem & filium, in ejus potestate constitutum, ne hodie quidem esse validum, docet *Wernher. sel. obs. for. p.* 5. *obs.* 189. & *in supplem. nov. ad eand. obs.* dissentiunt. *Thomas. in dissert. de us. pract. tit. de patr. potest. Berger. œcon. jur. lib.* 1. *tit.* 3. *th.* 16. *p.* 156. & *philoc. for. R.* 36. *p.* 317. *Beyer. ad ff. tit. de his qui sui vel alien. jur. pos.* 1. *lit. i.*

10. Contractus ipso jure nullus non confirmatur ratihabitione, *Carpz. p.* 2. *c.* 11. *d.* 30. *n.* 4. & *lib.* 5. *R.* 76. *n.* 11. nisi ratihabitio a lege inducatur, *Carpz. d. def.* 30. *n.* 6. & *d. R.* 76. *n.* 21.

11. Contractus, in formalibus ſuis ab initio non ſubſiſtens, diuturnitate temporis decennalis convalidatur, & propter defectum qualitatis alicujus extrinſecæ vel accidentalis impugnari nequit: ſed bene impugnari is poteſt, qui ratione qualitatis intrinſecæ & formæ ſubſtantialis ab initio eſt nullus, *Carpz. p. 2. c. 15. d. 5. n. 7. 8.*

12. Si contractus, v. c. emtio venditio, ſcriptura confici debet, pro perfecto non habetur prius, quam ſi in ſcripturam redactus, & a contrahentibus ſubſcriptus, *§. 1. J. de emt. & vendit. l. 17. C. de fid. inſtrum. ibique Wiſſenbach. Carpz. p. 2. c. 33. d. 12. n. 8.*

13. Tunc autem in ſcriptis contractum dicitur, cum id actum eſt, ut non aliter negotium valeat, quam ſi in ſcripturam redigatur, *l. 17. C. de fid. inſtrum. Vinn. ad pr. J. de emt. vendit. n. 10. Carpz. d. def. 12. n. 5. ſeq.* Expreſſa enim conventio veluti, *ſe velle in ſcriptis contrahere*, ſive quod *non aliter velint contrahere, quam in ſcriptis*, ad id requiritur: Solæ autem conjecturæ non ſufficiunt, *Stryck. de cautel. contract. ſect. 2. c. 8. §. 2. ſeq. & in additam. ad. d. l. Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 384. Berger. Reſolut. Lauterb. tit. de contrah. emt. ad verba l. 17. C. de fid. inſtrum.* diſſentit *Leiſer. in diſſert. duab. de contract. qui in ſcriptis fiunt.*

14. Ad contractum in ſcriptis celebrandum non ſufficit conventio: Daß der Contract ſchrifftlich abgefaſſet werden ſoll: cum ſic magis *probationis* quam *perfectionis* gratia ejusdem mentio facta præſumitur, *Chriſtin.* vol. *3. dec. 29. n. 15. Wernher. d. obſ. 384. & in ſupplem. nov. ad eand. obſ. Stryck. c. l.*

15. Contractus omnis & quælibet diſpoſitio, promiſſio, vel pactum, etiam juramento firmatum, intelligitur: *rebus ſic ſtantibus*, *l. 137. §. 6. de V. O. l. 38.*

de

de solut. Tiraquell. in l. 8. *pr. n.* 130. *&* 166. *C. de revoc. donat. Carpz. p.* 2. *c.* 35. *d.* 23. *n.* 3. 9. 10. & ad incogitata non extenditur, *l.* 9. §. 1. *l. ult. de transact. l.* 35. *de pact.*

16. Contractus & stipulationes, pendente etiam conditione, ad heredes transmittuntur, §. 4. *J. de V. O. l.* 13. *C. de contrah. & committ. stipulat. l.* 57. *de V. O. Carpz. p.* 2. *c.* 45. *d.* 9. *n.* 3.

17. Contractus in dubio semper interpretandus, quo minus onerosus sit debitori, *l.* 21. *de contrah. emt. l.* 26. *de reb. dub. Wesenbec. consil.* 2. *n.* 19. *&* 21.

18. In dubio contrahentes ad juris communis dispositionem se conformasse videntur, *l.* 5. *C. de legib. l.* 24. §. 1. *locat. l.* 1. *ubi Bartol. C. de fals. caus. adject. Carpz. p.* 3. *c.* 29. *d.* 16. *n.* 9. 10.

19. Tacita prorogatio cujusque contractus regulariter non nisi usque eo facta esse intelligitur, donec alteruter contrahentium suum dissensum declaret, per tradita *Wernheri, sel. obs. for. p.* 1. *obs.* 168.

CONTRACTUS ÆSTIMATORIUS.

1. Effectus contractus æstimatorii est actio præscriptis verbis æstimatoria: 1.) *directa*, quæ datur ei, qui rem æstimatam, certo pretio vendendam, dedit, contra accipientem, ut hic vel rem restituat, vel pretium determinatum præstet; 2.) *contraria*, quæ datur accipienti adversus dantem, ut hic promissum, v. c. honorarium, **den versprochenen** Recompens, solvat, *Berger. œcon. jur. lib.* 3. *tit.* 7. *th.* 3. §. 2. *p.* 737.

2. Periculum rei regulariter pertinet ad accipientem, *l.* 1. §. 1. *de æstimat. Schœpffer. Synops. ff. d. tit. n.* 14. sed periculum esse accipientis, si quidem hic dantem rogavit: tum autem dantis, cum aut accipientem

dans, aut neuter rogavit, notat *Berger. c. l. not. 1.* Quam diſtinctionem in eo caſu, ſi pretium tantum taxationis cauſa adjectum fuerit, adhibent, *Brunnem. ad d. l. 1. n. 3. Hahn. ab Weſenb. h.t. n. 5.*

3. Hoc contractu dominium rei transferri in accipientem, ſi quidem pretium *venditionis* cauſa fuerit determinatum ſi vero pretium non fuerit definitum quidem, ſed *taxationis* gratia, non eſſe contractum æſtimatorium, ſed mandatum, cum *Lauterbachio* cenſet *Schoepffer. c. l. n. 11. 12.* confer. *Berger. œconom. jur. c. l. not. 2.* ubi etiam, quod æſtimatio *taxationis* gratia tum facta præſumatur, cum res titulo ad transferendum dominium minus habili, tradita eſt.

4. Plane, ad contractum æſtimatorium minus requiri, ut a tradente res vendatur accipienti; adeoque dominium in accipientem minime transferri, ſed poteſtatem ſaltem transferendi dominium in emtorem accipienti concedi a dante, putat *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 21. lit. r. p. 627.*

5. Si res *venditionis* cauſa æſtimata fuerit, ad accipientem; ſi *taxationis* cauſa, ad dantem pertinet lucrum, *Struv. ex. 25. th. 6. Brunnem. ad d. l. 1. n. 5.* Quod *Berger. c. l. not. 3. p. 738.* definit hoc modo: quoties inter dantem & accipientem convenit, ut res certo pretio venderetur, toties exceſſus pretii, die Ubermaſſe, pertinet ad accipientem: quoties autem ita convenit, ne res infra pretium determinatum venderetur, toties exceſſus pertinet ad dantem; in dubio poſtremum præſumitur.

CONTRACTUS ANTICHRETICUS.

Vid. loc. *Antichreſis.*

CONTRACTUS ASSECURATIONIS.

1. Ille eſt, quo quis, præmio accepto, vel promiſſo,

misso, periculum suscipit rerum, terra aut mari transportandarum, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 7. th. 5. §. 1. p. 739. Stryck. de cautel. contr. sect. 3. c. 5. §. 27.*

2. In definiendis controversiis, quæ circa materiam assecurationis excitantur, recurri solet ad Ordinationem Antwerpiensem Philippi II. Regis Hispaniarum, quacum conspirat ordinatio Amstelodamensis, *Berger. c. l. not. 1.* add. *Stryck. c. l. §. 30. 33. 34.*

3. Hic contractus pertinet ad innominatos, adeoque pœnitentiæ locum relinquit, *Stryck. c. l. §. 27. 28. Berger. c. l. not. 4.* dissentit *Stypmann. de jur. marit. p. 4. c. 7. n. 159.* Imo assecuratorem, præmio nondum accepto, non teneri, defendit *Rutger. Ruland. in tract.* Erledigung einer schweeren, in *Assecurations*-Sachen, vorgestellten Frage.

4. Ex pacto contractui assecurationis adjecto: daß das Schiff mit Convoy vertrecken solle, assecurator non tenetur ad subeundum periculum, quod navis, antequam recepta sit von der Convoy, patitur, v. c. interceptione piratarum, *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. centur. 3. consil. 71. Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 300.*

CONTRACTUS INNOMINATUS.

1. In omnibus contractibus innominatis non tantum ante rei interventum nulla est obligatio, & hinc utrobique pœnitentia, etiam sine causa, permissa; sed & ille qui contractum a sua parte implevit, pœnitere, & ita a contractu resilire, atque rem datam repetere potest *l. 3. §. 1. l. 5. pr. de condict. caus. dat. Stryck. de cautel. contr. sect. 3. c. 5. §. 2.* etiam hodie, *Carpz. p. 2. c. 33. d. 23. n. 5. Harprecht. disp. de transact. super fideicomm. th. 31. Berger. de us. action. p. 56.* dissentiunt *Stryck. c. l. §. 4. & 5. Hopp. ad §. 2. J.*

de obligat.p.584. Berger.œcon.jur. lib. 3. tit. 6. th. 6. not. 3. p. 727. Wernher.sel. obs. for. p. 2. obs. 380. n. 44. seq.

2. Hoc admittendum non est, quod habet *Carpz.p.2.c.33.d.23.n.5.* quod is, qui rem ab altero accepit, si nolit a sua parte contractum adimplere, non possit ad hoc compelli, monente *Stryckio c. l.§.3.* ille enim firmiter obligatur & recedere non potest, qui accepit, *Hillig. ad Donell. lib. 14. c. 22. lit. a. Brunnem. ad l.5. de condict. caus. dat. n. 4.*

3. Quod si vero ex contractu innominato quis agat, antequam a sua parte dederit, vel fecerit, exceptione nondum impleti contractus juste repellitur, *Mev.p.3. dec. 27.*

CONTRADEMONSTRATIO.

1. Qui habet potestatem transigendi, vi hujus contrademonstrationi renunciare nequit, *Wernher. sel.obs.for.p. 10.obs.367.*

2. Sicuti locum habet reprobatio, licet expresse in sententia, non sit reservata, ita & contrademonstratio. *Svendend. ad Fibig.p.528.*

3. In processu summario, eoque irregulari *ex §. 8. Resolut. Grav.* reo cum exceptiones tum contrademonstratio servantur, quamvis documenta in contumaciam pro recognitis habeantur, *Berger.p. 2. supplem. ad E. D.F. in additam. ad tit. 25. §. 1. p. 1965.*

4. Utrum contrademonstrationi adversus demonstrationem interesse interventionis locus sit, ambigitur: agens vero sententia æquior videtur *Bergero in E. D. F. tit. 15. obs. 1. not. 3. p. 446.*

5. Contrademonstratio secundum praxin fori, præsertim Saxonici, ad terminum non est adstricta, quamvis demonstrationi terminus fuerit constitutus, *Ber-*

Berger. E. D. F. tit. 21. obs. 1. not. 7. p. 702. Horn. cl. 12. sent. 39. p. 480. Rivin. ad O. P. S. tit. 21. en. 8. Terminus enim demonſtrationi præfinitus non pertinet ad contrademonſtrationem, niſi huic quoque parem in modum terminus præſcriptus fuerit, *Berger. c. l. & œcon. jur. lib. 4. tit. 24. th. 10. not. 3. p. 1066. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 212. n. 2. seq. & in supplem. nov. ad eand. obs.* vel reus, ignarus juris, dilationem termini contrademonſtratorii petierit, *Berger. E. D. F. c. l. p. 703.*

6. Aſt *Ord. Lips. judic. Merc. tit. 17.* cautum eſt, ut contrademonſtratio intra 3. hebdomades a die judicati judici porrigatur. *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. tit. 35. §. 14. p. 622.*

7. Terminus Saxonicus, idemque contrademonſtratorius, ſententia expreſſus a die inſinuatæ citationis, ad procedendum ſuper demonſtratione, ſolet computari; idque nullo diſcrimine, per inſtrumenta tantum, an etiam per teſtes, peracta fuerit demonſtratio, quum rotuli demonſtrativi nulla opus habeant ſolenni publicatione, atque adeo hic citationi ad publicandam demonſtrationem locus eſſe non posſit. Quanquam citatione nihiloſecius, ſive petente, ſive non contradicente actore, ad publicandas atteſtationes reo inſinuata, terminus contrademonſtratorius ab eodem tempore erit computandus; necnon ſententia dicta: daß nunmehro mit der bedingten Gegen-beſcheinigung zu verfahren, terminus, priore ſententia expreſſus curret a die rei judicatæ, *Berger. E. D. F. c. l. p. 703.*

8. Novum plane in proceſſu ſummario in ſpecie contrademonſtrationis terminum conſtituit Facultas Lipſienſis in ſententia: daß Klägers Suchen

 nicht

nicht stadt hat, sondern er ist, seines Vorwendens ungeachtet, ermeldte rotulos ad acta zu geben, und NB. so dann Bekl. mit seiner vorbehaltenen Gegenbescheinigung in Sächßis. Frist einzukommen schuldig. Ex his duo præcipue consequuntur 1) summarios rotulos in processu summario, in specie tali, reo ad juvandam contrademonstrationem esse communicandos, 2) terminum contrademonstrationis, eumque in sententia expressum, a die communicationis computandum esse, vid. *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. tit. 21. §. 3. p. 507. seq.*

9. In processu summario in specie, eoque irregulari *ex d. practica §. 8.* terminus contrademonstrationis currit, non, sicut in processu summario in specie, eoque regulari, a die insinuatæ citationis ad procedendum super demonstratione, sed ab eo die, quo sententia, qua super recognitione instrumentorum, in libellum deductorum, pronunciatur, transiit in rem judicatam, *Berger. p. 2. supplem. ad E. D.F. in additam. ad tit. 25. §. 1. p. 1967.*

10. Terminus productionis in demonstratione & contrademonstratione peremtorius haud est, quamvis utraque ad spatium Saxonicum, in sententia vel decreto, adstricta fuerit, cum id inchoative tantum, de nominatione testium, & documentorum oblatione intelligendum sit, atque adeo ad terminum productionis proferri nequeat: ita enim neglecto contrario usu, de quo testatur *Berger. E.D. F. tit. 24. obs. 2. not. 1. p. 739.* respondit Ordo Wittebergensis, teste *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 172.*

11. Quamdiu præstatio guarandæ, per rem judicatam injuncta, nondum subsecuta est, contrademonstratio deserta censeri nequit, etsi demonstratio

finita

finita ſit, & reus ſemel iterumque dilationem petierit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 254.* Nec anticipata oblatio articulorum, ſuper demonſtratione contraria confectorum, hujus deſertionem operatur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 21. en. 15.*

12. Non tenetur quis, ſuſcepta contrademonſtratione, adverſarii interrogatoria admittere, etſi hic prior in demonſtratione eadem indulſerit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 45.*

13. In demonſtratione contraria rotulos teſtium, etiamſi in alia cauſa confecti fuerunt, adhibere licet, *Rivin. ad O. P. S. tit. 21. en. 25.*

CONTRAVINDICATIO.

1. Contravindicatio eſt exceptio dominii, qua reus, actione rei vindicatoria conventus, non ſolum actoris dominium negat, ſed ſimul ſuum quoque dominium aſſerit, idemque declarari petit; quo probato, non ſolum ab inſtituta actione abſolvitur, ſed & per ſententiam dominus rei declaratur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 7. n. 1. Berger. p. 1. ſupplem. ad E. D. F. tit. 20. §. 5. p. 252. & p. 2. Supplem. in additam. ad tit. 20. §. 2. th. 5. p. 1910. & th. 35. p. 1936.*

2. Non itaque ſufficit peti, ut reus ab inſtituta rei vindicatione abſolvatur, ſed neceſſe eſt, id etiam intendi & peti, ut reus dominus declaretur, *Berger. d. p. 1. Supplem. c. l. p. 253. & d. p. 2. Supplem. c. l. th. 4. p. 1909. & th. 43. p. 1951. ſeq.*

3. Contravindicatio non eſt neceſſitatis, ſed utilitatis; imo conſultum etiam eſt poſſeſſori, eo caſu, cum ipſe de peragenda dominii ſui probatione diffidit, & actoris intentionem fundamento carere videt, ut in ſimplici negatione acquieſcat, & contravindicationem omittat, *Berger. p. 1. ſupplem. c. l. p. 252. & p. 2. in ad-*

in addit. c. l. th. 37. & 38. p. 1938. quamvis contravindicans rem ideo non amittat, si in probatione deficiat, *Berger. p. 2. Supplem. c. l. th. 42. p. 1951.*

4. Effectus contravindicationis & subsecutæ sententiæ declaratoriæ est, ut 1) possessor non solum contra eundem actorem, si is fortassis rei vindicationem ex alia causa & titulo instituat, securus sit, *Berger. d. p. 2. Supplem. c. l. th. 3. & 4. p. 1908. & th. 38. p. 1938. Wernher. c. l. n. 2. seq.* sed etiam contra tertium vindicantem exceptione rei judicatæ sese tueri possit, *Brünnem. ad l. 14. de probat. Berger. prox. c. l. & th. seq. & d. p. 1. Supplem. c. l.* 2) ut contravindicans, si deinde possessionem rei, super qua contravindicavit, amittat, & ipsemet reivindicationem desuper instituere cogatur, possit in suscipienda dominii probatione ad sententiam illam, qua dominus declaratus est, confugere. 3) ut eadem ipsi prosit in actione confessoria, negatoria, legis Aquiliæ, & condictione furtiva, ubi dominium itidem demonstrandum est, *Berger. d. p. 2. Supplem. d. th. 38. p. 1938. & th. 41. p. 1947. seq.*

5. Quo illa Sententia effectu suo contra tertium gaudeat, necesse est 1) ut tertius ille, cui eadem objicitur, eodem nitatur fundamento, quo ille, contra quem contravindicatum fuit, 2) ut sententia illa declaratoria super contravindicatione ex liquidissimis & prorsus indubiis probationibus feratur. 3) ut is, adversus quem contravindicatum fuit, fuerit legitimus contradictor *Berger. d. p. 2. Supplem. c. l. th. 40. p. 1944. seq.*

6. Plane ejusmodi sententiam dominii declaratoriam, pro reo latam, tertio, qui non in lite fuit, præjudicare non posse, asserit *Wernher. c. l. n. 12. seq.*

7. Cœ-

7. Cœterum contravindicationem, etiam 1) in actione publiciana, 2) in hereditatis petitione locum habere, imo etiam 3) ad Servitutes, atque alia jura illis ſimilia proferri poſſe, adſtruit *Berger. p.* 2. *Supplem. ad E. D. F. tit.* 20. *§.* 14. *p.* 488. *& in additam. ad eund. tit. §.* 2. *th.* 44. 45. 46. *p.* 1953. Conferantur vero, quæ circa hæc, & præprimis circa contravindicationem in hereditatis petitione adſtructam, admonet *Wernher. c. l. n.* 82. *ſeq.*

CONTUMACIA.

1. Si actor in primo termino contumax fuerit, & emanſerit, accuſata ejus per reum comparentem conmacia, reus ab inſtantia, vel potius a citatione, vid. *Wernher. ſel. obſ. for. p.* 1. *obſ.* 349. *n.* 6. *ſeq.* abſolvitur, (*a*) actori vero injungitur reſtitutio expenſarum, & præſtatio (*b*) cautionis de lite proſequenda, nec ad agendum ulterius admittitur, donec expenſas ſolverit, & cautionem de lite proſequenda præſtiterit, *c.* 1. *X. de dol. & contum. O. P. S. tit.* 10. *pr. Carpz. lib.* 3. *R.* 30. *& p.* 1. *c.* 9. *d.* 22. Imo, actore in primo termino emanente, reus petere poteſt, ut actor condemnetur ad actionem proſequendam, **bey deren Verluſt,** (*c*) ceu præjudicio comprobat *Berger. dec.* 328.

2. Non

(*a*) quod hodie, non amplius fit, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit.* 10. *§.* 1.

(*b*) Quæ hodie in foro Saxonico non amplius obtinet, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit.* 10. *§.* 1.

(*c*) Imo hodie actor & provocans, in primo termino emanens, ad reſtitutionem expenſarum, & proſequendam actionem ſive provocationem, intra terminum Saxonicum, bey deren Verluſt, und daß Kläger oder Provocant damit ferner nicht gehöret werden ſolle, etiam ex officio condemnari debet. Quo facto, ſi intra prædictum ſpa-

2. Non referre, an contumacia ante, vel poſt litis conteſtationem ab actore commiſſa fuerit, ſed indifferenter, etiam in compromiſſo, hanc pœnam obtinere, putat *Carpz. d. def. 22.*

3. Reus quidem ſtatim reſtitutionem expenſarum, vi rei judicatæ, petere poteſt; actor vero cautionem de lite proſequenda non prius præſtare tenetur, quam iterum agere incipiat, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 437.*

4. Hæc cautio ad certam quantitatem non ſolet adſtringi, *Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 4. Philipp. ad O. P. S. tit. 10. conſid. 2.* quæ a poſſeſſionato per nudam promiſſionem fieri poteſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 349. n. 1.*

5. Actor ex qualiquali cauſa a pœna cautionis abſolvitur *Philipp. c. l. conſid. 1.* Igitur, ſi de citatione legitime executa non conſtat, aut alia probabilis emanſionis cauſa apparet, ut de contumacia actoris, in primo termino non comparentis, dubitari poſſit, omiſſa cautione de lite proſequenda, & abſolutione ab inſtantia, fieri ſaltem condemnatio in expenſas ſolet, imo & condemnatio omittitur in expenſas, ſi juſta cauſa ſubeſt, quæ contumaciam purgat, *Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 2.*

6. Nec actor quidem in expenſas, ſi ex actis non apparet, notificatum fuiſſe terminum actori, condemnatur, *Rivin. c. l. en. 1.* cum regula: *actorem ſemper*

tium novam citationem nec petierit, nec dilationem petierit, aut in ſequenti termino iterum emanſerit, facta contumaciæ accuſatione, ipſa actio pro amiſſa atque deperdita declaratur & ſimul actor contumax in reſtitutionem expenſarum condemnatur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 10. §. 1.*

ſemper haberi pro contumace, ſi non comparet, nihilque referre, ſive rite fuerit vocatus, ſive non, hanc notabilem patitur limitationem, *ſi in futuro termino præjudiciale quid actori expediendum veniat, Rivin. c. l. en. 5.*

7. Sed, qui terminum præfigi petiit, atque citationem impetravit, ſi emanſerit, defectum notificationis regulariter fruſtra urgere tradit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 349. n. 5. & p. 5. obſ. 167.* cum impetrans citatione aut notificatione opus non habeat. Hoc tamen ſine temperamento non eſſe accipiendum, ſed judicem, eveniente caſu, ponderatis diligenter circumſtantiis, de contumacia arbitrari debere, docet *id. Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 227.*

8. Cautio de lite proſequenda omittitur, ſi actori ſpatium Saxonicum haud fuerit conceſſum, *Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 3.* diſſentit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 349.*

9. Contra abſentes & contumaces reos hodienum per miſſionem ex primo & ſecundo decreto procedi poteſt, ſi aliud moribus non introductum appareat, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 439.*

10. Jure Saxonico reus contumax ſtatim amiſſione totius cauſæ punitur, **Landr.** *lib. 2. art. 9. & 24. Rauchb. p. 1. qu. 11. n. 2.* Quæ tamen rigoroſitas temperata eſt, & primo condemnatur reus usque ad legitima(*d*) impedimenta, *O. P. S. tit. 10.* §. **Im Fall aber der Beklagte,** *ibique Philipp. conſid. 4. n. 4. 5. & Rivin. en. 32. Carpz. lib. 3. R. 25. n. 4. 5.* tam in realibus quam perſonalibus actionibus, *Carpz. c. l. n. 6. Barth. hodeg. for.*

(*d*) Qui procedendi modus, ſi excipias proceſſum deſertionis in Conſiſtoriis uſitatum, nec non proceſſum banni, abolitus eſt *Ord. Proc. Sax. tit. 10. §. 2.*

for. c. 1. §. 66. lit. d. p. 310. quamvis actor petierit, ut reus condemnetur in executionem, *Carpz. p. 1. c. 9. d. 5.*

11. Licet reus contumax sæpius citatus fuerit, non tamen tanquam convictus condemnari, & amissione causæ puniri solet, nisi sententia, qua ad docendum impedimenta admittitur, præcesserit, *Carpz. d. c. d. 4. & 6.*

12. Secunda vice, si reus in termino proximo iterum non comparuerit, vel legitima impedimenta deducere nequeat, condemnatur in amissionem causæ, sive executionem, *O. P. S. c. l. ibique Philipp. consid. 5. Carpz. lib. 3. R. 28. n. 11. & proc. tit. 8. art. 5. n. 45.* secundum contenta libelli, & principalem actoris intentionem, non etiam quoad accessoria, *Carpz. p. 1. c. 9. d. 14. Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 40. 41.* confer. *Barth. c. l. p. 309.* rejectis omnibus cujuscunque etiam momenti exceptionibus peremtoriis, præter solutionem & compensationem, in continenti ex instrumentis liquidas, *Barth. c. l. p. 308.* Nihilque refert, utrum processus ordinarius, an summarius, an vero executivus fuerit institutus, *Carpz. proc. tit. 8. art. 2. n. 19. Berger. E. D. F. tit. 10. obs. 2. not. 5. p. 334.*

13. Non tamen reus, ita ad executionem condemnatus, in totum amittit peremtorias suas altioris indaginis exceptiones, non magis ac in executivo processu, sed uti hic reconveniendo, ita ibi conveniendo, per modum actionis eæ in judicium deduci, & vel condictione indebiti vel sine causa, aut alia solutum repetere potest, *Barth. c. l. p. 308. in fin.*

14. Purgata autem contumacia tota causa redit ad pristinum statum, *Carpz. lib. 3. R. 27. n. 15. & proc.*

tit. 8. art. 2. n. 73. Barth. c. l. p. 307. & perduntur ſumtus in duobus terminis erogati, *Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 39.*

15. Non requiritur exacta impedimentorum probatio, ſed qualiscunque ſummaria demonſtratio, nudis etiam ſchedis & privatis teſtimoniis facta ſufficit, vid. *Carpz. p. 1. c. 9. d. 10. & 12. nec non lib. 3. R. 26.* & reus impedimenta legitima juramento ſuo probare volens admittitur, ſi aliæ deficiant probationes, *Carpz. d. c. d. 11.* add. *Barth. c. l. p. 306.* & leviſſimæ quoque cauſæ admittuntur, vid. *Berger. dec. 330.* confer. tamen *Barth. c. l.*

16. Terminus, ad deducendum impedimenta, peremptorius non eſt, nec certo fatali reſtrictus, multoque minus a tempore rei judicatæ currit, ut *Coler. in proc. exec. p. 1. c. 2. n. 33.* cenſuit, ſed actor potius eum præfigi petere debet, poſteaque in termino reum ad deducendum impedimenta provocat, *Barth. c. l. p. 308.* confer. *Carpz. d. c. 9. d. 12. Svendend. ad Fibig. p. 175.*

17. At quid, ſi, purgata per deductionem legitimorum impedimentorum contumacia, de novo poſtea citatus rurſus emaneat, an tunc condemnari ad executionem poſſit? Id quod negatur, *Barth. c. l.* add. *Carpz. lib. 3. R. 28.*

18. Non condemnatur reus usque ad legitima impedimenta, vel in executionem, ſi accuſatio contumaciæ non præceſſerit, *Carpz. p. 1. c. 9. d. 15.* condemnatio enim ob contumaciam ſubſequi nequit, niſi præceſſerit accuſatio, *Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 70.* & pro contumace nemo habetur, niſi cujus contumacia accuſatur, ac deſuper fuerit lata ſententia. *l. 68. de*

judic.

judic. l. 13. §. 1. C. eod. Carpz. d. def. 15. n. 5. Brunnem. proc. civil. c. 4. n. 7. in fin.

19. Ut itaque, ſi actor rei contumaciam haud accuſavit, reus etiam poſt terminum inrotulationis moram adhuc purgare, dilatoriasque exceptiones ſalvare poſſit, ceu præjudicio teſtatur *Barth. hoäeg. for. c. 2. §. 5. lit. d. p. 454.*

20. Oretenus fieri debet contumaciæ accuſatio: in literis enim fieri nequit, niſi ſpecialis obſervantia judicii id ipſum admittat, *Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 71.*

21. Nec condemnatur reus in legitima impedimenta vel executionem, ſi citatio terminum legalem, ſex ſcil. ſeptimanarum & trium dierum non habuerit, *O. P. S. tit. 10.* §. Im Fall aber der Bekl. *ibique Rivin. en. 33. Carpz. d. c. d. 17.* niſi perſeverantiam in contumacia per literas expreſſe declaret reus, *Carpz. lib. 3. R. 28.* Terminus autem computatur non a die ſcriptionis ſed ab inſinuatione citationis, *Carpz. d. def. 17.*

22. Porro omittitur condemnatio in legitima impedimenta vel executionem, ſi reus in termino per literas abſentiam excuſat, *Carpz. d. c. d. 19.* & prorogationem termini ſollicitat, *Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 34.* quibus tamen caſibus in expenſas condemnatur reus, *Carpz. d. c. d. 18. & 19.* add. *Rivin. cc. ll.* Plane ejusmodi literis non obſtantibus, ad legitima impedimenta condemnatur reus, ſi ſecunda vice abſentiam ſuam excuſat, *Rivin. c. l. en. 35.*

23. Etiam omittitur condemnatio in legitima impedimenta & executionem, ſi ex actis non appareat, reo inſinuatam eſſe citationem, *Carpz. p. 1. c. 9. d. 16. Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 36.* ſi actor ſimul petierit expen-

expenſas, *Carpz. dec. 210. Berger. E. D. F. tit. 10. obſ. 2. not. 5. p. 334.* item ſi ante emiſſam citationem ſe non legitimaverit, vel guarandam & ſatisdationem non præſtiterit actor, *Berger. c. l. & p. 2. Supplem. tit. 10. §. 10. p. 309. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 66. p. 304. ſeq. ibique lit. d. p. 310.* add. *Rivin. c. l. en. 37.* vel ex compromiſſo agatur, *Carpz. d. c. d. 21.* vel denique, ſi reus beneficio reſtitutionis in integrum gaudeat, *Rivin. c. l. en. 38.*

24. Non metuendam eſſe executionem, ait *Berlich. p. 1. concl. 17. n. 98.* & cum eo *Nicolai in proc. jur. p. 1. c. 35. n. 5. p. 352.* 1) ſi libellus ineptus aut non concludens eſſet, confer. tamen *Rivin. c. l. en. 41.* 2) ſi in citatione aut præcepto apponeretur pœna inconſueta, vel quid aliud inſolitum in pœnam contumaciæ, 3) ſi proceſſus nullus, aut non rite & recte formatus, 4) ſi ea die judex non ſedit.

25. Et ceſſare executionem, tradunt *Berlich. & Nicolai cc. ll.* ſi reus minor, mulier vel ruſticus eſſet, niſi in vero & expreſſo dolo hi deprehenderentur: quanquam, quod mulieres & ruſticos attinet, nulla lege a contumaciæ pœna hi exemti ſunt, quin de ruſticis atteſtatur *Moller. ſemeſtr. lib. 3. c. 38. p. 334.* quod ob ſolam contumaciam condemnatos, & ſententias executioni mandatas ſciat, vid. *Barth. c. l. p. 309.*

26. Nec denique metuendam eſſe executionem, tradunt *Berlich. & Nicolai cc. ll.* ſi contumax, ante quam pro confeſſo & convicto pronuncietur, deceſſerit: tunc enim heredibus id non præjudicaret. Sed id vix indiſtincte, & imprimis tum procedere, ſi poſt elapſum deducendis impedimentis præfixum terminum Saxonicum ægrotare cœperit, & ante publicandam ſuper deſerta vel inſufficiente impedi-

mentorum demonstratione sententiam decesserit, cum heres in defuncti etiam vitia succedat, putat *Barth. c. l.*

27. Quamvis adhuc hodie liberum est (*e*) actori, prædeducto modo contra reum contumacem procedere, *Berger. E. D. F. tit. 10. obs. 2. not. 5. p. 333. Barth. c. l. p. 310.* rariorem tamen hodie, vel culpa advocatorum, aut judicum & actuariorum, illius esse usum, dolet *Barth. c. l.* cum reus, sicubi in primo termino emaneat, accusata ejus ab actore contumacia, condemnatur in expensas termini, eique, pro ratione instituti processus, injungitur modo recognitio, modo responsio simplex, Einlassung und Antwort, modo litis contestatio, Kriegs-Befestigung, & quidem sub pœna (*f*) recogniti, confessi & convicti, litis item affirmative contestatæ; &, si in secundo iterum termino non compareat, accusata rursus ejus contumacia, documentum pro recognito, aut ipse pro confesso & convicto, aut lis pro affirmative contestata habetur, atque adeo secundum petita libelli, ratione cum causæ tum expensarum, condemnatur, vid. *Berger. d. obs. 2. p. 330.*

28.

(*e*) Imo hodie non liberum est, nec permittitur prædeducto modo contra reum contumacem procedere cum ille procedendi modus plane abolitus est *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 10. §. 2.*

(*f*) Hodie reus, *juxta Ord. Proc. Sax. tit. 1. §. 4. & tit. 4. §. 1.* prima statim vice, *sub præjudicio*, & quidem secundum naturam processus, *sub poena confessi & convicti, recogniti, sive præclusi*, citatur, & emanens, prævia actoris accusatione contumaciæ, præter condemnationem in expensas, *pro confesso & convicto* declaratur, vel alias ad istud, circa quod comminatio adjecta est, pronunciatur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 10. §. 2.*

28. Ad primum terminum sufficiunt (g) tres hebdomadæ, hoc effectu, ut per sententiam & comminatio fieri & restitutio expensarum termini dictitari queat, *Berger. d. obs. 2. not. 3. p. 332.* Sicubi vero deficiat trium hebdomadum spatium, neutra decerni potest, *Berger. c. l.*

29. Sed hoc capiendum est de eo solo casu, quo reus in primo termino emaneat; adeoque secus est, cum reus compareat, atque exceptionem termini angusti objiciat: tum enim ratio dictitat, eundem, siquidem vel unus dies termini, deducto utroque die insinuationis & termini, desit, neque in expensas condemnandum, nec, solita comminatione ad respondendum, compellendum esse; *Berger. c. l. & p. 2. supplem. tit. 10. §. 5. & 6. p. 302. seq.* confer. *Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 50. & 51.*

(g) Hodie prima, imo & quævis alia citatio, quæ sub comminatione aliqua emittitur, aut ex qua fatale quoddam dependet, integrum spatium Saxonicum, von 45. Tagen, deducto die insinuationis atque termini, in se continere debet, & hoc ipso *Mandato Electorali de die 12. Augusti 1670. §. 3.* qua terminum ad prosequendam leuterationem, aut justificandam appellationem, derogatur. Excipiuntur autem causæ injuriarum, & quæ spectant ad *mandatum*, quod *sub dato d. 7. Januar. 1724.* contra istos, qui solvendo non sunt, Banqueroutiers, emissum est, nec non istæ, quæ concernunt causas, so zur Policey gehörig, it. opificiales, vel leviores existunt, aut moram non patiuntur. In his enim a judice brevius spatium, videlicet 14. 8. aut pauciores dies, licet comminatoria sit citatio, indulgeri, quin imo etiam prorogatio termini, sive a judice ex officio, sive ad instantiam litigantium facta fuerit, sub spatio breviori, von 3. Wochen, oder 14. Tagen, fieri potest, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 4. §. 1.*

30. Quod si vero reus primo termino compareat, sed, exceptione termini angusti non opposita, alia quærat effugia, eidem & responsio sub pœna consueta & expensarum injungitur restitutio, *Berger. E. D. F. c. l. p. 333.*

31. Quod dictum est, sufficere tres hebdomadas, ad eum effectum, ut per sententiam & comminatio fieri, & restitutio expensarum termini dictitari queat, restringendum est ad primum terminum: ad secundum enim requiritur terminus Saxonicus, *Berger. c. l. p. 332.* adeoque reus in termino emanens, pro confesso & convicto haberi nequit, si citatio non continet spatium legale, *Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 47.*

32. Reus tamen, sine termino legali comparens, aut ipse in persona, aut per mandatarium, pro confesso declaratur, si præcedenti sententiæ comminatoriæ non obtemperat, nec termini angusti exceptionem opponit, *Rivin. c. l. en. 48. 49.*

33. Clausula comminatoria: sub pœna *confessi & convicti*, item, sub pœna *recogniti*, citationi inserta, usu fori Saxonici nullum effectum habet, nisi decretum vel sententia præcedens ejusmodi comminationem contineat, *Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 43. Wernher. supplem. ad p. 1. obs. 265. nec non supplem. nov. ad eand. obs. Berger. philoc. for. R. 56. p. 410.* Imo ne hoc qnidem sufficit, sed, simul contumaciam ab adversario rite accusatam fuisse, requiritur, *Rivin. c. l. en. 44. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 265.*

34. In actione negatoria hæc specialis comminatio : *sub amissione juris sui*, contra reum contumacem est usitata, *Rivin. c. l. en. 63.*

35. Pœnam confessi & convicti incurrit reus,

qui

qui ſub hac comminatione citatus non viva voce reſpondit, ſed poſitionem in ſcriptis exhibet, *Rivin. c. l. en. 55.*

36. Si plures ſunt litis conſortes, illi ſaltem ob contumaciam condemnantur, quibus citationem legitime inſinuatam eſſe, conſtat, *Rivin. c. l. en. 45.*

37. Improvide agit reus, cui reſponſio ſub præjudicio injuncta, ſi in termino comparens eam differt, & ob abſentiam advocati de ſeptiduo proteſtatur, contradicente ſiquidem actore, atque rei contumaciam accuſante, pro confeſſo & convicto habetur, *Rivin. c. l. en. 56.*

38. Licet maritus defenſorio nomine uxoris compareat in judicio, pœna tamen contumaciæ non aliter contra hanc locum habet, niſi ipſimet citatio legitime inſinuata, *Rivin. c. l. en. 46.*

39. Pro confeſſo & convicto ſi quis habendus, ac plus ſit in petito, quam in præmiſſis, juxta contenta præmiſſarum condemnatio facienda, *Rivin. c. l. en. 60.*

40. Reus pro confeſſo, non habetur, ſi actor non oretenus libellum repetit, ſed provocat ex ſchedula, *Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 58.* ſi reus a commiſſariis ſine expreſſione loci, ubi comparendum, citatus emanſit, *Gail. lib. 1. obſ. 52. n. 1. Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 298.* vel commiſſarii nullo actuario inſtructi fuerint, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 72.*

41. Nec reus pro confeſſo habetur, ſi, leuteratione ab ipſo interpoſita, cum rejectionis notificatione ſimul inſinuatur citatio ad terminum, in quo ſub præjudicio litem conteſtari debet, *Rivin. c. l. en. 59.*

42. Contumacia adverſarii emanentis fruſtra accuſatur a femina, quæ in judicio ſine cura-

tore comparet, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 29'.*

43. Accusationi contumaciæ non est locus, si ante terminum interponitur appellatio, *Rivin. c. l. en. 73.*

44. Reus ad judicium mercatorium Lipsiense citatus, ut compareat horis ante meridianis, si per procuratorem debito tempore accuset contumaciam actoris emanentis, hic vero demum post meridiem actionem proponit, terminus pro circumducto habetur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 10. en. 61.* Quod vero ad alios terminos nequaquam est trahendum, *Rivin. c. l. en. 62.*

45. Si ob neglecta fatalia accusatur contumacia, non statim desuper fertur sententia, sed responsio potius injungitur *h*) *Rivin. c. l. en. 75.* & si super accusatione contumaciæ procedendum, citatio principali, non mandatario insinuanda, *Rivin. c. l. en. 76.*

COPIA. COPIA VIDIMATA.

1. Exempla & copiæ instrumentorum, quas calumniosam scripturam, i. e. fallacem & ad calumniam struendam, fraudemque inferendam idoneam, *Donell. ad auth. si quis in aliquo C. de edend. n. 1.* Paulus vocat *in l. 2. de fid. instrum.* nullam vim probandi habent, *d. l. 2. Martin. ad O. P. S. tit. 24. §. 2. n. 6. 7. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 365. n. 2.* adeo ut nec fiscus per ea probare possit, *Brunnem. ad l.*

(*h*) Hodie non, sed statim super contumacia, modo ex actis appareat, statim pronunciatur. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 10. §. 4.*

ad l. 2. n. 1. de fid. instrum. Martin. ad O. P. S. tit. 24. §. 2. n. 9.

2. Neque ad rem facit, quod in archivo repertæ sint, *Brunnem. ad l. 2. n. 3. seq. de fid. instrum. Wernher. c. l. n. 3.* add. *Horn. cl. 12. sent. 53. p. 861. in fin.* confer. tamen *Carpz. p. 1. c. 17. d. 38. Martin. ad O. P. S. tit. 24. §. 2. n. 38. Beck. disp. de cop. vidim. §. 16.* Quod si vero alia adminicula concurrant, ad juramentum suppletorium vel purgatorium deveniri potest, *Wernher. c. l. n. 4.*

3. Excipi solent ea exempla, quæ & antiqua, & nota manu conscripta sunt, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 24. th. 7. not. 1. p. 1062.* add. *Martin. ad O. P. S. c. l. n. 41. Wesenbec. p. 6. consil. 267.* & copias documentorum antiquas recognosci debere nec probandi vi omnino destitui, opinatur *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 68.* propter antiquitatem enim exemplo plenam fidem haberi, tradit *Mynsinger. lib. 6. obs. 75.* add. *Berger. p. 1. R. 121. p. 213. b.*

4. Sed arbitrio judicis relinquendum esse, ut, ponderatis rite circumstantiis, æstimet, quousque fides ejusmodi exempli attendi, & utrum forte jusjurandum, sive suppletorium, sive purgatorium decerni debeat; & exemplum protocolli judicialis, licet antiquum, regulariter vim probandi non habere, tradit *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 162.*

5. Plane copia vidimata antiqua plene probat: non autem sufficit, originale esse, vel fuisse antiquum, si exemplum sit recens, *Beck. disp. de cop. vidim. §. 16. Bœhmer. jur. eccles. lib. 2. tit. 22. §. 8.*

6. Copia a notario vidimata regulariter vim aliquam probandi non habet, *Wesenbec. p. 6. consil. 267. n. 76. Martin. ad O. P. S. tit. 24. §. 2. n. 10. seqq.* add.

Beck. diſp. de cop. vidim. §. 13. adeoque non recognoſcenda, quamvis forte originale amiſſum ſit, *Rivin. ad O.P. S. tit.* 25. *en.* 10. *Wernher. ſel. obſ. for. p.* 3. *obſ.* 68. *n.* 1. Sed copias documentorum a notario vidimatas recognoſci debere, cum reliquis probationibus adminiculari queant, tradit *Carpz. dec.* 236. *n.* 1. *ſeq.* & *in proc. tit.* 14. *art.* 2. *n.* 47. *ſeq. nec non lib.* 3. *R.* 81.

7. Copia vidimata plene probat, ſi idem notarius, qui ſcripſit exemplum, fuerit etiam ſcriptor originalis. *A. Fab. in Cod. lib.* 4. *tit.* 16. *def.* 15. *n.* 1. *Martin. ad O. P. S. tit.* 24. §. 2. *n.* 35. *Beck. c. l.* §. 15. Quæ vis etiam tribuitur exemplo, quod non ſcripſit idem notarius, ſed tantum ſubſcripſit & ſubſignavit, *Mev. p.* 7. *dec.* 244. *n.* 4. *Martin. c. l. n.* 37. Sed collationem ejusdem notarii, qui ſcripſit authenticum, non habere vim probandi ſiquidem ea ſine teſtibus ſit facta, docet *Berger. Reſolut. Lauterb. tit. de fid. inſtrum. ad verb. ſubſcriptio.* & *œcon. jur. lib.* 4. *tit.* 24. *th.* 7. *not.* 3. *p.* 1062.

8. Si notarius fecerit exemplum conſenſu partium extra judicium, id inter illos, haud tamen contra alios, fidem habet penes judicem, *Mynſinger. centur.* 6. *obſ.* 74. *n.* 2. *Richter. ad auth. ſi quis in aliquo. n.* 10. *C. de edend. Martin. ad O. P. S. tit.* 24. §. 2. *n.* 33.

9. Equidem copiæ vidimatæ, illæ cumprimis, quæ ab ordinariis judiciorum notariis & actuariis deſcriptæ ſunt, adeo non omni virtute probandi deſtituuntur, ut aliquando etiam plane ipſis fides tribuatur, *Carpz. lib.* 3. *R.* 81. *n.* 4. *ſeq. Wernher. ſel. obſ. for. p.* 2. *obſ.* 365. *n.* 1. Sed regulariter non attenduntur, atque adeo, ſi res integra ſit, origina-

ginalium productio per sententiam interlocutoriam injungi solet, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 169.*

10. Chirographi & instrumenti cessionis originalibus deperditis, debitor contra cessionarium exceptione illegitimationis se tueri nequit, siquidem utriusque copiæ vidimatæ adsint, atque indicia doceant, originalibus amissis copias respondere, *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. cent. 2. consil. 98. p. 1333.*

11. In aula Electorali Saxonica consuetudine invaluit, ut instrumenta a notario judicii ordinario, vom Lehn-Secretario, vidimata plene probent & recognosci debeant, *Carpz. proc. tit. 14. art. 2. n. 52. seq. & dec. 236. n. 7. Martin. ad O. P. S. tit. 24. §. 2. n. 15.* etiamsi descripta sint ex prioribus vidimatis documentis, *Carpz. d. dec. n. 8.* Sed hoc capiendum est de negotiis coram judicio aulico initis: non vero de alienis, *Berger. dec. 354.* Quod itaque ad alia judicia inferiora, in quibus res acta est, extendendum, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 24. th. 7. not. 2. p. 1062.*

12. Copia judiciali autoritate vidimata plene probat, *Martin. c. l. n. 22. Stryck. de cautel. contract. sect. 2. c. 7. §. 14.* cujus requisita vero sunt, 1) ut transsumtio a magistratu vel judice demandetur secretario, notario vel alii homini fide digno, *c. fin. X. de fid. instrum. Martin. ad O. P. S. tit. 24. §. 2. n. 25. seq.* 2) citatio partium, quarum interest, seu illorum, contra quos aliquando exemplum producendum, *Martin. c. l. n. 29. Beck. disp. de cop. vidim. §. 6.* 3) causæ cognitio, *Martin. c. l. n. 28. Boehmer. jur. eccles. lib. 2. tit. 22. §. 5.* 4) justa causa vidimandi, veluti vetustatis instrumenti, vel absentiæ futuræ, vel quia acta longius transmittenda, vel quia instrumentum plura capitula continet, & non de toto instrumento, sed parte ejus

quæſtio eſt, *Gail. lib. 1. obſ. 106. n. 10. Brunnem. proc. civ. c. 19. n. 6.* 5) ut exemplificatio fiat cum iisdem notis, cyphris, & interliniaturis, uti hæc in originali deprehenduntur, *Stryck. c. l.* §. *15.* de quo & aliis requiſitis videri pluribus poteſt *Mynſinger. centur. 6. obſ. 73. & Beck. d. diſp. de cop. vidim.*

13. Si periculum in mora ſit, citatio eorum, quorum intereſt, omitti poteſt, *Brunnem. c. l. n. 7. Martin. ad O. P. S. tit. 24.* §. *2. n. 30.*

14. Si tamen alias extra caſum periculi inſtrumentum, non vocata parte, juſſu judicis exemplificetur, ſemiplenam facit probationem, ita ut accedentibus aliis adminiculis plena gaudere poſſit probatione, vel iis deficientibus, delationi juramenti ſuppletorii, ſi producens ſit honeſta perſona, cauſaque ad hoc juramentum qualificata, juſte locus detur, *Beck. c. l.* §. *14.*

15. Sed hoc ita, ſi ſcil. non extet originale, vel non ſit in facultate producentis iſtud exhibere, vel etiam de originali producendo non fuerit requiſitus: nam ſi producens copiam vidimatam ſit requiſitus de producendo originali, quod poteſt exhibere & non vult, copia nihil quicquam probat, *Beck. c. l.*

16. Quodſi citati contumaciter abſuerint, vidimatio nihilominus perficienda, cum contumacia ſit pro præſentia, *A. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 16. def. 12. Beck. c. l.* §. 7. Nec erit audiendus contumax, ſi aliam collationem ſumtibus producentis fieri velit: ſi tamen ſuis ſumtibus id fieri adverſarius petat, nova collatio non erit deneganda, *Heig. p. 2. qu. 5. n. 17. Bornit. de inſtrum. lib. 3. c. 3. pag. 244.*

17. Si ex archivo aliquo inſtrumenta ſunt transſumta, plene probant, cum in archivo omnis præſum-

tio

tio doli ceſſet: alii tamen contrarium ſtatuunt, & citationem partium ad effectum plene probandi requirunt, per *auth. ſi quis in aliquo C. de edend.* Sed rectior ſeſe habet ſententia illorum qui propter hanc Dd. diverſitatem ad obſervantiam & conſuetudinem cujuscunque loci recurrendum eſſe, docent, *Mynſinger. ad c. 1. X. de fid. inſtrum. n. 34. Beck. de cop. vidim. §. 16.*

18. Copia vidimata plene probat, ſi pars adverſa ea pro ſe fuerit uſa, *Mev. p. 5. dec. 147. n. 8. Beck. c. l. §. 15.* exemplum enim contra producentem plene probat, *Mev. ad jus Lubec. lib. 5. tit. 6. art. 3. n. 6.* niſi aliud conventum, *Brunnem. proc. civ. c. 29. n. 6.*

19. Si fuerit conventum, ut, in caſum amiſſionis inſtrumentorum, copiæ vidimatæ plene credatur, nullum eſt dubium, quin plenam probandi vim habeat, *Stryck. de cautel. contract. ſect. 1. c. 6. §. 10. & diſſert. de amiſſ. inſtrum. c. 3. §. 4.* Et ſi contrahentes ſimpliciter dixerint, copiæ ſtari debere, copia vidimata ſubintelligitur, nec alia copia admitti poteſt, *Stryck. de cautel. contract. ſect. 2. c. 7. §. 14. Berger. proc. exec. §. 25.*

20. Copia vidimata, imo quæcunque ſimplex plenam fidem habet, ſi pars, contra quam producitur, non contradicat, nec excipiat, *Mev. p. 5. dec. 147. n. 7. Martin. ad O. P. S. tit. 24. §. 2. n. 40.* ſi ſecundum eam fuerit judicatum, poſtea enim inter eosdem pro authentico habetur, *Mev. d. dec. n. 9. Martin. c. l. n. 43. Beck. c. l. §. 17.* item ſi habens originale, contra mandatum judicis, detrectet productionem, *Martin. c. l. n. 44.*

21. Quantum ad copias vidimatas, ab aliis co-

piis

piis vidimatis transſumtas, illas nullius eſſe autoritatis, ſtatuit *Molin. ad conſuetud. Paris. tit. 1. §. 8. gloſſ. 1. n. 33.* Sed *Bartol. in auth. ſi quis. C. de edend.* contrariam tuetur ſententiam, dicens: quoties originale ſaltem jurejurando aſſerentis poſſit probari eſſe deperditum, toties poſſe vidimationem fieri ex alia copia rite & ſolenniter vidimata, ita ut illi eadem detur fides, quæ primo exemplari vel ipſi originali jure dari debet. Cujus ſententia eatenus admittenda, ut procedat inter eos, inter quos primum exemplum ſolenniter fuit confectum, *Mascard. de probat. vol. 2. concl. 712. Struv. ex. 28. th. 31. Beck. c. l. §. 17.*

22. Alia adhuc eſt practica, ut, amiſſo originali, per notarium ex protocollo notarii mortui, juſſu judicis extrahatur exemplum, etiam non citatis, quorum intereſt, cum ad protocollum ſemper recurri poſſit, *Mynſiger. centur. 6. obſ. 73. n. 12. Brunnem. proc. civ. c. 19. n. 9.* add. *Martin. ad O. P. S. tit. 24. §. 2. n. 46.*

23. In judicio inſtrumenta regulariter in originali ſunt producenda: exempla vero non admittuntur, *c. 1. X. de fid. inſtrum. l. 3. C. de diverſ. reſcript. Coler. proc. exec. p. 3. c. 1. n. 49. Mev. p. 5. dec. 147. n. 1.* quippe quæ ſuſpicionem obreptionis pariunt, *l. 24. C. de probat. Linck. conſil. Altdorf. 10. n. 1.*

24. Aliquando tamen copiæ quoque vidimatæ non minus, quam ipſa originalia, admittuntur, quando ſcil. pars productionem originalium non urget, aut originalia haberi non poſſunt, & ſunt deperdita, aut allegantur inſtrumenta aliena, ut libri judiciales &c. vel ſine periculo amiſſionis aut corruptionis ad locum judicii longe diſtantem difficulter mittuntur, *Blum. proc. camer. tit. 73. n. 39.* item ſi inſtrumenta plura

plura capitula continent, & non de toto inſtrumento, ſed parte ejus agitur, quo in caſu parti tantum copia extracta communicanda, *c. 5. X. de fid. inſtrum. Gail. lib. 1. obſ. 106. n. 10. Beck. de cop. vidim. §. 19.*

25. Hinc ſi libri mercatorum exhibendi, non totus liber, ſed extractus tantum vidimatus illius paginæ, in qua res controverſa continetur, producendus venit, *Roeſener. de libr. mercator. c. 10. n. 33.*

26. Amiſſio inſtrumenti probatur vel per teſtes, vel in ſubſidium per juramentum, *Stryck. diſp. de amiſſ. inſtrum. c. 2.* §. 2. At non aliter amiſſionem alleganti defertur juramentum, quam cum illa veroſimilis eſt. Quo pertinet 1) ut qui allegat, & jurare debet, ſit perſona fide digna, 2) ut caſum certum, ex quo amittitur, alleget, 3) ut eum, quem obtendit vel ut amiſſionis caſum atque occaſionem probet, 4) ut modum amiſſionis exprimat & ſimul doceat, ut inde judici circumſtantias, & ex his vereſimilitudinem facti examinandi anſa ſit, ut non nimis grave ſit præjudicium & incommodum, quod inde alteri infertur, *Mev. p. 3. dec. 10. Martin. analect. for. ad comment. O. P. S. tit. 24. §. 2. n. 32.* add. *Stryck. c. l.* §. *13. ſeq.*

27. Illis in caſibus, quibus copiæ vidimatæ admittuntur in judicio, ſemper recurſus ad originale, ſi haberi poteſt, conceditur, quia in deſcribendo facilis error, *Donell. lib. 23. c. 8. lit. y. Rœſener. de libr. mercat. c. 10. n. 34.*

28. Copiæ vidimatæ, ſi ſuis legalibus gaudeant requiſitis, ad inſtar originalium, ſunt recognoſcendæ, *Wildvogel. diſſert. de document. recognit. c. 3. §. 4.* imo & illæ, quæ a notario ſunt vidimatæ, *Carpz. proc. tit. 14. art. 2. n. 47. 48. Brunnem. proc. civ. c. 19. n. 33.*

Mar-

Martin. ad O. P. S. tit. 25. §. 2. n. 60. dissentit *Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 10. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 68. n. 1.* vel subscriptione actuarii judicii confirmatæ, *Born. ad jus univ. judic. disp. 1. th. 52. lit. f.* licet enim plene non probant, adminiculari tamen possunt, *Carpz. lib. 3. R. 81.*

29. In processu executivo reus copiam vidimatam recognoscere non tenetur, *Wernher. sel. obs. for. in supplem. nov. ad p. 2. obs. 365.* licet copia sit vidimata in aula Electorali Saxonica a notario judicii ordinario, **vom Lehn**= Secretario, *Carpz. dec. 236. n. 9. seq.*

30. Nec reus in processu executivo copiam a judicii notario, ad acta licet, vidimatam, deperdito originali, recognoscere tenetur: actori autem salvus manet regressus contra eum, cujus culpa deperditum est originale, *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. cent. 3. consil. 83. p. 1639.*

31. Quod si vero instrumento inserta sit clausula: ut stetur copiæ, ubi vidimatæ subintelligitur, aut vidimatio facta citatis iis, quorum interest, processui executivo locus est, *Berger. proc. exec. §. 25.*

32. Vitiantur copiæ vidimatæ 1) per rasuras in loco suspecto & substantiali, 2 per cancellationem, vel totalem vel partialem, in loco suspecto & substantiali, 3) per interlineaturam & scripturam marginalem, *Beck. de cop. vidim. §. 2.* confer. *Stryck. de cautel. contract. sect. 1. c. 6. §. 4. & 5. & in dissert. de rasura c. 2. n. 3. seq.*

33. Copiæ documentorum ut a procuratore pro originalibus recognosci queant, speciali mandato opus est, neque sola recognoscendi potestas, mandato adjecta, sufficit, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 380.*

COR-

CORPUS DELICTI.

1. De corpore delicti nisi constet, nullo modo adversus certam aliquam personam inquiri potest, *Carpz. pract. crim. qu. 108. n. 5.* Ad effectum tamen inquirendi contra certam aliquam personam sufficiunt probabilia indicia criminis commissi *Carpz. c. l. n. 10. seq.* add. *Horn. cl. 15. R. 12. p. 1041. b. in fin. & R. 88. p. 1175. b.*

2. Si non constet de corpore delicti, ad torturam nequaquam deveniri potest, *Carpz. c. l. n. 15.* cui tamen locus est, etiamsi de corpore delicti tam liquide non appareat, modo indicia criminis commissi certa & indubitata adsint, *Carpz. c. l. n. 18. seq.*

3. Etsi delinquens crimen confessus, aut de eo convictus fuerit: attamen, si de corpore delicti, veritate nempe criminis commissi, liquide & certo non constet, haudquaquam ultimo supplicio puniri potest, *Carpz. c. l. n. 25. seq. & p. 4. c. 3. d. 16. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 4. n. 1. & in supplem. nov. ad eand. obs.*

4. Contra ea aliam quamvis pœnam etsi fortassis corpus affligat, reo, qui delictum fatetur, dictari posse volunt, utut nulla de corpore delicti certitudo habeatur, vid. *Carpz. pract. crim. qu. 108. n. 39.*

5. Sed hanc doctrinam nullum in jure fundamentum habere, & eam ita, ut in pœnis non capitalibus, præsertim iis, quæ corpus affligunt, itidem aliqua corporis delicti certitudo, licet non tanta, quanta in pœnis, ultimum supplicium inferentibus, adesse debeat, temperandam esse, arbitratur *Wernher. d. obs. 4. n. 3. seq.*

COR-

CORREI CREDENDI ET DEBENDI.

1. Correi credendi ſigillatim in ſolidum agere poſſunt, *l. 2. de duob. reis. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 3. th. 3. not. 4. p. 605.* debitor vero una ſolutione omnium perimit obligationem, *d. l. 2. Struv. ex. 47. th. 27.*

2. Solutio hic in ſenſu latiori ſumitur, ut comprehendat quoque novationem, acceptionem &c. *d. l. 2. de duob. reis. l. 31. §. 1. de novat. Schoepffer. ſynopſ. jur. priv. h. t. n. 6.* imo & repellitur alter correorum, facta litis-conteſtatione, *l. 16. de duob. reis. Berger. c. l.* ſed confer. *Wernher. ſupplem. nov. ad p. 1. obſ. 305. n. 91. ſeq.* ubi: valere unius correi novationem, vel etiam acceptilationem, reſpectu ratæ ſibi competentis, non vero ratione partis.

3. Correus id, quod accepit, cum reliquis communicare non cogitur, niſi talis ſit ex cauſa oneroſa, *Struv. ex. 47. th. 28.* Sed hodie, ut indiſtincte correus credendi teneatur ad communicandum, in foro obſervatur, teſte *Berger. c. l.* compara *Hopp. ad §. 1. J. de duob. reis. uſ. hod.*

4. Pactum unius correi liberatorium, ſive de non petendo, hodie aut perimit obligationem totam, ſalva ceteris correis condictione ex *l. 32. de reb. credit.* contra paciſcentem, aut liberationem parit pro rata ſcil. paciſcentis, *Berger. c. l.* quod ultimum quoque ſtatuit *Wernher. c. l. n. 89.* pactum enim unius ex correis credendi non nocet alteri, *Struv. ex. 6. th. 49.*

5. Sicuti ſinguli correi debendi in ſolidum obligantur: ſic quoque creditori electio eſt, a quo ſolidum exigere velit, *l. 2. l. 3. §. 1. de duob. reis. l. 2. C. eod.* Jure noviſſimo vero, ſi unus ex correis debendi in ſolidum conveniatur, gaudet beneficio

ficio divisionis, (*a*) quamvis specialiter in solidum se obligaverint, *nov. 99. c. 1. Carpz. dec. 190. n. 19. Brunnem. ad l. 2. & auth. hoc ita. C. de duob. reis. Schilter. ex. 48. §. 16. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 3. th. 4. not. 6. p. 607.* dissentiunt *Hilliger. in Donell. lib. 16. c. 25. lit. 9. Franzk. ex. 10. qu. 3. Ludwell. ad J. exercit. 12. th. 2. lit. c.* Imo correi plures in solidum condemnati exceptionem divisionis non solum pendente lite, sed etiam in executione objicere possunt, *Carpz. lib. 6. R. 64. n. 18.*

6. Cessat autem beneficium divisionis, si ceteri correi 1.) sint absentes, 2.) non solvendo, *nov. 99. c. 1.* 3.) mercatores sint, & ex causa societatis conveniantur, *Berger. c. l. p. 608.* vel 4.) eidem renunciaverint, *Hopp. ad §. 1. J. de duob. reis. verb. in solidum tenentur.*

7. Beneficium ordinis locum habet in correis necessariis, ut tutoribus, curatoribus, *l. ult. C. de divid. tut.* itemque magistratibus civitatum, *l. 11. ad municip.* & similibus, ita ut ex his prius excuti oporteat administratores, quam ceteri, qui non administrarunt, conveniri possint: non in voluntariis, quum numeratio, uni facta, omnium voluntate facta esse credatur, *l. 4. C. de duob. reis. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 3. th. 4. not. 7. p. 608.* Plane si ad alterum solum tota pecunia pervenerit, is, ad quem nihil pervenit, exceptione ordinis juvabitur, *Carpz. p. 2. c. 18. d. 10. Stryck. disp. de benefic. excus. c. 2. §. 23.* add. *Berger. Resolut. Lauterb. tit. de duob. reis qu. 4.*

8. Unus ex correis debendi, qui integrum debi-

Z tum

(a) Quod vero in cambiis plane exulat, secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. in append. §. 13.*

tum ſolvit, a correo ſolutum pro rata (*b*) repetere poteſt, ſi talis eſt ex cauſa oneroſa, *Struv. ex. 27. th. 28.* Si vero ex cauſa lucrativa, reſpectu ſcil. ſtipulantis, correalis ſit obligatio, ſolidum ſolventi non datur actio contra correum, *Vinn. ad J. h. tit. n. ult. Struv. c.* l. Plane hodie indiſtincte, ſecundum obſervantiam fori, ſolutum repeti poſſe, teſtantur *Hopp. ad §. 1. J. de duob. reis. uſ. hod. Berger. c. l. not. 8. p. 608.*

9. Pactum unius ex correis debendi, qui eſt ſocius, prodeſt alteri, *Struv. ex. 6. th. 49.* Si vero non eſt ſocius, nec prodeſt, nec nocet, *Struv. c. l. th. 50.* add. *Wernher. in ſupplem. nov. ad p. 1. obſ. 305. n. 87. 88.*

CORREUS DELICTI.

1. Fœmina adulterii rea, quæ tormentis ſubjecta, illud commiſſum eſſe, negat, correum hoc ipſo ab omni ſuſpicione non liberat, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 193.*

CREDITOR. CREDITUM.

1. Valet quidem pactum de ingrediendo poſſeſſionem bonorum debitoris, propria autoritate, eo tamen deinceps reluctante, creditor hoc judicis autoritate facere debet, *l. 3. C. de pignor.* Carpz. *p. 1. c. 32. d. 27. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 136. n. 6.*

2. Creditorem ſibi ipſi jus dicentem & ſpoliantem debitorem, ob debitum, adhuc hodie juxta *l. 13. quod met. cauſ. & l. 7. C. unde vi,* ipſum debitum amittere, tradunt *Stryck. uſ. mod. tit. quod met. cauſ. §. 7. 8. 9. Ber. Reſ. Laut. tit. quod legator. ad verb. hanc l. 7. C. unde vi. & de uſ. act. pœn. §. 29. p. 49. Horn. cl. 9. R. 17.* diſſentiunt *Covarruv. lib. 3. variar. reſolut. 19. n. 7. Grœneweg. ad d. l. 13. aliique.* & illud in foro Saxonico non obti-

(b) Confer. *loc. cambium. rubric. de aliis except. quæ con. literæ cambial. loc. hab. vel non. §. 9. lit. t.*

tinere, sed ejusmodi creditorem arbitrarie puniri, docet *Carpz. p. 4. c. 35. d. 12. & dec. 269. n. 19. 20.*

3. Pactum Majoris partis creditorum remissorium reliquos etiam obligat, *l. 7. §. ult. l. 8. l. 10. de pact.* Requiritur vero, ut observata fuerit forma legibus præscripta, *Rivin. ad O. P. S. tit. 41. e n. 10. 11.* & creditores ad unum omnes solenniter citentur: non citatis enim ejusmodi pactum non obest, *Carpz. p. 2. c. 22. d. 27. n. 14. Berlich. p. 2. dec. 236. n. 8. Mev. in disc. lev. inop. debit c. 3. n. 109.* dissentit *Berger. dec. 138. n. 9.*

4. Ejusmodi tamen pactum non obest 1.) Hypothecariis, *d. l. 10. in fin. de pact. Carpz. p. 2. c. 22. d. 28. Berger. E. D. F. tit. 52. obs. 1. p. 1757.* etsi omnes hypothecarii sint, *Berger. c. l. not. 2. p. 1761.* dissentiunt *Lauterb. dissert. de pact. remiss. maj. part. credit. th. 45. seq. Barth. hodeg. for. c. 4. §. 28. p. 795.* confer. *Rivin. d. e n. 10.* 2.) arrestantibus, *Carpz. d. def. 28. n. 10.* 3.) cambialibus creditoribus, *Berger. c. l. Barth. c. l.*

5. Idque eo quoque Dd. extendunt, ut neque in dilationem solutionis, vel salvum conductum ab aliis concessum consentire obligentur; imo tametsi remittentes, vel etiam dilationem aut salvum conductum concedentes, itidem cambiales creditores, & sic pares sint, *Rivin. ad O. P. S. tit. 41. e n. 12. & 14. Barth. c. l. p. 798. in fin.*

6. Sicubi creditores chyrographarii debitori partem debiti remiserint, & debitor iis in securitatem solutionis hypothecam judicialem constituerit, postmodo vero solutionem præstare non possit, major autem pars ejusmodi creditorum denuo debitori partem remittat, ceteros in eandem remissionem consentire oportere, nec se jure hypothecæ tueri posse, tradit *Berger. E. D. F. tit. 52. obs. 1. not. 2. p. 1762.*

7. Si major pars creditorum, quæ pactionem init cum debitore, ejusmodi habeat anteriores hypothecas, quibus posteriores creditores penitus excludi possent, tum posteriores creditores hypothecarios ea pactione stare oportere, docet *Berger. c. l. p. 1763.*

8. Major pars creditorum ex quantitate debiti, non ex cumulo personarum æstimatur, *l. 8. & seq. de pact. l. ult. C. qui ced. poss. Strach. de decoct. p. 6. n. 5.*

9. In arbitrio creditoris est, si pactum remissorium subscribere detrectat, an jura sibi salva retinere velit, donec concreditoribus paciscentibus satisfactum, *Rivin. ad O. P. S. tit. 41. cn. 13.*

10. Non succedit quis in locum anterioris creditoris hypothecarii, ob id solum, quod ex ejus pecunia dimissus sit ille, nisi de eo expresse convenerit, *l. 1. C. de his, qui in prior. credit. loc succed. A. Fab. in Cod. lib. 5. tit. 9. def. 2. Carpz. p. 1. c. 28. d. 133.* ad minimum incontinenti post factam numerationem, *Carpz. d. c. d. 135.*

11. Non eadem est ratio hypothecariorum creditorum, ubi, si tertius creditor solvat primo, in ejus utique locum succedet, quamvis pactum ea de re nullum intervenerit, *l. ult. C. de his, qui in prior. credit. loc. succed. Carpz. d. def. 133. n. 5.*

12. Alia quoque est ratio eorum, quorum pecunia ad priores & privilegiarios creditores pervenit: nam in locum & jus illorum, etiam citra pactum, succedunt, *Carpz. d. c. d. 134.*

13. Creditor, qui debitoris creditori satisfecit, usuras pretii soluti, non a die litis motæ, sed statim a die solutionis petit, *Berger. dec. 171.*

14. Creditor hypothecarius adversus debitoris sui debitorem, etiam sine cessione, agere potest, *t. t.*

C.

C. quando fiscus vel privatus debitoris sui debitores convenire possit, vel debeat. & quidem utili actione hypothecaria actione: actioni enim personali executivæ locus non est; neque alia est ratio fisci, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 5. th. 5. not. 8. p. 645. seq. Born. dissert. de act. quæ credit. adv. debit. compet. th. 10.* Nec opus est excussione, si nomen creditori sit oppignoratum: quæ tamen præcedere debet, si pignus, in bonis alterius constitutum, pignori datum, *Born. c. l. th. ult. Berger. c. l. p. 646.*

15. Creditoribus dispositio defuncti debitoris, & pacta inter heredes, de solvendis debitis, inita præjudicare & exactionem crediti difficiliorem reddere non possunt: paciscentes vero exinde omnino obligantur, *Horn. cl. 12. sent. 106. p. 943. a.*

16. Creditor, qui per certos annos usuras in moneta in deterius mutata accepit, sortem in eadem moneta accipere haud tenetur: usurarum vero intuitu omnino sibi præjudicat, non tantum ratione præteriti, sed & futuri temporis, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 339.*

17. Si plures concurrant creditores, & simul petant, qui accipit, propter illos tenetur ad cautionem, *l. 23. §. fin. de tribut. act. Strach. de decoctor. p. ult. n. 34.* Ast ubi illi silent, non est jus aut causa istam petendi, sed ipsis sibi desidiam suam imputandi, *Mev. p. 6. dec. 314. n. 6.*

CREDITORUM CONCURSUS.

1. Concursus creditorum (*a*) est velut communis quædam omnium creditorum litispendentia, *Mev.*

(*a*) Quando concurrentibus pluribus creditoribus, appareat, debitorem solvendo non esse, atque adeo existat creditorum concursus, statim res debitoris omnes, judicialiter sunt obsignandæ, atque in inventarium redigen-

p. 6. dec. 104. & excitato creditorum concursu actiones antea specialiter motæ, cessant & suspenduntur, omnesque creditores ad forum concursus remittuntur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 41. en. 15.* adeo ut, licet in alio judicio condemnatus esset debitor, differenda tamen sit executio, *Salgad. de Samoza in labyrinth. credit. p. 1. c. 4. §. 2. n. 60. seq. Mev. n. 6. dec. 105. Ludovic.* Einleit. zum *Concurs-Proc. c. 1. §. 4. 5.*

2. Creditores, qui in loco rei sitæ arresta impetrarunt, atque concursum formarunt, ad concursum generalem, in loco domicilii debitoris deinceps formatum, remittuntur; ubi, quamvis in loco impetrati arresti credita sua probaverint, denuo tamen eadem sub pœna præclusi liquida facere, ac ratione priorita-tis

dæ, ita, ut sumtibus omni, qua fieri potest, ratione parcatur. Deinde curator bonorum a judice ex officio constituendus, isque jurejurando rite obstringendus: debitor autem ab administrandi facultate prorsus excludendus, secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 41. §. 1.* Ubi etiam: quod denique, omni mora remota, auctio rerum mobilium, & subhastatio immobilium bonorum ad debitorem spectantium, juxta normam, *in tit. 39. §. 9. seq.* definitam, suscipienda sit; eoque facto plurimum licitanti adjudicentur, ita ut nulla protestatio, nulla appellatio, in contrarium attendi, hoc tamen casu res ad superiorem, ad quem appellatum, referri debeat. Et, si quis jus retentionis, pignoris vel aliud simile jus in bonis debitoris habeat, id bonorum auctionem vel subhastationem non impediat, quin potius solutionem suam ex pretio, ejusmodi bonis redacto, expectare teneatur: absit tamen, ut quoad merces commissionis, Commissions-Waaren, *Mandato Elect. de die 4. Sept. 1669. §. 3. & ord. Camb. Lips. §. 34.* derogetur quin potius, quod ibi dispositum, ad omnia loca provinciarum Saxonicarum extendatur.

tis jura ſua deducere debent, *Rivin. ſpecim. except. dilator. c. 28. n. 5. ſeq. Ludovic. c. l. §. 11.*

3. Cum mobilia debitoris atque nomina ipſius oſſibus adhæreant, inde pertinent ad forum concurſus generalis, creditorque, qui extra Electoratum Saxoniæ ea nactus eſt, ad maſſam reſtituere tenetur, ſi concreditoribus prioribus aliunde ſatisfieri nequit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 41. en. 17.*

4. Si creditorum quis, antequam motus concurſus, in certum debitoris prædium fuerit immiſſus, exorto poſtea concurſu, eoque pendente, in prædio remanet, ſuoque jure utitur, nec illud ſequeſtrare, aut adminiſtrationi curatoris cedere tenetur, *Brunnem. de proc. concurſ. credit. c. 2. §. 6. ibique Stryck. ad verb. anteriora. in fin.* concurſus enim ſubſequens jus antea quæſitum non tollit, *A. Fab. in Cod. lib. 6. tit. 11. d. 2.* add. *Berger. dec. 476. Ludovic. c. l. §. 6.*

5. Creditori jus, per adjudicationem, ante concurſum factam, acquiſitum, per concurſum poſtea excitatum interverti non poteſt, *Brunnem. proc. concurſ. credit. c. 1. §. 8. ibique Stryck. ad verb. non mutantur. Ludovic. c. l.* Decreta vero licet ſit adjudicatio ante concurſum, ſi non effectui data niſi poſt eum non proficit, *Mev. p. 6. dec. 103. & 105.*

6. Immobilia a debitore, citra fraudem, alienata, orto concurſu creditorum, revocari nequeunt, licet judicialis reſignatio non intervenerit, adeoque ea adhuc in dominio debitoris ſint, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 48.*

7. Sed hypotheca, ante concurſum quidem conſtituta, poſt eum vero judicialiter confirmata, in Saxonia nullius eſt momenti, *Ludovic.* Einleit. zum *Concurs-Proc. c. 1. §. 8.*

 8. Con-

8. Concursu formato, traditio specierum pecuniæ, pignoris nomine, creditori facta, nullius loco est habenda, quum eædem species a creditoribus in naturam revocentur, siquidem extant; sin minus, earum æstimatio cum interesse moræ petatur, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 31. th. 1. not. 3. p. 1182. c. lib. 2. R. 205.*

9. Existente concursu, pecunia de rebus venditis debitori non solvenda, sed judicialiter deponenda, *Rivin. ad O. P. S. tit. 41. en. 3.* & nisi judicialiter deponat, usuras intermedii temporis solvere postea debet, *Rivin. c. l. n. 4.*

10. Oritur concursus, debitore creditores suos convocante, bonisque cedente, *Ludovic.* Einleit. zum *Concurs-Proc. c. 1. §. 2. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 31. th. 1. not. 1. p. 1181. Mev. p. 6. dec. 104. n. 2.* vel creditoribus concurrentibus, concursumque formari petentibus, *l. 2. de curat. bon. dand. Berger. c. l.* vel duobus, pluribusve creditoribus arrestum imponentibus, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 146.*

11. Quamdiu autem creditores non urgent solutionem debitorum, in arbitrio judicis non est, formare concursum creditorum, eosque ad liquidandum provocare, *Rivin. ad O. P. S. tit. 41. en. 1.*

12. Quamprimum creditores solutionem urgent, neque apparet, quis heres debitoris sit, concursus creditorum formari, & curator bonorum (*b*) constitui debet, *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 133.*

13. Debitori absenti, ejusve hereditati jacenti curator datur, ita ut si alius administrationi bonorum, alius liti constitutus sit curator, hunc oporteat citari, *Berger. c. l. not. 5. p. 1182.*

14. Si debitor relinquit liberos, aliosue heredes,

(*b*) *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 4.* §. 1.

des, priusquam hi ſe declaraverunt, an hereditatem defendere velint, curator litis & bonorum conſtituendus non eſt, *Rivin. c. l. en. 6. Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 4. th. 6. not. 12. p. 178.*

15. Debitor latitans vel fugitivus per edictum publicum citari poteſt, *clement. 1. de judic. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 31. th. 1. not. 5. p. 1182.* cujus effectus eſt, ut, non comparente debitore, antegreſſa ſententia comminatoria, ipſemet pro confeſſo & convicto, inſtrumenta pro recognitis & debitum pro liquido habeantur, & creditoribus ex ejusdem bonis ſatisfiat, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 7. Berger. c. l. not. 7.*

16. Sin ipſe debitor aut liberi illius creditoribus, reſpondere nolint, curator litis (*c*) vel a creditoribus, vel ad eorundem inſtantiam a judice conſtituendus, eique honorarium ex maſſa præſtandum eſt, *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 21. p. 579.*

17. Quodſi vero debitor, vel ejus liberi per mandatarium reſpondere velint, is ex maſſa honorarium (*d*) in prima claſſe conſequitur, & judicialiter jam jam conſtituto curatori litis præfertur, ceu præjudicio teſtatur *Barth. c. l. ibique lit. a. p. 596.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 42. en. 6. Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 435.* ubi etiam, quod vero debitor, poſtquam bona a creditoribus poſſideantur, curator bonorum eſſe nequeat.

18. Uxor debitoris vice curatoris litis fungi,

(*c*) Qui nec minus, quam ipſe debitor, qui reſpondere creditoribus velit, juramento conſtringendus eſt, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 41. §. 4. vid. & infra th. 17. lit. d.*

(*d*) Quod *Ord. Proc. Sax. Rec. tit.* 41. §. 4. probatur, ita tamen, ut & debitor & mandatarius jurare teneantur, ſe nemini quicquam præ reliquis ex affectu concedere, nec liquida credita, protrahendæ litis gratia, in dubium vocare, aut negare velle.

maritique abſentis loco, creditoribus reſpondere nequit, *Barth. c. l. lit. a. p. 596.* ubi præjudicium.

19. Formandus eſt proceſſus concurſus in foro domicilii debitoris, *Ludovic.* Einleit. zum *Concurs-Proc. c. 1. §. 10.* Si vero debitor habeat forum privilegiatum, in eodem quoque formatur concurſus, *Ludovic. c. l. §. 12.*

20. Creditores, qui noti ſunt, ſpeciatim (e) ceteri generaliter ſive edictaliter citari debent, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 31. th. 1. not. 6. p. 1182.*

21. Effectus citationis edictalis eſt, ut, in caſu contumaciæ, antegreſſa ſententia comminatoria, (f) creditores pro præcluſis habeantur. Nec vero illi tantum, qui plane pleneque ſunt incogniti, ſed ii quoque, qui, re quidem integra, unum nomen retulerunt ad concurſum, deinde autem, poſt edictalem citationem elapſo termino, alterum adducunt. Quodſi abſentes præcluduntur, quamvis ad eos notitia citationis non pertingat; multo certe magis præſentes, nec ſatis circumſpecti, eadem præcluſionis pœna tenebuntur, *Berger. c. l. not. 7. p. 1183.*

22. Edictalis citatio non præjudicat (g) creditori,

(e) Cui derogatum eſt per *Ord. Proc. Sax. Rec. tit.* 41. §. 2. ita ut omnes creditores ſive ſint ignoti, ſive noti, ab initio ſtatim ſub pœna præcluſi ſint edictaliter citandi.

(f) Imo hodie ſtatim, absque prævia ſententia comminatoria, creditores non comparentes pro præcluſis habentur, niſi beneficio reſtitutionis in integrum gaudeant: illis enim eousque debitum ſuum petere licet, donec ſententia deſignatoria, decretumve in rem judicatam tranſiit. Quo facto quidem non amplius admittuntur: ipſis tamen actio ad id quod intereſt, adverſus tutores, curatores adminiſtratoresve, ſalva manet, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 41. §. 2. in fin.*

(g) Imo præjudicat, vid. *ſupra th. 20. lit. e.*

ri, de cujus prætensione ac domicilio ex actis constare potest, *Rivin. ad O. P. S. tit. 4. en. 45. & tit. 41. en. 25.* imo ne quidem illis, qui, autoritate magistratus domicilii debitoris, jus hypothecæ judicialis impetrarunt in bona immobilia illius, cum de illis ex libris judicialibus constare potest, ceu præjudicio comprobat *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 20. lit. b. p. 577.* noti enim creditores ad faciem vel subsidialiter sunt citandi, *Barth. d. §. 20. p. 576.*

23. Edictaliter citatos in concursu creditorum, si etiam post elapsum terminum, modo ante sententiam præclusivam compareant, suaque credita deducant, adhuc admitti, ex *Felino* tradit *Gail. lib. 1. obs. 57. n. 8.*

24. Qui pro præclusis declarantur, non ideo jus debiti contra debitorem amittunt, sed a massa concursus duntaxat præcluduntur. Unde vel ad carcerem publicum contra debitorem agere, vel exactionem, usque dum ad meliorem fortunam pervenerit, differre possunt, *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 19. lit. a. p. 575.*

25. Præclusus ob contumaciam nihilominus contra debitorem salvam habet actionem, etiam cambialem, sed finito concursu, *Rivin. ad O. P. S. tit. 41. en. 8.*

26. Orto creditorum concursu, creditores in locum debitoris succedunt, omnibusque ejus juribus gaudent, & adversus se invicem omnibus illis juribus ac exceptionibus utuntur, quæ ipsi debitori competebant, vid. *A. Fab. in Cod. lib. 5. tit. 10. def. 1. n. 1. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 59. p. 149.*

27. Non solum a debitore, curatoreve, sed & a creditoribus passus, quem vocant, *liquidi* disputari potest, quum posteriorum intersit, priores penitus ex-

excludi a concursu, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 31. th. 1. not. 8. p. 1183.*

28. Quantumvis debitor respectu unius creditoris in contumaciam condemnetur: tamen rem judicatam, tanquam rem inter alios actam, nihil obstare, quo minus ejusmodi res judicata a concreditoribus, tanquam tertiis, impugnari possit; nec interesse, durante concursu, an ante eum, sententia in rem judicatam transierit, *Berger. p. 1. supplem. ad E. D. F. tit. 41. p. 475. seq.*

29. Exceptiones turbidæ, h. e. altioris indaginis, contra instrumentum guarentigionatum hic non sunt attendendæ, (*h*) sed similiter in judicium reconventionis rejiciendæ: nam processus executivus, concursu excitato, in ordinarium vel summarium in specie sic dictum transmutari non potest, *Berger. proc. exec. §. 40. p. 47. & Resolut. Lauterb. tit. de reb. autorit. jud. possid. ad verb. de processu in hoc concursu.* confer. vero *Horn. cl. 13. sent. 9. p. 975. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 308.*

30. Curatorem tamen litis creditorem prævenire & actionem ordinariam adversus ipsum movere, nec hunc prætextu instrumenti guarentigionati judicium declinare posse, salvo tamen & illibato processus executivi fructu, docet *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 1. n. 124.*

31. Passum, quem vocant, *prioritatis*, inter solos

(*h*) Ast secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 41. §. 4.* exceptiones, in altiori indagine consistentes, debito incontinenti liquido, in concursum creditorum oppositæ, non amplius in reconventionem rejiciuntur, quin potius earum deductio in ipso concursu facienda, ita tamen, ut, ne fiat confusio, hæc exceptionum probatio & deductio in peculiaribus actorum voluminibus absolvatur.

los creditores disceptari, atque adeo a curatore (*i*) perperam tractari, eoque nomine liquidari expensas, quum non intersit debitoris, uter priore, posteriorëve loco ponatur, cum *Bergero in œcon. jur. lib. 4. tit. 31. th. 1. not. 9. p. 1183.* tradit *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 15.*

32. E re creditorum æque ac ipsius debitoris est, ne singuli arrestantes in actis separatis repetant libellos arrestatorios, sed potius uno volumine non modo inter se, sed & cum reliquis concreditoribus super prioritate disceptent, *Rivin. ad O. P. S. tit. 41. en. 7.*

33. Juramentum in concursu creditorum si remissum a nonnullis, intuitu saltem horum pro præstito habetur: ratione reliquorum autem, si modo eorum intersit, adhuc præstandum, *Rivin. ad O. P. S. tit. 18. en. 148.*

34. Vidua nec non debitoris liberi ad editionem inventarii, vel juratæ specificationis bonorum, a marito vel parentibus relictorum, nec non redditionem rationum administrationis eorum, non mulctæ solum indictione, sed & sub communicatione præclusionis & denegationis illatorum adiguntur, ceu præjudicio testatur *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 21. lit. q. p. 628.*

35. Adjudicatis uxori dote & illatis, nec non donatione propter nuptias, creditores usumfructum vice mariti debitoris prætendere, & quod, detractis inde uxori præstandis debitis alimentis necessariis, quotannis superest, in compensationem crediti exigere, vel sibi retinere possunt, *Barth. c. l. lit. d. p. 603. Ziegler. ad O. P. S. tit. 43. §.* **und weil hierüber,** *verb.* **weder bey seinem Leben.** add. *Carpz. dec.* 281.

(*i*) Qui eo nomine non solum honorarium petere non potest, sed & arbitrarie punitur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 42. §. 1.*

281. nisi uxor expresse sibi in eum casum restitutionem & ex solutionem eorum stipulata fuerit, *Barth. c. l.* vel maritus aufugerit, quia tunc pro civiliter mortuo habetur, *Barth. c. l. in append. ad c. 3. §. 23. lit. d. p. 851.*

36. Per concursum creditorum universalem motum inducitur bonorum communio inter omnes creditores, ita tamen, ut, ex omnibus bonis, omnibus secundum cujuslibet prærogativam satisfaciendum sit, *Mev. p. 2. dec. 345. & p. 3. dec. 141. Brunnem. de concurs. credit. c. 1. §. 8.*

37. Si creditori in quibusdam saltem debitoris bonis quæ cum reliquis conjunctim sunt subhastata, prioritas competit, secundum proportionem totius summæ, separatum, pro illis constituendum est pretium, ex quo creditori satisfiat, *Rivin. ad O. P. S. tit. 41. en. 19.*

38. Si concurrunt creditores, quorum nonnulli ex facultatibus mariti, alii vero ex bonis uxoris solutionem petunt, designatio classium una quidem sententia fieri potest, separatio tamen bonorum instituenda, *Rivin. c. l. en. 24.*

39. Pecunia, ex venditione bonorum etiam caducorum redacta, inter creditores, præcedente designatoria sententia, est distribuenda, *Rivin. c. l. en. 21.*

40. In concursu creditorum nulli, reliquis invitis, regulariter prius satisfieri a judice debet, quam lis de prioritate finita sit, etsi forte decretum de solvendo in rem judicatam transierit, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 271.*

41. Judex, qui ante distributionem, a creditoribus approbatam, & subscriptam alicui creditorum ex deposito quid solvit, & alii ipsi in solutione præ-

præferendi creditores deinde reperiantur, judex iis resarcire hoc damnum tenetur, *Barth. hodeg. for. c.3. §.26. lit. a. p. 656.*

42. Quando uni creditorum, ex massa concursus, debitum, præstita cautione, solvitur, actiones cedere haud tenetur, *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 495.*

43. Sententia definitiva super prioritate lata, exsolvendum (*l*) est debitum creditoribus, qui sententiæ acquiescunt, licet alii de prioritate ulterius disceptent, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 5.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 41. en. 22.*

44. Etiam in concursu creditorum non nisi 25. floreni in moneta minuta obtrudi possunt creditori, *Rivin. c. l. en. 23.*

45. Judex, penes quem deponitur pretium, ex venditione bonorum debitoris redactum, si id distribuit inter creditores, certum quid pro singulis thaleris sibi detrahere nequit, nisi inveteratam consuetudinem allegare possit, *Rivin. c. l. en. 5.*

46. Exhausta massa concursus, creditoribus permittitur, debitores (*m*) debitoris convenire, & ad deponendam in judicio pecuniam debitam eos adigere, *Barth. c. l. §. 27. p. 656.*

47. Si, ut communiter fieri solet, unus vel alter ex posterioribus creditoribus a debitoris debitori-

(*l*) Id quod expresse jubetur in *Ord. Proc. Sax. Rec. tit 41. §. 6.*

(*m*) Qui si producant quietantiam debitoris communis, pro re nata adstringuntur, jurejurando confirmare, actualem solutionem factam esse, antequam ad ipsos notitia concursus pervenerit, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 41. §. 4.*

toribus clam aliquid exegerit, vel ex bonis fugitivi debitoris, propria autoritate, aliquid in solutum abstulerit, & proximiores hoc rescifcant, poterunt hunc eo adigere, ut cum usuris ad massam accepta restituere teneatur. *Barth. c. l.*

48. Non sufficientibus autem sic bonis debitoris, ad exsolvendum omne æs alienum, a persecutione creditorum, & arresto personali securus debitor non est, nisi, flebili cessionis bonorum beneficio se liberare ab eo potuerit, *Mev. ad jus Lubec. lib. 1. tit. 3. art. 1. n. 155. Barth. c. l. §. 28. p. 657.*

CREDITORUM CLASSIS I. (a)

1. Huc veniunt PRIMO illi, qui jure dominii res suas vindicant, *O. P. S. tit. 42. pr. Carpz. p. 1. c. 28. d. 12.* veluti deponentes ratione rei depositæ adhuc extantis, *l. 7. §. 2. depos. Carpz. d. c. d. 15.* etiamsi depositum sit irregulare, *Barth. hodeg. for. in append. ad c. 3. §. 22. p. 832.* dissentit *Berlich. p. 1. concl. 64. n. 6.*

2. Nec deponens quicquam ad obsignationis & inventarii conficiendi, aliosque judiciales sumtus, ut creditores quidem alii, conferre tenetur: sed præstito solum locario, **den Lager-Zinnß**, libere illas recipit, *Barth. c. l. lit. a. p. 836.*

3. Ad hunc numerum quoque spectat, qui rem

(a) Cum in *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 43. & 49.* omnia personalia privilegia, sive sint mere talia, sive præter hypothecas competentia, qua prærogativam, sunt sublata, hodie in Saxonia *tres* tantummodo *classes generales* obveniunt, creditorum scilicet, qui singulari prærogativa gaudent, hypothecariorum ac chirographariorum, *Kraus. proc. judic. lib. 2. c. 5. §. 17.*

rem vendendam debitori commisit, quæ vero in natura adhuc superstes est, die noch Verhandene Commission-Güther, *Berlich. p. 1. concl. 64. n. 15. Berger. E. D. F. tit. 42. obs. 3. p. 1380.* Quo etiam pertinet pecunia ad cambium data, *Carpz. dec. 280. Berger. c. l.*

4. Porro in hoc numero venit uxor vel vidua, ratione bonorum illatorum, adhuc tum extantium, *O. P. S. tit. 42. pr. ibique Rivin. en. 10. 11. Carpz. p. 1. c. 28. d. 13.* etiam in dotem inæstimato tamen datorum, *Barth. hodeg. for. in append. ad c. 3. §. 22. p. 833.*

5. Sumtus tamen, quos utiliter fecit maritus in bonis uxoris, hæc refundere tenetur ad massam concursus, secundum æstimationem præsentis temporis, *Rivin. ad O. P. S. tit. 43. en. 18.*

6. Amplius ad hunc numerum referuntur res furtivæ adhuc extantes repetentes, *Berlich. c. l. n. 21.* liberi bona propria vindicantes, *l. 12. §. 1. C. qui potior. in pign. O. P. S. c. l. Carpz. p. 1. c. 28. d. 14.* pater pecuniam illam, quam filiusf. contra SCtum Macedonianum solvit, *Berlich. c. l. n. 22. &c.*

7. Venditor in mercibus venditis, adhuc extantibus penes emtorem, aliis creditoribus non præfertur, *Carpz. d. c. d. 17.* secus vero est 1) si nondum sint traditæ, *l. 13. §. 8. de act. emt. A. Fab. in Cod. lib. 8. tit. 7. def. 6. n. 1.* vel 2) fides de pretio non sit habita, *l. 5. §. 18. de tribut. act. Gail. lib. 2. obs. 15. n. 4.* vel 3) emtor dolose cum venditore contraxerit, emendo merces, cum jam solvendo non esset, *Carpz. d. c. d. 18. Rivin. ad O. P. S. tit. 42. en. 9.*

8. Jure dominii res suas vindicantes proprie creditores non esse, nec partem concursus constituere, quin potius vindicaturos eas separationem bono-

rum a massa debitoris & concursus petere, eaque impetrata, cum reliquis creditoribus haud concurrere, nec partem in distributione facere, multoque minus jure crediti, seu creditorum, sed jure dominii res suas vindicare; (*b*) ideoque communiter Lipsiæ, & in aliis bene ordinatis judiciis separata etiam acta haberi, quæ vocantur: Vindication-Acta, it. Comm. Guth betreffend, tradit *Barth. hodeg. for. in append. ad c. 3. §. 22. p. 832. seq.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 31. th. 1. not. 4. p. 1182.*

9. SECUNDO veniunt sumtus (*c*) in communem

(*b*) Id quod convenit cum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 42. pr.*

(*c*) Hic secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.* incipit classis prima, in qua sequens ordo observatur I) locantur omnes impensæ in utilitatem totius concursus factæ, *ibid. §. 1.* II) debita, quæ tempore invasionum hostilium ad solutionem tributorum sunt contracta, item frumentum, quod existente annonæ caritate ad seminandos agros mutuo datum, *ibid. §. 2.* III) sumtus in funus debitoris erogati, *ibid. §. 3.* IV) illa, quæ, ob morbum ultimum defuncti debitoris, medico, chirurgo pharmacopolæ, der Wärterin, & illi, qui debitori alimenta suppeditavit, debentur, *ibid. §. 4.* V) residua merces famulorum, *ibid. §. 5.* VI) debita, quæ prædio inhæserunt, antequam debitor illud acquisivit, *ibid. §. 6.* VII) residuum pretii, venditionis loco promissum, rückständige Kauff-Gelder, dummodo venditor dominium aut hypothecam in prædio, & quidem judicialiter, sibi reservaverit, eamque ob causam, intuitu bonorum feudalium, consensum, intuitu allodialium autem, confirmationem judicialem impetraverit, idque in libros consensuales referri curaverit; nec minus pecunia hereditaria, dummodo reservatio hypothecæ aut dominii prædicto modo facta fuerit: alias ejusmodi debitis prioritas & prærogativa denegatur, *ibid. §. 7.* VIII) onera realia, immobilibus inhærentia,

munem omnium creditorum utilitatem facti, *Barth. c. l. p. 833.* quos tamen res proprias vindicantibus anteponit *Rivin. ad O. P. S. tit. 42. en. 9.*

10. Sub iis intelliguntur (*d*) expensæ confectionis inventarii, citationum & sententiarum, **Urtheils- und Gerichts-Gebühren**; honorarium curatoris litis, vel, loco ejus, advocati debitoris, illiusve liberorum, nec non salarium curatoris bonorum, vid. *Brunnem. ad l. 2. de curat. bon. dand. Barth. c. l.* quæ, si debitoris bona ad tollenda creditorum nomina non sufficiunt, illis, qui solutionem consequuntur, pro rata detrahuntur, *Rivin. c. l. en. 1. Barth. c. l. lit. b. p. 836.* add. *Berger. E. D. F. tit. 42. obs. 1. & 2. p. 1376. seq.*

11. Separandæ sunt expensæ judiciales, quæ pro licitatione, subhastatione speciali & adjudicatione debentur, nec fides habetur hac in parte judici, licet attestetur, juxta inveteratam loci consuetudinem eas ex massa debitoris esse solvendas, *Rivin. c. l. en. 2.* add. *Berger. d. obs. 1. p. 1376.*

12. In primo saltem liquidationis termino omnes (*e*) omnino sumtus ex massa concursus de-

 pro-

Schoß, Steuer, Contribution, Defension- und Militz-Gelder, ingleichen Decem, Opffer-Pfennige, Wächter-Zinnß, Erb-Zinnß, Huffen-Gelder, Wach-Geld, Lehn-Wahre, & similia juxta singulorum locorum observantiam & consuetudinem, & quidem absque discrimine temporis, & pro rata, *ibid. §. 8.* ubi quoque hæc prærogativa restringitur ad prædia ista, quibus inhærent, & ad bona mobilia, nec non ad quinquennium, quod a tempore moti concursus retro computatur, nisi hujus nomine judiciale præceptum antea aut impetratum, aut propterea actio in judicio mota sit.

(*d*) vid. *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l. §. 1.*

(*e*) Plane secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 42. §. 1.* sum-

promuntur, sed in subsequentibus, (*f*) si leuterationes interponuntur, demonstrationes suscipiuntur &c. quilibet creditorum pro sua rata eos solvere tenetur, *Rivin. c. l. en. 3.* confer. omnino *Berger. d. obs. 1. not. un. p. 1377.*

13. Ipsi quoque creditores sportulas solvunt, quamdiu ex eorum prætensionibus incertum est, an concursus, ut inter se super prioritate procedant, sit formandus, *Rivin. c. l. en. 4.*

14. Falso sibi persuasum habent curatores litium, quod pinguius ipsis adjudicandum sit honorarium, si multis ac prolixis positionibus (*g*) tot actorum plagulas collinunt, ac super prioritate (*h*) quæ tamen ad ipsorum curam non pertinet, disceptant. Cum enim eorum officium sit, paucis saltem respondere creditorum liquidationibus, ac documenta recognoscere, nec non contumaciam emanentium, vel etiam deserentium juramenta, probationes, aliaque præstanda, accusare, atque omnem lapidem movere, ut eo citius ad distributionem perveniat judex: inde supervacua ac molesta operositate sua nullam ineunt gratiam, sed tantum pro labore, quo opus fuit, dignum accipiunt salarium, *Rivin. ad O. P. S. tit. 42. en. 5. Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 15.* add. *Berger. E. D. F. tit. 42. obs. 2. ibique not. 2. p. 1377. seq.* ubi etiam, quod curator litis, siquidem, ob leuterationem frivole

tus, qui a creditoribus in liquidationem & demonstrationem crediti fiunt, a creditoribus ipsis sunt solvendi.

(*f*) add. *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

(*g*) Ab omni prolixitate abstinere debent, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 42. §. 1.*

(*h*) vid. loc. *creditorum concursus. th. 31. lit. i.*

frivole interpositam, in expensas retardati processus condemnetur, de suo luat leuterandi temeritatem.

15. Huc pertinet quoque locarium ex taberna, qua merces debitoris, pendente concursu, asservantur, *Rivin. c. l. en. 7.* & sumtus, quos quis in agrorum culturam, pendente concursu, erogavit, ex natis vero fructibus præ aliis recipit creditoribus, *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 8. lit. b. p. 536.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 42. en. 8.*

16. Quod quidem in natis & a fundo separatis expediti sic juris esse: sed pendentibus aut nascituris adhuc, licitatori cedentibus, id applicari non posse: attamen veluti negotiorum gestorem debitoris & creditorum inter personaliter privilegiatos eum collocandum esse, vel, eo usque non sufficiente massa concursus, licitatorem utili negotiorum gestorum actione, in quantum inde locupletior factus esset, teneri, tradit *Barth. c. l.*

17. Succedunt TERTIO, qui (*i*) in rebus venditis, ante traditionem illarum, sibi hypothecam pro pretio reservarunt, *O. P. S. tit. 42. pr.* etiam extrajudicialiter, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 20.* in allodialibus: (*k*) nam in feudalibus hypotheca consensu domini expresse confirmata esse debet, *Carpz. p. 2. c. 23. d. 16. 17. 18. 19. Rivin. c. l. en. 15.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 31. th. 2. not. 2. p. 1185.* Nec confirmatio contractus confirmationem reservatæ hy-

(*i*) Sed hi secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 42. §. 7.* septimo demum loco collocantur, vid. & *supra th. 9. lit. c. n. 7.*

(*k*) Plane secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.* sicut in feudalibus consensus, sic quoque in allodialibus confirmatio judicialis requiritur, vid. & *supra th. 9. lit. c. n. 7.*

hypothecæ in feudo inducit, *Carpz. lib. 4. R. 29. Rivin. ad O. P.S. tit. 42. en. 17.* Agnatorum vero conſenſus non requiritur, *Carpz. lib. 4. R. 28. n. 14. ſeq.* Detrahitur tamen interuſurium, ſi particulariter diverſis terminis ſolvendum ſit pretium, nondumque omnium dies venerit, *Barth. hodeg. for. in append. ad c. 3. §. 22. p. 834.*

18. Subſiſtit etiam hypotheca in fundo vendito, etiam ex intervallo reſervata, modo fiat ante reſignationem dominii in actu confirmationis judicialis, *Rivin. c. l. en. 13.* confer. tamen *Carpz. p. 2. c. 23. d. 17.*

19. In hunc numerum quoque venit, qui dominium (*l*) ſibi reſervavit in re tradita, vel ei in foro ſaxonico judicialiter non reſignavit, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 21.* etiamſi dominium forte reſervatum propter ſuſpicionem æris alieni, quo gravatus eſſe poſſit fundus permutatus; imo etiamſi in feudo forſan deficiat ſpecialis conſenſus domini in hanc reſervationem, vid. *reſponſum*, quod habet *Rivin. ad O. P. S. tit. 42. en. 16.*

20. Si ceſſa alicui pecunia hereditaria, tranſit ſaltem jus prælationis, non etiam reſervata in venditione fundi hypotheca, niſi expreſſe cum omni jure & actione ceſſio facta, *Rivin. c. l. en. 14.*

21. Onera realia, quæ excreverunt tempore venditoris, hypothecæ ab eo reſervatæ præferuntur, *Rivin. c. l. en. 12.* Imo præferuntur onera realia reſervatæ hypothecæ in re vendita, ſi dominium per inveſtitu-

(*l*) hodie judicialiter, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 42. §. 7.* add. *hic th. 9. lit. c. n. 7.*

ſtituram nondum emtori acquiſitum, teſte *Rivin. c. l. en.35.* add. *Barth. c. l.*

22. Nec venditor ratione hypothecæ ſibi pro pretio reſiduo reſervatæ præfertur hypothecario antiquiori, cui jam antea in re vendita pignus fuit conſtitutum, *Carpz. lib. 4. R. 27.*

23. QUARTO is, (*m*) qui in re aliqua expresſam vel tacitam hypothecam habuerit, antequam ad debitorem pervenerit, *O. P. S. tit.* 42. §. **gleiche Meinung.** *ibique Rivin. en. 18. Barth. c. l.* ut itaque præferatur mulieri ratione dotis, *Mev. p. 3. dec. 13. & p. 5. dec. 260.* nec non fiſco, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 333.*

24. Huc pertinent pecora ferrea piarum cauſarum, quæ, citra novam conventionem, cum jure tacitæ hypothecæ, ad quosvis poſſeſſores fundi transeunt, *Rivin. ad O. P.S. tit. 42. en. 19.*

25. Si ſocii in caſum mortis ſibi expreſſe reſervarunt hypothecam in communi negotiatione, donec heredibus ſatisfactum: illi poſtea, quando ſuperſtes deſinit eſſe ſolvendo, omnibus omnino creditoribus in ea præferuntur, *Rivin. c. l. en. 21.*

26. Quando plures inter ſe concurrrunt creditores, qui jus reale in immobilibus, antequam ea debitor communis nactus, obtinuerunt, illi ſecundum prioritatem temporis (*n*) collocantur: ſi vero incertum, quis ex illis prior ſit tempore, in una eademque claſſe ſpeciali ſimul ſolutionem conſequuntur, *Rivin. c. l. en. 20.*

(*m* Hic juxta *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 42. §. 6.* ſexto venit numero.

(*n*) *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 42. §. 6.*

27. Merces famulitia, etiam de multis annis residua, das Lied-Lohn, QUINTO (*o*) venit LOCO: dummodo famuli vel ministræ domo & victu ipsius debitoris usi sint, aut per aversionem pro victu & habitatione iis quid promissum sit, *O. P. S. tit. 42.* §. **nechst diesem.** *Carpz. p. 1. c. 28. d. 24. 25. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 31. th. 2. not. 3. p. 1185.* sive tempore mortis, aut moto concursu in domo debitoris adhuc, sive extra ejus ministerium fuerint, *Rivin. ad O. P. S. tit. 42. en. 23. Berger. c. l.* dissentit *Carpz. d. c. d. 25.*

28. Eodem jure gaudet pædagogus, certa mercede conductus, *Carpz. d. c. 28. d. 26.* item amanuensis actuarii, licet judicio sit obstrictus juramento, nec non corrector typographi, si in convictu debitoris fuerit, *Rivin. c. l. en. 22.*

29. Non vero gaudent hoc privilegio a) operarii & opifices, qui non in ædibus & convictu debitoris reperiuntur, vel absque certo salario operas præstant, *Carpz. d. c. d. 27.* b) factores mercatorum, *Carpz. d. c. d. 28.* c) actuarii judicii, Gerichtshaltere, nisi pane domini fruantur, *Carpz. d. c. d. 29.* d) advocatus ratione salarii sibi promissi, *Carpz. d. c. d. 30.* e) liberi parentibus operas familiares præstantes ac mercedem exigentes, nisi certa merces fuerit promissa, *Carpz. d. c. d. 31. 32.*

30. Privilegium, famulis ratione mercedis competens. sine cessione transit ad eum, cujus pecunia dimissi, *Rivin. ad O. P. S. tit. 42. en. 25.*

(*o*) etiam in *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 42. §. 5.* ubi vero hoc privilegium ad proximum triennium, vel a morte debitoris, vel a tempore moti concursus, retro computandum, restringitur.

31. Amittitur hoc privilegium, si sub usuris merces penes dominum relicta sit, *Carpz. p 1. c. 28. d. 33.* utut minister, mercedem a domino non accipiens, ob moram usuras exigere non prohibeatur, dummodo eas sibi non stipulatus sit, *Richter. de privil. credit. c. 2. membr. 3, n. 5. Barth. hodeg. for. in append. ad c. 3. §. 22. p. 834.*

32. Qui se in convictu & servitiis pro certo salario fuisse dicit, id demonstrare debet, statur tamen juramento famuli, si quantitatem mercedis probare nequeat, *Rivin. c. l. en. 24.* add. *Carpz. d. c. 28. d. 34. 35.*

33. SEXTO: impensæ funebres (*p*) erogatæ in sepulturam ipsius debitoris, *O. P. S. tit. 42. §.* **ferner** *Carpz. p. 1. c. 28. d. 39. 40.* imo etiam liberorum, scil. de jure communi, *Mev. p. 2. dec. 222.* modo non sint excessivæ, *Carpz. d. c. 42. Rivin. ad O. P. S. tit. 42. en. 27.* Ex bonis feudalibus autem in subsidium saltem solvuntur, *Rivin. c. l. en. 28.*

34. Sub hisce impensis, moribus hodiernis, comprehenduntur etiam vestes lugubres, nec non fasciæ sericæ, quæ funus comitantibus proximis cognatis dari solent, eaque, quæ in funeralia convivia pro loci consuetudine erogata sunt, **was auff Schleyer, Flohr, und Trauer-Mahl auffgewendet worden,** *Barth. hodeg. for. in append. ad c. 3. §. 22. lit. d. p. 837. Carpz. p. 1. c. 28. d. 41.* Plane, huc referri non posse, quæ pro parandis epulis, tempore sepulturæ, erogantur, nisi dignitas defuncti & familiæ aliud postulat, ait *Rivin. c. l. en. 27.*

(*p*) Quæ in *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 42. §. 3.* tertio ponuntur loco, & ex facultatibus debitoris æstimandæ.

35. SEPTIMO: expensæ, (*q*) in curam, curationemque factæ, ob morbum, ex quo debitor decessit, vid. *Carpz. d. c. 28. d. 43. 44. 45. 46. Rivin. c. l. en.* 29. add. *Martin. ad O. P. S. tit. 42. §. 6. n. 59.* Quibus accensentur alimenta (*r*) tempore ultimi morbi suppeditata, teste *Richtero de privileg. credit. c. 5. §. 2. n. 28. p. m. 499.*

36. OCTAVO: onera realia, (*s*) sine discrimine, quibus debeantur; transitque hoc privilegium ad eos quoque, qui pro debitore ea exsolverunt, *Rivin. ad O. P. S. tit. 42. en. 30.* Sed onera realia, quæ debitor, tanquam usufructuarius, ex bonis uxoris aut liberorum debet, non pertinere ad hanc classem, sed inter personaliter privilegiatos restitui illis, qui ea solverunt, præjudicio comprobat *Rivin. c. l. en. 31.*

37. Sigillatim huc referuntur collectæ ac tributa, Schoß, Steuer, Frohnen-Huffen-Præsent-Geld, *Carpz. lib. 4. R. 77. & p. 1. c. 28. d. 47. 48. 49. Rivin. c. l.* item canon emphyteuticus & census, *Carpz. d. c. d. 54. Barth. hodeg. for. in append. ad c. 3. §. 22. p. 835.* utut, jure civili, domino directo emphyteuseos nequidem hypotheca tacita competat, sed inter personaliter saltem privilegiatos collocetur, *Berger. E. D. F. tit. 42. obs. 8. not. 1. p. 1405.*

38. Non tamen huc spectat laudemium, (*t*) die Lehn-Wahre, cui jure Saxonico itidem nequidem tacita

(*q*) quæ quarto collocantur loco in *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 42. §. 4.*

(*r*) Quod probatur *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 42. §. 4.*

(*s*) Eundem locum in *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l. §. 8.* accipiunt, vid. & *hic th. 9. lit. c. n. 8.*

(*t*) Quod utique huc spectat secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 42. §. 8.*

tacita hypotheca, nedum jus prælationis competit, sed inter personaliter tantum privilegiatos collocari solet, *Barth. c. l. ibique lit. g. p. 846.* add. *Berger. d. obs. 8. not. 2. p. 1406. & p. 2. supplem. tit. 42. §. 10. p. 889. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 328.* Plane, laudemiorum nomine magistratui competere jus prælationis, defendunt *Richter. de privileg. credit. c. 2. memb. 5. n. 11. Martin. ad O. P. S. tit. 42. §. 7. n. 73. seq.* eique vero jus tacitæ hypothecæ tantum attribuunt, *Carpz. d. c. d. 53. Rivin. ad O. P. S. tit. 45. en. 1.*

39. Deinde huc spectant decimæ aliæque pensiones annuæ ministris ecclesiarum vel scholarum destinatæ, *Barth. d. §. 22. p. 835.* item, quæ ob inopiam ærarii ecclesiastici a parochianis suppeditantur; nec non frumentum, quod annuatim pastoribus pecorum ab universitate pro rata præstatur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 42. en. 30.*

42. Denique huic numero annumerantur annui reditus, (*u*) etiam redimibiles, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 55.* eorumque sors, *Richter. de privileg. credit. c. 7. §. 7. p. 556. Barth. hodeg. for. c. 3. §. 22. lit. b. p. 631.* dissentit *Berger. E. D. F. tit. 42. obs. 11. p. m. 1429. & 1432.* eam, nisi ad piam causam forte pertineat, & in allodio

(*u*) Secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 42. §. 8.* ejusmodi annui reditus imposterum, nisi judicialiter sint constituti, & judicis consensus accesserit, jus reale non habent, & eo nequidem casu jus prioritatis consequuntur, sed, & ipsi, & ratione sortis, ad hypothecarios referuntur, secundum prioritatem temporis, adeo ut, qua ipsos annuos census, illi saltem peti possint, qui intra triennium, a moto concursu, vel actione instituta, retro computandum, exigibiles fuerunt.

allodio sit constituta, inter personaliter tantum privilegiata credita referens. add. *Rivin. c. l. en. 38.*

40. Magistratus in censibus, denen Land-und Tranck-Steuern, pro subditis erogatis hoc privilegio prælationis non nisi ad quadriennium gaudet, *Carpz. d. c. d. 52. Barth. d. §. 22. p. 835.*

41. Contributiones atque Steuræ, quas debitor, tanquam administrator, exegit, sunt separandæ ab illis, quas ipse ex bonis propriis debet, *Rivin. ad O. P. S. tit. 42. en. 32.*

43. Sorti pro annuis reditibus, si hypotheca in fundo competit, antequam illum debitor emeret, ratione hujus prærogativæ locus assignatur, reditus tamen, tanquam usuræ vel interesse moræ in eadem classe speciali collocari non possunt, *Rivin. c. l. en. 39.*

44. Si bona debitoris ne quidem sufficiant, ut exinde oneribus realibus satisfieri possit, omnibus pro rata solutio fieri debet, *Carpz. lib. 4. R. 12. n. 13. Barth. c. l. Rivin. c. l. en. 34.* dissentit *Berlich. p. 1. concl. 64. n. 122. seq.*

45. NONO: pecunia hereditaria, (*x*) tam proprie, quam minus proprie sic dicta, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 56. Rivin. c. l. en. 40.* etiamsi illa vendita fuerit, cum emtor ejusmodi pecuniæ venditori in jure prælationis succedat, *Carpz. d. c. d. 57.* add. *Rivin. c. l. en. 42.*

46. Nec cessat hoc privilegium, si postquam dies venit, creditor de solutione debitorem interpellans, eam consequi non potuerit, *Carpz. d. c. d. 62.* secus, si non interpellaverit, *Carpz. d. c. 61. Ziegler. ad*

(*x*) vid. *supra th. 9. lit. c. n. 7.*

ad O. P. S. tit. 42. verb. **und dann das Erbe.** *p. m.* 248. dissentit *Horn. cl. 13. R. 12. p. 977. Berger. dec. 508.*

47. Non competit hoc privilegium a) pretio venditionis parato, **dem An-Gelde,** etiamsi distinctis terminis intra annum & diem esset solvendum, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 58. Rivin. ad O. P. S. cit. 42. en. 45.* b) pecuniæ hereditariæ, cujus intuitu creditor, postquam dies cessit, usuras accepit, vel stipulatus est, *Carpz. d. c. d. 59. Rivin. c. l. en. 43. 44.* add. *Dec. Elect. Sax. nov. 7. ibique Philipp. obs. 2.*

48. Pecunia hereditaria, si hypotheca non fuerit reservata, fundumque tertius acquisivit, in hujus concursu peti nequit, *Philipp. ad dec. 7. obs. 4. Rivin. c. l. en. 41. Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 26.*

49. In hac prima classe creditoribus, quo hic recensiti sunt ordine, facienda est solutio, tametsi bona omnibus haud sufficiant, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 12. Barth. hodeg. for. in append. ad c. 3. §. 22. p. 836.*

CREDITORUM CLASSIS II.

1. In hac classe veniunt, qui præter hypothecam sive tacitam sive expressam, etiam ex personali privilegio, præ omnibus aliis creditoribus jure prælationis (*a*) gaudent, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 63. n. 1. Barth. hodeg. for. in append. ad c. 3. §. 23. p. 847.*

2. Et quidem PRIMO : (*b*) qui in militiam cre-

(*a*) Ast omnes qui in hac classe secunda recensentur, creditores hodie secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 43. §. un.* jure prioritatis non gaudent, quin ne jus quidem reale habent, nisi judicialem sibi hypothecam constitui curaverint : quo vero casu, absque ullo prælationis jure, quippe quod plane sublatum est, inter hypothecarios, secundum prioritatem temporis collocantur.

(*b*) vid. *hic th. 1. lit. a.*

crediderunt, sibique speciatim de hypotheca prospexerunt, *nov. 97. c. 4. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 31. th. 2. p. 1184.*

3. Pecunia luitionis, si dependitur non modo pro redemtione personæ, sed simul pro avertenda immobilium eversione, præfertur doti mulierum, ceu præjudicio comprobat *Rivin. ad O. P. S. tit. 43. en. 15.*

4. SECUNDO: (c) uxor, quæ in repetenda dote, ejusque augmento, non amplius extante, jure civili, simpliciter hypothecis anterioribus, tam expressis quam tacitis, præfertur, *l. 12. pr. & §. 1. C. qui pot. in pign. nov. 97. c. 2. & 4. nov. 109. c. 1. Mev. p. 5. dec. 260. n. 1. Ziegler. ad O. P. S. tit. 43. pr. verb.* aber gleichwohl nicht. Quamvis hanc Justiniani sanctionem hodie usu esse abrogatam, & etiam extra forum Saxonicum hypothecarios anteriores expressos præferri mulieri, dotem repetenti, testantur *A. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 8. def. un. Gail. lib. 2. obs. 25. n. 10. Carpz. p. 1. c. 28. d. 65.*

5. Jure Saxonico certum est, mulierem, in repetenda dote, a momento copulæ sacerdotalis, præferri quidem prioribus hypothecis tacitis, non vero expressis, *Carpz. d. c. d. 64. 66. 67. 68. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 31. th. 2. p. 1184. Barth. c. l.* licet, post nuptias certa pecuniæ summa, ut dos, demum inferatur, cum constitutio ejusmodi, ad tempus sacerdotalis copulæ, ad effectum consequendi privilegia dotalia, retrotrahatur, *Berlich. p. 2. concl. 30. n. 16.* Non vero eousque retrotractionem extensum iri, ut expressæ interea constitutæ hypothecæ præferatur uxor,

(c) vid. *hic th. 1. lit. a & Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 45. §. 4.*

uxor, putat *Barth. hodeg. for. in append. ad c. 3. §. 23. lit. b. p. 850.*

6. Ast quandoque contingit, ut expressis etiam anterioribus hypothecariis anteponatur mulier, veluti, cum tres concurrant creditores, tempore distincti, ita, ut hypothecarius tacitus primum, expressus secundum, ultimum denique, ratione dotis, mulier sibi loca vindicent: tunc enim mulier ratione dotis utrumque hypothecarium, scil. tacitum anteriorem, atque expressum intermedium; & alterum quidem ex se ipsa: alterum ex persona primi, vincit, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 175. & lib. 4. R. 17.* add. *Berger. E. D. F. tit. 43. obs. 1. ibique not. 1. p. 1445. seq.*

7. Uxor, non solum defuncto marito, sed & vivente adhuc eo & ad inopiam vergente, jus prælationis in dote habet, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 69.* & præfertur agnato, res expeditorias petenti, *Carpz. d. c. d. 70.* atque habet hoc privilegium prælationis, etsi dos in utilitatem mariti non sit conversa, *Carpz. d. c. d. 71.*

8. In subsidium ex bonis feudalibus solvenda est, dos *Constit. Elect. Sax. 25. p. 2.* ibique *Carpz. d. 2.* nec requiritur probatio versionis in rem feudalem, nec etiam domini consensus, *Rivin. ad O. P. S. tit. 43. en. 3.*

9. Requiritur vero, ut dos illata probetur; ad quod sola mariti confessio sufficit, si res sit cum liberis, vel heredibus defuncti mariti aliis, *Gail. lib. 2. obs. 81. n. 2. Carpz. p. 1. c. 28. d. 77.* ita tamen, ut illi ad probationem exceptionis non numeratæ dotis admittantur, *Carpz. d. def. 77. n. ult.* Nec heredes excluduntur a probatione, si vi, metu, coactione aut importunis sollicitationibus extorta esse dicatur confessio, *Barth. hodeg. for. in append. ad c. 3. §. 23. lit. a. p. 848.*

10. Contra tertium vero & creditores in concursu sola confessio mariti non probat, *Carpz. d. c. d. 72. Stryck. ad Lauterb. tit. in quib. caus. pign. v.r'. augmentum.* etiamsi in instrumento publico aut testamento facta, *Carpz. d. c. d. 73. n. 1. seq.* vel jurata sit, *Carpz. c. l.* dissentit *Gail. lib. 2. obs. 81. n. 9.* vel mulier in supplementum jurare velit, *Carpz. d. c. d. 75.* quippe ad quod non admittitur, nisi præcedat aliqualis demonstratio, *Rivin. ad O. P. S. tit. 43. en. 6.* add. *Carpz. lib. 4. R. 23. n. 24.* Imo exceptio non solutæ dotis objici potest a creditoribus, etiam post tempora, intra quæ a marito opponi potuit, *Carpz. d. c. d. 74. Barth. c. l.*

11. Sufficit tamen sola mariti confessio, 1) si reliqui etiam creditores per solam confessionem, vel apocham debitoris numerationem probent, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 76.* dissentit *Rivin. ad O. P. S. tit. 43. en. 5. Barth. c. l. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 341. & in supplem. nov. ad eand. obs.* 2) si confessio mariti de receptione dotis, antea promissæ, ex intervallo temporis subsequatur, modo tempore confessionis non appareat æs alienum, *Carpz. d. c. d. 78. & lib. 4. R. 23. n. 15.* 3) si maritus dotem, non a parentibus, sed a tertio quopiam extraneo se accepisse, confessus fuerit, *Carpz. d. c. d. 79. & d. R. 23. n. 16.* dissentit *Berlich. p. 1. concl. 65. n. 48.* 4) si accedat unius saltem testis fide digni depositio, *Carpz. d. c. d. 80.* vel confessio testibus forte confirmata: modo non ex postfacto hi subscripserint, sed, numerationi se interfuisse, jurato obtineant, *Barth. hodeg. for. in append. ad c. 3. §. 23. lit. a. p. 848.*

12. In demonstranda dotis illatione qualescunque testes, fratres etiam & sorores admittuntur, *Carpz.*

p. 1.

p.1.c.28.d.81. Barth. c. l. non tamen pater & mater, *Carpz. lib. 4. R. 24. Rivin. ad O. P. S. tit. 43. en. 4. Wernher. ſel. obſ.for.p.1. obſ. 291.* Plane matrem una cum fratre admiſſam eſſe, præjudiciis comprobat *Barth. c. l.* confer. *Wernher. in ſupplem. nov. ad p. 4. obſ.100.p.505.*

13. Dos mariti bonis illata præſumitur eo ipſo, quod utrique, marito & uxori ſimul, fuerit numerata, adeo ut nec probatione, nec juramento ſuppletorio mulier gravari debeat, *Carpz. d. c. d. 82. Richter. de privileg. credit. p. 153.*

14. Si creditrix chirographaria debitori, ante impoſita arreſta, & obortum concurſum, nubat, jus prælationis conſequitur: cum enim bona, tempore initi matrimonii marito illata, habenda pro dotalibus, illa certe, quæ penes ipſum jam exiſtunt quaſi brevi manu tradita, eandem qualitatem habere intelligun-tur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 43. en. 2. Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 240.*

15. Mulier jure tacitæ hypothecæ ac prælationis privilegio, etiam gaudet 1) in donis nuptialibus, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 88.* maxime ſi in dotem expreſſe fuerint data, *Carpz. c. l.* add. *Rivin. c. l. en. 7.* 2) in impenſis nuptialibus a marito in dotem acceptis, *Carpz. d. def. 88. n. ult. Rivin. d. en. 7.* 3) in dotalitio, marito etiam adhuc vivente, ſed non ſolvendo exiſtente, *Carpz. d. c. d. 93.* add. *Rivin. c. l. en. 10.*

16. Specificationem donorum nuptialium a marito & uxore, nec non hujus matre ſubſcriptam, ſi matrimonium vivo patre eſt contractum, nequaquam ſufficere ut, exiſtente concurſu, æſtimatio pro dimidia parte repeti poſſit, inprimis ſi in ſpecificatione mentio non facta, quod res donatæ æſtimato fuerint

 mari-

marito traditæ, putat *Rivin. c. l. en. 8.* Nec ex intervallo datam a marito apocham probare, in dotem dona nuptialia imputata fuisse, tradit *Rivin. c. l. n. 9.*

17. Non competit mulieri jus prælationis, si cum marito communem negotiationem exercens debita simul contraxerit, *Carpz. d. c. d. 83.* aut sciens obærato nupserit, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 84.* dissentit *Finckelth. obs. 80.* cujus sententia confirmata est, *Dec. Elect. Sax. nov. 6. ibique Philipp. obs. 3. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 31. th. 2. p. 1184.* aut dolo vel culpa ejus ad inopiam pervenerit maritus. vid *memor. dec. 6. ibique Philipp. obs. 4. Carpz. d. c. d. 85.* item, si mulier in credita mariti, cum sufficienti juris prælationis renunciatione consenserit, *Philipp. c. l. obs. 1.* & ratione pecuniæ, quam mutuo dedit marito, *O. P. S. tit. 43. §.* Was aber. *Carpz. d. c. d. 90.*

18. Ratione bonorum paraphernalium mulieribus saltem competit tacita hypotheca, a die illationis, non etiam prælationis privilegium, *Carpz. d. c. d. 86. Rivin. ad O. P. S. tit. 43. en. 16.* Nec degenerant paraphernalia in mutuum, etiamsi desuper constituatur expressa hypotheca, & concedatur resignatio sortis, *Rivin. c. l. en. 19.* Imo salva manet tacita hypotheca, utut ex his postea mutuum cum marito contrahat, *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. p. 904. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 18.*

19. Jure civili mulier ratione donationis propter nuptias in bonis mariti tacitam habet hypothecam, sed absque privilegio prælationis, *l. 12. §. 2. C. qui potior. in pign. Schneidew. ad §. 29. n. 36. & 60. J. de act. Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 334.* Ast jure Saxonico nec jus prælationis, nec hypothecam habet, nisi de ea expresse sibi prospexerit, *O. P. S. tit. 43. §.* So

wollen wir, *ibique Rivin. en. 12. 13. 14. Carpz. p. 1. c. 28. d. 91.*

20. Uxori morgengabam & cibaria domestica petenti omnes indifferenter creditores, etiam nudi chirographarii præferuntur, *Carpz. d. c. d. 94.* Si tamen maritus uxori, in pactis dotalibus, aut alia conventione, pro sponsalitia largitate & cibariis domesticis, ante concursum exortum, certam pecuniæ summam assignet, & cum consensu domini & agnatorum hypothecam in feudo desuper constituat, ea jus prioritatis habet præ posterioribus, potius jus non habentibus, *Dec. Elect. Sax. nov. 72. ibique Philipp. obs. 1.*

21. Mulier, una cum sorte, etiam interesse, aut, loco ejus, alimenta, & quidem a momento mortis vel fugæ mariti, in eadem classe consequitur: alimenta vero non indistincte, sed ad quantitatem usurarum sunt præstanda; nec ultra eam, v. gr. pro victu & amictu, pro medicamentis & sostro medici quid adjudicari solet, teste *Barth. d. §. 23. lit. c. p. 850.*

22. Idque non diutius durat, quam quousque illata recipit; nec, si reddendæ administrationis, ab ipsa gestæ, rationes sint, inter expensa, ultra usurarum quantitatem, alimenta ei approbantur: quod tamen ad eum solum casum restringendum est, si moto jam dum & pendente concursu administraverit; sin ante concursum, ignorans, non solvendo decessisse maritum, bona fide majores sumtus in sui suorumque sustentationem impenderit, illi tum inter expensa erunt tolerandi, *Barth. c. l.* confer. *Mev. p. 7. dec. 138. n. 3.*

23. Distinguit *Berger. E. D. F. tit. 39. obs. 4. not. 2. p. 1093.* an ex concursu creditorum vidua alimenta exigat; an res ipsi sit cum mariti heredibus; & illo quidem casu non nisi ad quantitatem usurarum dotis

& illatorum alimenta esse præbenda: hoc vero heredes mariti tantisper donec ei satisfaciant, pro more & dignitate mariti defuncti, sustinere illam teneri.

24. Privilegium prælationis in dote soli uxori & ejus liberis aliisque descendentibus, non etiam heredibus collateralibus vel ascendentibus competit, *nov. 9. pr. Carpz. p. 1. c. 28. d. 95. 96. & 98.* &, defuncta licet matre ante maritum, liberi tamen ejus, ratione legitimæ maternæ, jus prælationis habent, & novercæ ratione dotis suæ in concursu præferuntur, *l. 12. §. 2. C. qui pot. in pign. Carpz. d. c. d. 97.*

25. Jus vero tacitæ hypothecæ, sicut extraneo cedi, ita etiam ad heredes quoscunque a muliere ejusque liberis transmitti potest, *Carpz. d. c. d. 99.* Imo etiam jus prælationis a viva uxore vel vidua aliis extraneis cedi posse, pluribus deducit *Richter. de privil. credit. c. 3. sect. 1. n. 87. & 92. seq.* quem sequitur *Barth. hodeg. for. in append. ad c. 3. §. 23. lit. a. p. 849.* dissentit *Franzck. lib. 1. resolut. 14. n. 51. & 53. Carpz. p. 1. c. 28. d. 95.*

26. TERTIO: (*d*) pupilli & minores, ratione rerum, ex eorum pecunia emtarum, *l. 7. & 19. qui pot. in pign. Carpz. d. c. d. 109. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 31. th. 2. p. 1184.*

27. QUARTO: (*e*) fiscus, ratione ejus, quod ex administrationibus & contractibus ei debetur, *l. pen. in fin. de privil. credit. Barth. hodeg. for. in append. ad c. 3. §. 23. p. 847. Struv. ex. 44. th. 47.* non autem præfertur iis qui anteriorem hypothecam habent, nisi

(*d*) vid. *supra th. 1. lit. a.* Et pupilli in bonis ex pupillari pecunia emtis imposterum secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 45. § 3.* nullam tacitam habent hypothecam.

(*e*) vid. *supra th. 1. lit. a. & Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 45. § 23.*

nisi in bonis postea quæsitis, *O. P. S. tit. 43. §.* **Desgleichen.** *ibique Rivin. en. 32. Carpz. p. 1. c. 28. d. 102. & 103. Barth. c. l.*

28. Ratione mulctarum fisco tacita solum hypotheca tribuitur ab eo tempore, quo imposita fuit, O. P. *S. c. l. ibique Rivin. en. 37. Carpz. d. c. d. 104. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 67.* quam quidem eo nomine fiscus jure civili habet, *l. 46. §. 3. de jur. fisc.* sed, eo non obstante, omnibus creditoribus, etiam nudis chirographariis postponitur, *l. un. C. pœn. fisc. credit. præfer. ibique Brunnem. n. 7.*

29. Si quis administrationem diversarum stationum eodem tempore in se suscipit, fiscis pro rata in una eademque classe adsignatur locus, licet juramentum distinctis temporibus præstitum, teste *Rivin. c. l. en. 35.*

30. Civitates, quæ pleno jure fisci non fruuntur, ratione contractuum prælationem cum hypotheca prætendere non posse tradit *Rivin. ad O. P. S. tit. 43. en. 36.*

31. QUINTO: (*f*) qui ad refectionem & conservationem domus vel alterius rei pecuniam mutuo dedit, tacitam hypothecam cum jure prælationis habet, *O. P. S. tit. 43. §. 6. Carpz. p. 1. c. 28. d. 105. Berger. E. D. F. p. 1468.* modo 1.) eam in hunc finem datam esse, ex instrumenti obligatione constet, *O. P. S. c. l. ibique Rivin. en. 38. Carpz. d. c. d. 106.* hinc cum illud requisitum deficeret, licet creditor, ipsius pecuniam in meliorationem domus esse erogatam, probaret, nihilominus hoc privilegium ei denegatum esse, testatur *Rivin. c. l.* 2.) probetur, quod ex illa pecunia domus refecta fuerit: ubi vero sufficiunt conjecturæ, ut: si creditor doceat, ædes indiguisse refe-

(*f*) vid. *supra th. 1. lit. a.*

ctione, & postea fuisse refectas, *Carpz. c. l.* add. *Rivin. d. en. 38. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 5. th. 5. not. 1. p. 524.*

32. Qui cœmenta, ligna, lapides, calcem, aliamque materiam, exstruendo ædificio necessariam, debitori dedit, allegare nequit personale privilegium cum hypotheca, *Rivin. c. l. en. 40.*

33. SEXTO: (*g*) qui ad emendum prædium credit pecuniam, & statim de speciali hypotheca pactus est, *l. 7. C. qui pot. in pign. O. P. S. tit. 43. §.* **Also, wann einer.** *ibique Rivin. en. 41. Carpz. p. 1. c. 28. d. 107. Berger. œcon. jur. c. l.* Nihilque interest, sive judicialiter, sive extrajudicialiter constituta sit hypotheca, *Rivin. c. l. en. 42. Barth. hodeg. for. in append. ad c. 3. §. 23. p. 848. Berger. E. D. F. tit. 43. obs. 6. p. 1469. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 45. & p. 7. obs. 249.* dissentit *Martin. ad O. P. S. tit. 43. §. 7. n. 16.* In feudo tamen consensus domini in hypothecam requiritur, *Carpz. dec. 56. Berger. E. D. F. d. obs. 6. not. 1. p. 1470.*

34. Hoc privilegium non consequitur, qui, post factam demum emtionem, pecuniam ad exsolutionem pretii mutuo dat emtori, ut maxime de hypotheca sibi prospiciat, *Carpz. d. c. d. 108. Berger. c. l. not. 2. p. 1470. Barth. d. §. 23. lit. f. p. 851. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 45. n. 12. & p. 5. obs. 188. nec non in supplem. nov. ad. d. obs. 188.*

35. Piæ causæ, quæ pecuniam, sub oppignorationis conditione, ad bona emenda dederunt, non solum ratione horum bonorum in secunda classe, sed etiam in tertia, quoad reliqua debitoris bona, ob hypothecam tacitam, collocandæ, *Rivin. ad O. P. S. tit. 43. en. 43.*

36. Prædicti creditores, quoties inter se concurrunt,

(*g*) vid. *supra th. 1. lit. a.*

runt, ob paritatem privilegii, secundum prioritatem temporis, quo hypothecam obtinuerunt; collocandi sunt: quod si autem non constet de hypotheca priore, tum *primo* loco uxor, secundo pupillus, *tertio* fiscus constituitur, ceteri autem pari jure censentur, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 31. th. 2. not. 8. p. 1186.*

CREDITORUM CLASSIS III.

1. In hac classe veniunt creditores (*a*) qui ex hypotheca, sive tacita, (*b*) sive expressa, arresto, (*c*) aut immissione judiciali jus reale consecuti fuere. Inter quos qui prior tempore, potior est jure: pro rata vero veniunt, si uno eodemque momento impetraverint jus reale in bonis debitoris, vel, qui prior sit, sciri nequeat, *O. P. S. tit. 44. ibique Rivin. en. 3. Carpz. p. 1. c. 28. d. 110. & 111. Barth. hodeg. for. in append. ad c. 3. §. 24. p. 852.*

2. Qui duplici jure reali gaudet, v. g. conventionali (*d*) hypotheca & jure arresti, ex mobilius æque ac immobilibus solutionem petere potest, & in favorem creditoris vel ex his, vel ex illis eam postulare, ita ut gratificationi locus sit, *Rivin. c. l. n. 1.*

(*a*) Hodie secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 46. §. 1.* alteram classem constituunt creditores, specialem judicialem hypothecam habentes, qui collocantur secundum prioritatem temporis, ita tamen, ut quilibet ex prædio hypothecæ subjecto solutionem impetret.

(*b*) Tacitas hypothecas plane abrogavit *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 45. §. 1.*

(*c*) Arrestum quoque jus reale non tribuit secundum *Ord. Proc. Sax. tit. 48. §. unic.*

(*d*) Hodie in Saxonia hypotheca conventionalis nullius est momenti: cum res mobiles neque judicialiter neque extrajudicialiter hypothecari possint, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 44. §. 2.*

CREDITORUM CLASSIS IV.

1. In qua veniunt creditores personale solummodo privilegium (*a*) habentes, qui omnes simul pro rata solutionem consequuntur, *Carpz. p. 1. c. 2. d. 149. Barth. hodeg. for. in append. ad c. 3. §. 24. p. 852. seq.* & in genere omne debitum, præter mutuum sub usuris datum, solvitur, *Rivin. ad. O. P. S. tit. 49. en. 1.*

2. Sigillatim huc referuntur, PRIMO: deponentes, ratione rei depositæ, quæ non amplius extat in bonis depositarii, *O. P. S. tit. 49. pr.* sive depositum sit regulare, sive irregulare, *l. 24. §. 2. de reb. autor. jud. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 2. th. 9. not. 3. p. 590.* modo de hoc posteriori usuras sibi non stipulatus sit deponens: tunc enim inter chirographarios refertur, *Berlich. p. 1. concl. 64. n. 7. Barth. c. l. p. 852.* dissentit *Brunnem. ad l. 7. n. 9. depos.*

3. Ast in deposito judiciali, sive necessario, deponens præfertur non modo arrestantibus, *O. P. S. c. l.* sed & hypothecariis posterioribus, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 151. Rivin. ad O. P. S. tit. 45. en. 17.* add. *Berger. E. D. F. tit. 49. obs. 1. p. 1643.* dissentit *Berlich. p. 1. concl. 69. n. 4.*

4. SECUNDO: ea, quæ ad pias causas & alimenta pertinent, quando benigniora jura non habent, *O. P. S. d. tit. §.* Alles was. *Carpz. d. c. d. 152. & dec. 279. Barth. c. l.*

5. TER-

(*a*) Sed hoc privilegium personale per *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 49. §. unic.* sublatum, ibique constitutum est, quod in posterum omnes creditores, qui nec ad primam classem, eamque generalem, referuntur, nec pignus vel hypothecam expressam, nec aliud jus reale per executionem & immissionem, ante motum concursum, impetrarunt, indistincte, & sine prærogativa temporis ad ultimam classem sint referendi, iisque, si massa concursus non sufficiat, solutio pro rata sit præstanda.

5. TERTIO: qui pecuniam gratis & ſine uſuris mutuo dederunt, *O. P. S. c. l. §.* Wann auch, *Carpz. d. c. d. 153. & dec. 280. Barth. c. l.*

6. QUARTO: venditor rei, ſine reſervatione hypothecæ pro reſiduo pretio, venditæ & traditæ, *O. P. S. c. l. §.* ingleichen. *Carpz. d. c. d. 154. Barth. c. l.*

7. QUINTO: qui ad rem emendam pecuniam crediderunt, absque conſtitutione hypothecæ in re emta, *Carpz. d. c. d 155. Barth. c. l.*

8. SEXTO: minervale, quod a diſcipulo opificii magiſtro debetur, das Lehr-Geld, *Barth. c. l.* tametſi forte ante finitum & abſolutum tyrocynium diſceſſerit, vel etiam deceſſerit, & pro remisſione ultimi anni anticipando quid ſolverit parens, aut fidejuſſor illius alius, quia per ipſum magiſtrum non ſtetit, quo minus adimpleturus pacta conventa fuiſſet, adeo ut ſolutum non tantum repeti nequeat, ſed & reſiduum inſuper præſtari debeat, *Barth. hodeg. for. in append. ad c. 3. §. 24. lit. c. p. 854.*

9. SEPTIMO: pecunia pro redemptione debitoris captivi ſoluta, das Ranzion-Geld, *Carpz. dec. 279. Barth. d. §. 24. p. 852.*

10. OCTAVO: dos a ſponſa ante nuptias, plane non ſecutas, prænumerata, *Hartm. Piſtor. obſ. 110. n. 8. Barth. c. l.*

11. NONO: pecunia, in cambium mercatori a remittente numerata, ſed, revertentibus deinde cum proteſtatione literis cambialibus, poſt lapſum traſſantis, non amplius in natura exiſtens, *Carpz. dec. 280. n. 12. Barth. c. l.*

12. DECIMO: in genere credita cambialia omnia, alle Wechſel-Schulden, *Carpz. dec. 280. n. 15. ſeq. Rivin. ad O. P. S. tit. 49. en. 2. Berger. dec. 512.*

quæ hoc insuper singulare habent, quod usuræ, ut interesse moræ, in una eademque classe una cum sorte adjudicentur, *Barth. c. l.*

13. UNDECIMO: expensæ judiciales, quæ non ad primam concursus classem pertinent, aut etiam ex alio processu debentur, *Rivin. c. l. en. 4.*

14. DUODECIMO: expensæ litis creditori extra concursum adjudicatæ, nisi & in obligatione sibi expressam hypothecam desuper constitui fecerit, *Barth. c. l. p. 853.* sed ad chirographaria debita eas refert *Brunnem. ad l. 79. de judic. n. 16.*

15. DECIMO TERTIO: sumtus apothecæ ex alio, quam ultimo, morbo adhuc debiti, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 91. Barth. c. l.*

16. DECIMO QUARTO: quod pro victu debetur, vor Kost, item denen Fleischern vor Fleisch, denen Beckern vor Brod, Korn oder Mehl &c. *Barth. c. l.*

17. His exsolutis creditis, sequuntur DECIMO SEXTO ii, qui extrajudicialem in immobilibus constitutam a notario cum testibus, vel duorum aut trium etiam probatæ & integræ opinionis & fidei virorum subscriptione firmatam hypothecam habent, *Dec. Elect. Sax. nov. 60. ibique Philipp. obs. 1. Barth. c. l.* contra opinionem *Carpzovii*, qui *p. 1. c. 28. d. 127. & p. 2. c. 33. d. 14.* eos creditoribus, qui postea ex hypotheca tacita, arresto aut immissione jus reale consecuti sunt, præfert. Jure vero Lusatiensi præ personaliter privilegiatis eos collocari testatur, *Martin. ad O. P. S. tit. 46. §. 3. n. 5.*

18. Producens magistratus consensum in oppignorationem fundi, cujus traditionem judicialem & investituram nondum consecutus debitor, inter per-

personaliter saltem privilegiatos reponitur, teste *Rivin. ad O. P. S. tit. 49. en. 5.*

19. Emtor, qui pro venditore suo pecuniam, ex hypotheca in vendito fundo reservata, debitam, hujus venditori solvit, si super illius bonis concursus existit inter personaliter privilegiatos tantum collocatur, teste *Rivin. c. l. en. 6.*

CREDITORUM CLASSIS V.

1. In qua veniunt chirographarii, aliique creditores (*a*) simplices, h. e. qui vel ex chirographo, vel confessione debitoris simplici alia, vel delatione jurisjurandi, aliove modo credita sua probant; qui omnes æqualiter, nullo temporis vel quantitatis habito respectu, pro rata concurrunt, *O. P. S. tit. 50. pr. Carpz. p. 1. c. 28. d. 158. & 159. Barth. hodeg. for. in append. ad. c. 3. §. 25. p. 858.*

2. Oportet autem credita illa ex causa onerosa, non lucrativa, oriri; nam omnibus chirographariis postponendus est donatarius, *Matth. de act. lib. 1. c. 20. n. 9. Barth. c. l.* legatarius, *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 33.* nec non filia, dotem a patre ei promissam in concursu creditorum exigens, *Richter. de privil. credit. c. 4. sect. 1. n. 35. Herold. de jur. repræsent. c. 1. concl. 2. §. 16. in fin. lit. 5. p. 79.* non autem gener, in concursu soceri, dotem sibi promissam quærens, quippe qui tacitam potius, pro ea consequenda, habet hypothecam, *Carpz. dec. 57. n. 22.* add. *Barth. c. l.* confer. vero *Mev. p. 5. dec. 377.*

3. Jure civili statim unicuique creditorum simul cum sorte usuræ, ut accessorium, cum principali in eadem classe assignantur, *l. 18. qui pot. in pign.* tametsi

(*a*) Vid. loc. *creditorum classis V. th. 1. lit. a.*

etsi bona debitoris ad solvendum omnibus creditoribus sortes haud sufficiant, *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 22. p. 628.* dissentit *Richter. de privil. credit. c. 7. n. 38. seq. p. 540.* refutatus a *Philipp. ad dec. 8. obs. 5.*

4. Jure autem Saxonico Electorali (*b*) usuræ, priusquam omnibus, etiam chirographariis, creditoribus, ratione sortis, satisfactum fuerit, non adjudicantur, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 161. Philipp. ad. d. dec. 8. obs. 6.* licet super sorte æque ac usuris (*c*) hypotheca constituta, *Carpz. d. c. d. 162. Philipp. c. l. obs. 7. Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 463.* vel arrestum impetratum fuerit, *Richter. c. l. n. 50. Wernher. c. l.*

5. Sed hoc intelligendum, tantum est de usuris ex mutuo, (*d*) *O. P. S. tit. 50. ibique Rivin. en. 2. Barth. c. l.*

(*b*) Hodie distinguitur, utrum ratione debiti hypotheca specialis constituta sit, vel non? Priori in casu, sine distinctione, an in feudis cum consensu domini directi, aut in allodiis cum consensu domini jurisdictionalis constituta sit, usuræ una cum sorte in eadem classe locantur, dummodo consensus ad sortem in specie non sit restrictus, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 46. §. 3.* Quo loco tamen additur, id solummodo ad eas usuras, quæ ex tribus istis annis, concursum motum immediate antecedentibus, debentur, restringendum esse. Reliquæ vero usuræ & interesse moræ, sive ex cambio, sive ex alia causa debeantur, solutis demum omnibus sortibus, nach Befriedigung aller Capitalien, sine omni distinctione & pro rata præstantur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 50. §. un.* ubi tamen ea simul additur restrictio, creditori videlicet, si sententia designationis vires rei judicatæ consecuta, atque creditum pro liquido declaratum fuerit, licet prioritas nondum plenarie expedita sit, interesse rei judicatæ, una cum sorte, suo ordine solvendum esse.

(*c*) Imo eo casu hodie simul debentur, vid. *hic. lit. b.*

(*d*) Imo usuræ ex mutuo hodie una cum sorte solvuntur, si debito modo sit constituta hypotheca, vid. *hic. lit. b.*

c. l. p. 629. Quarum ratione nec creditor, cui ratione sortis ante motum concursum, reservatis usuris, satisfactum, aliter locari potest, quam post reliquos concreditores sortem petentes, *Rivin. c. l. en. 3.*

6. Sed fallit hoc 1) in usuris ex mutuo piæ causæ (e) debitis, *Dec. Elect. Sax. nov. 8. Carpz. lib. 4. R. 46.* dissentit *Richter. de privileg. credit. c. fin. n. 51.* 2) in usuris mutui, pro quo bona feudalia, consensu domini & agnatorum, oppignorata sunt, tametsi super usuris constituta expresse hypotheca (f) non sit, *Dec. Elect. Sax. nov. 10. Richter. c. l. n. 85. Rivin. ad O. P. S. tit. 50. en. 4.* 3) si creditor ob defectum pecuniæ, quam debitor justo tempore non solvit, coactus fuerit, prædia sua vendere, vel aliunde sub usuris pecuniam mutuo accipere, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 164.* 4) in usuris mutui, quas fidejussor pro debitore principali solvit, *O. P. S. tit. 50. §.* Denn wenn. *Carpz. d. c. d. 170.*

7. Deinde usuræ una cum sorte in eadem classe adjudicantur, quæ debentur 1) pupillis, *Carpz. d. c. d. 172. & 173.* scil. ex gesta tutela: secus si ex mutuo, *Dec. Elect. Sax. nov. 9. ibique Philipp. obs. 1.* 2) de dote 3) de parte pretii non soluti, 4) de pecunia hereditaria, 5) de annuis reditibus, (g) *O. P. S. c. l. Carpz. d. c. d. 166. 167. 168. 169. Berger. E. D. F. tit. 50. obs. 2. not. 6. p. 1654.* dissentit quoad residuum pretii & hereditariam pecuniam, *Richter. c. l. n. 80.*

8. Denique una cum sorte adjudicantur usuræ cambii (h) *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 22. p. 629.* rei judicatæ

(e) vid. vero *hic. th. 4. lit. b.*

(f) Modo consensus ad sortem in specie non sit restrictus, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 46. §. 3.*

(g) Plane de annuis reditibus hodie usuræ non præstantur, juxta *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 42. §. 8.*

(h) Quid hodie obtineat, vid. *hic. th. 4. lit. b.*

tæ (i) *Carpz. lib. 4. R. 48. n. 3. Rivin. ad O. P. S. tit. 30. en. 4.* ab eo tempore, quo ſententia deſuper lata vires rei judicatæ nacta eſt, *Rivin. c. l. en. 5.* & ſuper ipſa ſorte judicatum, etſi forte ſuper prioritate adhuc diſceptetur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 433. n. 5.* Non enim diſtinguendum eſt, utrum res judicata ante concurſum motum jam adfuerit, an vero demum illo excitato ſupervenerit; ut itaque omnes indiſtincte creditores ab eo tempore, quo ſententia locationis in rem judicatam tranſiit, ſolutionem uſurarum, perinde ut ſortis, in eadem claſſe urgere posſint, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 44.*

9. In concurſu creditorum intereſſe moræ, ex contractu debitoris ortum trahens, in eadem claſſe cum debito principali de jure Saxonico ponendum, quod ſecus eſt in uſuris, *Horn. cl. 13. R. 9. n. 975. b. & R. 11. p. 977. b.*

10. Hæ uſuræ privilegiatæ uſque ad exſolutionem ſortis ſunt præſtandæ, *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 23. lit. a. p. 630.* aliæ autem uſuræ, poſtquam omnibus creditoribus ſatisfactum, ſecundum cujusque prærogativam exſolvuntur, *Carpz. d. c. d. 174.*

CRIMEN.

1. Regulariter nemo ad denunciandum crimen commiſſum, & ad ſubminiſtranda judici indicia ad inquirendum tenetur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 347.* niſi interrogante magiſtratu, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 10. th. 6. not. 1. p. 810.* Delictum vero committendum eſt denunciandum, *Stryck. ad Lauterb. tit. de recept. verb. ſola ſcientia.*

2. Ille, præſertim opifex, cui certum, idemque fa-

(i) Etiamnum hodie & quomodo? vid. *hic. retro th. 4. lit. b.*

famosum crimen objectum, si injuriam illatam non vindicet, suspectum se de crimine reddere videtur, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 187.*

CRIMEN DE RESIDUIS.

Vid. loc. *Residui crimen.*

CRIMINALIS CAUSA.

1. Ad criminalem quæstionem prævertendam, civilem movere litem delinquenti non licet, *Carpz. lib. 2. R. 52. n. 15.*

2. In causa criminali judex cum dispendio & jactura incarcerati moram trahere non debet, sed celeriter inquirere, & processum absolvere: interest enim reipublcæ, non longiore processu & carcere divexari eum, qui crimen, sive vere, sive falso, dicitur admisisse, *Carpz. pract. crim. qu. 116. n. 29.* add. *l. 1. l. 5. C. de custod. reor.*

CULPA.

1. In dubio ea facienda est interpretatio, per quam excluditur omnis culpa, *Angel. in l. 9. §. 1. de pecul. Cravett. consil. 151. n. 18. 19. & consil. 347. in fin.* præcipue cum quis fecit, quod consuetum est, fieri, *l. 22. §. fin. de pignor. act.* ubi *Bartol. l. 1. eod.* ubi *Bartol. & Bald.*

2. Culpæ species est, jurisperitos in talibus, in quibus illorum studio atque opera opus, non consulere, *l. 2. §. ult. quis ord. in possess. Mev. p. 8. dec. 79. n. 5.* & se immiscere rei alterius artis & professionis, *l. 8. §. ult. ad l. Aquil. l. 6. §. penult. de offic. præsid. l. 36. de R. J.*

3. Culpa frustra ab eo objicitur, qui causam illi rei præbuit, in qua admissam culpam dicere intendit, *l. 67. de fidejuss. Cravett. consil. 919. n. 10.*

4. Non caret culpa, qui non impedit, quod impedire potest & debet, *l. 50. & 99. de R. J.*

5. Quo-

5. Quoties in contractu versatur utilitas solius accipientis, toties præstatur a dante culpa lata tantum, *arg. l. 61. §. 6. de furt. l. 18. §. 3. commod.* ab accipiente quælibet, etiam levissima, ut in commodato, *l. 5. §. 2. commod. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 8. th. 2. p. 744.* excepto precario, in quo ab accipiente culpa tantummodo lata præstatur, *l. 8. §. 3. de precar. Berger. c. l.*

6. Quoties in contractu versatur utilitas utriusque contrahentium, toties ex utraque parte, culpa lata & levis præstanda est *d. l. 5. §. 2. commod. Berger. c. l.*

7. Quoties in contractu solummodo dantis utilitas versatur, toties præstatur a dante culpa quælibet, etiam levissima, *arg. l. 61. §. 5. de furt.* ab accipiente autem lata tantum, *d. l. 5. §. 2. commod.* v. c. in deposito, *Berger. c. l.*

8. Excipiuntur contractus, quibus aliena negotia tractantur, ut puta 1) MANDATUM, quo a mandatario culpa levissima præstatur, *l. 13. l. 21. C. mand.* 2) TUTELA, qua tutor præstat culpam levem, *l. 2. C. arbitr. tut.* 3) NEGOTIORUM GESTIO, qua itidem a gestore præstatur culpa levis, *l. u. de negot. gest. l. 20. C. eod. Berger. c. l. not. 1.*

9. Culpa pacto remitti potest, *l. 5. §. 2. commod. l. 23. de R. J.* excepta 1) causa dotis, in qua conventio: *ne maritus teneatur de culpa levi*, non valet, *l. 6. de pact. dot.* 2) lata culpa, utpote quæ in causis civilibus cum dolo exæquatur, quo facit *d. l. 23. de R. J. Berger. c. l. not. 2. p. 745.*

CUMULATIO ACTIONUM.

Vid. loc. *libellus.*

CURA, CURATOR ABSENTIS.

Vid. loc. *Absens. Absentia &c.*

CURATOR AD LITEM.

1. Curator ad litem advocati partes ſuſtinet, *Carpz. p. 2. c. 14. d. 11. n. 1.* & inter eum & procuratorem nihil aut parum intereſt; ideoque ab eo inſtrumenta recognoſci poſſunt, *A. Fab. in Cod. lib. 3. tit. 1. d. 29. n. 4. Carpz. p. 1. c. 17. d. 18. & lib. 3. R. 40. n. 22.*

2. In dubio & ſimpliciter ad litem datus curator, ad omnes lites datus intelligitur, *l. 3. §. 4. de tutel. Carpz. p. 2. c. 15. d. 27. n. 2.*

3. Curator ad litem datur etiam invitis, *Carpz. lib. 5. R. 86. n. 35.* add. *Philipp. ad dec. 41. obſ. 3. n. 29.* Sicuti & pupillo impuberi, tutorem non habenti, poteſt dari curator ad litem, *d. dec. 41.* ibique *Philipp. d. obſ. 3.*

4. Curatoris in litem bona, jure taciti pignoris obligata haud ſunt, *Carpz. dec. 135. n. 15.*

CURA, CURATOR ÆTATIS SIVE MINORIS.

1. Jure civili curator regulariter datur volentibus, *§. 2. J. de curat.* niſi conſtituatur 1) ad litem, *d. §. 2. J. de curat.* 2) ad recipiendam a debitore ſolutionem, *l. 7. §. 2. de minor.* 3) ad accipiendas rationes a tutore, finita tutela, *l. 7. C. qui pet. tut.* 4) ob prodigalitatem, *l. 12. §. ult. de tut. vel cur. dat. Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 4. th. 7. §. 3. p. 179.*

2. Hodierno autem jure, etiam invitis datur curator, *Ord. Polit. de anno 1577. tit. 23. §.* So wollen. *Carpz. lib. 5. R. 86.* ita tamen, ut ſi minor ipſe idoneum curatorem ſibi elegerit, is confirmandus a magiſtratu ſit, neque ipſi invito alius obtrudi poſſit, *Berger. œcon. jur. c. l. not. 1. p. 181. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 199. & p. 4. in ſupplem. ad d. obſ. Rivin. ad O. P. S. tit. 9. en. 5.*

3. Etsi hodie multis in locis Germaniæ constitutum, receptumque sit, ut, qui tutor fuit, curam quoque suscipere teneatur, vid. *jus Lubec. lib. 1. tit. 7. art. 1.* ibique *Mev. n. 14.* regulariter tamen, & ubi aliud speciatim introductum haud est, standum est jure civili, & is qui tutor fuit, onus curatelæ subire invitus non cogitur, *§. 18. J. de excus. tut. vel cur.* add. *Hopp. ad pr. J. quib. mod. tut. fin.*

4. Quod si tamen, ut plerumque fieri solet, tutor post pubertatem pupilli, administrationem continuet, & sic ejus curator fiat, novo decreto, & confirmatione Magistratus, opus haud est, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 389.*

5. Cura ætatis solis nuptiis minoris fœminæ non dissolvitur. Quamvis enim, jure Saxonico, fœmina nupta veniat in tutelam mariti; tamen ea tutela est sexus, quæ non protinus tollit curam ætatis, *Berger. E. D. F. tit. 8. obs. 1. not. 4. p. 289.*

6. Ex quo consequitur, matrem, post nuptias filiæ minoris, ejusdem curam continuare, *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. tit. 8. §. 1. p. 276.* dummodo maritus assentiatur, ob legitimam bonorum administrationem *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 4. th. 5. not. 3. p. 172.* conferantur omnino ea, quæ *idem* affert *prox. c. l. th. 7. not. 5. p. 182.* *nec non in philoc. for. R. 18. p. 229.*

CURATOR BONORUM.

1. Hic (*a*) administrationem saltim, & curam bono-

(*a*) Consistit *curatoris bonorum officium* in eo potissimum, ut utilitatem concursus omni, qua licet, ratione promoveat, & nomina debitoris activa exigat, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 41. §. 1.*

bonorum debitoris habet, de qua rationes creditoribus deinde reddit; & hic quivis illiteratus, etiam rusticus & fœmina esse potest; ut itaque alius curator litis, & alius curator bonorum esse possit. *Barth. hodeg. for. in append. ad c. 3. §. 22. lit. c. p. 836.*

2. In concursu creditorum unus ex creditoribus curator bonorum non item litis esse potest, *l. 2. de curat. bon. dand. Schilter. ex. 46. th. 50. Berger. Resolut. Lauterb. tit. de curat. bon. dand.* nisi in concursu non adeo magni momenti, *Berger. E. D. F. tit. 42. obs. 2. not. 3. p. 1379.*

3. Creditores in bonis curatoris bonorum, qui massam concursus administrat, tacitam hypothecam non habent, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 66. n. 12.*

CURATOR HEREDITATIS.

Vid. loc. *hereditas jacens.*

CURATOR LITIS.

1. Cum curatoris litis nihil intersit, cuinam in concursu creditorum satisfiat, inde ipsi non competit actio contra eum, qui, in præjudicium concreditorum, sibi ex bonis debitoris prospicere ausus est, *Rivin. ad O. P. S. tit. 41. en. 18.*

2. Curator litis in concursu creditorum jusjurandum etiam deferre potest, nec non delatum, *(a)* aut sibi relatum, imo & legale, præstare debet, *Berger. E. D. F. tit. 18. obs. 4. not. 2. p. 531. & œcon. jur. lib. 4. tit. 25. th. 5. not. 11. p. 1103. Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 446.* quin de calumnia jurare cogitur, *Berger. E. D. F. tit. 28. obs. 9. not. 4. p. 588.*

(a) Hodie curatori litis a creditoribus, super negotiis, quæ scire non potest, juramentum amplius deferri nequit, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 41. §. 4.*

CURATOR SEXUS SIVE MULIERIS.

1. Curator ætatis, veluti feminæ minoris, ſine nova confirmatione, non poteſt ſuſcipere curam, ratione ſexus, *Berger. E. D. F. tit. 8. obſ. 1. p. 287. Rivin. ad O. P. S. tit. 8. en. 20.*

2. Curator mulieris in genere, a magiſtratu ejus ordinario, ſub quo aut bona ſua, aut domicilium reale habet, ad cauſam autem ſpecialem a magiſtratu eo, ubi aut bona poſſidet, aut domicilium habet, aut ubi contrahit, aut ubi lis peragitur, conſtituendus eſt, *Dec. Elect. Sax. nov. 59. ibique Philipp. obſ. 2. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 28. lit. c. p. 91. Rivin. c. l. en. 19. Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 477.*

3. Curatori, qui non eſt a judice competente conſtitutus, alia legitimatio injungitur, *Rivin. c. l. en. 15.*

4. Cum marito in uxorem non competat jurisdictio, ſed hæc ſequatur ipſius forum: inde curator, mulieri conſtitutus coram judicio, mariti, aliter ſe legitimare tenetur, *Rivin. c. l. n. 16.*

5. Notarius ad unicam ſaltem cauſam juramento ad acta conſtrictus, cum ipſi ſaltem intelligatur commiſſa contentioſa jurisdictio, curatorem nequidem in ſpecie ad hunc proceſſum mulieri dare poteſt, *Rivin. c. l. en. 17.*

6. Curator mulieris non in foro patris mulieris, v. c. eccleſiaſtico, ſed in foro domicilii mariti conſtituendus eſt. *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 11. th. 1. not. 5. p. 980.*

7. Feminæ a magiſtratu loci originis recte conſtituitur curator, quando maritus certum domicilium non habet, *Horn. cl. 5. ſent. 17. p. 292. a.*

8. Cura a magiſtratu competente, veluti domicilii,

cilii, semel rite constituta, mutato deinceps a femina domicilio, non extinguitur, *Berger. E. D. F. tit. 8. obs. 1. not. 5. p. 289. Rivin. ad O. P. S. tit. 8. en. 18.*

9. Etiam notarium ad eum actum, qui coram ipso extrajudicialiter agitur, curatorem mulieri vel minori constituere posse, volunt *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 179. & in supplem. nov. ad eand. obs. Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. in additam. ad tit. 8. §. 2. p. 1839.*

10. Sed contrarium placuisse Facultati Lipsiensi, & quamvis *Carpz. in proc. tit. 13. art. 5. n. 75. seq.* statuere videatur, quod notarius requisitus ad conficiendum instrumentum syndicatus, in causa universitatis, constituere possit curatores mulieribus, quæ sunt ex ea universitate, aliter tamen censuisse Senatum Appellationum, testatur ipse *Berger. c. l. p. 1842.* confer. *Barth. c. l. p. 93. Ludwig. disp. de pseudo-tutore & curatore notarii.*

11. Num curator mulieris ad certam causam in judicio secundæ instantiæ denuo est confirmandus? Hanc quæstionem movet, & in affirmativam sententiam inclinat *Berger. c. l. §. 1. p. 1836.*

12. Etiam sine mariti consensu curator uxori constitui potest, *Berger. E. D. F. tit. 8. obs. 5. p. 300. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 28. lit. c. p. 93.*

13. Tametsi regulariter mulier præsens consensum suum in constitutionem curatoris testari, & ratihabitionem eorum, quæ ipsius nomine gesturus esset, stipulata manu promittere debeat, *Barth. c. l. p. 91.* attamen necesse non esse, ut mulier, cui debet curator dari, in judicio sit præsens, sed ei absenti quoque constitui curatorem posse, cum etiam invitis mulieribus curator dari possit, tradit *Carpz. p. 2. c. 15. d.*

 28. add.

28. add. *Barth. c. l.* Quin & absentes absentibus per literas petentibus, in Aula Electorali, constitui curatores, usus docet, *Moller. lib. 4. Semestr. c. 23. in fin. Carpz. c. l. n. 7.*

14. Curator invitus dari nequit, nisi necessitas & alia quæpiam justa causa subsit, *Carpz. d. d. 28. n. 2. & 3.* Multo minus cogi possunt, qui sunt honestæ conditionis, ut suscipiant curam mulieris, cui relegatio dictitata, *Rivin. ad O. P. S. tit. 8. e n. 32.*

15. Nihil impedire, quo minus venditor mulieris, quæ rem emit, curator esse queat ad actum, quo possessionem apprehendit, tradit *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 90.*

16. Mulieri, curatorem habenti ad unam litem, alius quoque ad aliam dari potest, *Carpz. p. 2. c. 15. d. 29. n. 4.* Dato vero curatore ad omnes generaliter causas, desinit curatela prioris curatoris, *Carpz. d. def. 29.*

17. Plane, constituto posteriore curatore, prioris munus durare, nisi aliunde de ejusdem revocatione constet, tradit *Berger. E. D. F. tit. 8. obs. 3. not. 1. p. 293.* qui tamen *p. seq. not. 2.* monet, posteriorem tempore curatorem ab eodem judice prius non esse confirmandum, quam priore curatorio abolito: ast vero, hoc neglecto, propterea constitutionem posterioris, ab eoque gesta non statim irrita dicenda esse.

18. Plures unius feminæ curatores, si conjunctim sint constituti, omnes quoque conjunctim (a) feminæ causam active & passive in judicio tractare debent, omniumque consensus in negotiis contrahendis adhi-

(a) *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 8. §. 2.*

adhibendus eſt: ſecus, ſi diviſim & diverſis temporibus conſtituti ſint; ubi unum (*b*) conſenſiſſe ſufficit, *Berger. E. D. F. tit. 8. obſ. 3. ibique not. 1. p. 292. ſeq. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 21.* Indiſtincte vero omnes concurrere debere putant *Carpz. lib. 3. R. 12. Philipp. dec. 24. obſ. 1. n. 9. Martin. ad O. P. S. tit. 8. §. 1. n. 107. Stryck. de cautel. contract. ſect. 1. c. 2. §. 29.*

19. Curator, nomine mulieris, nihil valide agit, & firmiter contrahit, niſi ipſa ſit præſens & conſentiat, *Carpz. p. 2. c. 15. d. fin.* vel poſtea ratihabeat, *Carpz. dec. 92.* ideoque pacta dotalia a ſolo curatore inita uxorem non ſtringunt, *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. in addit. ad tit. 46. p. 2069. Horn. cl. 7. R. 9. p. 363. a.*

20. Aſt in judicio curator ſolus, exhibito curatorio, agit, nec repellendus eſt, quantumvis de voluntate mulieris ulterius non conſtet, *Carpz. proc. tit. 5. art. 3. n. 90. ſeq.*

21. Verum curatorem mulieris ea tantum expedire poſſe, quæ procurator generalis, tradit *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 11. th. 1. not. 9. p. 981.* adeoque ille ea, quæ ſpeciale mandatum requirunt, peragere non (*c*) poteſt, *Berger. c. l. not. 10. & E. D. F. tit. 8. obſ. 2. not. 1. p. 291. ſeq. Rivin. ad O. P. S. tit. 8. en. 23.*

22. Ex quo curator ſexus actum præjudicialem expedire nequit, etiamſi exhibeat mandatum, quod a ſola curanda ſubſcriptum: quod tamen hunc effectum habet, ut exinde de voluntate mulieris conſtet,

(*b*) Id quod convenit *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*
(*c*) Quod probatur *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 8. §. 1.*

ac proinde etiam eo passu, ubi factum ipsius principalis alias requiritur, admittatur curator: injuncta tamen legitimatione, *Rivin. d. en. 23.*

23. Hinc curatorem absque mandato curandæ speciali juramentum deferre non posse, statuit *Carpz. p. 1. c. 12. d. 38. proc. tit. 11. art. 1. n. 146. seq. & lib. 3. R. 40. n. 21. nec non dec. 229. n. 25. seq.* &, juramentum si super actione deferatur a curatore, probationem injungi, ait *Rivin. ad O. P. S. tit. 8. en. 24.*

24. Nec curator solus mulierem ad jurandum offerre potest, adeo ut, si subscribit curator oblationi ad jurandum & suum & curandæ, pro deserto habeatur jus jurandum, nisi constet de jussu speciali, qui vero præsumitur, si mulier obtulerit schedulam judici, *Rivin. ad O. P. S. tit. 18. en. 67.* Sufficit enim, jussu mulieris oblationem ad jurandum a curatore subscriptam, vel etiam in judicio exhibitam esse, *Rivin. ad O. P. S. tit. 8. en. 25.*

25. Quando curator oretenus se ad jurandum offert nomine suæ curandæ, oblatio pro valida non habetur, nisi speciale mandatum juramento suo afferat principalis, *Rivin. ad O. P. S. tit. 18. en. 68.*

26. Exceptio est in curatore specialiter ad hoc, ut ad jurandum offerre se possit, dato, *Rivin. d. tit. 18. en. 70.* Nam curatorem a judice impetrare posse potestatem peragendi specialia, opinari Collegia Lipsiensia, testatur *Berger. E. D. F. tit. 8. obs. 2. not. 2. p. 292.* Sed patres in Summo Provocationum Senatu in negantem sententiam jus dixisse, ratos, feminam sigillatim cum curatore actus, qui speciale requirunt mandatum, aut per actorem, vel procuratorem potius, ab utroque constitutum, expedire oportere; neque con-

conſenſum feminæ generalem ſufficere, ſed ſpecialem requiri, teſtatur *id. Berger. c.l.*

27. Nec curatorem ſine curanda documenta recognoſcere poſſe, tradit *Rivin. ad O. P. S. tit. 7. en. 45.* In plane vero aliam ſententiam abit *Carpz. p. 1. c. 17. d. 18. n. 4.*

28. Plane curatorem mulieris, ratione ſexus, etiam ſolum, (*d*) omnia in hujus utilitatem expedire poſſe, quæ alias ſpeciali mandato opus habent, tradit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 38.* add. *Berger. E. D. F. tit. 18. obſ. 4. not. 1. p. 530.*

29. Et ſtylo hodierno Saxonico ſolum curatorem, nomine mulieris, recte deferre jusjurandum, recte quoque ſe ad jurandum offerre; hoc effectu, ut mulier fatalia obſervaſſe intelligatur: non etiam cum aliqua neceſſitate, ut mulier iisdem factis præciſe ſtare cogatur, ſed jusjurandum ſuſtineatur, quatenus deinceps a femina non revocatur, *Berger. c. l. & p. 2. ſupplem. ad E. D. F. tit. 8. §. 2. p. 277.* add. *Wernher. c. l.*

30. Curator ab actore, quem ipſemet conſtituit, actor ſubſtitui non poteſt; idque nullo caſuum diſcrimine, actor a curatore principaliter, an acceſſorie ſit conſtitutus, *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. in addit. ad tit. 8. §. 1. p. 1838. Rivin. ad O. P. S. tit. 8. en. 26.*

31. Curator ſexus quidem comparere poteſt nomine feminæ, in negotiis propriis, non perinde in alienis, atque adeo nec nomine matris, ut tutricis liberorum, ſed opus eſt actore ab utroque conſtituto, *Berger. E. D. F. tit. 9. obſ. 1. not. 3. p. 312.* cum curanda ipſi ſine interventu alius curatoris litem demandare nequeat, *Rivin. ad O. P. S. tit. 8. en 21.*

(*d*) Quod vix convenit *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 8. §. 1.*

32. Nec sufficit, feminam, quæ tutelam liberorum suorum gerit, subscripsisse cum testibus actorium, in quo curatori suo litem mandat, *Rivin. c. l. n. 22.* dissentit *Carpz. in proc. tit. 5. art. 3. n. 96.*

33. Curator sexus administrationem bonorum mulieris suscipere non tenetur, *Carpz. p. 2. c. 15. d. 38. n. 6. Horn. cl. 4. R. 14.*

34. Curatoris bona mulieri, jure tacitæ hypothecæ, obligata non sunt, *Mœller. lib. 3. semestr. c. 3. Berlich. p. 2. concl. 18. n. 38.* etiamsi susceperit bonorum administrationem, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 66. n. 10. seq.* nisi mulier sit mente capta, *l. ult. §. 5. de cur. fur. Wernher. c. l. n. 7.*

35. Consensum semel præstitum postea maritus vel curator revocare, & mulieri invitæ potestatem contrahendi auferre non potest, *Berlich. p. 2. concl. 18. n. 35.*

36. Per consensum, quem maritus vel curator mulieri contrahenti præstat, sibi in jure proprio suo non præjudicat, nec ei renunciasse videtur, *Berlich. d. concl. n. 36.* nec mulieri, nec tertio, qui cum muliere contraxit, obligatur, ut itaque frustra curator protestetur in subscriptione: mir und den Meinigen ohne Schaden, *Carpz. p. 2. c. 15. d. 34. Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 4. th. 6. not. 7. p. 177.*

37. Maritus vel curator si requisitus mulieri consentire nolint, ad officium judicis spectat, examinare causam contradictionis, & si quidem est justa, bene se res habet: sin minus judex permittet mulieri contrahere vel litigare, nisi periculum sit in mora; tunc enim mulier non expectata judicis cognitione & decreto, libere absque consensu curatoris, consentire recu-

recuſantis, contrahere poteſt, per tradita *Berlichii d. concl. 18. n. 33. 34.*

38. Curator non prohibetur eſſe actuarius aut teſtis in teſtamento mulieris, cujus curam gerit, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 2. not. 8. p. 341.* add. *Carpz. p. 3. c. 3. d. 8. n. 6.* Quando vero mulier geradam coram notario vendit, curator ejus teſtis loco eſſe non poteſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 117.*

D.

DAMNUM.

1. Ex damno, in turba dato, competit actio in factum prætoria, ut intra annum duplum, poſt annum ſimplum præſtetur, *l. 4. pr. §. 7. & 11. vi bonor. raptor.* hodieque, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 9. th. 10. not. 4. p. 786. & uſ. act. p. 106.*

2. Damnum, occaſione incendii, ruinæ, naufragii, navis expugnatæ, datum, vindicatur, intra annum actione in quadruplum, *l. 1. & tot. tit. de incend. ruin. naufr.* hodieque *Berger. œcon. jur. c. l. th. 11. not. 6. p. 788. & uſ. act. c. l.*

3. Damnum, ſine diſcrimine, dolo, an culpa committatur, *lege Aquilia* vindicatur; ſed diſtinguendum eſt inter culpam *extra* contractum, & *in* contractu admiſſam: illa, quamvis leviſſima ſit, dat locum legi Aquiliæ, *l. 44. ad l. Aquil.* hæc autem naturam contractus, in quem incidit, ſequitur, atque adeo, qualis in contractu præſtanda eſt, talis etiam lege Aquilia coercetur, *Berger. œcon. jur. d. th. 11. not 2. & 3. p. 787. & Reſolut. Lauterb. tit. ad L. Aquil. ad verba: niſi res exactiſſimam.*

4. Damnum occiſione quadrupedis, quæ pecudum numero continetur, commiſſum, æſtimatur, quan-

quanti pecus intra annum retro computandum, plurimi valuerit, §.*9. f. ad l. Aquil.* omne reliquum vero damnum æſtimatur, quanti retro per 30. dies proximos plurimi fuit, §. *14. & 15. J. eod. l. 27. §. 5. eod. Berger. œcon jur. c. l. not.* 4. Sed hodie hanc diverſitatem non amplius attendi, & omne damnum æſtimari, juxta tempus damni illati, volunt *Struv. ex. 14. th. 25. Brunnem. ad l. 27. ad l. Aquil. n. 7. Schilter. ex. 19. th. 60.* ut tamen omne intereſſe hoc caſu ſimul æſtimetur, *Struv. c. l.*

5. Si quis inficiatus doloſe fuerit damnum datum, in duplum tenetur, §. *19. & 26. J. de act.* adhuc hodie, (*a*) *Brunnem. ad l. 11. de interr. in jur. n. 82. Berger. uſ. act. p. 90.* modo damnum probetur alia ratione, quam per præſtationem jurisjurandi, *l. 30. pr. de jurejur. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 9. th. 11. not. 5. p. 788.*

6. Si plures damnum intulerint, ſinguli in ſolidum tenentur, *l. 11. §. 2. ad l. Aquil.* ubi *Brunnem.* nec locum habet beneficium diviſionis, *Berger. c. l. th. 12. not. 3. p. 789.* diſſentit *Carpz. dec. 190. n. 18.* unius tamen ſolutio liberat reliquos, *Harprecht. ad* §. *9. J. ad l. Aquil. n. 11.* ſcil. quod ad intereſſe privatum, non autem quod ad pœnam, *Berger. c. l.*

7. Actio legis Aquiliæ datur heredi, ſed non contra heredem, niſi in quantum hic factus eſt locupletior, *l. 23.* §. *8. ad l. Aquil.* Aſt ex æquitate canonica heredes hodie obligatos eſſe, vult *Mev. p. 5. dec. 39. n. ult. Brunnem. ad d. l. 23. n. 13. Schilter. ex. 19. th. 73.* hoc tamen in foro vix obſervari, animadvertit *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 9. th. 12. not. 4. p. 790.* add. *Brunnem. ad. l. 1. de privat. delict. n. 6. Carpz. p. 4. c. 12. d. 9.*

8. Acti-

(*a*) Procul dubio in foro Saxonico Electorali, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 16.* §. *3.*

8. Actionem legis Aquiliæ etiam dari creditori, contra concreditorem, cujus dolo vel culpa patrimonium debitoris fuit imminutum, v. c. res ad concursum pertinentes viliori pretio vendendo, respondit Facultas Wittembergensis, teste *Bergero c.l. not. 5.*

9. Damnum datum, ante guarandam præstitam, & litem pure contestatam, in libello statim æstimari potest, ad hoc, ut reus juramento minorationis (b) æstimationem minuere teneatur, dummodo actor petierit: Daß Beklagter ihm den auf 50. Thlr. zugefügten Schaden, oder so viel er durch seinen Eyd daran nicht zu vermindern vermöchte, zu erstatten schuldig; alias illud probare tenetur; *Barth. hodeg. for. c. 5. §. 3. lit. a. p. 805. Swendend. ad Fibig. p. 55.* add. *Carpz. p. 1. c. 23. d. 16. & lib. 3. R. 56. Schilter. ex. 23. §. 63. seq. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 151. n. 380.*

10. Minorationis juramentum non solum in rei ipsius ablatæ, sed & damnorum æstimatione locum habet, Landr. *lib. 3. art. 47. & 51. O. P. S. tit. 31. Carpz. d. c. d. 15. & d. R. 56.*

11. Est vero in rei arbitrio, velitne delatum hoc juramentum præstare, an damnum datum juxta quantitatem ab actore expressam resarcire, vel etiam ad probandum, damnum tanti non esse, se offerre; & si in probatione defecerit, nihilominus ad hoc juramentum confugere potest, vid. *Berlich. p. 1. concl. 33. n. 4. Wernher. c. l. n. 381.*

12. Præstito autem hoc juramento reus condemnatur in eam summam, quam illo determinavit, neque moderatio ulterior judicis locum habet, Landr. *c. l. Berlich. dec. 88. n. 17.* Sed non nisi prævia

(b) Quod abrogatum est, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 31. §. 1.*

via judicis moderatione, hoc juramentum reo injungi, docent *Carpz. in proc. tit. 12. art. 4. n. 22. seq. & Philipp. ad O. P. S. tit. 31. consid. 1.* add. *Berger. E. D. F. tit. 31. obs. 1. p. 838.*

13. Juramentum minorationis locum saltem habet in vi ablativa, vel expulsiva, (*c*) non etiam in realibus injuriis personæ illatis, *Carpz. p. 1. c. 23. d. 17. Philipp. c. l. consid. 2. Berger. E. D. F. tit. 31. obs. 3. not. 1. p. 860.* Sed in his quoque ei locum esse, cum *Berlich. dec. 88. n. 32. seq.* vult *Wernher. d. obs. 151. n. 382.*

14. Juramentum autem Zenonianum (*d*) in omni vi, eaque illicita, locum habet, *Berger. c. l. not. 2. p. 861.* & a judice deferri potest, imo debet actori, *l. 9. C. unde vi, c. 7. X. de his, quæ vis metusve causa*, quantumvis non petenti: maxime vero, si petatur; nec interest, quo litis tempore petatur, ita, ut etiam, causa jam conclusa, imo in ipsamet appellationis instantia, res integra esse intelligatur. Perinde non refert, utrum designatio rerum deperditarum, aut damnorum datorum initio statim cum libello, an postea exhibeatur, *Berger. d. obs. 3. not. 5. p. 863.*

15. Igitur sublevatur actor onere probandi, non quidem quod ad vim ipsam, hæc enim, si a reo negetur, ante omnia demonstranda est, competente & reo contrademonstratione: sed quod ad damna inde data, & res ablatas, earumque æstimationem, horum enim manifestatio ejus juramento committitur, *d. l. 9. & d. c. 7. Berg. d. obs. 3. ibique not. 1. & 3. p. 855. seq.*

16. Ut

(*c*) Cessat quidem hodie in foro Saxonico Electorali juramentum minorationis: ast juramentum super damno per vim, sive ablativam, sive expulsivam, causato deferri potest, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 31. §. 1.*

(*d*) Quod adhuc hodie in foro Saxonico obtinet, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.* §. 2.

16. Ut vero huic juramento locus detur, præ-requiritur 1) ut alia eaque ordinaria probandi damni ratio non ſuperſit, 2) ut anteceſſerit judicis moderatio, *d. l. 9. C. unde vi. Berger. d. obſ. 3. p. 857. in fin. & not. 1. p. 858. & not. 4. p. 862.* affectioni autem locus non relinquitur, *Berger. d. not. 4. p. 862.* Alioqui juris analogia non refragatur, quo minus contra eum, qui non ſolum vim intulit, ſed & ipſemet ſpoliavit, etiam affectionis jurata æſtimatio admittatur, ut animadvertit *Stryck. uſ. mod. ff. tit. de in lit. jur. §. 12.* Ubi etiam monet, hoc jusjurandum magis de credulitate, quam veritate eſſe.

17. Quod ſi actor jurare nolit, non poteſt non reus ab inſtituta abſolvi actione: at reus, ut maxime velit, & contra actorem, ex. gr. prætextu inimicitiæ proteſtetur, ipſemet ad jurandum non eſt admittentus, niſi conſentiat actor, *Berger. d. obſ. 4. p. 862. in fin.*

18. Damnorum reſtitutione decreta, nomine hoc generali damnorum etiam expenſæ continentur, *Mev. p. 3. dec. 128. Berger. dec. 420.*

19. Si vero victus in expenſas victori reſtituendas fuerit condemnatus, ad damna & intereſſe non tenetur, *Gail. lib. 1. obſ. 151. n. 14.* Expenſarum enim appellatione damna intereſſe & deteriorationes non veniunt, *A. Fab. in C. lib. 7. tit. 18. d. 3. n. 10.*

20. Reſtitutio damnorum peti poteſt, quamvis ſententia, in poſſeſſorio ſummariiſſimo lata, nullam eorum mentionem fecerit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 112.*

21. Damnis per ſententiam dictitatis atque ab actore poſtea liquitatis, uſuras eorum præſtandas eſſe a die publicatæ ſententiæ moderatricis, tradit *Berger. E. D. F. tit. 34. obſ. 8. not. 2. p. 915. ſeq.*

22. Si

22. Si bona ejus, qui damnum dedit, minus sufficiant, ea tum inter judicem, ratione expensarum & alimentationis, ac læsum pro rata sunt dividenda, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 9. th. 12. not. 7. p. 790.*

DATIO IN SOLUTUM.

1. Facta bonorum datione in solutum, æstimatio eorundem a judice est facienda, *Carpz. asyl. debit. c. 4. poss. 70. n. 241. 242.*

2. Re, in solutum data, evicta, pristina actio salva non est, sed creditor tantum actione de evictione experiri poterit, *l. 74. de pignor. act.* & sic contra fidejussores & pignora prioris obligationis non superest regressus, nisi creditor pristinam actionem & jura sibi reservaverit, *Stryck. de caut. contr. sect. 4. c. 1. §. 6. & disp. de benefic. dat. in solut. c. 5. n. 12.*

3. Etiam feudi utilitas in solutum dari potest a vasallo, *Kohl. de Servit. feudal. p. 1. n. 70. & 77. Mev. disc. levam. inop. debit. c. 4. Sect. 11. n. 5.* quæ datio in solutum expirat, si Vasallus decesserit, *Gail. lib. 2. obs. 117. n. 2.* Plane, si vasallus descendentes reliquerit, adhuc subsistit illa in solutum datio, *Stryck. de caut. contr. Sect. 2. c. 4. §. 14.*

DEBITOR. DEBITUM.

1. Debitum liquidum vel illiquidum non censetur ex contradictione adversarii, sed cognitione judicis summaria, *Brunnem. ad l. ult. C. de compensat. n. 9. Mev. p. 2. dec. 16. Struv. ex. 21. th. 20.*

2. Debitoribus non aliter indulgentur beneficia, nisi cum securitate creditorum, quæ ubi præstari nequit, magis creditori consulendum est rigore juris, quam ut sub benignitate judicis periclitetur, *Nov. 4. c. 3. Mev. p. 7. dec. 45. n. 4.*

3. In-

3. Intuitu debiti in diem contracti, quamdiu is nondum venit, cautio a debitore exigi non potest, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 128.* nisi facultatibus labatur, vel de fuga sit suspectus, *l. 14. de pignor. l. 4. de judic.* ibique *Brunnem.* *Mœller. lib. 2 Semestr. 23. n. 2.*

4 Imo hoc in casu, etiam pendente conditione, & antequam dies venerit, creditor ex instrumento executionem petere potest, in eum finem, quo jus reale in bonis debitoris consequatur, teste *Carpzovio p. 1. c. 17. d. 32. n. 7.*

5. Et, si constituto tempore usuræ non solvantur, ante tempus conventum sortem repeti posse, volunt per *l. 37. de pact.* confer. *Brunnem. ad l. 1. C. de condict. ex leg. n. 5.*

6. Debitor non est obstrictus, ut creditorem cum sacco adeat, atque ad eum, rem, quam debet, perferat, *l. 105. de solut.* dummodo interpellatus petenti moram non faciat, vid. *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 183. n. 36.*

7. Debitor, si in exsolvendis collectis & contributionibus moram nectat, bona ejus sub hasta vendi, indeque fisco satisfieri potest, licet nulla sententia, vel speciale principis rescriptum præcesserit, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 59. n. 1. 2.*

8. Num debitor, qui instrumentum guarentigionatum creditori dedit, si contra hoc exceptionem habeat, quæ incontinenti probari non potest, adversarium instituto judicio ordinario, prævenire potest? Id quod affirmat *Schilter. ex. 13. th. 19.* negat vero *Carpz. dec. 52. Berger. dec. 284.* & quamvis his se adjungat *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 146.* attamen ille *p. 4. obs. 1. n. 105. seq.* Schiltero adstipulatur, ita tamen, ut processu executivo cursum suum relinquat.

9. Contra debitores ante abitum dolose contrahentes, emtasque merces celantes, nec non eorum auxiliatores inquisitorie procedendum, *Rivin. ad O. P. S. tit. 41. en. 26.*

10. Debitor, qui, dissimulato pignoris jure rem vendit, furti tenetur respectu creditoris, *l. 66. de furt.* stellio autem fit respectu emtoris, *l. 3. §. 1. stellion. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 5. th. 11. not. 1. p. 533.*

11. Debitor, nomine cambiali soluto, ad petitionem creditoris, arresto personali detineri non potest tantisper, donec etiam alterum nomen, idque chirographarium solvatur, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 5. th. 13. not. 4. p. 539.*

12. Multo minus audiendus est alius creditor, isque non cambialis, qui petit, ut debitor cambialis eodem arresto personali tamdiu, usque dum sibi etiam satisfecisset, detineatur, *Berger. c. l. p. 540.* Neque ejusmodi creditor, qui idem illud impetravit a magistratu, immunis est ab emenda, *Berger. c. l.*

DECLARATIO HONORIS.

1. Declaratio honoris, Ehren-Erklärung, regulariter non minus, ac deprecatio & palidonia, ab illo ipso, qui injuriam intulit, in persona, ut loquuntur, facienda est, *Mencken. disp. de proc. quo causæ injur. ex mand. reg. de an. 1712. perag. §. 34. 35.* Neque hic nobiles potiori jure, quam plebeji, gaudent, *Berlich. p. 1. concl. 62. n. 33. seq. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 109.*

2. Si injuriatus ipse in persona haud compareat, non apparet, cur non etiam ex parte injuriantis procurator admitti possit. Unde eo in casu, quo injuriatus, pendente lite, mortuus est, heredes ejus frustra postulant, ut injurians in persona declarationem hono-

honoris faciat, sed eadem æque commode per procuratorem speciali mandato instructum fieri potest, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 30. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 9. th. 16. not. 7. p. 799.*

DECRETUM.

1. Decretum, in domo judicis datum, vires rei judicatæ non habere, tradit *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 329. n. 10.*

DEFENSIO. DEFENSOR.

1. Audiendæ sunt personæ conjunctæ, rei defensionem deducere volentes, *Carpz. p. 4. c. 8. d. 8.* Imo & advocatus proprio motu defensionem miseri urgere potest, *Thoennicker. advoc. prud. in for. crimin. c. 4. n. 19.*

2. Defensio a judice non impediri, sed potius ex officio adjuvari debet, vid. *Carpz. p. 1. c. 19. d. 27. n. 5. & p. 4. c. 8. d. 4. Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 164. n. 1.*

3. Defensio nequidem ei, qui crimen confitetur, est deneganda, *Thœnnicker. advoc. prud. in for. crim. c. 4. n. 11. seq. Berger. jurispr. crim. p. 197.* neque a summo principe ex plenitudine potestatis tolli potest; & eidem locus datur etiam in delicto notorio, imo quamvis per calumniam peti a reo videatur, *Brunnem. proc. inquis. c. 8. membr. 3. n. 7. Berger. œcon. jur. lib. 4 tit. 33. th. 3. not. 20. p. 1201.*

4. Si judex defensionem inquisiti variis excusationibus deneget, officium advocati est, ut superiorem adeat judicem, illique favorem defensionis, & quæ alias pro innocentia aut exculpatione inquisiti habet, exponat; quo facto facile concessionem defendendi impetrabit, *Thœnniker. d. c. 4. n. 18.*

5. Regulariter defensio tum demum reo per-

mittitur, quando ad articulos inquisitionales respondit, *Carpz. pract. crim. qu. 115. n. 27. Mev. p. 2. dec. 321. n. 8. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 57. n. 1. 2.* admittenda tamen est, antequam sententia feratur. *Berger. p. 2. supplem. ad jurispr. crim. obs. 190. p. 488.* add. *Barth. hodeg. for. c. 6. §. 16. p. 929.*

6. Utrum reo pro avertenda inquisitione defensio permitti debeat, a judice ex indiciorum gravitate æstimari debet, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 144.* & locus ei est, tam ob qualitatem delicti, quod non sit dignum inquisitione, quam ob defectum indiciorum sufficientium, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 33. th. 3. not. 19. p. 1201.*

7. Judex, in defensione pro avertenda inquisitione indulgenda, tum imprimis haud difficilis esse debet, quando ex probabilibus circumstantiis videt ac intelligit, testes non omni exceptione majores esse, reusque contendit, sibi in promptu esse, quo inhabilitatem eorum clarius demonstret, fidemque suspectam reddat, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 57. n. 3. Berger. jurispr. crim. p. 341. seq.* add. *Barth. hodeg. for. c. 6. §. 10. p. 893.*

8. Defensionem pro avertenda inquisitione judex, sine dicasterii consultatione & responsione, vix concedet, *Barth. d. c. 6. §. 9. p. 889.*

9. Etiam edictaliter citatus defensione pro avertenda audiendus est, *Barth. c. l. §. 10. lit. a. p. 893.* quæ nec deneganda ei, qui adversus sententiam, qua pro confesso & convicto declaratus, in integrum restituitur, deficientibus aliis indiciis, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 471.*

10. Defensio pro avertenda inquisitione adhuc justis de causis reo permitti potest, quamvis effluxerit

tem-

tempus, sub jactura præstitutum, *Berger. p. 1. supplem. ad jurispr. crim. obs. 50. p. 501.*

11. Denegata licet a judice pro avertenda defensione, summariam nihilominus ex conjecturis desumtam deductionem juratis testium attestatis confirmatam reus offerre potest; & judex, si videat, eum acu rem tetigisse, in conscientia obstrictus est, super deductione illa e dicasterio accersere sententiam, *Barth. hodeg. for. c. 6. §. 9. lit. a. p. 890.*

12. Impetranti defensionem pro avertenda inquisitione acta, ad extrahendum & perlustrandum communicari, toties quoties velit, debent, quo indicia contra eum militantia exinde cognoscere & refutare possit, *Granz. de defens. inquis. c. 5. membr. 1. sect. 3. n. 55. seq. p. 339. Barth. d. §. 9. ibique lit. b. p. 890. & 891.* dissentit *Ludovic.* in der Einleit. zum Peinl. *Proc. c. 4. §. 5. seq.* confer. *Berger. jurispr. crim. p. 341. seq.*

13. Aliud est in recusata pro avertenda defensione, reo scil. ad specialem inquisitionem gravato, cui, ante responsionem ad articulos inquisitionales, actorum communicatio deneganda, *Barth. d. lit. b. p. 892.* add. *Berger. c. l.*

14. Quanquam in processu inquisitionis judex, reo copiam describendi acta facere, non cogatur: attamen ille defensori copiam depositionum testium ad articulos defensionales non jure denegat, *Berger. p. 2. supplem. ad jurispr. crim. obs. 186. p. 483.*

15. Iniquum postulatum est, ut inquisitus testes nominet, & copiam documentorum judici prius edat, quam defensio ipsi concessa, & ab eodem suscepta fuerit, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 413.*

16. Defensori, qui pro tortura a reo avertenda labo-

laborat, interrogatoria, ad quæ is examinandus eſt, regulariter communicari non debent, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 123.*

17. Terminus, defenſioni præfixus, etiam quinta & ſexta vice prorogari poteſt, *Carpz. p. 4. c. 8. d. 9.*

18. Reus ad ſecundam & ulteriorem defenſionem eſt admittendus, *Berger. p. 2. ſupplem. ad Jurispr. crim. obſ. 190. p. 488.* add. *Carpz. pract. crim. qu. 115. n. 35. & d. def. 9. Brunnem. proc. crim. c. 8. membr. 3. n. 17.*

19. Si judex, peracta ab inquiſito defenſione, nova gravamina, novasque teſtium depoſitiones ad acta adjiciat, hæc quoque, antequam ſententia feratur, cum illo debent communicari, *Berger. c. l. obſ. 186. p. 482.*

20. Ad defenſionem inquiſiti teſtis alias inhabilis admittendus eſt, *Maſcard. de probat. vol. 2. concl. 904. n. 1. Carpz. p. 4. c. 8. d. 9. n. 3.*

21. Unicus teſtis ad probandam innocentiam ſufficit, *Carpz. lib. 2. R. 87. n. 28.* etiamſi ſit conſanguineus, & alias ſuſpectus, *Carpz. c. l. n. 9.* Etiam præſumtionibus rei innocentia probatur, *Carpz. dec. 41. n. 17.*

22 In materia defenſionis duobus teſtibus, ſuper negativam deponentibus plus creditur, quam mille affirmantibus, *Carpz. d. def. 9. n. 4.*

23. Defenſionis ſumtus & alimenta debet maritus uxori reæ præſtare, *Berger. p. 1. ſupplem. ad jurispr. crim. obſ. 11. p. 428. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 179. & in ſupplem. nov. ad eand. obſ.* alias vero reo pauperi ex publico ſunt ſuppeditandi, *Carpz. pract. crim. qu. 115. n. 20.*

DEFENSIO CONSCIENTIÆ.

Vid. loc. *probatio pro exoneranda conscientia.*

DELATIO JURAMENTI.

1. Jure communi litigantibus, sibi invicem, quando libuerit, juramentum deferre, permissum est, *l. 12. pr. C. de reb. credit. Donell. lib. 24. c. 18. lit. c. ibique Hilliger. Ludovic.* Einleit. zum *Civil-Proc. c. 19.* §. 2. licet probare jam cœperint. *Zoes. ad ff. tit. de jurejur. Stryck. introd. ad prax. for. c. 20. §. 20.* imo qui in probatione defecit, *Griebner. proc. judic. lib. 1. c. 4. sect. 1. §. 4.* & adhuc in appellationis instantia, *Hilliger. c. l. Mev. p. 4. dec. 5.*

2. Ast in foro Saxonico post præstitam guarandam, (*a*) vel litem pure contestatam actor reo juramentum amplius deferre nequit, licet de eo antea protestatus fuerit, *O. P. S. tit. 18. pr. Carpz. p. 1. c. 11. d. 14. & in proc. 11. art. 1. n. 97. Hilliger. ad Donell. c. l.* Quod tamen stricte accipi, neque ad casum ubi in concursu creditorum de probatione debiti agitur, extendi solet: ibi enim post responsionem curatoris litis delatio jurisjurandi admitti potest, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 469.*

3. Admittitur tamen adhuc juramenti delatio, si guaranda non rite præstita, *Rivin. ad O.P.S. tit. 12. en. 8. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 57.* vel litis contestatio non sit pura, sed conditionalis & eventualis, atque guaranda nondum præstita, *O. P. S. c. tit. 18. ibi-*

(*a*) Hodie statim in ipso libello ab actore juramentum reo est deferendum: hoc si neglexerit, non statim quidem delationem jurisjurandi amittit, sed ad eam adhuc admittitur, dummodo aliam citationem expetat, reoque impensas refundat, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 18. §. 1.*

que Rivin. en. 31. Carpz. p. 1. c. 12. d. 1. n. 3. vel litis conteſtatio per ſententiam pro inſufficienti judicata ſit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 145.*

4. Nec minus juramentum ab actore deferri poteſt in quæſtionibus poſt guarandam præſtitam vel litem conteſtatam incidentibus & emergentibus, *Moller. ad p. 1. c. 11. n. 9. Carpz. d. def. 1.* item ſuper replica, & articulis eo pertinentibus, ſive eliſivis, modo illa non ſit pars libelli *Berger. E. D. F. tit. 18. obſ. 1. not. 3. p. 504. & œcon. jur. lib. 4. tit. 25. th. 5. not. 22. p. 1108. Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 351.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 20. en. 117.* ubi teſtatur aliter ſtatuere Scabinos Lipſienſes.

5. Neque neceſſe eſt, ut factæ litis conteſtationi replica ſtatim ſubjiciatur, aut ſuper eadem deferatur jusjurandum, aut poteſtas jurisjurandi ab actore reſervetur; adeo, ut integrum fuerit actori, replicam demum in articulis probatoriis proponere, ſuper eaque reo deferre jusjurandum, ita quidem, ut actor, quamvis maxime delationem jurisjurandi in ipſis articulis non induxerit, cum ea tamen, adhuc in ipſo productionis (*b*) termino ſit audiendus, *Berger. E. D. F. c. l.*

6. Imo actorem ſuper libello actionis deferre reo jusjurandum poſſe, etiam poſt litem conteſtatam, usque dum lata ſuper litis conteſtatione ſententia ierit in rem judicatam, modo, dimiſſo priore libello, novum edat, & reum expenſarum nomine indemnem præſtet: non vero deinceps, niſi actionem veterem plane

(*b*) Plane juramenti delatio ſuper replica ſtatim articulis probatorialibus annectenda, ſimulque judex, tempore oblatæ probationis, ut reum ad reſponſionem, zur Einlaſſung darauff, ſub pœna 5. th. implorandus eſt, ſecundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 18. §. 2.*

plane dimittat, & novam a priori, ſive cauſa petendi, ſive re ipſa diverſam inſtituat, tradit *Berger. E. D. F. tit. 18. obſ. 1. not. 4. p. 505.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 5. en. 47.*

7. Si in una poſitione & guaranda prius præſtetur, & jusjurandum deferatur, ordo ſcripturæ non nocet, *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 67. lit. a. p. 312.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 12. en. 7.* diſſentit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 215.*

8. Reus ſuper exceptionibus oppoſitis jusjurandum actori deferre valet, donec vel injuncta (c) vel oblata fuerit earum probatio, *O. P. S. tit. 18. §.* **Da aber der Beklagte.** *Zanger. de except. p. 2. c. 21. n. 74. Carpz. p. 1. c. 12. d. 32. 33.*

9. Sed hoc de probatione exceptionum litiscontestationi affirmativæ annexarum capiendum eſt, *Berger. E. D. F. tit. 18. obſ. 1. p. 506. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 35. lit. e. p. 118.* add. *Ludovic.* **Einleitung zum** *Civil-Proc. c. 19. §. 4.* non vero de reprobatione, proprie ſic dicta, quæ poſt litem negative conteſtatam ſuſcipitur, *Barth. c. l.* add. *Stryck. introd. ad prax. for. c. 20. §. 4.* diſſentire videtur *Zanger. de except. p. 2. c. 21. n. 74. ſeq. Carpz. proc. tit. 11. art. 1. n. 118. ſeq.*

(c) Hodie reus, peremtoriarum exceptionum intuitu, jurisjurandi delatione aut in articulis probatorialibus, ſi videlicet affirmative, aut in reprobatorialibus, ſi negative litem conteſtatus fuerit, uti poteſt, eaque obſervare tenetur, quæ actori obſervanda ſunt, ſuper replica juramentum deferenti, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 18. §. 2.* Nec refert, ſive delatio jurisjurandi in ſententia antecedente interlocutoria reſervata ſit, ſive non, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 21. §. 2.*

10. Et hoc caſu reo indifferenter deferendi jurisjurandi facultas competit, ſive 1) is omnino, ſive ſolum pro parte, negative reſponderit; amplius 2) ſive eandem facultatem ante ſententiam ſibi ſervaverit, ſive minus; porro 3) prædicta facultas ipſi per ſententiam permiſſa fuerit, ſive minus; *(d)* imo 4) tum quoque, cum ad reprobationem ſeſe obtulerit, eamque ſibi ſervaverit, aut cum in ſententia interlocutoria ſolius reprobationis mentio facta fuerit; adeo ut res intelligatur 5) integra, tametſi ne in articulis quidem reprobatoriis *(e)* jurisjurandi delationem induxerit, cum ea etiam deinceps in termino reproductionis fieri nusquam prohibeatur: quamvis actor eo caſu reſponſionem ad articulos, ſuper quibus jusjurandum delatum eſt, tantiſper declinare, eamque in alterum terminum differre queat, *Berger. E. D. F. tit. 18. obſ. 1. not. 1. p. 506.* add. *Barth. c. l. & lit. f. p. 119. &* §. *42. lit. c. p. 190. Rivin. ad O. P. S. tit. 21. en. 33. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 171. & p. 6. obſ. 263.*

11. Aſt hoc ultimum ita eſt limitandum: modo delatio jurisjurandi per ſententiam ad terminum, veluti Saxonicum, non ſit reſtricta, hac ſolita formula: **Darwieder Beklagten ſein bedingter Gegen-Beweiß (Gegen-Beſcheinigung) Eydes-**Delation **und andere Rechtliche Nothdurfft in ebenmäßiger Friſt billig vorbehalten wird, &c. &c.** tum enim, eo elapſo termino, delationi jurisjurandi non magis, quam ipſi reprobationi

(d) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 21. §. 2.* ubi etiam, quod reo ſalva ſit juramenti delatio, etiamſi ipſi probatio exceptionum peremtoriarum ſit injuncta.

(e) Imo hodie in articulis reprobatoriis eſt inducenda juramenti delatio, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 18. §. 2.*

tioni aut contrademonſtrationi locus eſſe poteſt, *Berger. c. l. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 35. lit. f. p. 119.*

12. Hinc pro cautela commendat reis *Berger. c. l. p. 507.* ne ſibi conceptis verbis delationem jurisjurandi ſervent, adeoque judici anſam occaſionemque præbeant, illam jurisjurandi delationem in ſententia ſpeciatim dicto modo reo reſervandi, add. *Barth. c. l.*

13. Probatio, vel demonſtratio per ſententiam injuncta, excludit (*f*) jurisjurandi delationem, *Svendend. ad Fibig. p. 549. Berger. Reſolut. Lauterb. tit. de probat. ad verb. probatio. & E. D. F. tit. 18. obſ. 2. not. 5. p. 509. & in ſupplem. ad d. tit. 18. animadv. 5. p. 1791. nec non p. 1. ſupplem. tit. 18. §. 3. p. 162. & §. 5. p. 164.* diſſentiunt *Mev. p. 4. dec. 6. n. 7. Brunnem. ad l. 11. C. de reb. credit. n. 20. Horn. cl. 12. R. 56. p. 869. a.*

14. Et hanc ſententiam, ſicuti expreſſa legis diſpoſitione deſtituatur, ſolaque fori conſuetudine invaluerit, ita non extendi, ſed ad caſum, ubi probatio per ſententiam dictata eſt, reſtringi debere, atque adeo aliud dicendum eſſe, ſi reprobatio reo, ut fieri ſolet, reſervata ſit, tradit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 263.* add. *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 42. lit. c. p. 190. Rivin. ad O. P. S. tit. 21. e n. 33.*

15. Hinc quoque, ſi reſervata ſit forte probatio, vel etiam ſub conditione: würde beybringen, erweiſen, ꝛc. ꝛc. concepta ſit ſententia, rem judicatam haud quaquam impedimento eſſe, quo minus jusjurandum deferri poſſit, tradit id. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 471. & in ſupplem. nov. ad eand. obſ.*

16.

(*f*) Hodie forte non, ſecundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 18. §. 2. & tit. 21. §. 2.*

16. Juramentum deferri poteſt ſocero a genero, *Carpz. lib. 3. R. 42.* domino jurisdictionali a ſubdito, *Berger. lib. 2. R. 45.* abſenti, ita tamen, ut reditus ejusdem ſit expectandus, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 25. th. 5. not. 6. p. 1102.* ab infami, *Berger. E. D. F. tit. 18. obſ. 3. not. 8. p. 523. Rivin. ad O. P. S. tit. 18. en. 25.* diſſentit *Carpz. in proc. tit. 11. art. 1. n. 86.* nixus autoritate *A. Fabr. in Cod. lib. 4. tit. 1. def. 9. n. 5.* putantis, ad delationem jurisjurandi haud alios admitti quam quibus ipſis jusjurandum referri poſſit; & a patre imprægnatæ, cui, non filiæ, juramentum calumniæ injungitur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 7. en. 6.*

17. Tutor pro pupillo juramentum deferre poteſt, *l. 17. §. 2. l. 35. de jurejur. Carpz. p. 1. c. 14. d. 12.* Pupillus vero, & qui rerum adminiſtrandarum poteſtatem non habet, juramentum haud valide defert, *l. 17. §. 1. & ſeq. de jurejur. Zanger. de except. p. 3. c. 16. n. 42. ſeq.*

18. Si cum univerſitate lis ſit, certis perſonis jusjurandum adverſarius deferre nequit, quamvis ipſi competat jus denominandi, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 25. th. 5. not. 23. p. 1108.*

19. Locum habet juramenti delatio regulariter quibuscunque in cauſis & actionibus, *Carpz. proc. tit. 11. art. 1. n. 18.* etiam famoſis, *Carpz. c. l. n. 35. Stryck. uſ. mod. tit. de jurejur. §. 29. Berger. p. 1. ſupplem. ad E. D. F. tit. 18. §. 9. p. 184.* modo deferens perſonæ, loci, temporis, ſimilesve explicandæ rei objectæ neceſſarias circumſtantias ſubtexat, quo adverſarius conſcientiam probationibus defendere poſſit, *Berger. Reſolut. Lauterb. tit. de jurejur. ad verba: cauſis famoſis.* Quamvis in famoſis cauſis, ubi dolus arguitur, juramenti

menti delationem, cum *Berlich. p. 1. concl. 21. n. 57.* non admiserit ipse *Carpz. p. 1. c. 12. d. 31.*

20. Super delicto, si agatur ad interesse privatum, juramentum deferri potest, modo exprimantur in facto circumstantiæ necessariæ, *Rivin. ad O. P. S. tit. 18. en. 11. Wernher. sel. obs. for. p.* 1. *obs. 192. n. 3.* 4. Licet enim in causis criminalibus ac pœnalibus juramentum ab accusatore deferri haud possit reo, *arg. l. ult. C. de probat. Carpz. proc. tit. 11. art. 1. n. 53. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 151. n. 526. seq.* attamen, si in iis non ad pœnam infligendam, sed saltem civiliter agatur, delationi juramenti locus est, *l. 3. §. 1. l. 9. §. 2. l. 34. de jurejur. l. 6. §. 4. de his, qui not. infam. l. 52. §. 17. de furt. Carpz. c. l. n. 54. Stryck. us. mod. tit. de jurejur. §. 29.*

21. Hinc in actione injuriarum, civiliter intentata, reo deferri potest juramentum, *l. 5. §. 8. de injur. Dec. Elect. Sax. nov. 17. Stryck. c. l. Rivin. ad O. P. S. tit. 18. en. 13.* sive agatur ad æstimationem, *Carpz. c. l. n. 41.* sive ad palidoniam, *Berger. Resolut. Lauterb. tit. de jurejur. ad verbum: injuriarum.* dissentit *Carpz. c. l. n. 47.*

22. Nec minus in causa depositi juramentum deferri potest reo depositario ad rei depositæ restitutionem convento, licet in libello contra bonam fidem & dolose, quid fecisse dicatur, *Carpz. proc. tit. 11. art. 1. n. 6. Berger. dec. 385.* quamvis contrarium statuerit ipse *Carpz. p. 1. c. 12. d. 31.*

23. Quæ ab aliquo se cognitam & ex eo prægnantem dicit, desuper jusjurandum deferre potest, *Rivin. ad O. P. S. tit. 18. en. 12.* licet reus a judice inquirente absolutus, *Rivin. c. l.*

24. Equidem, in illis casibus, ubi dolus arguitur, cessare

cessare juramenti delationem, putant *Berlich. p. 1. concl. 21. n. 87. & Carpz. p. 1. c. 6. d. 10.* Ast etiam super dolo, quandocunque civiliter agitur, jusjurandum deferri posse, tradunt *Rivin. c. l. en. 16. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 192. n. 4.* add. *Brunnem. ad l. 28. de jurejur. & proc. civ. c. 23. n. 9.* Quod ipse, a priori sententia sua recedens, agnovit *Carpz. in proc. tit. 11. art. 1. n. 35. 41. 60. & dec. 231.*

25. Jusjurandum super exceptione spolii deferri posse, simpliciter negant, *Berlich. p. 1. concl. 21. n. 87. Carpz. p. 1. c. 6. d. 10. Svendend. ad Fibig. p. 367. Zipffel.* Von Wechsel-Brieffen, *p. m. 441.* confer. *Rivin. ad O. P. S. tit. 11. en. 42.* affirmant (g) *Brunnem. ad l. 9. §. 2. de jurejur. n. 14. Berger. in elect. proc. poss. §. 31. & in philoc. for. R. 65. n. 4. p. 439. Wern. sel. obs. for. p. 4. obs. 25. & p. 9. obs. 35.* modo spolium inprimis ratione temporis definiatur, cum, ut inde, utrum res adhuc sit integra, nec ne, opponendi exceptionem spolii, colligatur, tum, ut actor possit conscientiam defendere probationibus; ut itaque exceptionis spolii, si indefinite objiciatur, nulla sit habenda ratio, *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. in additam. ad tit. 18. §. 2. p. 1889.*

26. In causa testamenti, per vim metumque atque dolosis persuasionibus extorti, jusjurandum recte defertur, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 192. & in supplem. nov. ad eand. obs. Berger. E. D. F. tit. 18. obs. 3. not. 7. p. 521. Rivin. ad O. P. S. tit. 18. en. 10.* dissentiunt *Carpz. p. 3. c. 5. d. 14. Moller. lib. 3. semestr. c. 42. Martin. ad O. P. S. tit. 18. n. 71.*

27. Jurisjurandi delatio quidem pro matrimonio, non vero contra matrimonium locum habet, *Carpz.*

(g) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 11. §. 3.*

Carpz. p. 1. c. 12. d. 30. & lib. 3. R. 57. nec non proc. tit. 11. art. 1. n. 67. seq. hoc eſt, negans quidem jusjurandum deferre poteſt affirmanti, non contra affirmans neganti; nec intereſt 1) delatio jurisjurandi fiat ſuper ipſo matrimonio, an de ejus adminiculo, eoque intrinſeco, v. c. litteris, oſculo, arrha & ſimilibus; amplius 2) fiat alterutri contrahentium, an ipſis parentibus, intervenientibus; denique 3) fiat ſuper ſolo matrimonio, an ſuper matrimonio & concubitu ſimul, nam tum valet quidem ſuper concubitu, veluti circumſtantia aliqua extrinſecus ſpectata, minus autem ſuper concurrente matrimonio, *Berger. Reſolut. Lauterb. tit. de jurejur. ad verba: matrimonialibus affirmative, &c.*

28. Sed ultimam ampliationem in dubium vocat ipſe *Berger. c. l.* & in foro communi ſtupratam ſuper promiſſione matrimonii æque ac ſuper concubitu juramentum deferre poſſe, tradit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 216.* Imo, indiſtincte in cauſis matrimonialibus juramentum deferri poſſe, opinantur *Brunnem. ad l. 9. de jurejur. n. 25. & 26. Stryck. de diſſens. ſponſalit. ſect. 3. §. 33. Ludovic.* Einleit. zum *Conſiſtor. Proc. c. 15. §. 4. 5.*

29. Uxor ſuper ſævitiis juramentum marito deferre poteſt, *Rivin. ad O. P. S. tit. 18. en. 2.*

30. Etiam ſuper filiatione jusjurandum deferri poteſt, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 25. th. 5. ibique not. 5. p. 1100. & 1102. nec non. p. 1. ſupplem. ad E. D. F. tit. 18. §. 6. p. 165.* confer. *anonim. trutin. quæſt. jurid. penſ. 2. qu. 5. c. 18.*

31. Etiam in eo caſu locum habet jurisjurandi delatio, quando actor certam quantitatem, quam petit, dividit, & in certos numeros diſtribuit, v. g.

Von

Von 19. biß 20. Von 20. biß 21. Von 21. biß 22. und so ferner biß 49. laut beygehenden Auszugs Sub A. schuldig worden rc. *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 43. & supplem. nov. ad eand. obs. n. 3.*

32. Delatio jurisjurandi in facto deferentis proprio locum habet, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 25. th. 5. not. 3. p. 1101.* Super exceptionibus tamen peremtoriis, iis scil. quæ litis contestationi negative, super facto proprio adjiciuntur, jusjurandum deferre non licet, *Berger. E. D. F. tit. 18. obs. 2. not. 2. p. 507.*

33. Differentia (*h*) est circa delationem juramenti; an scil. quis intentionem suam solum conscientiæ adversarii committat, wenn er ihm die Klage ins Gewissen schiebet; an vero scientiæ quoque, sive notitiæ ejus wenn er ihm die Klage nicht allein ins Gewissen sondern auch in seine Wissenschafft und Wohlbewust stellet; priori enim casu de veritate juratur, quod certo sciat jurans, rem ita se habere, nec tum toleranda est ignorantia vel error; at casu posteriore juratur duntaxat de credulitate & notitia, quod nempe jurans credat, & probabiliter sciat, hoc vel illud verum esse, aut quod etiam notitiam ejus non habeat, *Schneidew. in §. item si quis postulante. 11. n. 88. seq. J. de act. Coler. p. 1. dec. 116. n. 5. seq. Carpz. p. 1. c. 12. d. 40. n. 1. seq.*

34. Ex

(*h*) Subtilitas, quæ *hic & in th. seq.* traditur, *in Ord. P. S. Rec. tit. 18. §. 3.* abrogatur, dum ibi disponitur: Im übrigen ist bey der Eydes-Delation, zu Verhütung unnöthigen Disputats nicht so wohl darauf, ob die Sache bloß ins Gewissen, oder auch zugleich auf Wissenschafft und Wohlbewust gestellet sey, sondern vielmehr auf die Facta selbst, ob sie nemlich propria, aliena, oder communia, zu sehen, und hiernach das Erkänntniß einzurichten, es sey die Formul gebraucht, wie sie wolle.

34. Ex quo ſequitur, ſuper facto adverſarii proprio, ſolam ejus conſcientiam tangi poſſe; quo caſu de ipſa rei veritate, quam bene perſpectam habet, jurare tenetur, *Carpz. d. def. n. 4.* Sed factum alienum adverſarii ſcientiæ ſive notitiæ committi debet, ut nempe juret ſaltem de probabili notitia & credulitate, vel etiam de ipſa ignorantia, quod de facto illo nullam habeat notitiam, **es wird ihm die Klage in sein Christlich Gewissen Wissenschafft und Wohlbewust gestellet.** Cumulari ſiquidem hæc ſolent in delatione juramenti ſuper facto alieno, ut ſi jurans illud certo non ſciat, ſaltem quid de eo audiverit & credat juret, *Coler. p. 1. dec. 116. n. 7. Carpz. d. c. d. 41. n. 1. ſeq.*

35. Soli ergo conſcientiæ alicujus factum alienum nequit committi: habet enim jurans facti alieni probabilem ignorantiam, ut propterea conſcientia ejus haud debeat gravari, *l. 11. §. 1. rer. amot. l. 42. de R. J. A. Fab. in cod. lib. 4. tit. 1. def. 15. n. 13. Carpz. d. def. 41. n. 3. 4.* Quodſi nihilominus factum, non jusjurandum (*i*) ſed probatio dictitatur, *Carpz. d. def. n. ult. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 25. th. 6. p. 1109.* Et, actione ſoli conſcientiæ commiſſa, ſiquidem reus deceſſerit ante publicationem ſententiæ pronuntiari, **daß die Eydes-**Delation **nicht statt hat**, tradit *Svendend. ad Fibig. p. 1381. in fin.* add. *Berger. E. D. F. tit. 18. obſ. 5. p. 543.*

36. Omnem autem difficultatem facile evitat, qui ſimpliciter, (*l*) ſe juramenti delatione uti, declarat: **daß er Gegentheil den Eyd darüber** deferire; ſic enim hoc, pro qualitate factorum, intelligendum, ut

(*i*) Imo hodie dictitatur jusjurandum ſecundum qualitatem facti, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 18. §. 3.*

(*l*) Quod approbatur *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

propria quidem ſcientiæ , reliqua vero ſimul notitiæ commiſſa implicite intelligantur, *Wernher.ſel.obſ.for. p.9. obſ.63.* add. *Griebner. Proc.judic. l.1.c.4.ſect.1.§.8.*

37. Jurisjurandi delatio, in libello obſcure facta, regulariter adverſus actorem explicatur, *Wernher.ſel. obſ.for.p.10.obſ.317.*

38. In proceſſu executivo juramenti delationi locus non eſt, *Carpz. lib.3. R.52.* etiam extra Saxoniam, niſi ubi hoc in ſpecie permiſſum eſt, veluti in ducatu Magdeburgico, *Wernher. in ſel.obſ. for. p. 1. obſ. 36.* Imo interdum in Saxonia locus eſt jurijurando ſuper circumſtantia extrinſeca, veluti monetæ conditione, quæ ex litera inſtrumenti cognoſci non poteſt, *Berger. œcon.jur. lib.3.tit.2.th.4.not.7.p.583.*

39. Aſt locum habet jurisjurandi delatio in aliis judiciis ſummariis, etſi absque libello & ſolenni litiscontestatione procedatur, *Carpz. l.1.R.77. & lib.3. R.52. Wernher.c.l.n.1.* etiam in poſſeſſorio ſummariisſimo, (m) *Wernher. in ſupplem. nov. ad p.5. obſ.229.*

DELEGATIO.

1. Delegatio perinde, ac ſolutio, debitorem liberat ab ulteriori exactione, *l.11. de novat. Carpz. p. 2. c.28. d.23. Mev. p.3. dec.366. n.1. Berger. dec. 141. n.2.* Ut itaque creditoris periculo ſit, ſi a debitore delegato nihil conſequi poſſit, *l.18. de fidejuſſ. Stryck. de cautel. contract. ſect.4. c.2. §.3. Berger. œcon. jur. lib.3.tit.15.th.6.not.6.p.887.*

2. Requiritur vero, ut debitor delegatus conſentiat *l.1. ubi Sichard. de novat.* & creditor volentem delegatum admittat, *l.31. §.1. eod. Carpz. de def. 23.n.7. & 8. Hopp. ad §.3. verb. interventu novæ perſonæ J. quib. mod. toll. oblig.*

3. Non

(m) Imo non, *Ord. Proc. Sax. Rec. in additam. §.19.*

3. Non liberat delegatio delegantem a priori obligatione, nisi fiat verbis expressis, quod animo novandi delegatio fuerit interposita, *Dec. Elect. Sax. nov. ibique Philipp. obs. 2. Carpz. p. 2. c. 19. d. 16. & lib. 5. R. 105. Stryck. c. l. §. 2. Berger. p. 1. supplem. ad E. D. F. cent. 1. consil. 78. p. 845.*

4. Potest etiam alius, quam debitor, substitui & delegari, *Mev. p. 3. dec. 396. Stryck. c. l. §. 1.*

5. Delegatus exceptione, quam adversus delegantem habuit, non utitur contra eum, cui delegatus est, *l. 12. l. 19. & pen. de novat. A. Fab. in Cod. lib. 5. tit. 6. def. 14. n. 12. Hopp. c. l. Berger. c. l.*

6. Contra delegationem debitoris, minor, idemque creditor restituitur in integrum, ita, ut minus requiratur excussio curatoris, neque huic lis a debitore delegante eo nomine denunciari possit, *Berger. phi-loc. for. R. 43. p. 344.*

DELICTUM. DELINQUENS.

1. Delictum non præsumitur, *Mascard. de probat. concl. 495. n. 1. & concl. 1418. n. 2.* & ubi alia conjectura sumi potest, non est delictum præsumendum, *Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 13. qu. 1. n. 72. & lib. 14. qu. 7. n. 55.* ut itaque interpretatio facienda sit exclusiva delicti, *Menoch. de præsumt. lib. 3. præs. 52. & lib. 5. præs. 161. n. 26.*

2. Delinquendi animus præsumitur in eo, qui versatur in re illicita *Carpz. lib. 22. R. 66. n. 5. & dec. 219. n. 25.*

3. Quantumvis manifestum delictum videatur, nemo tamen, nisi auditus, aut prævia legitima citatione, contumax contemnari debet, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 71.*

4. Delictum, etiam adulterium, secundum le-

ges illius loci, ubi commissum, puniendum est, *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 404.*

5. Intuitu delicti, a defuncto commissi, de quo criminaliter agitur, heres non tenetur, nisi ille ad mulctam dum viveret, jam condemnatus sit, vel ad heredem ex delicto aliquid pervenerit, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 15.*

6. Illi, qui in officio succedunt, non tenentur ad jusjurandum, quod defuncto, propter delictum præstandum fuerat, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 409.*

7. Delictum in conspectu judicis, pro tribunali sedentis, commissum, absque ulteriori probatione & processu puniri potest, *Carpz. p. 1. c. 16. d. 28.*

8. Jure civili suspensio ab officio inquisitionem specialem tum demum regulariter comitatur, quando hæc concernit delictum, in officio, ejusdemque administratione, commissum, *Hopp. ad §. 7. J. de suspect. tut. Horn. cl. 9. R. 20. p. 552. a.*

9. Quocirca, si quis vel maxime alius, gravioris licet, criminis reus arguatur, idemque ad articulos respondere, per sententiam jussus sit, officio tamen, durante inquisitione, fungi, hujusque fructus & emolumenta percipere prohibendus non est, *l. 17. §. 12. ad municip. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 58.*

10. Ast, in foro Saxonico, longo usu & observantia invaluit, tantisper, quoad inquisitio finiatur, ab officio administrando abstinendum, & salario, commodisque aliis carendum esse, *Wernher. c. l. n. 3.*

11. Præscriptione delicta tolluntur, etiamsi judex, aut is, cujus interest, ignoret, ea commissa esse; atque hæc præscriptio, quantumvis a reo, sui defendendi causa, non objiciatur, ex officio a judice supple-

pleri poteſt, & debet, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 15. th. 1. not. 1. p. 872.*

12. Quodſi vero accuſatio vel inquiſitio cœpta ſit, utraque, & quidem ab ultimo judiciario actu perpetuatur ad alios præſcriptionis annos, *Berger. c. l. not. 2.* qui effectus perpetuationis recte quoque profertur ad correum, non vero ad aliam delicti ſpeciem, quamvis utrumque delictum genere contineatur, *Berger. c. l.* Et per inſtitutum proceſſum civilem inquiſitionem perpetuari, teſtatur *id. Berger. c. l.*

13. Delicta, quorum pœna ob præſcriptionem ceſſat, indaganda ſunt, ſi connexa ſint cum aliis nondum præſcriptis, *Horn. cl. 15. ſent. 46. p. 1098. b.*

DEMONSTRATIO.

1. Vox: darthun, pro indole inſtituti proceſſus accipienda eſt, atque adeo per eandem modo probatio, modo nuda demonſtratio ſignificatur, *Berger. E. D. F. tit. 20. obſ. 1. not. 2. p. 634. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 212. n. 10.* licet diſſentiat Unverfährt, *in pædia jurisprud. c. 6. n. 98.*

2. Nec particula: erweißlich machen, ſtatim probatio, termino Saxonico adſtricta, intelligitur, *Berger. c. l. p. 635. Wernher. c. l. n. 11. & p. 10. obſ. 291.* diſſentit *Rivin. ad O. P. S. tit. 20. en. 2.*

3. Similiter eo caſu, cum vocabula: beweiſen und beſcheinigen, copulative uni ſententiæ inſeruntur, reſpiciendum eſſe ad naturam proceſſus inſtituti, ita, ut modo probationem modo demonſtrationem indicent, docet *Berger. c. l. p. 635. in fin. ſeq.* Quod etiam dicendum de verbo: ausführen, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 39.* nec non de voce: erweiſen, quamvis abſolute ponatur, *Berger. p. 1. ſupplem. ad E. D. F. tit. 20. §. 2. p. 235.*

4. Demonſtratio nullo certo termino incluſa, & niſi in ſententia vel decreto intra terminum Saxonicum peragenda injungatur, nullo temporis lapſu excluditur, *Carpz. p. 1. c. 16. d. 16. & in proc. tit. 13. art. 1. n. 197. Martin. ad O. P. S. tit. 20. §. 4. n. 57. Rivin. ad eund. tit. en. 6. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 212. n. 2.*

5. Neque in ſola citatione id factum eſſe ſufficit, niſi fortaſſe actor, ſive expreſſe, ſive tacite, puta per dilationis petitionem, conſenſerit, *Wernher. c. l.*

6. Quocum coincidit quæſtionum actor, ſi demonſtratio, ſententia aut decreto ſimpliciter poſita, a judice per præceptum, eine Auflage, ad terminum adſtringatur, Kläger ſolle mit der ihm zuerkannten Beſcheinigung in Sächß. Friſt einkommen, ſub pœna deſertionis parere præcepto judicis, atque adeo intra prædictum terminum eumque a die inſinuati præcepti computandum, offerre demonſtrationem debeat? quam, ſub hac limitatione: niſi imprudens actor, inſinuato ſibi ejusmodi præcepto, dilationem petierit, negat *Berger. E. D. F. tit. 20. obſ. 1. p. 631. & p. 2. ſupplem. tit. 10. obſ. 1. §. 2. p. 299.* affirmat vero *Barth. hodeg. for. c. 2. §. 1. lit. a. p. 427.*

7. Ut demonſtratio in articulos redigatur, neceſſe haud eſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 128. n. 6. 9. & in ſupplem. ad eand. obſ.* confer. *Berger. E. D. F. tit. 20. obſ. 1. not. 7. p. 446. ſeq.*

8. Demonſtratio actoris, ſive in articulos redacta fuerit, ſive minus, quoties ad acta datur, reo communicanda non eſt, ita tamen, ut ejusdem inſpectio ei deneganda non ſit, *Berger. E. D. F. tit. 20. obſ. 1. not. 1. p. 633.* Plane in copia communicandam eſſe demonſtrationem, docet ipſe *Berger. p. 1. Supplem. ad E. D. F. p. 234.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 20. en. 122.*

Neu-

Neutrum vero concedendum esse in possessorio summariissimo, docet *id. Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. p. 475.*

9. Nec perinde, sicut in probatione, requiritur documentorum in copia communicatio, ad effectum scil. desertionis: quamvis ea ad effectum removendæ exceptionis dilatoriæ necessaria sit, ut prius non teneatur adversarius ad recognoscendum, quam eadem facta, *Berger. E. D. F. c. l.*

10. In demonstratione, quantumvis ad terminum Saxonicum adstricta, non est necesse, ut, præter inductionem documentorum, etiam eorundem exempla articulis subjiciantur, reoque transmittantur, *Berger. E. D. F. tit. 24. obs. 1. not. 3. p. 736. Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 482.* Inductio autem licet generaliter facta, requiritur, *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. tit 24. §. 2. p. 515.*

11. Demonstratio non est deserta, si rotulus, a notario confectus, intra fatale judici exhibeatur, sed testes denuo a judice examinari debent, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 42.*

12. Verum demonstratio per rotulos a notario confectos expediri potest, *Rivin. ad O. P. S. tit. 20. en. 35.* Quod non nisi in possessorio summariissimo admittit, *Wernher. c. l. n. 1. 2.*

13. Deserta est demonstratio, si rotuli confecti sunt ab actuario, qui in ea causa pro inhabili judicatur, *Rivin. c. l. en. 37.* & quam quis intra terminum, a judice licet coarctatum, non offert, *Rivin. c. l. en. 116.*

14. Si demonstrationi certus præfinitus est terminus, novæ demonstrationes post contrariam demonstrationem nequidem in possessorio momentaneo admittuntur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 21. en. 49.*

15. Terminus, demonſtrationi præfinitus, perinde ut in probatione, de momento in momentum currit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 109. Rivin. c. l. tit. 20. en. 14.*

16 Publicatione plane non eſt opus ratione demonſtrationis & contrademonſtrationis, *Rivin. ad O. P. S. tit. 29. en. 4.*

DENUNCIANS. DENUNCIATIO.

1. Qui vindictæ ſtudio denunciat, fidem non meretur, nec jurejurando teſtimoniali, tanquam ſuſpectus, adſtringi, ſed prorſus repelli debet, *arg. c. 4. X. de teſtib. Farinac. lib. 2. crimin. qu. 60. n. 57. Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 57. p. 144.*

2. Denunciator voluntarius debet imprimis eſſe integræ famæ, & cauſam denunciationis probabilem afferre, & media probandi ſuppeditare: alias præſumitur calumniari, *Oldek. tit. 2. obſ. 19. Clar. qu. 7. n. 12. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 144. p. 347.*

3. Itaque judex ante omnia perſonæ deferentis qualitatem, ingenium, mores, aliasque circumſtantias probe attendere debet, priusquam inde ad inquirendum procedat, *Oldek. c. l. n. 2.* & nonnunquam accuſator detineri poteſt, uſquedum cautionem ſufficientem præſtiterit judici de indemnitate & expenſis, nec non accuſato de reconventione, *Barth. hodeg. for. c. 6. §. 35. lit. a. p. 1003.*

4. Qui delictum, bona fide, & non per calumniam denunciat, poſt adminicula judici ſuppeditata ad ulteriorem ejus probationem, & actoris partes in ea cauſa ſuſcipere haud tenetur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 214. & p. 4. obſ. 216.* niſi ſponte velit, *Barth. d. §. 35. lit. b. p. 1005.*

5. Plane etiam, qui crimen quoddam judici denunciat, præprimis ſi denunciationem, non tam ob intereſſe publicum, quam ad ſuam propriam defenſionem ſuſcipit, probatione onerari poteſt, *Horn. cl. 12. ſent. 9. p. 795. b.*

6. Denuncianti regulariter haud permittitur, ut inquiſiti defenſionem refutet: Quod ſi tamen aliquando contingat, defenſionis refutationem denuncianti permitti, adverſus hanc denuo reus audiendus eſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 100.*

7. Denuncianti acta reſponſionesque inquiſiti communicanda, eumque ad refutandam illius defenſionem admittendum eſſe, ita tamen, ut ſumtus, quos refutatione ſua cauſatur, ferat, tradit *Barth. hodeg. for. c. 6. §. 35. lit. b. p. 1004. ſeq.*

8. Denunciator a teſtimonio, contra accuſatum præſtando, repellitur, *Barth. d. §. 35. p. 1003.* niſi teſtis omni exceptione major concurrat, *Carpz. p. 1. c. 16. d. 66. Berger. p. 2. ſupplem. ad juriſpr. crim. obſ. 177. p. 468.*

9. Plane, ſi judex ſuper denunciatione per inquiſitionem procedat, denunciatorem examinari debere, aſſerunt *Bartol. in l. 3. de cuſtod. reor. Carpz. c. l. n. ult.*

10. Denunciatus delatorem in teſtem ad defenſionales articulos examinandum, denominare poteſt, *Barth. d. §. 35. lit. c. p. 1007.*

11. Denuncians, ſi ea, quæ denunciavit, jurejurando confirmet, denunciatum ad præſtandum purgtorium gravat, *Heig. p. 1. qu. 40. n. 31. ſeq. Carpz. pract. crim. qu. 116. n. 58. ſeq. Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 56. p. 84. & p. 6. obſ. 221.*

12. Sed juramento denunciationem non eo magis convalidari, nec exinde oriri ad inquirendum le-

gitimum indicium; idque dubio carere, si ipsius denunciantis commodum versetur, præjudicio innixus tradit *Barth. hodeg. for. c. 6. §. 35. ibique lit. d. p. 1003. & 1007.*

13. Denuncians ob defectum probationis non punitur, neque ad subscribendam denunciationem obligatur, nisi denunciatio fiat 1) ex studio vindictæ, 2) sit dubia, nullo existente indicio, aut inculpationes 3) sint vagæ & generales, quæ præsumtione eliduntur: tum enim denuncians temerarius, aut *ex. l. Cornelia de falsis.* ad pœnam, aut actione injuriarum conveniri potest, *Berger. p. 2. supplem. ad jurispr. crim. obs. 81. p. 228.* atque etiam ad interesse & expensas tenetur, *Carpz. dec. 188. n. 14.* Imo falsum delatorem etiamnum hodie mortis quoque & sic quasi talionis pœna affici posse, præjudicio comprobat *Barth. d. §. 35. lit. a. p. 1004.*

14. Denuncians actione injuriarum vel ad interesse & expensas conveniri non potest, si contra reum militent indicia, *Carpz. d. dec. n. 15. Berger. p. 2. supplem. ad jurispr. crim. obs. 80. p. 226.* præprimis cum illa ad specialem inquisitionem sufficiant, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 56.* vel ea, quæ contra alterum denunciavit, jurejurando confirmet, *Carpz. d. dec. n. 16. seq.* add. *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 56. p. 85.* vel denunciato juramentum purgatorium fuerit injunctum, *Carpz. p. 2. c. 45. d. 9.* etsi hic innocens repertus fuerit, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 282.* vel qui ob necessitatem officii vel amore justitiæ ex justa & probabili causa denunciat crimen, *Horn. cl. 15. R. 12. p. 1040. a.* vel qui ad juratam denunciationis suæ confirmationem per sententiam admissus sed postea ab eadem exclusus fuit, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 367.*

15. Qui-

15. Quibus casibus denuncians non tenetur ad sumtus inquisitionis, sed, reo absoluto, sumtus inquisitionis a judice, defensionis ab inculpato feruntur, *Berger. p. 2. supplem. ad jurispr. crim. obs. 198. p. 523. seq. Horn. cl. 15. R. 68. p. 1146. & R. 88. p. 1176.* Nisi denuncians ad eos ferendos sese obligavit, vel frivole denunciavit, *Horn. cl. 15. R. 88. p. 1176.* add. *Barth. hodeg. for. c. 6. §. 35. lit. b. p. 1005. in fin. seq.*

DENUNCIATIO LITIS.

Vid. loc. *litis denunciatio.*

DEPOSITUM.

1. Sola depositio non facit depositum, nisi alter custodiam promittat; ut itaque, si quis conclave ædium alterius conducat, ut in eo res suas deponeret & custodiret, initus cum eo contractus locati censeatur, qua conclave, non depositi, qua res, *Mev. p. 2. dec. 54.*

2. Depositarius dolum & culpam saltem latam præstat, *§. 3. J. quib. mod. re contrah. l. 23. de R. J. l. 32. depos.* nisi honorarium acceperit, quo casu præstat levem, *Stryck. de cautel. contract. sect. 2. c. 3. §. 8.* confer. *Carpz. lib. 5. R. 13. n. 16.* imo, si se obtulerit deposito, obligatur ad culpam levissimam, *l. 1. §. 35. depos. Carpz. c. l.* ubi hoc extendit ad hos casus, si depositarius in mora restituendi fuerit, vel depositum solius depositarii gratia initum fuerit.

3. Casum autem non præstat depositarius, *l. 1. §. ult. depos. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 214. n. 21.* Quem vero probare tenetur, *Wernher. c. l. n. 31.* nec audiendus, si ad juramentum sese offerat, cum nullæ aliæ conjecturæ accedant, *Carpz. p. 2. c. 26. d. 17. n. 5. Wernher. c. l. n. 32.*

4. Quodsi vero contra exceptionem casualis in-

interitus a depositario oppositam deponens replicet, casum a præcedente culpa profluxisse, hanc probare debet, nihilque interest, an res deposita amissa sit casu tali, qui fieri soleat sine culpa; an vero casus evenerit, qui culpam præviam habere possit, *Wernher. c. l. n. 33. & 34.* dissentit *Hahn ad Wesenbecium. tit. depos. n. 14.* qui posteriori casu probationem in depositarium devolvit. Et depositario extra eos casus, ubi de levissima culpa tenetur, non incumbere probationem, tradit *Carpz. lib. 5. R. 13. n. 10. seq.* add. *Mev. p. 8. dec. 483.*

5. Si depositarius, latam culpam admittens, effecerit, ut non solum res deposita, sed suæ quoque res perirent, exceptione casualis interitus contra deponentem se defendere non potest, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 214. n. 24. seq.*

6. Depositarius obligatus non est, ut tempore periculi res suas postponat, & depositas liberet; nihilque interest, an res propriæ depositis pretiosiores sint, necne, *Stryck. de cautel. contract. sect. 2. c. 3. §. 2.*

7. Depositarius casum sustinet in deposito irregulari, & quidem, si usum rei fungibilis a domino exoraverit, a tempore impetrati consensus, *l. 9. §. fin. de reb. credit.* si vero deponens ultro usum depositario obtulerit, a tempore usus, *l. 10. eod. Schœpffer. synops. jur. priv. tit. depos. n. 20.* add. *Stryck. c. l. §. 9.*

8. Ceterum, per expressam concessionem usus, depositum degenerat in commodatum, vel mutuum, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 2. th. 9. not. 1. p. 590.* & privilegia depositi plane corruunt, *Franzk. ad ff. h. t. n. 37.* add. *Stryck. c. l.*

9. Si pecunia numerata & non obsignata penes aliquem sit deposita, tacite usus depositario concessus esse

esse intelligitur, *l. 31. locat. l. 25. §. 1. depos.* nisi alia mens contrahentium appareat, *Brunnem. ad l. 24. depos. n. 3.* ut, si monetæ genus, ob antiquitatem, vel memoriam, singulariter charum sit, *Brunnem. ad l. 3. C. eod.*

10. Depositarius, restituens cistam clausam, sub illa forma, qua fuit deposita, non tenetur ad restitutionem rerum, quæ dicuntur ablatæ, nisi ipsi fuerint ostensæ, inque ejus præsentia occlusæ, *l. 1. §. 41. depos. Carpz. lib. 2. R. 69. Mev. p. 9. dec. 55. n. 11. Stryck. de cautel. contract. sect. 2. c. 3. §. 7.*

11. Ast, si redditur reserata, depositarius de amissis tenetur, *d. l. 1. §. 41. Carpz. d. R. 69. n. 9.* quo casu sufficit, deponentem probare res inclusas, quod etiam juramento in litem fieri potest, *Mascard. de probat. concl. 508. n. 1.* confer. *Carpz. c. l. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 2. th. 13. not. 1. p. 593. Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 321. n. 5.*

12. Depositarius actione depositi tum non tenetur, cum deponens pecuniam in depositarii cistam deposuit, cistam autem in tertii hypocausto manere passus est: namque tum & personam tertii, tanquam depositarii, & locum simul approbavit, *Berger. elec. 247.*

13. Depositarius, semel in custodiam recepto deposito, illud pro lubitu deponenti restituere non valet, sed retinere tenetur eousque, quousque causa depositionis durat: quod si tamen justo diutius se extendat hæc custodia, vel aliud impedimentum supervenerit, propter quod custodiam continuare non possit, magistratum adire consultum, quo hujus autoritate ab hoc onere liberetur, vid. *Vinn. ad J. §. 3. quib.*

quib. mod. re contrah. n. 2. Stryck. de cautel. contract. sect. 2. c. 3. §. 12.

14. Deponens vero pro arbitrio rem depositam repetere potest, *l. 1. §. 22. & 45. depos. l. 11. C. eod.* an vero idem in deposito irregulari obtineat, dubitat *Stryck. c. l. §. 11.*

15. Ex contractu depositi non debentur usuræ, *l. 24. in fin. depos.* nisi depositarius pecunia, apud se deposita, usus sit, etsi fortassis deponens usum permiserit, *l. 29. depos. Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 347.* vel in restituendo moram committat, *l. 25. §. 1. eod. Carpz. lib. 4. R. 55.*

16. Si deponens pro usu usuras stipulatus sit, privilegium depositi cessat, *Molin. de usur. n. 637. Carpz. p. 1. c. 28. d. 33. & 59.* quod vero ad usuras ex mora debitas non est extendendum, *Stryck. c. l. §. 10.*

17. Causa depositi sua natura est summaria, *l. pen. C. depos. ibique Bartol. Mantic. de tac. & ambig. convent. lib. 50. tit. 10. n. 2.* Imo instrumentum desuper confectum paratam habet executionem, *Coler. de proc. exec. p. 3. c. 1. n. 23. seq. Mev. p. 1. dec. 200. n. 2. & p. 2. dec. 37.* confer. vero *Stryck. c. l. §. 17.* Ast ex instrumento depositi, in quo certa summa definita haud est, executive agi nequit, *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 320.*

18. Qui jusjurandum, super loculis depositis, sibi delatum præstitit, nova actione intuitu rerum in illis contentarum, conveniri nequit, *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 321.*

19. In deposito locus non est 1) compensationi, vid. loc. *compensatio. th. 21. 22.* 2) retentioni, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 2. th. 13. not. 4. p. 594.* nisi deponens expresse concesserit, ut pro debito deposi-

tum retinere liceat depoſitario, *Mev. p. 2. dec. 55.* 3) reconventioni, *Berger. c. l.* 4) adverſus inſtrumentum depoſiti exceptioni rei non traditæ, vel accepti depoſiti, *Berger. c. l. Stryck. de cautel. contract. ſect. 2. c. 3. §. 16.* vel denique 5) ulli alii exceptioni, *Mantic. de tac. & ambig. convent. lib. 10. tit. 10. Schœpffer. ſynopſ. jur. priv. tit. depos. n. 16.*

20. Ob expenſas vero in rem depoſitam factas, ea retineri poteſt, *Struv. ex. 21. th. 44. Mev. p. 2. dec. 56. n. 3.* add. *Berger. c. l.*

21. Depoſitarius, ex dolo condemnatus, infamiam contrahit, *l. 10. C. depos. Mantic. de tac. & ambig. convent. lib. 10. tit. 9. n. 6.* in tantum, ut taliter condemnatus expelli ex collegio opificum poſſit, *Carpz. p. 4. c. 45. d. 10. Richter. p. 2. dec. 80. n. 35.*

22. Sollicitus ergo ſit depoſitarius, ut vel a dolo ſe purget, vel ut clauſulam famæ reſervatoriam a judice in ſententia impetret, de quo vid. *Mev. p. 2. dec. 340.* vel tranſigat cum deponente ante ſententiam, vel etiam ipſi privatim ſatisfaciat, *Stryck. de cautel. contract. ſect. 2. c. 3. §. 14.*

DEPOSITUM JUDICIALE.

1. Depoſitum tantum non valet, quantum valet ipſa reſtitutio, *Carpz. lib. 1. R. 30. n. 3. 10. ſeq.* & depoſitio non eſt vera ſolutio, *Carpz. lib. 2. R. 43. n. 6.* per quam non ſatisfit judicato, *Carpz. d. R. 43. n. 3.* nec reus a ſolutione liberatur, *Carpz. d. R. 43. n. 5. 7. ſeq.*

2. Judicialis tamen depoſitio, legitime facta vim ſolutionis ac traditionis habet, & debitorem ipſo jure liberat, *l. 9. C. de ſolut. Carpz. p. 2. c. 30. d. 14. n. 1. nec non lib. 5. R. 99. n. 30. & R. 100. n. 2. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 15. th. 5. not. 2. p. 884.* & non ſolum curſum

sum usurarum sistit, ita ut debitor amplius conveniri nequeat, sed & pignorum & fidejussorum obligationem tollit, *l. 19. C. de usur. Carpz. d. R. 100. n. 5.* nec non periculum transfert in creditorem *l. 19. C. de usur. l. 72. de solut. Carpz. d. R. 100. n. 6. Berger. c. l.* in illum enim transit dominium pecuniæ depositæ, *Carpz. d. R. 100. n. 11.* (dissentit *Berger. c. l.*) atque adeo ei datur actio in rem adversus possessores pecuniæ depositæ, *Carpz. d. R. 100. n. 7.* add. *Berger. c. l.* (quæ tamen cessat, pecunia a debitore repetita, *Berger. c. l.*) nec non actio depositi adversus depositarium, *Carpz. d. R. 100. n. 8.*

3. Ut vero legitime facta dicatur judicialis depositio, requiritur PRIMO: ut fiat prius debitori oblatio pecuniæ, eaque realis, verbalis enim non sufficit, *Carpz. lib. 5. R. 99. n. 4. 5. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 15. th. 5. not. 5. p. 884.* SECUNDO: ut offeratur pecunia præsentibus testibus, *Mev. p. 2. dec. 200.* hoc vero necesse non esse, ait *Carpz. d. R. 99. n. 20. 21.*

4. TERTIUM requisitum est, ut offeratur totum & integrale debitum, sors scil. cum usuris, *l. 9. C. de solut. l. 19. C. de usur. Mev. p. 2. dec. 200. Berger. c. l.* nisi contrahentes convenerint de particulari solutione, vid. omnino *Zanger. de except. p. 3. c. 2. n. 26. Carpz. d. R. 99. n. 8. seq.* QUARTUM: ut oblatio fiat in promissa & debita moneta, *d. l. 9. C. de solut. Carpz. d. R. 99. n. 15. seq. Mev. d. dec. 200.* QUINTUM: ut oblatio fiat opportuno tempore & loco, *l. 39. de solut. Carpz. d. R. 99. n. 12. 13. Mev. c. l. Berger. c. l.* post diem facta non proficit, *Zanger. c. l. n. 75.*

5. SEXTO requiritur, ut creditor solutionem obla-

oblatam recuset, *l. 19. C. de usur. Carpz. d. R. 99. n. 18. Mev. p. 3. dec. 146. n. 4.* idque absque justa & sufficiente causa, *Carpz. d. R. 99. n. 19.* aut ex alia justa & prægnanti causa, vel permissu judicis pecunia deponatur, *Carpz. lib. 1. R. 3. n. 19. seq. & lib. 2. R. 43. n. 13.*

6. Requisitum SEPTIMUM est citatio creditoribus ad videndum deponi, *Carpz. p. 2. c. 28. d. 16. n. 3. Mev. p. 2. dec. 201. n. 5. Berger. c. l.* nuda autem certioratio creditoris non sufficit, *Berger. p. 1. supplem. ad E. D. F. cent. 1. consil. 63. p. 810.* OCTAVUM: obsignatio, prævia pecuniæ numeratione, præsente judice, eoque competente, facta, *l. 19. C. de usur. Carpz. d. R. 99. n. 22. & p. 2. c. 28. d. 6. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 15. th. 5. p. 884.* NONUM: depositio in loco publico, *Carpz. d. R. 99. n. 28.* plerumque judicii, *Mev. p. 2. dec. 201. Berger. c. l.*

7. Si depositio per debitorem minus legitime facta sit, haud parit liberationem, nec cogitur creditor pecuniam accipere ex deposito, sed ac si nulla depositio facta esset, condemnandus est, & ad solutionem urgendus debitor, salva tamen ei adversus depositarium pecuniæ depositæ repetitione, *Carpz. p. 2. c. 28. d. 16. n. 1.*

8. Depositi requisitis neglectis, damnum, ex mutatione monetæ proveniens, ad debitorem pertinet, cum penes ipsum dominium monetæ remansit, *Carpz. lib. 5. R. 100. n. 12. seq.* nisi de certo monetæ genere conventum esset, *Carpz. c. l. n. 15. seq.* nec a periculo & cursu usurarum liberatur debitor, *Carpz. p. 2. c. 28. d. 16.*

9. Depositio particularis non relevat ab usuris, & nequidem pro ea parte, qua debitum depositum est;

ita quod ad depositionem liciti particularem censuit Senatus, teste *Berger. in œcon. jur. lib. 3 tit. 15. th. 5. not. 4. p. 884.*

10. Depositio valet absque præcedenti oblatione, si creditori pupillo, vel minori tuto solvi nequeat, *Carpz. lib. 5. R. 99. n. 34.* aut, si non constet, cui pecunia debeatur, *Carpz. c. l. n. 35.* quo in casu nec citatio creditoris requiritur: quamvis satius fuerit, tum incertum creditorem edictaliter citari, *Berger. c. l. not. 1. p. 884.*

11. In depositione necessaria, quæ a judice imperatur, oblatio & obsignatio ac reliquæ solennitates cessant, *Carpz. p. 2. c. 28. d. 17.* & deponens ab omni periculo est immunis, *Carpz. lib. 5. R. 101.* Imo hæc quamvis integre non fiat, tamen pro ea parte, quæ deponitur, eodem effectu gaudet, ac depositio solennis, *Richter. p. 2. dec. 75. n. 29. & 30. Mev. p. 5. dec. 244.* quamvis minus recte decreverit judex, *A. Fab. in Cod. lib. 8. tit. 30. def. 9. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 15. th. 5. not. 5. p. 885.*

12. Pecunia, quæ deponitur propter reconventionem, non potest obsignata iterum a debitore secum domum auferri: bene tamen illa, cujus depositio fit usurarum sistendarum causa, *Berger. dec. 244.*

13. Magistratui, penes quem pecunia fuit deposita, nihil quicquam de ea detrahere licet, nisi aliud longæva consuetudine sit introductum, *Carpz. p. 2. c. 28. d. 22. Berger. E. D. F. tit. 36. obs. 1. p. 998. & p. 2. supplem. ad d. tit. 36. §. 1. p. 338. Rivin. ad O. P. S. tit. 41. en. 5.*

14. Cum princeps vel judex apud se depositam pecuniam in suos usus convertit, non superest contra deponentem actio, sed tantum adversus princi-

pem,

pem, seu judicem, *Mev. p. 5. dec. 244.* Plane, videndum esse, penes quem steterit, ut non solveretur, ejusque ex mora quadam sua periculum esse, dicit ipse *Mev. p. 3. dec. 15.* add. *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 214. n. 79.*

15. Si actuarius judicii in suos usus convertit pecuniam judicialiter depositam, non opus habent creditores, ut in hujus concursu restitutionem petant, sed dominus jurisdictionem patrimonialem per ipsum exercens ad eam tenetur, *Rivin. c. l. e n. 18.*

DEPRECATIO.

Vid. loc. *declaratio honoris.*

DESERTIO CONJUGUM MALITIOSA.

1. Desertio malitiosa est discessio temeraria conjugis a conjuge, eo animo facta, ut alter ad alterum redire, & cum eo in consortio conjugali ulterius vivere nolit, *Stryck. disp. de desert. malit. §. 9.* add. *Carpz. jurispr. eccles. lib. 3. tit. 5. def. 58. n. 11. & pract. crim. qu. 58. n. 15. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 204. n. 17. & 36.*

2. Unde crimen desertionis cessat, si quis non animo deserendi conjugem, sed ob aliam, vel probabilem, vel necessariam causam, vel sponte abest, vel invitus abesse compellitur, *Stryck. c. l. §. 12.*

3. In foro nemo pro malitioso desertore haberi potest, nisi processu desertionis rite instituto, legitime citatus emanserit, & sententia dissolutoria in contumaciam lata sit, *Stryck. ad Brunnem. jus eccles. lib. 2. c. 17. §. 27. verb. si redeat. Wernher. c. l. n. 21. & p. 3. obs. 158. n. 7.* Utrum enim aliquis pro malitioso desertore habendus sit, nec ne, vix aliter recte intelligi, atque cognosci potest, quam per magistratum,

 senten-

sententiamque ab eo legitime latam, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 204. n. 78.*

4. Si desertor ante sententiam redeat, res integra esse intelligitur, adeoque deserta matrimonium, quod nondum solutum est, cum ipso continuare tenetur, quamvis forte justas absentiæ causas allegare haud valeat, *Stryck. prox. c. l. Wernher. prox. c. l. n. 37.* cum ille demum pro malitioso desertore habetur, qui ante finitum processum non redit, *Wernher. in supplem. nov. ad p. 1. obs. 204.*

5. Quo casu tamen temeritatis ac malitiæ suæ pœnam vel in ære vel in corpore luit, nisi forte admissi interim adulterii vel convinci, vel de eo suspectus saltem sufficientibus probationibus reddi possit, quas mediante juramento purgatorio elidet, *Carpz. jurispr. eccles. lib. 8. def. 20. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 204. n. 38. Stryck. disput. de desert. malit. §. 43.*

6. Quid vero, si lapsi jam sint citationum termini, cum redit desertor, sententia tamen nondum lata? eum adhuc audiendum esse, si quicquam, quod excusare absentiam, vel ipsum a malitia liberare possit, allegare valeat, putat *Stryck. ad Brunnem. jus eccles. lib. 2. c. 17. §. 27. verb. si redeat.*

7. Si autem post sententiam redeat desertor, & pœna ipsi forte per dispensationem remissa sit, neque ipsum, ad desertam in thorum conjugalem accipiendam, neque hanc, ad redintegrandum cum desertore matrimonium, cogi posse, tradit *Wernher. prox. c. l. n. 148. seq. & in supplem. ad d. obs. 204.* add. *Stryck. ad Brunnem. jus eccles. c. l. & dissert. de desert. malit. §. 43.* ubi tamen putat, si post sententiam veniat desertor, & appellare velit, eum audiendum esse, & ad deductionem gravaminum summariam admittendum,

quo

quo inde, an appellatio admittenda sit, apparere possit, cum sententia, contra matrimonium lata, nunquam transeat in rem judicatam, add. *Brückner. dec. matrim. c. 17. n. 166. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 204. n. 180.*

8. Plane desertam, etiam post sententiam, velit nolit, ad recipiendum desertorem teneri, modo res adhuc integra esse, i. e. deserta cum alio marito nondum una caro per carnalem copulam facta esse animadvertatur: etiamsi sponsalia publica celebrata fuerint, imo & ipsa benedictio sacerdotalis accesserit, tradit *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. tit. 5. §. 2. p. 94. & philoc. for. p. 180. seq.*

9. Eo casu quo pars innocens desertori perfidiæ veniam dat, eundemque in thorum conjugalem recipit, nullis solennibus, quæ alias festivitatem nuptialem comitari solent, opus esse, tradit *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 204. n. 12.* dissentit *Berger. Resolut. Lauterb. tit. de divort. verb. personæ sunt liberæ.* qui tamen deinceps in *elect. proc. matrim. th. 52.* sententiam suam mutavit, taliaque solennia supervacanea esse censuit.

10. Principem, finito desertionis processu, sententiaque lata, malitioso desertori potestatem novas nuptias contrahendi facere posse, priusquam conjux deserta alii viro nupserit, tradit *Wernher. d. obs. 204.* quamvis antea contrariæ sententiæ fuerit, subnixus responso Collegii Wittenbergensis de an. 1704. uti perhibet *ipse c. l. n. 1. seq.*

11. In Electoratu Brandenburgico desertori malitioso toto Electoratu interdicitur, *Brunnem. jur. eccles. lib. 2. c. 17. §. 27. in fin.* in Saxonia autem fustigationis pœnæ cum perpetua relegatione subjicitur,

nisi deserta desertorem in thorum conjugalem recipiat; quo casu carcere saltem punitur, *Ordin. Eccles. Sax. tit.* **Von Ehe-Leuten, die einander bößlich verlassen.** *Carpz. pract. crim. qu. 58. n. 64. 65. Wernher. c. l. n. 115. Stryck. disp. de desert. malit. §. 45.*

12. Desertori absque speciali dispensatione, ex causa rationabili, facta haud licet novum inire matrimonium, *Carpz. jurispr. eccles. lib. 3. def. 71. Stryck. c. l.* §. *46.* Quodsi tamen sine permissione ad nova vota convolaverit, matrimonium pro nullo non est declarandum, sed utique tolerandum, *Stryck. c. l.* §. *47.*

13. Desertus autem conjux, post dissolutum matrimonium aliud inire valet conjugium: non tamen ante latam sententiam definitivam, *Carpz. jurispr. eccles. lib. 3. def. 67.*

DESTINATIO. DESTINATA RES.

1. Destinatio animi nihil operatur, ubi facto hominis opus, *l. 3. C. de furt. l. 41. §. 14. de legat. 1. Moller. 3. semestr. c. 24. n. 3.*

2. Destinatio realis operatur, quod destinata induant naturam rei principalis, & exinde quasi pars ejusdem censeantur, *l. 2. & ibi Dd. C. de bon. vacant.* assumantque omnes qualitates ejusdem, *l. 26. §. 2. de pact. dotal. l. 19. C. de donat. ant. nupt. & ibi Baldus.*

3. Destinata ad certum usum non debent applicari ad alium, *l. 1. de administr. rer. ad civit. pertin.* præsertim relicta ad piam causam, *l. 49.* §. *2. C. de episc. & cleric. clement. 2. de religios. dom.*

DETRACTIONIS JUS.

Vid. loc. *gabella.*

DIFFES-

DIFFESSIO INSTRUMENTORUM.

Vid. loc. *Instrumentorum Recognitio.*

DIFFIDATOR.

Vid. loc. *minitator.*

DIGNITAS.

1. Dignitas maleficio perditur, *Carpz. p. 4. c. 43. d. n. n. 7.* & auget delictum, quoties hoc cadit in contumeliam dignitatis; exemplum est in *l. 14. de pœn.*

2. Quodsi de dignitate quæstio est: an quis illam sibi jure vindicet? Principis est cognitio, *Stryck. annot. ad Lauterb. tit. de judic.*

DILATIO.

1. Dilatio tertia, (*a*) vel, computata ea, quam lex indulget, quarta, non nisi prævia causæ cognitione, & solennitate legali, per quam intelligitur juramentum, *Gail. lib. 1. obs. 91. Carpz. proc. tit. 13. art. 1. n. 162.* concedenda est, *nov. 90. c. 4. junct. c. 15. 36. 55. & pen. X. de testib. O. P. S. tit. 20. §.* Wir lassen aber ꝛc. ꝛc. *ibique Philipp. consider. 4. & Rivin. en. 90. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 28. lit. f. p. 95. & 41. lit. c. p. 170.* add. *Berger. dec. 338. & 339.*

2. Igitur pars adversa desuper plerumque auditur, eique literæ petitoriæ communicantur, mit der Andeutung, daß er mit seiner Nothdurfft, e. g. binnen 3. Tagen, von Zeit der Insinuation an, einkommen solle. Imo nonnunquam brevis terminus ad expe-

(*a*) Tertia dilatio per *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 20. §. 3.* plane est prohibita, adeo ut, si de facto concedatur, illud pro nullo atque irrito, probatio vero pro deserta declarari debeat. Exceptio est in pupillis, aliisque, quibus beneficium restitutionis in integrum competit, vid. *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l. §. 4.*

riundum desuper præfigitur: potest tamen judex, si velit, justis & probabilibus ex caussis, statim, etiam non audita parte altera, juramentum decernere, *Barth. d.* §. *41. lit. c. p. 171.*

3. Tertia dilatio, quæ absque caussæ cognitione & solennitate legali concessa, minime valet, sed ad falsa relata, atque sic sub- & obreptitie impetrata censetur; maxime si ab inferiore judice indulgeatur: superiora enim judicia, præsumtione juris & de jure, in concedendis dilationibus, semper legitime processisse, sufficientèmque caussæ cognitionem habuisse præsumuntur, ita ut de defectu illius excipi nequeat, teste *Berger. in E. D. F. tit. 20. obs. 4. not. 6. p. 672.* add. *Barth. d.* §. *28. lit. f. p. 96.*

4. Imo tertia, vel quarta dilatio, a judice inferiore, absque solennitatibus legalibus, concessa, non est nulla, modo caussam seu impedimentum allegaverit petens: quia tunc judici veritatem illius notam fuisse præsumitur. Omissa vero caussæ mentione, exceptio sub - & obreptionis, atque hinc desertæ probationis vel reprobationis in termino opponi potest, modo re integra, i. e. antequam instrumenta producta recognoscat, aut examen testium fieri permittat, sibi jus impugnandi formam probationis reservaverit adversarius, cum alioquin eidem renunciasse credatur, *Barth. hodeg. for. c. 1.* §. *41. lit. c. p. 172.*

5. Tertia vel quarta dilatio absque solennitate legali sustineri potest, si impedimentum sit notorium, *Rivin. ad O. P. S. tit. 20. en. 90. Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 26.* vel adversa pars remittat juramentum, vel saltem non multum urgeat, *Gail. lib. 1. obs. 91. n. 6. Carpz. proc. tit. 13. art. 1. n. 165.* dissentit *Barth. d.* §. *41. lit. c. p. 171.*

6. Ne-

6. Neque ſolennitas legalis, ad quartam dilationem impetrandam, eo caſu neceſſaria eſt, quando hæc integrum ſpatium Saxonicum non complectitur, *Berger. E. D. F. tit. 20. obſ. 4. not. 6. p. 676. Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 27.*

7. Prima (*b*) & ſecunda (*c*) dilatio non omnem quidem cognitionem excludit, leviores tamen cauſæ admittuntur: dummodo alicujus momenti, & quodammodo prægnantes videantur, *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 28. lit. f. p. 95.* add. *Carpz. proc. tit. 13. art. 1. n. 168.* Petita tamen & impetrata e xaffectato & ficto impedimento dilatio retro non invalidatur: ſufficit enim dilationem a judice eſſe conceſſam, *Rivin. ad O. P. S. tit. 20. en. 84. 85. Barth. c. l.*

8 Speciale eſt in curia mercatorum Lipſienſi, quod, licet judex concedat dilationem, niſi fiat prævia Scabinorum ſententia, nihilominus demonſtratio pro deſerta habeatur, *Rivin. c. l. en 86.* Et in Curia Provinciali Lipſienſi tertia & quarta dilatio per ſententiam interlocutoriam, prima vero vel ſecunda extrajudicialiter dari ſolet, *Carpz. proc. tit. 13. art. 1. n. 170. & 171.*

9. Dilationem haberi pro conceſſa, ſi a judice non denegata, tradunt *Mev. p. 2. dec. 161. Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 388.* Quam doctrinam etiam ad fo-

(*b*) Prima dilatio hodie non aliter concedenda, quam ſi legitimum impedimentum adducatur, illudque taliter qualiter probetur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 20. §. 3.*

(*c*) Hodie ſecunda dilatio, quamvis ad brevius, quam Saxonicum, ſpatium petatur, absque ſolennitate legali non eſt concedenda: &, ſi absque ea fuerit conceſſa, pro nulla atque probatio pro deſerta habetur, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

rum Electorale Saxonicum (*d*) applicare volunt *Suendend. ad Fibig. p. 608. Berger. E. D. F. tit. 20. obs. 4. not. 5. p. 671.* dissentiunt *Rivin. ad O. P. S. tit. 20. en. 87. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 405.* Ob dispositionem expressam in *O. P. S. tit. 20.* §. Wir lassen, *verb.* ausbracht: add. *Barth. hodeg. for. c. 1.* §. *4. lit. c. p. 172.*

10. Dilatio ante elapsum terminum petita, licet postea demum a judice concessa, subsistit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 20. en. 88. & 89. nec non tit. 21. en. 36.* nisi, elapso termino, pars adversa, protestando, desertionemque accusando, judicis decretum antevertat, *Barth. c. l.* add. *Berger. E. D. F. tit. 20. obs. 4. not. 6. p. 672.*

11. Petita, elapso jam termino, dilatione, si adversarius in productionis termino contra inadmissibilitatem, & desertionem non excipiat, sed tacendo in examen productorum testium consentiat, vel documenta recognoscat, tum in disputationibus deinde attestationum contra formalitatem illius, excipere amplius nequit, *Barth. c. l. Berger. E. D. F. tit. 20. obs. 4. not. 7. p. 682.*

12. Indefinite judex actori petenti dilationem concedere potest, si adversarius est in mora præstandi ea, quibus ille ad instruendam probationem opus habet, *Rivin. ad O. P. S. tit. 20. en. 91.*

13. Dilatio simpliciter petita & a judice concess-

(*d*) Hodie judices jubentur, adhuc ante terminum se declarare, an petitam dilationem concedere velint: hoc minus facto, dilatio, neque pro concessa, neque pro denegata habetur: sed judex adhuc arbitrari debet, an eam denegare, an concedere velit, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 20. §. 5.*

ceſſa, regulariter demum ab eo tempore, (*e*) quo prior finita eſt, currit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 310.*

14. Etſi quis a commiſſario principis tertiam dilationem ea lege acceperit, ut nullam amplius habere debeat, nihilominus quartam ab ipſo principe valide impetrat, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 340.*

15. Ad primam & ſecundam dilationem petendam ſpeciali mandato opus haud eſt, *Wernher. ſel. obſ. f. p. 9. obſ. 223.* bene vero ad tertiam vel quartam dilationem impetrandam, *Mev. p. 5. dec. 391. Berger. dec. 338.*

16. Nec ſatis tuto impetratur dilatio ab advocato, nomen principalis ſchedulæ ſubſcribente, *Rivin. ad O. P. S. tit. 21. en. 38. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 29. lit. f. p. 96.*

17. Mandato ad unum ſaltem terminum reſtricto, a mandatario prorogatio peti nequit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 20. en. 83. Barth. c. l.*

18. Sola dilationis petitio, a principali facta, tacitam revocationem mandati haud infert, *Rivin. ad O. P. S. tit. 7. en. 59. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 106.*

DILATIO MORATORIA.

Vid. loc. *moratoria dilatio.*

DILIGENS. DILIGENTIA.

1. Diligens & fidelis quilibet in officio ſuo præſumitur, *l. 2. C. de offic. civil. judic. l. 1. pr. C. de ſuſcept. præpos. & arcat. lib. 10. tit. 7. Decian. vol. 1. R. 2. n. 213.*

DIRECTOR JUDICII.

1. Director judicii (*a*) partes citare non poteſt, ut coram ſe in ædibus ſuis compareant, ibique in cauſa

(*e*) Semper hodie ab eo tempore, quo prior finita, currit conceſſa dilatio, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 20. §. 6.*

(*a*) vid. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 2. §. 4.* add. loc. *jurisdictio th. 6. lit. a.*

sa procedant; nec valida sunt, quæ ibidem geruntur, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 118. Rivin. ad O. P. S. tit. 2. en. 6. 7. 8.*

2. Ut notarius directorem judicii jurejurando ad officium rite obeundum adstringat, scripta requisitio necessaria haud est, *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 197.*

DISPENSATIO.

1. Quodcunque impedimentum est civile, illud per dispensationem licite tollitur, quia princeps superior est jure civili, *Carpz. jurisprud. eccles. lib. 2. def. 160.*

2. Dispensatio, in uno territorio impetrata, in alio nulla vi pollet, *Horn. cl. 3. R. 25. p. 219. b.*

3. Dispensatio, facta in uno, trahitur ad omnia accessoria, *Carpz. lib. 4. R. 63. n. 26.*

DISPUTATIONES ATTESTATORUM.

1. Post publicata attestata testium mutuæ eorum incipiunt disputationes, quarum initium semper is, (*a*) contra quem suscepta fuit probatio, facere debet in foro Saxonico, *O. P. S. tit. 29. §. 1. Carpz. p. 1. c. 18. d. 9. & proc. tit. 15. art. 1. n. 42. Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 44. & 45. p. 226. seq.* Secus ac de jure communi, *Carpz. d. def. 9. n. 1.* add. *Ludovic.* Einleit. zum *Civil-Proc. c. 22. §. 2.*

2. Et quidem positionem suam inferre tenetur intra sex septimanas, (*b*) a tempore, quo attestatorum co-

(*a*) Hodie actor indistincte, sive probationem peregerit, sive reprobationem, initium facit, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 29. §. 2.*

(*b*) Hodie tres tantum hebdomades cuilibet scripto disputatorio inferendo indulgentur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 29. §. 2.* ubi, quod hoc spatium actori currere incipiat

copiam accepit, computandas, *O. P. S. c. l. Carpz. d. c. d. 6. Barth. d. §. 44.* add. *Ludovic. c. l. §. 4.* Diſputationum enim proponendarum terminus eſt, ſex ſeptimanarum absque tribus diebus, *Carpz. lib. 3. R. 76. n. 8. 9. Barth. d. §. 44. lit. a. p. 227.* Quod fatale currit de momento in momentum, *Carpz. d. R. 76. n. 10. 11.*

3. In termino publicationis (*c*) partes comparentes quærendæ ſunt, an copias (*d*) atteſtatorum habere velint? &, ſi quidem eas habere velint, paratum autem exemplar non adſit, id quam primum deſcribendum, iisque ad accipiendum illud, cum transmiſſa ſportularum notificatione, certum aliquod, octo, aut quatuordecim dierum, vel, pro qualitate circumſtantiarum, & diſtantiæ locorum integri menſis ſpatium, pro termino præfigendum eſt, a quo deinde fatale diſputationis ſex hebdomadum currit, ſive compareant, idque accipiant, ſive non, *O. P. S. tit. 29. §.* **Weil aber.** *Barth. d. §. 44. lit. b. p. 227.*

4. Sin

ab eo tempore, quo ſpatium 14. dierum, rotulis in copia communicandis præfinitum, elapſum ſit, & inter ſequentes alias tres ſeptimanas reus exceptionem exhibere teneatur & ſic porro.

(*c*) Olim publicatio a judice non ex officio, ſed ad præcedentem unius alteriusve partis litigantis implorationem ſuſcipiebatur, *Kraus. proc. judic. lib. 1. c. 5. ſect. 1. §. 4.* Hodie vero judex, abſoluta probatione & reprobatione, ſtatim ex officio litigantes, indulto 14. dierum ſpatio, ad publicationem atteſtatorum citare, deinde in termino atteſtata legitime publicanda curare, &, licet utraque pars emaneat, quo caſu illa pro publicatis habentur, actis inſerere debet, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 29. §. 1.*

(*d*) Hodie, peracta publicatione, judex litigantibus, ſive compareant, ſive minus, intra aliud 14. dierum ſpatium, copias rotulorum, ſub pœna 5. th. inſinuare atque communicare tenetur, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

4. Sin quæſiti habere copiam nolint, vel ante declarationem e judicio rurſus diſcedant, vel ſtatim ab initio etiam in publicationis termino citati contumaciter prorſus emaneant ex die termini, fatale computabitur, nec excuſabuntur, tametſi probare velint, nullum atteſtatorum deſcriptum exemplar in judicio tum paratum fuiſſe. Neque enim judex in termino publicationis deſcriptas in promtu habere atteſtatorum copias tenetur, cum incertum ſit, an partes eas deſideraturæ ſint, & annon perlectione originalium rotulorum, ad acta redactorum, ſtudio parcendi ſumptibus, contentæ eſſe, indeque ſe de teſtium depoſitionibus informare velint: invitis ſiquidem partibus obtrudi nequeunt copiæ, *Barth. c. l.*

5. Bene autem agit actor, ſi videat partem adverſam deſideratam, & paratam atteſtatorum copiam accipere, ſtudio negligere, ut, pro promovendo proceſſu, ipſe ſumtus in redemtionem copiarum eroget, easque illi inſinuari curet; aut, ſi hoc facere nolit, terminum octo, vel quatuordecim dierum, aut unius menſis etiam, ei, ad accipiendum atteſtatorum exemplar, una cum liquidatione expenſarum, præſtitui petat, a cujus lapſu deinde fatale exceptionis connumerabitur, acceperit illud nec ne, *Barth. d. p. 227. in fin.* Imo certum præfigendum eſſe terminum poſt publicata atteſtata ad accipiendas copias, priusquam definitive ſuper illis pronunciari poſit, tradit *Rivin. ad O. P. S. tit. 29. §. 5.*

6. Facta probatione per documenta, ubi nulla opus eſt publicatione diſtinguitur, an pauca ſint producta documenta, & cauſa non tam magni momenti ventiletur in judicio: an vero in cauſa magni præjudicii multa admodum producta fuerint documenta;

ita

ita ut modo priori, quo ſaltem oretenus proceditur, pars illa, contra quam probatio eſt ſuſcepta, citationem impetret, & excipiendo faciat initium; poſteriori vero caſu, ubi in ſcriptis diſceptatur, ſex ſeptimanæ currere incipiunt, poſtquam ſententia, qua ſuper recognitione interlocutum fuit, tranſierit in rem judicatam, *O. P. S. tit. 29. §.* Wann aber. *Carpz. p. 1. c. 18. d. 7. & proc. tit. 15. art. 2. n. 28. 29.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 29. en. 10.* ubi: ſi ſuper recognitione documentorum nondum lata ſententia, accuſatio contumaciæ quoad deſertionem replicæ commiſſam vix habet locum.

7. Diſputationes atteſtatorum in ſcriptis proponuntur, etiam in foro Saxonico, *Carpz. d. c. 18. d. 4. & d. tit. 15. art. 1. n. 17. 18.* licet per documenta probatio ſit facta, modo cauſa ſit prolixior, alias enim oretenus peraguntur, *O. P. S. tit. 29. §.* Wann aber. add. *Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 62. p. 290.* quod etiam conſentientibus partibus fieri poteſt, etiamſi teſtibus peracta ſit probatio, *Barth. d. §. 62. lit. a. p. 291.* In arbitrio autem judicis non eſt, citare partes, ut ſupra probatione per teſtes peracta, oretenus procedant, *Rivin. ad O. P. S. tit. 29. en. 5.*

8. Imo diſceptationes atteſtatorum non ſunt de ſubſtantia proceſſus: ſed iis omisſis utraque pars ſe ſtatim definitivæ ſubmittere, vel alterutra etiam tantum ſuis renunciare poteſt, vid. *Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 45. lit. a. p. 244.* confer. *Rutger. Ruland. de Commiſſ. n. 1. lib. 6. c. 3. Philipp. ad O. P. S. tit. 29. conſid. 1. n. 2. ſeq.* Sicut & in judicio mercatorio Lipſienſi nullæ plane diſputationes atteſtatorum admittuntur, Handels-Gerichts-Ordnung. *tit. 19. Barth. prox. c. l.*

9. Sunt autem poſitionum illarum in univerſum tan-

tantum quatuor, & non nisi duæ a qualibet parte admittuntur, *O. P. S. tit. 29. §. 1. Carpz. p. 1. c. 18. d. 8. & proc. tit. 15. art. 1. n. 37.* Quod etiam plerisque in locis extra Saxoniam observatur, testibus *Martin. ad O. P. S. tit. 29. §. 1. n. 23. Brunnem. proc. civil. c. 25. n. 1.* add. *Ludovic.* **Einleit. zum** *Civil-Proc. c. 22. §. 3.* Quamvis de jure communi certus numerus præfinitus haud est disputationibus inferendis, sed partes pro lubitu, multiplicatis eis, progredi valent, *§. 2. & 3. J. de replicat. l. 2. §. 3. de except.* nisi judex certum numerum perfinierit, *auth. jubemus. C. de judic. nov. 115. c. 2. Philipp. ad O. P. S. tit. 29. consid. 2. n. 2.*

10. Disputationes, si in scriptis fiant, promovendi processus gratia, in duplo sunt offerendæ, quarum unum exemplar actis jungitur, alterum vero statim adversario insinuatur, relatioque nuncii jurati, de tempore insinuationis factæ, actis consignari debet, a quo insinuationis die fatale sex septimanarum ei deinde currit. Ne autem actuariis sportulæ, pro descriptione positionis, alias consequendæ, sic intervertantur, & minuantur, integras nihilominus pro altero exemplari, non secus, ac si actuarius illud descripsisset, solvere offerens tenetur, *O. P. S. tit. 29. §.* **Als ordnen,** *Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 44. p. 226.*

11. De essentia tamen non est, ut in duplo positiones offerantur, sed sufficit, si judex, ad offerentis instantiam, id describi curet, descriptumque adversario transmittat, tametsi etiam elapsis jamdum sex septimanis id fiat: quodsi vero adversa pars ultimo fatalis istius momento in judicio præsens, nondumque descripta positio a judice esset, illeque contra descriptionem elapso fatali, instituendam protestetur, & adversarium desertionis accuset, vix ac ne

vix

vix quidem deſertionis, nec non remotionis poſitionis ab actis effugiet pœnam; vel ſi unicum illud oblatum exemplar (actis nondum annexum) ad ſe recipiat, & pro inſinuato habeat, tum quoque poſitio iſta pro deſerta fuerit habenda, prout tradit *Barth. d. §. 44. lit. c. p. 229.*

12. Nec producenti prius fatale replicæ, quam a die acceptæ atteſtatorum copiæ currit, tametſi producti prima poſitio ei transmiſſa ſit; hinc pariter a producto, exceptionem ſuam offerente, peti poteſt, ut certus terminus ad accipiendum confectam atteſtatorum copiam ei præfigatur, *Barth. d. §. 44. lit. b. p. 228. in fin.* De cœtero nec replicæ fatale currit, niſi de exceptionis inſinuatione conſtet, *Rivin. ad O. P. S. tit. 29. en. 9.*

13. Præfixo ſemel termino, etſi atteſtatorum copias ante illum anticipando quis conſecutus ſit, haut tamen a die acceptarum copiarum, ſed ad accipiendum a judice deſtinato, ſpatium illud ſex ſeptimanarum numerari, probat *Carpz. in proc. tit. 15. art. 2. n. 21. ſeq.*

14. Probationes & reprobationes in uno eodemque ſcripto ſunt diſputandæ, *O. P. S. tit. 29. §. 1. Carpz. p. 1. c. 18. d. 10. & proc. tit. 15. art. 1. n. 47.* Quod de jure communi definitum non eſt, *Ludovic.* Einleit. zum *Civil-Proc. c. 22. §. 5.*

15. Licet reus exceptionem perdiderit, cum duplica tamen, itemque actor, ſi replicam ſuam deſeruerit, nihilominus cum triplica admittitur; ſin vero duplica vel triplica intra legitimum ſpatium non fuerit propoſita, amplius partes non audiuntur, ſed in cauſa principali concludendum eſt, *Pruckmann.*

conſil.38.n.92. add. *Carpz.p.1.c.18. d.12. Philipp. ad O.P.S.tit.29.conſid.3. Rivin. ad d.tit.29 en.11.*

16. Alium poſſunt partes diſputationum terminum (*e*) ponere, *O.P.S.tit.29.pr.Carpz.lib.3. R.76. n.19.* eumque immutare & coarctare, *Carpz.p.1.c.18. d.11.n.2.* & *proc.tit.15.art.2. n.33.* Sicut & judex eum prorogare (*f*) poteſt, *Carpz.d.R.76. n.20.* non tamen hoc caſu quarta dilatio concedenda eſt, *Carpz. d.R.76.n.21.ſeq.*

17. Licet regulariter ante perfecte abſolutam reprobationem diſputatio atteſtatorum ſuſcipi nequeat, vid. *Rivin.ad O.P. S.tit. 29. en. 18.* per compromiſſum tamen litigantium hoc fieri poteſt, ita, ut ab ejusmodi compromiſſo unus ex compromittentibus, altero invito, recedere non poſſit, *Horn. cl. 12. R.25. p.821. a.*

18. Diſputationes atteſtatorum, vel documentorum admittuntur etiam in proceſſu ſummario, *Carpz.p.1.c.18.d.2.* & *proc.tit.15.art.1.n.8.* & in proceſſu criminali ordinario, *Carpz.d.c.d.3.* & *d.art.n.14.* nec non ſuper probatione pro exoneranda conſcientia, (*g*) *Rivin.ad O.P.S.tit.29.en.6.* add. *Barth. Hodeg.For.c.1.§.62.p.290.*

19. Exceptio ac replica ſuper probatione ac reprobatione in prima inſtantia oblatæ, ſi corrigitur ſententia, quæ probationem deſertam judicabat, ſine mutatione coram judicio ſecundæ inſtantiæ ſunt repetendæ, *Rivin.ad O.P.S.tit.29.en.12.*

DI-

(*e*) Plane partes per compromiſſum terminos diſputatorios prolongare nequeunt, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 29. §.2.*

(*f*) Imo non poteſt, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

(*g*) Ubi non quidem in ſcriptis, ſed oretenus fieri debent diſputationes, *Ord. Proc. Sax. Rec.tit.29. §.3.*

DIVERSORIUM.

Vid. loc. *caupona th. 16.*

DIVISIO.

1. Diviſio per ſortem non poteſt invito obtrudi, ubi alium dividendi modum lex recepit, *Mev. p. 2. dec. 21.*

2. Diviſio jus novum non tribuit, ſed ante quæſitum diſtinguit, *l. 2. commun. præd. Tholoſ. ſyntagm. jur. lib. 26. c. 10. n. 1.*

3. Diviſio non fit ipſo jure, ſed factum & conſenſus alterius partis ut accedat, neceſſe eſt, *l. pen. commun. divid. A. Fab. in C. lib. 7. tit. 1. def. 25. n. 23. Carpz. p. 3. c. 33. d. 3. n. 5.*

4. Unde diviſio non præſumitur facta, ſed eam allegans probare debet, *d. l. pen. Maſcard. de probat. vol. 1. concl. 526. n. 1. Herm. Vultej. 1. conſil. 22. n. 1.*

5. Diviſio & aſſignatio teſtatoris potiſſimum attendi debet, *Carpz. p. 3. c. 9. d. 19. n. 3.*

6. Quando res communis uni adjudicanda, præfertur is, qui majorem in ea partem habet, *l. 34. § 2. C. de donat. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 6. th. 3. not. 3. p. 718. Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 300. & in ſupplem. nov. ad p. 5. obſ. 240.*

7. Quodſi vero de pretio vel unus diſſentiat, fieri debet licitatio, *l. 3. C. comm. divid.* ubi etiam admittitur tertius licitator, vid. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 327. p. 587.* add. *Stryck. de cautel. contract. ſect. 3. c. 4. §. 10.* ſocius tamen, idem offerens, extraneo præfertur, *arg. l. 34. §. 2. C. de donat. l. 3. in fin. C. com. divid. Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 240. & p. 10. obſ. 327.*

8. Non autem adjudicatio prædii communis præciſe fieri debet ei, qui fundum eidem adjacentem

possidet, *Wernher. d. p. 10. obs. 327.* quod tamen vult *Berlich. p. 2. dec. 300. n. 21.*

9. Divisio habet vim transactionis, *l. 35. de pact. Socin. consil. 128. n. 118.* error juris tamen læso non nocet, *Carpz. lib. 5. R. 7. n. 6. & p. 3. c. 7. d. 11. n. 6. nec non p. 3. c. 15. d. 42. n. 2.* & divisio rescindi potest propter læsionem enormem, *l. 3. C. comm. utr. jud. Moller. 2. semestr. 28. Carpz. p. 3. c. 7. d. 11. n. 3. & d. R. 7. n. 11.*

10. Imo extrajudicialis rerum communium divisio, etiam propter modicam & non dolosam læsionem, rescindi potest, *d. l. 3.* si modo hæc circa ipsas res dividendas, non vero circa æstimationem rerum saltem contingat, *Berger. dissert. de reformat. divis. extrajud. ex caus. mod. læs. & E. D. F. tit. 39. obs. 9. not. 4. p. 1168. Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 51. Horn. cl. 14. R. 9.*

11. Judicialis divisio, fit rerum consignatione, & taxatione per peritos, & rescindi nequit, quamvis 1) cum falso herede divisum sit, 2) coheres immodice læsus sit, *l. 36. famil. ercisc. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 6. th. 3. not. 9. p. 720.*

12. Ex divisione erronea solutum condictione indebiti repetitur, *l. 2. de condict. indeb. Carpz. lib. 5. R. 7. n. 13.*

DIVISIO HEREDITATIS.

1. Nomina, sive activa, sive passiva, in divisionem non venire dicuntur: cum jam ipso jure sint divisa, *l. 4. famil. ercisc.* i. e. quisque heredum pro sua parte tantum, etiam non facta divisione, & agere & conveniri potest, *Stryck. de cautel. contract. sect. 3. c. 4. §. 4.*

2. Solet tamen in ipsa hereditatis divisione assignatio nominum fieri; quod quidem in nominibus

activis facile expediri potest, si illi, cui nomina assignata, simul a reliquis coheredibus jura cedantur; vel etiam, si nolint uni nomina penitus cedere, in ipso instrumento divisæ hereditatis, aut in separata scriptura ipsi potestatem exigendi in solidum dare possunt, *Stryck. d. §. 4.*

3. In nominibus vero passivis tales conventiones non sunt æque faciles: quamvis enim in divisione hereditatis liceat per conventionem unum constituere, qui exsolvat æs alienum: hoc ipso tamen non potest constringi creditor, ut præcise illum conveniat, sed ipsi jus singulos heredum pro rata hereditaria conveniendi salvum manet, *Stryck. c. l. §. 5.*

4. Ne plures unius debitoris heredes excutere necessum habeat creditor, debitor futuros heredes in solidum constringere potest, per tradita *Stryckii c. l. §. 6. seq.* confer. omnino *Heyland. dissert. inaugur. de valore pacti inter credit. & debit. initi, vi cujus creditor singulos debitoris heredes in solidum convenire potest.* Plane tale pactum non subsistere, tradit *Franzk. lib. 1. resolut. 6. n. 28. Brunnem. ad l. 56. n. 1. de V. O. Mev. p. 5. dec. 66.*

5. Si duo saltem concurrant heredes masculi, jure Saxonico major dividit, & minor eligit, **Landr.** *lib. 3. art. 29. Constit. Elect. 15. p. 3. ibique Carpz. d. 2. 10. & 11.* qui modus dividendi ubique fere locorum in Germania receptus est, teste *Gail. lib. 2. obs. 116. n. 12.* Et sufficit, divisionis tempore duos saltem adesse heredes, licet tempore mortis plures exstiterint, *Carpz. ad d. c. 15. d. 12.*

6. Hic modus dividendi observatur 1) inter descendentes, ascendentes & collaterales, *Carpz. d. c. d. 2. & 5.* 2) inter duas fœminas coheredes, adhi-

bitis tamen curatoribus, *Carpz. d. c. d. 6.* si vero fœmina cum masculo concurrit, fœmina, adhibito curatore dividit, masculus eligit, *d. c. 15. ibique Carpz. d. 7.* 3) non solum inter rusticos, sed etiam inter cives ac nobiles, *Carpz. d. c. d. 3.* 4) in divisione gerada & rerum expeditoriarum, *Carpz. d. c. d. 4. & 6.* 5) in bonis feudalibus **Landr.** *lib. 3. art. 29. Carpz. d. c. d. 8. Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 129.*

7. Locum autem non habet hic dividendi modus 1) si aliud statuto, consuetudine, vel pacto introductum, & constitutum est, *Constit. Elect. 15. p. 3.* 2) si pater in testamento filio juniori jus eligendi ademerit, aliudque disposuerit, *d. c. 15.* ibique *Carpz. d. 21. & 31.* 3) Si communio bonorum non causatur ex successione, sed ex præcedente, contractu societatis, *Carpz. d. c. d. 22.*

8. Divisione licet semel facta, si tamen prædia aliqua permanserint indivisa, in eorum divisione modus Saxonicus etiamnum observari debet, *Carpz. d. c. d. 23.* confer. tamen præjudicium, quod habet *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 9. lit. c. p. 541.*

9. Post obitum patris majore vel minore filio defuncto jus optionis vel divisionis ad heredes non transmittitur, *d. constit. Elect. 15. ibique Carpz. d. 13. & Moller. n. 11.* sed vel officio judicis, vel per sortem divisio est facienda, *Carpz. d. c. d. 14. Berlich. p. 3. concl. 21. n. 58.*

10. Ex tribus vero fratribus, juniore absque liberis ante divisionem defuncto, secundo genito jus optionis competit, *Carpz. d. d. 14. Berlich. d. conclus. 21. n. 52.*

11. Et defuncto filio juniore ante patrem, ejus liberi in successione avitæ hereditatis, eligunt, divisione

ſione patruo relicta, propter jus repræſentationis, *Carpz. d. c. d. 15.*

12. Filio autem majore ante patrem denato, ejus liberis non facultas diviſionis, ſed jus optionis conceditur, facta diviſione a filio minore, *Rauchb. p. 1. qu. 41. n. 21. ſeq. Carpz. d. c. d. 16.*

13. Si ambo fratres ante patrem deceſſerint, liberis relictis, avita hereditas inter eos per ſortem vel officio judicis dividitur, per tradita *Berlich. d. concluſ. 21. n. 61. Carpz. d. c. 15. d. 17.*

14. In diviſione hereditatis inter gemellos creditur obſtetricibus, de nativitate eorum jurato teſtantibus, ſi vero non conſtet, vel per ſortem, vel officio judicis facienda diviſio, vid. *Carpz. d. c. d. 18.*

15. Inter plures heredes, ſi inter ſe convenire nequeant, judex cuilibet portionem arbitrio, vel per ſortem adjudicat, *Carpz. d. c. 15. d. 1. & 11.*

16. Si res commodam diviſionem non recipiat, illa adjudicanda eſt ei, qui majorem portionem in ea habet, *l. 34. §. 2. C. de donat. Carpz. d. c. d. 34. Horn. cl. 7. R. 26.*

17. Præfertur tamen, jure optionis, filius natu minor eis, qui majorem portionem habent in re diviſionem non recipiente, *Carpz. d. c. d. 36.* add. *Coler. p. 1. dec. 54. n. 5.*

18. In aſſignatione rei hereditariæ diviſionem non recipientis, potior cauſa eſt liberorum, quam parentum, *Rauchb. p. 1. qu. 42. n. 7. Carpz. d. c. d. 38.* & inter liberos diverſi matrimonii illi, a quorum majoribus bona provenerunt, præferuntur, *Carpz. d. c. d. 39. n. 4.*

19. Et præferuntur in ejuſmodi rebus cognati extraneis, fratres ſororibus, *Carpz. d. c. d. 39.* nec non

non conjux superstes heredibus defuncti conjugis collateralibus, modo majorem in re illa habeat portionem, *Carpz. d. c. d. 35. 37.*

20. Quod si vero de pretio coheredes inter se dissentiant, non statim ad publicam subhastationem deveniendum est, *arg. l. 1. & 3. C. commun. divid. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 6. th. 3. not. 15. p. 721. Barth. hodeg. for c. 3. §. 9. lit. c. p. 540.* quin facta jamdum subhastatio publica rursus revocanda est, *Barth. c. l. p. 541.*

21. Sed taxatio judicialis, vel licitatio inter ipsos coheredes ante omnia fieri debet, & res plus offerenti adjudicanda est, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 303. & p. 9. obs. 244. Barth. c. l. p. 540. seq.* add. *Carpz. d. c. d. 40. n. 6.* ut tamen coheredi liceat pinguiorem offerre emtorem, *Schneidew. ad §. 20. J. de act. n. 26. Berger. c. l.* vel urgente coherede, etiam extraneus ad licitandum admittatur, cui vero socius, si idem offerat, antefertur. Quod si nec sic quidem res exitum inveniat, atque componi possit, tandem ad publicam subhastationem devenitur *Wernher. c. l.* add. *Barth. c. l. Carpz. d. def. 40.*

22. Nota, heredi minori competere electionem, num æstimationem prædii hereditarii recipere, an, coheredi pretio exsoluto, prædium retinere velit, *Carpz. p. 3. c. 15. d. 9.* Quod etiam procedit in bonis feudalibus, vid. *Carpz. d. c. d. 8.*

23. Procedit quoque id, ut ususfructus rei alternis annis adjudicetur coheredibus, *per l. 16. §. 2. famil. ercisc. Stryck. caut. contr. sect. 3. c. 4. §. 11.*

24. Quod attinet instrumenta hereditaria, illa manere debent penes illum, qui majori ex parte heres est, & cœteris copiæ descriptæ & recognitæ dantur,

addita

addita cautione ab illo, qui instrumenta retinet, se originalia ipsa, quoties opus fuerit, coheredibus exhibiturum. *l. 4. §. fin. & l. 5. famil. erci/c.* Quod si nemo ex majori parte heres sit, tunc regulariter senior juniori, dignior inferiori, & mas fœminæ præfertur, *l. fin. de fid. instrum.* Imo etiam sorti hæc res committenda, vel, si aliter convenire nequeant, in loco publico instrumenta deponenda, vid. *Mev. p. 5. dec. 330. Stryck. c. l. §. 13.*

25. In divisione hereditatis æqualitas est servanda, nec prærogativam ullam, aut alimenta heres habet ex eo, quod sit infans tenellus, *Carpz. p. 3. c. 15. d. 33. Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 486.*

26. Absens & ignorans coheres portionem eam, quæ initio ipsius fuit, in omnibus communibus rebus retinet, non obstante divisione a cœteris facta, *l. 17. C. famil. ercisc.* nisi curator absenti a magistratu sit constitutus. Quo casu absens quidem divisionem impugnare nequit, salva tamen eidem restitutione in integrum, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 6. th. 3. not. 11. p. 720.* add. *Stryck. c. l §. 9.* ubi etiam, quod idem de distractione alicujus rei hereditariæ, uno absente, facta dicendum sit.

27. Si heredes vel coheredes hereditatem dividere cœperunt cum eo, qui occupavit res hereditarias, ex eo non statim colligendum est, renunciasse illos petitioni inventarii & juratæ specificationi, *Horn. cl. 7. R. 26.*

28. Jurata divisio non potest exigi, si jurata specificatio a testatore fuerit remissa, *Horn. cl. 7. R. 39. p. 436. b.*

29. Heredes sibi invicem evictionem præstare tenentur, quamvis 1) de ea in specie non sit conven-

tum, 2) divisio sit judicialis, *l. 14. C. famil. erciſc. l. 66. §. ult. de evict. ibique Brunnem.* 3) testator divisionem fecerit, *l. 77. §. 8. de legat. 2. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 6. th. 3. not. 16. p. 721.*

30. Exceptio est in nominibus, quorum nomine, si semel facta fuit divisio, evictio non præstatur, vid. *Carpz. p. 3. c. 14. d. 19.*

31. Contra divisionem, a fratre majore factam, datur rescissionis beneficium ex causa læsionis ultra dimidium, *Carpz. p. 3. c. 15. d. 19.* etiam majori dividenti, *Carpz. d. def. 19. n. 11.* nisi heredes valorem bonorum exacte sciverint, vel divisio judicialiter fuerit confirmata, *A. Fab. in C. lib. 3. tit. 27. def. 6. Carpz. d. c. d. 20.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 6. th. 3. not. 9. p. 720.* confer. *loc. præc. th. 9. 10. 11.*

32. Nec divisio hereditatis, extrajudicialiter facta, ob enormem læsionem retractari potest, si læsus tempore divisionis jus suum haud ignoraverit, &, illud non urgendo divisionem approbaverit, cum sic juri suo renunciasse censeatur, vid. *Horn. cl. 16. R. 31.*

33. Etsi judicialiter divisa sit hereditas, nihilominus intuitu, ejus quod indivisum mansit, veluti si mater res quasdam reticuerit, perpetuo agi potest, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 429.*

DIVISIO PARENTUM INTER LIBEROS.

1. Divisio patris inter liberos holographa ejus subscriptione non indiget *Richter. ad authent. Si modo. C. famil. erciſc. Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 207.* dissentit *Stryck. in cautel. testament. c. 10. §. 13.* propter *nov. 18. c. 7. & d. auth.* qui pro cautela commendat, ut pater ipse subscribat, aut liberos suos, & quidem omnes, ad subscribendum præparet.

2. Di-

2. Diviſio bonorum, inter liberos facta, propterea non infirmatur, quod læſionem in legitima contineat, ſed ad implementum ejus, quod deficit, agendum eſt, *arg. l. 30. C. de in offic. teſtam. Stryck. c. l. Wernher. d. p. 9. obſ. 208.*

3. Dubium non eſt, quin pater, etiam cœcus, inæqualiter poſſit aſſignare liberis portiones *Carpz. p. 3. c. 4. d. 21. n. 6. d. 22. n. 9. Stryck. c. l. & c. 4. §. 18. Wildvogel de diviſione parentum inter liberos th. 7.* quamvis diſſentiat *Tiraquell. de jur. primogenit. qu. 4. n. 4. Decius conſil. 105.*

4. In diviſione parentum inter liberos, hi neceſſario heredes inſtitui haud debent, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 236. & in ſupplem. nov. ad d. p. 5. obſ. 236.*

5. In diviſione parentum inter liberos non eſt opus, ut exprimantur nomina liberorum, & annus, atque dies, *Horn. cl. 7. R. 32. p. 414. a.*

6. Quia hic non ſucceditur ex teſtamento ſed ab inteſtato, *l. ult. C. famil. erciſc.* cautus ſit pater, ut diviſionem tantum inter eas perſonas inſtituat, quæ alias ab inteſtato ſuccedunt; Unde viventibus liberis primi gradus, nepotes ad diviſionem admittere nequit. Imo illud quoque obſervare debet, ut inter omnes dividat, nullo præterito, qui ab inteſtato patri ſuccedere poterit, *Stryck. d. c. 10. §. 13.*

7. Diviſio bonorum, a patre inter liberos facta, ſecuta licet traditione, ab illo revocari, & bona aliter dividi poſſunt, *l. 20. §. 3. famil. erciſc. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 5.*

DIVISIONIS EXCEPTIO.

Vid. loc. *beneficium diviſionis.*

DIVITIÆ. DIVES.

1. Divitias ſuas nemo tenetur manifeſtare, easque invidiæ exponere, *l. 2. C. quand. & quib. quart. pars. ibique Perez. & Brunnem.*

2. Dives quis in præſenti non præſumitur, ſed poſſe fieri, *Menoch. lib. 6. præſ. 28. n. 1.*

3. Qui vero notorie dives eſt, non tenetur ſatisdare, *Mev. p. 8. dec. 352. n. 7.*

4. Divitiæ privilegium perſonis miſerabilibus competens non impediunt, *Covarruv. pract. quæſt. tom. 2. cap. 6. n. 2.*

DIVORTIUM.

1. Ad divortium duo requiruntur, 1) cauſa divortii ſufficiens, 2) ſententia judicis eccleſiaſtici declatoria, *Carpz. pr. crim. qu. 58. n. 18.*

2. Hinc ne Princeps quidem matrimonium, absque prævio proceſſu, cauſæque cognitione, diſſolvere poteſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 58.*

3. Non facile dirimendum eſt matrimonium: ſed potius conjuges per legitima coactionis media ad officium adigendi ſunt, *Carpz. jurispr. conſiſt. lib. 2. def. 207. 208. 209. Wernher. c. l. n. 1. 2.*

4. In tantum locus divortio ob adulterium eſt, ut ne quidem plena ejus probatio exigatur, ſed præſumtiva ſufficiat, *c. 12. X. de præſumt. ibique Barboſa n. 2. Stryck. diſſert. de nullit. matrim. §. 3.*

5. Copula carnalis, a conjuge cum alio exercita, ad diſſolvendum matrimonium ſufficit, licet adulterium per immiſſionem ſeminis haut conſummatum fuerit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 47.*

6. Etiam uxor ob adulterium mariti ad divortium agere poteſt, vid. *Gerhard. loc. de conjug. §. 619. Titius* in der Probe des teutſchen Geiſtlichen

Rechts

Rechts *lib.* 4. *art.* 4. §. *18.* diſſentit *Brückner. deciſ. matrim. p.* 2. *c.* 17. *n.* 21. *Stryck. c. l. §.* 5. 6. 7.

7. Divortium ob ſtuprum & fornicationem mariti ante nuptias commiſſum, non permittendum eſt, *Carpz. p.* 4. *c.* 20. *d.* 13. Sed bene, ſi ſponſa ab alio antea imprægnata & gravida reperiatur, *Carpz. d. c. d.* 12.

8. Pœnitere non valet maritus, ſi ſemel uxori crimen remiſerit, *Carpz. jurispr. conſiſt. lib.* 2. *def.* 197. *n.* 3. Sicut & tacita remiſſio, per copulam carnalem facta, excludit divortium, *Carpz. c. l. n.* 8. *ſeq.* modo maritus ſtupri fuerit gnarus, *Carpz. d. lib.* 2. *def.* 198. *n.* 1. Nudæ vero aſſertioni mariti, ignorantiam prætendentis, non creditur, ſed eam probare debet, quod fit juramento ejus, *Carpz. d. def.* 198.

9. Divortium ob malitioſam deſertionem permittitur, *Carpz. d. lib.* 2. *def.* 192. *Brunnem. jur. eccleſ. lib.* 2. *c.* 17. §. 26. *ſeq.* diſſentiunt Pontificii, *Bellarmin. lib.* 1. *de matrim. c.* 16. qui nequidem in caſu adulterii divortium quoad vinculum indulgent, vid. *Stryck. diſſert. de deſert. malit.* §. 24. *ſeq.*

10. Pro deſertore autem habendus non eſt 1) maritus vagabundus *Stryck. diſſert. de deſert. malit.* §. 11. 2) in militiam ſe conferens, & ibidem per aliquot annos ſubſiſtens, *Beſold. p.* 5. *conſil.* 248. niſi ea propter elegerit militiam, ut uxorem malitioſe deſereret, *Stryck. prox. c. l. §.* 13. 3) fugitivus ob crimen capitale; ut igitur neque in hoc, neque in præcedentibus caſibus ad divortium agi poſſit, *Stryck. c. l. §.* 15. niſi animus deſerendi certus ſit, vel liquido probari poſſit, delictum ita eſſe capitale, ut nulla ſupereſſe poſſit excuſatio, & aggratiatio, *Stryck. c. l.* §. 16. 4) ob crimen relegatus vel deportatus, *Stryck. c. l. §.* 17. 5) in captivi-

ptivitate conſtitutus, niſi de animo deſerendi conſtet, *Stryck. c. l. §. 19.*

11. Ad deſertionis crimen præciſe non requiritur abſentia: nam conjux quoque præſens, qui cum altero conſueſcere, & corpus miſcere præfracte recuſat, pro malitioſo deſertore haberi poteſt, ita ut locus ſit divortio, ſi, omnibus adhibitis compellendi remediis, ad officium redigi nequeat, vid. *Nicolai de repud. c. 18. n. 18. Stryck. c. l. §. 21.* Nec excuſatur fœmina, quod prætextu religionis diverſæ amplexus maritales adverſetur, *Stryck. c. l. §. 22.*

12. Si primo, ob fribuſculum quoddam, aliasve lites, ſeparatio quoad thorum & menſam facta, ſucceſſu temporis vero tantum ab uno conjuge contra alterum concipiatur odium, ut ipſum penitus in conſortium recipere nolit, nec ullam juſtam & honeſtam cauſam ſuæ contumaciæ allegare posſit, totale divortium locum habet, vid. *Stryck c. l. §. 23.*

13. Ob impotentiam ſupervenientem divortium non eſt concedendum, *Arniſ. de jur. connub. c. 6. ſect. 8. n. 17. ſeq. Carpz. juriſpr. conſiſt. lib. 2. def. 202.* diſſentit *Bruckner. dec. matrim. c. 23. n. 17. & ſeq. Ziegler. ad Lancellott. lib. 2. tit. 12. §. 10. verb. ſi alter conjugum indicatur,* quos hoc temperamento, ut 1) ei non aliter locus relinquatur ſententiæ, quam ſi incurabilis ſit impotentia, & altera pars cupidine ſobolis procreandæ tenta, 2) ut pars impotens, ſi ſine ejus culpa talis facta, alimentis ab altera proſpiciatur, ſequitur *Stryck. diſſert. de nullit. matrim. §. 12.* add. *Titius* von den Teutſchen Geiſtl. Recht, *lib. 4. art. 4. §. 21.*

14. Inſidiæ vitæ conjugis ſtructæ non ſunt juſta divortii cauſa, quamquam ſeparationi quoad thorum

& menſam locum dent, *Arniſ. de jur. connub. c. 6. ſect. 10. n. 26. ſeq. Carpz. d. lib. 2. def. 217. n. 2. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 6.* diſſentit *Stryck. c. l.* §. *9. 10. 11. Titius. c. l.* §. *20.*

15. Cauſæ divortii non ſunt, 1) furor conjugis, *Carpz. p. 4. c. 20. d. 11.* 2) morbus, *Carpz. d. def. n. 5.* 3) delicta, *Carpz. jurispr. conſiſt. lib. 2. def. 204.* ut furtum, *Carpz. d. lib. 2. def. 203.* 4) paupertas, aut æs alienum, *Carpz. d. def. 204.* 5) dos non exſoluta, *Carpz. d. lib. 2. def. 205.* 6) diverſa religio, *Carpz. d. lib. 2. def. 206.*

16. Per divortium verum vinculum conjugale totaliter diſſolvitur, *Carpz. dec. 180. n. 1.* & fieri non poteſt, ut vinculum ab una parte ſaltem ſolvatur, ab altera autem firmum maneat, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 204. n. 41. ſeq.*

17. Divortium, propter malitioſam deſertionem, fieri intelligitur, non demum a tempore, quo perſona deſerta novum conjugem in thorum plene admiſit; ſed ſtatim a die, quo ſententia lata eſt, *Wernher. vol. 3. in ſupplem. ad. p. 1. obſ. 204.*

18. Actio divortii contra fugitivum, quocunque in loco, inſtitui poteſt; nec uxor, adulterio commiſſo, forum mariti nondum ſubterfugere valet, *Horn. cl. 3. R. 6. p. 174.*

19. Poſt quinquennium, licet criminaliter de adulterio quæri non poſſit, civiliter tamen ad ſeparationem a vinculo matrimonii agi poteſt, *per c. admonere. c. 33. qu. 2. Brunnem. jur. eccles. lib. 2. c. 17. §. 21. Horn. c. l. p. 176.*

DOCTOR.

1. In favorabilibus doctorandi pro doctoribus habentur, *Sichard. ad l. 3. n. 6. C. de furt. & ſerv. corrupt.*

nomen

nomen tamen ipſum ante non merentur, quam revera id conſecuti fuerint, ita ut etiam falſi crimen incurrat, qui dolo ſe doctorem mentitur, *arg. l. 27. §. 3. de L. Corn. de falſ. Ziegler. de jur. maj. lib. 1. c. 24. §. 4.* & pœna arbitraria puniri poſſit, *Menoch. de arb. jud. quæſt. caſ. 318. n. 21. & caſ. 320. n. 7. Carpz. pract. crim. qu. 93. n. 36. 37.*

2. Licentiati, utcunque ſe Doctores appellare adhuc nequeant, pro Doctoribus tamen plerumque habentur; maxime in favorabilibus, *Stephan. de jurisdict. lib. 3. part. 2. c. 14. n. 98. ſeq.* (diſſentit *Vincent. de Franch. dec. 111.*) quod tamen de iis tantum Licentiatis intelligunt, qui publica ſolennitate renunciati ſunt, *Limnæus jur. publ. lib. 8. c. 8. n. 42.* vid. *Ziegler. c. l. §. 13.* Imo nequidem regulariter præcedentiam Licentiati ſibi arrogare poſſe, niſi ſit renunciatus putat *Titius* **in der Probe des Teutſchen Geiſtl. Rechts** *lib. 4. c. 7. §. 4.* diſſentit *Itterus de grad. academ. c. 2. §. 13.*

3. Licentiatus alibi, quam ubi licentiam adeptus eſt, Doctoris gradum petere poteſt, *Titius* **in der Probe des Teutſchen Geiſtl. Rechts** *lib. 4. c. 7. §. 31.* niſi juraſſet, ſe alibi non ſumturum lauream, *Ziegler. c. l. Itter. de grad. academ. c. 6. §. 44. ſequ.* add. *Titius c. l.* diſſentit *Menoch. A. J. Q. caſ. 371. n. 16. 17.*

4. Qui legitime examinatus eſt, & publice pro gradu diſputavit, etiam abſens poteſt renunciari Doctor, *Itter. d. l. §. 31. ſeq. Titius d. l. §. 33.* quod non aliter admittit, *Beſold. in theſaur. pract. verb. Doctor.* quam ſi ſolenni promotionis actu Licentiatus renunciatus fuerit.

5. Doctores bullati minoris ſunt plerumque exiſti-

existimationis, ita, ut aliqui eos privilegiis Doctorum, in Academiis promotorum, prorsus exuant, & plane incapaces illorum pronuncient, *Ruland. de commiss. part. 1. lib. 1. c. 14. Coler. de proc. execut. part. 2. c. 3. n. 129.* Quod vero de illis tantum, qui, absque examine, & eruditionis specimine, solo verbo gradum Doctoris consequuntur, accipiendum esse, volunt *Bachov. ad Treutler. vol. 1. disp. 1. th. 7. lit. a. Ziegler. de jur. maj. lib. 1. c. 4. §. 9.*

6. Doctores, in academiis creati, licet non semper debitam præ se ferant eruditionem, iis tamen titulus doctoralis denegandus non est, *Carpz. de leg. reg. c. 10. sect. 10. n. 20.* add. *Titius c. l. §. 26. seq. & 52.* confer. tamen *Ziegler. c. l. §. 7. 8. 9. 10. Itter. d. tr. c. 7. §. 28. seq.*

7. Quod si lege conventionali, aut continuata, nec interrupta consuetudine introductum sit, ut in Collegiis non gradus prærogativa, sed Senioratus attendatur, & unus quisque locum suum, prout prior aut posterior receptus fuit, nanciscatur, neque discrimen tum inter Doctorem aut Licentiatum observetur, id deinceps quoque in singulis membris observari debet, nisi universis aliud placuerit. At ubi neque pactum aliquod, aut lex Collegii, neque consuetudo uniformiter recepta probari potest, doctori præferri non debet Licentiatus, *Ziegler. c. l. §. 15. 16.*

8. Doctor juris, quantumvis ratione gradus junior, in sessione tamen, statione & processione præferendus est Doctori Medicinæ seniori, *Carpz. dec. 7. n. 13. seq.* etiamsi sit Professor *Carpz. c. l. n. 27. seq.* vel Physicus Ordinarius in civitate aliqua, *Carpz. c. l. n. 35. seq.* Secus vero res sese habet, si Doctor Me-

dicinæ ſit Principis vel Regis Archiater, aliove in illuſtri officio conſtitutus, *Carpz. c. l. n. 34.*

9. Profeſſores Doctores, quantumvis ratione gradus juniores, præferuntur Doctoribus non Profesſoribus, etiam ſenioribus, *arg. l. 1. C. de conſul. Cothm. reſp. 14. n. 73. Reinking de regim. ſecul. & eccles. lib. 1. claſſ. 5. c. 11. n. 69.* quod vero accipi debet in paribus terminis ejusdem facultatis, *Carpz. c. l. n. 44.*

10. Doctores & Licentiati præcedunt Rectores Gymnaſiorum, & Diaconos, neque eorundem privilegia contraria conſuetudine aboleri, neque à Senatu municipali mutari queunt, *Berger. p. 1. ſupplem. ad E. D. F. centur. 1. conſil. 21. p. 701.* ut & Syndicum Civitatis *Berger. p. 2. ſupplem. ad E. D. F. centur. 2. conſil. 17. p. 1103.* nec non Præfectos; *Berger. c. l. conſil. 18. p. 1105. ſeq.* add. *Carpz. dec. 110.* Imo & Doctores præcedunt Superindentem, qui Doctorali dignitate non ſplendet: Licentiati vero eidem cedunt, niſi hi in poſſeſſione vel quaſi ſint conſtituti, *Berger. p. 2. ſupplem. ad E. D. F. centur. 2. conſil. 18. p. 1105. ſeq.*

11. Plane, in comparatione graduatarum perſonarum cum aliis, nil certi determinari poſſe, ſed cujusque loci leges eſſe attendendas, ait *Titius* in der Probe des Teutſchen Geiſtl. Rechts *lib. 4. c. 7. §. 37.* & inter cognatos Senioratum præferri gradui æquum eſt, *Titius c. l. itter. de grad. academ. c. 10. §. 11. 12.* add. *Reſcript. Elect. Sax. de an. 1667.* apud *Ziegler. c. l. §. 14.*

12. Doctor juris, qui Notarius haud eſt, non valet publicum & ſolenne teſtamentum vel inſtrumentum conficere *Carpz. lib. 6. R. 15.* diſſentit *Berlich. p. 1. concl. 43. n. 50.*

13. Doctores cogi poſſunt ad præſtandum juramen-

mentum civicum, si privilegiatum forum non habeant, *Horn. cl. 1. R. 9. p. 19.*

14. Dignitas Doctoralis amittitur ob delictum famosum, modo desuper lata sit sententia, eaque in rem judicatam transierit, *Itter. d. tr. c. 17. §. 5. 6. 7. Titius c. l. §. 51.* non vero ob vilia & exilia negotia, *Itter. c. l. §. 10. seq.* add. *Titius c. l.* multo minus ob mercaturam, vid. *Itter. c. l. §. 14. 15. Titius. c. l. §. 53.*

DOCUMENTUM.

Vid. loc. *instrumentum.*

DOLUS.

1. Dolus, contractui bonæ fidei causam dans, eundem reddit nullum, *l. 7. pr. de dol. mal. l. 16. §. 1. de minor. Hillig. ad Donell. lib. 12. c. 7. lit. d. Stryck. us. mod. tit. de dol. mal. §. 5.* idemque juris in distractu, si quis dolo alterum induxerit, ut eum liberaret, *Brunnem. ad d. l. 7. n. 5.* Et sic quærela nullitatis intra 30. annos competit, *Ludov. us. pract. distinct. jurid. lib. 4. tit. 3. dist. 1.*

2. Positum tamen est in arbitrio decepti, utrum contractum malit dicere nullum, an vero eum servare, & actione ex isto solum ob illatum damnum interesse petere, *Carpz. p. 2. c. 34. d. 9. n. 3. Struv. ex. 8. th. 28. Horn. cl. 11. R. 48.*

3. Quæritur, an ex contractu b. f. ob dolum causam contractui dantem nullo, dominium transferatur, vel an ipsa res, ex tali contractu tradita, a quovis possessore, in quem forte rursus res translata, vindicari possit? Dominium transferri, & non esse vindicationi locum, putat *Struv. d. ex. th. 30.*

4. Quid si tertius det causam per dolum contractui? contractus subsistit, sed contra tertium datur

actio doli, *l. 2. de proxen. Brunnem. ad l. 7. de dol. mal. n. 5. Struv. c. l. th. 29.*

5. Contractus autem, aliave negotia, ſtricti juris nequidem ob dolum dantem cauſam contractui ſunt nulli, ſed ſubſiſtunt, *l. 36. de V. O.* nec purgatur is actione ex contractu deſcendente, *l. 7. §. 3. in fin. de dol. mal.* datur vero vel, re integra, exceptio doli, *d. l. 36. l. 5. C. de inutil. ſtipulat.* vel impleto contractu, alia ſi deſint remedia, actio de dolo, *Donell. in d. l. 36. de V. O. Richter. dec. 87. n. 13. Struv. ex. 8. th. 32. Ludov. c. l.*

6. Quod ſi dolus ſaltem incidit in contractus, illi non ſunt nulli, ſive bonæ fidei, ſive ſtricti juris fuerint, *Struv. ex. 8. th. 33.* ſed in contractu bonæ fidei datur actio ex ipſo contractu ad damnum fraude illatum reſarciendum, *d. l. 7. pr. & §. 3. l. 9. pr. de dol. mal. l. 13. §. 4. & 5. de act. emt. l. 2. C. eod. Carpz. p. 2. c. 34. d. 9. n. 5. Struv. c. l. Ludov. c. l. Stryck. uſ. mod. tit. de dol. mal. §. 6.* in contractu ſtricti juris actio doli, *Struv. ex. 8. th. 34. Ludov. c. l.* add. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 284.* aut ſi conveniatur, qui dolum paſſus eſt, purgatur dolus exceptione doli, *Struv. c. l.* Nec refert, in magna vel parva quantitate quis deceptus fuerit, *Carpz. c. l.* add. *Berger. E. D. F. tit. 39. obſ. 9. not. 4. p. 1167.*

7. Plane hodie hujus diſtinctionis, nullum ſupereſſe uſum adeoque quocunque caſu querelæ nullitatis locum eſſe, ait *Ludov. c. l.* Aliter *Schilterus*, qui *ex. 11. th. 20.* actionem de dolo ſemper concedit. Quantum ad ipſos contractus b. f. attinet, eam differentiam, quod ſcil. quando dolus cauſam dedit, que-

relæ

relæ nullitatis; quando autem incidit, actioni ex isto contractu locus sit, adhuc agnoscit *Ludov c. l.*

8. Is autem dolus actui aut contractui causam dare dicitur, qui ad contrahendum aut actum aliquem inducit, qui alias non erat contracturus *l. 7. de dol. mal. Brunnem. ad d. l. 7. Hahn ad Wesenbec. tit. de dol. mal. n. 1.* Incidens autem dolus dicitur, ubi quis tantum in re vel modo contrahendi decipitur, *Carpz. p. 2. c. 34. d. 9. n. 5. Hahn. c. l. Wernher. c. l. n. 3.*

9. Dolus nunquam præsumitur, *l. 51. pro soc. Klock. de contrib. c. 19. n. 667. p. 477.* sed perspicuis indiciis est probandus, *l. 6. C. de dol. mal. l. 18. §. 1. de probat. l. 10. C. de rescind. vendit.*

10. Licet dolus in animo consistat, conjecturis tamen probari poterit, atque licet non plene, tamen ita, ut purgatorium jusjurandum reo imponi possit, *Mascard. de probat. vol. 2. concl. 531.*

11. Præsumitur tamen dolus 1) in omnibus iis, quæ sunt de genere prohibitorum, *c. 1. X. de rescript. l. 1. C. ad L. Cornel. de Sicar. l. 5. C. de injur.* & si quis in re illicita versatur, *Carpz. pract. crim. qu. 1. n. 24. seq. Horn. cl. 15. R. 32. p. 1076. b.* 2) Si quis non facit, quod facere erat obligatus, *l. 3. §. 9. l. 44. mandat. l. 1. §. 21. depos. l. 41. ad L. Falcid. Cravett. consil. 193. n. 2.* 3) si quis ea quæ non sunt vera, expresse asserit, & ita alium ad actum aliquem inducit, *l. 9. §. 1. l. 7. §. fin. de dol.* ibique *Bartol.* 4) adversus eum, qui scienter & studiose contra æquitatem aliquid facit, *l. 12. de dol. except. Mascard. de probat. concl. 531. n. 87.* 5) ex nimia cautela & diligentia, quæ actui adhibetur, *l. 7. de condit. instit. Mascard. c. l. n. 103. & 108.* 6) ex nimiis clausulis & cautelis insolitis *Klock. vol. 2. consil. 84. n. 9. Hering. de fidej. c. 17. n. 13.* 7) si quis in utilita-

tem ſuam & damnum alterius molitur, *Berlich. dec. 114. n. 24.*

12. In eo, qui palam male fecit error potius præſumitur, quam dolus: ſecus in eo, qui clam, *l. ult. de rit. nupt. l. 7. C. de teſtam. l. 54. de adminiſtr. tutor. Carpz. pract. crim. qu. 15. n. 51.*

13. Dolus non eſt præſumendus, ſi quis exemplum anteceſſoris ſecutus, vel de re minima quæſtio ſit, *Horn. cl. 16. R. 5. p. 1221. a.*

14. Contra dolum præſumtum contraria probatio præſumtiva recipitur, *Bald. in l. un. C. de confeſſ. n. 21.*

15. Dolo facit, qui petit, quod reſtituere debet, *c. 59. de R. I. in 6. l. 8 de dol. mal. l. 137. §. ult. de R. J. Mascard. de probat. concl. 351. n. 81.* & qui petit id, quod aliqua exceptione elidi poteſt, *l. 2. §. 5. de except. dol. Donell. lib. 22. c. 6. lit. e. & ibi Hilliger.* item qui disſimulat & facit, quæ eloqui debet, *arg. l. 14. §. 9. de ædilit. edict. Cravett. conſil. 387. n. 24.*

16. Pactio, ne dolus præſtetur, non ſubſiſtit, *l. 27. §. 3. de pact. Stryck. de cautel. contract. ſect. 1. c. 4. §. 10. Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 285.* etiamſi ſit jurata, *c. quamvis. de pact. in 6. c. 28. de jurejur.* ubi enim conſtat de dolo, ibi ceſſat obligatio juramenti, *Matth. de Afflict. dec. 220. n. 7.* add. *Stryck. d. tr. ſect. 3. c. 7. §. 19. Horn. cl. 14. ſent. 10. p. 1015.*

17. Aſt, circa modum præſtandi dolum, valebit pactum, *Stryck. d. tr. ſect. 1. c. 4. §. 10.* ſicuti & dolo præterito renunciare permiſſum eſt, *Donell. lib. 16. c. 6. lit. c. & d. Stryck. c. l. Wernher. c. l.*

DOMANIALIA BONA.

Vid. loc. *bona domanialia.*

DOMI-

DOMICILIUM.

1. Domicilium originis non tribuit locus nativitatis, ſed origo ac domicilium patris, *Carpz. dec. 1.* add. *Struv. ex. 9. th. 17. Horn. cl. 8. R. 35. p. 515. a.* diſſentit *Vultej. in l. 2. C. de jurisdict. omn. judic. n. 16.*

2. Conſuetudine Germaniæ univerſali domicilium originis, conſtituto alibi domicilio habitationis, non ſolum quoad jurisdictionem, ſed etiam quoad commoda extinguitur, *Mev. p. 7. dec. 188. n. 3. Struv. c. l. §. 19. Stryck. uſ. mod. tit. de judic. §. 17. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 4. th. 1. not. 3. p. 928.*

3. Et quamvis, aliquem forum ſortiri in loco originis, ſi ibidem reperiatur, tradant *Gail. lib. 2. obſ. 36. n. 12. Sichard. in C. tit. de jurisdict. omn. judic. n. 11.* id tamen uſu hodie non obtinet, *Paurmeiſt. de jurisdict. lib. 2. c. 9. n. 47. Struv. c. l. Franzk. ad ff. tit. de judic. n. 26.* niſi alia cauſa fori competentis, e. g. contractus, concurrat, *Stryck. c. l.*

4. Pro domicilio originis præſumendum eſt, donec aliud domicilium habitationis probetur, *Carpz. lib. 2. R. 21. n. 14. & lib. 6. R. 40. n. 16. 17.* add. *Zanger. de except. p. 2. c. 1. n. 28. Struv. ex. 9. th. 19. Berger. c. l.* Et in dubio locus originis pro cujusque domicilio habetur, *Horn. cl. 2. R. 26. p. 129. b.*

5. Domicilium originis per alibi ſuſceptos honores non mutatur, licet ibi degat, *Berger. dec. 120. n. 10.* Et ſi a principe officium commiſſum, & per id forum privilegiatum quis nactus fuerit, ideo domicilium originis mutatum vel amiſſum non eſt, *Horn. cl. 8. R. 35.*

6. Unde ſequitur, ſi talis aliquid legavit pro patriciis, Lands-Kindern, ille magis reſpexiſſe cenſetur

ad liberos territorii, unde ortus eſt, *Berger. œcon. jur. c. l.* add. *Horn. cl. 2. R. 26.*

7. Conſtituitur domicilium 1) animo, qui conſiſtit in propoſito ſive voluntate permanendi, & 2) ipſo facto, ſive actuali habitatione, quæ duo conjunctim requiruntur, *Weſenbec. p. 1. conſil. 1. n. 57. Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 148. p. 297.* Neque enim conſtituitur domicilium ſola animi conteſtatione, *l. 20. l. 27. §. 2. ad municip. l. 7. C. de incol.* neque ſola habitatione, *l. 17. §. 5. & 13. ad municip. Struv. ex. 9. th. 21.* add. *Carpz. lib. 2. R. 22. n. 20.*

8. De habitatione facile poterit conſtare: ſed non ſemper de juncto permanendi animo, *Struv. ex. 9. th. 22.* Probatur vero hic animus, vel 1) ex expreſſa inhabitatoris declaratione, *l. 20 l. 27. §. 1. l. fin. §. 5. ad municip. Carpz. proc. tit. 3. art. 1. n. 13. & p. 1. c. 3. d. 18. n. 3. Struv. c. l.* Quo etiam pertinet, ſi quis in civitate aliqua jus civitatis impetraverit, ac ibidem habitaverit, quæ duo conjunctim certiſſimam domicilii probationem inferunt, *Zanger. de except. p. 2. c. 1. n. 54. Carpz. Proc. c. l. n. 17. Struv. c. l.*

9. Vel 2) ex ordine & conditione perſonæ, *Donell. lib. 17. c. 10.* Sic Clericus in loco beneficii, quod reſidentiam requirit, domicilium habet: ſi vero non tenetur reſidere, non habet ibi domicilium, *Struv. d. ex. th. 23.* & miles videtur domicilium habere, ubi meret, ſi nihil in patria poſſideat, *l. 23. l. fin. ad municip. Meier. Colleg. Arg. tit. de judic. th. 263. in fin. Struv. c. l.*

10. Vel 3) conjecturis, *Struv. ex. 9. th. 24.* Sic domicilium quis cenſetur habere, ubi fovet larem, Feuer und Rauch hat, *l. 2. C. ubi Senat. vel Clariſſ. Carpz. p. 1. c. 3. d. 18. n. 4.* add. tamen & *proc. tit. 3. art.*

art. l. n. 20. ubi quis cum uxore & familia alicubi ſubſiſtit, & rerum domeſticarum plenariam adminiſtrationem inſtituit, *d. l. 2. Struv. c. l.* ubi quis majorem bonorum partem poſſidet, *d. l. 2. Carpz. all. def. 18. n. 8. & 9.* modo ibidem ut paterfamilias ſe inſtruxit. *Carpz. proc. c. l. n. 29.* ubi quis aſſidue & frequenter habitavit, veluti ultra decennium, *Carpz. p. 1. c. 3. d. 18. n. 5.* add. *Struv.* ibi: quodnam tempus ad hoc requiratur, arbitrio judicis relinquendum eſſe.

11. Matrimonii contractus ac nuptiarum celebratio, juncta habitatione, firmam operatur probationem domicilii, præſertim, quando de uxoris domicilio agitur, quæ forum ſequitur mariti, *Carpz. proc. tit. 3. art. 1. n. 18.* Sed & maritus ſæpe nanciſcitur domicilium uxoris, ſi nempe domum ac bona uxoris poſt nuptias intrat, **wenn der Mann zum Weibe einfreyet, oder zu ihr einfähret,** *Zanger. de except. p. 2. c. 1. n. 56. Carpz. prox. c. l. n. 19.*

12. Sed hiſce conjecturis tum demum locus eſt, quando 1) de domicilio alibi conſtituto haud conſtat; hinc licet quis ex. gr. majorem partem fortunarum in loco quodam habeat, certum tamen ſit, eum alio in loco domicilium habere, conjectura illa nihil operabitur, *Vultej. ad l. 2. C. ubi Senat. vel Clariſſ. Struv. ex. 9. th. 25.* item ſi propter bellum vel peſtem quis in locum aliquem ſeceſſerit, *l. 17. §. 13. ad municip. ibique Dd. l. 1. C. de incol.*

13. Vel quando 2) ex ſingulari conditione perſonæ contrarium non apparet. Sic Studioſus, qui poſt lapſum decennii in academia commoratur, non dicitur ibidem domicilium contraxiſſe, niſi eo loco ſedem ſive habitationem perpetuam ſibi conſtituerit, aut aliunde animus contrahendi domicilii appareat,

Zanger. d. c. 1. n. 19. ſeq. Carpz. lib. 2. R. 23. n. 6. 7. Struv. c. l.

14. Hinc nec Conſiliarii Principis in urbe, licet per decem vel plures annos ibi degant, videntur domicilium contraxiſſe, quia non animo domicilium in urbe conſtituendi, ſed tantum ratione officii ibi vivunt, *Peck. de jur. ſiſt. lib. 4. c. 35. n. 1. 2. Struv. c. l.*

15. Quod etiam dicendum de Præfecto, Amtmann, niſi aliæ concurrant conjecturæ, ex quibus domicilium prius relictum demonſtretur, *Zanger. d. c. 1. n. 52. ſeq. Carpz. d. R. 23.* nec non de nobilibus in urbe ædes conducentibus & commorantibus, *Horn. cl. 2. R. 26. p. 129. b.* Locatio conductio enim non facit domicilium, *l. 20. l. 27. §. 1. l. fin. §. 5. ad municip. Carpz. lib. 2. R. 21. Mev. p. 4. dec. 246. Horn. cl. 5. R. 5. p. 271. b. in fin.*

16. Nec mercator, qui in loco tabernam, pergulam, vel officinam conduxit, ut aliquantum temporis ibi ſubſiſtere, merces venum exponere, & diſtrahere posſit, ibi habet domicilium, vid. *l. 29. §. 2. de judic. Struv. c. l.* Sed mercatores in locis, in quibus mercaturæ cauſa asſidue verſantur, recte conveniri, tradit *Carpz. proc. tit. 3. art. 1. n. 28.*

17. Etiamſi quis domum propriam in civitate aliqua emat, atque posſideat, haud tamen inde domicilium ejus probabitur, niſi diuturnitas temporis acceſſerit, & ſatis diu in loco illo, & domo emta habitaverit, veluti per annos decem, *l. 2. C. de incol.* vel quot annnos ad probationem domicilii pro ratione ſtatus ac qualitate perſonarum judex ſufficientes habuerit, *Zanger. d. c. 1. n. 47. Carpz. c. l. n. 24. 25.* add. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 116.*

18. Titulare ſaltem officium ſine reali præſtatio-

tione homagii domicilium non conſtituit, *Horn. cl. 15. R. 83. p. 1168. b.* add. *Carpz. lib. 2. R. 25.* Nec domicilium quis amittit ex eo, quod per tempus alibi fuerit in famulitio alicujus domini, *Carpz. p. 3. c. 38. d. 18.* Nec ex hoc ſolo, quod quis in alio loco commorari cœpit, animus mutandi domicilium colligi poteſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 127.*

19. Vagabundus domicilium non habet, *Carpz. lib. 2. R. 25. n. 1.* hinc ubique ubi deprehenditur, conveniri poteſt, quamvis etiam conveniri poſſit, in domicilio originis, modo copia ejus haberi poſſit, *Carpz. proc. tit. 3. art. 1. n. 63. 64. Stryck. uſ. mod. tit. de judic. §. 18.*

20. Pro tali vero reputandus non eſt, qui honeſte peregrinatur. Unde hic in alio loco conventus non tenetur invitus reſpondere, niſi ibi deliquerit, vel contraxerit. ' Dum ergo nullibi adhuc certum domicilium conſtituit, conveniendus eſt in loco originis *Stryck. annot. ad Lauterb. tit. de judic. verb. vagabundus. & us. mod. c. l.*

21. Plura quis habere poteſt domicilia, ſimul, *l. 6. §. 1. ad municip. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 4. th. 1. not. 4. p. 928.* quæ &, ipſo defuncto, ejus vidua retinet, *l. ult. C. de incol. Carpz. lib. 2. R. 24.*

22. Qui domicilium ſub alicujus jurisdictione conſtituit, ſubjectionem, ſive jurato, ſive ſtipulata manu ſaltem, ſi exigatur, profiteri tenetur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 401.*

23. Civis domicilium non mutans foro renunciare nequit. Sic non poteſt, civis academicus, relicta academia, ſenatui oppidano ſe ſubjicere; nec civis oppidanus foro ſuo renunciare, & academiæ ſe ſubmittere, niſi ad alium locum transeant,

eant, aut aliud quid exterius accedat, *Brunnem. ad l. 20. ad municip. in fin.*

DOMINIUM.

1. Dominii translatio in dubio non præsumitur, maxime, non præcedente titulo justo, & ad transferendum dominium habili, *Schneidew. ad §. si quis J. de R. D. Jason in l. 1. §. 21. n. 19. de acquir. vel amitt. possess.*

2. Dominium nudis pactis & cessionibus non transfertur, sed traditionibus & usucapionibus, *l. 20. C. d. pact.* etiamsi cum ipso Principe contractus fuerit initus, *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 132.* dissentiunt *Bald. in c. 1. de nova form. fidelit. Angel. in l. 9. de rei vindicat. aliique.*

3. Ex generali autem locorum fere omnium consuetudine non saltem dominium, sed & possessio rerum hereditariarum ipso jure transit in heredes, *A. Fab. in C. lib. 7. tit. 7. d. 5. n. 9. Carpz. p. 3. c. 9. d. 27. n. 6.*

4. Et legatarius dominium rei legatæ regulariter a tempore mortis testatoris consequitur, citra ullum apprehensionis factum, ipso jure *l. 80. de legat. 2. l. 62. de furt.* At hoc intelligendum de re testatoris propria: non de aliena, qualis etiam ratione transmissionis dominii est res heredis, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 307.*

5. Sola ususfructus reservatio ad transferendum rei venditæ possessionem atque dominium sufficit, *l. 28. C. de donat. Brunnem. ad l. 18. de acquir. poss.* nam vice traditionis est ipsa ususfructus reservatio, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 273.*

6. Dominium rei immobilis, in foro Saxonico, nuda traditione non transfertur, nisi accesserit resignatio

tio judicialis, daß es Gerichtlich aufgelassen, und Kauffer damit belehnet worden, *Landr. lib. 2. art. 30. decis. nov. 61. ibique Philipp. consid. 1. Carpz. p. 2. c. 39. d. 35. & dec. 147.* dissentit *Franzk. lib. 2. resol. 12.*

7. Resignatio vero judicialis, in foro Saxonico, ad translationem dominii, in rebus immobilibus, sine traditione extrajudiciali haud sufficit, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 51.*

8. Dominium rei venditæ ac traditæ non aliter in emtorem transit, quam si is pretium solverit, aut alio modo venditori satisfecerit, aut saltem vides de pretio habita sit, *§. 41. J. de R. D. Stryck. de cautel. contr. sect. 2. c. 8. §. 23.*

9. Fides de pretio habita non præsumitur, sed ab allegante probanda, *arg. l. 10. C. de non num. pec. Moller. lib. 4. Semestr. c. 28. n. 5.* ad quod sola traditio venditoris non sufficit, *Gail. lib. 2. obs. 15. n. 6. Stryck. c. l. §. 24.* licet id velit *Barbos. ad l. 23. §. fin. n. 35. solut. matrim. Mev. p. 4. dec. 206.*

10. Fides de pretio habita probatur 1) si terminus solutioni fuerit præfixus, seu dilatio solvendi pretii concessa, *Busius ad l. 19. n. 6. de contrah. emt.* 2) si cautio de pretio fuerit interposita, seu fidejussores eo nomine dati, *Brunnem. ad. d. l. 19. n. 3.* confer. *Berlich. p. 1. conclus. 64. n. 49.* 3) si emtori circa rem emtam tale quid concessum, quod soli domino competit, *Mev. p. 4. dec. 280. n. 3.* 4) si hypotheca venditori in re vendita constituta, *Mev. d. dec. 280. & p. 6. dec. 193. Stryck. c. l.* add. *Hopp. disput. de fide habita.*

11. Ubi vero emtor versatur in dolo atque venditorem ad fidem de pretio habendam induxit, dominium haudquaquam acquirit, sed in tali casu venditor rem a quolibet possessore vindicare potest, *Carpz. p. 1. c. 28.*

c. 28. d. 18. 19. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 226. n. 3. Rivin. ad O. P. S. tit. 42. en. 9. p. 1472. Quod etiam inter mercatores obtinet, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 64.*

12. Verum id ſolum, quod quis jam tempore contractus non ſolvendo fuit, nondum dolum arguit, atque adeo dominii translationem non impedit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 226.*

13. Præſumitur dominium vel proprietas ex poſſeſſione, præſertim diutina, *Weſenbec. vol. 1. conſil. 21. n. 68. Mev. p. 1. dec. 186. n. 4.* confer. tamen *Carpz. p. 1. c. 16. d. 24. n. 6.* & ex libera & abſoluta de re aliqua diſpoſitione, *Harprecht. pr. J. de R. D. Horn. cl. 7. R. 33. p. 419. b.*

14. Quando principaliter de probando dominio agitur, v. gr. in reivindicatione, difficillimum onus actori incumbere, notum eſt: cum ſatis haud ſit, juſtum titulum cum traditione licet conjunctum, oſtendiſſe, ſed ſimul de jure ac dominio autoris conſtare debet, vid. *l. 21. de probat.* Niſi quod ſæpe numero hæc probandi difficultas, allegata uſucapione, evitari poſſit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 223. n. 1. 2. 3. & p. 9. obſ. 33. n. 1. 2.* add. *Carpz. lib. 1. R. 76.*

15. Non ſufficit in reivindicatione, probari dominium de præterito, ſed & de præſenti illud probandum eſt, *Carpz. p. 1. c. 16. d. 24.*

16. In caſibus fortuitis dominium probari poteſt per præſumtiones, *Horn. cl. 5. R. 7. p. 275. a.*

17. Super dominio juramentum reo poteſt deferri, jurat tamen de credulitate ſaltem, *Carpz. lib. 1. R. 77. n. 6. & 12. Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. tit. 18. §. 9. p. 421.*

18. Clauſula fideicommiſſaria non impedit,

quo minus proprietas bonorum in fideicommiſſarium tranſeat, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 479.*

19. Dominium, quod venditor ſibi in re vendita reſervat, non ordinarium ſed ſubſidiarium ſaltem eſſe, in ſecuritatem ſcilicet creditoris, atque adeo reſervatæ hypothecæ æquiparari; Quam ob rem ejusmodi venditori, ære non ſoluto, rem venditam ab emtore aliove poſſeſſore non ſimpliciter vindicare, ſed tantum petere licere, ut eadem res ſibi reddatur tantisper, donec pretium integrum ſolvatur; Cui conſequens eſſe, venditorem reſervati dominii nomine, ſubhaſtationem morari non poſſe: poſſe tamen petere, ut de licito, in judicio depoſito præ ceteris creditoribus ſibi ſatisfiat, *Berger. E. D. F. tit. 42. obſ. 4. ibique not. 1. p. 1382. ſeq.* ubi etiam, quod ſimilis generis dominium uxori competat in donatione propter nuptias. Sed confer. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 51. n. 6. p. 115.*

20. Dominio licet reſervato venditori, damnum tamen ſpectat ad emtorem, ſcil. particulare, *Carpz. lib. 1. R. 108. n. 25.* nam periculum & interitus rei totalis eſt venditoris, *Carpz. d. l. n. 9. Huber. prælect. tit. de contrah. emt. n. 12. & tit. de peric. & commod. rei vend. n. 8. Schilter. ex. 30. th. 58.* niſi emror fuerint in mora, *Carpz. d. l. n. 27. 29.*

21. Plane eo caſu, cum dominium in re vendita reſervatur, nihiloſecius ad emtorem rei venditæ periculum indiſtincte pertinere, tradit *Berger. c. l. not. 4. p. 1386. ſeq.*

DOMINUS.

1. Ex facto & delicto famuli dominus haud conveniri poteſt, *Farinac. pract. crim. lib. 1. tit. 3. qu. 24. n. 48. Carpz. p. 4. c. 43. d. 6.* Communiter tamen vo-

volunt, ratione residuæ mercedis, adhuc hodie dominum teneri, *Heig. ad §. 5. J. de noxal. act. n. 16.* add. *Struv. ex. 14. th. fin.* Sed hoc non aliter intelligendum, quam quod liceat judicem implorare, ut ille arrestum imponat residuæ mercedi, quo postea exinde satisfieri possit damnum passo, *Hopp. ad §. 5. J. de noxal. act. in us. hod. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 14. th. 3. not. 3. p. 868. Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 60. n. 7.*

2. Ast tenetur ex delicto famuli dominus, 1) si culpæ reus sit, aut jusserit, *Struv. ex. 14. th. 47. Hopp. c. l. Berger. c. l. & lib. 2. tit. 2. th. 33. not. 2. p. 286.* 2) famulus circa officium & ministerium suum, in seinem anbefohlenen Amte, deliquerit, *Pagenstecher. scil. ad Lauterb. compend. jur. man. 2. tit. de nox. act. p. 148. Hopp. c. l.* Tenetur tamen dominus & hoc casu, jure Saxonico, saltem ad mercedem debitam usque, *Moller. lib. 4. c. 18. Carpz. p. 4. c. 43. d. 7. Horn. cl. 15. R. 98.* nisi & culpa domini accesserit, *Hahn. ad Wesenbec. tit. de nox. act. n. 7.* vel etiam dominus in eligendo vel retinendo famulo culpam commiserit, *Rauchb. p. 2. qu. 10. n. 61. Wernher. d. obs. 60.*

3. Dominus nequidem ex famuli delicto, eoque circa officium commisso, tenetur, si diligentiam in eligendo famulo satis probarit, utputa, cum eum magistratui, ad explorandam vitæ morumque integritatem, præsentavit, *Bona Cossa de famul. qu. 149. 186. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 14. th. 3. not. 3. p. 868. seq. Horn. cl. 15. R. 99.*

4. In tantum tamen hodiernos dominos ex facto conductitiorum teneri, ut jure jurando se debeant purgare: Daß sie den von ihren Bedienten unternommenen Excess weder befohlen, noch gut geheißen, tradit *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 33. not. 2. p. 286.*

5. Hinc,

5. Hinc, si minister merces, in fraudem vectigalis, vel accisæ, injussu domini, nec ex postfacto domino illud approbante, reticuerit, dominus ideo non tenetur, nec merces in commissum cadunt : tenetur tamen se purgare juramento : Daß er es dem Diener nicht geheißen, noch auch sonst, daß es der Diener gethan, gewust, *Horn. cl. 15. R. 97. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 14. th. 3. not. 3. p. 869.*

6. Sed, ministri culpa, rem in commissum cadere volunt; quamvis etiam, si ille non sit solvendo, domino subveniendum esse, putent *Mev. ad jus Lubec. p. 3. tit. 3. art. 6. n. 18. Schilter. ex. 42. th. 60.* add. *Brunnem. ad l. fin. C. de publician. in rem act.*

7. Dominus, qui per alium, ut sartores, famulos, aut ancillas, merces in certa taberna, pretio haud soluto, consuevit emere, auf Credit zu nehmen, actione pulsari potest, & tenetur etiam ratione illarum, quas hi, ipso insciente, acceperunt, & retinuerunt, vel cum iis aufugerunt, *Horn. cl. 11. R. 39. Barth. hodeg. for. c. 2. §. 7. lit. c. p. 470. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 215.* Quod vero peculiari mandato Regio de an. 1708. in Saxonia Electorali mutatum est, vid. *Barth. c. l. Wernher. c. l.*

8. Dominus habet condictionem rei suæ, quam famulus ipsius ludo perdidit, Landr. *lib. 2. art. 60. & lib. 3. art. 6. Carpz. pract. crim. qu. 134. n. 9.*

DOMINUS JURISDICTIONALIS.

1. Dominus, jurisdictionem patrimonialem habens, in Saxonia Electorali, subditos coram proprio judicio convenire (*a*) potest, modo 1) constitutus sit actuarius, qui in præsentia subditorum ad

 acta

(*a*) vid. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 2. §. 3.*

acta (*b*) juravit, *O. P. S. tit. 2. §. ult.* 2) Scabini adhibeantur, quorum tamen ſubſcriptio neceſſaria haud (*c*) eſt, ſed ſufficit actuarium de præſentia eorum atteſtatori, 3) judex abſtineat pronunciatione, actaque ad Collegium Prudentum (*d*) transmittat, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 2. th. un. not. 7. p. 914. & p. 2. Supplem. ad E. D. F. tit. 2. §. 4. p. 38. ſeq.* add. *Philipp. ad O. P. S. tit. 2. conſid. 8.* Cujusmodi conſuetudo etiam in Marchia viget, teſte *Brunnem. ad. l. 10. de jurisdict. n. 7.*

2. Aſt actuarius, ſi ipſi demandatum eſt exercitium jurisdictionis, ſive generatim, ſive in ſpecie, quoad illam cauſam ipſe decernere poteſt: (*e*) quamvis tutius ſit, acta ab actuario non definiri, ſed ad Collegium juridicum transmitti, *Berger. cc. ll. Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 219.*

3. Plane, ſi domini jurisdictionales coram ſuo judicio conveniant ſubditos ſuos, ad declinandam ſuſpicionem, non ipſimet Actuarii cum Scabinis ſuis paganis in cauſa judicent, ſed acta ad Collegium quoddam Sapientum dijudicanda transmittant, (*f*) ex ſententia Scabinorum Lipſienſium, teſte *Rivino ad O. P. S. tit. 2. en. 9.* Quem in modum quoque reſpondit Ordo Wittenbergenſis, teſte *Bergero p. 2. ſupplem. ad E. D. F. tit. 2. §. 4. p. 41.*

4. Sub-

(*b*) Quod indiſtincte neceſſitatis eſt, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.* add. *loc. actuarius, th. 3. lit. a. & th. 6. lit. b.*

(*c*) vid. loc. *actuarius. th. 10. lit. h.*

(*d*) Quod, maxime in cauſis dubiis & magni momenti, expreſſe præceptum eſt in *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 2. §. 3.*

(*e*) Imo non poteſt, ſed jubetur acta, maxime in cauſis dubiis & alicujus momenti, ad Collegium Prudentum transmittere, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 2. §. 3.*

(*f*) Quod jubet *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

4. Subditi autem Dominum jurisdictionalem coram proprio ejus judicio convenire non possunt: sed, sicubi adversus Dominum experiri velint, ad forum illius competens, sive Schrifftsassicum, sive Ambtsassicum, remittendi sunt, *Berger. prox. c. l. p. 44.*

5. Dominus Jurisdictionalis regulariter subditum legitimis mediis, v. gr. mulcta, carcere, compellere potest, ut officium Scabini suscipiat, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 170.*

6. Dominus jurisdictionalis, cui servitia debentur, servientibus, aut victum præbere, aut spatium, ad illud quærendum, concedere tenetur, *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 2. th. 8. not. 5. p. 53.*

7. Dominus Jurisdictionis liberos subditorum ad operas sibi locandas compellere non potest, licet parentes illis haud egeant: nisi a parentibus se disjungere, & extraneo operas suas addicere velint, aut in laribus paternis quidem remaneant, sed extraneis tamen operas mercede locare soleant, *Ordin. Polit. tit. 23. c. 3. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 44.*

8. Dominus Jurisdictionalis jus protimiseos in cibariis rusticorum, **in den essenden Waaren, welche der Bauer zu Marckte trägt,** non habet *Carpz. p. 2. c. 51. d. 10. Berger. dec. 20. & 31.* nisi lex, vel expressa, vel tacita, aut conventio adsit, *Berger. cc. ll.* Quo casu vero præsenti pecunia, & communi æstimatione, **nach Marck-gültigen Preiß,** illa solvere debet, *Berger. d. dec. 31.* Nec rustici tenentur, ea ad ipsum perferre, sed sufficit oblatio verbalis, ita ut dominus mittere debeat, qui eas res domi apud subditos spectent, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 27.*

9. Dominus jurisdictionalis eum, qui subditus ejus non fuit, ab altero, ad quem se recepit, ibique do-

domicilium fixit, avocare nequit, quamvis in ejus jurisdictione natus fuerit, & tantisper habitarit, *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. p. 1413.*

10. Dominus jurisdictionalis, qui pro subditis agit, exhibere tenetur instrumentum Syndicatus, aut aliud documentum, quo se legitimare possit, *Berger. dec. 257.* dissentit *Gail. lib. 1. obs. 125.*

DONA NUPTIALIA.

Vid. loc. *nuptialia dona.*

DONATIO. DONATOR. DONATARIUS.

1. Ad sibi donandum, unicuique licitum est, homines blanditiis inducere, *Bellon. consil. 74. n. 7. Bursat. consil. 47. n. 26.*

2. Donationis præsumtio cessat, ubi alia sumi potest conjectura, *Menoch. lib. 3. præs. 10.* in dubio enim donatio non præsumitur, *l. 25. de probat. Carpz. dec. 144. n. 12.*

3. Non subsistit donatio, si non acceptetur a donatario, *l. 55. de O. & A. Carpz. lib. 5. R. 62. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 157. n. 1.* adeo, ut nec morte confirmetur, *Carpz. p. 2. c. 12. d. 20. Stryck. de cautel. testam. c. 3. §. 68.* Exceptio est 1) in remissione debiti, *arg. l. 23. & 53. de solut.* 2) in donatione piæ causæ facta, *l. 15. C. de SS. Eccles. Carpz. d. R. 62. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 28. p. 275.*

4. Donatio igitur absenti facta inutilis est, *l. 10. de donat.* Valet tamen 1) si procuratorem absens constituat, ut ejus nomine donationem acceptet, *Thoming. dec. 6. n. 17. Carpz. p. 2. c. 12. d. 20. n. 2.* 2) vel alius saltem ejus nomine acceptet, modo vivo adhuc donatore ratihabitio absentis accedat, *Carpz. c. l. n. 3. 4.* Imo valet donatio facta pupillo, si ejus parens eam acceptet, *Mantic. de tac. & ambig. convent. lib. 13. c. 7.*

Carpz.

Carpz. lib. 5. R. 62. n. 15. 3) ſi donator per epiſtolam vel nuncium donatarium de liberali ſua voluntate certiorem faciat, *l. 4. l. 10. de donat.* ubi acceptatio præſumitur, *Carpz. d. c. d. 21.* licet alias acceptatio facti ſit, adeoque a donatario probanda, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 157.*

DONATIO INTER PARENTES ET LIBEROS.

1. Favore matrimonii pater liberis donare poteſt, quo facilius ad nuptias invitentur, qui alioquin cum filio aut filia familias contracturi non eſſent, *l. 1. ſolut. matrim. l. 18. de reb. autor. jud. poſſid. l. 64. in fin. de condit. & domonſtr. A. Fab. in C. lib. 8. tit. 34. d. 1.*

2. Extra hanc matrimonii cauſam non valet donatio a patre in filiumf. collata, *l. 11. C. de donat.* ibique *Brunnem. l. 25. C. de donat. int. vir. & uxor. l. 13. C. de collat. Gail. lib. 2. obſ. 38. n. 1. ſeq.* niſi ſit remuneratoria, *Moller. lib. 2. ſemeſtr. c. 16.* vel juramento, *A. Fab. d. def. 1. n. 10.* aut morte patris confirmata, *l. 25. C. de donat. int. vir. & uxor. ibique Salycet. & Dd. nov. 162. c. 1. in fin.*

3. In foro Saxonico valet donatio rerum mobilium facta filio, etiam non emancipato, ſtatim ab initio, adeo ut donatarius habeat illas res præcipuas, ſive contingat, donatarium prædecedere, ſive donatorem, teſte *Colero p. 1. dec. 13. n. 3. Carpz. p. 2. c. 12. d. 22.*

4. Mater liberis ſuis res quasvis valide donat, *Carpz. d. c. d. 23.* etiam res immobiles, absque curatore *Carpz. p. 2. c. 15. d. 8.* add. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 161.*

5. Subſiſtit quoque donatio a filiofam. in patrem collata, *Carpz. lib. 6. R. 118. n. 12. 14. & 18.* Sed hoc tantum in majorennibus procedit: in minorennibus autem neutiquam locum habet, etiamſi autoritas cu-

curatoris accesserit, & donatio judicialiter confirmata fuerit, nisi donatio a filiofam. post adeptam majorennitatem, sive tacite, sive expresse, ratificetur, *Dec. Elect. Sax. nov. 23.* ibique *Philippi.*

DONATIO INTER VIRUM ET UXOREM.

1. Donatio inter virum & uxorem non valet, *l. 1. 2. 3. de donat. int. vir. & uxor.* **Landr.** *lib. 1. art. 31.* §. **Darum mag kein Weib.** *Coler. p. 1. dec. 12. n. 22.* licet in heredes donatarii collata sit, **daß solche nach ihren Absterben auf ihre nechste Erben kommen sollen,** *Carpz. p. 2. c. 13. d. 14. Berlich. p. 2. concl. 15. n. 1. seq.*

2. Valet tamen donatio inter conjuges, 1) si morte confirmetur, *l. 32. §. 2. de donat. int. vir. & ux. l. 1. l. 3. C. eod. Gail. lib. 2. obs. 91. n. 1.* (modo vivente adhuc donatore secuta fuerit traditio rerum donatarum, *Bartol. in l. 23. d. donat. int. vir. & uxor. Mev. p. 6. dec. 67.* Sed valet saltem usque ad summam 500. solidorum, si judicialiter non fuerit insinuata, *l. 25. C. eod. Carpz. d. c. 13. d. 15. Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 301.* licet donator sit princeps apanagiatus, *Wernher. p. 8. obs. 328.* 2) si sit reciproca, aut remuneratoria, *Carpz. d. c. d. 18.* dissentit *Moller. in d. c. 13. n. 6.* 3) si sit mortis causa, *l. 9. §. ult. de donat. int. vir. & uxor. Berlich. d. conclus. 15. n. 8.* 4) si juramento sit confirmata, *Berlich. d. concl. n. 14.*) 5) quæ facta est in festo nativitatis Christi, *Carpz. d. c. d. 20.* Plures exceptiones refert *Berlich. d. p. 2. concl. 15.*

3. Si uxor coram magistratu peculiarem curatorem sibi eligat, ejusque autoritate marito donet, vel e contrario: tum donatio hæc inter vivos, sive sit rerum mobilium, sive immobilium, inter conjuges recte valebit: modo etiam actis publicis insinuetur, *Coler.*

p. 1.

p. 1. dec. 12. n. 24. Carpz. d. c. 13. d. 16. dissentit *Wernher. p. 8. obs. 390.*

4. Investitura de bonis uxoris immobilibus, seu cessio possessionis facta marito in judicio, Gerichtliche Belehnung, non tribuit ipsi dominium, nec valet in vim donationis mortis causa, *Carpz. d. c. d. 17.* ubi *n. 11.* testatur, ex speciali tamen & inveterata consuetudine urbis Lipsiæ, ejusmodi cessionem possessionis, seu investituram de bonis uxoris marito factam, vim & efficaciam donationis mortis causa habere, adeo, ut, defuncta uxore, superstes maritus vigore hujus cessionis, proprietatem bonorum consequatur.

5. Maritus uxori res expeditorias donare non potest, nequidem ob remunerationem: nisi judicialiter vel coram notario & testibus hasce res præsentes conjugi tradiderit, ac res utrinque donatæ æquivalentes fuerint, *Carpz. d. c. d. 13.*

6. Donatio inter sponsum & sponsam jure subsistit, *Carpz. d. c. d. 19.* etiamsi sponsalia de præsenti fuerint, *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 208.*

DONATIO INTER VIVOS.

1. In dubio donatio inter vivos censenda est, etiamsi mortis mentio fiat, aut executio in eventum mortis differatur *Carpz. p. 2. c. 12. d. 24. Stryck de cautel. contr. sect. 3. c. 9. §. 10. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 27. p. 272. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 35. & in supplem. nov. ad d. obs.* maxime quando adjectum est pactum de non revocando ipsam donationem, *l. 27. de donat. mort. caus. Menoch. lib. 3. præsumt. 35. n. 2.* vel ususfructus rerum donatarum reservatus, vel donatio insinuetur, *d. l. 27. A. Fab. in C. lib. 8. tit. 37. d. 3. n. 6. & 7.* ita, ut amplius revocari nequeat, *Hartm. Pistor. p. 3. qu. 8.* & mortuo ante donatorem donatario, hu-

jus heredes rem donatam petere possint, *Horn. cl. 10. R. 20. Carpz. d. c. d. 25.*

2. Donatio inter vivos, a minore sine curatoris consensu facta, est nulla, *l. fin. C. si maj. fact.* etiamsi decretum judicis accesserit, *Strick. de cautel. testam. c. 3. §. 68.* adeo ut nequidem morte confirmetur, *Stryck. c. l. §. 69.*

3. Donatio inter vivos, excedens 500. solidos, seu aureos ungaricos judicialiter insinuanda est, *§. 2. J. de donat. l. pen. §. ult. C. eod. Carpz. p. 2. c. 12. d. 12.* alias vitiosa est, quatenus eam summam excedit *l. 34. pr. C. eod. Carpz. d. c. d. 17. Stryck. de cautel. contr. sect. 3. c. 9. §. 5.* licet facta sit coram notario & testibus, *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 128.* vel ecclesiæ aut ad pias causas, *Carpz. d. c. d. 13.* dissentit *A. Fab. in C. lib. 8. tit. 35. def. 12.* vel sit jurata, *dec. Elect. Sax. nov. 26.* ibique *Philippi, Carpz. d. c. d. 14. A. Fab. d. lib. 8. tit. 38. def. 5.* dissentit *Gail. lib. 2. obs. 39. n. 12. Finckelth. obs. 116. n. 20.* Quos, quantum ad jus canonicum, sequitur *Wernh. sel. obs. for. p. 4. obs. 157. n. 95. Stryck. de cautel. contr. sect. 3. c. 9. §. 5.*

4. Limitatur 1) in donatione reciproca, seu remuneratoria, *l. 27. de donat. Gail. lib. 2. obs. 39. n. 24. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 65.* 2) si alicui plures res, conjunctim legitimam quantitatem excedentes, diverso tamen tempore, ab una persona donentur, *l. 34. §. 3. C. de donat. Carpz. d. c. 12. d. 15. Stryck. de cautel. contr. sect. 3. c. 9. §. 5. Wern. sel. obs. for. p. 7. obs. 95.* 3) in donatione a principe vel principi facta, *l. 19. C. de SS. Eccles. Carpz. d. c. d. 16. n. 1.* quod vero ad principes apanagiatos extendendum haud est, *Wernher. p. 8. obs. 328.* Plures casus excepti reperiuntur *in l. 36. C. de donat.* & apud *Schneidew. ad §. 2. J. de donat. n. 36.* add. *Carpz. d. def. 15. Berlich. p. 2. concl. 14.*

5. Do-

5. Donatio rerum, ſive mobilium ſive immobilium, coram quocunque judice inſinuari poteſt: quamvis tutius id fiat coram judice competente, *Carpz. p. 2. c. 12. d. 18. 19. & lib. 5. R. 57. Stryck. c. l.* cum competentiam judicis exigant *Brunnem. ad l. 32. C. de donat. Richter. vol. 2. conſil. 381. n. 35.* præprimis ſi ſit donatio omnium bonorum, *Wernher. p. 5. obſ. 129.*

6. Sed jure Saxonico rerum immobilium donatio, cujuscunque etiam valoris, ſive magni ſive parvi illæ ſint, aliter non valet, quam ſi coram judice, ubi bona ſita ſunt, facta ſit inſinuatio, *Carpz. d. c. d. 19. Berlich. d. concl. 14. n. 5. 7.* Plane donationem bonorum immobilium, quorum valor 500. ſolidos haud excedit, etiam in foro Saxonico, absque judiciali inſinuatione valere, tradit *Wernher. p. 9. obſ. 1.*

7. Magiſtratus, merum imperium habens, coram ſe ipſo (*a*) donationem inſinuare poteſt, *Carpz. d. c. d. 16. n. 11. ſeq.*

8. Inſinuatio donationis judicialis etiam per procuratorem, aliamve perſonam intermediam, vel etiam per epiſtolam & ſcripturam fieri poteſt, *nov. 127. c. 2. Carpz. lib. 5. R. 56.* & in hunc modum reſpondit Fac. jurid. Witteb. apud *Wernher. in Supplem. ad. p. 1. obſ. 35.* Sed, quod ad donationem omnium bonorum, eandem in contrariam ſententiam inclinaſſe, apparet ex reſponſo, quod exhibet *Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 129.*

9. Donatio cœci, etſi inter vivos & judicialiter facta, ſine prævia prælectione, non valet, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 149.*

(*a*) Sic dubium non eſt, quin nobilis coram proprio judicio rite ordinato, donationem inſinuare valeat, per ea, quæ habet *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 2. §. 3.*

10. Donationem omnium bonorum non ſubſiſtere, niſi donator quædam bona ſibi reſervaverit, de quibus diſponere aut teſtari poſſit, volunt *Carpz. p. 2. c. 12. d. 26. 27. & lib. 5. R. 65. Trentacinqu. lib. 5. reſolut. 3. tit. de don. n. 2.* ibique *citati Dd.* & jure Saxonico Electorali donationem omnium bonorum inter vivos non valere, etiamſi donator uſumfructum & alimenta ſibi reſervaverit tradit *Berger. dec. 69.*

11. Sed affirmativam, tanquam veriorem, & jure civili, & hodierno, defendunt *Wiſſenb. ad ff. tit. de donat. th. 11. Stryck. de cautel. contr. ſect. 3. c. 9. §. 4. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 8.* ubi præjudicia. add. tamen *ejusdem ſupplem. nov. ad p. 1. obſ. 21. n. 199. ſeq.*

12. Sub donatione omnium bonorum futura non comprehenduntur, nec ſub mobilibus & immobilibus nomina, *Bachov. ad Treutler. vol. 2. diſp. 19. th. 5. lit. c. Stryck. c. l. Wernh. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 284. n. 3.*

13. Æs alienum in donatarium non tranſit, *l. 15. C. de donat. Stryck. de cautel. contr. c. l.* §. *8.* adeo, ut nequidem a creditoribus conveniri queat, *A. Fab. in C. lib. 8. tit. 34. def. 4. n. 1.* niſi bona donata ipſis ante factam donationem fuerint oppignorata, *A. Fab. d. tit. 34. def. 5. n. 26. Carpz. p. 2. c. 12. d. 28.* vel donatio in fraudem creditorum fuerit facta, *A. Fab. d. tit. 34. def. 5. n. 8. 10. 20. Carpz. d. c. d. 29. 30.* add. *Mev. p. 7. dec. 359. & p. 5. dec. 272.* vel donatarius a principe aut fiſco cauſam habeat, *Mev. p. 5. dec. 271.*

14. Donatio inter vivos revocari non poteſt, *l. 3. l. fin. C. de revoc. donat.* niſi PRIMO propter ingratitudinem *d. l. fin.* nec valet pactum de non revocanda donatione ob ingratitudinem, *Zœſ. ad ff. tit. de donat. n. 93.* Præter cauſas vero ingratitudinis in *d. l. fin.* expreſſas alias ſimiles & majores non admitti, tradit *Carpz. d. c. 12. d. 31. Harprecht. ad §. 2. n. 157.*

J.

J. de donat. dissentit *Bachov. ad Treutler. vol. 2. disp. 19. th. 7. lit. d.*

15. Donatio omnis ea lege facta ut aliquid fiat, revocari potest, si donatarius promissis non steterit, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 29. not. 3. p. 280. & th. 30. not. 2. p. 284.* vel si conventio adjecta non fuerit impleta, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 45.* Imo si donatarius pactum donationi adjectum non servaverit, res donata action e ingrati etiam a tertio possessore revocari potest, quando is scientiam pacti habuit, adeoque doli particeps fuit, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 29.*

16. Etiam propter negata alimenta donatori, si hic ad inopiam plane redactus fuerit, revocari posse donationem, docet *Struv. ex. 40. th. 15.* Sed donatarium stricto jure non teneri alere donatorem ad inopiam redactum, tradit *Zoes. ad ff. tit. de donat. n. 91. Stryck. de cautel. contr. sect. 3. c. 9. §. 8.*

17. Revocari possunt non alia, quam quæ tenet donatarius eo tempore, quo controversia movetur, *l. 7. C. de revoc. donat.* nisi in fraudem donatoris alienatio contigerit; salva quoque est hypotheca creditori, & pignus luet si rem petat, donator, *Zœs. c. l. n. 101.* Fructus etiam non nisi extantes, & quantum quis ex consumtis locupletior factus, item post litem contestatam percepti repetuntur, *Struv. ex. 40. th. 15.*

18. Non vero locum habet revocatio ob ingratitudinem, 1) si donator malis moribus suis atque injuriis donatarium lacesserit, ad injurias ipsi inferendas, *Horn. cl. 10. R. 5.* 2) si donatio sit remuneratoria *Horn. c. l.* nisi quatenus excedit causam, atque adeo simplicis loco habetur, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 29. not. 1. p. 279.* 3) si donatio sit modalis, ut præsidium paternum, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 66.* 4) in donatione ob causam, quæ verbis expres-

pressa non est, etiamsi causa non fuerit subsecuta, *Carpz. p. 2. 12. d. 39. Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. c. 391.* 5) in donatione a matre liberis facta, si libidinose vixerit, aut ad secundas nuptias transierit, *l. 7. in fin. C. de revoc. donat. Struv. ex. 40. th. 15.* nisi filius vitæ ejus insidiatus, aut manus impias ipsi intulerit, aut totius substantiæ jacturam molitus est, *auth. quod mater C. eod. Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 47.* 6) si donator siluerit, nec fuerit conquestus, post ejus mortem non licet heredibus revocare donationem, *l. 7. l. ult. C. de revoc. donat. Struv. c. l.* add. *Donell. lib. 14. c. 30. lit. b.* nisi ex capite non impletæ conditionis, quæ post mortem donatoris erat implenda, instituatur revocatio, *t. t. C. de donat. quæ sub modo. Hopp. ad verb. donatoribus. §. 2. J. de donat.* 7) conara heredem donatarii, nisi revocatio jam facta, vivente donatario, tempus vero agendi in judicio non competierit, *Struv. c. l.* dissentit *Donell. lib. 14. c. 30. lit. a.*

19. Super causas ingratitudinis, propter quas donatio revocatur, jusjurandum deferri potest, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 46.*

20. SECUNDO: ob superventientiam liberorum, *l. 8. C. de revoc. donat. Harprecht. ad §. 2. J. de donat. Wernher. supplem. nov. ad p. 10. obs. 371.* etiamsi 1) certæ saltem partis donatio facta fuerit, *A. Fab. in C. lib. 8. tit. 36. def. 9. n. 1.* 2) unicus saltem nascatur, *arg. l. 48. de V. S.* 3) liberi deinceps vivo donatore decesserint, modo res nondum sit tradita, aut tamen possessio repetita, *Struv. ex. 40. th. 16. in fin.* 4) ecclesiæ sit donatum, *Mynsinger. lib. 6. obs. 95.* vid. *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 29. not. 5. p. 282. Wernher. supplem. nov. ad p. 1. obs. 21. n. 205. seq.*

21. Revertitur ob hanc causam totum quicquid do-

donatum, ad donatorem, *l. 8. C. de revoc. donat.* si nimirum quid supersit: Quod enim casu periit, aut bona fide consumtum est, revocationi obnoxium non est, *Struv. c. l.* Fructus vero non revocantur, nisi qui a tempore nativitatis sunt percepti, si modo & hi non sint bona fide a nescio, liberos natos esse, consumti, *Zœs. ad ff. tit. de donat. n. 138. 140.*

22. Quando ex supervenientia liberorum revocanda venit donatio, licet donator tacuerit, ipsi tamen liberi, defuncto eo, experiri, & donatum repetere possunt, quia per supervenientiam liberorum ipso jure revocatur donatio, *l. 8. C. de revoc. donat. A. Fab. in C. lib. 8. tit. 36. def. 14. n. 3. Carpz. p. 2. c. 12. d. 40.*

23. Cessat revocatio ob supervenientiam liberorum 1) si liberi tempore donationis factæ jam extiterint, *Carpz. d. c. d. 41.* nisi sit inofficiosa, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 112.* 2) si donatio sit remuneratoria, *Carpz. d. c. d. 34.* 3) si revocationi sit renunciatum: quæ tamen renunciatio non nocet liberis, quo minus legitimam consequi possint, *Carpz. d. c. d. 33. Stryck. de cautel. contr. sect. 3. c. 9. §. 7.* Plane talem renunciationem non valere, etiamsi juramento sit firmata, tradit *Mynsinger. cent. 5. obs. 63. Gail. lib. 1. obs. 40. n. 13.*

24. De cœtero donatio, filio facta, per superveniențiam plurium liberorum saltem, usque ad legitimam rescinditur, *Gail. lib. 2. obs. 116. n. 4. Carpz. p. 2. c. 12. d. 33. n. 8.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 29. not. 5. p. 283.*

25. TERTIO: si donatio sit inofficiosa, *t. t. C. de inoffic. donat.* & quidem in totum revocatur, si extraneo facta sit cum consilio fraudandi legitimam: absque

que vero intentione fraudandi, aut uni ex liberis facta rescinditur tantum quoad legitimam, secundum tradita Doctorum, vid. *Hopp. ad verba; ingrati exist. §. 2. J. de donat. Stryck. de cautel. testam. c. 17. m. 2. §. 25.* Sed absque discrimine id tantum, quod legitimæ deest, supplendum esse, putant *Donell. lib. 19. c. 11. tit. 1. Struv. ex. 40. th. 14. Beyer. posit. ad ff. tit. de donat. posit. 14. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 190. confer. Stryck. c. l.* Omnem vero donationem revocandam esse, contendit *Gail. lib. 2. obs. 116. n. 4.*

26. Invito etiam donatore inofficiosa revocatur donatio, *Donell. d. c. 11. lit. b. Carpz. p. 2. c. 12. d. 35. n. 3. 4.* & quidem non nisi post mortem donatoris querela inofficiosæ donationis proponitur, *Struv. c. l.* ita ut reo jusjurandum deferri possit, quantum acceperit: ac contra actoris jurejurando, vel inventario explicari, quantum nunc sit in bonis defuncti, *Hillig. ad Donell. lib. 19. c. 11. lit. f.*

27. Cessat querela inofficiosæ donationis, 1) ob ingratitudinem, *nov. 92. Struv. ex. 40. th. 14.* 2) ob agnitionem voluntatis, *l. 6. C. de revoc. donat. Struv. c. l.* 3) propter quinquennii lapsum, *l. ult. C. eod. Struv. c. l.* 4) si donator tantum postea quæsierit, quantum satis sit ad legitimam, idque reliquerit, *Donell. lib. 19. c. 11. lit. e.* ubi *Hilliger.* addit: *quod intellige, collatis per calculum in unum & prioribus facultatibus, quas per donationes vacuas fecit, & posterius acquisitis, si ex utrisque debita portio integra: cum læsio probanda collatione bonorum, quæ nunc adsunt, & quæ fuerunt tempore donationis*, add. *Struv. c. l. Horn. cl. 7. R. 36. p. 428. a. & cl. 10. R. 19. p. 588. b.* Sed an donatio sit inofficiosa æstimatur tempore donationis, secundum *Donellum c. l. lit. f. Barth. Hodeg. For. c. 3. §. 21. lit. c. p. 606.*

p. 606. add. *Carpz. p. 2. c. 12. d. 36.* ut itaque 5) cesset querela, si eo tempore modum non excesserit donatio, tametsi deinde deminutis facultatibus, post mortem donatoris tantum non accipiant heredes, quantum ad legitimam sufficit, *Donell. c. l. Barth. c. l.* 6) Si donatio sit remuneratoria, *Carpz. d. c. 12. d. 35.*

28. Quod si plures sint donationes, interesse videtur, an sint simul eodem tempore factæ, atque uti simul minuunt legitimam, ita & omnes pro rata revocandæ: an vero distinctis temporibus, ita, ut prioribus donationibus nihil decedat legitimæ, & tunc posterior, seu posteriores solum, quatenus minuunt legitimam, revocantur, *Struv. c. l. Brunnem. ad l. 1. C. de inoffic. donat.*

DONATIO MORTIS CAUSA.

1. Donatio mortis causa non constituitur sola mortis mentione, sed necesse est, ut voluntas donantis intuitu mortis elicita, & in eventum mortis suspensa sit, *§. 1. J. de donat. l. 2. de donat. mort. caus. Horn. cl. 10. R. 20. p. 591. b. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 35.*

2. Minor absque autoritate curatoris mortis causa donare potest *l. 7. §. 4. de donat. l. 25. §. 1. de mort. caus. donat. Carpz. p. 3. c. 1. d. 22.*

3. Donatio mortis causa etiam requirit præsentiam & acceptationem donatarii, *Carpz. lib. 5. R. 62. n. 16. Stryck. de cautel. testam. c. 3. §. 36.* Plane absenti donari potest, si pro eo epistola vel notarius, vel aliquis alius interveniat, ejusque locum repræsentet, *Carpz. p. 3. c. 1. d. 35. n. 1.* add. *Stryck. d. tr. c. 4. §. 16.* Imo valere donationem mortis causa absenti & ignoranti factam jure legati aut fideicommissi, tradit *Carpz. d. def. 35. n. 6. & d. R. 62. n. 17.*

4. Donatio mortis causa pro lubitu revocari potest,

test, *Carpz. p. 2. c. 43. d. 10. n. 4. & p. 3. c. 1. d. 23. n. 3.* nisi adjectum sit pactum de non revocanda donatione: tunc enim degenerat in donationem inter vivos, *Carpz. p. 3. c. 1. d. 39. Stryck. in annot. ad Lauterb. tit. de mort. caus. donat. verb. obs. 13. Wernher. p. 8. obs. 497.* (confer. tamen *Mev. p. 6. dec. 32.*) modo non per notarium ex stylo consueto, peractis jam antea substantialibus, clausula de non revocando adjiciatur, *Carpz. d. c. 1. d. 40.*

5. Donatio omnium bonorum mortis causa valida est, *l. 30. de mort. caus. donat. Carpz. d. c. 1. d. 23. n. 2. seq.* & insinuationem judicialem non requirit, licet 500. solidos excedat, *Ludovici us. pract. distinct. jurid. lib 39. tit. 6. dist. 1.*

6. Ast jure Saxonico Electorali, quod etiam in Episcopatibus observari solet, *Carpz. d. c. 1. d. 24.* donatio omnium bonorum mortis causa saltem judicialiter facta valet, non etiam coram notario & testibus, *Constit. Elect. 1. p. 3. ibique Carpz. d. 23. Berlich. p. 3. concl. 1. n. 22. seq. Struv. ex. 40. th. 22.* Nec excipitur donatio tempore pestis facta, *Carpz. d. c. d. 34.*

7. Potest tamen fieri donatio omnium bonorum mortis causa etiam apud acta alterius judicis, sub quo bona sita non sunt, *Carpz. d. c. 1. d. 25.* dissentit *Heig. p. 2. quæst. 17. n. 26. Berlich. p. 3. concl. 1. n. 23.*

8. Subsistit quoque hæc donatio domi conscripta, & postea apud acta judicii insinuata, *Carpz. d. c. d. 26.* (dissentit *Moller. ad. d. c. 1. n. 8.* ubi requirit, ut donatio præsente judice fiat) Præsentia vero actuarii necessaria est, si donatio judicialiter insinuetur, *Wernher. supplem. nov. ad p. 3. obs. 189.*

9. Ab ipso vero donatore insinuanda est donatio: alias non subsistit, etiamsi per procuratorem ad hunc

hunc actum specialiter constitutum insinuatio facta fuerit, *Moller. lib. 1. semestr. c. 5. n. 12. Carpz. d. c. 1. d. 27.* dissentit *Berlich. p. 3. concl. 2. n. 41. Stryck. de cautel. testam. c. 8. §. 21.*

10. Valet donatio omnium bonorum facta in domo donatoris coram judice ejusque assessoribus ad hoc specialiter vocatis, *Moller. ad p. 3. c. 1. n. 8. Carpz. ad d. c. 1. d. 28.*

11. Ejusmodi donatio judicialis omnium bonorum, in Electoratu Saxoniæ, etiam absenti facta valet, *Carpz. p. 3. c. 1. d. 35. n. 8.*

12. Ad donationem mortis causa extrajudicialem, quæ etiam in Saxonia Electorali in rebus particularibus fieri potest, *Carpz. d. c. d. 29. n. 1.* præcise requiruntur quinque testes, *l. fin. C. de mort. caus. donat. Hopp. ad verba: per omnia fere legatis. §. 1. J. de donat.* (inter quos etiam notarius computatur, *Berlich. p. 3. concl. 2. n. 18. Carpz. d. c. 1. d. 32.*) adeo ut aliter non valeat donatio, etiamsi juramento sit corroborata *Carpz. d. c. d. 29.* sed duos saltem sufficere testes contendit *A. Fab. de error. pragmat. part. 2. decad. 44. err. 1.* quem sequitur *Bachov. ad Treutler. vol. 2. disp. 19. th. 9. lit. e.*

13. Et requiritur, ut testes donatorem videant, quamvis sufficiant testes non rogati, & mulieres, *Carpz. d. c. d. 30.* De cetero nec plures quam quinque testes in donatione m. c. a cœco facta necessarii sunt per tradita *Stryckii de caut. testam. c. 4. §. 15.*

14. Subsistit tamen donatio mortis causa coram duobus testibus, 1) quæ tempore pestis, *l. 15. d. mort. caus. donat. Berlich. p. 3. concl. 2. n. 6.* 2) ad pias causas, *Carpz. p. 3. c. 1. d. 33. n. 2. 3.* & 3) liberis facta, *Pruckm. vol. 1. consil. 34. n. 17.*

15. Donatio mortis causa, per procuratorem, nomine donatoris facta, non valet, sive sit omnium bonorum, sive sit rerum singularium, *Berlich. d. concl. 2. n. 24. seq. Carpz. d. c. d. 36.* dissentit *Rauchb. p. 2. qu. 16.*

16. Ex donatione omnium bonorum mortis causa, in Electoratu Saxoniæ, obstringitur donatarius creditoribus donatoris, per tradita *Carpzovii p. 3. c. 1. d. 38. & lib. 6. R. 2.* nam ibi donatio omnium bonorum mortis causa per omnia testamentis judicialibus æquiparatur, ita, ut quod de testamentis disponitur illud quoque in donatione mortis causa locum habeat, *Berlich. p. 3. concl. 2. n. 31. Carpz. d. c. 1. d. 23. n. 7. 8. & d. 27. n. 6.* Secus est si donatio non sit omnium bonorum, etiamsi maximam bonorum partem exhauriat, *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. cent. 2. consil. 26. p. 1122.*

17. Igitur non valet donatio omnium bonorum mortis causa, in qua liberis & parentibus relicta non est legitima, *Carpz. d. c. 1. d. 8. 9. & lib. 6. R. 3.*

18. Exceptio est in donatione conjugum reciproca & remuneratoria omnium bonorum, in casum mortis facta, quæ subsistit, etiamsi liberis aut parentibus legitima relicta non fuerit: quæ tamen illis ex bonis donatis exsolvenda ac supplenda erit, *Carpz. d. c. 1. d. 10.*

19. Et hoc quoque singulare est in donatione conjugum reciproca omnium bonorum mortis causa, quod extrajudicialiter coram 5. testibus facta subsistat, *Carpz. p. 2. c. 43. d. 2. & p. 3. c. 1. d. 10. n. 4. & c. 2. d. 8.*

20. Reciproca inter conjuges donatio mortis causa valet, licet sit inæqualis; nec uxor ad hanc opus habet curatore, *Carpz. p. 3. c. 2. d. 6.* confer. *Berlich. dec. 91.*

21. Donatio conjugum mortis causa, apud acta

soli

ſoli judici vel quæſtori, non præſentibus aliis Scabinis, inſinuata, valida eſt, *Carpz. d. c. 2. d. 7. & lib. 6. R. 4. n. 3.*

22. Donatio mortis cauſa inter conjuges reciproca, invita etiam altera parte, revocari & mutari poteſt, quamvis donationem ſervare, judicialiter, & jurato promiſſum ſit, *Carpz. d. c. 2. d. 11. & lib. 6. R. 4.* Idque adeo verum, ut, mortuo quamvis uno conjuge, ſuperſtes tamen pro ſua parte a donatione recedere valeat, *Carpz. d. c. 2. d. 12.*

23. Jure civili reſervatum in donatione mortis cauſa, de quo donator teſtari potuerit, non facto poſtea teſtamento, aliave ultima voluntate, donatario accreſcit, excluſis heredibus ab inteſtato, *l. un. §. hæc autem omnia. 14. C. de caduc. toll. Jaſon in l. ſciendum. 2. de legat. 1. n. 20. Carpz. p. 3. c. 2. d. 1. n. 1.* ſecus ac de jure Sax. Elect. quo illud ad heredes ab inteſtato pertinet, *d. p. 3. c. 2. ibique Carpz. d. 1.*

24. Bonis mobilibus & immobilibus alicui mortis cauſa donatis, jura & actiones, etiam donatori non reſervatæ, donatario haud accreſcunt, ſed heredibus ab inteſtato cedunt, *Carpz. d. c. 2. d. 2. Berlich. p. 3. concl. 3. n. 8.*

25. Donatario tamen heredi ex ſtatuto, puta, marito in foro Saxonico, reſervatum rerum mobilium in donatione mortis cauſa ab uxore facta, haud cedit, *Carpz. d. c. 2. d. 3.* Nec reſervatum in pactis dotalibus, ſi de eo uxor non diſpoſuerit, maritus ſuperſtes lucratur, *Carpz. d. c. d. 4.* diſſentit *Berlich. p. 3. concl. 9. n. 35. & d. concl. 3. n. 7.*

26. Donatarius una cum fundo in caſum mortis donato fructus pendentes lucratur, *Carpz. p. 3. c. 13. d. 2. Moller. ad eand. c. 13. n. 4.*

27. Revocatur & diſſolvitur donatio mortis cauſa 1) ſi donatarius ante donatarium præmoriatur, *l. 23. l. ult. de donat. mort. cauſ. Horn. cl. 10. R. 20. p. 591. a.* 2) ſi donatarius convaluerit, aut ex periculo, quod metuebat, & cujus intuitu donationem fecerat, liberatus fuerit, *l. 19. de reb. credit. l. 12. de condict. cauſ. dat. cauſ. non ſec. Carpz. p. 3. c. 2. d. 9. n. 3.* 3) ſola donantis revocatione & pœnitentia *l. 30. de mort. cauſ. donat. Moller. lib. 2. Semeſt. c. 39.* eaque vel expreſſa, vel tacita, *Carpz. d. c. 2. d. 10. n. 1.*

28. Tacite revocata cenſetur donatio 1) ſi inimicitiæ capitales inter donatorem & donatarium intervenerint, *Schneidew. ad J. tit. de donat. rubr. de donat. mort. cauſ. n. 22.* 2) ſi donatarius adulterium cum uxore donatoris commiſerit, *Menoch. lib. 3. præſumt. 37. n. 29.* 3) ſi uxor donataria mariti impudice aliquem deoſculata fuerit, *Menoch. c. l.* 4) ſi donatarius curam donatoris ægrotantis neglexerit, *Menoch. c. l. n. 31.* 5) ſi donator rem donatam poſtea nulla urgente neceſſitate alienaverit, *l. 12. l. 32. §. 5. de donat. int. vir. & uxor. Horn. cl. 10. R. 4. p. 562. a.* 6) alteri legaverit, aut in teſtamento donaverit, *Modeſt. Piſtor. p. 3. qu. 123.* quod tamen de ſpeciali duntaxat rei donatæ diſpoſitione intelligendum eſt, ſecus in diſpoſitione generali, *Carpz. d. c. 2. d. 10. n. 8.* add. *Berlich. p. 3. concl. 2. n. 44.*

DONATIO PROPTER NUPTIAS.

1. Inter donationem propter nuptias ac dotem ſervanda eſt æqualitas, *l. 9. cum auth. æqualitas C. de pact. convent. l. fin. verſ. ſin autem. cum auth. dos data. C. de donat. ant. nupt. nov. 97. c. 1. nov. 98. Struv. ex. 30. th. 35.* ſed uſu hæc æqualitas non ubique obſervatur,

tur, teste *Gail. lib. 2. obs. 78. Carpz. p. 2. c. 42. d. 1. n. 4. 5. Hopp. ad §. 3. J. de donat.*

2. Donatio propter nuptias non debetur, nisi constituta, *Mev. p. 9. dec. 52. n. 7.* Imo donationem propter nuptias in usu esse desiisse, tradit *Cujac. 5. observ. 4.* quod tamen ita accipiendum, ut necesse non sit amplius, donationem facere: si quis tamen velit, adhuc potest, *Mev. d. dec. n. 14.*

3. Non solum pater & mater, sed quoque cognati & extranei donationem propter nuptias constituere possunt, *l. 18. 19. C. de donat. ant. nupt. nov. 61. c. 1. Horn. cl. 10. R. 20. p. 591. b.* at minime tenentur, *Mev. d. dec. 52. n. 10.*

4. Matrimonio soluto, donatio propter nuptias ad maritum redit, *l. un. §. 6. C. de rei uxor. act. Carpz. p. 2. c. 42. d. 1. n. 7.* nisi 1) pactis dotalibus aliud conventum, aut 2) culpa mariti matrimonium solutum, *l. 8. §. 4. C. de repud. Struv. ex. 30. th. 57.*

5. Defuncto marito, donatio propter nuptias ad ejus heredes revertitur, non autem uxori cedit, nisi pactum expressum de lucranda donatione propter nuptias interpositum probetur, vel statutum aut consuetudo loci contrarium velit, *Carpz. c. l. n. 8.*

6. Donationem propter nuptias ab extraneo factam hic non repetit, finito matrimonio, nisi expresse eam sibi reddi stipulatus sit, *arg. l. un. §. 13. C. de rei uxor. act. l. 9. C. de pact. convent. Horn. cl. 10. R. 20. p. 591. b.*

7. Donatio propter nuptias, uxori in pactis dotalibus facta, ei a liberis, defuncto patre, adimi nequit, quamvis pater scripto annotavit causas, ob quas eadem donatione propter nuptias privari possit, *Ber-*

 ger.

ger. p. 2. supplem. ad E. D. F. centur. 2. consil. 14. p. 1096.

8. Donatio propter nuptias, quam maritus uxori in pactis dotalibus fecit, si quidem deinceps solvendo esse desierit, ab uxore cum dote simul repeti potest, *Berger. c. l. consil. 18. p. 1388. Brunnem. ad l. 29. & auth. donationem. C. de jur. dot. n. 3.*

DONATIO RECIPROCA SEU REMUNERATORIA.

1. Clausula meritorum generalis, donationi insertа, eam haud efficit reciprocam seu remuneratoriam, *Carpz. dec. 124.* & remuneratoriam donationem non quæcunque merita constituunt, sed illa, ob quæ alias actio, vel retentio competere, vel extra ordinem agi potest, *Franzk. ad ff. tit. de evict. n. 106.*

2. Donatio reciproca & remuneratoria requirit æquivalentiam rerum utrinque donatarum, vid. *Carpz. p. 2. c. 13. d. 8.*

3. Donatio tantummodo pro reciproca seu remuneratoria habetur, quatenus quantitas unius donationis alteri correspondet: in eo vero quod excedit, non egreditur naturam & qualitatem simplicis donationis, *Carpz. d. dec. 124. n. 17. 18.*

DOS. DOTATIO.

1. Pater filiam dotare tenetur, secundum conditionem personarum & quantitatem sui patrimonii, atque ad id officio judicis compelli potest, *l. 19. de rit. nupt. l. ult. §. utramque. C. de dot. promiss. Gail. lib. 2. obs. 95. n. 1.* add. *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 95.* Quod si vero nullam promiserit, filia defuncta, hoc nomine a genero conveniri nequit, *Carpz. dec. 16.*

2. Excipe 1) si pater sit inops, *l. 10. §. si cum mulier. l. ult. §. si a socero. quæ in fraud. credit.* Carpz.

p. 2. c.

p. 2. c. 42. d. 12. n. 3. 2) si filia sit locuples, *Carpz. d. c. d. 13.* dissentit *Gail. d. obs. 95. n. 14.* 3) si filia sit ingrata, vel contra familiæ honestatem viro indigno nubat, *Gail. d. obs. 95.*

3. Plane hodie patrem filiæ dotem, si nullam promisit, præstare haud teneri, ostendit *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 127.* ubi tamen *n. 6.* non potest non esse testis, Ordinem Wittebergensem an. 1720. aliter respondisse.

4. Non nisi in subsidium tenetur dotare 1) avus maternus, *Bald. in l. neque mater. C. de jur. dot. Carpz. p. 2. c. 10. d. 21. n. 4.* 2) mater *l. 14. de jur. dot. Carpz. d. def. 21. n. 5.* 3) frater, *l. 12. §. 3. de administr. tut. ibique Brunnem. n. 4.*

5. Mulier usufructuaria bonorum defuncti mariti non tenetur dotare filias ex fructibus bonorum nisi pater aliud disposuerit, *Carpz. p. 2. c. 42. d. 15.*

6. Cum pater unam vel alteram filiam, data certa dote, nuptum elocavit, ceterarum filiarum in petitione dotium ad similem quantitatem fundata est intentio, tam contra ipsummet parentem, quam post ejus fata contra heredes, *Mev. p. 2. dec. 118. Stryck. annot. ad Lauterb. tit. de jur. dot. verb. renovetur.*

7. Dos, in prius matrimonium collata, præsumitur constituta in posteriori, *l. 30. l. 40. de jur. dot. l. 66. §. 5. solut. matrim.* Sed præsupponendum, viduæ eo tempore, quo secundo nubit, tantum ex bonis reliquum fuisse, quantum dotis nomine priori marito attulit, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 411.*

8. Tutor licet majorem dotem promiserit, non tamen tenetur ultra, quam pupilla in bonis habet, *Carpz. p. 2. c. 42. d. 16.*

9. Uxor, quam maritus indotatam duxit, huic,

durante matrimonio, ex bonis illatis, dotem constituere non tenetur, *Wernher. in supplem. nov. ad p. 4. obs. 100. p. 505.*

10. Maritus dotem promissam exigens, absque curatorio, nomine proprio agere & experiri potest, *A. Fab. in C. lib. 5. tit. 7. def. 31. Carpz. p. 2. c. 42. d. 18.*

11. Dos promissa peti nequit, si nuptiæ, culpa promittentis licet, haud secutæ fuerint: nam promissioni dotis semper inest tacita conditio: si nuptiæ sequantur, *l. 21. de jur. dot. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 221.*

12. Hinc quoque res in dotem jam data, nuptiis haud secutis, repeti potest ab eo, qui dotem dedit, sive pater, sive alia fuerit extranea persona, *l. 6. & 9. de condict. caus. dat.* add. *Wernher. d. obs. 221. n. 7. 8.* nisi evidenter aliud actum, vel appareat, mulieri dotem esse donatam: tunc enim illi competit condictio, *d. l. 6. & 9. ibique Brunnem. Horn. cl. 3. R. 9. p. 182. a.*

13. Dos promissa, propter imputatum filiæ damnum patri illatum, genero denegari nequit: habet vero pater beneficium competentiæ, vid. *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 21. lit. c. p. 600.*

14. Dote promissa, marito competit tacita hypotheca (*a*) in bonis promittentis, sive sit pater, sive extraneus, *l. un. §. 1. 2. C. de rei uxor. act.* ubi *Brunnem. Carpz. dec. 57. n. 9. seq.*

15. Promissæ dotis usuræ debentur a tempore moræ, *Carpz. lib. 4. R. 52. n. 6. & p. 2. c. 42. d. 14.* non petitæ

(*a*) Hodie vero non competit in Saxonia Electorali: cum tacita hypotheca penitus est sublata in *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 45. §. 1.*

petitæ autem cenſentur remiſſæ, *Richter. dec. 74. n. 19. ſeq.*

16. Opponendæ exceptioni non ſolutæ dotis anni ſpacium, ſi intra biennium diſſolutum fuerit matrimonium, ſi poſt biennium, trimeſtre tempus præfinitum eſt: Si vero matrimonium diutius decennio ſteterit, illi exceptioni ulterior locus non relinquitur, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 74. n. 1. 2.* Sed nocet ejusmodi temporis lapſus marito ejusque heredibus, *nov. 100. c. 1. 2. Rauchb. p. 2. qu. 30. n. 7.* non vero creditoribus, *Carpz. d. def. 74. n. 4. ſeq.* diſſentit *A. Fab. in C. lib. 5. tit. 10. def. 2. n. 3.*

17. Illata dos eſt, quæ per compenſationem præſtatur: oportet autem, a marito vivo compenſandi animum eſſe declaratum *Mev. p. 4. dec. 195. p. 5. dec. 146. & p. 7. dec. 243.* nam etſi compenſatio ipſo jure fiat, declaratione tamen animi indiget, nec prius ſolutionis vi potitur, *A. Fab. in C. lib. 4. tit. 23. d. 5.*

18. Ad uxorem, quia eſt domina rei dotalis, *l. 30. C. de jur. dot.* periculum dotis pertinet, *Carpz. p. 2. C. 42. d. 19.* etiamſi dos in rebus mobilibus ſit conſtituta, *Carpz. d. c. d. 20.* niſi res dotalis æſtimato tradita ſit, aut pondere, numero, vel menſura conſtet, *Carpz. d. c. d. 21.* vel culpa mariti perierit, *Horn. cl. 3. R. 1.*

19. Jure Romano, defuncta filia, dos ex ſubſtantia patris profecta ad eundem revertitur, *l. 6. de jur. dot. l. 4. C. ſolut. matrim.* vid. *Carpz. p. 3. c. 23. d. 25.* quod ſecundum mores Germanorum reſtringendum eſt ad caſum, ubi liberi non adſunt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 115.* propter quos manet penes maritum, *Horn. cl. 7. R. 45.* & in Saxonia intelligi

 debet

debet de immobilibus: nam si dos in mobilibus consistat, ea sine dubio marito tanquam heredi mobiliari uxoris, nisi pactum vel statutum obstet, *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 93. n. 3.* cedit, Landr. *lib. 1. art. 31.* nisi quod liberis legitima salva esse debeat, *Wernher. d. obs. 115. Horn. cl. 7. R. 45.*

20. Dos, etsi distinctis terminis debita, marito tanquam heredi uxoris mobiliari, in Saxonia cedit, quamvis dies solutionis demum post hujus mortem venerit, *Wernher. d. obs. 95.* add. *Horn. cl. 7. R. 45.*

21. Soluto matrimonio, dos rerum immobilium statim, mobilium vero & incorporalium intra annum restituenda est, *l. un. §. 7. C. de rei uxor. act.* hodieque, modo anno illo uxori alimenta præstentur, *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 3. th. 10. not. 18. p. 130.*

22. Fidejussorem pro dote, sive conservanda, sive restituenda, uxori a marito patreve ejus dari prohibitum est, *l. 1. & 2. C. ne fidejuss. dot. dent. A. Fab. in C. lib. 5. tit. 14. d. 1.* Ab initio tamen, & ante sponsalia cautionem pro dote exigi posse; quin & tum præstandam esse cautionem, si eam non petat ipsa mulier, sed is, qui ex necessitate dotem solvere debet, ut puta pater; & maritum volentem, valide dare fidejussores pro dote, tradit *Carpz. p. 2. c. 42. d. 17.* add. *Mev. p. 2. dec. 367.*

23. Exigi quoque potest cautio, si maritus ad inopiam vergat, *c. 7. X. de donat. int. vir. & uxor. Rauchb. p. 1. quæst. 38. n. 3.* Tutius vero est, ut eo casu uxor dotem, si nondum fuerit exsoluta, retineat, *A. Fab. d. tit. 14. def. 4. n. 26. 27.* &, si illud impedire præsumat maritus, fructus dotis petens, ut pecunia dotalis penes probum virum relinquatur, qui ejus usu-

ras

ras marito præstet, *d. c. 7. Carpz. de jur. fœmin. singul. dec. 5. posit. 2. n. 25. seq.* si vero exsoluta fuerit dos, eam repetat, *Carpz. prox. c. l. n. 29. seq.* add. *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 261.*

DOTALIA PACTA.

Vid. loc. *pacta dotalia.*

DOTALITIUM.

1. Dotalitium, licet præsertim inter nobiles usitatum sit, quin tamen inter cives, aliosque, qui nobiles non sunt, præprimis si feuda possideant, constitui possit, ambigendum non est, *Berlich. p. 2. concl. 50. n. 78. Carpz. p. 2. c. 42. d. 2.*

2. Dotalitium principaliter constituitur in bonis feudalibus; interdum etiam in allodialibus, præsertim si feudalia non adsint, Landr. *lib. 3. art. 75. Moller. ad d. c. 42. n. 2. Berlich. d. conclus. 50. n. 9.*

3. Dotalitium in iis bonis, in quibus quis usumfructum, adeoque servitutem personalem habet, constitui posse, negat *Berlich. d. conclus. 50. n. 10.*

4. Pro dotalitio fidejussores jure intervenire posse, tradit *Hartm. Pistor. obs. 35.*

5. Agnatis & domino feudi, quoties ad ipsos feudum pervenit, onus dotalitii constituendi incumbit, non solum quando id promissum est, sed etiam, si vivente marito, de eo plane non conventum fuerit, *Constit. Elect. Sax. 44. p. 2. ibique Carpz. d. 1.* add. *Stryck. de success. ab intestat. dissert. 4. c. 2. §. 9.* utut maxime bona hereditaria supersint, *Hartm. Pistor. p. 1. quæst. 4. n. 15.*

6. Requiritur vero 1) ut dos ab uxore realiter sit illata, *Carpz. d. def. 1. n. 6. Stryck. c. l. §. 10.* illatioque probetur, ubi non sufficit confessio mariti, quando cum successoribus feudi agitur: secus ac si res sit

cum

cum heredibus mariti, *Carpz. d. c. 44. d. 9. & 10. Struv. de jur. feud. c. 14. th. 10. n. 1. Stryck. d. §. 10.* add. *Hartm. Pistor. d. qu. 4. n. 11.* ubi hoc extendit etiam ad eum casum, quo a vasallo vivo constitutum sit dotalitium. 2) versio dotis in utilitatem feudi, *Carpz. d. c. d. 9. n. 5. Stryck. c. l. §. 11.* quæ vero, illatione dotis probata, præsumitur, *Carpz. d. def. 9. n. 7. & lib. 6. R. 57. Muller. prax. for. March. resolut. 83. n. 24.* dissentit *Stryck. c. l.*

7. Ad constituendum dotalitium consensus agnatorum & domini ut accedat, necesse est, si scil. legitimum & usitatum modum excedat: secus si legitimus modus observatus fuerit, ubi consensus agnatorum necessarius non est; Imo filii & descendentes indistincte dotalitium constitutum servare tenentur, *Berlich. p. 2. conclus. 50. n. 37. Carpz. p. 2. c. 42. d. 5. Schultz. Synops. feud. c. 8. n. 237.* add. *Stryck. de caut. contr. Sect. 3. c. 8. §. 31. 32. Mev. p. 8. dec. 355.*

8. In quantitate dotalitii constituenda legitima id observari debet, quod cujuscunque provinciæ mos & usus postulat, *Coler. p. 1. dec. 60. n. 17.* In provinciis autem Saxonicis ex consuetudine communissima modus dotalitii regulariter complectitur duplicatas dotis & donationis propter nuptias, atque adeo quadruplicatas dotis usuras *Stryck. de success. ab. intest. dissert. 4. c. 2. §. 14. 15. & de caut. contr. Sect. 3. c. 8. §. 27. & 34. Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 51. n. 2. Carpz. p. 2. c. 42. d. 2.*

9. In arbitrio viduæ est, an dotalitium exigere, aut dotem repetere malit, *Constit. Elect. 44. p. 2. ibique Carpz. d. 2. Berlich. p. 2. concl. 52. n. 2. 3.* etiamsi in pactis dotalibus uxori dotalitium constitutum fuerit, *Berlich. d. conclus. n. 7. Carpz. d. c. d. 3. Stryck.*

de cau-

de cautel. contr. c. l. §. 28. adeo ut ſucceſſor in feudo, ſi in mora ſit exſolvere dotem a vidua repetitam, ei ad quadruplicatas dotis uſuras teneatur, *Berger. E. D. F. tit. 43. obſ. 3. not. 2. p. 1457.*

10. Si vero mulier conſtitutum dotalitium ſemel agnoverit, eo relicto, dotem repetere nequit, *Carpz. d. c. 44. d. 5. Schultz. d. c. 8. n. 230.* quippe quæ deinceps prorſus extinguitur, &, vidua defuncta, penes mariti heredes feudales pleno jure permanet, niſi aliter convenerit, *Conſtit. Elect. 42. p. 2. ibique Carpz. d. 3.*

11. Nondum conſtituto dotalitio, ſucceſſores feudi ad conſtitutionem dotalitii non tenentur, ſi una cum dote totidem ratione donationis propter nuptias reddere velint, *Berlich. d. concluſ. 52. n. 11. Carpz. d. c. 44. d. 7.*

12. Debetur viduæ dotalitium, etſi dotem promiſſam, vivente marito, non ſolverit, modo eam, ipſo defuncto, una cum uſuris etiamnum offerat, *Carpz. d. c. 44. d. 11. Schulz. Synopſ. feud. c. 8. n. 233. Philipp. ad dec. 55. obſ. 2. Wernher. p. 8. obſ. 329.* quo caſu dotem repetere nequit, licet de hoc in pactis dotalibus fuerit conventum, *Carpz. d. c. d. 12.* confer. vero *Berger. dec. 42.*

13. Aſt nulla, vivente marito, dote promiſſa, agnati viduæ ad dotalitii conſtitutionem non ſunt obligati, etſi vidua poſt obitum mariti ad dotis illationem ſe offerat, *dec. Elect. Sax. 55. ibique Philipp. obſ. 3.*

14. In concurſu quoque creditorum mulier petere poteſt dotalitium, modo tempore promiſſi dotalitii maritus nondum fuerit obærátus, & dos ante æs alienum contractum illata, *Stryck. de ſucceſſ. ab in-*

teſt

test. diss. 4. c. 2. §. 19. Non vero debetur mulieri post mortem mariti dotem offerenti, in concursu creditorum, dotalitium, *Carpz. d. c. 44. d. 13.*

15. Ratione dotalitii mulier in concursu creditorum eodem prælationis privilegio gaudet, quam quod ipsi competit ratione dotis, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 93.* Quod accipiendum de eo casu, quo dos mulieris absorbetur & feudo cedit: secus itaque est, si, salva dote dotalitium est constitutum, aut illud legitimam usurarum quantitatem excedit: quandoquidem priore casu mulieri ejus nomine sola competit hypotheca tacita; posteriore vero nec prælationi, nec hypothecæ locus erit, *Berger. dec. 41.* add. *Mev. p. 1. dec. 171.*

16. In dotalitio jus tacitæ hypothecæ & prælationis incipit a tempore copulæ sacerdotalis, *Carpz. p. 2. c. 24. d. 2.* Sed computat illud a tempore dotis illatæ *Mod. Pistor. p. 2. qu. 62. n. 10.* & a tempore consensus domini directi *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 3. th. 12. not. 3.*

17. Defuncto marito, vidua dotalitium propria autoritate accipere & occupare potest, præsertim cum vivente marito fuerit in possessione: trigesimum tamen a morte mariti expectare debet, *Constit. Elect. 33. p. 3. ibique Carpz. d. 1. 2.*

18. Vidua dotalitium sibi constitutum etiam post annum & diem petere valet, & non nisi præscriptione triginta annorum, anni, & diei removetur, *Carpz. p. 2. c. 44. d. 6.*

19. Vidua nobilis portionem statutariam ex bonis mariti mulieribus debitam petere potest, si dotem pariter ac dotalitium relinquere aliisque juribus, viduis nobilibus competentibus renunciare velit, *Carpz. d. c. 44. d. 8.*

20. Vidua ante optionem, an dotalitium appre-

prehendere, aut dotem repetere velit, defuncta, nihilominus liberi ejus dotem repetere possunt, *Carpz. d. c. d. 4.*

21. Vidua, ceu usufructuaria, ratione dotalitii, cautionem de utendo fruendo, salva rerum substantia præstare, ut & inventarium, tanquam necessarium antecedens cautionis, conficere tenetur, si ipsa bona feudalia administret, *Carpz. p. 2. c. 42. d. 7. 8.*

22. Vidua nihil quicquam, quod proprietati præjudicet, in dotalitio facere potest: locare vero illud valet, ita tamen ut ipsius morte locatio finiatur, *Schultz. Synops. feud. c. 8. n. 248. Carpz. d. c. 42. d. 9.*

23. Vidua collectas, tributa, census & alia onera dotalitio inhærentia persolvere, & servitia militaria per alium præstare tenetur, *Schultz. d. c. 8. n. 250. Berlich. p. 2. conclus. 50.*

24. Maritus fundum, in quo dotalitium est constitutum, absque causa sufficiente, ac urgente ære alieno, in præjudicium uxoris alienare nequit, *Carpz. p. 2. c. 42. d. 11. n. 5.* add. *Berlich. d. conclus. 50. n. 53.*

25. Mulier consentiens oppignorationi bonorum feudalium, in quibus dotalitium habet constitutum, ex aliis mariti bonis illud petere valet, *Carpz. d. c. 42. d. 10.*

26. Uxore prædefuncta, dotalitium haud sortitur effectum, sed dos marito cedit, perinde ut alia uxoris mobilia: liberis tamen debetur legitima, *Carpz. d. c. 42. d. 4.*

27. Dotalitium una cum dote, ob adulterium a marito commissum, ipso vivente, a muliere peti potest, *Carpz. p. 4. c. 21. d. 3.*

28. Do-

28. Dotalitium ſtatim per mortem extinguitur, neque cœptus anni terminus pro completo habetur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 392.* ſicuti non niſi a tempore mortis mariti incipit, *Berger. p. 1. Supplem. ad E. D. F. tit. 43. §. 3. p. 526.*

29. Dotalitium per ſecundas nuptias haud amittitur, *Carpz. lib. 6. R. 55. n. 11. & 14. Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 3. th. 12. not. 2. p. 137. Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 144.* niſi dotalitium ad caſum viduitatis reſtrictum: tum enim ſecundis nuptiis exſpirat, ita tamen ut dos viduæ reſtituenda ſit, *Berger. E. D. F. tit. 43. obſ. 3. not. 2. p. 1458.* Quo caſu vero ſponſalia non ſufficiunt ad adimendum viduæ dotalitium, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 351.*

30. Quæritur, num penſiones annuæ ex dotalitio prioris matrimonii pleno jure ſecundo marito cedant, atque adeo eo defuncto a vidua repeti non poſſint? Quod affirmat *Carpz. d. R. 55.* negat *Berger. c. l.* qui *p. 1462.* hoc in omni uſufructu verum eſſe putat.

31. Penſionibus annuis, dotalitii nomine debitis, juſto tempore haud exſolutis, debitor ad præſtationem intereſſe a tempore moræ obſtrictus eſt, *Carpz. lib. 4. R. 54.*

32. Uſuræ dotalitii, mortua fœmina, cui debentur in mutuum convertuntur, adeoque amittunt qualitatem & privilegium dotalitii, ſi quidem apud debitorem ad certum tempus fuerint relictæ, *Berger. dec. 43.*

33. Amiſſo ex culpa viduæ dotalitio ante terminum ſolutioni præfixum, cenſus in totum novo poſſeſſori cedunt, *Carpz. p. 3. c. 16. d. 9.*

E. EBRIE-

E.

EBRIETAS. EBRIUS.

1. Actus ab ebrio gestus vitiosus est, & contractus ab eo initus nullius momenti reputatur, *Carpz. p. 2. c. 15. d. 36. Struv. ex. 6. th. 37.* Et multo magis excusabitur ebrius, si inter pocula allectus, ut contraheret, vel transigeret, propter concurrentem dolum, *arg. l. 65. §. 1. de condict. indeb. Dan. Moller. ad c. 19. p. 2. n. 35. Stryck. de cautel. contr. sect. 1. c. 2. §. 12.*

2. Ebrietatem alleganti incumbit onus probandi, *Mascard. de probat. lib. 2. conclus. 579.* Probatur vero ebrietas per testes, quibus deficientibus, juramento ebrii standum erit, *Carpz. d. def. 36. n. 6. 7.* in delictis vero tortura ebrietas immanis obtinenda est, *Carpz. pr. crim. qu. 146. n. 61. seq.* add. *Berger. jurisprud. crim. p. 2. supplem. obs. 4. p. 11.* quandoque tamen reo dictitatur jusjurandum, *Berger. d. tr. p. 7. in fin. & p. 153. & p. 2. supplem. obs. 5. p. 13.*

3. Si ebrietas fuerit immodica, & ipse ebrius ignorantiam prætendat, asserens an illud fecerit, vel non fecerit, sese ignorare: tunc non veritatis, quod scil. illud non fecerit, nec credulitatis, quod scil. credat, se illud non fecisse, sed ignorantiæ juramentum ei est deferendum, ita ut ipse se ignorare, illud fecerit, an non, jurare teneatur, *Lauterb. disp. de jurament. credulit. p. 1. th. 28. n. 5.* add. *Berger. d. tr. pr. 153. & p. 2. supplem. obs. 5. p. 13.*

4. Summe ebrius a juramento arcetur, *c. 14. de vit. & hon. cleric.* Unde etiam hodie a jejunis præstari juramenta solent, *Wernh. sel. obs. for. p. 4. obs. 151. n. 68.* Interim, si ebrietas non omnem negotii intelle-

ctum, aut omne judicium animi abstulerit, talis ex juramento suo obligatur, *Wernher. c. l. obs. 69.*

5. Ebrietas non liberat a pœna ordinaria, nisi summa sit, quæ mentis exilium inducat, *Carpz. pr. crim. qu. 146. n. 48. 49. 50. Horn. cl. 15. R. 31. p. 1074. b.* add. omnino *Berger. jurisprud. crimin. p. 147. sequ.* nec distinguendum est inter ebrietatem, & ebriositatem, *Berger. p. 2. Supplem. ad jurisprud. crimin. obs. 4. p. 10. seq.* Non tamen ab omni pœna liberatur ebrius, *Carpz. c. l. p. 39. seq. Berger. cc. ll.*

6. Quid? si reum non pœniteat delicti, cessante ubrietate, vel si quis habens propositum occidendi, ebrius postea factus, illud in effectum deducat, vel si solitus in ebrietate delinquere non abstineat a vini immodica potatione? Resp. neutro casu a pœna ordinaria liberatur reus, *Carpz. c. l. n. 55. seq. Berger. d. tr. p. 7.*

7. A Palinodia, seu recantatione sese liberare non potest allegaus iracundiam seu ebrietatem nisi fuerit immodica ebrietas, *Carpz. pr. crim. qu. 96. n. 21. seq.*

ECCLESIA.

1. Ecclesia comparatur minori, & omnia beneficia de jure communi competentia cum eo habet communia, *c. 1. X. de restit. in integr. Carpz. p. 1. c. 28. d. 116. n. 4. Titius* in der Probe des Teutschen Geistl. Rechts, *lib. 2. art. 1. §. 46. & lib. 5. art. 1. §. 3.*

2. Imo quandoque melior est conditio ecclesiæ, quam minoris: non enim restituitur minor si super contractu juraverit, *auth. sacramenta puberum C. si advers. vendit.* Sed, Prælato contractum jurato celebrante, semper potest ecclesia, si læsa fuerit, petere

petere restitutionem, *Sichard. ad l. 4. C. quib. ex caus. maj.*

3. Ecclesia potest petere restitutionem in integrum contra aliam ecclesiam, *Carpz. lib. 2. R. 37. n. 8. Odd. de restitut. p. 1. qu. 18. art. 9.* & privilegio prioritatis uti in concursu creditorum, si cum alia ecclesia concurrat, *Carpz. dec. 277. n. 10.*

4. Si ecclesia res suas minori pretio locet, propter læsionem, etiam non enormem restitui potest, & sufficit, quod alius plus dare velit, licet antea res ecclesiæ non pluris fuerit elocata, *Cæsar. de Grassis dec. Rot. Roman. 135. n. 18. seq.* quod displicet *Wernhero vol 7. in supplem. nov. ad p. 1. obs. 21. n. 226.*

5. Contra ecclesiam, aliaque pia loca non nisi quadragenaria præscriptio obtinet, *auth. quas actiones C. de SS. eccles. Constit. Elect. Sax. 5. p. 2. ibique Carpz. d. 1.* Quo jure etiam ecclesia 1) contra ecclesiam utitur, *Carpz. d. c. d. 2.* 2) si succedat privato, contra quem inchoata præscriptio, *Carpz. d. c. d. 3.* 3) in annuis reditibus, *Carpz. d. c. d. 4.* 4) in causis feudalibus, *Berger. E. D. F. tit. 11. obs. 5. p. 391.* Exceptio est in rebus mobilibus, quæ anno & die præscribuntur, *Carpz. d. c. d. 6. Brunnem. jur. eccles. lib. 2. c. 11. ibique Stryck.*

6. Nota 1) Eandem præscriptionem requiri, nullo discrimine, sive possessor causam habeat a prælato, sive minus, *Berger. c. l. p. 392.* 2) demum a morte alienantis Prælati currere, *can. 10. caus. 16. qu. 3. Berger. c. l.* 3) eo tempore, quo ecclesia destituta est Prælato, aut proprio pastore, dormire, *c. 1. 4. & 15. X. de præscript. Berger. c. l.* 4) nec currere eo casu, quo curatores ecclesiæ, die Kirchen-Vorsteher, contra ipsius commodum positive laborant, cum & tunc pro inde-

indefensa habeatur, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 169. Berger. c. l.* 5) adversus præscriptionem completam adhuc ecclesiæ restitutionem in integrum intra quadriennium competere, *Clement. un. de restitut. in integr. Berger. c. l. Horn. cl. 6. R. 14.*

7. Quoties vero ecclesia præscribit contra privatum, toties attenduntur tempora præscriptionum communia, *Titius* in der Probe des Teutschen Geistl. Rechts *lib. 5. art. 2. §. 19.*

8. Bona ecclesiarum & hospitalium sine justa causa & debita solennitate valide haud alienantur, *auth. hoc jus porrectum. C. de SS. eccles.*

9. Justæ causæ sunt 1) necessitas, 2) utilitas, 3) pietas, ut est redemptio captivorum, 4) incommoditas, *Wesenbec. vol. 1. consil. 59. Carpz. lib. 5. R. 52. Brunnem. jur. eccles. lib. 2. c. 2. §. 6. ibique Stryck.*

10. Debita solennitas, sive forma alienandi consistit 1) in autoritate episcopi, 2) consensu capituli, 3) causæ cognitione, & 4) decreto superioris, *c. tum nuper. X. de his, quæ fiunt a Præl. Carpz. d. R. 52. n. 14. seq. Reinking. de regim. secul. & eccles. lib. 2. class. 3. c. 2.* add. *Brunnem. d. lib. 2. c. 3. §. 3. ibique Stryck.*

11. Ceterum adhuc hodie in alienatione bonorum ecclesiæ & hospitalium desideratur 1) justa causa, 2) causæ cognitio, 3) consensus & decretum consistorii, quod Episcopum pariter ac capitulum repræsentat, *Stryck. c. l. & in caut. contr. sect. 1. c. 3. §. 11.*

12. Ecclesia dicitur habere manus mortuas; & hinc regulariter in illam bona transferri nequeunt, scil. ut induant naturam bonorum ecclesiasticorum, & oneribus eximantur, nisi consensus principis accedat. Et hoc dicitur jus amortizandi bona, die Vertilgung

aus dem Steuer-Register. Si vero velit ecclesia præstare onera consueta, a quolibet privato sine consensu principis emere potest, *Stryk. annot. ad Lauterb. tit. de contrah. emt. verb. collegia ecclesiastica.*

13. Ecclesia ex mutuo obligatur, si ab ipsa contractum sit mutuum; nec refert utrum mutuum ab ipsa ecclesia contractum sit *vere* i. e. a singulis ejusdem membris, an *repræsentative*, i. e. per eos, qui ecclesiam repræsentant: si vero ab ejusdem administratore mutuum sit contractum, illa tum demum ex eo obligatur, si a creditore probetur, pecuniam in utilitatem illius esse versam, *Berger. p. 1. supplem. ad E. D. F. tit. 5. §. 8. p. 38.*

ECCLESIASTICÆ PERSONÆ.

Vid. loc. *clerici.*

EDICTALIS CITATIO.

Vid. loc. *citatio edictalis.*

EDITIO DOCUMENTORUM.

Vid. loc. *instrumentorum editio.*

EMANCIPATIO.

1. Emancipatio, qua liberi non dissentientes, voluntate parentum, apud competentem magistratum, de patria potestate dimittuntur, *§. 6. J. quib. mod. jus patr. pot. solv. l. ult. C. de emancipat.* neque in Saxonia, neque alias in imperio nostro recessit ab usu, *Kulpis. disput. de adopt. & emancip. princip. th. 8. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 9. n. 2. 3.*

2. Emancipatio hæc hodie quandoque fieri solet, ut pater cum liberis suis valide contrahere possit atque obligetur, cum illa opus sit ad firmiter obligandum patrem, *Barth. Hodeg. For. c. 4. §. 9. lit. c. p. 728.* Plane patriam potestatem hodie impedimento non esse, quo minus emtio venditio, similisque

contractus, inter patrem & filium initus, sustineri queat; imo patrem filium emancipasse censeri, si cum eo, judiciali interposita autoritate, contraxerit, vel, cum eo contracturus, ei impuberi minorive tutorem curatoremve petat, tradit *Berger. philoc. for. resp. 36. p. 317. & ad l. 2. C. qui & adv. quos in integr. restit. non poss. p. 47.* add. *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 248.*

3. Ceteroquin hodie in Saxonia liberi majorennes, seorsim habitando, ac rem familiarem separatim instruendo, nexibus patriæ potestatis soluti censentur *Constit. Elect. 10. p. 2. ibique Carpz. d. l. Wernher. d. obs. 9. n. 4. 5.* Quod verum est tam in filiis, quam filiabus, *Pensold. in addit. ad Coler. p. 2. dec. 222. n. 9. Carpz. d. def. 1. n. 3.*

4. Verum separatæ & propriæ œconomiæ loco non est, nec tacita emancipatio facta esse intelligitur, si liberi a patre forsan egeno se disjungant, ac aliunde sibi victum comparent, *Wernher. d. obs. 9. n. 5. seq.* compara tamen responsum Wittebergense de anno 1700. quod exhibet *id. Wernher. supplem. nov. ad p. 1. obs. 9.* Nec filius quidem familias, qui castra sequitur, tanquam miles gregarius, pro tacite emancipato habetur. *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 3. th. 16. p. 154.*

5. Filia per solas nuptias a patria potestate liberatur, licet ea ædibus mensaque patris adhuc fruatur, *Carpz. p. 2. c. 10. d. 2. Stryck. us. mod. ff. tit. de adopt. & emancipat. §. 21. Horn. cl. 7. R. 45. p. 452. b.*

6. Filium vero solæ nuptiæ patriæ potestati haud eximunt, si quidem manet in convictu patris, *Carpz. d. c. d. 3.* scil. gratis, ohne Entgeld; contra vero is, qui convictu patris utitur pro convento pretio, gegen Kost-Geld, loco extranei habetur, adeoque cœte-

cœteris paribus, tacite emancipatus esse censetur, *Berger. prox. c. l.*

7. Filii negotiantes quoad negotiationem pro emancipatis hodie habentur favore commerciorum, *Hahn. ad Wesenbec. lib. 15. tit. 1. n. 4. p. m. 922. Lauterb. compend. jur. tit. de act. tribut. p. 246. in fin. Barth. Hodeg. For. c. 4. §. 9. lit. c. p. 725.*

8. Liberis emancipatis & a patre separatis bona materna plenarie sunt restituenda, adeo ut pater in iis usumfructum non retineat, Landr. *lib. 1. art. 11. Carpz. d. c. 10. d. 5. Berlich. p. 2. concl. 11. n. 60. seq.* Quod quidem accipiendum de tacite & virtualiter emancipatis: nam in emancipatione expressa & formali & hodie obtinet præmium emancipationis, quod consistit in dimidia ususfructus peculii adventitii regularis parte, *§. 2. J. per quas person. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 33. not. 9. p. 287.*

EMENDA SAXONICA.

Vid. loc. *incarceratio.*

EMPHYTEUSIS.

1. Quoties in translatione rei suæ dominus sibi reservat dominium directum, contractus præsumitur emphyteuticus, non censiticus, *Carpz. p. 2. c. 39. d. 6.* Quod quoque dicendum, si fundus sterilis & incultus concedatur colendus pro certo canone, *Carpz. d. c. d. 7.* Quodsi vero de reservatione illa non constet, in dubio potius contractus censiticus præsumitur quam emphyteuticus, *Carpz. d. c. d. 8.*

2. Qui per longissimum tempus bona quædam tenuit, eorumque nomine in singulos annos uniformem canonem solvit, ea tanquam emphyteusin aut jus perpetuæ coloniæ præscripsisse censetur, *Constit. Elect. 40. p. 2. ibique Carpz. d. 1. & 4. nec non d. p. 2. c.*

 38.

38. d. 15. Stryck. de cautel. contr. sect. 2. c. 9. §. 35. Horn. cl. 11. R. 66. p. 713. b. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 85. modo illa solutio facta sit velut ab emphyteuta, secundum *Mev. p. 3. dec. 288.*

3. Non juvat vero possessorem præscriptionis exceptio, si actor probet, titulo locati reo bona ab initio fuisse concessa, *d. c. 40. ibique Carpz. d. 2. Berger. E. D. F. tit. 40. p. 1323.* nisi præsens possessor sit successor singularis, veluti emtor, & in bona fide, *d. c. 40. ibique Carpz. d. 3. Berlich. p. 2. concl. 48. n. 7.*

4. Quando pensio pro bonis non uniformiter quotannis præstita est, bona non emphyteutica, sed conducta, Laß-Güter, esse censentur, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 75.* Imo in genere, in re dubia bona potius præsumi locata, quam censitica aut emphyteutica, asserit *Berger. c. l. p. 1321.*

5. Emphyteuta servitutem fundo emphyteutico imponere potest, quæ vero extinguitur, emphyteusi finita, *Carpz. p. 2. c. 38. d. 14.* confer. vero *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 223. n. 13. seq.*

6. In bonis etiam emphyteuticis locum habet jus tacitæ hypothecæ, *Carpz. p. 2. c. 25. d. 7.* dissentit *Moller. ad eand. constit. n. 14. seq. & lib. 3. semestr. c. 45.* quia nec expresse ab emphyteuta, irrequisito domino oppignorari possunt, confer. omnino *Rivin. ad O. P. S. tit. 46. en. 5. & 6.* sed eadem etiam expresse, irrequisito domini consensu, nexu hypothecæ obligari ab emphyteuta posse, docent *Jul. Clar. lib. 4. sent. §. emphyt. qu. 8. Schult. in addit. ad Mod. Pistor. p. 3. qu. 133. n. 14.*

7. Neque ob sterilitatem, neque ob bellicos tumultus, aliosque casus fortuitos canon emphyteutæ remittitur: nisi prædium emphyteuticum prorsus sit ex-

extinctum, vel propter bellum fundum plane ingredi aut excolere non liceat, *Gail. lib. 2. obs. 23. n. 23. Carpz. d. c. d. 19. & lib. 1. R. 91. Wernher. p. 4. obs. 214. n. 145. seq.*

8. Emphyteuta propter canonem redartatum regulariter hodie non tenetur ad duplum, sed liberatur præstatione ejus una cum interesse a tempore moræ, *Coler. p. 1. dec. 24. n. 4.* Alia ratio est pensionum promobilium, quæ ab initio ea lege promittuntur ab emphyteutis, ut non facta solutione certo & stato die, altero die duplicentur, & sic porro, *Carpz. d. c. d. 25.* Sed de iis dominus directus interpellare emphyteutam, easque ex domo illius petere tenetur, nisi aliud fuerit conventum, vel consuetudine observatum, *Carpz. d. c. d. 26.*

9. Ob non solutum canonem intra triennium in emphyteusi civili, *l. 2. C. de jur. emphyteut.* & intra biennium in ecclesiastica, *nov. 7. c. 3. §. 2.* jus emphyteuticum in commissum cadit, *Hartm. Pistor. obs. 70.* non quidem ipso jure, uti vult *Harprecht. ad §. adeo autem. 3. J. de locat. conduct. n. 520.* sed opus est processu ordinario & sententia definitiva, *constit. Elect. 38. p. 2. ibique Carpz. d. 1. 2.*

10. Non vero privatur emphyteuta jure suo, 1) si solutio canonis facta ei, qui procurator credebatur, *Carpz. d. c. d. 3. Berlich. p. 2. concl. 46. n. 12.* 2) si partem canonis solverit, *Carpz. d. c. d. 4.* dissentit *Berlich. d. concl. n. 18.* 3) si Dominus directus post elapsum tempus canonem recipiat, aut possessorem ad recognoscendum admittat, etiamsi cum protestatione, modo dominus jus suum non ignoravit, *A. Fab. in C. lib. 4. tit. 43. def. 16. Carpz. d. c. d. 6.* 4) si dominus emphyteutæ debitor fuerit, *Carpz. d. c. d. 10.* 5) si ad-

huc solvat ante factam domini declarationem, *Berlich. d. concl. 46. n. 48. Carpz. d. c. d. 11.* Plures casus recenset *Harprecht. ad §. 3. n. 533. J. de locat. conduct.*

11. Nota 1) uno ex pluribus coheredibus partem suam canonis solvente, totam emphyteusin in commissum non cadere, *Mynsinger. cent. 3. obs. 66. Carpz. d. c. d. 5.* dissentit *Berlich. d. concl. 48. n. 28.* 2) Dominum directum ex causa canonis non soluti, ad privationem, emphyteuta vivente, non agentem, eo defuncto, ulterius experiri adversus heredes non posse, *Mynsinger. centur. 3. obs. 97. Carpz. d. c. d. 9.* 3) Fructus post tempus elapsum ante privationem perceptos ad emphyteutam pertinere, *Carpz. d. c. d. 12.*

12. Remissio præteritarum pensionum non præsumitur ex recognitione futurarum, aut acceptatione præsentium, *A. Fab. d. tit. 43. def. 14. Carpz. p. 2. c. 38. d. 8.*

13. Canon emphyteutæ ob melioramenta fundi emphyteutici non debet augeri, *Carpz. d. c. 38. d. 22.*

14. Emphyteuta quidem alienare potest jus emphyteuticum, *§. 3. J. de locat. & conduct. ibique Hopp.* requisito tamen prius domino, *l. fin. C. de jur. emphyteut.* quippe qui habet jus protimiseos in bonis emphyteuticis, *A. Fab. in C. lib. 4. tit. 42. def. 59. n. 3. & 12. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 428. n. 2.* cujus consensus etiam requiritur, si emphyteuta titulo donationis jus suum in alium transferre velit, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 235.* quamvis hoc casu jus protimiseos exercere non possit, *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. consil. 63. p. 1236.* Quodsi vero dominus intra duos menses se non declaraverit, postea non amplius auditur, *d. l. fin. in fin.*

15. Si emphyteuta, irrequisito domino, rem alie-

alienaverit, ille jure suo cecidisse dicendus est, ac domino directo liberum est, rem quasi commissam revocare, nullo etiam pretio emtori restituto, *l. ult. ubi Jason. Sichard. Salycet. C. de jur. emphyt. A. Fab. in C. lib. 4. tit. 42. def. 7.* modo traditio rei emphyteuticariæ actualis accesserit, *Salycet. & Jason. in d. l. ult. Carpz. p. 2. c. 38. d. 13. n. 3. 4.* Unde in foro Saxonico privationem emphyteuseos ob alienationem irrequisito domino vix locum habere posse, cum ibi res immobilis absque traditione judiciali in alium transferre nequeat, adeoque dominus directus, si eam fieri patiatur, in alienationem consensisse videatur, tradit *Carpz. d. def. 13.*

16. Dominus vero directus pro lubitu, invito etiam emphyteuta, jus suum alienare potest, *Hartm. Pistor. p. 1. qu. 22. n. 17. Carpz. p. 2. c. 39. d. 10.*

17. Emphyteuta etiam ob deteriorationem fundi emphyteutici jure suo privatur, *auth. qui rem. C. de SS. eccles.* modo 1) deterioratio sit notabilis, 2) perpetuam fundi ipsius jacturam concernat, & 3) dolo malo, vel lata saltem, aut levi culpa facta fuerit, *Hart. Pistor. p. 1. qu. 28. Carpz. p. 2. c. 38. d. 23.* add. *Berger. p. 1. supplem. ad E. D. F. tit. 40. §. 11. p. 445.*

18. Ob deteriorationem partis fundi emphyteutici non nisi ea parte, in qua deterioratio facta est, emphyteuta privari debet, *Carpz. d. def. 23.* Sed etiam eo casu toto fundo privari istum, tradit *Hartm. Pistor. d. qu. 28. n. 3.*

19. Privationis pœna locum habet adversus emphyteutam, qui arbores fructiferas, etiam a se ipso positas, incidit, nisi in earum locum alias æque fructiferas substituat, *Carpz. d. c. d. 24.*

20. Ob non petitam renovationem intra annum

&

& diem emphyteusis non amittitur, *Carpz. d. c. d. 20.* secus ac vult *Jason. in l. 2. n. 23. C. de jur. emphyt.* arbitrarie vero ideo puniri emphyteuta potest, *Carpz. d. def. 20.*

21. Rei vindicatione non solum, sed & hypothecaria actione dominus directus adversus emphyteutam, aliumque emphyteuseos possessorem experiri potest, *Carpz. d. c. d. 16.* Sicuti & dominus directus habet actionem personalem contra emphyteutam, ejusque heredes *Carpz. d. c. d. 17.*

EMTIO VENDITIO.

1. Emtione venditione perfecta, alter, altero invito, nequidem amissione arrhæ, sive dupli ejus restitutione, aut solutione multæ pœnitentialis, **des Reu-Kauffs**, de qua convenerunt partes, a contractu resilire potest, *Wesenbec. ad ff. tit. de contrah. emt. n. 9. Carpz. p. 2. c. 33. d. 14. Berger. Resolut. Laut. tit. de contrah. emt. qu. 12. & p. 2. supplem. ad E. D. F. tit. 42. §. 1. p. 864.* quod ad arrham, consentit *Hopp. ad verba: nisi jam arrharum nomine. pr. J. de emt. & vendit.*

2. Quisnam vero erit effectus arrharum & multæ pœnitentialis? R. ut 1) emtione nondum perfecta, alter contrahentium nolens adimplere & perficere, amittat arrhas jam datas, aut acceptarum duplum restituat, vel multam pœnitentiæ solvere cogatur, *Harprecht. ad pr. J. de emt. & vendit. n. 91. Carpz. d. def. n. 13. 14.* quod ad arrham vid. & *Hopp. c. l. Berger. Resolut. Lauterb. c. l.* 2) ut pars altera ultro, lucro hujus multæ vel arrharum contenta, actionem ex contractu omittere & remittere possit, *Carpz. d. def. n. 17. Berger. Resolut. Lauterb. c. l.* Ut itaque venditor contra emtorem, qui a contractu recedere vult, vel

ad

ad consummandum contractum, vel ad pœnam solvendam, non vero ad utrumque præstandum experiri possit, *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. tit. 42. §. 1. p. 847.*

3. Plane venditorem arrham emtori restituere debere, si hic a contractu resilire conetur, ille vero facultatem ad implendum agendi, quam habet, dimittat, nec juri suo insistat, cum arrha non pro pœnitentia, sed probationis causa dari intelligatur, tradit *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 54.*

4. Sed si arrhæ intervenerint, aut contrahentes de certa pœnitentiæ multa pacti fuerint, illarum jactura vel solutione hujus, a contractu venditionis perfecto, etiam alterutro invito, discedere licere, post *Gloss. ad pr. J. de emt. & ven.* opinantur *Salyc. Sichard. & Odofred. in l. 17. §. illud. C. de fid. instrum. Zas. lib. 2. singul. resp. c. 24.* Quod ad multam pœnitentiæ consentiunt *Berlich. p. 1. dec. 44. n. 3. Mev. ad jus Lubec. lib. 3. tit. 6. art. 18. n. fin. Hopp. c. l.*

5. Et inter rusticos multam pœnitentialem his forte verbis comprehensam: Verspricht der Käuffer und Verkäuffer einander 10. Reichsthaler Reu-Kauff mit einen willigen Handschlag, hunc fortassis sensum, ut, soluta multa pœnitentiali, a contractu, altero quantumvis invito, liceat resilire, habere, ut parum sit, quin reo, v. c. venditori jusjurandum oporteat dictari: Daß er diese Worte dergestalt, daß, wenn er 10. Reichsthaler erlegen würde, sodann ihme von dem Kauff-Contract hinwiederum abzugehen nachgelassen seyn solle, verstanden, tradit *Berger. c. l. p. 846.*

6. Hac pœnitendi facultate partes tamdiu uti posse, quamdiu ad traditionem rei, vel numerationem pretii, vel ad apprehensionem possessionis non

est

eſt proceſſum, docet *Berlich. c. l. Berger. c. l. p. 847.* Præter pœnam vero, eum, qui a contractu diſcedit, teneri quoque ad intereſſe, tradit *id. Berlich. dec. 46.*

7. Si emtio venditio, ſolutione pretii, & traditione rei, fuerit conſummata, non amplius ab ea nudo conſenſu recedi poteſt: ſed non aliter diſſolvitur contractus, quam ſi id quod præſtitum, alteri reſtituatur, *l. 58. de pact. Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 4. tit. 26. n. 17.* Imo hoc caſu non tam reſcinditur contractus, quam potius novus contractus initur, *Hopp. ad §. 4. J. quib. mod. toll. oblig.* compara *Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 133.*

8. Emtione venditione perfecta periculum rei venditæ ſtatim ad emtorem pertinet, licet ei nondum ſit tradita, *§. 3. J. de emt. & vendit. l. 7. 8. 11. de peric. & commod. rei vendit. Carpz. p. 2. c. 26. d. 20.* &, quamvis caſu fortuito perierit, tamen ad exſolvendum pretium compelli poteſt emtor, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 214. n. 70. ſeq.* add. *Berger. Reſolut. Lauterb. tit. de peric. & commod. rei vendit. qu. 1.*

9. Exceptio eſt 1) in venditione conditionali, quoad totalem ſcilicet rei interitum, *d. l. 8. peric. & comm. rei vend.* particulare enim damnum, etiamnum pendente conditione, emtorem gravat, *Carpz. d. c. d. 21, 22.* 3) ſi venditoris dolo, lata, vel levi culpa res perierit, *§. 3. J. de emt. Carpz. d. c. d. 24.* 3) ſi venditor fuerit in mora tradendi, *l. 15. §. fin. de R. V. Carpz. d. c. d. 25.* 4) quando in genere res eſt vendita, *l. 14. §. 1. de peric. & comm. rei vend. l. 5. C. eod. Hopp. ad verba: ad emtorem pertinet. §. 3. J. de emt.* 5) ſi alternativa ſit venditio, & una ex rebus venditis perierit, *l. 34. §. 6. de contrah. emt. Hopp. c. l.* 6) quando ven-

venditor periculum in se suscepit, *l. 1. pr. de peric. & comm. rei vend. Hopp. c. l.*

10. Facta venditione vini degustati aliarumque rerum, quæ pondere, numero & mensura constant, antequam hæ ponderatæ, numeratæ, mensuratæve fuerint, periculum non ad emtorem, sed ad venditorem pertinet, *l. 35. §. 5. de contrah. emt. A. Fab. in C. lib. 4. tit. 32. d. 1. n. 6. Carpz. d. c. 26. d. 23.* add. *Stryck. de cautel. contr. sect. 2. c. 8. §. 29.* Aliud dicendum, si sigillatim emtæ fuerint certæ vini amphoræ, *A. Fab. d. def. n. 1. Carpz. d. def. n. 6.*

11. Quando venditio facta est ad mensuram, vel quantitatem, nach Anschlag, non prius perfecta videtur venditio quam mensura facta & probata fuerit, *l. 35. §. 5. seq. de contrah. emt. l. 1. §. 1. de peric. & comm. rei vend. l. 2. C. eod.* ideoque & periculum rei venditæ interim ad venditorem pertinebit nisi emtor in mora fuerit, *d. l. 2. Rauchb p. 1. qu. 21. n. 4. 5. Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 498.*

12. Nec non plus minusve venditum intelligetur, quam quod in mensura erit, licet confines plus minusve largiantur; unde vel pretium augendum, vel diminuendum, aud id quod mensuram excedit, venditori restituendum, aut quod deest, emtori supplendum erit, *l. 40. §. 2. de contrah. emt. l. 13. §. 14. l. 42. de act. emt. l. 15. de peric. & comm. rei vend. Carpz. p. 2. c. 33. d. 9. n. 1. seq.*

13. Quando vero venditio facta est ad corpus, sive per aversionem, überhaupt in Pausch und Bogen, non ex modo vel mensura æstimatur venditio, sed ex corpore certis confinibus demonstrato, *l. 74. de contrah. emt. l. 15. de peric. & comm. rei vend.* ideoque, ob minorem majoremve rei venditæ mensuram

&

& numerum, pretium neque in commodum emtoris minuendum, neque in venditoris favorem augendum est, sed utrobique, sive quid desit, sive quid abundet, in totum damno vel lucro emtoris cedit, *Rauchb. d. qu. 21. n. 9. Carpz. d. d. 9. n. 9. seq.* & periculum emtoris est, *Stryck. de cautel. contr. sect. 2. c. 8. §. 30.* Neque evictio præstanda est, licet in quantitate aut singulis rebus error commissus fuerit, *Carpz. lib. 5. R. 25. n. 14. seq. Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 447.*

14. Venditio per aversionem intelligitur facta, cum quantitatis vel nulla, vel saltem demonstrationis gratia, mentio injecta est, *Wernher. d. obs. 447. n. 1.* add. *Carpz. d. c. d. 10.* Ad mensuram vero censetur facta, quando præcisis verbis ad mensuram est restricta, *Carpz. d. c. d. 11.* add. *Stryck. c. l.* ubi tamen modici excessus non habetur ratio, maxime si mensura fuerit expressa cum adjectione: circiter, vel circa, ohngefehr, *Carpz. d. def. 11. n. 7. 8. A. Fab. in C. lib. 4. tit. 28. d. 4. n. 5. 6.*

15. Emtio spei valet, quæ est, quando quis illud emit, quod non naturali ordine, sed per accidens percipitur: sic enim fortunæ se exponit, &, incerto eventu se contentum esse velle, fatetur emtor, *Stryck. de cautel. contr. sect. 2. c. 8. §. 9.* Huc spectat jactus retis per *l. 12. de act. emt.* Quæ ipsa venditio plura est, & inde, etiamsi nihil captum, integrum pretium exsolvendum est, *l. 8. §. 1. de contrah. emt. Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 4. tit 18. Stryck. c. l.* Quo & pertinet facultas percipiendi fructus vendita: nam fructibus etiamsi nullis perceptis, emtor tamen obligatur ad pretium, *Carpz. p. 2. c. 37. d. 25. n. 3. 4.*

16. Alia est ratio venditionis rei speratæ, quæ est, quando illud, quod ex naturali ordine certo tem-

po-

pore exiſtere ſolet, alteri venditur, *Stryck. c. l.* §. *10.* veluti eſt venditio futurorum fructuum, quæ conditionalis eſt, cum ſemper hanc tacitam conditionem habet conjunctam: *ſi fructus nati fuerint.* Unde ſi nihil natum, nihil debebitur, ſed pretium ſolutum ob conditionis defectum repetitur, *Stryck. d.* §. *10.* add. *Carpz. d. def. 25.* Quod ſi vero aliqui fructus nati fuerint, quamvis admodum rari, ſuſtinetur contractus, & emtor ad integrum pretium obligatur, *Lauterb. ad tit. ff. de contrah. emt.* §. *1. n. 9. Stryck. c. l.* add. *Panſchmann. lib. 1. qu. 17.*

17. Fructus in herbis aliter vendi non poſſunt, quam ut pretium horum fructuum conſtituatur juxta tempus contractus, vel quatuordecim dierum poſt meſſem, *Ord. Polit. de an. 1577. tit. 19. Engelbrecht. ad ff. h. t. th. 3.* confer. *Berger. Reſolut. Lauterb. tit. de contrah. emt. ad verba: vid. tamen Sandius.* Horum periculum eſſe emtoris, etiamſi caſu fortuito nihil perceptum, tradit *Stryck. c. l.* §. *11.*

18. Vendens animal, quod poſtea mactatum deprehenditur morboſum aut vitioſum, emtori pretium reſtituere cogitur, ſive vitium ſciverit, ſive ignoraverit, *Coler. p. 2. dec. 228. Carpz. p. 2. c. 34. d. 15.* modo morbus non fuerit patens & viſibilis, *Carp. d. c. d. 16.*

19. Quando animal venditum intra triduum moritur: tunc præſumtio adverſus venditorem militat, quod mors ex vitio præcedente ſecuta ſit, quam niſi contraria probatione eliſerit venditor, periculum ipſe ferre tenetur, *Franzk. ad ff. tit. de ædilit. edict. n. 66. ſeq. Hahn. ad Weſenb. tit. eod. n. 6.* Aſt quando poſt triduum moritur, emtor probare tenetur, vitium jam tempore contractus adfuiſſe, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 339.* add. *Carpz. d. c. d. 18. Brunnem. ad l. 1. de ædilit.*

 edict.

edict. n. 11. 12. & ad l. 3. C. eod. n. 2. 3. add. *Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 45. lit. c. p. 245.*

20. Error ſubſtantialis, qui committitur circa id, quod principaliter in contrahendo ſpectatur, & qui niſi adfuiſſet, contractum quis celebraturus non fuerat, emtionem venditionem ipſo jure nullam reddit; ſive in ipſo contractu, ſive in pretio, aut re, ejusdemque corpore, aut alias circa qualitatem, ex intentione contrahentis, eſſentialem, erratum fuerit. Accidentalis autem error; circa id admiſſus, quod principaliter contrahens ante oculos non habuit, & ſine quo nihilo ſecius contracturus erat, non reſciſſioni emtionis, ſed tantum actioni ad id, quod intereſt, aut ad pretium diminuendum locum facit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 200. Stryck. c. l. §. 6.* add. *Berger. Reſolut. Lauterb. tit. de contrah. emt. qu. 19. ſeq.*

21. Vendita re principali, etiam pertinentiæ per modum acceſſorii venditæ cenſentur; ut igitur hæc clauſula: **Er verkauffe das Haus, und alles was darinnen Erd- Nied- und Nagel-veſt iſt**, ſit abundans, *Stryck. de cautel. contr. ſect. 2. c. 8. §. 20. Horn. cl. 11. R. 49. p. 680. b.* qua continentur omnia, quæ terræ, parietibus ac muris ſunt affixa, inſtructa & injecta, *Carpz. p. 2. c. 33. d. 20.* etiam ornatus tantum gratia, ſcil. in venditionibus voluntariis, *Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 90. lit. i. p. 424.* ſecus in neceſſariis vid. *Barth. c. l. p. 422. ſeq.*

22. Vendito fundo, cenſetur quoque venditum ſterquilinium, agri ſtercorandi cauſa comparatum: ſecus in eo, quod vendendi cauſa factum, *l. 17. §. 2. de act. emt. Carpz. d. c. d. 19.*

23. Fundo vendito inventarium deberi, negat *Schilter. ex. 30. th. 130.* affirmat *Berger. Reſolut. Lauterb. tit. de act. emt. & vendit. ad verba: fundo vendi-*

to

to debentur stramenta. ubi tamen ipse testatur, secundum sententiam *Schilteri* pronunciari solere.

24. Vendito prædio cum inventario, instrumenta, pecora, frumenta, aliaque ad cultum agrorum, sustentationem famulitii & instructionem fundi necessaria, Schiff, Geschirr, Viehe und Saamen-Geträydicht zu Bereitung und Bestellung der Aecker, simul vendita censentur, non item mobilia & frumenta, quæ, ad venditionem destinata, in prædio asservantur, *Carpz. lib. 5. R. 26. Berger. c. l.*

25. Fructus naturales, tempore venditionis pendentes, & cum re cohærentes, ad emtorem spectant, *l. 13. l. 16. C. de act. emt. Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 4. tit. 16. n. 42. Lauterb. compend. jur. tit. de act. emt. lit. J.* civiles vero, quæ quotidie percipiuntur, e. g. merces ædium locatarum venditarum, pro rata temporis dividuntur, *Mantic. c. l. n. 44. Lauterb. c. l. lit. i. Berger. Resolut. Lauterb. tit. eod. qu. 9.* & quando per intervalla percipiuntur fructus, ut propter locatam vineam, respiciendum est, e. g. ad vindemias, &, facta venditione post vindemias, tota merces manet venditoris, licet locatio demum post venditionem finiatur: venditæ autem ante vindemias merces tota restituenda est emtori, *Barbos. ad l. 16. C. de act. emt. n. 5. Lauterb. c. l. Berger. c. l. qu. 10.*

26. Vendito fundo, instrumenta literarum ad fundum pertinentia venditor tradere non tenetur: sed sufficit emtori authentica instrumenta, per quæ fundi jura declarantur, ostendi, eique copiam describendi illa præstari, *l. 48. de act. emt. Coler. p. 2. dec. 224. n. 1. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 210.* Quod ipsum tamen ad eum solummodo casum videtur restringendum, quo venditoris interest, habere origi-

 nalia,

nalia, puta, quia tenetur de periculo evictionis. Alioquin, si causam retinendi instrumenta venditor non habeat, cogetur omnino tradere instrumenta originalia cum ipso fundo: debent enim instrumenta esse apud eum, ad quem pertinent, *l. 6. §. pertinere, de edend. Carpz. d. c. d. 18. Wernher. c. l.*

27. Re duobus vel pluribus vendita præfertur is, cui prius tradita, *l. 15. C. de R. V.* licet posterior sit emtor, & prior contractus juramento confirmatus, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 1. not. un. p. 220. & th. 18. not. 6. p. 247. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 151. n. 200.* salva tamen priori adversus venditorem actione ex emto ad id, quod interest, *Berger. Resolut. Lauterb. programm. sub lit. A. in fin. p. 770. seq.* Nisi secundus emtor sciverit, rem alteri jam fuisse venditam: tunc enim priori adversus posteriorem actio in factum ex æquitate datur, *Brunnem. ad d. l. 15. n. 6. Berger. dec. 67. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 370.* Si vero neutri tradita, præfertur is cui primo vendita, *arg. l. 25. locat. ibique Brunnem n. 1.*

28. Quodsi in Saxonia duobus res vendita, priori emtori extrajudicialiter, posteriori vero judicialiter, mediante resignatione solenni, tradita sit, posterior emtor contra priorem, qui rem possidet, experiri nequit, cum non appareat, qua actione uti possit, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 24. n. 10.*

29. Emtor, qui rem venditam propria autoritate, sine venditoris consensu occupat, spolium committit, eandemque ante omnia venditori restituere, eoque facto, demum ad traditionem agere debet, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 250.*

30. Emtor de residuo pretii exsolvendo conventus non potest avertere executionem, etsi rem emtam pro eo restituere velit, *per text. in l. 6. §. 1.*

quib.

quib. mod. pign. vel hypoth. solv. *Carpz. lib. 5. R. 23. Berger. dec. 233.*

31. Emtor onera usitata, quæ similibus rebus communi lege incumbunt, ferre tenetur, nec illorum nomine de pretio quid detrahere potest, licet venditor de illis nihil dixerit, *Horn. cl. 11. R. 48. p. 672. b. R. 49. p. 679. b. seq.*

32. Non valet pactum, quo venditor tributa in se recipit, *tot. tit. C. sine censu vel reliquis fundum comparari non posse. dec. Elect. Sax. 65. ibique Philipp.* Subsistere tamen hoc pactum inter contrahentes ad eum effectum, ut venditor ex eo ad interesse conveniri possit, tradit *Brunnem. ad l. 42. de pact. Carpz. p. 2. c. 31. d. 21. & p. 3. c. 16. d. 11. Berger. dec. 224. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 389.* dissentit *Philipp. ad d. dec. 65. obs. 2. Lyncker. analect. ad Struv. ex. 27. th. 24. Meier. colleg. Argent. de contrah. emt. th. 61. Ziegler. de jur. maj. in mantiss. ad lib. 2. c. 4.* qui ibi hoc ita temperat, ut emtor adversus venditorem agere possit, ut restituat id, quod nimium fuit, & justum rei pretium excessit.

33. Emtor adversus venditorem recte agit, etsi ex sua parte nondum impleverit contractum, si modo paratum se ad implendum ostendat, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 337. Lauterb. colleg. theor. pract. tit. de act. emt. §. 6.*

34. Emtio venditio non statim ipso jure nulla est ideo, quod alter contrahentium eam a sua parte non impleverit, sed ad ejus implementum est agendum, *Horn. cl. 11. R. 33. p. 649. b. & cl. 16. R. 11. p. 1242. b. Mev. p. 8. dec. 273. n. 1.*

35. Unde emtor, quamvis stato die pretium non solverit, nihilosecius tamen ex emto valide agit; nec venditor litis contestationem declinare potest,

 nisi

nisi pactum legis commissoriæ contractui expresse adjectum sit: usuras tamen pretii & interesse recte petit, *Lauterb. d. tr. tit. de leg. commiss. §. 5. Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 336.* Sed qui justo tempore merces venditas recipere & pretium solvere differt, postea ex emto frustra agit, per tradita *Mevii p. 8. dec. 273.*

36. Si emtor merces emtas sine contradictione accipit, & iterum distrahit, non potest postea de bonitate illarum disceptare, *Horn. cl. 14. R. 8. p. 1010. a.*

37. Si fiscus rem alienam, tanquam sibi propriam, alteri vendat, emtor statim securus est: habet tamen is, qui in hujusmodi re vendita jus aliquod prætendit, adversus fiscum actionem ad pretium intra quadriennium instituendam, *§. ult. J. de usucap. l. 2. C. de quadr. præscr. ibique Brunnem. Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 360. n. 1. 2.*

38. Secus vero est, cum Præfectus, ein Amtmann, fundum vendit, eumque, sive possessore destitutum, sive ære gravatum: tum enim domino actio salva manet contra possessorem, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 23. p. 257.* Sic quoque si magistratus, forte in concursu creditorum, rem alienam sub hasta vendit, sine dubio facultas eandem vindicandi domino intra ordinarium tempus salva manet; neque etiam judex de evictione tenetur *l. 50. de evict. l. 49. famil. ercisc. Swendend. ad Fibig. p. m. 1047. Wernher. d. obs. n. 5. seq.* nisi ejus dolus vel culpa concurrat: tum enim actioni de Syndicatu locus, *Berger. E. D. F. tit. 39. obs. 9. not. 1. p. 1135. & not. 8. p. 1189.* Potest tamen in hujusmodi casu ad præstandam evictionem conveniri debitor, qui proprie venditoris loco esse intelligitur, *l. 12. §. 1. de distract. pignor. l. 74. §. 1. de evict. Coler. de proc. exec. p. 3. c. 9. n. 111. Wernher. d. obs. n. 9.*

39. Emtor jus retentionis pretii, ob non tradita aut præſtita, ſub emtione comprehenſa, habet, *Mev. p. 7. dec. 368. n. 1. Horn. cl. 11. R. 25. p. 632. b.*

40. Quod etiam procedit, ſi evictio immineat, vel pars prædii jam ſit evicta, *Horn. cl. 11. R. 26. p. 633. ſeq. & R. 29. p. 643. a. Wern. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 50.* & ob hypothecam rei venditæ inhærentem; quo nomine etiam emtori competit actio ex emto, ut rem liberet, vel id quod eo nomine ſolutum ab emtore, reſtituat venditor, *Mev. p. 8. dec. 352. Horn. cl. 11. R. 49. p. 679. a.* add. *Carpz. p. 2. c. 34. d. 21. Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 443.*

41. Quod ſi vero venditor locuples eſt, vel præſtitit cautionem, emtor, evictionis nomine, pretium retinere non poteſt, *Mev. d. dec. 352. Horn. cl. 11. R. 26. p. 634. Wernher. p. 7. obſ. 50.* ſi ſcilicet jus evincentis nondum certum ac notorium ſit, *Carpz. p. 2. c. 34. d. 37.* Secus igitur eſt, ſi jus evincentis, vel controverſiam ſuper dominio aut hypotheca moventis evidens & notorium eſt, *Heig. p. 1. qu. 36. n. 56.* vel res emtori jam evicta, *l. 17. de evict. Carpz. d. def. 37. n. 3. ſeq.* Pinguius enim conſultum eſt emtori retentione pretii, *l. 34. C. de evict. Mev. p. 7. dec. 115. n. 11.*

42. Non vero poteſt emtor ſolutionem pretii differre, donec caveatur 1) hoc ſolo obtentu, quod jus aliquod circa rem emtam in dubium vocatum ſit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 156.* 2) lite nondum mota, etſi comperiat, rem venditam eſſe alienam, *Carpz. d. c. d. 32.* 3) ſi per calumniam moveatur controverſia, *Carpz. d. c. d. 33.* 4) ob litem ex jure conditionali motam, *Carpz. d. c. d. 34.*

43. Emtor, propter imminentem evictionem pretium retinens, poſtea una cum ſorte etiam uſuras

ſolvere tenetur, *Fachin. lib. 2. controv. 32. Carpz. p. 2. c. 34. d. 38. & dec. 11. Berger. Reſolut. Lauterb. tit. de uſur. ad verba: vel ex alia ſingulari æquitatis ratione Mev. p. 7. dec. 368.* cum emtor pretii non ſoluti uſuras debet, etſi moræ reus non ſit, *Mev. p. 6. dec. 33. Carpz. lib. 4. R. 52. n. 2.* & non multos, imo nullos perceperit fructus, *Carpz. d. R. n. 11. 12.*

44. Liberatur tamen emtor a præſtatione uſurarum, ſi pecuniam judicialiter deponat, *Carpz. d. dec. 11. n. 8. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 65. p. 214.* ſicuti & eo caſu ſi certo tempore ſolvere promiſit, interea ad uſuras non tenetur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 170.* Plane, cum convenerit, ut, facta reſignatione judiciali, pretium ſolvatur, emtorem ad uſuras pretii, a die initi contractus ſolvendas, teneri, tradit *Berger. c. l.*

45. Contra emtorem rei litigioſæ, eundemque poſſeſſorem, executio ſine novo proceſſu decerni poteſt, *Horn. cl. 9. R. 20. p. 549. b.* modo citatio aliqua cum notificatione præceſſerit, *Berger. E. D. F. tit. 39. obſ. 1. not. 2. p. 1072.*

46. Emtor, qui nondum poſſedit fundum, per tempus, lege definitum, ad obtinendam uſucapionem, aſſerendumque ſibi ex ea dominium, ſi alias reliqua uſucapionis requiſita adſint, uti poteſt ſecundum praxin *§. 8. J. de uſucap.* acceſſione temporis ex perſona venditoris, hoc effectu, ut jure Saxon. quoque, deficiente licet reſignatione judiciali, illius dominium adipiſcatur, *Horn. cl. 5. R. 13. p. 286. a.*

EQUUS.

1. De jure communi emtor pro omnibus vitiis equorum internis & non apparentibus experiri, ac pretium repetere poteſt, ſive ſit lunaticus, **Kollerend,** *l. 1.*

l. 1. §. interdum. de ædilit. edict. sive retrogradus, stetig, aut habeat superossa, vel gallas, *Specul. tit. de rescind. vendit.* sive sit pavidus, scheu, *l. 43. pr. eod. tit.* vel etiam sit calcitrosus *d. l. 43. pr.* vid. *Coler. de proc. execut. p. 2. c. 1. n. 81. Carpz. p. 2. c. 34. d. 17. n. 1. seq.*

2. Ast de jure Saxonico venditor equi non tenetur, nisi de tribus vitiis, puta: 1) quod non sit retrogradus, 2) nec cœcitate latente, vel invisibili laboret, daß es nicht staar-blind sey, & 3) quod non sit scabiosus, daß es nicht Haarschlechtig sey, Weich-Bild. *art. 97. Carpz. d. def. 17. n. 7.* vel potius astmaticus hartschlägigt, oder Hertzschlägigt, *Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 37. lit. p. p. 137.* modo hæc vitia tempore contractus adfuerint, *Barth. d. c. 1. §. 45. lit. d. p. 246.*

3. In Thuringia etiam mucosi, seu pituitosi, rotzige, redhiberi possunt, teste *Richtero dec. 95. n. 33.*

4. Quamvis equus lunaticus jure Saxonico redhiberi nequit: potest tamen emtor, intra annum utilem a tempore scientiæ, quanti minoris agere, nisi vitium illud sciverit, aut cernere potuerit, *Barth. d. tr. c. 1. §. 45. lit. c. p. 244.*

5. De vitiis patentibus venditor equi non tenetur, licet tacuerit, imo equum laudaverit: nisi in specie venditor, equum hoc vel illo vitio non laborare caverit, tunc enim ex promisso obligabitur, & quidem si ignoraverit vitium, ad id saltem, quanti minoris est, restituendum, sciens vero ad omne interesse & detrimenta resarcienda, *Richter. d. dec. 95. n. 17. Barth. c. l.*

6. Equi conductor de jure & natura contractus expensas pro soleis ferreis, vel in ejus curationem factas

ctas repetere potest, *Molin. de J. & J. tr. 2. disp. 496. n. 7. in fin.*

7. Conductor equi non tenetur, si is morbo naturali vel casu fortuito in itinere decesserit, *Besold. p. 3. consil. 120.* secus si culpa ejus præcesserit, vid. *Barth. d. c. 1. §. 3. lit. d. p. 10.*

Erb-Bücher. Erb-Register.

Vid. loc. *libri censuales.*

ERROR.

1. Error non præsumitur, *l. 4. C. de jur. & fact. ignor. Mascard. de probat. concl. 636.* imo in actu geminato, triplicato, & ubi quis longo tempore deliberare potuit, plane excluditur, *Mascard. c. l. conclus. 637.*

2. Nec ille, qui in judicio confessus, audiendus, si dicat, se per errorem esse confessum, nisi statim probet, rem aliter se habere, *Bartol. in l. non fatetur. de confess. Mev. p. 8. dec. 8.*

3. Error potius, quam dolus præsumitur, præsertim in idiotis, & quando error est tolerabilis, *Gratian. discept. for. c. 289. n. 8.* & error potius præsumitur, quam donatio, *Carpz. p. 2. c. 28. d. 21. n. 5. Stryck. annotat. ad Lauterb. tit. de condict. indeb.*

4. Error qualitatis accidentalis vel nominis actum non vitiat, quando de corpore & re ipsa constat, *l. 32. l. 35. de V. O. Mantic. de tacit. & ambig. convent. tom. 2. lib. 14. tit. 10. n. 21.*

5. Errorem corrigens non dicitur quicquam de novo facere, sed jam factum declarare, *l. 21. de testam.*

6. Error advocati nocet litigatori præsenti, non nocet absenti, nam, quæ advocatus, præsente parte, allegat, perinde habenda sunt, ac si ab ipso domino proferantur, *l. 1. C. de error. advocat. ibique Brunnem.*

7. Sed perperam allegatum emendari poteſt & *ante* & *poſt ſententiam* : *ante* : contradicendo intra triduum *l. ult. C. eod. Rivin. ad O. P. S. tit. 3. en. 35.* Quod non a momento commiſſi erroris, ſed demum a termino, mox a judice ad ulterius in cauſa procedendum præfixo, computandum eſſe præjudicio comprobat *Berger. E. D. F. tit. 16. obſ. 1. not. 3. p. 462. poſt* : appellando vel leuterando, modo doceatur error, *Berger. c. l.*

8. Hæc intelligenda ſunt 1) de errore facti: contra vero error juris, quem errat advocatus, non nocet clienti 2) de errore advocati: procurator enim cum cauſam ſemper, abſente perſona principali, tractet, & ſpeciali ad errandum deſtituatur mandato, ſuo errore, nullo diſcrimine, juris, an facti fuerit mandanti nunquam obeſt, *Berger. c. l. p. 463.*

9. Præſcriptio tridui locum non habere, ſi non tam erretur in facto, quam in facti expreſſione, tradit *Berger. p. 1. Supplem. ad E. D. F. tit. 16. §. 1. p. 155.*

ERROR CALCULI.

1. Exceptio erroris calculi etiam contra paratam executionem admittitur, *Carpz. proc. tit. 22. art. 3. n. 38. Swendend. ad Fibig. p. 382.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 39. en. 12.*

EVICTIO.

1. Evictionis præſtatio regulariter ex quolibet contractu, in quo aliquid datur ex cauſa oneroſa, debetur, *l. 6. l. 29. C. de evict. l. 70. eod. l. 11. de act. emt. Carpz. p. 2. c. 34. d. 28. n. 1. Heig. p. 1. qu. 36. n. 1.* & locum etiam habet in transactionibus, *l. 33. C. de transact. Wernher. p. 3. obſ. 135. n. 5. Mev. p. 5. dec. 341.* ſi ſcil. ex transactione aliquid datur, idque deinceps evincitur: ſecus igitur eſt, ſi nomine transactionis nihil

nihil datum, sed a lite tantummodo discessum, resque controversa possessori relicta fuerit, *Carpz. d. def. 28. n. 4. seq.*

2. Plures venditores rei unius pro indiviso & in solidum de evictione tenentur, *Gail. lib. 2. obs. 14. Carpz. d. c. d. 29.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 6. en. 21.*

3. Consensus & confirmatio magistratus venditorem a præstatione evictionis non liberat, *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 281.*

4. Non præstatur periculum evictionis, 1) si conventum, ne de evictione teneatur venditor, *l. 11. §. 1. de act. emt.* quo tamen casu, re evicta ad pretii restitutionem tenetur, *d. l. 11. §. ult. Carpz. lib. 5. R. 43.* 2) si evictio contingat ex facto principis, *l. 11. de evict. Carpz. lib. 5. R. 46.* add. *Mev. p. 6. dec. 34.* nisi via juris princeps procedat, *Berlich. p. 1. dec. 130. Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 184.* 3) in donatione, *l. 2. C. de evict.* nisi sit remuneratoria, sive reciproca, *Carpz. p. 2. c. 34. d. 24. Franzk. ad ff. tit. de evict. n. 511. seq.* vel ita conventum, *Carpz. d. c. d. 23. Stryck. de cautel. contr. Sect. 3. c. 9. §. 6.* 4) si quis scienter rem alienam emit, quo casu nequidem pretium repeti potest, *l. 27. C. de evict. Carpz. d. c. d. 25. n. 5. seq.* 5) si emtori per violentiam auferatur res emta, *l. fin. C. de act. emt. Carpz. d. def. n. 1. seq.* 6) in proventibus annuis crescentibus & decrescentibus, *Carpz. d. c. d. fin. Franzk. tit. de evict. n. 327.*

5. Ob novæ collectæ novique servitii onus fundo impositum venditor de evictione non est devinctus emtori, *Carpz. d. c. d. 19.* nec de collectis usitatis & consuetis fundo inhærentibus venditor ad evictionis præstationem est obstrictus, etiamsi prædium absque

que omnibus oneribus liberum vendiderit, *Carpz.d. c.34. d.20. & lib.4.R. 78.*

6. Hypothecarius ratione venditæ hypothecæ de evictione non tenetur: non enim ſuo, ſed debitoris nomine vendit,& hinc debitoris eſt periculum evictionis. Unde neceſſaria eſt cautela pro emtore ut creditor ſpeciatim ſe ad pignoris evictionem præſtandam obliget, *Stryck. annot. ad Lauterb. tit. de evict. verb. hypothecarii.*

7. Evictionis nomine ſatisdatio peculiaris præſtanda non eſt, ſed repromiſſione & inſtrumento caviſſe venditorem ſufficit, *l. 4. de evict. Hartm. Piſtor. p.3. qu.5. n.4.* niſi 1) conſuetudo alicujus loci aliud introduxerit, *l. 6. eod. Carpz. p. 2. c.34. d.30. n.5.* 2) ſi ſatisdatio promiſſa fuerit, *l. 4. l. 37. eod. Carpz. d. def. n.8.* 3) ſi evictio in limine contractus immineat: nam tum emtor pretium tamdiu retinere poteſt, donec venditor evictionis nomine ſatisdederit, *l. 24. C. de evict. l. 18. §. ult. de peric. & commod. rei vend. Carpz. d. c. d.31.*

8. Evictio in limine contractus tum dicitur imminere, quando, priusquam totum pretium ſolutum fuerit, lis vel quæſtio movetur, quantumvis hoc, contractu jam perfecto, ac longo poſt intervallo, contingat, *Heig. p. 1. qu. 36. n. 7. Carpz. d. def. n. 2.*

9. Nec jure actionis hoc caſu cum venditore emtor contendit, ſibi idonee ſatisdari, ſed exceptive tantum poſtulare poteſt, ut ſibi caveatur, & ad hoc retentione pretii nondum ſoluti uti. Ideoque pretio ſoluto, locus huic remedio amplius non eſt, quia tum nullam venditor agendi cauſam habet; ergo nec emtor facultatem excipiendi, *Heig. c. l. Carpz. d. def. n.3.4.* Sed alio remedio ſibi proſpicere poteſt, agen-

do

do ſcilicet actione emti ad intereſſe,& liberandam rem emtam ab obligatione, *Carpz. p. 2. c. 34. d. 32. n. 8.*

10. Non refert, an ſuper ipſo rei venditæ domino, an ſuper obligatione ſaltem, qua res vendita alii obnoxia, controverſia moveatur, utroque namque caſu emtor pretium retinere poteſt, donec venditor ſatisdederit, *Heig. d. qu. 36. n. 54. Carpz. p. 2. c. 34. d. 31. n. 5.*

11. Idque verum eſt, etſi conventum fuerit, ne de evictione teneretur venditor : ſicuti namque ejusmodi conventio non impedit, quo minus, re evicta, pretium repeti queat, *l. 11. §. ult. de act. emt.* ita nec obſtaculo eſſe debet, quo minus imminente evictione, ratione pretii caveatur, *Hartm. Piſtor. p. 3. qu. 6. n. 7. Carpz. d. def. n. 6. 7.*

12. Et hoc ſcitu dignum eſt,quod ob imminens periculum evictionis in limine contractus, ſatisdatio non tantum ratione litis, quæ tum mota fuit, ſed generaliter de evictione, & adverſus omnes ejus caſus præſtari debeat, *Hartm. Piſtor. d. qu. 6. n. 5. Carpz. d. def. n. 8.*

13. Quilibet debet ſuum immediatum autorem ad evictionem præſtandam convenire,non mediatum, ſeu eum a quo res primitus deſcendit, *Franzk. tit. de evict. n. 550. ſeq. Brunnem. ad l. 22. & 59. de evict. Mev. p. 5. dec. 50.*

14. Cui incumbit præſtatio evictionis, ille, re evicta, tenetur non ſolum ad reſtituendum pretium, ſed & ad id, quanti intereſt, rem evictam non eſſe, *Mev. p. 7. dec. 115.* add. *Carpz. p. 2. c. 34. d. 39.* & ad refundendos ſumtus litis, *Hahn. ad Weſenbec. tit. de evict. n. 6.* modo 1) lis legitime denunciata fuerit, ab eo, cui res evicta eſt, *Mev. p. 8. dec. 465.* vid. & infra,

ſra, *loc. litis denunciatio.* & 2) ipſemet optima fide atque diligentia ſe & rem venditam contra evincentem defenderit, *Mev. p. 8. dec. 467.*

15. Ad hoc pertinet, ut exceptiones mature alleget, *l. 29. §. 1. de evict.* litem ſerio & diligenter pro defenſione ſua agat, *l. 7. l. 8. C. de evict.* ſi ſententia gravatus fuerit, ad ſuperius vel aliud judicium provocet, *Caballin. de evict. §. 3. n. 41.*

16. Quod ſi talibus omiſſis, emtor, aut alius, cui res evincitur, vel negligens fuerit, vel contumax, vel condemnatus non appellaverit, ſeu appellationem deſeruerit, actione de evictione caret, & talium oppoſitione repellitur, *Mev. d. dec. 467.* vid. & omnino *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 252. & p. 4. obſ. 232.*

EXAMEN TESTIUM.

Vid. loc. *Teſtium examen.*

EXCEPTIO.

1. Exceptiones omnes ſua natura ſunt perpetuæ, *l. 5. §. fin. de dol. mal. except. Weſenbec. in parat. de except. n. 12.* quæ enim temporalia ſunt ad agendum, illa ad excipiendum ſunt perpetua, *Hopp. ad §. 8. J. de except.* quod tamen fallit in illis exceptionibus, quæ per modum actionum proponi poſſunt, *Hopp. c. l. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 6. n. 4.*

2. Exceptio, niſi probetur, reſolvitur in confeſſionem, *Weſenbec. vol. 2. conſil. 72. n. 21.*

3. Sola exceptionis objectio nondum inducit confeſſionem, ſed ſemper ſubeſt tacita conditio; modo actor intentionem ſuam prius probaverit, *l. 9. C. de except. Stryck. annot. ad Lauterb. tit. de except. Ludovic. Civil-Proc. c. 14. §. 1.* add. *Mev. p. 4. dec. 159.*

4. Plane reum, qui litem negative contra veritatem eſt conteſtatus, exceptiones peremtorias, utpote quæ

te quæ affirmativam litis conteſtationem præſtruunt, amittere, atque adeo ad eas probandas deinceps non admitti, ſed protinus condemnari, tradit *Berger. E. D.F. tit. 16. obſ. 2. p. 465.*

5. Quod tamen capiendum eſt de factis rei propriis, non ſimiliter de alienis, niſi fuerint notoria atque indubitata; imo ne de propriis, ſiquidem fuerint antiqua, *Berger. d. obſ. 2. not. 2. p. 466.* Deinde ſupponendum eſt, ut non ſolum reus mendacii fuerit convictus, ſed & actor fundamentum actionis, probarit: niſi actor reo ſuper factis negatis detulerit jusjurandum: tum enim reus, ſiquidem jusjurandum præſtare deinceps renuat, & facta, antea negata, affirmet, cum exceptionibus non eſt audiendus, quamvis eas probatas dare velit, *Berger. d. obſ. 2. not. 3. p. 466. ſeq. & p. 1. Supplem. tit. 16. §. 2. p. 156. & p. 2. Supplem. eod. tit. §. 2. p. 386. ſeq. & §. 3. p. 392. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 107.* Multo minus locus erit exceptionibus, cum actor relatum, ſibi ſuper libello jusjurandum præſtiterit, autore *eod. Bergero in E. D. F. d. tit. 16. obſ. 2. not. 3. p. 468.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 18. en. 62.*

6. Equidem periculoſam eſſe reo reſponſionem negativam ad ea, ſuper quibus juramentum eſt delatum, ſi poſtea in termino ad jurandum præfinito ipſum negata fateri oportet, cum in ſuppremo Provocationum judicio recepta hodie ſit opinio, (*a*) ut per eam quoad membra negata exceptiones annexas per-

(*a*) quæ quoque *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 16. §. 3.* comprobata eſt, hac tamen limitatione: niſi reus jurato obtineat, ſe, cum litem negative conteſtatus eſſet, rem aliter non ſciviſſe.

perdat, monet *Rivin. ad O. P. S. tit. 16. en. 14. & tit. 18. en. 129.* de qua obſervantia abunde ſatis quoque teſtatur *Berger. cc. ll.* Aſt in Scabinatu Lipſienſi, imo in foro Saxonico hanc inficiationis pœnam non eſſe receptam, teſtatur *idem Rivin. d. en. 129.* add. *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 59. lit. b. p. 285.* confer. & *ipſe Wernher. in ſupplem. ad p. 1. obſ. 107.* & ipſe *Bergerus in ſupplem. ad E. D. F. tit. 16. obſ. 2. p. 1789. & p. 2. ſupplem. eod. tit. §. 2. p. 391.* ita ſententiam ſuam temperat, ut locum non habeat in exceptionibus illis privilegiariis ſolutionis & compenſationis.

7. Exceptio, quæ eſt de jure tertii, reo non prodeſt, *l. 4. §. 7. ſi ſervit. vind. l. 9. de condict. cauſ. dat. l. 8. §. 4. C. de præſcript. 30. vel 40. annor. Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 375.* niſi jus tertii probatum intentionem agentis excludat, & ejus jus enervet, *Hilliger. in Donell. lib. 24. c. 2. lit. a.* vel rei excipientis interſit, jure tertii uti, *Zanger. de except. p. 3. c. 26. n. 232. ſeq.*

EXCEPTIO DILATORIA.

1. De jure civili litigatores non adſtringuntur, exceptiones omnes ſimul, uno eodemque tempore, & in una die juridica opponere: ſed illis quandocunque usque ad litem conteſtatam uti licet, *l. 19. C. de except. l. 13. l. 24. C. de procur. Weſenbec. in parat. de except. n. 10. ibique Hahn.* add. *Ludovic. Civil-Proc. c. 13. §. 5.*

2. Aſt jure Saxonico omnes exceptiones dilatoriæ in primo ſtatim termino, ſive proceſſus ſit ordinarius, ſive ſummarius, ſub pœna præcluſionis ſimul ſunt opponendæ, annexa ſtatim litis conteſtatione, vel documentorum recognitione eventuali, *O. P. S. tit. 11. pr. ibique Philipp. conſid. 1. Rivin. de except. dilat.*

c. 1. §. 1. Ludov. c. l. §. 1. Berger. E. D. F. tit. 11. obs. [cut off] *p. 350.*

3. Admittuntur tamen & in secundo, aut sequentibus terminis: 1) si a judice reservatæ, aut verbis expressis, *Carpz. p. 1. c. 3. d. 7.* aut tacite, per verba **Einlassen und antworten,** *dec. Elect. Sax. 14. ibique Philipp. obs. 1.* licet reus in priori termino comparuerit, *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 401.* vel comminatio confessi & convicti subjecta sit, *Berger. E. D. F. tit. 10. obs. 2. not. 2. p. 332.* ubi tamen monet, dissentire Lipsienses. Litis contestatio vero per sententiam injuncta exceptiones dilatorias excludit, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 346. n. 7.* nisi illa sententia per leuterationem (*a*) vel appellationem suspendatur a viribus rei judicatæ *Carpz. d. c. d. 8.* 2) si in primo termino emanens reus condemnatus sit ad legitima impedimenta & termino ad ea deducenda præfixo contumaciam purget, *Carpz. d. c. d. 9.* 3) si judicium retro nullum reddant, *Mev. p. 5. dec. 13. n. 3.* vel 4) gravamen successivum habeant, vel 5) noviter exortæ, aut 7) reus juramento probet, eas post priorem terminum elapsum ad ipsius notitiam demum pervenisse, *Zanger. de except. p. 4. c. 22. n. 8. 10. & 20.* Plures adhuc casus refert *Nicolai in process. p. 1. c. 3. n. 57.*

4. Licet hodie super eventuali litis contestatione statim feratur sententia, effectus tamen ejus, donec dilatoriis (*b*) exceptionibus ab actore satisfactum, manet

(*a*) Plane indiscriminatim in primo termino, non autem in leuteratione vel appellatione opponendæ sunt exceptiones dilatoriæ, juxta *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 11. §. 1.* ubi quoque: quod sint incontinenti liquidæ.

(*b*) Quæ hic & in sequentibus traduntur, fere mutata sunt

net in ſuſpenſo. Inde reus in ſubſequenti termino pro confeſſo & convicto haberi nequit, ſi actor cui injuncta ſatisdatio, eam nondum præſtitit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 11. en. 22.*

5. Nec juramentum pro deſerto habetur, ſi reus intra octiduum ſeſe non obtulit, cum id ipſum currat demum poſt notificationem, dilatoriis ab actore ſatisfactum eſſe, vel etiam a die judicati, ſi deſuper lata ſententia, *Rivin. c. l. en. 23. & tit. 18. en. 101. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 340.* add. *Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 70. p. 319.*

6. Probatio quoque pro exoneranda conſcientia non fit deſerta, ſi quis intra octiduum ſeſe obtulit ad probationem, articulos autem intra ſpacium Saxonicum non exhibuit, nondum remotis dilatoriis, *Rivin. c. l. en. 24.*

7. Quod ſi actor ſuſcipiat probationem, nondum remotis dilatoriis, offerendo articulos probatoriales cum nominibus teſtium, ac copiis documentorum, reus nec teſtes admittere, nec documenta recognoſcere tenetur, donec conditio ſententiæ purificata, *Rivin. c. l. en. 25.*

per *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l. §. 2.* ubi cautum, ut ille, cui per ſententiam, qua ſuper dilatoriis & eventuali litis conteſtatione cognitum eſt, aliquid injungitur, illud ante futurum terminum, vel demum in eo, ſub mulcta 5. vel plurium thalerorum, præſtare teneatur; e contra fatalia injunctæ probationis & juramenti præſtationis, ob id, quod dilatoriis nondum ſatisfactum, minus ſuſpendantur, ſed mox a tempore rei judicatæ currant; ita tamen, ut, ſi legitimatio ad cauſam ſit injuncta, cauſa principalis tantiſper ſiſtatur, donec ille paſſus ad finem perductus fuerit.

8. Nec possunt haberi documenta pro recognitis, cum in termino demum satisdet actor, licet praecesserit comminatio *Rivin. c. l. en. 26.* Imo, probatione ac reprobatione jamjam publicata, adhuc urgeri potest satisdatio, nec prius tenetur reus exhibere positiones disputatorias, quam satisdatum, *Rivin. c. l. en. 27.*

9. Nec prius ipsi actori terminus probatorius currit, *Rivin. c. l. en. 28.* multo minus reo, ad actionem affirmative respondenti, ratione demonstrandae exceptionis, *Rivin. ibid.*

10. Juramentum quoque emanente actore, qui de calumnia jurare debet, pro praestito non habetur, licet ad jurandum se offerat reus, atque in termino sit paratus, *Rivin. c. l. en. 29.*

11. Illegitimationis exceptio, cum in quacunque judicii parte opponi possit, inter dilatorias, quae fatalia suspendunt, nequaquam refertur, *Rivin. c. l. en. 30.* dissentit *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 19.*

12. Quae de exceptionibus dilatoriis, ab actore adimplendis, dicta sunt, nequaquam extendi possunt ad exceptionem refusionis expensarum, illegitimationis, &c. reo objectam, *Rivin. c. l. en. 31.*

13. Quando actor, in praestanda satisdatione aut guaranda, cunctatur, reo licet pro abbrevianda lite, ut actorem citari faciat, quo emanente, reus ab instantia absolvendus, actor econtra in expensas & cautionem de lite prosequenda condemnandus, *Rivin. c. l. en. 32.*

EXCEPTIO EXCUSSIONIS SIVE ORDINIS.

1. Si reus exceptionem ordinis omiserit, judex eandem ex officio supplere nequit, *Gail. lib. 2. obs. 27. n. 2. & 4. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 130. n. 23. & p. 9. obs. 212.*

EXCE-

EXCEPTIO FORI DECLINATORIA.

1. Opponenda eſt hæc exceptio, priusquam alia dilatoria proponatur, ne reus videatur conſentire in judicis incompetentis jurisdictionem, *Rivin. de except. dilator. c. 1. n. 3.* add. *Ludovic. Civil-Proceſſ. c. 12. §. 3.* Et haud conſilii eſt, ut reus declinatoriæ exceptionem guarandæ & cautionis pro reconventione & expenſis nondum præſtitæ ſimpliciter annectat: verendum enim eſt, ne judex dilatorias illas pro tacita renunciatione habeat. Aliud autem dicendum, ſi conditionate & cum proteſtatione eas objeciſſet, *Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 35. lit. c. p. 116. Ludovic. c. l.* aut, omiſſa etiam declinatoria, exceptionem non communicati libelli *Barth. c. l. p. 115.* aut ſpolii opponat, *Ludovic. c. l.*

2. Exceptio fori declinatoria a reo in judicio comparente & præſente eſt proponenda, nec ſufficit, eam in ſcriptis proponi, *Carpz. lib. 2. R. 10. Barth. Hodeg. For. c. l. p. 117.* niſi ſit notoria, (*a*) *Rivin. ad O. P. S. tit. 11. en. 1. Barth. c. l.* quo caſu, ſi non compareat, aut nequidem in ſcriptis excipiat, etiam ex officio attenditur, *Rivin. c. l. en. 2. Berger. dec. 270.*

3. Exceptio fori declinatoria non opponenda nec diſcutienda eſt apud judicem, qui in ſubſidium juris citationem partis intimat, ſed coram Tribunali, citationem decernente proferenda & dijudicanda, *Mev. p. 4. dec. 327.*

EXCEPTIO ILLEGITIMATIONIS.

1. Diſpoſitio juris, quæ omnes exceptiones in termi-

(*a*) vel incontinenti doceri poſſit; nec minus hæc exceptio, ſi in ſententia prætterita eſt, in leuteratione vel appellatione ulterius urgeri poteſt, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 11. §. 1.*

termino opponi jubet, non pertinet ad exceptionem illegitimationis, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 374.* & quocunque processus tempore urgeri potest, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 109.* & adhuc locum habet, quamvis super eadem, quod sufficienter facta sit, res judicata adsit, *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 24.* add. *Rivin. except. dilator. c. 7. n. 1. 2. 3.*

EXCEPTIO ILLEGITIMATIONIS AD CAUSAM.

1. Hæc exceptio etiam in termino executivo opponi potest, *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. tit. 7. §. 1. p. 267.* modo non jam discussa & per judicatum rejecta, *Horn. cl. 11. R. 62. p. 704. & R. 91. p. 760. b.*

EXCEPTIO INADMISSIBILITATIS.

1. Adhuc locum habet, etsi judex leuterationem vel appellationem admiserit, *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 267.* & appellatio a superiore judice jam recepta fuerit, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 262.*

EXCEPTIO INCOMPETENTIÆ.

1. Frustra objicitur, si reus post motam litem forum mutaverit, *l. 7. de judic. & l. fin. §. 1. C. de in jus voc. Brunnem. consil. 106. n. 9. sequ. Rivin. de except. dilator. c. 2. n. 17.*

EXCEPTIO INTENTIONIS ET FACTI.

1. In reprobatione est admittenda, quamvis litis contestationi annexa haud fuerit: nam licet in *O. P. S. tit. 21. §. da auch.* expresse cautum est, quod in reprobatione non nisi illarum exceptionum ratio haberi debeat, quæ post factam litis contestationem oppositæ, eidemque adjectæ sunt: illa tamen juris dispositio merito restringitur ad exceptiones, juris seu actionis; eoque ad exceptiones facti, veluti sunt solutionis, compensationis, acceptilationis, minus pro-

ducen-

ducenda venit, *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 106.* dissentit *Berger. E. D. F. tit. 39. obs. 3. not. 1. p. 1078.*

EXCEPTIO NEGATIVA.

1. Exceptio negativa ab actore est probanda, si veniat ex natura contractus, *Carpz. dec. 257. n. 8. seq.*

EXCEPTIO NON ADIMPLETI CONTRACTUS.

1. In processu executivo, ex contractu bilaterali instituto, allegari potest, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 156. n. 4. & obs. 172. Rivin. ad O. P. S. tit. 11 en. 53.* etiamsi in continenti non sit liquida, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 149. & d. obs. 172. p. 496.* (dissentit *Lyncker. 2. dec. 661.* add. *Mev. p. 8. dec. 168.*) cum exceptio hæc non ab eo, qui ea utitur, sed ab adversario sit probanda, *Carpz. lib. 2. R. 88. Swendend. ad Fibig. p. 361. seq. Wernher. d. obs. 172.* salva reo contrademonstratione, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 149. n. 3.*

2. Itaque hæc exceptio non excludit quidem processum executivum: eum tamen differt, & dilatoria est eo cum effectu, ut tantisper causa principalis contra reum suspendenda sit, donec de implemento ex parte actoris subsecuto constet, *Wernher. d. obs. 149. n. 2. & supplem. nov. ad p. 1. obs. 149.*

3. Generatim vero objecta exceptio non adimpleti contractus in processu executivo haud attenditur, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 37.*

EXCEPTIO NON FUNDATÆ INTENTIONIS.

1. Alias exceptiones speciales haud includit; ideoque reus, suscepta reprobatione, ejus virtute articulos ad exceptiones speciales, nominatim haud

 appo-

appoſitas, dirigere non poteſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 152.*

EXCEPTIO NON NUMERATÆ PECUNIÆ.

1. Exceptio non numeratæ pecuniæ intra biennium eſt privilegiata, hoc eſt, onus probandi transfert in creditorem: poſt biennium vero eſt vulgaris h. e. opponi quidem poteſt poſt biennium a debitore, ita tamen, ut ipſi incumbat onus probandi, *A. Fab. in C. lib. 4. tit. 22. def. 1. Carpz. p. 1. c. 32. d. 66. Schilter ex. 22 §. 31. Stryck. annot. ad Lauterb. tit. de reb. credit. verb. privilegiaria.*

2. Poſt biennium tamen jusjurandum deſuper deferri non poteſt creditori, *l. 14. §. 3. C. de non numer. pecun. Hopp. ad §. un. J. de liter. obligat.* nec in Saxonia, contra Inſtrumentum guarentigionatum admittitur, niſi in continenti ſit liquida, *Carpz. lib. 2. R. 91. Hopp. c. l. in uſ. hod.* Quamvis etiam contra illud intra biennium, invita (*a*) tamen proceſſus executivi natura, locum habeat, & onus probandi in creditorem transferat, *Berger. E. D. F. tit. 11. obſ. 4. p. 369.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 11. en. 51.* Quod quoque exaudiendum de eo caſu, ubi debitor minus, quam inſtrumento ſcriptum ſit, ſe accepiſſe dicat, *Berger. c. l. not. 2. p. 373.*

3. Plane poſt biennium reum nullatenus eſſe audiendum, licet vel maxime probare velit, nullam ſe accepiſſe pecuniam, contendunt *Donell. lib. 14. c. 38. ibique Hilliger. lit a. Zanger. de except. p. 3. c. 14. n. 66. Berger. d. p. 369. Wernher. p. 1. obſ. 6.*

4. Aſt

(*a*) Aſt hodie exceptio non numeratæ pecuniæ in proceſſu executivo locum non habet, niſi incontinenti ſit liquida, *Ord. Proc. Sax. Rec. in additam. §. 8.*

4. Aſt nihilominus reo permiſſam eſſe oppoſitionem exceptionis falſi, doli, violentiæ, ſimulationis, & ſimilium etiam poſt biennium, & quidem pro alia atque alia probationis ratione, modo in proceſſu executivo, puta ſi incontinenti fuerit liquida, modo demum in judicio reconventionis, veluti: ſi turbida fuerit, tradit *Berger. c. l. not. 4. p. 375.* add. *Wernh. d. obſ. 6. n. 6.* Plane exceptionem doli, tam generalis, quam ſpecialis, poſt biennium amplius locum non habere, dicit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 46.*

5. Exceptio non numeratæ pecuniæ locum habet, etiamſi quis, ante longum tempus jamdum ſe accepiſſe pecuniam ſcripſerit, *Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 17. lit. a. p. 62.* eique renunciatum ſit, *Hopp. ad verba: ultra biennii metas. §. un. J. de liter. obligat.* etiam jurato, *Setſer. de jurament. c. 26. n. 12. p. 187.* diſſentiunt *Hilliger. ad Donell. lib. 14. c. 37. lit. f. Carpz. p. 1. c. 32. d. 65. Richter. dec. 21. n. 21.* confer. *Barth. Hodeg. For. c. 3. §. 2. lit. i. p. 485.*

6. Ceſſat vero hæc exceptio 1) ſi ei ex intervallo, aut in alia ſchedula renunciatum ſit, *Hopp. c. l. Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 246.* 2) ſi geminata ex intervallo facta ſit confeſſio, *Barth. d. p. 62. Berger. E. D. F. tit. 11. obſ. 4. not. 1. p. 373.* vel 3) judicialiter facta ſit confeſſio, *Rivin. ad O. P. S. tit. 39. en. 14.* quod tamen de eo caſu intelligendum, ſi chirographum datum ex poſt facto judicialiter ad conſtituendam hypothecam denuo recognoſcatur, *Barth. d. p. 62.* 4) inter mercatores, *Carpz. p. 1. c. 32. d. 69. & lib. 2. R. 92. Hopp. in uſ. hod. ad §. un. J. de liter. obligat.*

7. Cæterum renunciatio hujus exceptionis obligationi annexa ad hoc conducit, ut, omiſſa cauſa

debendi, literarum obligationem, ſive præſumtum mutuum ea præſupponat & inducat, ita ut executive exinde agi poſſit, *Berger. p. 1. ſupplem. ad E. D.F. tit. 5. §. 11. p. 59.*

8. In aliis contractibus, extra cauſam mutui & dotis, exceptio non numeratæ pecuniæ haud transfert onus probandi in creditorem, *Zanger. de except. p. 3. c. 14. n. 35. ſeq. Carpz. p. 1. c. 32. d. 68. Barth. d. tr. c. 4. §. 4. lit. r. p. 692.*

9. Exceptio non numeratæ pecuniæ in proceſſu executivo, intra tres hebdomadas, tenore citationis, non exhibita, rejicitur in reconventionem, *Berger. p. 2. ſupplem. ad E. D. F. tit. 11. §. 8. p. 326.*

EXCEPTIO NON SECUTI IMPLEMENTI.

1. Hanc exceptionem inter mercatores locum non habere, tradit *Carpz. dec. 257.* confer. *Berger. El. Proc. Exec. §. 34. p. 40.*

2. Actori valide opponitur hæc exceptio, licet dicat, reum jurato promiſiſſe, *Zanger. de except. p. 3. c. 22. Horn. cl. 11. R. 80. p. 706. b.*

3. Exceptio non ſecuti implementi in caſu contumaciæ non attenditur, *Berger. El. Proc. Exec. §. 30. p. 40.* Sed eo caſu, ubi in primo termino nulla exceptio a reo objecta, nec documentum ab eodem recognitum fuerit, per ſententiam deinceps recognitio ei injuncta in proceſſu executivo hanc exceptionem adhuc admittendam eſſe, quamvis remedium ſuſpenſivum, hujus intuitu, adverſus illam interpoſitum, rejectum fuerit, tradit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 198.*

EXCEPTIO PEREMTORIA.

1. Exceptiones peremtoriæ in foro civili regulariter poſt litem conteſtatam uſque ad ſententiam

opponi

opponi queunt, nullo inter judicia bonæ fidei ac stricti juris discrimine servato, *Gail. lib. 1. obs. 74. n. 3. Brunnem. ad l. 4. C. de except. n. 8. seq. Martin. ad O. P. S. tit. 11. §. 6. n. 1. Ludovic. Civil-Proc. c. 14. §. 2.* Jure Imperii vero omnes in primo termino sub pœna præclusionis objicienda sunt, *R. J. de an. 1654. §. 37. Blum. Proc. Cam. d. 69. n. 67.*

2. In foro Saxonico omnes peremtoriæ, nec non dilatoriæ, instar peremtoriarum adhibitæ, litis contestationi annectendæ sunt, *O. P. S. tit. 11. §.* **Was aber.** Exceptio tamen, quæ noviter emersit, post litis contestationem etiam, & elapsum fatale reprobationis admittenda est, quamvis in altiori indagine consistat, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 247.* add. *Carpz. proc. tit. 9. art. 7. n. 14. seq. Rivin. ad O. P. S. tit. 11. en. 58. Berger. E. D. F. tit. 39. obs. 3. not. 5. p. 1085. Ludovic. c. l.*

3. In Saxonia Electorali cum executive agitur reus exceptiones intra tres hebdomadas edere (a) tenetur: alias præter exceptiones solutionis & compensationis nullæ admittuntur, licet ex natura contractus originem habeant, vel etiam ex ipsa Documenti inspectione appareant, *Resolut. Grav. tit.* **Von** *Justitien*-**Sachen** *& dec. Elect. nov. 2. Rivin. ad O. P. S. tit. 39. en. 15.* Supponendum tamen est, reo in citatione, ut exceptiones suas dicto tempore edat, expresse injunctum fuisse, *Wernher. p. 1. obs. 249.* add. *Berger. El. Proc. Exec. th. 37.* & alias justas excusationes abesse, *Rivin. d. tit. 11. en. 64.* Imo judici non esse ademtam facul-

(a) Quod hodie mutatum: cum sufficiat, a reo in termino opponi exceptiones, modo sint incontinenti liquidæ, *Ord. Proc. Sax. Rec. in append. §. 8.*

facultatem, si exceptiones delictum involvunt, v. gr. falsum, usurariam pravitatem &c. ut eas attendat, etiamsi legitimo tempore a reo non oppositæ, & altioris sint indaginis, testatur *Rivin. d. tit. 39. en. 16.*

4. Nihil interest, num exceptiones, quæ contra documenta allegantur, ante, in, vel post recognitionem opponantur, dum ne eæ ita recognitioni admisceantur, ut ipsum instrumenti sensum evertant, *Berger. E. D. F. tit. 35. obs. 3. not. 10. p. 765.* Barth. *Hodeg. For. c. 1. §. 42. lit. f. p. 193.* confer. *Ludovic. Civil-Proc. c. 14. §. 4.*

5. In foro Saxonico expeditum est, nullis exceptionibus, nisi quarum veritas in continenti doceri possit, ad impediendum litis ingressum, locum esse, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 43. n. 1. Berger. E. D. F. tit. 39. obs. 3. not. 1. p. 1079.* Sed in foro communi illæ tres exceptiones, quæ litis finitæ dicuntur, scil. rei judicatæ, transactionis & jurisjurandi ante litem contestatam admittendæ, quamvis altioris indaginis sint, & earum probatio per testes fiat, *Stryck. introduct. ad prax. c. 16. §. 2. Wernher. d. obs. 43.* dissentit *Berger. c. l. Ludovic. c. l. §. 3. Mev. p. 3. dec. 225.*

6. Quid si exceptio transactionis quidem sit liquida, actor vero replicet, eam rescindendam esse, num ante litem contestatam de eo agendum? Id quod affirmat *Mev. p. 3. dec. 226.*

7. Exceptiones, tam dilatoriæ, quam peremtoriæ, in prima instantia omissæ, nequeunt opponi in appellationis instantia, *Carpz. p. 1. c. 21. d. 10.* nisi dilatoria processum annullat, quo casu nec excluditur in executione, *Mev. p. 7. dec. 13. n. 3.*

8. Exceptionum peremtoriarum generalium, cujusmodi sunt: non competentis actionis, carentiæ

juris,

juris, deficientis intereſſe, male agis, non ſecuti implementi, quamvis litis conteſtationi adjiciantur, nulla habenda eſt ratio, & tales generaliores exceptiones in reprobatione deinde per ſpecialiores deduci haud poſſunt, *Berger. E. D. F. tit. 11. obſ. 3. p. 365. & part. 2. ſupplem. ad eund. loc. p. 329. Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 49. p. 252.*

9. Quodſi vero actor reo connivere velit, ante lapſum termini probatorii ſui petere poteſt, ut reo injungatur, quo exceptiones generaliores ſpeciatim indicet, ut, ad easdem elidendas, replica deinceps inſeri articulis, probataque dari queat, *Berger. d. obſ. 3. p. 366. Barth. c. l.*

10. Non tamen neceſſe (*b*) eſt, ut reus circumſtantias exceptionum ſingulares indicet: ſed ſatis eſt, ſi reus opponendo exceptionem, v. gr. ſolutionis, dicat: **Es ſey eines und das andere darauff bezahlt,** *Berger. d. obſ. 3. not. 2. p. 367. Barth. c. l. Rivin. ad O. P. S. tit. 11. en. 61.*

11. Uſu tamen fori comprobatum eſt, ut ſub exceptionibus generalibus intelligantur ſpeciales omiſſæ, ſiquidem generales ſpecialibus quibusdam ſint ſubjectæ, *Berger. d. obſ. 3. not. 3. p. 367. & part. 2. Supplem. ad eund. loc. p. 327.* Imo in actione negatoria ſuffi-

(*b*) Imo neceſſe eſt, ut earum fundamentum clare & ſpecifice allegetur, dum in *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 11. §. 4.* diſponitur: Jedoch ſoll auf die exceptiones generales, zum Exempel: non competentis actionis, rei non ſic, ſed aliter geſtæ, ſolutionis, compenſationis und dergleichen, anderer Geſtalt nicht, als wenn zugleich das fundament derſelben, kürtzlich und deutlich angezeiget reflectiret werden.

ſufficit, exceptiones generales ſubjicere litis conteſtationi, *Berger. d. part. 2. ſupplem. p. 328.*

12. Si, in proceſſu ordinario aut ſummario, una alterave exceptio peremtoria litis conteſtationi, reſponſionive ad libellum, neque ſpeciatim, neque generatim, poſt oppoſitas ſpeciales, ſubjungatur, eadem adhuc pro caſuum diverſitate in judicium ordinarium, modo reconventionis, modo ſeparatum, deduci poſſunt, *Berger. E. D. F. tit. 39. obſ. 3. p. 1075. Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 88. lit. a. p. 398.* imo ad impediendam executionem adhuc allegari poſſunt, modo in continenti ſint liquidæ, *Berger. c. l. not. 1. p. 1077. & not. 3. p. 1082. Carpz. proc. tit. 25. art. 6. n. 53. ſeq.*

13. Aſt exceptiones, litis conteſtationi, reſponſionive annexæ, a judice tamen nihiloſecius rejectæ, aut ſaltem ſilentio præteritæ, vel in reprobatione deſertæ, poſtea neque per modum reconventionis, neque ſeparato proceſſu in judicium reduci queunt, *Berger. c. l. & not. 2. p. 1079. ſeq.* add. *Carpz. lib. 2. R. 4. Horn. cl. 12. ſent. 48. p. 851. Barth. c. l.* Secus in exceptionibus generalibus, oppoſitis quidem, ſed pronunciando neglectis: illæ enim deinceps adhuc per modum actionis proponi poſſunt, *Berger. E. D. F. tit. 11. obſ. 3. not. 4. p. 368.* imo proſunt ad impediendam executionem, ſi in continenti liquidæ fieri queant, *Berger. E. D. F. tit. 39. obſ. 3. not. 3. p. 1082.*

14. In proceſſu executivo exceptiones, ſive pro indole ejusdem proceſſus minus probatæ, ſive deſertæ ſint, adhuc pro caſuum diverſitate in judicium ordinarium, modo reconventionis, modo ſeparatum deduci poſſunt. *Berger. d. tit. 39. obſ. 3. not. 2. 3. p. 1079. ſeq.* add. *Berlich. p. 2. dec. 271.*

15. Exceptio, in proceſſu ordinario rejecta, vel

in re-

in reprobatione deserta, contra sententiæ executionem denuo opponi non potest, *Carpz. lib. 2. R. 4. & proc. tit. 25. art. 6. n. 93. seq. Mev. p. 7. dec. 2:?. Rivin. ad O. P. S. tit. 39. en. 7. 8.* nisi haud plene discussa fuerit, *Carpz. lib. 2. R. 5. n. 7. Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. tit. 39. §. 3. p. 638.*

16. Exceptiones, in vim litis ingressum impedientium, oppositæ, si sententia rejectæ, vel neglectæ fuerint, nihilominus in reprobatione usum præstant, *Horn. cl. 12. R. 60. p. 874. a.* modo post litem contestatam adhuc tanquam peremtoriæ oppositæ fuerint, *Berger. E. D. F. tit. 11. obs. 1. not. 6. p. 363.* add. *Ludovic. Civil-Proc. c. 14. §. 4.*

EXCEPTIO PLURIUM COHEREDUM.

1. Qui hanc exceptionem opponit, non tenetur probare, quod illi se hereditati immiscuerint, aut eandem adierint, *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 115.*

2. Exceptionem : non sum solus heres, opponens nec pro sua parte condemnari, sed absolvi debet si plures sint coheredes : in quo differt ab exceptione divisionis, *Mev. p. 6. dec. 93.*

EXCEPTIO PRÆSCRIPTIONIS.

1. Hanc exceptionem, etiam a parte non oppositam, judex ex officio attendere potest, *Carpz. p. 1. c. 25. d. 1.* imo & debet, *Carpz. d. c. d. 2.* non modo jure Saxonico, sed civili quoque, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 294. & p. 3. obs. 136. n. 2. & in supplem. ad d. p. 1. obs. 294.* non minus in causa criminali, quam civili, *Carpz. d. c. d. 3.*

2. Sed vero supponitur, eandem ex actis liquido apparere, ut nulla ejusdem probatione opus sit; Unde si reus eandem per testes aut jurisjurandi delationem probare velit, non aliter audiendus, quam si

ean-

eandem, facta litis contestatione, opposuerit, eidemque adjecerit, *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 5.*

3. Exceptio præscriptionis, quæ ex actis incontinenti liquida, & a judice ex officio non fuit suppleta, rem judicatam perpetuo potest retractare, *Berger. dec. 327.*

EXCEPTIO REI JUDICATÆ.

Vid. loc. *res judicata.*

EXCEPTIO SOLUTIONIS.

1. Hæc exceptio, si nequidem in termino executionis opposita fuerit, deinceps frustra urgetur, *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 409. n. 2.*

EXCEPTIO TUA NON INTEREST.

1. Hæc exceptio omnem agentem repellit, *Stryck. annot. ad Lauterb. tit. de heredit. pet. verb. præstitit, Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 203. n. 6.* & non minus contra fiscum opponi potest, *Mev. p. 1. dec. 106. n. 5.*

EXCEPTIO VERITATIS.

1. Veritas objecti criminis, aliusve rei non simpliciter injuriam excludit: Sed hoc tantum operari creditur, ne animus injuriandi præsumatur, sed probandus sit, *Titius in observ. ad Lauterb. tit. de injur.*

2. Veritas ejus, quod objectum est, a pœna non liberat, *Mynsinger. centur. 4. obs. 4. Mev. p. 3. dec. 337.* mitigat tamen pœnam, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 304. n. 1. & p. 3. obs. 31. n. 13.* & removet recantationem, *Stryck. annot. ad Lauterb. tit. de injur. verb. veritas.*

3. Super hac exceptione, etiam in actione injuriarum criminali jusjurandum deferri potest, *Berger. p. 1. Supplem. ad E. D. F. tit. 18. §. 10. p. 184.* ita

tamen,

tamen, ut circumstantiæ simul exprimantur, *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. tit. 18. §. 14. p. 431.*

EXCESSUS.

1. Excessus, in actu licito admissus, arbitrarie punitur, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 117.*

EXCUBIÆ.

1. Regulariter Nobiles aliive subditos suos ad custodiam nocturnam vel diurnam suis castris faciendam cogere haud possunt, *l. un. C. ne oper. a collat. exig. l. 1. & seq. C. ne rustic. ad ullum obseq. Constit. Elect. Sax. 51. p. 2. ibique Carpz. d. 1. n. 1.* nisi 1) legitima consuetudine hoc fuerit introductum, 2) ita conventum, 3) bella publica sæviant, 4) incendiarii grassentur, 5) Si domini habeant inimicos capitales, & a diffidatoribus periculum aliquod metuant, *d. c. 51. ibique Carpz. d. 1. Berlich. p. 2. conclus. 64.*

2. Excubiæ strictissime sunt interpretandæ, *Berger. dec. 16. n. 1.* Itaque omnia dominorum castra subditi custodire non debent, sed tantum ea, in quibus antea quoque excubiæ solitæ sunt fieri, *Nicol. Boer. dec. 212. n. 18.* nec cogi possunt, ut excubias certo castro præstitas, in alio agant & præstent, *Berlich. p. 2. concl. 64. n. 18.* exceptis iis casibus, quibus citra consuetudinem & conventionem subditi ad excubias sunt obstricti, *Moller. ad d. c. 51. n. 3.* Imo iis casibus subditi cogi possunt, ut pro defensione sui quoque pagi sint in excubiis, *Carpz. d. c. d. 2.*

3. Custodire debent subditi castra solummodo Domini sui, qui jurisdictionem habet, licet bassam saltem ac inferiorem, *Carpz. d. c. d. 6.* & defuncto Domino, multiplicatis licet possessoribus & castris,

excubiæ consuetudinariæ tamen haud multiplicari debent, *Carpz. d. c. d. 7.*

4. Sufficiunt excubiæ foris præstitæ, nec cogi possunt subditi, ut intra & in area castrorum agant excubias, *Carpz. d. c. d. 8. Berlich. d. conclus. n. 23.*

5. Excubiæ, quas subditi Domino jurisdictionali præstare tenentur, wenn des Gerichts-Herrn Ehe-Weib in Wochen lieget, non sunt producendæ ad filiif. uxorem; nec eæ, quæ præstandæ sunt bey Krancken, indefinite ad puerperam pertinet, so in Wochen lieget *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 2. th. 8. not. 8. p. 53.* De ejusmodi alio casu vid. *Berger. dec. 16. n. 3.*

6. Excubiæ, quæ a Domino Territoriali communis necessitatis ergo indictæ sunt, a subditis sunt præstandæ, licet Dominus Jurisdictionalis eos ab excubiis liberasse demonstretur, *Berger. d. dec. 16. n. 4.*

7. Subditis excubias agentibus debetur victus usitatus, qui est panis & caseus, nisi aliud consuetudine fuerit introductum, *d. c. 51. ibique Carpz. d. 5.*

8. Omnes indifferenter subditi, auch die Gärtner und Hintersassen, ad excubias agendas sunt obstricti: non tamen advenæ, qui solum conductitias ædes possident, *Berlich. d. concl. 64. n. 9. Carpz. d. c. 51. d. 3.* nec rustici, qui dicuntur dotales, *Berger. dec. 5.*

EXCUSSIONIS BENEFICIUM.

Vid. loc. *Beneficium Excussionis.*

EXECUTIO.

1. Jure civili executio statim & in continenti fieri debet in actione reali, *§. 2. J. de offic. jud. l. 9. d R. V.* nisi forte absque calumnia dilatio petatur, *d §. 2. Brunnem. ad. l. ult. C. de execut. rei judic.* Quo

& pertinet ad casum, ubi certa species, seu res, quæ adhuc in natura apud reum existit, petitur, v. gr. in actione commodati, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 11. n. 5.* Quod si autem ad quantitatem præstandam condemnatus sit reus, quatuor mensium dilationem habet, *l. 2. & 3. C. de usur. rei judic. l. ult. C. de execut. rei judic. ibique Brunnem.*

2. Ast jure Saxonico ex actione reali condemnato ad paritionem & restitutionem quatuordecim dies a tempore præcepti executivi conceduntur, intra quod spatium, si reus non pareat, res ipsi aufertur, & victori traditur, *O. P. S. tit. 39. §. 2. ibique Philipp. consid. 2. Carpz. p. 1. c. 32. d. 3.* Quod spatium etiam ad executionem sufficit, (*a*) si species, quam reus possidet, actione personali petitur, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 11. Berger. E. D. F. tit. 39. obs. 2. p. 1073.* Ex actione vero personali ad quantitatem (*b*) condemnato terminus Saxonicus ad solvendum, vel executionem subeundam præfigitur, *O. P. S. d. tit. §.* **Wenn aber.** *Carpz. d. c. d. 4. Berger. c. l. Wernher. c. l.*

3. Executioni terminus præfigendus est, non in ipsa sententia, sed, post rem judicatam, per præceptum executivum, *Rivin. ad O. P. S. tit. 39. en. 3.*

4. Si in bona uxoris executio facienda, præceptum executivum ad ipsam, non ad maritum, dirigendum: si tamen in termino cum curatore pro peracta agnoscit executionem, nullitas purgatur, *Rivin. c. l. en. 30.*

5. Executio contra defunctum dudum decreta, etsi hic de solvendo admonitus, contra heredem non

 per-

(*a*) Quod quoque comprobat *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 39. §. 4.*
(*b*) Imo hodie etiam spatium 14. tantummodo dierum præfigitur, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l. §. 5.*

peragitur, antequam hic ſit certioratus, *Mev. p. 8. dec. 136. n. 2. 3.*

6. Non poteſt fieri executio 1) adverſus pupillos indefenſos, ſed bona, per executionem occupata, ſunt reſtituenda, *Carpz. p. 1. c. 32. d. 13.* 2) adverſus tutores pro debito pupillorum, *Coler. proc. execut. p. 2. c. 3. n. 256.* niſi proprio nomine ſe obligaverit, *l. 15. & 26. C. de adminiſtr. tut.* aut ex dolo vel culpa tutoris ageretur, *l. 15. §. 7. de act. emt. Coler. d. c. 3. n. 258. Mev. p. 1. dec. 227.* veluti: ſi verſio in utilitatem pupilli non probetur, *Carpz. d. c. d. 14.* 3) adverſus mulierem (*c*) in bona dotalia & paraphernalia pro debito mariti, *Coler. d. c. 3. n. 262. Mev. p. 1. dec. 53.* bene tamen in fructus (*d*) *Berger. E. D. F. tit. 39. obſ. 1. not. 2. p. 1072.* quod ad perceptos tantum reſtringit *Carpz. d. c. d. 20. n. 7.* 4) in res litigioſas, *Carpz. d. c. d. 22.* limitatio vid. *ſupra. loc. emtio venditio. th. 46.* 5) contra ſingularem debitoris ſucceſſorem, vel tertium poſſeſſorem, qui in inſtrumento nominatus non eſt, *l. 4. C. de rer. permut. Carpz. d. c. d. 24. Horn. cl. 5. R. 18. Mev. p. 4. dec. 28. & p. 1. dec. 16.* etſi alienatio pendente lite facta ab eo, qui conventus actione, per quam res non fit litigioſa, niſi prohibitio judicis acceſſerit, *Mev. p. 8. dec. 380.*

7. Poteſt fieri executio contra emtorem prædii, utut tertium, ſuper pretio, ex quo creditori debetur ſolutio: ubi hoc tantum obſervandum eſt, ut non ſtatim ad executionem deveniatur, ſed prius mandetur, ſub

(*c*) Neque in bona liberorum, pro debito patris, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 39. §. 21.*

(*d*) Quos maritus vel pater, jure uſusfructus, ex iis percipit, ita tamen ut uxori & liberis ante omnia de alimentis proſpiciatur, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

ſub comminatione immiſſionis, ſolutio, ipſique, ſi quam habet, defenſio ſua permittatur, *Mev. p. 6. dec. 417.*

8. Quando debitor principalis excuſſus eſt, non ſtatim executio contra fidejuſſorem fieri poteſt, ſed peculiaris actio contra ipſum inſtituenda eſt, *Franzk. lib. 1. reſol. 12. n. 89. Mev. p. 8. dec. 388. n. 1. Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 462.* exceptio eſt in fidejuſſore judicatum ſolvi, vid. *loc. cautio judicatum ſolvi. th. 1.*

9. Diebus feriatis (e) executio fieri nequit; Inde cum peracta eſſet intra ſeptem dies præcedentes feſtum Paſchatos, pro nulla habita erat a Supremo Apellationum judicio, teſte *Rivino ad O. P. S. tit. 39. en. 4.*

10. Executio fieri nequit deficiente liquido, (f) *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. cent. 2. conſil. 97. p. 1329.* & executioni, niſi de quanto conſtat, locus non eſt; ideoque, utut dicta fuerit ſententia, tamen ut quantitas appareat, partes prius ad liquidandum remitti debent, *Mev. p. 7. dec. 196.* Semel autem ob liquidum debitum immiſſus ad liquidandum ultra non tenetur, donec ab adverſa parte docebitur cauſa, ob quam liquidatio iterari debeat, *Mev. p. 1. dec. 206.*

11. Pluribus cauſis in judicium deductis, licet omnes deciſæ nondum ſint, ob eas tamen, quæ ad fi-

 nem

(e) Confer. tamen *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 11. §. 5.*

(f) Liquidum ante omnia eſt conſtituendum: quod ſi vero aliquid tantum adhuc eſt illiquidum vel dubium, illud ſeparandum, & ratione liquidi peragenda executio eſt; quæ etiam, intuitu illiquidi, poſtquam ad liquidum perductum eſt, pro peracta habetur, adeo ut effectus juris realis ab ipſa jam facta executione incipiat, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 39. §. 5.*

nem perducta, executio recte decernitur, *Horn. cl. 12. R. 53. p. 858. b.*

12. Contra plures pro rata est facienda executio: quod si tamen contra unum in solidum facta sit, non in totum retractatur, *Swendend. ad Fibig. p. 950.*

13. Avertere potest debitor executionem per cessionem bonorum universorum, non vero unius vel alterius saltem rei: dummodo ante terminum executionis bona realiter creditori tradantur, *l. 1. §. 5. de constit. pecun. l. 6. §. qui paratus. quib. mod. pign. vel hypoth. solv. O. P. S. tit. 39. §.* Weil sichs aber auch wohl. *ibique Philipp. consid. 12. Carpz. p. 1. c. 32. d. 9.* add. *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 223.*

14. Etiam super executionis expensis executionem faciendam esse, præjudicio comprobat *Barth. Hodeg. For. c. 3. §. 7. lit. a. p. 524.*

15. Executio alibi expedienda a judice requisito fit, non secundum stylum judicis requirentis, sed juxta statuta loci, ubi executio expedienda est, *Swendend. ad Fibig. p. 948.* confer. *Berger. E. D. F. tit. 39. obs. 1. not. 2. p. 1068.*

16. Judex requisitus super exceptionibus quidem modum & ordinem exequendi respicientibus cognoscere potest: non autem super iis, quæ causæ merita concernunt, *Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 87. lit. a. p. 392. add. Martin. ad. O. P. S. tit. 39. §. 1. n. 28. p. 1151.*

17. Judex requisitus mandatam vel petitam executionem sub pœna 100. florenorum protrahere vel denegare prohibetur, insuperque actori ad interesse tenetur, *O. P. S. tit. 39. §. 1. ibique Philipp. consid. 1. Carpz. p. 1. c. 32. d. 1. Barth. c. l. p. 391.* Contra extraneum vero magistratum repressaliis utendum est, *Barth. c. l.*

18. Termini (*g*) executionis in præjudicium debitoris coarctari & contrahi nequeunt, *Carpz. d. c. d. 5. Rivin. ad O. P. S. tit. 39. en. 18.* nisi debitor in coarctationem terminorum consenserit, *Carpz. d. c. d. 6. & lib. 4. R. 5.* Quo in casu, si scil. debitor in uno termino executionem, immissionem & taxationem fieri patiatur, non nisi pro unico termino expensas executionis, das Hülff-Geld, solvere tenetur, *Carpz. d. c. d. 7.*

19. Citra nullitatem executio peragi potest, licet ad immissionem simul terminus sit præfixus, *Rivin. d. en. 18.* Plane executio, immissio, taxatio & adjudicatio rerum mobilium uno actu fieri potest, *Rivin. c. l. en. 22.*

20. Declaratio debitoris, nudis verbis facta, quod pro realiter peracta executionem habere velit, id quidem operatur, ut ad alterum executionis actum, h. e. immissionem, deinde, eaque etiam facta, ad subhastationem procedi possit, *Barth. Hodeg. For. c. 3. §. 7. lit. e. p. 528.* ast ad constituendum pignus haud sufficit (*h*) nisi expresse etiam judex, in transferendum hoc ipso in creditorem jus reale se consensisse, testetur, *Barth. c. l. Berger. dec. 486. Rivin. ad O. P. S. tit. 47. en. 3.* vel cessio possessionis & traditio a debitore, & apprehensio a creditore fiat, *Barth. c. l. Rivin. c. l. en. 4.* add. *Martin. ad O. P. S. tit. 47. §. 1. n. 5. p. 1567. Carpz. p. 1. c. 28. d. 140.*

(*g*) Hodie executio & immissio uno actu fieri debent, secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 39. §. 10*

(*h*) Imo hodie ad constituendum pignus sufficit, si debitor judicialiter, vel oretenus, vel in scriptis se declaraverit, quod executionem & immissionem pro facta habere velit, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 47. §. un.*

21. Habetur pro realiter peracta executio, si vel facto & resistentia vel etiam appellatione debitoris, aut etiam culpa judicis dilationem forte debitori indulgentis, fieri impediatur; modo utroque posteriori casu creditor contumaciam debitoris in non exsoluto debito accuset, & executionis peractionem petat, deque dissensu suo protestetur, *Barth. c. l. p. 529.* add. *Carpz. p. 1. c. 28. d. 141. Rivin. c. l. en. 2. Berger. dec. 486.*

22. Similiter contra prolongationem termini executionis a judice vel motu proprio, vel ad instantiam debitoris factam protestando jus reale suum creditor conservare potest, *Barth. c. l. p. 530.* In dilationem enim consentiens, quod ex intermissa protestatione colligitur, juri suo renunciat, nec sufficit salvo jure consentire, *Barth. c. l. p. 532.* add. *Rivin. d. en. 2. Carpz. c. l. d. 142.*

23. Tenetur judex ad interesse, ad cujus persuasionem creditor in prorogationem executionis consentiens damnum incurrit, *Carpz. p. 1. c. 32. d. 2.*

24. Executio, si in termino præfixo suspenditur, notificanda est debitori, *Rivin. ad O. P. S. tit. 39. en. 2.*

25. In executione sequens (*i*) ordo secundum *l. 15. §. 2. de re judic. & O. P. S. tit. 39.* observari debet; & quidem incipiendum est 1) de rebus mobilibus, & quidem non indistincte, sed de iis, quæ commodius distrahi possunt, vid. *Carpz. p. 1. c. 32. d. 10.* quibus deficientibus vel non sufficientibus, capiuntur 2) im-

(*i*) Ast hodie arbitrio creditoris relinquitur, executionem fieri velit in bona mobilia, immobilia aut nomina atque actiones, utpote quo casu juratam specificationem a reo exigere potest, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 39. §. 7.*

2) immobilia, pro ratione & quantitate debiti, *Carpz. d. c. d. 11. Berger. E. D. F. tit. 39. obs. 7. p. 1106.* deinde 3) pervenitur ad nomina jura & actiones, *Carpz. d. c. d. 12.* denique 4) ad instrumenta & jumenta agrorum culturæ inservientia, *Carpz. d. def. 10. n. 6.* 7. ad libros studiosorum, *Carpz. p. 1. c. 29. d. 31.* & ad salaria atque stipendia, *Carpz. d. c. 29. d. 32.*

26. Ordo executionis stricte observari debet, quia pro forma est traditus; ex quo ejus præposteratio annullare dicitur processum, *Carpz. lib. 4. R. 3. n. 23.* Hinc debitor, rem immobilem offerendo, non potest avertere executionem in bona mobilia, nisi creditor consentiat, vel ab initio ita conventum fuerit, *Carpz. d. R. 3. Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. centur. 2. consil. 92. p. 1314. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 223.* At oblatione hac semel facta, statim subhastatio, non antegressis actibus executorialibus, inchoatur, *Berger. c. l.*

27. Appellationi locus est, si executio statim in immobilia fiat, etsi mobilia ad satisfactionem creditoris non suffectura videantur, *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs.* 247.

28. Si tamen debitor malit, executionem prius fieri in nominibus, actionibus & juribus, quam in bonis immobilibus, audiendus omnino erit: modo nomina sint liquida & idonea, & facile sine expensis & judiciali strepitu exigi possint, *O. P. S. tit. 39.* §. **Endlich wenn.** *Carpz. p. 1. c. 32. d. 12. Berlich. p. 1. conclus. 81. n. 36.* Sicut & speciale est in pupillis & minoribus, ut, si contra eos intentetur executio, ea prius in nomina, jura & actiones fiat, *O. P. S. tit. 39. d.* §. *l. 5.* §. *9. de reb. eor. qui sub tut. Carpz. d. c. d. 13. n. 1.*

29. Neutro tamen casu creditor accipere tene-

tur obligationem potentioris debitoris, vel difficilioris exactionis, *O. P. S. c. l. dec. Elect. Sax. 64. ibique Philipp. Carpz. lib. 4. R. 3. & lib. 5. R. 107.*

30. Si executio in nomina debitoris fit, requiritur, ut ei, ejusdemque debitori id rite significetur, imo posteriori interdicatur, (l) ne quid creditori suo solvat; nihilque interest, chirographum extet, an deficiat, *Berger. E. D. F. tit. 39. obs. 13. ibique not. 1. p. 1225. seq.* add. *Mev. p. 8. dec. 206.*

31. Plurimis simul bonis oppignoratis, liberum est creditori, in quæ executionem fieri velit, *l. 8. de distract. pignor. O. P. S. tit. 39. §.* **Wenn aber sonsten.** nisi forsan certa res in sententia fuerit expressa, *Carpz. p. 1. c. 32. d. 8.*

32. Si res certa creditori oppignorata, vel in judicato expressa fuerit, præcise in eam facienda est executio, nec audiendus debitor, si vel mobilia vel nomina quantumvis certa & liquida offerat, *O. P. S. c. l. §.* **und diese bißhero erzehlte Ordnung,** *Carpz. d. c. d. 12.*

33. Si judicialis hypotheca super debito constituta sit, etiamsi creditor personaliter tantum egerit, non prohibetur tamen postea in prædium illud executionem petere, quam debitor, alia offerendo immobilia, æque commoda, declinare nequit, *Barth. Hodeg. For. c. 3. §. 7. lit. d. p. 526.*

34. Creditor in fundum ad instantiam alius creditoris jamdum subhastatum executionem petere potest, ad effectum conseqendi jus in re, siquidem nondum motus sit concursus *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. tit. 39. §. 13. n. 4. p. 667. 673. 683. 703.*

35. In

(l) Add. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 39. §. 20.*

35. In ipſam feudi ſubſtantiam & utile dominium a judice loci ordinario, qui ſimul dominus feudi non eſt, executio fieri non poteſt, ſed ſaltem in fructus & commoditates feudi: Dominus autem, ſi pro executione requiſitus velit creditoribus in ipſum feudum facere executionem eisque facultatem alienandi permittere, jure id facere poterit. Imo in dubio executio a domino feudi, non ſolum in fructus & commoditates, ſed quoque in feudum ipſum cenſetur facta, *O. P. S. tit. 40. §. 1. ibique Philipp. conſid. 1. Carpz. p. 1. c. 32. d. 25.*

36. Si debita cum conſenſu domini ſint contracta, isque in hypothecationem feudi conſenſerit, Dominus cogi omnino poteſt, ut executionem in ipſam feudi ſubſtantiam faciat, ſi creditores in fructibus & commoditatibus acquieſcere nolint, *O. P. S. d. tit. §.* Was aber die Schulden. *Carpz. d. def. 25. n. 7.* ubi hoc ad alia debita feudalia, quæ onera feudi concernunt, & in ejus utilitatem verſa fuere, extendit, add. *Weſenbec. p. 1. conſil. 50. n. 14.*

37. Per executionem in feudum agnatis ſimultanee inveſtitis non præjudicatur: ſed, mortuo vaſallo debitore, feudum ad eos revertitur, ſive in ipſum feudum, ſive in fructus ſaltem facta fuerit executio: niſi in hypothecam vel executionem conſenſerint, *O. P. S. d. tit. 40. §.* Es ſollen auch, *ibique Philipp. conſid. 2. Carpz. d. c. d. 26.*

38. Debitor jurato manifeſtare tenetur bona ſua, ſi non apparet, ubi executio fieri poſſit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 39. e n. 17.* ſed Ordinem Wittebergenſem exiſtimaſſe, poſt executionem demum indicanda eſſe a debitore bona, teſtatur *id. c. l.*

39. Debitor, contra quem fit executio, non tene-

netur mediante juramento bona mobilia indicare, ſi immobilia poſſideat, *Carpz. p. 1. c. 32. d. 30.* Quod ſi vero bona immobilia non poſſideat, debitor juratam bonorum, ſeu facultatum ſuarum ſpecificationem edere tenetur, *Carpz. d. def. 30. n.* 4. quo caſu tamen veſtimenta ad amictum neceſſaria ei relinquenda *Barth. Hodeg. For. c. 3. §. 7. lit. d. p. 527.*

40. Quod exſolvendæ quantitati deeſt, ex futuris acquirendis præſtare jurato nonnunquam, ad vitandum carcerem publicum, promitere tenetur debitor, &, ceſſante eo in exſolutione debitorum, ſi ad meliorem fortunam pervenit, ad redditionem rationum condemnari ſolet, *Barth. c. l.*

41. Præter ſolutionis exceptionem, etiam in provinciis Electoralibus Saxonicis, aliæ (m) exceptiones in continenti liquidabiles ac probabiles executionem paratam impediunt, *Zinger. de except. p. 3. c. 26. n. 61. ſeq. Carpz. d. c. 32. d. 64. Philipp. ad dec. 2. obſ. 8.*

42. Omnes exceptiones, quæ poſt rem judicatam demum ortæ ſunt, non impediunt executionem aliter, quam ſi in continenti liquidæ ſunt, *Berger. dec. 323.*

43. Quid ſi reus teſtes, ad probandum exceptiones, ſtatim intra terminum executioni præfixum producat, & ſummariter, absque articulis ordinariis & interrogatoriis, aliisque ſolennitatibus, ad proceſſum ordinarium pertinentibus, jurato examinari faciat? Admittendam eſſe hanc per teſtes probationem ſum-

(m) Aſt hodie ſecundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 39. §. 6.* nullæ aliæ exceptiones contra executionem præfixam admittuntur, quam exceptiones ſolutionis, compenſationis, transactionis & rei judicatæ, in continenti liquidabiles.

summariam contra instrumentum etiam liquidum & confessatum, ad impediendam executionem, tradit *Carpz. p. 1. c. 8. d. 29.*

44. Impediri quoque executionem, si reus contra instrumentum liquidum & confessatum excipiens, coram notario testes super causæ exceptiones examinari fecerit, ac instrumentum solenne desuper confectum, intra terminum executioni præfixum, exhibuerit, docet *Carpz. d. c. 8. d. 30.* confer. *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 321.*

45. Exceptio, etsi altioris indaginis, tamen, si in instrumento, cujus executio petitur, fundata fuerit, executionem sistit, & appellationem facit justam, *Mev. p. 6. dec. 377.*

46. Executio per interventionem impediri non potest, nisi sit in continenti liquida, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 179.* add. *Mev. p. 5. dec. 333.* Prospiciendum tamen est intervenienti, si præsumtiones pro se habeat, interventionis reservatione ad alium processum, deinde in eventum, si lite vicerit, idonea cautione *Mev. p. 5. dec. 334. & p. 7. dec. 396.*

47. Executione reali jam facta, debitor, opponendo exceptionem, quantumvis in continenti liquidabilem, ulterius non auditur, *Carpz. dec. 53.*

48. De executione nulliter, vel insolito modo facta debitor conqueri non potest, si se debere non neget, nec audiendus est, nisi debitum offerat, *A. Fab. in C. lib. 7. tit. 1. def. 26. & def. fin. n. 3. Mev. p. 2. dec. 144.* Quatenus tamen cum incommodo gravi debitoris, eoque injusto, conjuncta, revocanda est, *Mev. p. 8. dec. 291. n. 2. 3. & p. 7. dec. 349. & 350.*

EXECUTIONIS PECUNIA.

1. Ad executionis impensas referenda quoque est

eſt pecunia executionis, vulgo das Hülff-Geld, quæ, a creditoribus executionem impetrantibus, in præmium laboris, pro quantitate crediti, quinque aut etiam nonnullibi decem de centum, judici ſolvenda, imo quibusdam in locis prænumeranda eſt, vid. *Barth. Hodeg. For. c. 3. §. 7. lit. a. p. 524. Horn. cl. 12. R. 105. Carpz. p. 1. c. 32. d. 32. n. 1. 2.*

2. Hæc vero pecunia ex bonis debitoris vi executionis, creditoribus eſt reſtituenda, ſi ſufficiant, *Barth. c. l.* Imo non ſufficientibus, exiſtente concurſu, ad exſolutionem æris alieni bonis debitoris, reddendam creditoribus talem pecuniam eſſe, docet *Berlich. p. 1. concl. 81. n. 252.* add. *Carpz. d. def. n. 3.* de quo tamen dubitare videtur *Barth. c. l.*

3. In Saxonia pecunia executionis non ante executionem ſolvitur, verum poſt abſolutos demum omnes illius actus, h. e. finita taxatione ſeu ſubhaſtatione bonorum, in quæ executio peracta eſt; nec ratione quantitatis crediti, ad quam executio facta eſt, ſed pretii, quo ſub haſta executatum prædium venit, computatio numerandæ hujus pecuniæ fieri debet, *Reſcr. Elect. de an. 1643. Barth. c. l. & p. ſeq.* add. *Carpz. dec. 276. n. 12. ſeq. Berger. p. 1. ſupplem. ad. E. D. F. tit. 39. §. 2. p. 364.*

4. Pecunia executionis non poteſt exigi, ſi executio revera atque actu non fiat, ſed a debitore vel pro facto habeatur, vel alio modo avertatur, *Horn. cl. 12. R. 105.* tametſi poſtea ad taxationem & ſubhaſtationem res deveniat, *Carpz. d. dec. 276. n. 5. ſeq. Barth. c. l. p. 525.* nec debetur, ſi quidem primus executionis actus, qui fit per reſectionem fruſtuli ligni e janua, peractus, non vero immiſſio & ſubhaſtatio ſubſecuta fuerit; imo immiſſione etiam facta, deficiente vero

ſola

ſola ſubhaſtatione, *Barth. c. l. Carpz. c. l.* licet *hic* ſecus ſenſerit, *p. 1. c. 32. d. 32.*

EXECUTIVUM PACTUM.

Vid loc. *Pactum executivum.*

EXECUTIVUS PROCESSUS.

Vid. loc. *proceſſus executivus.*

EXHEREDATIO LIBERORUM.

1. Teſtator liberos aut heredes inſtituere, aut exheredare debet: alioquin, ſi eos præterierit, ipſo jure nullum eſt teſtamentum, *pr. J. de exhered. Stryck. de caut. teſtam. c. 19. §. 1. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 14. not. 2.*

2. Et quidem fieri debet exheredatio, primo: verbis expreſſis: alioquin inde oritur præteritio, quæ teſtamentum vitiat, licet vel maxime in tali teſtamento liberis legatum relictum ſit, *Stryck. c. l. §. 4.* add. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 210.* Nec ſufficit, patrem dixiſſe: filium prætereo, niſi ſit miles, cujus præteritio ſcienter facta habetur pro exheredatione *l. 12. pr. l. 47. §. 4. de bon. libert. Treutler. lib. 2. diſp. 11. th. 12. lit. c. Stryck. c. l. §. 5.*

3. Deinde exheredatio fieri debet verbis diſpoſitivis, ita, ut teſtator jam in præſenti diſponat, & directo aſſerat, filium ſuum debere eſſe exheredem, *Stryck. c. l. §. 7.* Quare, ſi vel maxime pater expreſſerit inter vivos voluntatem, quod velit adhuc exheredare filium, illud tamen poſtea non fecerit, nulla inde oritur exheredatio, *Mev. p. 4. dec. 183. Stryck. c. l.* quamvis juſta & ſufficiens cauſa adfuerit, *Mev. p. 5. dec. 151. n. 5.*

4. Pure quoque fieri debet exheredatio, *l. 3. §. 1. de liber. & poſth.* nam ſub conditione exheredatus pro præterito eſt habendus, *Harprecht. ad J. §. fin. de ex-*

exhered. liber. n. 12. Brunnem. ad d. l. 3. n. 6. Quodsi tamen pater exheredare sub conditione velit, cautelam adhibeat, ut sub contraria conditione eosdem heredes, instituat: tunc enim existente conditione est institutus, deficiente est exheredatus, *Struv. ex. 33. th. 46. Stryck. c. l. §. 8.*

5. Exheredatio fieri debet a tota hereditate: nam exheredatio a re certa est vitiosa, *l. 19. de liber. & posth. Manz. de testam. tit. 10. qu. 1. n. 16.* nec valet exheredatio, si aliquid filio exheredato legatum, *d. l. 19.* nisi filius legatum agnoverit, *Huber. prælect. ad J. tit. de liber. exhered. Stryck. de cautel. testam. c. 19. §. 14.* Quod tamen restringendum videtur ad casum, ubi legatum se ad exheredationem expresse refert: ut contra valeat legatum filio exheredato seorsim, velut extraneo, relictum, *Huber. c. l. Stryck. c. l. §. 14. Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 210.*

6. Si forte testator plures heredum gradus in testamento fecerit, sive varios heredes sibi substituerit, ab omnibus gradibus filius exheres scribendus est: alioquin si in medio substitutorum id factum esset, ratione subsequentium exheredatus non esset filius, *Stryck. de cautel. testam. c. 19. §. 15.*

7. Exheredatio fieri debet ex causa, *Stryck. c. l. §. 17.* quæ 1) sigillatim in testamento est exprimenda, *nov. 115. c. 3. Brunnem. cent. 5. dec. 44.* adeo si testator eam reticuerit, potius injuriam remisisse videatur; nec audiendus sit heres, licet vel maxime causam exheredationis a testatore omissam probare velit, *Stryck. c. l. §. 19.* 2) ab herede scripto probanda, *nov. 115. c. 3. Stryck. c. l. §. 20. & us. mod. ff. tit. de inoffic. testam. §. 13.*

8. Non vero quælibet causa ingratitudinis ad ex-

exheredationem ſufficit, ſed talis eſſe debet, quæ *nov. 115. c. 3.* eſt expreſſa, *Stryck. d. c. 19. §. 22. 25. ſeq.* ubi ſingulas exheredationis cauſas fuſe explicat. add. *dec. Elect. Sax. 52.* nam exheredatio ob alias cauſas ſimiles ſive æque graves, vel graviores iis, quæ in *d. nov.* expreſſæ ſunt, fieri non poteſt, *Hilliger. ad Donell. lib. 6. c. 12. lit. m. Philipp. ad d. dec. 52. obſ. 1.* diſſentit *Berlich. dec. 36. n. 4. Carpz. p. 3. c. 14. d. 10. Huber. vol. 1. prælect. ad tit. J. de liber. exhered. §. 10. Struv. ex. 32. th. 33.*

9. Sed diſtinguendum eſſe inter cauſas exheredationis generales & ſpeciales, adeo, ut hæ reſpuant extenſionem : illæ vero explicationem per ſpecies admittant, tradit *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 14. not. 4.* add. *Stryck. c. l.* §. 24. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 141. & p. 2. obſ. 413.* ubi : exheredationis juſtam cauſam eſſe, ſi filia matrem formalis cujusdam doli arguat.

10. Filia, ob ſtuprum vel adulterium commisſum, exheredari nequit, niſi quoque quod *nov. 115.* expreſſe deſiderat, meretricio more vivat, *Carpz. pr. crim. qu. 69. n. 19. Philipp. ad d. dec. 52. obſ. 1. n. 45. Stryck. de cautel. teſtam. c. 2. c. 19.* §. *35.* nec *d. nov.* ad filios luxurioſe viventes applicari poteſt, *Stryck. c. l.* add. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 141.*

11. Jure Saxonico Electorali liberi exheredari poſſunt, & quidem in ſolidum, ſi ſponſalia, invitis parentibus contracta, per carnalem copulam conſumant; ſin per ſacerdotalem benedictionem, usque ad dimidiam legitimæ partem, *Ord. matrim. tit.* **Von Ehe-Gelöbnissen, §. und da sie**, *item* **Würden auch.** add. *Carpz. jurispr. eccles. lib. 2. def. 54. n. 7. ſeq.* quod quidem tum demum locum habet, cum acceſſerit 1)

dehortatio parentum, 2) pertinacia liberorum, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 14. not. 5.*

12. Etiam jure civili filiam minorennem invito patre nuptias contrahentem exheredari posse statuit *Fachin. lib. 2. controvers. 44. Carpz. c. l. n. 1. seq.* dissentit *Stryck. c. l. §. 35.*

13. Exheredatio non debet fieri temere, aut calore iracundiæ, sed consulto, *l. 19. C. de inoffic. testam.* nam, si testator exheredationem scribat ex nimia animi commotione, aut ei addat varias increpationes, exacerbationes, aut talia verba, ex quibus iracundia aut nimium vindictæ studium apparet, exheredatio valere nequit, licet vel maxime legitima concurrat causa, *Costa de facti scientia dist. 45. cert. 1. n. 11. Stryck. de cautel. testam. c. 19. §. 10.*

14. Exheredationem liberorum, bona mente factam, indistincte & causa etiam non expressa valere, volunt *Sichard. ad auth. non licet. n. 26. C. de lib. præt. Sand. lib. 4. tit. 2. def. 3.* confer. *Stryck. d. tr. c. 17. membr. 3. §. 3. seq.* Sed ejusmodi exheredationem, his duobus saltem casibus: 1) si pater filio furioso aut prodigo, addita causa & necessitate judicii, alimenta leget, & nepotes ex eo heredes scribat, *l. 16. §. 2. de curat. furios.* 2) si filio pater per fideicommissum consulat, heredemque institutum roget, ut hereditatem ipsi restituat, *l. 12. §. 2. de bon. libert. l. 18. de liber. & posth.* valere, atque extra hos duos casus, nisi exheredatio secundum formam in *nov. 115.* præscriptam fiat, nullum effectum sortiri, nisi in exheredationem filius fortasse consenserit, tradit *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 312.*

15. Exheredationem liberorum in testamento minus solenni, veluti: parentum inter liberos, fieri

posse

poſſe negant *Zoeſ. ad ff. tit. qui teſtam. fac. Schilter. ex. 38. §. 129. Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 211.* diſſentit *Hartm. Piſtor. lib. 1. qu. 1. in fin. Stryck. de cautel. teſtam. c. 19. §. 12.*

EXHEREDATIO PARENTUM.

1. Sicuti liberi, ſic quoque parentes, absque diſtinctione, vel heredes ſunt inſtituendi, vel exheredandi, *nov. 115. c. 4.* excepto unico caſu, ſi jure militari condiderit teſtamentum filius, modo ſciverit ſe parentes habere, *l. 9. C. de teſtam. milit. Stryck. de cautel. teſtam. c. 19. §. 39.* Cæterum eadem deſiderantur requiſita ac in exheredatione liberorum, *Stryck. c. l. §. 40.* niſi quod hic pauciores admittuntur cauſæ, vid. *nov. 115. c. 4. Stryck. c. l.*

EXHEREDATIO FRATRUM.

1. Collaterales heredes præteriri poſſunt, exceptis fratribus & ſororibus in caſu, quo ipſis turpis perſona præfertur, *§. 1. J. de inoffic. teſtam. l. 27. C. eod.* tunc vero ex tribus ſaltem cauſis exheredari poſſunt, vid. *nov. 22. c. 47. Stryck. de cautel. teſtam. c. 19. §. 41. ſeq.*

2. Singulare quoque hic eſt 1) quod non ſit neceſſarium, exprimere cauſam exheredationis, *Struv. ex. 10. th. 18. Stryck. c. l. §. 42.* 2) quod heres probatione ingratitudinis haud gravetur, ſed fratri exheredato incumbere probationem, ſe fuiſſe gratum, *Struv. c. l. Stryck. c. l.*

EXPEDITORIÆ RES.

Vid. loc. *heergewetta.*

EXPENSÆ.

1. Qui in rem alienam majores impenſas fecit, quam dominus voluit, earum repetitionem non habet, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 330.*

EXPENSÆ FUNERIS

Vid. loc. *ſumtus funeris.*

EXPENSÆ INQUISITIONIS.

1. In expenſas, non eſt condemnandus, qui in cauſa criminali juramentum purgatorium præſtitit, *Carpz. pract. crim. qu. 116. n. 77. et p. 1. c. 22. d. 17. Thoenniker. advoc. in for. crim. c. 16. n. 22. ſeq.* Sed diſtinguit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 197.* aut reus facto ſuo illicito & culpabili cauſam dedit inquiſitioni, aut non; ita, ut illo caſu in expenſas condemnetur: hoc vero non, exceptis iis, quæ ad ſui defenſionem fecit, add. *Berger. p. 2. ſupplem. ad jurispr. crimin. obſ. 167. & 168. Brunnem. proc. inquiſit. c. 9. n. 6. Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 118. p. 340. & in ſupplem. nov. ad p. 1. obſ. 197.* Imo in Saxonia Electorali, *Regio Mandato de an. 1717.* conſtitutum eſt, ut absque diſcrimine caſuum expenſas refundere reus teneatur, præſtito juramento purgatorio, *Wernher. p. 4. in ſupplem. ad p. 1. obſ. 197.* adeoque id obtinet, etſi illud, non cauſam principalem, ſed tantum indicium concernat, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 331.*

2. Num vero prædictum mandatum etiam ad cauſas injuriarum, ubi ad ſolam juratam denunciationis confirmationem decernitur jusjurandum purgatorium, ſit proferendum, adhuc dubium eſt, vid. *Mencken. obſervat. circ. proc. Saxon. quo caus. injur. ex mand. reg. de an. 1712. peraguntur. §. 28.* ubi teſtatur, ſæpius in hoc caſu eos, qui juramentum purgatorium præſtiterunt, in expenſas condemnatos eſſe, add. *Wernher. in ſupplem. nov. ad p. 1. obſ. 197. n. 6. ſeq.* ubi teſtatur, aliter reſpondiſſe Scabinos Lipſienſes an. 1718.

3. Non reſtituit expenſas inquiſitionis, qui torturam

turam sustinuit, exceptis alimentis, & sumtibus in sui defensionem factis, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 267. & p. 5. obs. 192. Berger. jurisprud. crimin. p. 350. Thoenniker. advoc. in for. crimin. c. 16. n. 22. seq.* quamvis causam inquisitioni dederit culpabile m, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 149.* dissentit *Brunnem. proc. inquisit. c. 9. n. 6.* Quod usus fori quoque profert ad territionem realem: non vero etiam ad verbalem; in qua distinctio servatur, quæ in jurejurando purgatorio, *Berger. jurispr. crimin. p. 350. & œcon. jur. lib. 4. tit. 33. th. 4. not. 14. p. 1205.*

4. In expensas non condemnatur, qui ultimo supplicio afficitur, *Carpz. pract. crim. qu. 138. n. 7. seq. Thoenniker. advoc. in for. crim. c. 16. n. 2.* tametsi aliter sentiat *Brunnem. in proc. inquisit. c. 9. n. 3.* nec in Saxonia ad restitutionem expensarum inquisitionis tenetur, qui pœnam corporis afflictivam sustinuit, *Constit. Elect. Sax. 12. p. 4.* imo nec extra Saxoniam, *Berger. œcon. jur. c. l. 1206.* ubi tamen non negat, aliter ad interrogationem Senatus Hannoverani an. 1708. respondisse Facultatem Wittebergensem.

5. Quod quidem capiendum est, si sequatur pœnæ corporalis executio. Quodsi itaque princeps dispenset & pœnam corporalem reo remittat, eamve in aliam convertat, reus ab expensis non liberatur, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 52.* add. *Berger. jurispr. crimin. p. 45. & Resolut. Lauterb. tit. de condict. furt. ad verb. punitus sit p. 201.* dissentit *Berlich. p. 4. concl. 19. n. 19. Svendend. ad Fibig. p. 933.* Nec dispositio Saxonica pertinet, ad castigationem, quæ virgis fit in carcere, *Berger. c. l. p. 46.* Imo hodie in Saxonia Elect. ex bonis furis, etsi pœnam corporis afflictivam sustineat,

neat, restitutio sumtuum inquisitionis fieri debet, *Wernher.sel.obs.for. p. 5. obs. 16.*

6. Judex absentis rei prædium subhastare, & ex pretio inde redacto expensarum, in inquisitionem e s factarum, nomine sibi satisfacere potest, *Berger. p. 2. supplem. ad jurispr. crimin. obs. 12.* ubi vero hæsitat, movens quæstionem: an judex ad easdem restituendas teneatur, siquidem deinceps reus sive torturam, sive pœnam, eamque sensuSaxonico criminalem, sustinuerit.

7. Quid, si judex sententiam ex aliquo collegio repetierit, qua reo jusjurandum purgatorium injungitur, sed ab eodem, opinione nimiæ benignitatis JCtorum in reum abrepto, alia ex alio collegio, eaque durior, v. c. qua tortura dictitatur, requiratur, postmodum autem, adhibita rei defensione, prior illa alibi rejecta intermedia, confirmetur? Reum, qui, præstito quantumvis jurejurando purgatorio, damnatus est expensis, earum quoque nomine, quæ in sententiam illam intermediam & duriorem factæ sunt, teneri, respondet *Berger. p. 2. supplem. ad jurispr. crimin. obs. 37.*

8. Quæritur, an reo ad pœnam carceris vel relegationis condemnato, qui tamen ex inopia expensas solvere non potest, pœna augeri, & ad relegationem vel fustigationem extendi queat? Id quod affirmat *Carpz. pract. crim. qu. 138. n. 23. 24.* negat vero *Thoenniker. c. l. n. 9. seq.*

9. Qui pure absolvitur, in expensas condemnari non potest, *Carpz. c. l. n. 3. Thoenniker. c. l. n. 18.* dissentit *Brunnem. cent. 2. dec. 38.* ubi inquisitum, non obstante absolutione, ad expensas obligari, asserit, si vitæ improbitate, perversisque moribus ac gestibus,

adeo-

adeoque indiciis sufficientem causam inquisitioni dederit.

10. Quamvis in delictis exceptio divisionis, ceu beneficium juris, cesset, hoc tamen intelligendum de damno, per delictum, a pluribus commissum, illato, adeoque ad sumtus, in inquisitionem factos, accommodari nequit. Unde, si inter plures complices unus forte tam paupertinæ sortis sit, ut sumtibus sufficere nequeat, reliquos haud onerari, sed judicem tale damnum, ceu onus jurisdictionis, ferre convenit, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 456.*

11. Heredes defuncti occisi ex opulenta hereditate sumtus inquisitionis suppeditare non tenentur, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 156. & in supplem. nov. ad d. obs. 156.* Aliter sentit *Carpz. pract. crim. qu. 34. n. 91.*

12. Reo ante condemnationem mortuo, heres sumtus, in inquisitionem factos, restituere non tenetur, *Carpz. pract. crim. qu. 138. n. 34. seq. Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 101. & in supplem. nov. ad eand. obs.*

13. Ob homicidium fortuitum litis expensæ non præstantur, *Berger. p. 2. supplem. ad jurispr. crim. obs. 109.*

14. Quando ab inquisito, ejusve heredibus expensæ inquisitionis non repetuntur, magistratus, ob commodum jurisdictionis eas ferre debet, *Ord. Crim. art. 61. Carpz. pract. crim. qu. 138. n. 39. seq. Berger. Resolut. Lauterb. tit. de cond. furt. ad verb. punitus sit. p. 202.* nisi alicubi vel ex conventione, vel per præscriptionem, subditi ad præstandas ejusmodi impensas tenentur, *Carpz. c. l. n. 69. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 33. th. 4. not. 12. p. 1204.*

15. Quæ tamen conventio sive præscriptio mi-

nus proroganda est ad casum propricidii, *Berger. c. l.* vel si reus ante executionem vitam finierit, *Carpz. c. l. n. 80.* vel si carceres sint reficiendi, *Berger. c. l. not. 13. p. 1205.* ubi tamen monet, aliam esse rationem sumtuum, qui fiunt in conquirendis delinquentibus, itemque solvuntur judici deprehensionis, qui requisitus eosdem remisit; nec ad eum casum, si reus nec ultimo supplicio, nec pœna corporis afflictiva, sed alia mitiori pœna, puta, relegatione, carcere, aut multa pecuniaria coerceatur, *Carpz. c. l. n. 74.* multo minus ad eum casum, quando reus vel mediante juramento, vel in tortura innocentiam obtinuerit, vel jure absolutus fuerit, *Carpz. c. l. n. 76. Thoenniker. advoc. in for. crim. c. 16. n. 35.* add. *Berger. dec. 177.* vel condemnatus indulgentia principis, aut alio quocunque modo a pœna liberetur, *Berger. Resolut. Lauterb. c. l. Carpz. c. l.* nec denique ad eum casum, si reus fugitivus & ad bannum adversus eum proceditur, *Carpz. c. l. n. 78.* vel reus in expensas condemnatus est, easdem tamen ob inopiam præstare nequit, *Berger. œcon. jur. c. l. not. 13. p. 1205.*

16. Sed hæc omnia vera sunt, nisi contrarium in uno vel alio casu, adversus subditos in specie probatum sit, *Carpz. c. l. n. 82.*

17. Quid autem, si olim tres & plures fuerint vici, qui erogarunt sumtus inquisitionales, deinceps autem invicem separati, & ad alios dominos jurisdictionales traducti? utrum illorum unus tenetur pro rata, an in solidum? eum de rato tantummodo teneri, respondet *Berger. dec. 178.*

EXPENSÆ LITIS.

1. Expensæ compensantur, (*a*) si quidem victus

(*a*) Non facile expensæ sunt compensandæ, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 36. §. 5.*

ctus probabilem habuerit litigandi causam, *nov. 82. c. 10. Rivin. ad O.P.S tit. 36. en. 4. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 13. n. 2.* veluti si jam fuerit admissus ad beneficium restitutionis in integrum, *Carpz. p. 1. c. 31. d. 36.* vel informationem collegii juridici pro se adducat, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 22. th. 3. not. 6. p. 1037. Rivin. c. l. en. 11.* vel sententiam favorabilem pro se obtinuerit, licet postea correctoria subsequatur, *Rivin. c. l. en. 5.*

2. Compensantur expensæ, si diversa institutæ actionis sint capita, & in unico saltem obtinuit actor, *Rivin. c. l. en. 6.* nec non eo casu, quo plus petiit actor, quam ipsi debebatur, *Berger. c. l.* etsi (*b*) reus totum debitum negaverit, *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 141.*

3. Nec minus expensæ compensantur in casu præstiti juramenti, sive suppletorii (*c*) *Carpz. p. 1. c. 31. d. 27. Wernher. in supplem. nov. ad p. 6. obs. 467.* confer. tamen *Berger. E. D. F. tit. 36. obs. 2. p. 1015. Rivin. ad O. P. S. tit. 36. en. 7.* sive purgatorii, (*d*) *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 212. Heig. p. 1. qu. 49. n. 38.* sive delati, (*e*) propter præstitum juramentum calumniæ *Carpz. d. c. d. 30.* (confer. tamen *Berger. cc. ll. & Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 228.* ubi: quod jusjurandum calumniæ non semper a refusione expensarum liberet) nec praxis distinguit (*f*) utrum

(*b*) Plane reus, si non statim id minus quod revera debet, ab intio confessus fuerit, in expensas condemnatur juxta *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 10. §. 8.*

(*c*) Quod comprobatur *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 36. §. 5.*

(*d*) Quocum etiam convenit *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

(*e*) Et hoc consentaneum est *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

(*f*) Imo distinguit *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

ſuper toto libello, an vero ſuper uno alterove illius capite tantum jurisjurandi delatio facta ſit, *Wernher. p. 6. obſ. 467.* ſive relati (*g*) *Carpz. d. c. d. 31.* confer. tamen *Rivin. c. l. en. 8. Berger. cc. ll. & p. 1. ſupplem. ad E. D. F. tit. 36. §. 5. p. 346.*

4. Ob venerationem conſanguinitatis vel affinitatis compenſantur expenſæ, *Carpz. p. 1. c. 31. d. 29.* cujus tamen doctrinæ hodie nullam propemodum rationem haberi, (*h*) tradit *Berger. E. D. F. tit. 36. obſ. 2. p. 1019. & p. 1. ſupplem. tit. eod. §. 6. nec non œcon. jur. lib. 4. tit. 22. th. 3. not. 6. p. 1037.* add. *Wernher. p. 3. obſ. 179. n. 5. p. 508.* Inter conjuges expenſas eſſe compenſandas an. 1714. reſpondit Ordo Wittebergenſis, apud *Wernher. p. 3. obſ. 158. n. 7. p. 471.*

5. Poſſeſſor, ad reſtitutionem rei litigioſæ condemnatus, non tenetur ad expenſas, niſi dolo poſſediſſe probetur, *Carpz. d. c. d. 35.*

6. Qui in probatione pro exoneranda conſcientiam ſuccumbit, non condemnatur in expenſas, ſi ſemiplene probaverit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 50.*

7. In poſſeſſorio ſummariiſſimo regulariter victori ſumtus erogati non adjudicantur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 36. en. 9.* nec etiam in proceſſu ex L. diffamari, ſi diffamanti perpetuum injungitur ſilentium, *Rivin. c. l. en. 10.*

8. In-

(*g*) Plane ſi ille, cui delatum eſt juramentum, hoc referat, illudque uno cum juramento calumniæ præſtet deferens, in expenſas referens condemnatur, juxta *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

(*h*) Id quod probat *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 36. §. 5.* ubi id ipſum extenditur ad Parochum & Parochianos, nec non ad Dominum Juriſdictionalem & ſubditos.

8. Inhibitio ſive confirmetur, ſive relaxetur, refuſione expenſarum litigantes gravandi haud ſunt, per tradita *Carpzovii in proc. tit. 23. art. 4. n. 40. ſeq. & diſſert. de inhibit. c. 5. §. 49. n. 87.* Verum inhibitum ſemper propemodum in expenſas condemnandum eſſe, tradit *Berger. E. D. F. p. 145. ſeq. Barth. Hodeg. For. c. 5.* §. *18. p. 829.* niſi probabiles rationes juſtificandæ inhibitionis adducat, & probet, vel in uno puncto inhibitioni paruerit, in altero vero ita juſtificaverit, ut vel caſſatoriam, vel reſolutivam in vim ſimplicis citationis obtinuerit, *Berger. dec. 458. n. 2. 3.*

9. Inhibitione pro parte tantum confirmata, pro parte autem caſſata, expenſæ in tantum, in quantum inhibitio confirmata eſt, ab inhibito reſtituendæ ſunt, *Berger. dec. 461. n. 1.* Imo inhibitione, propter paritionem, per ſententiam caſſata, inhibitum in expenſas condemnari, refert *Berger. dec. 460.*

10. Qui in integrum reſtituitur, adverſario expenſas refundere tenetur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 113.*

11. Actor, quando libellum mutat, illorum quoque terminorum, in quibus ipſe vicit, ac ſententiam pro ſe impetravit, expenſas reo refundere tenetur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 15.*

12. Si plures litis conſortes ex quibus unus ſaltem rite citatus eſt, in termino omnes emaneant, ille ſolus adverſario expenſas termini in ſolidum reſtituere tenetur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 331.*

13. Reum, ob contumaciam condemnandum, in expenſarum litis reſtitutionem quoque condemnandum eſſe contra *Berlichium p. 1. concl. 17. n. 98. &*

98. & Nicolai in proc. jur. p. 1. c. 35. n. 5. notat *Barth. in Hodeg. For. c. 1. §. 66. lit. d. p. 329.*

14. Reo ante condemnationem defuncto, heres non tenetur ad ſolvendas contumaciæ expenſas, *arg. l. un. §. ult ſi quis jus dic. non obtemp. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 22. th. 3. not. 4. p. 1037.*

15. Nec principalis procuratori expenſas, ob hujus contumaciam præſtitas, refundere debet, *arg. l. 46. §. 5. de procur. Berger. c. l.* Et tutor nomine pupilli vexandi ſaltem animo actionem inſtituens, expenſas poſtea litis, in quas condemnatus, de propriis ſolvere tenetur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 36. en. 31.*

16. Quicunque in aliorum creditorum concurſu relatum ſibi jusjurandum præſtare recuſat, tenetur ad expenſas, etſi intelligat, præſtito licet jurejurando, nihil ſe ex concurſu conſecuturum eſſe, per tradita *Wernheri ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 350.*

17. Quando ex pluribus litis conſortibus unus litem deſerit, tenetur ad expenſas reliquis pro rata reſtituendas, quamvis hi, ſe ipſum indemnem ſervaturos eſſe, promiſerunt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 408.*

18. Quando conſors litis pro ſe, &, cum cautione rati, pro abſentibus, jusjurandum ſuper articulis probatorialibus in termino defert, atque adverſarius ad hos reſpondet, abſentes expenſas termini refundere haud tenentur, *Wernher. ſel obſ. for. p. 6. obſ. 426.*

19. Quicunque liti renunciat, probato licet agendi fundamento, & contrademonſtratione ab adadverſario deſerta, expenſas tamen ab hoc non recuperat, *Wernher. p. 9. obſ. 16.*

20. Interdum victor victo expenſas reſtituere debet,

debet, puta termini, non processus, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 22. th. 3. not. 3. p. 1037.* Plane interdum victor expensas processus victo ex justa causa restituere tenetur, veluti in causis matrimonialibus, si reus forte propterea, quod parentes ipsius haud consenserint absolvatur, simul vero appareat, ipsum sub spe impetrandi consensus actricem ad fidem sibi clanculum datam induxisse, *Rivin. ad O. P. S. tit. 36. en. 2. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 13.*

21. Judex, omissa expensarum, in libello aut ad minimum in conclusione causæ, ante definitivam adhuc petitione, potest quidem, si velit, reum simul in restitutionem earum condemnare, non autem tenetur, *l. 79. §. 1. de judic. O. P. S. tit. 36. §.* **So wollen wir.** *Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 4. lit. f. p. 27. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 34. not. 9. p. 293. & lib. 4. tit. 22. th. 3. not. 5. p. 1037.* adeo ut, si præterierit expensas, contra talem sententiam eapropter appellare non liceat, *Barth. c. l.*

22. Petitis vero expensis, vel annexa ad minimum libello officii judicis imploratione, judex, eas præteriens, litem suam facit, actorique illas de suo præstare obligatur, *l. 11. l. 13. §. 6. C. de judic.* Quod tamen hodie cessare tradit *Carpz. p. 1. c. 31. d. 21. n. fin.* si victor sententiæ judicis acquieverit, nec leuterando vel appellando a viribus judicati eam suspenderit, multoque magis, si appellationem interpositam deseruerit. In quo tamen dissentiunt *Menoch. in cas. arbitr. lib. 2. cent. 4. cas. 339. n. 10. fol. 463. Brunnem. in exercit. justin. 25 ad lib. 4. tit. 5. pr. p. 217.* Nec intermissionem vel desertionem appellationis judici, sed parti saltem prodesse, imo si interposita appellatione sequatur reformatoria, ad damna & sumtus quoque

judi-

judicem teneri ſtatuunt, & ut *Barthio c. l.* videtur, non immerito.

23. Lite principali per ſententiam finita, litis expenſæ in ea præteritæ, quæ non niſi judicis officio debentur, amplius peti nequeunt, *Carpz. p. 1. c. 31. d. 21. Svendend. ad Fibig. p. 935. Wernher. p. 1. obſ. 337. n. 4. Rivin. ad O. P. S. tit. 36. en. 15.* Excipitur ille caſus, cum altera parte appellante eædem denuo petantur, quamvis petens appellationi expreſſe non adhæſerit, *Carpz. proc. tit. 17. art. 2. n. 24. Berger. dec. 165.*

24. Expenſas vero, quæ jure obligationis, puta ex conventione, nec non quæ ex contumacia vel delicto debentur, etiam poſt litem finitam victor petere poteſt, *Carpz. d. c. d. 22. & 23. Svendend. c. l.* add. *Wernher. c. l. n. 1. 2. Rivin. c. l.*

25. Reus ab actione abſolutus expenſarum refuſionem, niſi hæc in ſententia expreſſe actori dictitata, petere nequit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 36. en. 3.*

26. Condemnatus in expenſas termini, ſi poſt interpoſitam, juſtificatamque appellationem, ſine mentione expenſarum correctoriam obtinet ſententiam in ſecunda inſtantia, nihilominus pro ratione circumſtantiarum ad earum reſtitutionem manet obligatus, *Rivin. c. l. en. 12.*

27. Quid, ſi per ſententiam definitivam alterutri litigantium reſtitutio expenſarum totius proceſſus injuncta, eademque remedio ſuſpenſivo contra eam interpoſito, confirmata quidem, ſed expenſæ retardati proceſſus præteritæ fuerint, num hæ nihiloſecius vi præcedentis ſententiæ definitivæ reſtituendæ ſunt? id

id quod negat (*i*) *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 337. Rivin. c. l. en. 13.*

28. Expensæ litis, in sententia, qua libellus tanquam ineptus rejicitur, omissæ, denuo peti non possunt, *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. tit. 36. §. 2. p. 631.*

29. Judici nulliter procedenti sportulæ a litigantibus recte denegantur, *Rivin. c. l. en. 17.*

30. Quilibet litigantium sportulas sibi in sententia adscriptas solvere quidem judici debet, salvo tamen repetendi jure ab adversario suo, *Rivin. c. l. en. 18.*

31. Expensas nemo consequitur, priusquam eas liquidaverit, (*k*) *Svendend. ad Fibig. p. 924.* Liquidatio vero est vel jurata, *l. 13. §. 6. C. de judic. nov. 82. c. 10.* quæ raro fit, vel injurata *O. P. S. tit. 36. §.* Erstl. *Constit. Elect. Sax. 31. p. 1. ibique Carpz. d. 3. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 22. th. 3. not. 7. p. 1038.*

32. Expensæ extrajudiciales necessariæ tantum, non vero delicatæ adjudicari debent, *Berlich. p. 1. concl. 78. n. 47. seq. Svendend. ad Fibig. p. 923.*

33. Quamvis quis jussus restituere sumtus totius litis adversario suo, in moderatione tamen resecantur, quos quis ob inutiles frustraneosque conatus impendit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 36.*

34.

(*i*) Quod probatur quoque *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 36. §. 4.*

(*k*) Judices & advocati ante actorum transmissionem expensas ad acta consignare tenentur, ut in sententia simul attendi possint. Id si neglexerint, expensæ ad sequentem usque terminum seponuntur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 36. §. 3.*

34. Moderandæ quoque ſunt expenſæ immodicæ, quamvis debitor nuda creditoris aſſertione ſuper iisdem ſtare promiſerit, *Carpz. d. c. 31. d. 32.*

35. Moderatio expenſarum extrajudicialium judicis arbitrio committitur pro varia victoris conditione, *Carpz. d. c. d. 6.*

36. Expenſæ judiciales a victore probatæ taxandæ non ſunt, ſed usque ad teruncium adjudicandæ, *O. P. S. tit. 36.* §. **Erſtlichen ſollen,** *Carpz. d. c. d. 8. Svendend. ad Fibig. p. 920.*

37. Si ex ipſa Actorum inſpectione apparet, errorem circa moderationem expenſarum eſſe commiſſum, is corrigi poteſt, etiamſi ſententia a viribus rei judicatæ haud fuerit ſuſpenſa, *Rivin. c. l. en. 19.*

38. Non citata nec audita parte adverſa, expenſæ taxandæ non ſunt, *O. P. S. tit. 36.* §. **Wenn nun.** *Carpz. d. c. d. 4. 5.* quod verum eſt in expenſis totius (l) proceſſus, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 22. th. 3. not. 7. p. 1038. Rivin. c. l. en. 27.*

39. Debitor, moderationem expenſarum e dicaſterio petendam urgens, ſumtus ferre tenetur, *Barth. Hodeg. For. c. 3. §. 7. lit. b. p. 525.*

40. Ei, qui in expenſas condemnatus eſt, omnis judicialis aditus clauditur, donec expenſas reſtituerit, *l. 15.* (m) *C. de judic. Berger. c. l. Rivin. ad O. P. S.*

tit.

(l) Si unius alteriusve termini expenſæ reſtituendæ ſunt, earum intuitu nec peculiaris terminus præfigendus eſt, nec ſententia a Collegio juridico petenda, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 36. §. 3.* Secus autem eſt, ſi expenſæ totius litis ſint reſtituendæ, *O. P. S. R. c. l. §. 4.*

(m) Aſt per *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 36. §. 2.* diſpoſitio *legis 15. C. de judic.* ita reſtringitur, ut non obtineat, niſi expenſæ ex eadem cauſa, atque vi rei judicatæ debeantur, adverſaque pars ad earum ſolutionem legitime citata fuerit.

tit. 16. en. 4. quod obtinet, (*n*) quamvis expensæ ex diversis causis debeantur, *Carpz. lib 3. R. 30. n. 22. seq. Berger. dec. 423.* imo extenditur (*o*) ad causas cum aliis personis ventilatas, *Carpz. proc. tit. 24. art. 4. n. 49.*

41. Non tamen ipso jure condemnatus in expensas a limine judicii repellitur, sed requiritur contradictio & protestatio adversæ partis, aut judicis exactio, *Berger. dec. 421.*

42. Qui in termino comparet, sed ob non solutas expensas ad procedendum non admittitur, pro confesso & convicto habetur, quamvis citatio integrum terminum non complectatur, *Berger. in supplem. ad E. D. F. tit. 10. p. 1782.*

43. Sed hoc ita, si modo res adhuc sit integra. Ceteroqui, si alter alterum præveniat, atque in termino id præstet, quod ipsi peragendum erat, contumax censeri nequit; ut itaque, quando is, cui recognitio documentorum sub comminatione injuncta, eadem in termino, etsi nondum producta, recognoscit, pro contumace haberi nequeat, utut adversarius postea productionem originalium faciat, eundemque non aliter, quam refusis expensis, admitti petat *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 421.*

44. Pro confesso & convicto haberi nequit, qui ad respondendum paratus a judice, propter non factam sumtuum prænumerationem, admissus haud fuit, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 235.*

(*n*) Hodie in foro Saxonico non, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

(*o*) multo minus hæc extensio hodie locum habet, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

45. Una cum expensis earum quoque usuras ex mora peti posse, præjudicio comprobat *Berger. dec. 422.*

46. Quietandi potestas in mandato expressa esse debet, si quis expensas principali adjudicatas accipere velit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 36. en. 30.*

EXPILATÆ HEREDITATIS CRIMEN.

Vid. loc. *Hereditatis expilatæ crimen.*

EXPOSITIO INFANTIS.

Vid. loc. *Infantis expositio.*

EXPROMISSIO.

1. Expromissio fit animo novandi, atque adeo ita, ut principalis debitor ab obligatione liberetur, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 3. th. 7. p. 612.*

F.

FACTOR. FATTURA.

1. Mercatorum institores, maxime qui in peregrinis locis illorum negotia gerunt, hodie vocantur Factores, *Besold. in Thesaur. Pract. voc. Factor. Mev. ad jus Lub. lib. 3. tit. 6. art. 5. n. 11.*

2. Fattura est specificatio mercium, æstimatione, venditionis in tertium a Factore faciendæ gratia, adjecta, *Barth. Hodeg. For. c. 3. §. 21. lit. n. p. 620.*

3. In vendendis mercibus Factores summam diligentiam adhibere tenentur, *arg. l. 9. §. 5. l. 13. §. 5. l. 25. §. 7. locat. conduct. Barth. c. l. lit. o. p. 624.*

4. Quæritur, an Factoris sit electio, ipse merces, pro æstimatione præscripta, sibi retinere, an nondum venditas committenti restituere velit? Id quod affirmat *Lauterb. in compend. ff. lib. 19. tit. 3. lit. d. p. 394.* Sed negandum potius esse, putat *Barth. c. l. lit. n. p. 620.* quia res, non simpliciter, sed vendenda ei est tradita, quo nondum facto, tradens minime est obligatus,

gatus, ſed, ut re adhuc integra, condictione cauſa non ſecuta, quandocunque voluerit, repetere eam poteſt.

5. An majori pretio res vendens ſibi, quod determinatum pretium excedit, tribuere poteſt? Id quod iterum affirmat *Lauterb. c. l.* negat autem *Barth. c. l.* ex ea ratione, quia æſtimatio non eum in finem adjecta, ut præciſe pro ea, & non majori pretio vendere deberet, ſed tantum ne minori vendat, adeoque bonæ fidei minus conveniret, ſi, quod plus accepit, ſibi retinere vellet.

6. Factores dominium in accipientes transferunt, tametſi committentes ab iis pecuniam, ex diſtractione redactam, haud acceperint, *Barth. c. l. lit. o. p. 621.*

7. Factores, licet in præpoſitionis formula expreſſe contineatur, ut non niſi pro parata pecunia merces vendere debeant, nihilominus in ſolutum dare, vel permutare poſſunt, neque contra illos, qui res aliquas ab illis acceperunt, committentibus actio conceditur, *Barth. c. l.*

8. Factores, contra prohibitionem committentis, fidem de pretio habere nequeunt emtoribus, alias ipſorum periculo id erit, ſi illi bonis poſtea labantur, *Barth. c. l. p. 623. ſeq.*

9. Quodſi committentes Factoribus ſimpliciter merces vendendas dederint, credere emtoribus quoque permittitur, auff Zeit zu verkauffen, debitoresque poſtea lapſi ipſi committenti aſſignari poſſunt, ceu præjudicio teſtatur *Barth. c. l. p. 624.*

10. Factores ſimplicem tantum proviſionem accipientes, wenn ſie nur einfache Proviſion, nim. 1½. pro Centum bekommen, ſolvendo eſſe deſinentibus debitoribus, reſarcire damnum hoc committentibus

haud tenentur: secus, si duplici provisione fruiti sint, **wenn sie doppelte** Provision **genossen**, nimirum tribus pro Centum thaleris, aut, pro qualitate mercium, vel negotii, pluribus, tunc suo periculo credidisse censentur, & ipsi de suo tum solvere debita illa coguntur, *Lauterb. de jure in curia mercat. §. 189. p. 36. Barth. c. l. p. 625.*

11. Factores cum potestatem vendendi merces saltem habeant, illas oppignorare non possunt. Unde dominus illas a quocunque vindicare potest, *Masquard. de jur. mercat. lib. 2. c. 9. n. 14. Barth. c. l. p. 625. seq.*

12. Quod si mandatarius fallat, mandans vi dominii, quod tantisper, donec vendantur merces, retinet, easdem persequitur, ita ut earum nomine omnibus aliis creditoribus anteferatur, *Berger. E. D. F. tit. 42. obs. 3. p. 1381.* Imo nec ipsas tantum in massa concursus adhuc extantes merces vindicare committens potest, sed & ab emtore pretium pro mercibus nondum solutum exigere, *Barth. c. l. p. 626. & c. 2. §. 7. lit. c. p. 466.*

13. Cum Factoribus convenientiam habent Scrutarii & Scrutariæ, **Trödel-Männer und Trödel-Weiber**, quibus res, certo pretio æstimatæ, vendendæ traduntur: si enim hi illas oppignoraverint, vindicari eas a possessoribus sine restitutione crediti posse, respondit Fac. jurid. Lips. apud *Barth. c. l. p. 626. seq.*

FACTUM.

1. Facti alieni probabilis est ignorantia, *l. 42. de R. J. Mev. p. 1. dec. 161. n. 1. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 204. n. 1.*

2. Factorum propriorum ignorantia regulariter

ter non excusat, nec præsumitur, *l. 7. ad SCt. Vellej. l. fin. C. de hered. instit. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 204. n. 3. & 4.*

3. De propriis factis quisque scientiam, eamque non ex meris præsumtionibus, sed sensibus ipsis corporeis acquisitam habere censetur, *l. 2. §. 8. de aqu. pluv. arc.* ibi: *sciat factum, Berger. E. D. F. tit. 18. obs. 6.*

4. Qui factum alterius promittit, liberatur, si omnem ad hoc procurandum diligentiam adhibuerit, *§. 3. J. de inut. stipul. Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 311.*

5. In causis, circa factum occultum versantibus, quicunque testes, etiam aliàs inhabiles, audiri & examinari debent, *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 56.*

6. Quæstio facti tamdiu suspendenda est, donec existentia statuti, ex quo actio instituta, probata sit, *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 419.*

FALCIDIA.

Vid. loc. *Quarta Falcidia.*

FALSARIUS. FALSUM.

1. Ad crimen falsi tria conjunctim requiruntur α) dolus, *l. 2. de leg. Corn. de fals. l. 20. C. eod.* β) veritatis immutatio, *l. 23. eod.* γ) ut damnum alicui inferatur, *Natta lib. 3. consil. 588. Carpz. pract. crim. qu. 93. n. 6. seq. Berger. jurispr. crim. p. 70. seq.*

2. Verum damni illationem essentiale falsi requisitum non esse, quum sufficiat, ex parte delinquentis dolum & immutationem veri, atque adeo delictum ipsius intuitu perfectum esse, & falsitatem sæpissime sine præjudicio alterius committi, ut vel solum exemplum de falsificatione scripturæ testatur, tradit *Socin. 1. consil. 63. n. 1. 3. Farinac. qu. 150. n. 2. & 273.* Satis

enim est ad incurrendam pœnam falsi, falsitatem præjudicare potuisse, licet actu non præjudicaverit, *Bertazz. consil. 8. n. 20.* Quod quidem, quoad pœnam mitiorem, verum esse, concedunt *Thoming. dec. 34. n. 14. Carpz. c. l. n. 13.* add. *Berger. p. 2. supplem. ad jurispr. crim. obs. 53.*

3. Crimen falsi committitur, partum falsum supponendo, *l. 19. §. 1. de leg. Corn. de fals.* alienam personam substituendo, nomen in præjudicium tertii mutando, *l. 13. pr. eod.* simulando se Baronem, Nobilem, Doctorem *l. 27. §. ult. eod.* modo etiam tale quid admittat, *Berger. jurispr. crim. p. 71.* infantem suum lucri causa iterum iterumque sacro baptismatis lavacro submittendo, *Berger. c. l.* legatum propria manu sibi adscribendo, *l. 1. §. 8. eod.* quamvis testator jusserit, immo ipsemet dictarit, *l. 2. C. de his, qui adscrib.* aut aliis modis testamentum vitiando, rationes falsando, *l. 1. §. 4. de leg. Corn. de fals.* contractum mutando, *l. 32. eod. Ord. Carol. art. 112.* falsas merces conficiendo & vendendo, *Mev. p. 5. dec. 256. n. 2.* merces corrumpendo, pondera, mensuras adulterando, *art. 113.* monetam depravando, cudendo, radendo, alienas literas resignando, *l. 1. §. 5. eod.* in causis judicialibus largitionibus utendo, aut pecunias accipiendo *d. l. 1. §. 2.* prævaricando, *art. 115.* patiendo se adduci pretio ad dicendum dolo malo falsum testimonium, *d. l. 1. §. 2. art. 64.* imo etiam ad verum dicendum, *d. l. 1. §. 1. d. art. 64.* vid. omnino *Carpz. pract. crim. qu. 93. n. 27. seq. Berger. c. l.*

4. Pœna criminis falsi est arbitraria, & sic quandoque major, quandoque minor juxta diversitatem casuum, & damni illati, *Carpz. c. l. n. 20. sequ. Berger. c. l. p. 71.* ubi quoque, falsum sine damno commissum,

vix

vix aliquam animadversionem mereri. Et dubitandum non est, quin pœna usque ad mortem extendi possit, *l. 22. C. de leg. Corn. de fals. Carpz. c. l. n. 95. seq. Berger. c. l. p. 73. & p. 2. Supplem. obs. 58. & 59.* Plerumque tamen crimen falsi, in personam patratum, veluti suppositio partus, fustigatione coercetur, *Berger. c. l. p.* 72. add. *Carpz. c. l. n. 27. seq.*

5. Falsarius, tanquam infamis, a dignitatibus removetur, ergo multo minus admittitur ad easdem, *Berger. p. 2. Supplem. ad jurispr. crim. obs. 54. th. 9.*

6. Collegium opificum falsificatarum mercium reum coram judice quidem accusare, non vero ædes opificis vi intrare, falsasque merces auferre possunt, nec opifex, antequam convictus, opificio excludendus est, *Mev. p. 5. dec. 256.*

7. Medicantibus, qui homines ad eleemosynas falsis literis inducunt, indeque lucrum, etsi exiguum, perceperunt, pœna fustigationis dictitatur: quamvis eadem, si lex deficiat, mitigari possit; præsertim si circumstantiæ, mitigationem suadentes, concurrant, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 281. Carpz. pract. crim. qu. 93. n. 72. seq.*

8. Quin, etiamsi medicantes literis & sigillis non abutantur, si tamen morbos, vulnera, aut defectus naturæ simulent, iisque prætextibus pecuniam colligant, cum membra habeant sana, pœnam fustigationis locum habere, cum *Heigio p. 2. qu. 27. n. 26.* tradit *Carpz. c. l. n. 75. seq.*

9. Falsum non est, cum ab uno alterove senatus membro, reliquis insciis, in re innoxia publicum sigillum adhibetur, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 278.*

10. Omissio eorum, quæ ad formam jure vel consuetudine requiruntur, inducit suspicionem aut

falsitatis aut perversitatis, *l. 8. §. 17. de transact. Mev. p. 7. dec. 50. n. 7.*

11. Quoties ex registratura nullum ad quenquam damnum redundare potest, toties falsum in ea committi haud intelligitur, *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 363.*

12. Falsi instrumenti exceptio etiam contra rem judicatam opponi potest. *l. 11. de except. & præscript. tot. tit. C. si ex fals. instrum. Brunnem. cent. 1. dec. 89.*

FALSÆ MONETÆ CRIMEN.

Vid. loc. *Moneta.*

FAMA. EXISTIMATIO.

1. Fama inducit justam credulitatem, *Bartol. in l. 2. C. si serv. vel libert. ad decur. adspir.* Hinc fit, ut qui, publica fama seductus, falsum denunciat, debeat excusari, *l. fin. ibique Bartol. de hered. instit.*

2. Fama sola nec in civilibus, nec criminalibus, plenam facit probationem *l. 3. §. 2. de testib. Mascard. vol. 2. concl. 753. n. 1.* nisi res sit difficilioris probationis, quam per famam sufficienter probari, statuunt *Mascard. c. l. concl. 754. n 22. Carpz. lib. 3. R. 65. n. 11.* veluti sunt mors absentis *Mascard. c. l. concl. 1075. n. 1. Menoch. de adipisc. possess. remed. 4. n. 672.* & antiqua, *Cravett. de antiq. temp. p. 1. membr. ult. n. 22. Antonell. de tempor. legal. lib. 2. c. 111. n. 3.*

3. Reservatio famæ in condemnatione ob injurias hodie in tantum necessaria dicitur, ut, omissa ea, justa detur causa appellandi, *Mev. p. 5. dec. 168.* Verum hodie semper tacite reservata videtur, *Schilt. ex. 10. th. 32. in fin. Stryck. annotat. ad Lauterb. tit. de his, qui not. infam.*

FA-

FAMOSUS LIBELLUS.

Vid. loc. *Libellus Famosus.*

FAMILIA.

1. Familiæ appellatione non continentur cognati, i. e. per fœminas juncti vel affines, *l. 8. C. de religios. & sumtib. funer.*

2. Hinc sub dispositione ad familiam alicujus restricta filii tantum & agnati, non etiam filia & cognati comprehenduntur, *Carpz. lib. 6. R. 83.*

3. Et si de conservanda familia agitur, nulla fœminarum ratio habetur, *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 406.*

4. Sed sub voce familiæ & agnationis uxoris etiam cognatos intelligi, putavit Ordo Wittenbergensis apud *Horn. cl. 12. sent. 51. p. 855. a.*

5. Ob familiæ conservationem pacta perpetuæ societatis aut communionis sustinentur, *Mev. p. 9. 157. n. 4. Mencken. ad ff. tit. de comm. divid.*

6. Familia privilegiati eodem, quo paterfamilias, jure & immunitate utitur, *Mev. p. 8. dec. 243. n. 3.*

FAMILIARITAS.

1. Actus, familiaritatis jure, gesti nullum jus tribuunt, *Menoch. de A. J. Q. lib. 2. cas. 160. n. 13.*

2. Jure familiaritatis utens nunquam præscribit, quia non possidet, *l. 41. de acquir. vel amitt. possess. Carpz. p. 2. c. 4. d. 14. Stryck. disp. de jure familiaritatis. c. 4. n. 2. seq.*

FAMULITIUM.

1. Famuli ad forum domini referuntur *l. 10. C. ubi caus. fisc.* Unde famuli clericorum, mercede conducti, idem forum sortiuntur, quo clerici gaudent, *Horn. addit. ad Schilt. Instit. jur. canon. lib. 1. tit. 10.*

§. *8. p. 179. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 12.* de quo tamen dubitat *Bœhmer. jur. eccleſ. proteſt. lib. 2. tit. 2. §. 43. p. 1013.*

2. Defuncto domino, heredes famulitio mercedem ad id ſolum tempus, quo herus mortuus, alimenta vero uſque ad triceſimum debent, *Carpz. p. 2. c. 51. d. 11.* Anticipatam vero mercedem heredibus non reſtitui, tradit *Coler. p. 1. dec. 201. n. 9.*

3. Mortuo famulo, ante tempus finiti ſervitii, heredibus ejus ſalarium debetur non niſi pro rata temporis, *arg. l. 15. §. 6. locat. conduct.* **Landr.** *lib. 1. art. 22. Carpz. d. c. d. 12.*

4. Famulo, juſta ex cauſa ante tempus ex ſervitio diſcedenti, ſolvendum eſt ſalarium pro rata temporis, quo ſervivit, *Carpz. d. c. d. 13. n. 1.* imo etiam futuri temporis ſecundum *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 10. th. 6. not. 3. p. 810.*

5. Aſt famulo, absque cauſa ante tempus diſcedenti, dominus nequidem pro rata temporis, quo ſervivit, ſolvere ſalarium tenetur, ſed id plenum retinet, *Carpz. c. l. n. 2. Moller. lib. 2. ſemeſter. 17. Berger. c. l.*

6. Eodem modo dominus absque juſta cauſa famulum dimittens ante tempus plenum ei ſalarium ſolvere tenetur, **Landr.** *lib. 1. art. 32. Coler. d. dec. 201. n. 11. Carpz. d. def. 13. n. 6.*

7. Dominus non tenetur famulo, ratione damni in corpore ſuo, licet in ſervitio accepti: bene vero ratione rerum in ſervitio amiſſarum, *Carpz. d. c. 51. d. 14.*

8. Famulo ægrotanti ſtricto jure non debetur merces, utpote quæ promiſſa ſub conditione operarum: exigit tamen comiſerationis ratio, ne ſtatim domo

mo expellatur, *l. 4. §. 5. de ſtat. liber. Struv. ex. 24. th. 22. Stryck. annot. ad Lauterb. tit. de fugit.* ſed potius ipſi ſumtus curationis a domino ſubminiſtrentur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 107.*

9. Reſignatio ſervitii opus non eſt, ubi illud certum tempus ex pacto vel conſuetudine habet, *Mev. p. 2. dec. 381.* ſed famulus, inſcio domino, adhuc eo tempore, quo ſervit, alteri operas locare poteſt, ita ut priori licitum non ſit, illum, ſub prætextu relocationis & poſſeſſionis, finito ſervitii tempore, retinere, *Mev. d. dec. 381. & dec. 379. nec non p. 4. dec. 385. n. 3. 4.*

10. Secus autem eſt, ſi per ſtatutum vel conſuetudinem iis, qui ex miniſterio abire volunt, injuncta eſt reſignatio, *Mev. d. p. 4. dec. 385. n. 5.* vel operæ indefinite ſint locatæ, *Mev. p. 2. dec. 381. n. 1.*

11. Manendo in ſervitio ultra tempus, ad quod ſervitia ſuſcepit famulus, intelligitur facta relocatio, *Mev. p. 4. dec. 385. n. 2. & p. 2. dec. 381. n. 5.*

12. Iniquæ abalienationis exceptio juſtam reddit retentionem famulantis, qui non reſignavit; imo iniqua abalienatio actionem ad intereſſe præbet, *Mev. p. 4. dec. 385.*

13. Famuli & ancillæ in domo domini jure quaſi retentionis tamdiu manere poſſunt, donec ipſis merces reſidua ſolvatur, perinde ac creditoribus aliisve bona debitoris uſque ad exſolutionem detinere licet, *Bald. in l. fin. C. commod. Carpz. p. 2. c. 25. d. 22. Lauterb. diſp. de retent. th. 21.*

14. Non peccat famulus vel miniſter, ſi dominum, quem alius agreditur, defendit, *Horn. cl. 15. R. 14. p. 1047. b.*

FATALIA.

1. Fatalia non ſunt extendenda, *Horn. cl. 12. ſent.*

ſent. 59. & amplianda, ſed potius tanquam odioſa coarctanda & reſtringenda, *Wernher ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 102.*

2. Fatalia, quamvis lege definita, judex ex juſta cauſa regulariter prorogare valet, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 216. & ſupplem. nov. ad d. obſ. 216.* vid. omnino *Mev. p. 3. dec. 167. & p. 6. dec. 89.*

3. Prorogari poſſunt fatalia ob conſortum in diverſis locis exiſtentiam, *Mev. p. 2. dec. 347.* ob non habitam advocati copiam, *Mev. p. 2. dec. 108. & p. 4. dec. 339.* & conſenſu partium, *Mev. p. 4. dec. 330. n. 6.* nec non ob mortem litigantis, *Mev. p. 3. dec. 182.*

4. Fatalia non currunt copiam judicis non habentibus, *Mev. p. 2. dec. 9.* & impedito, ſine ſuo facto, *Gail. lib. 1. obſ. 143. n. 1. ſeq. Mev. p. 2. dec. 369. p. 3. dec. 250. p. 6. dec. 40. p. 8. dec. 202.*

5. Fatalia remediorum non ſunt proroganda ex impedimentis partis, cum iſta nulla ipſius, ſed advocati opera egent, *Mev. p. 5. dec. 194.*

6. Curſus fatalium non ſiſtitur eo, quod cauſa in terminis transactionis & amicabilis compoſitionis verſetur, ſi deficiat ea de re compromiſſum, *Horn. cl. 12. ſent. 55.* Quod ſi tamen eo in caſu fatalia lapſa ſunt, facile reſtitutionem concedendam eſſe, tradit *Mev. p. 4. dec. 330.*

7. In dubio præſumendum, fatale, quod vocant, in judicio obſervatum potius quam neglectum eſſe, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 422.*

FAVOR. FAVORABILIA.

1. In favorabilibus perſonæ ita juvandæ ſunt, ne juſtitia lædatur, *l. 4. C. de emancip. liber. c. 6. X. de donat. inter vir. & uxor.*

FE-

FELONIA.

1. Felonia committi poteſt, etſi nondum quis actu de feudo inveſtitus fuerit, nec jusjurandum fidelitatis præſtiterit, *Struv. ſynt. jur. feud. c. 15. aph. 10. n. 6. Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 13.*

2. Ob feloniam Vaſallus non privatur feudo, niſi facta prius per ſententiam declaratione, *Mev. p. 6. dec. 11.* add. *Wernher. p. 7. obſ. 138.*

3. A pœna feloniæ propter non petitum inveſtituræ renovationem ætas pupillaris excuſat, *2. F. 22. 55. Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 415.*

4. Nonſolum expreſſe, ſed etiam tacite remitti poteſt felonia, puta, ſi dominus, non conqueſtus de felonia, moriatur, *Hartm. Piſtor. lib. 1. qu. 35.*

5. Felonia remiſſa cenſetur, ſi dominus vaſallo ex curia ſcribat, eumque appellet: Lieber Getreuer, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 11. th. 18. p. 803.*

6. Dominus a vaſallo ſervitia feudalia accipiendo, cenſetur feloniam tacite remiſiſſe, *Struv. ſynt. jur. feud. c. 10. aph. 10. Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 263.*

7. Quod quoque dicendum de eo caſu, ſi quidem dominus ignoraverit, feudum eſſe commiſſum, ſed tamen ſervitiorum præſtationem per tempus diuturnum atque ad præſcribendum ſufficiens, acceptet, *Wernher. d. obſ. 263. n. 3.*

8. Remiſſio feloniæ ſoli domino directo præjudicat, non item agnatis, aut cuivis tertio, qui jus quæſitum habet, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 208.* add. *Struv. Synt. jur. feud. c. 15. th. 12. n. 11.* confer. vero *Berger. p. 1. Supplem. ad E. D. F. tit. 40. §. 10. p. 442.*

FEMINA.

Vid. loc. *Mulier.*

FE-

FENESTRA.

1. In pariete proprio fenestras aperire licet pro lubitu, ex quibus in vicini fundum prospici potest, *l. 8. §. 5. si servit. vind. & arg. l. 9. d. S. U. P. Carpz. p. 2. c. 41. d. 12. Hopp. ad verb. luminibus §. 1. J. de Servit.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 3. th. 14. not. 1. p. 311.* modo non fiat ad æmulationem & despectum vicini, *Schneidew. in §. prædiorum. 1. n. 21. de servit.* & ejusmodi apertura non impediat ventum in aream vicini tendentem, atque ad triturationem frumenti necessarium, *Berger. c. l.*

2. Licet tamen vicino contraædificare, atque adeo fenestras obscurare, *l. 9. de S. P. U. Donell. lib. 11. c. 5. lit. d. Hopp. c. l.* Exceptio est in legato ædium: nam legatario ab herede relinquendum est modicum lumen, quod videlicet ipsimet habitanti sufficiat, *Berger. c. l. not. 2. p. 312.*

3. Alicubi statuto aut consuetudine cautum est, ne in proprio pariete liceat habere apertam fenestram, imo ne clausam quidem, nisi præterea ferro fuerit communita, nempe, ut evitetur occasio partim descendendi, partim ejiciendi sordities in aream vicini, *Berger. c. l. not. 1. p. 311. Hopp. c. l. in us. hod.*

4. Erigi ducique potest a vicino per fenestram hypocausti, etiam in communi pariete exstructi, infumibulum, ein Wind-Ofen: modo idem illud ita comparatum sit, ne vicinus, per se & vi ipsiusmet operis, molestiam fumi sentiat, ejusve ædibus fuligo aspergatur, *Berger. c. l. not. 4. p. 312.*

FERA.

Vid. loc. *venatio.*

FERIÆ.

1. Cuicunque superioritas territorialis non competit, illi nec competit jus indicendi ferias, quia fe-

feriarum indictio est majestatis, *l. 4. C. de feriis. Ziegler. de jur. maj. lib. 1. c. 17. §. 1.*

2. Inter ferias referuntur hebdomades passionis & resurrectionis Christi, nec non dies septem, qui præcedunt, & consequuntur in festo Nativitatis & Epiphaniæ, *l. 2. C. de feriis* vid. omnino *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 28. lit. g. p. 96. Berger. E. D. F. tit. 4. obs. 7. not. 2. p. 91. & Resolut. Lauterb. tit. de fer. ad verba : l. 2. C. de feriis. nec non œcon. jur. lib. 4. tit. 14. th. 2. not. 3. p. 990.* Ad festum Pentecostes autem hoc privilegium septem dierum, quod tamen jure canonico obtinet, *cap. 1. de consecrat. dist. 3. c. 4. X. de fer.* hodie non extenditur, *Berger. œcon. jur. c. l. & E. D. F. c. l. p. 92.*

3. In feriis divinis nullus actus judicialis contentiosæ jurisdictionis, nec voluntariæ, qui causæ cognitionem requirit, exerceri potest, nisi periculum in mora sit; hinc appellationes die feriato interponi, arresta impetrari & renovari, citationes insinuari, ac articuli probatoriales offerri possunt, *Barth. c. l.* add. *Berger. œcon. jur. c. l. not. 4.*

4. Non solum Christiani diebus sacris inquietari non debent, sed nec judæi die sabbathi, aliisque festivitatibus conveniri possunt, *l. 13. C. de judæis Barth. hodeg. for. c. 1. §. 28. lit. g. p. 97. Stryck. us. mod. tit. de fer. §. 11.*

5. Feriis divinis renunciari nequit, quia actus eo die in judicio peractus, ipso jure nullus est, *Barth. c. l. p. 96.* In præparatoriis (*a*) tamen, quales sunt septem

(*a*) De quibus, ut & de feriis messium, aliisque humanis *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 11. §. 5.* disponit: Die Erndten- und andere, insonderheit auch die, vor und nach denen hohen Festen, in denen Rechten sonst geordnete feriæ humanæ sind wegen derer Termine und übriger actuum judiciali-

ptem dies qui præcedunt, & septem, qui sequuntur natalem domini & epiphaniæ, festumque paschatos, ex hodierna fori observantia volentibus litigantibus a judice jus dici posse, testatur *Rivin. ad O. P. S. tit. 4. en. 52.*

6. Feriis humanis, ut nundinarum, messium & vindemiarum renunciare, cuivis permissum est; idque fit vel expresse vel tacite, utpote, si in termino citati compareant, *Barth. c. l. p. 98.* Licet enim exceptio feriarum etiam iis competat, qui occupati non sunt, v. gr. in messibus, & in qualibet judicii parte recte opponatur, *Carpz. p. 1. c. 3. d. 22. Berger. Resolut. Lauterb. tit. de fer. qu. 1. Stryck. us. mod. tit. de fer. §. 13.* Sponte tamen venientes exceptione feriarum se a necessitate respondendi liberare minime possunt, *Barth. c. l.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 4. en. 56.*

7. In inferioribus judiciis feriæ messium sunt observandæ, *Rivin. c. l. en. 55.* ast coram Supremo Appellationum judicio Dresdensi objici nequeunt, *Rivin. c. l. en. 54.* Nec coram judicio mercatorio Lipsiensi aliæ feriæ attenduntur, quam quæ cultui divino sunt destinatæ, *Rivin. c. l. en. 57.* & nundinales, *Rivin. c. l. en. 58.*

FEUDUM.

1. Feudum sine investitura nullo modo constitui

um, ausser, was wegen derer ordentlichen Gerichts-Tage auf dem Lande der Saat- und Erndte-Zeit halber ad tit. 2. §. 3. versehen, weiter nicht zu attendiren, noch deßhalber, fürnehmlich bey Subhastationen, die exceptio nullitatis zu verstatten, iedoch ist solches zu Leipzig und Naumburg auf die daselbst gewöhnliche Meß-Ferien nicht zu erstrecken, sondern es sind dieselben, auch in Wechsel-Sachen, wenn nicht der Marckt-Freyheit ausdrücklich renunciiret, noch ferner zu observiren.

tui poteſt, *1. F. 25. pr. Carpz. p. 3. c. 30. d. 2.* Nec enim ſola conventione partium bona allodialia efficiuntur feudalia, ſi non a domino ſuperiore expreſſe in feudum concedantur, *Carpz. d. c. d. 11.*

2. Allodialia bona non fiunt feudalia ex eo, quod per vaſallum feudo fuerint incorporata, ſi non inveſtitura ſpecialis vel præſcriptio acceſſerit, *1. F. 25. Coler. p. 1. dec. 219. Carpz. d. c. d. 12.*

3. Poſſidens rem, tanquam allodialem, quam dominus feudalem aſſerit, non tenetur titulum poſſeſſionis indicare, *Carpz. p. 1. c. 27. d. 9.*

4. Quando inter filiam defuncti, ejusque agnatos de prædio quæſtio incidit, agnatis feudum, filia vero allodium ſeu libellarium eſſe aſſerentibus, filiæ interim poſſeſſionem adjudicandam eſſe, clare definitum eſt *2. F. 26. §. 1. Dec. Elect. Sax. nov. 37. ibique Philipp. Carpz. d. c. d. 8.* Quod etiam ad ſorores aliasque feminas in proximo ſuccedendi gradu lineæ transverſalis conſiſtentes vulgo extendunt, *Carpz. lib. 1. R. 72. & 82. Philipp. c. l.*

FEUDUM ANTIQUUM.

1. Feudum in dubio præſumitur antiquum potius, quam novum, *2. F. 11. Mev. p. 1. dec. 33. n. 1.*

2. Feudum antiquum non poteſt concedi, ut novum, niſi accedente agnatorum conſenſu, *1. F. 14. Gail. lib. 2. obſ. 49. Struv. Synt. jur. feud. c. 3. aph. 3. n. 3.*

3. Poteſt vero dominus feudum novum concedere jure feudi antiqui, *Ludwell. de diviſ. feud. c. 3. p. 51.*

4. Feudum, ea lege alicui conceſſum, ut, ipſo ſine heredibus mortuo, ad ejus fratrem devolvi de-

beat, in hujus persona vetus, non novum, esse intelligitur. *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 414.*

5. Aliud dicendum de eo casu, ubi duo fratres conjunctim ea lege, ut, uno sine herede defuncto, alter succedere debeat, feudum adepti sunt: tunc enim sine dubio in fratris persona novum est, quia jure proprii contractus ad ipsum pervenit, *1. F. 20. Struv. d. c. 3. aph. 2. n. 3.*

6. In feudis antiquis, non tam proxime defuncto, quam primo acquirenti, succedi intelligitur, *Bald. in c. un. n. 3. si vasall. feud. priv. Mev. p. 3. dec. 136. n. 3.*

FEUDUM APERTUM.

1. Dominus feudi, uti feudum sibi apertum occupare, ita etiam alium immittere potest: nisi quoddam jus, quod occupationi obsistere valet, allegetur, vel ei juri quod alius quisquam circa feudum habet ex alio non injusto titulo, præjudicium inferretur, *Mev. p. 9. dec. 46.*

2. Cum feudum domino aperitur, creditores vasalli immissi nec ejici, nec bona feudalia sequestrari debent, nisi aperte constet, feudum creditis illorum nullatenus obnoxium esse, *Mev. p. 5. dec. 234.*

FEUDUM ECCLESIASTICUM.

2. In præscribendo feudo ecclesiastico quadraginta anni requiruntur, *Horn. jurispr. feud. c. 11. n. 4. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 253.*

FEUDUM HEREDITARIUM.

1. Feudum hereditarium infertur per verba investituræ: **zu rechtem Erbe, Erb-Guth, oder Erb-Lehn**, *Wernher. sel obs. for. p. 1. obs. 220. p. 2. obs. 490. & p. 4. in supplem. ad p. 1. obs. 220. Carpz. p. 2. c. 47. d. 1.*

FEU-

FEUDUM MASCULINUM.

1. Feudum in dubio præſumitur maſculinum, idque, deficientibus maſculis, ad dominum recidit, niſi pro more etiam fœminæ ſuccedant, *Roſenth. cap. 2. concl. 8.*

FEUDUM NOBILE.

1. Prædium propterea, quod collectis & contributionibus obnoxium ſit, qualitatem feudi nobilis haud amittit, *Struv. Synt. jur. feud. c. 3. aph. 8. Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 169.*

2. Poſſeſſor feudi nobilis non eſt immunis a metatis, von Einquartirungen, quæ juxta modum ſexagenarum, nach denen Steuer-Schocken, quibus illud ſubjectum eſt, indicuntur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 170.* diſſentit *Beyer. in ſpecim. jur. Germ. lib. 1. c. 2. §. 10. in fin.*

FEUDUM NOVUM.

1. Petitio inveſtituræ in feudo novo, quale etiam illud cenſetur eſſe, quod quis ab alio vaſallo emit, ad certum tempus non eſt adſtricta, *Ludw. de renovat. inveſt. c. 1. p. 327. Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 89.*

FEUDALIA ONERA. *(a)*

1. Feudi onus non eſt aliud, quam quod ex lege vel conſuetudine tale redditum eſt, *Mev. p. 2. dec. 124.*

(*a*) De oneribus feudi *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 45. §. 6.* ita diſponit, daß weder denen Töchtern wegen ihrer Ausſtattung, noch denen Mitbelehnten wegen eines Lehn-Quanti ein Jus reale an Lehn-Güthern zuſtehen, noch auſſer denen Ritter-Pferds-Præſtationen, als welche, in ſo weit ſolche, nach Anleitung der 32ſten neuen Deciſion, aus dem Lehn zu bezahlen, mit in die erſte Claſſe gehören, einige andere onera feudalia das Jus hypo-

124. n. 1. add. *Thoming. dec. 27. n. 14. Carpz. p. 2. c. 46. d. 8. n. 5.*

2. Feuda regulariter ab ære alieno libera ſunt, ideo qui debitum aliquod feudi onus dicit, probare debet, *Carpz. lib. 4. R. 64. n. 3. & 10.* In dubio enim debitum magis vaſalli quam feudi onus creditur, *Mev. d. dec. 124. n. 2.*

3. Succeſſores feudi æs alienum a defuncto vaſallo contractum regulariter haud ſolvere tenentur, *Carpz. p. 2. c. 46. d. 1.* & ſi ſolverint, ſolutum, actione negotiorum geſtorum, ab heredibus allodialibus repetere poſſunt, *Carpz. d. c. d. 2.*

4. Aſt nonne ſaltem ex feudo hereditario æs alienum vaſalli defuncti erit ſolvendum? Ita ſentit *Berlich. p. 2. concluſ. 55. n. 20. Struv. ſynt. jur. feud. c. 14. aph. 2.* Quod quidem de jure communi concedit, ſed jure Saxonico ab agnatis, quia proprio facto & vi ſimultaneæ inveſtituræ, in feudo etiam hereditario jus acquiſitum tenent, debita vaſalli exigi non poſſe, tradit *Carpz. d. c. d. 3.*

5. Num vero feudi novi ſucceſſores ob æs alienum vaſalli defuncti conveniri poſſint? Id quod iterum affirmat *Berlich. d. concl. 55. n. 85.* negat vero quoad forum Saxonicum *Carpz. d. c. d. 4.*

6. Filii autem omnia defuncti patris debita agnoſcere, & ex feudo in ſubſidium ſolvere tenentur, nec in feudo ſuccedere poſſunt, niſi hereditatem quoque paternam adierint, atque ita ſuſceperint onera hereditaria, *Carpz. d. c. d. 5. Struv. ſynt. jur. feud. c. 14. aph. 30.*

7. One-

thecæ in feudis **haben sollen, wenn nicht darüber ein ausdrücklicher** Conſens **gebührend ausgebracht worden.**

7. Onera feudi ſunt vel ſua natura talia, vel ex conſenſu. Quæ ſua natura talia ſunt ex diſpoſitione juris feudum afficiunt, vel ſimpliciter, vel in ſubſidium, *Ritter. jus feud. c. 8. §. 17.* add. *Carpz. p. 2. c. 46. d. 7.*

8. Ad onera, quæ feudum ſimpliciter concernunt, & a ſucceſſoribus feudi, imo & a domino, ad quem feudum fuit reverſum, ſunt ſolvendæ, etſi vaſallus defunctus bona reliquerit hereditaria, vid. *Carpz. d. def. 7.* referuntur debita in feudi utilitatem contracta, *Carpz. d. c. d. 26.* ubi verſionis probatio incumbit illi, qui ex feudo ſolutionem petit, *Richter. dec. 78. n. 30.*

9. Expeditur vero hæc probatio vel directe per ocularem demonſtrationem, vel præſumtive: ad quod requiritur α) indigentia pecuniæ & cauſa, β) acceptio pecuniæ in eam cauſam, γ) defectus aliorum mediorum ad procurandum illum effectum, *Schutz. ſynopſ. jur. feud. c. 8. n. 178.*

10. Porro huc ſpectat æs alienum, ad feudum comparandum, contractum, *Carpz. p. 2. c. 46. d. 27.* ubi addit: quamvis de jure communi aliud dicendum videatur; nec non reſiduum pretii, quo feudum eſt emtum, *Carpz. lib. 4. R. 66. Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 16.* de quo tamen multi adhuc dubitant, *Struv. ſynt. jur. feud. c. 14. aph. 8. in fin.*

11. Deinde ad hanc claſſem ſpectant ſalaria advocatorum, qui cauſam feudi utiliter geſſerunt, *Carpz. d. c. d. 30.* & expenſæ litis a vaſallo utiliter factæ, *Carpz. d. c. d. 31.* nec non pecunia ad liberationem feudi a pignoris nexu mutuo ſumta, *Carpz. d. c. d. 29.* item dotalitium & debitum ratione dotalitii

contractum, *Carpz. d. c. d. 25.* ubi monet, quod jure communi res aliter se habeat.

12. Denique huc pertinet debitum ad elocationem filiarum aut sororum contractum, *Berlich. p. 2. concl. 55. n. 37. Carpz. d. c. d. 13. & 14. Wernher. p. 5. obs. 91.* sub quo etiam comprehenditur dos saltem promissa, *Carpz. d. c. d. 15.* Quamvis alias de jure communi hoc onere successores feudi non nisi in subsidium graventur, monente *eod. d. def. 13. n. 3.*

13. Hæc onera feudalia heredes vasalli allodiales de bonis hereditariis solvere non tenentur, nisi 1) in subsidium, vel 2) vasallus ita disposuerit, *Carpz. lib. 4. R. 69. Struv. d. c. 14 aph. 27.*

14. Onera feudalia, quæ in subsidium demum, deficiente scil. allodio, ex bonis feudalibus, ab agnatis vel domino feudi præstanda sunt, *primo* educatio, dotatio & elocatio (b) filiarum, *O. P. S. tit. 45. §.* **Es trägt sich auch,** *Gail. lib. 1. obs. 112. n. 7. Struv. Synt. jur. feud. c. 14. aph. 17. Wernher. in supplem. nov. ad p. 5. obs. 91. p. 600.*

15. Quin &, si postea fratres feudalia bona cum consensu domini & agnatorum aliis hypothecaverint, nihilominus hisce filiæ ratione elocationis præferendæ erunt, *O. P. S. c. l. Carpz. p. 2. c. 46. def. 16. n. ult. & c. 25. d. 4. n. 7. 8.*

16. Ex feudo non sunt detandæ filiæ in concursu creditorum, ante exsolutionem æris alieni, nisi consuetudine aliud sit introductum, *Rauchb. p. 1. qu. 38. n. 48. Carpz. d. c. d. 17.*

17. Quantitas dotis, si de ea inter partes non con-

(b) Quo nomine jus reale in feudis non habent filiæ, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 45. §. 6.*

convenerit, arbitrio domini directi debet determinari, *Struv. c. l. Ziegl. ad O. P. S. tit. 45. verb.* **gebührender massen.** *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 92.*

18. Filia dotem, ex feudo debitam, ad heredes non transmittit, si nondum maritata decesserit, *Carpz. d. c. d. 20.* nisi pater dotem invicem legitimæ in testamento filiæ reliquerit, vel de illa usuræ filiæ sint præstitæ, *Carpz. d. c. d. 22.*

19. Filia, cui dos & alimentatio ex feudo debetur, defuncta, antequam nupserit, successores feudi in subsidium impensas, ad funus necessarias, solvere teneri, tradit *Carpz. d. c. d. 23.*

20. Deinde inter onera, in subsidium ex feudo præstanda, referuntur alimenta filiis, ob animi corporisve vitium ad succedendum in feudo inhabilibus, eroganda, *1. F. 6. §. mutus. Carpz. d. c. d. 28. Ritter. jus. feud. c. 8. §. 25.*

21. Porro legitima ex feudo novo emtitio, cujus pretium omne patris allodium, vel maximam ejus partem absumpsit, filiabus imo & matri debetur, *Carpz. d. c. d. 24. & p. 3. c. 9. d. 28. 29. & 30.* ubi limitationes, *nec non 31.* nisi filia dotem & elocationem petierit, *Carpz. d. c. 9. d. 31. Brunnem. cent. 2. dec. 60.*

22. Denique in subsidium ex feudo solvendæ sunt impensæ in funus defuncti vasalli, *Mev. p. 2. dec. 174. Ritter. jus feud. c. 8. §. 25.* dissentit *Carpz. p. 2. c. 46. d. 36.*

23. Onera vel debita feudi ex consensu sunt, quæ per oppignorationem ex consensu domini & agnatorum feudo imponuntur, *Ritter. c. l. §. 26.*

24. Jure autem communi Dominus & agnati, ob ejusmodi debitum, non nisi in subsidium, deficien-

tibus scil bonis allodialibus, conveniri possunt, *Schrader. p. 7. c. 7. n. 42.* Jure vero Electorali Saxonico ex feudo ipso principaliter, licet vasallus defunctus bona reliquerit hereditaria, exsolvenda sunt, *Carpz. d. c. d. 7. 8.* & licet dominus confirmationi addiderit clausulam: salvo suo jure, *Carpz. d. c. d. 11.*

25. Ast nonne agnatus saltem ex suo assensu creditori, licet domini consensus deficiat, obstrictus erit, ita ut, feudo jure successionis ad se devoluto, debiti solutionem ex feudo præstandam teneatur? Ita quidem sentit *Rau hb. p. 1. qu. 45.* Sed eo casu agnatos non obligari, nisi ad solutionem se adstrinxerint, tradit *Carpz. d. c. d. 9. & 10.* Verum tamen opinio Rauchbarii confirmata est *dec. Elect. Sax. 67. ibique Philipp.*

26. Si duo fratres ad certam summam, sorori præstandam, se obligaverint, eoque intuitu feudum commune citra domini directi consensum hypothecæ subjecerint, devoluto post mortem alterius fratris ad alterum integro feudo, hunc defuncti ratam debiti solvere non teneri, tradit *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 495.*

27. Agnatus, qui feudum sibi oppignoratum habet, consentiens, ut alteri oppignoretur, jus pignoris haud remisisse censetur, *Hartm. Pistor. p. 3. qu. 17. Carpz. d. c. d. 12.* add. *Mev. p. 7. dec. 251.*

28. Si consensus solius accesserit domini, agnati non tenentur, sed ex facto suo dominus aperto feudo, *Philipp. ad dec. 67. obs. 1. n. 27. Ritter. jus feud. c. 8. §. 26. Carpz. lib. 4. R. 67.*

29. Debitum ratione servitii militaris, wegen Auffbringung des Lehn-Pferdes, contractum a feudi successoribus exigi non posse, tradit *Carpz. d. c. d. 34.*

Con-

Contrarium tamen in Marchia obtinere, teſtatur *Stryck. exam. jur. feud. c. 21. qu. 28.*

30. Quæritur: an etiam contributio pecuniarum, quam in comitiis provincialibus nobiles promittunt, das Præſent-Geld, a feudi ſucceſſoribus exſolvenda ſit? Id quod negat *Carpz. d. c. d. pen.* affirmat vero *Finckelth. obſ. 3.* Opinio *Carpzovii*, cum limitatione tamen, probata eſt *Dec. Elect. Sax. 32. ibique Philipp.*

31. Succeſſores feudales, viduæ dotem ex feudo reſtituentes, ad intereſſe & repetitionem exſoluti adverſus heredes allodiales experiri non valent, *Carpz. lib. 4. R. 64.*

32. Debita feudalia una cum intereſſe ex feudo ſolvuntur, cum acceſſorium ſequatur ſuum principale, *Carpz. p. 2. c. 46. d. 32. Berlich. p. 2. concl. 55. n. 52.*

33. Onera & debita feudalia a domino & tertio feudi poſſeſſore, etiam extra caſum hypothecæ conſtitutæ, exigi poſſunt, *Carpz. lib. 4. R. 68.*

34. Verum emtorem feudi, debitorum ſeu onerum feudalium nomine, quorum intuitu hypotheca conſtituta non eſt, haud teneri, probat *Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 152.*

35. Onera feudalia pari jure gaudent, excepto debito, pro quo feudum conſenſu domini & agnatorum eſt oppignoratum: quod licet poſterius aliis tamen præfertur propter jus hypothecæ reale, *Carpz. p. 2. c. 46. d. 33.*

FEUDALIS PECUNIA.

1. Pecunia, ex feudo vendito redacta, feudalis non eſt, nec ſucceſſoribus feudi debetur, *2. F. 26. §. ſi vaſallus. Carpz. p. 3. c. 30. d. 1.* etſi convenerit, ut

pretium feudi pro feudo habere velint, *Rosenth. de feud. c. 4. concl. 8. Carpz. d. c. 30. d. 2.* idque juramento confirmatum fuerit, *Rosenth. c. l. n. 7. Carpzov. d. c. d. 3.*

2. Valet tamen conventio, ut pecunia, ex feudo redacta, ad solus feudi successores pertineat, heredibus allodialibus exclusis, per tradita *Carpzov. d. c. d. 4.*

3. Licet expresse inter agnatos conventum, ut pecunia ex feudo redacta in emtionem feudi collocetur, & hocce pactum valeat, atque contrahentes obstringat, *l. 1. de pact. Cothmann. vol. 1. consil. 8. n. 43.* Attamen, defuncto venditore, antequam promissio in effectum deducatur, pecunia ad feudi successores neutiquam pertinet, sed heredibus allodialibus cedit, *Constit. Elect. Sax. 30. p. 3. ibique Carpz. d. 5.*

4. Defuncti vero heredes feudi successoribus ad interesse tenentur, *d. Constit. 30.* non quidem omnibus indifferenter, sed solum iis, quibus promissio facta est, de recipiendo eos in simultaneam investituram, *Berlich. p. 3. concl. 41. n. 36. seq. Carpz. d. c. d. 6. 7.*

5. Interesse hoc præstatur, exsolvendo eam ipsam pecuniam, quæ in feudi emtionem collocanda erat, quæ tota agnatis cedit & acquiritur: vix enim aliud interesse petere iis licebit, *Carpz. d. c. d. 8.*

6. Ad præstationem interesse, sive exsolutionem pecuniæ heredes cogi nequeunt, si illam in feudum convertere, deque eo agnatos investiri facere velint, *Carpz. d. c. d. 9.*

7. Quod si ejusmodi pecunia ex feudo redacta, per dominum mutata est in feudum, ea utique pro feudo habetur, & ad successores feudales pertinet, *d. c. 30. ibique Carpz. d. 10.* Feudum enim etiam in pecunia

cunia constitui posse, testatur *Wesenbec. vol. 2. consil. 79. n. 8. Stryck. exam. jur. feud. c. 4. qu. 23. Horn. jurispr. feud. c. 4. §. 21.*

8. Pecunia in feudum commutatur, si ad curiam domini deponatur pro feudali, ipsique dominium directum offeratur, & investitura desuper imploretur, *Carpz. d. c. d. 10. n. 6.* Quamvis existimet *Moller. ad d. c. 30. n. 6.* non præcise oblationem pecuniæ requiri, sed satis esse, eam in feudum commutari.

9. Tripliciter autem feudum in pecunia constitui, & quidem 1) si ipsi vasallo pecunia sub conditione fidelitatis detur, cum cautione, de tantæ pecuniæ quantitate in casum finiti feudi restituenda, 2) si pecunia tertio alicui sub usuris credatur, ut vasallo inde reditus solvantur, 3) si ipse dominus pecuniam retineat, & inde reditus certos vasallo præstet tradit *Stryck. c. l. qu. 24.* add. *Berger. dec. 527.*

FEUDI ACQUISITIO.

1. Præscriptione sola, sine præcedente investitura, feudum acquiritur: nam si quis rem, ut feudalem, per 30. annos possederit & servitia alteri, cujus res erat, tanquam domino exhibuerit, feudum præscriptione acquiritur *2. F. 26. §. si quis per 30. Ritter. jus feud. c. 7. §. 22.*

FEUDI ALIENATIO.

1. Feudum sine domini consensu alienari nequit, *1. F. 13. 2. F. 39.* & si contra fiat, alienatio est invalida, *Horn. jurispr. feud. c. 19. §. 2.* modo consensus domini ex post facto non accedat; Unde consequitur, tantisper alterum contrahentium, altero invito, a contractu recedere haud posse, *Rosenth. de feud. c. 9. m. 2. concl. 70. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 151.*

2. In

2. In Lusatia superiori feudum inter vivos, etiam sine domini directi consensu, alienari potest, *Horn. cl. 16. R. 6. p. 1224. a.*

3. Emtor potest adversus venditorem agere, ut feudum venditum a simultanea investitura liberum præstet, aut consensum simultanee investitorum extrahat, *Berger. dec. 520.*

4. In feudis dispositio testamentaria regulariter nullum sibi vendicat locum, *1. F. 8. Struv. synt. jur. feud. c. 9. aph. 1. in fin.* nisi Domini & agnatorum consensus vel ratihabitio accesserit, *Rosenth. de feud. c. 7. concl. 4. n. 6. Anton. disp. 5. th. 8. lit. e.* vel feudum sit hereditarium, *Struv. d. c. 9. aph. 12.* vel feudum hoc expresso pacto datum, ut illud pro lubitu alienari liceat, *Ludwell. p. 181.* vel consuetudo aut statutum loci id permittat, *Ludwell. c. l.* vel vasallus in testamento feudum filio vel agnato, ad quem in omnem eventum erat perventurum, reliquerit, *Schrader. de feud. p. 7. c. 2. n. 18.*

5. Si dominus in testamentum vasalli consentiat, vel illud ratihabeat, validum quidem est testamentum, quoad feudum novum: in feudo vero antiquo tantum valet quoad præjudicium domini, non agnatorum, ob jus ex investitura quæsitum, *Rosenth. de feud. c. 7. concl. 4. n. 6.*

6. Poteritne vasallus inter filios suos de feudo disponere? Affirmatur, *Struv. synt. jur. feud. c. 9. th. 12. n. 2. 7.* Quod in feudo hereditario mixto procedit: si vero ex pacto & providentia est, liberis præjudicari non posse, statuit *Vultej. de feud. c. 9. n. 78.* add. *Stryck. exam. jur. feud. c. 14. qu. 5.*

7. Verum patrem, in præjudicium filiorum, de feudo tam antiquo, quam novo, testari, & illud uni

ex

ex filiis aſſignare poſſe, modo reliquis ſalva ſit legitima, tradit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 451.* add. *Carpz. p. 2. c. 48. d. 9. Horn. jurispr. feud. c. 14. §. 9. ſeq.*

FEUDI AMISSIO.

1. Vaſallus feudo privatur ob alienationem ſine domini conſenſu factam, *2. F. 24.* etiam in foro Saxonico, *Carpz. p. 2. d. 49. d. 13.* Requiritur vero, ut acceſſerit realis traditio, *Struv. Synt. jur. feud. c. 13. th. 9. n. 5.*

2. Sed hoc accipiendum eſt de extraneo, qui non ſimul in inveſtitura comprehenſus: nam ſi alienatio in agnatum, alias proxime ſucceſſurum, imo etiam in remotiorem facta eſt, conſenſus domini opus haud eſt, adeoque feudum non amittitur, *2. F. 1. §. 1. 2. F. 14. & 31. Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 368. Mev. p. 7. dec. 247.*

3. Vaſallus feudum amittit, ſi hoc, inſcio domino, alii in emphyteuſin conceſſerit, quia emphyteuſis eſt ſpecies alienationis, *Carpz. d. c. d. ult.* Sed hodie vaſallum partem feudi, ſine domini conſenſu in emphyteuſin dare, non prohiberi, tradit *Franzk. de laudem. c. 10. n. 65. 80. Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 141.*

4. Jus emphyteuticarium autem, a vaſallo ſine domini conſenſu conceſſum, feudo ad hunc devoluto, expirat, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 142.*

5. Amittit quoque feudum vaſallus ob ſævitias in ſubditos, *2. F. 27. §. 5.* & ob deteriorationem feudi dolo vel culpa ejus lata factam, *Struv. ſynt. jur. feud. c. 15. aph. 5.* imo & agnatis ad intereſſe tenetur, *Carpz. p. 3. c. 31. d. 8.*

6. Vaſallum propter inceſtum feudo privari, ajunt

ajunt *Schrader. de feud. p. 9.* ... *c. l. aph. 10.* negant *Horn. jurispr. feud. c. 25 §. 17. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 4.*

FEUDI INVESTITURA.

Vid. loc. *Investitura.*

FEUDI MELIORATIONES ET ÆDIFICIA.

1. In foro Saxonico ad successores feudi pertinent ædificia feudi a vasallo extructa, Landr. *lib. 2. art. 21. Constit. Elect. Sax. 31. p. 3. ibique Carpz. d. 1.* omnia, sive utilitatis, sive voluptatis causa, *Carpz. d. c. d. 2.* cum omnibus iis, quæ in ædibus terræ & parietibus sunt affixa, & injecta, *Carpz. d. c. d. 5.* adeoque etiam cum ahenis & caldariis muro affixis, eingemauerten Wasch-Kessel, und Brau-Pfannen, *Carpz. d. c. d. 6.* alioque feudi augmento, quod feudo, ut feudo, accessit, *Carpz. d. c. d. 7.*

2. Ast jure communi feudali ædificia a vasallo exstructa, aliæque meliorationes, una cum feudo, ad dominum vel agnatum, feudi successorem, non transeunt, sed vasalli heredibus cedunt, *2. F. 8. §. e contrario. 2. F. 28. §. si vasallus in feudo. Schrader. de feud. p. 10. c. 18. n. 127.* Quo tamen casu domino vel feudi successori optio datur, an pretium ædificiorum, ac meliorationum solvere, an vero pati velit, ut ædificia & meliorationes auferantur, *2. F. 28. d. §. Hartm. Pistor. p. 2. qu. 42. n. 4. seq. Carpz. d. c. 31. d. 1.*

3. Sicuti autem dispositio Saxonica non de omnibus ædificiis accipienda est, sed de iis duntaxat, quæ solo sunt fixa, nec loco moveri, atque alio transferri possunt: Sic mola alata sive pneumatica ad dominum vel successorem feudi haud pertinet, sed heredibus vasalli allodialibus cedit: quia solo fixa non est, sed

loco

loco moveri, atque alio transferri poteſt, *Carpz. d. c. d.* 4. diſſentit *Finckelthaus. obſ.* 26. cujus quoque opinio probata eſt *dec. Elect. Sax.* 53. *ubi Philipp.*

4. Quemadmodum quoque reliquæ meliorationes a vaſallo factæ ad ejusdem heredes pertinent, etiam in foro Saxonico: cum jus Saxonicum ſaltem quoad ædificia a jure communi recedit, *Berlich. p.* 3. *concl.* 42. *n.* 27. *Carpz. d. c. d.* 3.

FEUDI OPPIGNORATIO.

Vid. loc. *feudalia onera th.* 23. *ſeq.*

FEUDI PRIVATIO.

Vid. loc. *feudi amiſſio.*

FEUDI REVOCATIO,

1. Jure Saxonico agnati ſimultanee inveſtiti feudum alienatum, qualecunque etiam illud fuerit, ſive hereditarium, ſive ex pacto & providentia, ſive novum, ſive antiquum, vi ſimultaneæ inveſtituræ, ſemel impetratæ, revocare poſſunt, *Conſtit. Elect. Sax.* 48. *p.* 2. add. **Torg. Ausſchr.** *de an.* 1583. *tit.* **Welchergeſtaldt die** *Agnaten. Carpz. ad d. c.* 48. *d.* 1.

2. Quod etiam fieri poteſt in alienatione, per ultimam voluntatem, facta, **Torg. Ausſchr.** *d. tit. §.* **So viel erſtlich.** *Carpz. d. c. d.* 2. & quamvis agnatus ſimultanee inveſtitus heres alienatoris exiſtat, **Torg. Ausſchreib.** *d. t. §.* **Es ſollen.** *Carpz. d. c. d.* 3.

3. Vaſallus non ſolum agnato remotiori in præjudicium proximiorum feudum alienare prohibetur; ſed nec pluribus agnatis ſimultanee inveſtitis in eodem gradu proximiori exiſtentibus, unum ex illis eligere poteſt, in quem feudum transferat, quo minus reliqui id revocare queant, *Carpz. d. c. d.* 4. Quo tamen caſu agnatis non niſi pro rata ipſorum portione jus revocandi competit, *Carpz. d. c. d.* 5.

4. Agna-

4. Agnati vero propter consensum, quem alienationi adhibuerunt, ad quod tamen regulariter cogi nequeunt, *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 232. n. 1.* a revocandi jure excluduntur, *2. F. 26. §. Titius. Hartm. Pistor. p. 2. qu. 6. n. 71.* cum liberis, nepotibus, omnibusque posteris, **Torg. Ausschr.** *de an. 1583. tit.* **Welchergestaldt die** *Agnat***en. §. Setzen, ordnen, und wollen demnach** *Hartm. Pistor. p. 2. qu. 7. n. 42. seq. Struv. synt. jur. feud. c. 13. aph. 19. n. 2.* Modo omnes, qui simultaneam investituram, & spem succedendi in feudo habent, etiamsi in diversis & remotioribus gradibus inter se distent, consenserint, **Torg. Ausschr.** *c. l. Berlich. p. 2. concl. 58. n. 12. & 14.* Ob solam tamen præsentiam & taciturnitatem a feudi revocatione non excluduntur, *Carpz. p. 2. c. 48. d. 6.*

5. Ast jure communi feudali agnatos a jure revocandi quoque excludi, si vasallo alienanti simul succedant in allodio, vel feudum sit hereditarium, tradit *Anthon. disput. feud. 10. th. 4. lit. b. & th. 5. lit. d.*

6. Quid autem, si aliqui ex simultanee investitis, quorum consensus requiritur, sint minorennes? Sane, tutorem jus revocandi feudum, quod minori competit, consensu suo remittere non posse, multis probat *Hartm. Pistor. obs. 62.* Ne vero alienatio feudi ea de causa impediatur, placuit illustrissimo Saxoniæ Electori firmam ac validam haberi alienationem, si duo agnati majorennes in gradu proximiori constituti, una cum tutoribus & curatoribus minorum agnatorum, in remotiori gradu constitutorum, consenserint, **Torg. Außschr.** *tit.* **Welchergestaldt die** *Agnat***en.** aut, minoribus in æquali & pari gradu cum majoribus agnatis existentibus, si præter consensum

qua-

quatuor agnatorum majorum, nec non tutorum & curatorum, adhuc alii duo minorum proximi agnati, vel conſanguinei, qui tamen ſimultanee inveſtiti non ſunt, alienationem approbaverint, aut in eam conſenſerint, Torg. Ausſchr. *c. l.* modo tamen utroque in caſu conſenſus quoque domini feudalis & decretum judicis acceſſerit, Torg. Ausſchr. *c. l. Berlich. p. 2. concl. 58. n. 19. ſeq.*

7. Plane licet in caſu, quo minores una cum majorennibus agnatis in pari gradu exiſtunt, aliorum agnatorum vel conſanguineorum haud ſimultanee inveſtitorum conſenſus non acceſſerit: ſubſiſtit tamen alienatio, ſi minor, poſtquam majorennis factus eſt, ultra quinquennium tacuerit, *Carpz. p. 2. c. 48. d. 7. n. 10.*

8. Ut agnati feudum jure Saxonico revocare poſſint, requiritur, ut ſimultaneam inveſtituram, vel manum conjunctam, præſtito homagio acceptaverint, & realiter apprehenderint, Torg. Ausſchr. *d. t. §.* Jedoch, *Carpz. d. c. d. 8.*

9. Jure feudali communi filium etiam, feudum, quod ex pacto & providentia vocant, a patre alienatum revocare poſſe, unanimis fere eſt Dd. opinio, vid. *Schrader. de feud. p. 8. c. 8. n. 11. Roſenthal. de feud. c. 9. m. 2. concl. 71. n. 1. ſeq. Mynſinger. cent. 4. obſ. 85. n. 3. ſeq. Anton. diſp. feud. 10. th. 4. lit. b.*

10. A qua ſententia teſte *Carpz. p. 2. c. 48. d. 9. n. 3.* divortium fecit unicus *Hartm. Piſtor. p. 2. qu. 13. n. 34. ſeq.* filiis adimens poteſtatem revocandi feudum, a patre alienatum, add. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 311. n. 2.* Quæ ſententia quoque in Saxonia Electorali invaluit, adeo, ut filius feudum a patre alienatum revocare non poſſit, ſive fuerit novum, ſive an-

tiquum, ſive cum, ſive ſine inventario heres patris factus fuerit, **Torg. Ausſchr.** *de an. 1583. tit.* **Welchergeſtalt die** *Agnaten*. *Carpz. d. c. d. 9. & 12.* niſi feudum una cum patre ipſis filiis quoque in ſpecie, vel patri, contemplatione filiorum, fuerit conceſſum, *Conſtit. Elect. inedita, tit.* **ob der Sohn das neue Lehn.** *Carpz. d. c. d. 10.*

11. Num vero jure communi Saxonico filii a revocatione feudi a patre alienati arcentur? Idquod affirmat *Hartm. Piſtor. p. 2. qu. 2. n. 49. Wernher. d. obſ. 311.* negat *Carpz. p. 2. c. 47. d. 4. & c. 48. d. 11.*

12. Agnati jus revocationis in feudo, conſenſu domini alienato, non niſi defuncto alienatore, mortuisque ejusdem liberis, exercere poſſunt, *Conſtit. Elect. Sax. 48. p. 2. ibique Carpz. d. 13. & 14. n. 1. Struv. ſynt. jur. feud. c. 13. th. 16. n. 1.*

13. Quod ſi vero etiam, absque conſenſu domini, alienatum ſit feudum, id quoque, vivo adhuc alienatore, excluſis filiis alienantis, revocare queant agnati **Torg. Ausſchr.** *d. t.* §. **die weil aber.** *Conſtit. Elect. Sax. 48. p. 2. ibique Carpz. d. 14.* ſecus ac de jure communi *Piſtor. p. 2. qu. 17. Vultej. de feud. lib. 1. c. 11.*

14. Quando feudum ſine domini directi conſenſu in dotem datum eſt, hoc in dubio non de ipſa feudi ſubſtantia, ſed de commoditate percipiendi fructus accipiendum eſt; adeoque ſi absque determinatione certi temporis hoc factum eſt, revocari non poteſt, quamdiu concedens ejusque deſcendentes ſunt in vivis, per tradita *Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 431.*

15. Agnatus etiam feudum, absque ſuo conſenſu alienatum, licet dominus in alienationem conſenſerit, vivo adhuc alienatore, redimere poteſt, etiam

poſt

post factam traditionem, non quidem simpliciter, ex jure simultaneæ investituræ, sed potius ex peculiari jure protimiseos, consuetudine feudali, introducto, *2. F. 26. §. Titius.* si scilicet pretium emtori refundere velit, *Carpz. p. 2. c. 48. d. ult. & c. 49. d. 1. 2. 3.* add. *Stryck. exam. jur. feud. c. 20. qu. 4.* ad quod restituendum vero agnati, feudum post mortem alienatoris revocantes, haud tenentur, *Carpz. d. c. 49. d. 2. n. 4. Anton. disp. feud. 10. th. 3. lit. c.* sed emtori saltem regressus contra alienantis heredes competit, *Stryck. c. l. qu. 9. Carpz. d. c. d. 8. 9.*

16. Si agnato feudum ad emendum sit oblatum, ille vero recuset, non quidem excluditur a jure revocandi: jus protimiseos tamen ipsi amplius salvum non est, modo, cum denominatione extranei emtoris, & certi pretii, agnato fuerit oblatum, *Anton. disp. 10. th. 6. lit. b.* quia hoc ipso in alienationem consensisse videtur: agnato autem consentienti jus protimiseos non competit, *Carpz. p. 2. c. 49. d. 6. n. 1. seq.* Quod si vero agnatus ad emendum requisitus tacuerit, a jure retractus postea exclusus non est, *Carpz. d. def. 6. n. 4. seq.*

17. De jure feudali communi non tantum agnatis, sed etiam filiis competit jus protimiseos, *Carpz. d. c. d. 4. n. 1. seq.* non æque de jure Saxonico Electorali, *Carpz. d. def. 4. n. 4. seq.* dissentit *Berlich. p. 2. concl. 60. n. 27.*

18. Statutum vel privilegium, quo vasallo sine domini directi consensu feudum alienare permittitur, salvo jure protimiseos eidem competente, intelligendum est, vid. *Rosenth. de feud. c. 1. concl. 89. n. 4. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 209.*

19. Jus protimiseos in venditione tantum lo-

cum habet; ceſſat ergo illud in feudo per donationem, infeudationem, aut permutationem &c. alienato, *Carpz. d. c. 49. d. 5.*

28. Agnato proximiore venditioni licet conſentiente, remotior tamen, pretio refuſo, feudum redimere valet, *Carpz. d. c. d. 7.* diſſentit *Hartm. Piſtor. qu. 12. n. 64. ſeq.*

21. Quando e duobus ſimultanee inveſtitis unus in feudi alienationem conſenſit, alter non, hic quoad illius partem, quamdiu is cum deſcendentibus vivit, feudum revocare nequit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 232.* add. *Stryck. exam. jur. feud. c. 20. qu. 14.* Juri retractus autem, quod refuſo pretio exercetur, ſine dubio ſtatim locus eſt, *2. F. 3. §. 1. 2. 2. F. 26. §. Titius. Wernher. c. l. n. 7.*

22. Si proximiores revocare nolint, remotioribus quidem revocatio competit, ſed non antea, niſi ad remotiores ſucceſſio ſit devoluta: niſi tamen proximior plane feudum repudiaverit, *Struv. ſynt. jur. feud. c. 13. th. 17. n. 2.*

23. Juri revocandi feudum ex jure protimiſeos, anni ſpatio, a die ſcientiæ computando, præſcribitur, *2. F. 26. §. Titius. Stryck. exam. jur. feud. c. 20. qu. 6.* Sed juri redimendi feudum, ſiquidem in agnatum remotiorem fuerit alienatum, anni ſpatio, ſi vero in penitus extraneum fuerit alienatum, non niſi triginta annorum ſpatio præſcribi, tradit *Gail. lib. 2. obſ. 19. n. 13. Mynſinger. cent. 4. obſ. 85. n. 1.* atque ita extra Electoratum Saxoniæ pronunciandum eſſe, ait *Carpz. p. 2. c. 50. d. 4.*

24. Et hanc diſtinctionem quoque olim ſecundum *Conſtit. Elect. Sax. 50. p. 2.* in Saxonia Electorali obtinuiſſe, aſt illud ipſum poſtea per *Ord. Torg. tit.*

Wel=

Welchergestaldt die *Agnat*en. §. so viel erstlich. *vers.* Wenn aber solches. *juncto.* §. so setzen und ordnen. correctum esse, ita ut in ditione Elect. Sax. spatio annali, quod non nisi de anno civili, refragante licet *Berlichio dec. 155. n. 10.* atque annum Saxonicum requirente, accipi debeat, indifferenter juri redimendi feudum, sive in extraneum, sive in remotiorem agnatum fuerit alienatum, præscribatur, cum *Berlichio p. 2. concl. 63. n. 4.* statuit *Carpz. d. c. 50. d. 1. 2.* Quos sequitur *Horn. jurispr. feud. c. 20. §. 7. in fin.*

25. Verum nullatenus dictæ *Constit. 50.* per *Ordinat. Torgaviensem* derogatum esse, adeoque adhuc hodie juri redimendi feudum, extraneo venditum, in Saxonia Elect. non nisi triginta annis, anno & die præscribi, contendit *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 12.*

26. Hoc quidem intelligendum est de redemtione feudi ex jure protimiseos, quod vivo adhuc alienatore agnatis competit: ast alia est ratio juris revocandi, quod mortuo demum alienatore, absque pretii refusione, agnati exercere possunt: huic enim juri indifferenter non nisi spatio 30. annorum, & quidem in Saxonia, cum consueto additamento, præscribitur, *Carpz. d. c. d. 5. Struv. synt. jur. feud. c. 13. th. 18. n. 1.* Quod tempus non a die alienationis, sed delatæ successionis currit, *Struv. d. th. 18.*

FEUDI SUCCESSIO, SUCCESSOR.

1. Successio testamentaria regulariter in feudis locum non habet, *1. F. 8. Struv. synt. jur. feud. c. 9. th. 1. in fin.* vid. & *supra loc. feudi alienatio th. 4. seq.*

2. In successore sive herede feudi duo conjunctim requiruntur, 1) ut sit masculus, 2) ut sit habilis ad præstanda servitia; unde qui ad ea idoneus

non est,ad feudi successionem non admittitur, 2. *F.* 26. *Ludw. in synops. feud. c.* 9.

3. Excluduntur ergo a successione in feudis fœminæ, *1.F.* 8. *§.filia vero.* 1. *F.* 1. *§.hoc autem.* etiam jure Saxonico, Lehnr. *art.* 2.*pr. Carpz.p.* 3. *c.* 28. *d.* 9. etiamsi 1) feudum generaliter concessum fuerit heredibus, cum eorum nomine, in materia feudorum soli comprehendantur filii, *Gail. lib.* 2. *obs.* 159. *n.* 1. *Carpz. d.def.* 9. *n.* 8. 9. & 2) feudum sit emtum, *Carpz. d.def.* 9. *n.* 10. *seq.* dissentit *Clar. lib.* 4. *sent.* §.*feudum, qu.* 73. *n.* 6. imo 3) hereditarium, *Hartm. Pistor. p.* 2. *qu.* 1 *n.* 67. *Carpz. d. c.* 28. *d.* 11. (quamvis dissentiat *Schrader. de feud. p.* 7. *c.* 3. *Stryck. exam. jur. feud. c.* 15. *qu.* 10.) Quod adeo verum, ut nequidem masculis, ex fœminis descendentibus, ad successionem in feudo aditus pateat, *1.F.* 1. §. *hoc autem de his. Rosenth. de feud. c.* 7. *concl.* 109. *Carpz. d. c. d.* 9. *n.* 13.

4. Admittuntur tamen fœminæ ad successionem 1) in feudo fœmineo,quod a fœmina, tanquam prima acquirente originem traxit, item, si pacto speciali ad successionem vocatæ sint, *Carpz. d. c. d.* 10. sed tum demum, quando masculi deficiunt, 2. *F.* 17. §. *qui sibi. Hartm. Pistor. p.* 2. *qu.* 35. *n.* 13. *seq. Carpz. d. c. d.* 13. nisi facta fuerit investitura : ut fœminæ succedant sicut masculi, vel cum masculis simul, *Cacher. dec.* 82. *Carpz. d. c. d.* 14. & *lib.* 6. *R.* 82. 2) in feudo pignoratitio, *Rauchb. p.* 1. *qu.* 37. *n.* 4. *Gail. lib.* 2. *obs.* 129. 3) in feudo a servitiis libero, aut de quo duntaxat annuæ solvuntur pensiones, *Carpz. d. c. d.* 12. 4) in feudo ecclesiastico, *Besold. verb.* Krumstäbisch Lehn. denique 5) si consuetudine alicubi id introductum sit, *Borchold. de feud. c.* 7. *p.* 2. *n.* 67.

5. Quæritur : an fœminæ per masculos semel a suc-

successione feudi, ad quam in investitura vocatæ sunt, exclusæ, perpetuo exclusæ maneant, ita ut ne, masculis quidem postea deficientibus, admittantur? Id quod affirmant *Gail. lib. 2. obs. 148. Schneidew. de feud. p. 6. tit. de success. fœmin. n. 50. aliique.* negant vero *Hartm. Pistor. p. 2. qu. 36. Carpz. p. 3. c. 28. d. 15.*

6. Excluduntur porro a successione feudi dementes & furiosi *Schrader. de feud. Schultz. Synops. feud. c. 8. n. 101.* necnon surdi, muti, cœci vel aliter imperfecti, & quidem indistincte, sive casu, sive natura tales fuerint, *1. F. 6. §. fin. 2. F. 36. §. videtur.* etiam jure Saxonico, **Landr.** *lib. 1. art. 4. vers.* **Wird auch.** *Hartm. Pistor. p. 2. qu. 32. Carpz. d. c. d. 6.* nisi feudum sit tale, pro quo nulla præstantur servitia personalia, vel vitium sit tale, quod servitiorum præstationem non impediat, vel saltem temporale, vel dominus vasallo gratiam facere, & a substituto servitia acceptare velit; quin dominus mutum, surdum vel alioquin imperfectum de feudo novo investire & vasallum minus idoneum suscipere possit, ambigendum non est, *Rosenth. de feud. c. 3. concl. 8. Carpz. d. c. d. 7.*

7. Deinde a successione in feudo excluduntur clerici, & monachi, qui quoque, si, acquisito jam feudo, tales fiant, feudo privantur, *Struv. synt. jur. feud. c. 9. aph. 10. n. 5.* etiam jure Saxonico, **Lehnr.** *art. 2. Carpz. d. c. d. 1.* vid. *Hartm. Pistor. p. 2. qu. 33. & Berlich. p. 3. concl. 39.* ubi limitationes referunt.

8. In provinciis Elect. Sax. clerici pariter & ordinis personæ, utputa milites Hierosolymitani &c. exceptis monachis, nisi vitam monasticam abdicant, ad successionem feudi admittuntur, & servitia feudalia per substitutum præstare tenentur, *Constit. Elect. Sax. 28. p. 3. ibique Carpz. d. 2. & 3. n. 1. sequ.* nisi no-

vum feudum, electa perſonæ induſtria, fuerit conceſſum, *Berlich. p. 3. concl. 39. n. 66. Carpz. d. c. d. 3.* vel inveſtiturarum literæ perſonalia vaſalli ſervitia requirant, *Carpz. d. c. d. 4.*

9. Jure communi etiam ignobiles feudi ſunt capaces, *Jaſon. tract. feud. tit. qui feud. dar. poſſ.* imo & hodie in foro Saxonico *Carpz. d. c. d. 5.* quamvis jure communi Saxonico non admittebantur, **Lehnr.** *c. 2. Coler. p. 1. dec. 77.*

10. Legitimati a principe in feudo non ſuccedunt, excluſis agnatis ſimultanee inveſtitis, *Roſenth. de feud. c. 7. concl. 19. Carpz. p. 3. c. 28. d. 16.*

11. Alia eſt ratio legitimatorum per ſubſequens matrimonium, qui & ſoli & cum aliis ad feudi ſucceſſionem admittuntur, *Roſenth. d. c. 7. concl. 18. Carpz. d. c. d. 17.* etiamſi inveſtitura loquatur de filiis legitime natis, *Hartm. Piſtor. p. 2. qu. 4.* niſi alia mens inveſtientis ex inveſtitura appareat, *Piſtor. c. l.*

12. In feudo novo collaterales regulariter non ſuccedunt, niſi ſpeciali pacto, ſeu per ſimultaneam inveſtituram ipſis proſpectum, *2. F. 12. Gail. lib. 2. obſ. 151. n. 4.* vel feudum novum jure antiqui feudi conceſſum, *Struv. ſynt. jur. feud. c. 9. aph. 4. n. 1.*

13. Jus repræſentationis in collateralibus etiam in feudis locum habet, *Schrad. de feud. p. 7. c. 7. n. 15. Stryck. de ſucceſſ. ab inteſt. diſſert. 3. c. 2. §. 4.* etiam jure Saxonico, *Conſtit. Elect. Sax. 29. p. 3. ibique Carpz. d. 1.* Quod non facit ceſſare expreſſio inveſtituræ inſerta: **nach rechter Sip-Zahl,** *Carpz. d. c. d. 2.*

14. Unde fratrum liberi una cum patruo ſuccedunt, non ſolum, quando feudum antiquum per lineam deſcendentem ad fratres plures fuerit devolutum, ſed etiam quando plures fratres de novo feudum acqui-

acquisiverunt, *Carpz. p. 3. c. 29. d. 3.* quamvis inter agnatos simultanee investitos, de admittendis solis proximioribus, convenerit, *Carpz. d. c. d. 16.*

15. In successione duplicitas vinculi non attenditur, sed sola agnatio, *Hartm. Pistor. p. 2. qu. 43. n. 13. Carpz. d. c. d. 4.*

16. Hinc infertur, filios fratris consanguinei prædefuncti, jure repræsentationis, una cum fratre utrinque conjuncto, ad successionem feudi, etiam in foro Saxonico admitti, *Hartm. Pistor. d. qu. n. 12. Carpz. d. c. d. 5.*

17. Sed quid si cum fratre concurrant fratris prædefuncti nepotes? Hos cum patruo magno ad successionem feudi non admitti, cum *Hartm. Pistor. d. qu. 43. n. 6.* statuit *Carpz. d. c. d. 6.* cum jus repræsentationis cessat, quod nec inter reliquos collaterales locum habet, *Carpz. d. c. d. 7.*

18. Regulariter in foro Saxonico simultanee investiti remotiores una cum proximioribus in feudo succedunt: cum ibi agnatis perinde atque extraneis feuda tantum beneficio simultaneæ investituræ obveniunt, *Coler. p. 1. dec. 52. n. 6. seq. Carpz. p. 3. c. 29. d. 8.*

19. Excluduntur tamen remotiores a proximioribus, facta investitura, secundum ordinem & gradum, nach rechter Sip-Zahl, *Hartm. Pistor. p. 2. qu. 21. n. 3. seq. Carpz. d. c. d. 9.*

20. Licet filii vasalli defuncti omnes alias in feudo succedant: attamen non nisi unus post alium, ordine successivo, admittitur, si ita expresse fuerit dispositum in literis investituræ, *Carpz. d. c. d. 10.*

21. Fratrum filii, una cum patruo concurrentes, succedunt in stirpes: remotiores vero agnati in-

vestiti secundum gradus prærogativam, nach rechter Sipzahl, in capita succedunt, *Carpz. d. c. d. 11.*

22. Ad successionem feudi in capita admittuntur, qui nominatim sunt investiti: licet deficiat clausula: secundum gradus prærogativam, *Hartm. Pistor. p. 2. qu. 22. Carpz. d. c. d. 12.*

23. Collectivo nomine investiti in stirpes succedunt, *Carpz. d. c. d. 13.* nisi de alia contrahentium mente constet, ut si fratrum filii nomine collectivo sint investiti, *Wesenbec. vol. 1. consil. 41. n. 150. seq. Carpz. d. c. d. 14.*

24. In linea recta jus repræsentationis in successione, pariter feudali, atque allodiali, in infinitum extenditur, *Carpz. d. c. d. 15.*

FIDEICOMMISSUM.

1. Fideicommissum particulare exequatum est cum legatis, *§. 3. J. de legat.* & quidem ratione effectus, non vero ratione formæ seu essentiæ: legatum enim verbis directis: fideicommissum autem verbis obliquis, seu precativis relinquitur, *Hopp. ad d. §. Berger. œconom. jur. lib. 2. tit. 4. th. 32. not. 2. p. 424.*

2. Fideicommissa sunt odiosa, ideo pro iis inducendis non facile capienda est interpretatio, *Carpz. p. 3. c. 8. d. 18. n. 3. Mev. p. 7. dec. 18. n. 1. 2.* Sed hoc ita accipiendum est, si nihil sit, ex quo contraria testatoris voluntas elicti possit, postquam placuit ex conjecturis fideicommissum induci posse, *l. pen. de leg. 1. l. 64. de legat. 2. A. Fab. in C. lib. 6. tit. 20. def. 43. n. 2. Carpz. c. l.* Non enim semper sunt odiosa fideicommissa, sed quandoque favorabilia, quod egregie explicat *Mev. d. dec. 18.*

3. In interpretandis fideicommissis voluntatis testantis præcipua semper ratio haberi solet; & sola

vo-

voluntas spectatur in fideicommissis, etsi ex verbis commode concipi haud possit, dum tamen ex conjecturis colligatur, *l. 15. C. de fideicomm. Mantic. de conjectur. ult. volunt. lib. 8. tit. 1. n. 25. A. Fab. in C. d. tit. 20. def.* 7. Sed tales requiruntur conjecturæ, quæ mentem testatoris verosimilem efficiunt, & deinde non leves, sed concludentes, & necessariæ sunt, *Mev. p. 7. dec. 17.*

4. Sic verba testatoris: *non dubitare se, quodcunque uxor ejus cepisset, liberis suis reddituram*, pro fideicommisso accipienda sunt, *l. 67. §. 10. de legat. 2.* Quemadmodum omnia verba denotantia desiderium testatoris sufficiunt ad inducendum fideicommissum; qualia sunt: *cupio ut des, opto, exigo, desidero, ut des, credo te daturum, scio te daturum, Peregrin. de fideicom. art. 1. n. 46. seq. Carpz. p. 3. c. 8. d. 27.*

5. Fideicommissum colligi ex verbis: Nicht zweiffelnde, er, der Erbe, werde die Zeit meines Absterbens an meinem Brod befindliche gehorsame Knaben nicht verstossen, sondern ꝛc. tradit *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 32. p. 422.*

6. Nec minus, cum ita sit dispositum: Daß wenn ein Kind ohne Leibes-Erben verstürbe, mit dessen Verlassenschafft, wie es die Land-Rechte erforderent gebahret werden möge, subesse fideicommissum, adeo ut testamenti factio in ceteris, præter legitimam & Trebellianicam, bonis vetita, atque ut ea, jure fideicommissi, ad heredes ab intestato devolvantur, dispositum videatur, tradit *Berger. c. l.* add. *Horn. cl. 7. R. 25.*

7. Quod si, testamento conjugum reciproco, maritus uxorem, & uxor maritum ita sese mutuo instituerint heredes, ut, ultimo conjuge defuncto, utrius-

usque bona, æquis partibus, ad eorum consanguineos, **halb des Eheweibes, und halb des Ehemannes Bluts-Freunden,** sine deductione quartæ Trebellianicæ, devolvantur, subintelligi fideicommissum, idque intelligendum esse etiam 1) de ultimo defuncti bonis, 2) de ejusdem bonis, post obitum conjugis, quæsitis; adeoque consequi, v. c. maritum, defuncta uxore, ne de suis quidem, etiam postea quæsitis, bonis, libere disponere posse, tradit *Berger. c. l. p. 422. seq.*

8. Verba: **Wieder anheim und zurück fallen solle,** ex se, & sua natura involvunt fideicommissum, *Sichard. in l. 1. C. de impub. & al. substit. n. 1. Horn. cl. 7. R. 22.* add. *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 94.* Ideoque pactum, instrumento dotali, adjectum, ut, mortuo uno conjuge, alter bona omnia ad dies vitæ retineat, eaque, post mortem suam prioris heredibus restituat, **daß das sämmtliche Vermögen, nach der Braut Tode, des Bräutigams** Descendenten **wieder anheim, und zurück fallen solle,** fideicommissum inducere, hoc effectu, ut prioris defuncti heredes capiant totam hereditatem, salva tantummodo quarta Trebellianica heredibus ultimum defuncti: at quartam Trebellianicam, quæ his debeatur, de tota utriusque conjugum hereditate esse detrahendam, propterea quod ii, ratione bonorum ultimo defuncti loco, tanquam heredes fiduciarii; Quod autem ad bona conjugis, antea mortui, tanquam heredes heredis fiduciarii considerentur; atque ita respondisse Collegia Facultatum Witembergensium, ac Lipsiensium, itemque Scabinatum Hallensem, quamvis deinceps, Ordo JCtorum Lipsiensium, mutata sententia, pronunciasset, heredes primum defuncti conjugis recipere here-

re-

reditatem ex causa simplicis pacti, non ex causa fideicommissi, atque adeo sine onere detrahendæ Trebellianicæ, tradit *Berger. c. l. p. 423.*

9. Ex hac porro dispositione: Und dieweil solchergestalt mein Eheweib nicht allein vorstehendes præcipuum, sondern auch ihre Kleider und weiße Wäsche zum Voraus hinweg nimmt, so will ich doch, daß sie solches einem von meinen Kindern, oder Kindes-Kindern künfftig genießen lassen soll, iedoch stehet in ihrer Wahl und Belieben, welchem sie eine Gutthat erweisen will, colligitur fideicommissum, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 33. not. 2. p. 427.*

10. Quemadmodum quoque vox: Geschäffte, quanquam legatum denotet, pro substrata tamen materia fideicommissum involvere possit, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 422.*

11. Verba imperativa: *volo, mando,* pro conditione objecti, i. e. rei restituendæ, pro præcativis habentur, adeoque fideicommissum inducunt, *§. ult. J. de singul. reb. per fideicomm. relict. Berger. d. th. 33. p. 426. Horn. cl. 7. R. 27.*

12. Econtra enunciativa: *restitue aliquid Titio,* itemque commendatoria: *commendo tibi Titium,* ob incertitudinem objecti nihil operari, ideoque Facultatem Wittebergensem, in casu, cum quis ad interrogationem extranei: Ob er den Halb-Brüdern auch etwas vermachen wolle? respondit? ja etwas, iedoch ist Seja meine nächste Erbin, respondisse, fideicommissum non esse, tradit *Berger. d. th. 33. not. 2. p. 427.*

13. Cum testator, legata filiis domo, dixisset: Er wäre zufrieden, daß solches Hauß, nach Absterben seiner Söhne und leibliche Erben, an seine Töchter, und deren Nachkommen fallen möchte, fideicommis-

miſſum familiæ ſubintelligi, reſpondit Fac. Witteb. an. 1693 teſte *Bergero in œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 32. not. 4. p. 424.*

14. Econtra his verbis: Er ſähe gerne, item, er hätte das gute Vertrauen zu ſeinen Kindern, ſie würden das Hauß nicht laſſen von der Familie kommen, fideicommiſſum familiæ non indici, notat *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 33. not. 2. p. 427.*

15. Fideicommiſſum ſolo nutu, ad interrogationem alterius perſonæ, modo non ſuſpectæ, relinqui poteſt, dummodo fideicommittens fari poſſit, vel demum in morbo facultatem loquendi amiſerit, *l. 21. C. de fideicom. l. 21. pr. de legat. 3. ibique Brunnem. Stryck. de cautel. teſtam. c. 21. membr. 1. §. 36.* add. *Wernher. p. 7. obſ. 32.*

16. Fideicommiſſum regulariter coram paucioribus, quam quinque teſtibus relinqui non poteſt, *l. ult. C. de Codicill. l. 22. C. de fideicomm.* Aſt conjectura voluntatis circa legata & fideicommiſſa duobus teſtibus probari poteſt, *Mantic. de conject. ult. volunt. lib. 12. tit. 18. n. 2. ſeq. Carpz. p. 3. c. 13. d. 33.* cujus notabile exemplum habet, *Berger. d. th. 33. not. 6. p. 429. ſeq.*

17. Privilegiarium tamen fideicommiſſum v. c. tempore peſtis conditum paucioribus contentum eſt teſtibus, *Berger. d. th. 33. p. 426.* Imo plane nullis opus eſt teſtibus, ſi teſtator in præſentia ipſius heredis mandaverit, aut dixerit, cuinam ex bonis ſuis aliquid ſit reſtituendum, quod ſi heres fiduciarius negaverit, eidem deferri poteſt jusjurandum, antegreſſo fideicommiſſarii calumniæ jurejurando, *l. ult. C. de fideicomm. §. ult. J. de fideicomm. heredit. Carpz. p. 3. c. 8. d. 40. Stryck. de cautel. teſtam. c. 21. membr. 1. §. 38. ſeq.*

seq. Rivin. ad O. P. S. tit. 18. en. 4. & 6. Berger. dec. 107.

18. Hoc jusjurandum heredi fideicommissario a fiduciario referri non potest, nisi 1) fideicommissarius, cui refertur, parem notitiam habeat, 2) dubitetur, utrum heres fiduciarius præsens fuerit testatori, *Lyncker. p. 3. dec. 1269. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 33. not. 9. p. 433.* Potest vero heres probationibus conscientiam suam defendere, *Carpz. d. c. d. 41.*

19. Præcise non requiri, ut fideicommissarius heredi fiduciario desuper juramentum deferat, sed etiam per testes, si qui interfuerint, fideicommissum probare eum posse, tradit *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 2.* Ex rationibus haud levibus dissentit, & ejusmodi in casu fideicommissario jusjurandum calumniæ saltem remittendum esse, ait *Berger. d. th. 33. not. 8. p. 432.*

20. Quid si plures sint heredes, & ex illis quidam præsentes, quidam vero absentes fuerint? Resp. fideicommissum saltem valere quoad præsentes pro rata, non vero quoad absentes, adeo ut ne his quidem juramentum deferri possit: forma enim hujusmodi fideicommissi consistit in præsentia heredum, tam animo, quam corpore, *Stryck. c. l. §. 42. seq. Berger. d. not. 8. p. 431. seq. Rivin. O. P. S. tit. 18. en. 5. & 7.* ubi testatur, Scabinos Jenenses respondisse, etiam absentes fideicommissum præstare debere, si præsentes illud confessi fuerint.

21. Heres, qui legati vel fideicommissi præstationem sibi a defuncto injunctam esse fatetur, revocationem illius solo juramento suo probare nequit, *Wernher. p. 3. obs. 77.*

22. In descendentibus, fideicommisso gravatis, sub-

subintelligitur clausula: *si sine liberis decesserit, l. 102. de condit. & demonstrat. l. 3. C. de fideic. Carpz. p. 3. c. 8. d. 28. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 32. not. 7. p. 425. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 39.* Quod etiam tunc, cum pia causa est, procedit, *Mantic. de conjectur. ult. volunt. lib. 10. tit. 8. n. 25.* Nec interest utrum testator sciverit, filium liberos habere, nec ne, *Brunnem. ad l. 102. de condit. & demonstr.*

23. Fideicommissum familiæ (*a*) regulariter solis agnatis competit, non cognatis, cognati enim, in specie ita dicti, appellatione familiæ non continentur, *Struv. ex. 36. th. 18.* Unde frater consanguineus cum germano ad hoc fideicommissum concurrit, *Struv. d. ex. th. 20. Berger. d. th. 32. not. 3. p. 424.* dissentit *Gail. lib. 2. obs. 151. n. 3.*

24. In fideicommisso familiæ proximitatem agnatorum ex persona testatoris gravantis, non novissime morientis agnati, æstimari, tradit *Berger. d. th. 32. not. 5. p. 424.* ubi addit: quod a nonnullis restringitur ad fideicommissum purum & simplex: ex adverso in conditionali, & tractum temporis habente, attendenda est proximitas agnati. add. *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 134.* Alia distinctione hanc quæstionem decidit *Struv. d. ex. 36. th. 19.*

25. In fideicommissis familiæ juri repræsentationis locus est, *Berger. c. l. not. 6. p. 425.* iis scil. in casibus, quibus alias in legitima successione locus est repræsentationis juri, *Struv. c. l. th. 20.*

26. Fi-

(*a*) Fideicommissa familiæ hodie in Saxonia non valent, nisi dominus directus, si in feudis, vel dominus jurisdictionis, si in allodialibus sint constituta, ea confirmaverit, & desuper consensum impertitus fuerit, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 45. §. 7.*

26. Fideicommissum familiæ non extenditur ultra quartum gradum, facta scil. computatione, secundum, non numerum possessorum, sed generationem simpliciter, nisi testator conceptis verbis ejusmodi fideicommissum prorogavit in infinitum, *Berger. c. l. not. 8. p. 425.* Dissentiunt *Struv. ex. 63. th. 10. & Stryck. de success. ab intestat. dissert. 7. c. 5. §. 39. seq. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 135.* rati successionem fideicommissi familiæ fieri in infinitum, nisi ad certas personas sit restricta, add. *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 256.* faciens *ibidem* cum *Bergero*, nisi quod laxiorem limitationem admittat.

27. Maritus, idemque heres ex asse ab uxore scriptus, non acquirit jus, quod uxori ex fideicommisso familiæ competit, nisi deficientibus consanguineis, *Berger. c. l. not. 9. p. 425.*

28. In fideicommisso, liberorum nascendorum nomine, intelliguntur illi tantummodo, qui eo tempore, cum moreretur testator, vel nati sunt, vel concepti; ideoque, cum avus testamento disponit hoc modo: **nach meines Eheweibes Absterben, sollen gewisse ihr beschiedene Stücke auf alle meine Kinder und Kindes-Kinder, so allbereit verhanden, oder noch gebohren werden mögten, zurückfallen,** admittuntur saltem nati, aut concepti modo tempore mortis testatoris, non illi, qui tempore quo conditio existit, nati aut concepti sunt. *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 33. not. 4. p. 428.*

29. Uno, ex duobus, pluribusve fiduciariis, mortuo, fideicommisso pro ejus parte locus est, *l. ult. §. pen. de legat. 2.* nisi adsit persona, magis dilecta, quam fideicommissarius, cujus generis est filius; adeoque eo casu, quo pater liberis institutis heredibus

 sub-

substituit uxorem, mortuo uno, fideicommissum pro parte non transit in uxorem, sed recidit in alterum fratrem, *Berger. c. l. not. 7. p. 431.*

30. Non solum ipsa hereditas, ejusve pars, sed etiam accessiones & fructus ante aditam hereditatem percepti sunt restituendi, quippe hereditatem augentes, *l. 27. §. 1. ad SCt. Trebell. Struv. ex. 36. th. 34. Wernher. p. 4. obs. 7. n. 20. seq.* Post aditam vero hereditatem percepti regulariter in fideicommissariam hereditatis restitutionem non veniunt, nisi mora facta sit, aut cum quis specialiter fuerit rogatus, etiam fructus restituere, *l. 18. pr. & §. 2. l. 44. §. 1. l. 63. §. 4. l. 27. §. 1. d. tit. Struv. c. l. Wernher. c. l. n. 23. seq.*

31. Qui rogatus est post mortem restituere, quicquid ex hereditate superfuerit, quartam ejus partem fideicommissario integram servare tenetur, eoque nomine, datis fidejussoribus, satisdare debet, *Nov. 108. c. 1. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 452.*

32. Quocirca de reliquis bonis libere, etiam cum abusu, si modo dolus & animus intervertendi non appareat, disponit, eademque alienat, vid. *auth. contra. C. ad SCt. Trebell. ibique Brunnem. Wernher. c. l. n. 3.* inter vivos scilicet, non autem per ultimam voluntatem, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 34. not. 5. p. 437. Horn. cl. 7. R. 33. p. 422. b.*

33. Quod si heres gravatus nihil alienaverit, totum venit in restitutionem, *Peregrin. de fideicomm. art. 40. n. 40.* & rogatus, si de pretio rerum venditarum alias comparavit, deminuisse, quæ vendidit, non videtur, sed quod inde comparatum est, vice permutati dominii restituetur; idemque servandum erit, & si proprios creditores ex ea pecunia dimiserit, *Struv. ex. 36. th. 34.*

34. Im-

34. Impensæ necessariæ, & in perpetuam rei utilitatem factæ a fideicommissario heredi fiduciario, ejusve heredibus sunt restituendæ, *Knipschild. de fideicomm. famil. c. 12. Horn. cl. 7. R. 15. p. 379. a. Berger. c. l. not. 7. p. 439.* confer. *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 484. p. 797.*

35. Peremtiones ac deteriorationes rerum fideicommisso subjectarum naturales, vel casu fortuito, aut vi aliqua, citra dolum & culpam heredis, contingentes, damno fideicommissarii cedunt, *l. 22. §. 3. l. 58. §. 6. ad SCt. Trebell. Carpz. lib. 6. R. 32.*

36. Fideicommisso universali gravatus heres tenetur ad conficiendum inventarium sive juratam specificationem bonorum fideicommisso subjectorum, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 34. not. 4. p. 437.* add. *A. Fab in C. lib. 6. tit. 25. d. 25. Stryck. de cautel. testam. c. 21. membr. 1. §. 12.* Nec ab inventarii confectione immunis est, licet testator licentiam dederit heredi, bona fideicommisso gravata pro lubitu suo alienare, *A. Fab. d. lib. 6. tit. 29. d. 1. 2. 3.*

37. Necesse tamen non est, ut inventarium conficiatur solenne juxta dispositionem *l. ult. C. de jur. deliber.* sed sufficit tale, ex quo constare aliquando possit de qualitate & quantitate rerum, idque, sumtibus fideicommissarii, non heredis, fieri debet, *Carpz. p. 3. c. 8. d. 39. n. 4. 5.* Consultius tamen est, ut solenne fiat inventarium, *Stryck. c. l.*

38. Quidsi inventarii confectio a testatore est remissa? Resp. hoc capiendum est de solenni inventario: eo enim non obstante privata bonorum designatio facienda est, *Knipschild. de fideicomm. fam. c. 12. n. 13. Stryck. c. l.*

39. In fideicommisso familiæ, sub conditione

aut die relicto, itemque puro, sed litigioso, heres fiduciarius tenetur ad præstandam cautionem, eamque idoneam, per fidejussores, *l. 1. & t. t. ut legat. seu fideic. serv. caus. cav. Peregrin. de fideic. art. 40. n. 10. Carpz. p. 3. c. 8. d. 38.* & in loco quidem, ubi domicilium habet is, qui cavere debet, aut res est restituenda, *l. 5. §. 3. d. t. l. 5. C. ut in possess. legat. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 34. not. 6. p. 437.* quamvis ea initio non fuerit exacta, *l. 1. §. 9. l. 5. §. 1. ut legat. seu. fideic. serv. caus. cav. Knipschild. de fideicomm. famil. c. 12. n. 37.* & nulla suspicionis causa adsit, *Stryck. de cautel. testam. c. 21. membr. 1. §. 13.* & bona sint immobilia, *Stryck. c. l.* dissentit *Peregrin. c. l. n. 14.*

40. A cavendi necessitate excipiuntur liberi, *Stryck. c. l.* primi scilicet gradus, cum jussi sunt restituere hereditatem, sive descentibus, puta: nepotibus, sive collateralibus, *Berger. c. l.* nisi testator id jusserit, vel metus dilapidationis justus oriatur, *Horn. cl. 7. R. 27. p. 401. b.* nec non illi, quibus testator remiserit cautionem: qui tamen quamprimum bona fideicommissaria dilapidare incipiunt, prohibitione testatoris non obstante, ad cautionem adhuc præstandam adigi possunt, *Stryck. c. l. §. 15.*

41. Res subjectæ restitutioni, titulo legati vel fideicommissi particularis aut universalis, pure vel in diem certum relictæ, per heredem alienari non possunt, *l. 3. §. 3. ad SCt. Trebell. l. ult. §. 2. & seq. C. comm. de legat. Carpz. p. 3. c. 8. d. 30. Struv. ex. 36. th. 40.* adeo ut si heres contra fecerit, & quid alienaverit, illud ipsum in Trebellianicam, quam de fideicommisso detrahit, imputare teneatur, *l. 3. §. 3. ad SCt. Trebell. Peregrin. de fideic. art. 40. n. 1.*

42. Non multum differt hac in re fideicommissum conditionale a fideicommisso puro: etsi enim in illo valeat alienatio, & dominium transferatur: attamen hoc verum saltem est pendente conditione, quo tempore fideicommissario nulla competit actio. Conditione vero existente, dominium ipso jure transfertur in ipsum fideicommissarium, absque ulla restitutione reali aut verbali, eique competit contra possidentem rei vindicatio, non obstante præscriptione, *l. 70. §. 1. de legat. 2. l. ult. §. 3. C. commun. de legat. Gail. lib. 2. obs. 137. n. 6. Carpz. p. 3. c. 8. d. 30. n. 3. seq.*

43. Quodsi vero clausula de non alienando fideicommisso expresse fuerit adjecta, vocatus proximior ad fideicommissum rem alienatam statim revocare potest, *l. 69. §. 3. de legat. 2. Stryck. de cautel. testam. c. 21. membr. 1. §. 33.* add. *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 484.* qui tamen expressam prohibitionem requirere non videtur.

44. Tuto tamen alienari possunt res fideicommisso subjectæ, quæ sunt tempore perituræ, nec servando servari possunt, adeo ut heres eas vendere cogatur, si culpam committere nolit, ita tamen, ut pretium loco rei succedat, & in fideicommissarii heredis usum & utilitatem convertatur *l. 20. pr. de acquir. hered. l. 5. de petit. hered. l. 22. §. 3. ad SCt. Trebell. Gail. lib. 1. obs. 148. n. 3. Carpz. p. 3. c. 8. d. 32. n. 4. 5.*

45. Permittitur quoque alienatio ex causa commutationis pretii in alias res utiliores & fideicommissario heredi magis commodas & proficuas, *l. 5. de petit. heredit. l. 54. ad SCt. Trebell. l. 71. §. 3. de legat. 2. Carpz. d. c. d. 33.*

46. Porro permissa est alienatio rerum fideicommisso subjectarum, quæ fit pro exsolutione æris

alieni ipsius defuncti, aut pro funere ipsius, vel pro legatis, ab eo relictis, persolvendis, modo alia bona non supersint, nec sufficiant, *l. 38. de legat. 3. l. 114. de legat. 1. l. 9. de fideic. libert. l. 53. de petit. hered. Carpz. d. c. d. 34. Stryck. de cautel. testam. c. 21. membr. 2. §. 10.*

47. Denique fideicommissaria bona licite alienari possunt ob alimenta, *auth. contra. C. ad SCt. Trebell. Peregrin. de fideicom. art. 42. n. 87.* modo alienans alias prodige non vixerit, *Stryck. c. l. §. 18.* item ob redemtionem captivorum, *Stryck. c. l. §. 19.* necnon ad quantitatem usque legitimæ, *Carpz. d. c. d. 35. n. 6. 7.* & si testator alienationem heredi permiserit, *Carpz. lib. L. R. 31. n. 7. seq.* nec minus in fideicommisso familiæ si consenserint, quorum interest, adeo ut bona ita alienata revocari a liberis nequeant, *Stryck. c. l.* §. *12. seq. Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 384.* dissentit *Knipschild. de fideic. famil. c. 11. n. 394.* pariter ac ex causa transactionis, quoties inter agnatos ingentes lites & controversiæ de tali fideicommisso sunt subortæ, *l. 11. C. de transact. Carpz. p. 2. c. 35. d. 18. n. 1. seq. Stryck. c. l. §. 3. seq.*

48. Ut vero in his alienationum casibus decretum judicis pro validitate earundem interveniat, necessarium quidem non est: attamen valde utile, *Stryck. c. l. §. 21.* add. *Carpz. p. 3. c. 8. d. 36. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 32. not. 10. p. 426.*

49. Fideicommissum a patre liberis ea lege, ne ad supplementum legitimæ agant, relictum, mota hac actione, haud amittitur, *arg. l. 32. C. de inoffic. testam. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 222.*

FIDEJUSSIO. FIDEJUSSOR.

1. Fidejussor idoneus ex facultatibus, & conveniendi facilitate æstimandus est, *l. 2. qui satisd. cog.*

ab

ab eo igitur, qui forum diversum habet, fori renunciatio exigi solet, *l. 7. §. 1. eod. Mev. p. 8. dec. 182. n. 7.*

2. Fidejussor, qui non fuit acceptus, injuriarum agere potest, *Schacher. colleg. pract. tit. in jus voc. ut eant.*

3. Sola subscriptio fidejussionem non inducit, si scil. subscribentis in instrumento nulla facta sit mentio, quamvis evitandæ litis gratia addi soleat, als Zeuge, *Stryck. de cautel. contr. Sect. 1. c. 6. §. 13.*

4. Ast qui sigillatione & subscriptione sua approbavit instrumentum, in quo debitor fatetur, se fidejussorem ipsum dedisse, ex fidejussione tenetur, *Carpz. p. 2. c. 20. d. 9.*

5. Ex promissione fidejussionis, ac persuasione de mutuo dando pecuniam alteri, nemo potest, tanquam fidejussor conveniri, *l. 12. §. 2. mandat.* Aliud enim est promissio de fidejubendo, aliud ipsa fidejussio, *Carpz. p. 2. c. 18. d. 1.*

6. Plane, qui periculum in se recipit, &, instrumento cautionis se subscripturum esse, declarat, hoc ipso, etiam sine scriptura, validam fidejussionem contrahit, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 112.*

7. Qui negat, se fidejussisse, postea contrarii convictus, non utitur beneficiis, quæ fidejussoribus competunt. *l. 10. §. 1. de fidejuss. Carpz. p. 2. c. 17. d. 6. Stryck. annot. ad Lauterb. tit. de reivindic.*

8. Fidejussor principali debitori succedens, non amplius, ut fidejussor, sed ut principalis consideratur, & hinc cessat beneficium excussionis & divisionis, *Stryck. annot. ad Lauterb. tit. de acceptilat.*

9. Renuntiatione generali nemo excluditur a beneficiis fidejussorum, etiamsi omnibus ac singulis juris & legum beneficiis, quæ fidejussoribus compe-

tere possunt, renunciaverit, in Electoratu scil. Sax. propter *Constit. Elect. 17. p. 2.* Extra Electoratum vero subalterna ejusmodi renunciatio sufficit, *Carpz. ad d. c. 17. d. 1. Berlich. p. 2. concl. 22. n. 2. seq.*

10. Quod si vero uni vel alteri beneficio fidejussorio in specie renunciatum sit, generalis renunciatio, sive præcesserit, sive subsecuta fuerit specialem, quoad reliqua omnia effectum sortitur, *d. constit. 17. ibique Carpz. d. 2. 3. 6.*

11 Fidejussio jurata, absque renunciatione speciali, beneficia fidejussoribus aliàs competentia excludit: quia juramentum in effectu tantundem operatur, quantum specialis renunciatio, *Gail. lib. 2. obs. 27. n. 22. Carpz. d. c. d. 5.* dissentit *Zanger. de except. p. 2. c. 16. n. 14. A. Faber. in C. lib. 8. tit. 27. d. 31. n. 7.*

12. Non præjudicat fidejussoribus renunciatio beneficiorum, de quibus in specie non fuerint certiorati: quamvis certioratio præcessisse præsumatur, nisi ejus omissio à renunciante probari queat, *Carpz. d. c. d. 4.* Qua exceptione nequicquam se tuetur is, qui literis cautionis, quibus renunciatio beneficiorum, eorumque explicatio comprehensa est, sua manu subscripsit, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 208. n. 6.*

13. Nec nocet fidejussori renunciatio beneficiorum, si aliud inter contrahentes actum appareat, *Carpz. d. c. d. 8.*

14. Fidejussoria obligatio etiam ad heredes transit, licet eorum nulla facta sit mentio, *§. 2. J. de fidejuss.* vel inserta fuerit dictio taxativa, *Constit. Elect. Sax. 20. p. 2. ibique Carpz. d. 1. 2.* ita tamen, ut, excusso demum principali, quilibet eorum, non in solidum, sed pro rata teneatur, *l. 1. C. de heredit. act. Carpz. d. c. 20. d. 3.*

15. Con-

15. Consuetudini loci alicujus, ne heredes ex obligatione fidejussoria teneantur, derogari potest conventione partium contrahentium expressa, *Carpz. d. c. d. 4.*

16. Obligatio fidejussoria in heredes non transit, si expresse convenerit ut in locum defuncti fidejussoris alius fidejussor substituatur, *d. constit. 20. ibique Carpz. d. 5.* etiamsi fidejussor post moram decesserit, *Carpz. d. c. d. 6.* nisi executio & immissio, vivo adhuc fidejussore, in ejus bona facta fuerit, *Carpz. d. d. 6.*

17. Fidejussor, simpliciter pro reo fidejubens, ad usuras quoque in stipulationem deductus tenetur, *l. 4. l. 68. §. 1. de fidejuss. l. 10. C. eod.* nisi eas expresse exceperit, *Hering. de fidejuss. c. 24. n. 216. seq. Carpz. p. 2. c. 19. d. 8.*

18. Sed fidejussorem teneri ad usuras, non ex tempore moræ debitoris, sed ex die motæ contra ipsummet debitorem principalem actionis, tradit *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 3. th. 11. not. un. p. 619.*

19. Fidejussor efficacius sive arctius quidem, non autem durius, obligari potest, *§. 5. J. de fidejuss.* at ille, qui durius se in causa dividua, v. c. in majorem quantitatem obligavit, tenetur, quod ad concurrentem summam, *l. 22. C. de fidejuss. l. 33. mandat. l. 11. §. 1. de constit. pecun.* in causa vero individua plane non obligatur, *l. 8. §. 7. de fidejuss. Hopp. ad §. 5. J. de fidejuss. usu hod. Berger. œcon. jur. l. 3. tit. 3. th. 10. not. un. p. 618.*

20. Fidejussor cedendarum actionum beneficio non gaudet, si pro naturaliter obligato, v. g. pro pupillo sine tutoris autoritate contrahente, prodigove, vel furioso, intercesserit, *l. 25. de fidejuss.* aut fidejussio facta pro filiofamilias, cui succurritur SCto Mace-

doniano, *l.3.§.3.ad Sct.Maced.* vel pro muliere, efficaciter non contrahente, *Carpz.p.2.c.15.d.7.* confer. *Brunnem. ad l.6.§.ult. de fidejuſſ. n.7. Rivin. ſpec. except. dilat. c.39. n.7.*

21. Fidejuſſor, qui ſimpliciter ſe ad certum tempus obligavit, eo præterlapſo, vel, ſe inſcio, a creditore prorogato, nequaquam liberari intelligitur: ad id tamen, quod poſt illud tempus obligationi accesſit, haud tenetur, *l.7.C. de locat. l. 10. C. mandat. Gail. lib.1.obſ.29. Carpz.p.2.c.19. d.1.2.5.*

22. Quodſi vero expresſis verbis fidejusſionem ad certum tempus reſtrinxerit, tunc ultra id non obligatur, ſed contra creditorem exceptione pacti ſe tueri poteſt, *l.44.§.1.de O. & A. Wernher.ſel.obſ.for.p.3. obſ.107.* Neque opus eſt proteſtatione, ſe poſt tempus, ſolutioni præfixum, amplius nolle eſſe obligatum, *Wernher. ſel.obſ.for. p. 7. obſ. 34. n. 4.* Quod quidem requiritur jure Saxonico, *Conſtit. Elect. 19. p. 2. ibique Carpz. d.6. Wernher. c. l.*

23. Sed hoc ita: niſi creditor debitorem aut fidejuſſorem, de ſolutione facienda interpellavit, *Wernher. c. l. n.7.* Quod in Saxonia Elect. intra tres menſes, a temporis adjecti lapſu computandos, fieri debet, *d. c. 19. ibique Carpz. d.6.* vel creditor probare posſit, debitorem jam, durante tempore fidejusſionis, non ſolvendo factum eſſe, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 107.* vel fidejuſſor in prorogationem conſenſerit, *d. conſtit. 19. ibique Carpz. d.7.*

24. Si quis pro contractu aliquo, veluti locati conducti, ad certum tempus inito fidejuſſerit, hic certe, ſi, elapſo illo tempore, locator, inſcio nec conſentiente fidejuſſore, tempus locationis prorogaverit, amplius non tenetur, ſed liberatus eſt, *l.7.C. locat. d.*

con-

constit. 19. scil. respectu futuri, non vero præteriti temporis, *d. l. 7. Carpz. d. c. 19. d. 3. 4.*

25. Creditor cessans debitorem principalem convenire, donec hic solvendo esse desinat, debitum suum a fidejussore, ulterius exigere non valet, *Hering. de fidejuss. c. 20. n. 15. Carpz. d. c. d. 10. n. 1.* præprimis cum a fidejussore præmonitus est, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 3. th. 17. not. 3. p. 626.* sed exceptione cedendarum actionum repellitur, *Rivin. specim. except. for. c. 39. n. 2. seq.* nisi beneficio excussionis renunciaverit, *Hering. c. l. Carpz. c. l. Berger. c. l.*

26. Multo minus ergo tum fidejussores convenire poterit, si creditum petens a debitore principali, culpa sua, causa ceciderit, vel illud in concursu creditorum petere neglexerit, ac propterea ab ulteriori petitione exclusus fuerit, *Carpz. d. def. 10.* add. *Rivin. c. l.* nisi creditor probare possit, se nihil ex concursu consequi potuisse, *Brunnem. cent. 5. dec. 68. n. 3.* confer. *Mev. p. 9. dec. 174.*

27. Fidejussor agere demum potest adversus debitorem ad liberationem, si diu in obligatione steterit, aut solvere condemnatus sit, aut debitor inceperit labi facultatibus, *l. 10. C. mandat. ibique Brunnem. Gail. l. 2. obs. 29. Heig. p. 2. qu. 7. n. 48. seq.* etiamsi in instrumento obligatorio contineatur clausula: **Auf vorhergehende ein halb jährige Auffkündigung zu bezahlen,** *Berger. dec. 243.*

28. Pactum debitoris principalis proficit etiam fidejussori, *l. 27. de pact. Carpz. p. 2. c. 18. d. 23.* veluti, si creditor debitum debitori, vel in totum, vel pro parte remiserit, reservato licet adversus fidejussorem regressu, *Carpz. dec. 251.* tunc enim tutus quoque

est

est fidejussor sub exceptione non cedendarum actionum, *Rivin. spec. except. dilat. c. 29. n. 3.*

29. Fidejussor uti adversus creditorem potest exceptionibus principali debitori competentibus, *l. 10. §. 2. mandat. Horn. cl. 14. R. 8. p. 1011. a.* scilicet realibus, non personalibus, veluti sunt exceptiones competentiæ, moratorii, cessionis bonorum &c. *§. 4. J. de replicat. ibique Hopp.* add. *Mev. p. 3. dec. 261. & p. 3. dec. 150. Wernher. in supplem. nov. ad p. 7. obs. 85. n. 104. seq.*

30. Actio, contra unum fidejussorem vel ejus heredes mota, præscriptionem contra reliquos confidejussores & principalem debitorem interrumpit, *l. fin. C. de duob. reis. Brunnem. centur. 5. dec. 63. Mev. p. 4. dec. 189. Berger. dec. 236.*

31. Ast fidejussor, qui renunciavit beneficio ordinis, non attenta contra debitorem principalem interruptione, tutus est, præscriptione completa, *Carpz. dec. 34. Berger. dec. 83. & 84.* dissentit *Struv. ex. 47. th. 47. Schilter. ex. 45. th. 41. seq.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 3. th. 17. p. 625.*

32. Idque obtinere tradit *Berger. d. dec. 83.* etiamsi in chirographo conventum: Daß die Wiedererstattung, alsdenn erst beschehen soll, wenn die Aufkündigung ein halb Jahr zuvor geschehen sey; atque principalis debitor usuras omni tempore solvit: cum ejusmodi renunciatio, Aufkündigung, adjecta esse censeatur intuitu debitoris principalis, non fidejussoris & debitor suo facto fidejussori præjudicare nequeat.

33. Electo uno ex fidejussoribus, reliqui non liberantur, priusquam a fidejussore convento debitum

tum plenarium non fuerit exſolutum, *Carpz. p. 2. c. 17. d. 21. Berger. dec. 236.*

34. Electio debitoris, factaque cum eo ſuper ſolutione debiti transactio non liberat fidejuſſores, antequam ſatisfiat creditori, *l. 28. C. de fidejuſſ. Carpz. p. 2. c. 19. d. 11. n. 1. ſeq.*

35. Quæ ſanctio quoque obtinet in fidejuſſore, cui poſt factam ſolutionem a creditore ceſſæ fuerint actiones: hic licet debitorem eligat, cumque eo ſuper ſolutione paciſcatur: attamen confidejuſſores poſtea convenire haud prohibetur, ſi debitor pacto non ſteterit, nec debitum ſolverit, *Carpz. d. def. n. 6.*

36. Uno ex pluribus fidejuſſoribus ſolvendo non exiſtente, damnum hoc reliquis confidejuſſoribus omnibus pro rata accedit, *l. 26. 27. de fidejuſſ. Moller. lib. 3. Sem. c. 15. Carpz. p. 2. c. 17. d. 20.*

37. Fidejuſſor majorem quantitatem, quam reus condemnari poteſt, non tenetur, *l. 4. de compenſat. Mev. p. 2. dec. 216. n. 10.* niſi ex ejus mora vel culpa: quod vero a debitore repetere non poteſt, *Mev. p. 7. dec. 208.*

38. Nullum eſt dubium, quin fidejuſſor ſolvens non ſolum ſortem, ſed & damna ac intereſſe a reo principali repetere queat, *c. 2. & 3. X. de fidejuſſ. Bald. in l. 20. C. de uſur.* modo, in opponendis exceptionibus, & adhibendis auxiliis ſuſpenſivis, culpa vacet, *l. 10. §. 12. l. 29. pr. & §. 2. mandat. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 3. th. 16. p. 625.* ubi enim culpa ſua cauſa cadit nihil repetit, *l. 4. C. mandat. Mev. p. 3. dec. 341. n. 9.*

39. Nam licet fidejuſſor ſolvere poteſt, inſcio debitore, *Cyn. in l. 2. C. de fidejuſſ. Mev. p. 3. dec. 339. n. 3.* nec huic litem denunciare tenetur, *Mev. d. dec.*

dec. 339. attamen non debet esse ad solutionem nimis proclivis, nec jura debitoris prostituere & pessundare, *Mangon. dec. 92. n. 7. Mev. d. dec. 341. n. 4.* præprimis ubi debitor admonuit, ne præcipitaret solutionem, sed dilationem rogaret, suamque assistentiam exspectaret, *Mev. d. dec. 341. n. 13.*

40. Sed justas exceptiones, litem vel in totum vel in tantum perimentes, omittere non debet fidejussor, aut mature reo denunciare, ut ipse compareat, & exceptionem, si eam oppositam velit, deducat, *A. Fab. in C. lib. 8. tit. 27. def. 10. Mev. p. 2. dec. 289. n. 16.*

41. Hoc autem ita intelligendum est, si fidejussor sciverit, debitori & sibi competere exceptionem, *l. 29. pr. mandat. Mev. c. l. & p. 3. dec. 341. n. 8. & 10.*

42. Unde, si fidejussor, a creditore conventus, nomen, cui per legitimum tempus præscriptum est, solvit, non potest solutum a debitore principali repetere, nisi præscriptionis exceptionem elidere possit, *Berger. dec. 239.*

43. Si vero ignorans, reo competere exceptionem, solvit, solutum repetit, *l. 29. pr. mandat. Mev. p. 3. dec. 339. n. 2.* Potuit enim & debuit reus certiorare fidejussorem suum, ne forte ignarus solvat indebitum, *d. l. 29. pr. Mev. d. dec. 339. n. 5.*

44. Recte quoque omittit fidejussor exceptiones, quæ sunt de apicibus juris, *l. 29. §. 4. mandat.* & quæ solum fidejussori, non autem reo competunt, *Mev. p. 2. dec. 289. n. 1. 2. 3.*

45. Exceptiones autem, quæ reo, at non fidejussori, competunt, omittere quidem potest fidejussor, tenetur tamen, si eas sciverit, debitori litem mo-

tam denunciare: quod si non fecerit, de dolo exceptio contra mandati actionem reo nascitur, si litem illam nesciverit, atque ita ex occultatione læsus fuerit, *Mev. d. dec. 289. n. 4. seq.*

46. Si fidejussor, cum solvisset, non certioravit, reum, & hic deinde quoque solvit, quod solvere eum non oportebat, mandati agere non potest, si certiorare potuerit; cedere autem reus actionem indebiti fidejussori debet. *l. 29. §. 3. mandat.*

47. Fidejussor condemnatus solvens non ex judicato contra se, sed mandati agit contra debitorem, non ad id, quod solvit, sed quod debuit, qui itaque improvide solventi aut injuria condemnato non reddit indebitum: res judicata enim inter creditorem & fidejussorem non nocet debitori, *Mev. p. 3. dec. 340. & p. 2. dec. 290. & 291.*

48. Citatus debitor ad assistendum fidejussori convento solvere tenetur actione mandati, in quod hic condemnatus est, nisi vel justam non comparendi, aut judicium declinandi causam habuerit, vel hic exceptionem ex bona fide opponendam negligenter omiserit, *Mev. p. 3. dec. 341.*

49. Fidejussor, si certam tantummodo quantitatem creditori pro debito principali solvat, & sibi actiones cedi curet, postea totum debitum a debitore exigere potest, *Horn. cl. 11. R. 7. p. 605. seq. Berger. Resolut. Lauterb. tit. de heredit. vel act. vendit. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 297.* confer. tamen *Mev. p. 3. dec. 342.*

50. Fidejussor sumtus litis repetit a debitore: at non indiscriminatim omnes, sed saltem necessarios, aut in utilitatem debitoris versos. Secus se res habet quoad impensas litis, quam temere atque sine causa

movit

movit fidejussor, ut solutionem retardet, *Mev. p. 6. dec. 329.*

51. Fidejussor damna atque expensas tantum eas, a confidejussoribus repetere potest, quæ demum, postquam a creditore jura ipsi cessa fuerint, facta sunt, *Carpz. p. 2. c. 17. d. 23.*

52. Tribus pluribusve existentibus fidejussoribus, ille, qui solvit solidum, id, quod, detracta sua rata, supererit, a confidejussoribus ex jure cesso repetere potest, *Carpz. p. 2. c. 17. d. 18.* Neque eo nomine in solidum unum ex confidejussoribus convenire potest, obstante nimirum divisionis beneficio, nisi huic sit renunciatum, *Carpz. d. c. d. 19.*

53. Ex instrumento obligationis, quo simul fidejussio continetur, nec non apochæ a creditore data fidejussor executive convenire debitorem potest, *Berger. proc. exec. §. 16. p. 17. seq. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 498.*

FILIA.

1. Legatum ad ornamenta & vestimenta, a patre nobili, filiæ relictum, debetur, etiamsi hæc, post mortem ejus, a vilis conditionis homine vitiata eidem nupserit, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 155.*

2. In Lusatia Superiore ex consvetudine filiabus e feudis Ehe- Hochzeit-Schmuck und Kleider-Gelder debentur, & quidem illa pecunia, quæ vocatur Schmuck- und Kleider-Gelder, ante earum nuptias præstatur, *Berger. dec. 39.*

3. Filia res geradicas suæ matris a noverca recte petit, etsi in hujus custodia reperiantur, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 96.*

4. In materia testamentaria filiæ filiorum nomine

mine continentur, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 17. not. 10. p. 384.*

FILIUS. FILIUSFAMILIAS.

1. Filii, licet ante dignitatem patris ſuſcepti fuerint, attamen patris dignitate & privilegiis fruuntur, *l. 5. de ſenat.* Quam legis diſpoſitionem ad filios opificis, ante adeptum magiſterium, natos, ita, ut æque dicantur filii magiſtri, Meiſters-Söhne, atque horum privilegiis gaudeant, perinde ac ſi a patre, jam magiſtro, nati fuiſſent, extendit *Carpz. p. 2. c. 10. d. 32.*

2. Filius, ob ſordidum vitæ genus, quod pater exercet, ab officiis publicis excludi non debet, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 250.*

3. Filius, juſte exheredatus, tamen alendus eſt, *Carpz. jurispr. conſiſtor. lib. 1. tit. 14. def. 243. n. 15. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 134. n. 4.*

4. Filio minori, cui, patre abſente, controverſia movetur, litis curator dandus eſt, *Mev. p. 4. dec. 94.*

5. Filius bona parentis adminiſtratorio potius nomine, quam proprio tenere præſumitur: at ſi aliis in contrarium præſumtionibus oneratur, juramento, fidem facere tenetur, *Mev. p. 7. dec. 285.*

6. Filiusfamilias vi SCti Macedoniani ex mutuo pecuniario valide haud obligatur, *l. 7. §. 3. de SCt. maced.* adeo ut creditori omnis adverſus illum actio inutilis ſit, ſive adhuc vivat, ſive mortuus ſit pater, atque ſui juris factus filius, *l. 1. eod. Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 239. n. 1. 2. 3. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 2. th. 2. not. 5. p. 577.* licet pecuniam adhuc ſalvam habeat, *l. 9. §. 2. eod. Berger. c. l.*

7. Idemque juris eſt, licet filius in dignitate

conſtitutus fuerit, *d. l. 1. §. 3.* niſi per dignitatem plane exierit ex patris poteſtate, *Struv. ex. 29. th. 58. Brunnem. ad d. l. 1. n. 3.*

8. Si vero tempore contractus adhuc filiusf. fuerit, datur hæc exceptio licet poſtea ex patris poteſtate exierit, §. 7. *J. quod cum eo.*

9. Datur quoque exceptio SCt. macedoniani patri & heredibus *l. 7. §. 10. de SCt. maced.* ut & fidejuſſoribus, *l. 9. §. 3. eod.*

10. Ceſſat exceptio SCti macedoniani, ſi creditor minor vel pupillus, *l. 3. §. 2. de SCt. maced.* ſi filiusf. ex peculio profectitio alii filiof. pecuniam crediderit, *d. l. 3. §. 2.* nec non ſi creditor ex juſta cauſa crediderit, eum eſſe patremfam. *l. 1. C. de SCt. maced.* veluti, ſi publice pro patrefam. habitus fuerit, *l. 3. pr. eod.*

11. Ceſſat quoque hæc exceptio, ſi filiusfam. habeat peculium caſtrenſe, vel quaſi, in quo habetur pro patrefam. *l. 2. de SCt. maced.* vel peculium adventitium extraordinarium, *Brunnem. ad l. 1. eod. n. 6. Stryck. ad §. 7. J. quod cum eo.* ſi debitum, poſtquam ſui juris factus, de novo agnoverit, *l. 2. C. de SCt. maced.* vel partem debiti ſolverit, *l. 7. §. ult. eod. ibique Brunnem. n. 15.* ſi doloſe contraxerit, veluti, ſi ſe patremfamilias mentitus ſit, *l. 1. C. eod.*

12. Porro ceſſat hæc exceptio, ſi filiusf. eidem jurato renunciaverit, *Franzk. lib. 2. Reſ. 5. n. ult. Stryck. de cautel. contract. ſect. 2. c. 1. §. 15. Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 334.* (diſſentit *Peretz. ad tit. C. de SCt. maced. n. 19. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 2. th. 2. not. 4. p. 576.*) modo pecunia in bonum finem credita ſit, *Harpr. ad §. ult. J. quod cum eo. n. 27. Hahn.*

ad Wesenbec. tit. de SCt. maced. n. 3. injurata renunciatio vero nihil operatur, *Struv. ex. 20. th. 55.*

13. Deinde quoque cessat, si filius non ad luxuriam, sed eam rem accepit, quæ patris oneribus incumberet, *l. 2. C. de SCt. maced.* non autem sufficit sola acceptio, sed requiritur quoque utilis versio, *l. 7. §. 12. eod.* add. *Brunnem. ad l. 5. C. eod. n. fin.*

14. Denique cessat hæc exceptio, si pater in mutuum consenserit, vel postea illud ratihabuerit, *l. 2. C. de SCt. maced.* etiam tacite, v. gr. si ad literas, in quibus pater certior redditus fuerit de mutuo a filio contracto, ad eas autem non respondeat, *l. 16. eod.* item si solitus fuerit pro filio pecuniam mutuo acceptam, sine contradictione restituere, *Brunnem. ad l. fin. quod cum eo. n. 1.*

15. Unde quoque, quando filiusfam. una cum patre chirographo subscripsit, SCtum macedonianum locum non habet, idemque pro dimidia parte obligatur: quia sic pater consensisse intelligitur, *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 453.*

16. Nec filiusf. miles uti exceptione SCti macedoniani potest, licet in aliam, quam castrensem causam, se pecuniam mutuo accepisse probare velit, *l. ult. §. 1. C. ad SCt. maced. ibique Brunnem. n. 9. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 474.*

17. Ubi locum habet exceptio SCti macedoniani, filiusfam. ob mutuum ex peculio adventitio non tenetur; imo si solverit, pater solutum repetit, *l. 9. §. 1. de SCt. maced.* Si vero pater vivus non repetierit, filius post mortem patris repetere non potest, *l. 26. §. 9. de condict. indeb.*

18. Alios, citra mutuum pecuniarium, contractus filiusfam. valide celebrare potest, *l. 3. §. 3. de*

SCt. maced. Hopp. ad verba : mutuas pecun. §. 7. J. quod cum eo. etiam non consentiente patre, *Barth. Hodeg. For. c. 4. §. 9. lit. c. p. 725.* dilata solum executione, quamdiu in potestate est, & nihil proprii habet, *l. 5. pr. quod cum. eo. Hopp. c. l.*

19. Imo durante etiam patria potestate vel in castrensi peculio, *l. 2. ad SCt. maced.* vel in profectitio aut adventitio, cujus administrationem pater ei concessit, *l. 16. de nox. act. l. 3. §. 11. de pecul.* executio fieri potest; quin & si nihil habeat cedere, bonis cogitur, si carceres effugere velit, *Barth. c. l.* add. *Hilliger. ad Donell. lib. 17. c. 5. lit. c.*

20. Fidejussio filiifam. pro patre valida est, *l. 9. C. quod cum eo.* Nec obstat *l. 1. C. de filiof. min.* quippe quæ tantum de filiof. minorenni, adeoque de casu excepto loquitur, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 108.*

FINES.

1. In causis discernendorum finium testes etiam de auditu alieno admittuntur, *Stryck. de jur. sens. dissert. 3. c. 3. §. 12. sequ. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 37.*

2. In discernendis finibus soli lapides, si certa signa non habeant, haudquaquam sufficiunt, *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 438.* add. *Stryck. d. tract. dissert. 1. c. 1. n. 13.*

3. Si fundus ita: *quicquid venditoris vel antecessoris juris fuit*, venditus, nec fines demonstrati, nec ex scriptura appareat, quid senserint partes, vendens fines fundi indicare tenetur, *l. 48. de act. emt. vend.*

4. Quod quoque juris est, quando res per aversionem vendita: nam & tunc bona fides exigit, ut demonstrentur & notificentur fines a venditore.

in quan-

in quantum eorum notitiam habet, *Brunnem. ad d. l. 48.* Quo caſu vero ratione finium nulla evictio præſtatur, *Horn. cl. 11. R. 49. p. 677.*

5. In controverſiis finium, primum omnium, quæſtio poſſeſſionis momentaneæ ſummariter diſcutienda, eaque diſcuſſa, ad actionem petitoriam finium regundorum deveniendum eſt, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 6. th. 4. not. 3. p. 723.*

6. Qui lapides vel arbores finales effodit, aut amovet arbitrarie punitur, *conſtit. crimin. art. 114. Carpz. qu. 83. n. 67. ſeq. Stryck. de jur. ſenſ. diſſert. 1. c. 1. n. 15.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 6. th. 4. p. 723. & jurispr. crimin. p. 69.* Unde cum pœna posſit eſſe corporis afflictiva, inquiſitio ſpecialis decerni poteſt, præprimis, in caſu terminorum territorialium motorum, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 172.*

FISCUS. FISCALIS.

1. Fiſcus regulariter, & ubi aliud non in ſpecie legibus conſtitutum eſt, jure communi utitur, *l. 10. de jur. fiſc. Berger. Reſolut. Lauterb. tit. de jur. fiſc. ad verba : regulariter jure communi. p. 750. edit. de an. 1716.*

2. Fiſcus adverſus facta officialium non reſtituitur in integrum, *Berger. c. l. ad verba : plura vid. p. 751. ſeq. & œconom. jur. lib. 3. tit. 15. th. 15. not. 1. p. 900.* ubi tamen teſtatur, uſum totius Germaniæ eſſe in contrarium, vid. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 87. & ſupplem. nov. ad eand. obſervat.*

3. Sed huic regulæ: quod ſcilicet fiſcus contra facta officialium in integrum reſtituatur, locum non eſſe in venditione fiſcali, propter *l. 1. C. ne fiſcus rem, quam vendidit, evincat*, tradit *Berger. œcon. jur. c. l.*

4. Fiſcus contractum locationis conductionis propterea non ſtatim impugnare poteſt, quod alius ex poſtfacto majorem penſionem obtulerit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 75.*

5. Si tamen fiſcus notabilem læſionem liquido probare queat, etiam locationis conductionis contractus ab eodem impugnari poteſt, *Wernher. ſupplem. nov. ad p. 4. obſ. 75.*

6. Regulariter in cauſis fiſcalibus eadem procedendi forma obſervatur, quæ in aliis privatorum cauſis obtinet, *Gail. lib. 1. obſ. 20. circa fin. Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 471.*

7. Ad conſequendam tamen pœnam, quam reus incurrit, Fiſcalis non ſemper peculiari proceſſu opus habet, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 497.*

FLUMEN.

1. Cum aquæ curſus in flumine publico cum incommodo accolarum mutatur, locus eſt interdicto: ne quid in flumine publico, *l. 1. §. 3. ne quid in flumine publ. Hopp. ad verba: vel in flumine publico §. 1. J. de interdict. Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 139.*

FODINA.

1. Nemo auri, argenti, cupri, aliorumque metallorum fodinas in fundo ſuo, absque ſpeciali conceſſione principis vel infeudatione, ſibi vindicare poteſt, quia hoc jus ad regalia pertinet, per *text. in aur. bull. tit.* **Von Gold, Silber und andern Ertz Wegen. Landr.** *lib. 1. art. 35. Carpz. p. 2. c. 53. d. 1.*

2. Nec ſalinarum uſus cuiquam privato in ſolo ſuo absque ſpeciali principis conceſſione permiſſus eſt, *aur. bull. c. l. Carpz. d. c. d. 2.*

3. Alia eſt ratio lapidicinæ & calcis fodinæ,

quæ

quæ ad dominum ſoli, non ad Principem vel Superiorem territorii dominum pertinet, *Carpz. d. c. d. 3.*

4. Idemque habendum de terra, ex qua lateres compinguntur, von der Ziegel-Erde, & de minariis, nitrariis, ſulphurariis, aliorumque viliorum metallorum fodinis, quæ nec inter regalia computantur, nec domino ſuperiori vel principi cedunt, ſed illorum uſus cuique privato in fundo ſuo permiſſus eſt, *Rauchb. p. 1. qu. 22. n. 12. Carpz. d. c. d. 3. n. 6. 7. 8.*

FOEMINA.

Vid. loc. *mulier.*

FORMA.

1. Quicquid a lege negotiis civilibus præſcribitur, illud ſemper ad formam ſubſtantialem referendum, ita ut, hoc neglecto, actus ſit nullus, *l. 5. C. de leg. Stryck. annot. ad Lauterb. tit. de ſolut. & liberat. verb. eſſentialis.*

2. Forma per æquipollens non poteſt adimpleri, *l. 3. §. fin. l. 33. de jurejur. Surd. conſil. 318. n. 10.*

FORMULA.

Vid. loc. *clauſula.*

FORNICATIO,

1. Meretricibus, palam omnibus ſe proſtituentibus, relegationis pœna definita eſt, *Conſtit. Elect. Sax. 28. p. 4. Carpz. pract. crimin. qu. 70. n. 17. ſeq.* Quæ ob circumſtantias & qualitates fornicationis, veluti, ſi meretrix nuda in via publica & conſpectu multorum ſeſe proſtituerit, addita fuſtigatione, quandoque exaſperatur, *Carpz. c. l. n. 31. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 11. th. 4. not. 10. p. 827.*

2. Mulieres vero non quidem publice ſe proſtituentes, clam tamen meretricio more viventes, non ſta-

ſtatim in exilium mittuntur, ſed carcere ſolum puniuntur, &, ſi aliæ circumſtantiæ adſint, ac frequentia delicti accedat, demum relegantur, *d. conſtit. 28. Carpz. c. l. n. 33.*

3. Viri cum meretricibus concumbentes, modo non ſint mariti, carcere plectuntur, *d. conſtit. 28. Carpz. c. l. n. 43.* Quin ob circumſtantias crimen multum aggravantes, ſcortatori gravior etiam pœna, ut relegatio tuto imponi poteſt, *Carpz. c. l. n. 45. ſeq.*

FORUM ACADEMICUM.

1. Illud hodie ab academicis non poteſt declinari, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 4. th. 3. not. 5. p. 942.*

2. Studioſorum fora ſunt inprorogabilia, nec ſententia contra eos ab incompetente judice lata rei judicatæ vires conſequitur, *Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 3. lit. b. p. 8.*

3. Quod autem reſtringendum ad eos, qui in academiis vivunt: extra eam enim alibi degentes loci illius magiſtratus jurisdictioni ſubjecti ſunt, licet quinquennium academicum nondum ſit elapſum, *Barth. c. l. Horn. cl. 8. R. 4.*

FORUM ADMINISTRATIONIS.

1. Forum adminiſtrationis intelligitur illud, quo adminiſtrator aut conſtitutus, aut confirmatus, itemque, ubi curam geſſit negotiorum adminiſtrator, non, ubi eadem eſt executus, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 4. th. 3. not. 10. p. 945.*

2. Forum adminiſtrationis, a parte rei non ſolum, ſed & actoris, neceſſarium eſt, *Berger. c. l. Horn. cl. 12. R. 62.* & non in privatis minus quam publicis rationibus obtinet, *Berger. c. l.*

FORUM

FORUM COMPETENS.

1. Lite ſemel cœpta, in foro competente, ulterius ibidem procedendum eſt, non obſtante fori incompetentia, ex poſtfacto per diſtractionem bonorum ſuperveniente, *Carpz. lib. 2. R. 36.*

2. Forum competens in Saxonia conſtituitur per homagium vaſalliticum, *Wernher. Supplem. nov. ad p. 4. obſ. 2.*

3. Forum competens in perſonalibus non facit poſſeſſio prædii, & quod quis ſæpius ibi commoretur, *Mev. p. 4. dec. 256.*

4. Forum competens facit connexitas cauſæ, quamvis unus habeat privilegium fori, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 4. th. 2. not. 12. p. 936.*

FORUM CONTRACTUS.

1. Contrahentes in loco contractus, vel deſtinatæ ſolutionis forum ſortiuntur, & conveniri poſſunt, idque ſine diſcrimine, ſive ibi reperiantur, ſive non, *l. 19. §. 1. de judic. Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 304. n. 1. 2.* Nec avocari poſſunt a judice domicilii, quantumvis peculiariter privilegiato, *Carpz. lib. 2. R. 29.*

2. Jure autem canonico & moribus hodiernis id non aliter procedit, quam ſi reus eo in loco reperiatur, ut ibi citatio ipſi inſinuari queat, *c. 1. §. contrahentes. de for. compet. in 6. Gail. lib. 2. obſ. 36. n. 14. Wernher. c. l. n. 3. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 4. th. 2. not. 1. p. 931.* modo non confeſtim de loco ſit receſſurus, *Zanger. de except. p. 2. c. 1. n. 123. ſeq. Carpz. lib. 2. R. 30.*

3. Qui cum advena, ſtatim diſceſſuro, fide de pretio habita, contraxit, eundem in loco contractus convenire nequit, *Wernher. d. obſ. 304. Berger. c. l. not. 2.*

4. Si quis ad locum contractus veniens arresto detineatur, eo fine, ut ipsi citatio insinuari queat, forum competens haud est; neque valida obligatio nascitur ex jurejurando, quod forte præstat, de se in eodem judicio sistendo, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 305.* confer. tamen *Mev. p. 1. dec. 239.*

5. Cessat quoque forum contractus, si agatur ad contractus rescissionem, *Berger. œconom. jur. lib. 4. tit. 4. th. 2. not. 2. p. 931.* dissentit *Carpz. lib. 2. R. 29. n. 10. seq.*

FORUM DELICTI. DEPREHENSIONIS.

1. Forum delicti concurrit cum foro deprehensionis, *l. 1. C. ubi de crimin. agi oport.* atque obtinet, etiam in personis, dignitate clarissima, vel simili, gaudentibus, *l. 1. C. ubi senatores, vel clarissimi civiliter vel criminaliter conveniantur. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 4. th. 2. not. 3. p. 931.*

2. Forum delicti valet quoque in absentibus, *auth. qua in provincia. C. ubi de crimin.* Magistratus enim, ad requisitionem judicis loci delicti perpetrati, reum deprehensum eo remittere tenetur; nec remissionem declinare potest, licet se ipsum ad jus dicendum paratum dixerit, *l. 3. de re milit. l. 28. §. 15. de pœn. Philipp. ad dec. 89. n. 14.*

3. Sed hodierno jure forum delicti tantum in præsentibus obtinet, ita quidem, ut nec judex deprehensionis ad remittendum, nec delicti judex ad avocandum reum teneatur; unde remissiones delinquentium hodie dicuntur esse, non necessitatis, sed urbanitatis, ita ut fiant ex gratificatione, datis tamen literis reversalibus, quæ eo collineant, ut 1) ejusmodi remissio non debeat esse præjudicio judici deprehensionis, 2) in casu simili judex delicti judici deprehen-

hensionis eodem modo gratificari velit, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 4. th. 2. not. 4. p. 932.* add. *Carpz. prax. crim. qu. 110. n. 53. seq. Mev. p. 7. dec. 86.*

4. Adhuc hodie tamen remissiones, ad locum delicti etiam necessitatis sunt, si, inquisitione finita, atque adeo, sententia lata, reus aufugiat, *Carpz. c. l. n. 63.* Imo sufficere, citationem realem per apprehensionem factam esse, præsertim, si lis sit contestata, tradit *Richter. p. 1. dec. 15. n. 16. Stryck. us. mod. tit. de judic.* §. 27. *Berger. c. l. not. 6. p. 933.*

5. Et cum coram judicio delicti coepta sit inquisitio, sive per responsionem ad articulos, sive etiam per solam citationem, eamque rite, i. e. requisito judice deprehensionis, insinuatam, tum jus cognoscendi, atque animadvertendi, a judice delicti ita esse præoccupatum, ut idem illud deinceps ei nequeat interverti, docet *Berger. c. l. p. 932.*

6. Plane neque propterea, quod remissiones delinquentium non amplius necessitatis, sed tantum urbanitatis sint, forum delicti compatens esse hodie desinere: cum nihil impediat, quo minus adversus reum, qui aufugit & alibi constitutus comparere recusat, edictalis citatio decerni & in contumaciam procedi queat; inprimis ubi jam ante fugam inquisitio cœpta, eidemque præsenti citatio insinuata fuit; quippe quo casu judicum alter alterum prævenisse intelligatur, tradit *Wernher. sel. obs. for. vol. 5. p. 8. obs. 380.*

7. Et, si reus, qui alibi domicilium habet, per locum delicti forte transeat, alio cursum dirigens, citationem ipsi ibidem insinuatam habere vim competens forum reddendi, tradit *id. Wernher. vol. 4. p. 6. obs. 308.*

8. Ast etiam ex carcere fugientes non remitti, neque

neque exceptionem attendi præventionis, cum regula *legis 30. de judic.* ad causas criminales applicari nequeat, statuit *Mev. p. 7. dec. 86. n. 20.* quamvis haud obscure contrarium docuit *p. 2. dec. 4. n. 7. 8.*

9. Remissiones ad locum delicti necessitatis quoque sunt in præfecturis Elect. Sax. quandoquidem magistratus inferiores ad quæstorem præfecturæ, in qua commissum est crimen, sicubi petierit, reum remittere tenentur, *ord. prov. de an. 1555. tit.* **daß man die Ubelthäter,** *Carpz. prax. crim. qu. 110. n. 59. seq. Berger. jurispr. crim. p. 337. & œconom. jur. lib. 4. tit. 4. th. 2. not. 6. p. 933.*

10. Remissio locum non habet, nisi in delictis gravibus: in levioribus enim non conceditur, *l. 3. pr. de re milit. nov. 134. c. 8. Carpz. c. l. n. 66.* id quod de remissione delinquentium ad præfecturas in Sax. Elect. expresse dispositum est in *Resol. gravam. de an. 1661. tit.* **Von Justitien-Sachen,** *Berger. c. l. & p. 2. Supplem. ad jurispr. crim. obs. 191.*

11. Remissio fieri debet expensis remissionem petentis, *Carpz. c. l. n. 67.* & antequam fiat, requisito judici constare debet, tam de requirentis jurisdictione, quam de crimine, vere aut verosimiliter perpetrato ab eo, cujus remissio petitur, *Bald. in l. 1. C. ubi de crimin. Carpz. c. l. n. 65.*

12. Privilegium de non evocando non impedit forum delicti, *Carpz. lib. 2. R. 29. Mev. p. 2. dec. 4. Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 22. lit. a. p. 76.*

13. Quid si judex domicilii fidem dederit judici delicti de remittendo reo, an reus dissensione sua impedire possit, quo minus remittatur? Id quod negat *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 4. th. 2. not. 4. p. 932.*

14. Dominus jurisdictionalis, si quidem requisitus

ſitus, ſubditum coram alio judice ſe, inquirendi cauſa, ſemel iterumque ſiſtere patiatur, cogi nequit, ut eundem etiam ſiſtat ad executionem: quanquam hæc nihilo ſecius fieri poteſt, cum ibidem deprehendatur, *Berger. c. l. not. 6. p. 934.*

15. Forum deprehenſionis etiam locum habet in iis, qui deliquerunt in ædibus eccleſiaſticis, v. c. parochialibus, quandoquidem jurisdictio eccleſiaſtica, quæ ratione ædium illarum ad jus epiſcopale ſpectat, hoc modo non violatur, modo, ſine invaſione violenta in ejusmodi ædes, reus deprehendatur, *Berger. c. l.*

16. Si judex loci, ubi deprehenſus eſt reus, huic pœnam infligat ibi receptam, & a juribus loci, ubi delictum admiſſum, diverſam, denuo adverſus reum, ad infligendam, quæ in loco delicti admiſſi obtinet, in foro delicti procedi non poteſt; modo judici inquirenti omnes facti circumſtantiæ & qualitates delicti cognitæ, nec a reo, circumveniendi judicis, & pœnæ debitæ declinandi cauſa, doloſe quid celatum fuerit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 41.*

FORUM DOMICILII.

1. Si reus plura habeat domicilia, actoris eſt eligere, ubi reum convenire velit, *arg. l. 2. §. 3. de eo, quod cert. loc. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 4. th. 1. not. 4. p. 928.*

2. In foro domicilii omnis actio inſtitui poteſt, *l. ult. C. ubi in rem act.* ita ut dignitas ei, qui in territorio Ordinum Imperii degit, ab Imperatore conceſſa, jus domicilii non mutet, *Capit. Leopold. art. 44. Berger. c. l. not. 5. p. 929.*

FORUM ECCLESIASTICUM.

Vid. loc. *conſiſtorium eccleſiaſticum.*

FORUM

FORUM EX ARRESTO.

Vid. loc. *arrestum commune. th. 2. 6. & forum contractus. th. 4.*

FORUM INCOMPETENS.

1. Qui adversarium coram judice incompetente convenit, privatur actione, *l. 5. C. de jurisdict. omn. jud. ibique Brunnem.* Requiritur vero, ut judex sit talis, cujus jurisdictio ne partium quidem consensu prorogari potest, *Carpz. lib. 2. R. 38.*

2. Cum actoris ignorantia aut simplicitas concurrat, eadem pœna, tanquam odiosa, cessat, quandoquidem in actore requiritur dolus, *Berger. dec. 269.*

FORUM MISERABILIUM.

1. Miserabiles personæ intelliguntur 1) *ætate*, nimirum pupilli, non minores; 2) *sexu*, nempe viduæ, non virgines, multo minus meretrices; 3) *fortuna*, utpote furiosi, muti & surdi, diuturno morbo fatigati, debiles, egeni & pauperes, non item universitates, imo ne piæ causæ quidem, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 4. th. 3. not. 1. p. 938.*

2. Ceterum, quod ad personas miserabiles, ætate aut sexu, non interest, utrum etiam pauperes sint, an divites, *Berger. c. l.*

3. Reus coram superiore judice conventus opponere nequit exceptionem sive beneficium primæ instantiæ miserabilibus personis, *Carpz. lib. 2. R. 19.*

4. Imo miserabiles personæ, etiam lite coram judice ordinario cœpta, & citatione parti adversæ insinuata, mutare consilium, & adversarium statim ad summum judicium pertrahere possunt, *Berger. dec. 274.*

5. Hoc forum privilegiatum etiam reo com-

competere, tradit *Berger. œcon. jur. c. l. not. 3. p. 941.*

6. Cessat forum miserabilium, 1) si rem habeant cum æque privilegiato in eodem genere, *Carpz. lib. 2. R. 19. n. 20. & 29. Berger. dec. 273.* 2) si actores maximam partem sunt majores, ceteri vero impuberes, *Berger. dec. 275.*

FORUM PRIMÆ INSTANTIÆ.

1. Subditi ac nobiles immediati Episcopatuum Martisburgensis, Naumburgensis & Misnensis in curiis, ut curia Lipsiensi vel Supremo Appellationum judicio Dresdensi conventi, beneficium primæ instantiæ opponere valent, *Carpz. lib. 2. R. 15.*

2. Consules & Senatores in civitatibus municipalibus, aliique officiales, immediate in Curiis Provincialibus Saxonicis, aut Supremo Appellationum judicio conventi, beneficium primæ instantiæ opponere valent, nisi contra aliquos in specie probetur prima instantia in superiori judicio fundata, *Carpz. lib. 2. R. 11.*

3. Consiliarius vel officialis Illustrissimi Electoris, non in aula, sed in alia civitate ac foro degens, in prima instantia invitus conveniri nequit in Curiis Provincialibus, aut Supremo Appellationum judicio, per tradita *Carpz. lib. 2. R. 13.*

FORUM PRIVILEGIATUM.

1. Forum privilegiatum, quo clerici gaudent, ad totam familiam, adeoque etiam ad famulitium eorum pertinet, *Brunnem. jur. eccles. lib. 3. c. 1. §. 12. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 12.* de quo tamen dubitat *Bœhmer. jur. eccles. protest. lib. 2. tit. 2. §. 43. seq. p. 1013.*

FRU-

FRUCTUS.

1. Res judicata de restitutione fructuum, deductis impensis an Saamen und Arth-Lohn, concepta, de omnibus indistincte sumtibus, qui in perceptionem & conservationem fructuum facti sunt, intelligenda est, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 34.*

2. Compensationis exceptio, si restituendi sunt fructus a possessore, sive bonæ sive malæ fidei sit, quamvis non annexa litis contestationi, virtualiter in ipsa condemnatione reservatur, cum fructus non, nisi deductis expensis, intelligantur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 1. en. 62.*

3. Equidem fructuum vocabulo omnis utilitas continetur, quæ occasione rei percipitur, *l. 95. §. 1. ad L. Falcid. l. 24. de usu & usufr. leg.* Ast sub fructibus, in re judicata, regulariter usuræ haud continentur, *Wernher. sel. obs. for. p 10. obs. 300.*

4. Bonæ fidei possessor omnes omnino fructus, tam naturales, quam industriales, acquirit, *l. 48. pr. de A. R. D. l. 28. de usur. l. 22. C. de R. V.* consumtos scil. *si quis J. de R. D.* extantes enim restituere debet, per *l. 4. §. 2. fin. regund. l. 40. de A. R. D. Harprecht. ad §. 35. n. 36. seq. J. de R. D.* nisi sint usucapti, præscribuntur vero jure civili triennio, jure Saxonico autem anno & die, *Carpz. p. 3. c. 32. d. 29.*

5. Restituit quoque bonæ fidei possessor fructus a tempore litis, sive vere, sive ficte, contestatæ perceptos, vid. *Horn. cl. 12. Sent. 79. Struv. ex. 11. th. 24.*

6. Nec minus bonæ fidei possessorem restituere consumtos, quatenus ex iis factus est locupletior, tradit *Carpz. d. c. d. 28. Struv. ex. 11. th. 23. Hopp. ad*

§. 35.

§.35. *J. de R. D. usu hod.* nisi sint usucapti, *Carpz. d.c. d. 29.*

7. Plane bonæ fidei possessorem de fructibus consumtis non teneri, quamvis inde locupletior factus sit, docet *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 316.* add. *Peregrin. de fideic. art. 44. n. 114. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 17. not. 5. p. 243.* Aliud tamen obtinere in petitione hereditatis non ambigit *Wernher. c. l. n. 6.* add. *Hilliger. ad Donell. lib. 19. c. 13. lit. c. & d. Struv. c. l.*

8. Malæ fidei possessor omnes fructus, perceptos ac percipiendos, extantes & consumtos, restituit, *l. 22. C. de R. V. Rauchb. p. 1. qu. 28. Carpz. d. c. d. 30. Berger. c. l. not. 3. p. 242. in. fin.*

9. Perceptio & inde dependens restitutio fructuum ante plures annos perceptorum fit ad determinationem œconomorum peritorum, *Horn. cl. 12. sent. 4. Berger. c. l.*

10. Fructus civiles, puta: decimæ, tributa, annui census & reditus, qui ex bonis censualibus vel emphyteuticis annuatim persolvuntur, nec non viduæ ex dotalitio debentur, pro rata temporis inter heredes defuncti & novum possessorem de jure civili dividuntur, *Berlich. p. 3. concl. 22. n. 6.* non modo, sed quoque jure Saxonico, *Constit. Elect. Sax. 16. p. 3. ibique Carpz. d. 1.* add. *Horn. cl. 8. R. 18.* Quod & verum est in iis, quæ singulis mensibus vel aliis temporibus præfinitis solvuntur, *Carpz. d. c. d. 2.*

11. Si contingat, bona ejusmodi censitica vel emphyteutica in testamento alicui legari, mortuo testatore ante solutionis diem, census annui ex ejusmodi bonis pro rata temporis, quo testator decesserit,

legatario, pro rata vero temporis, quo testator vixerit, heredibus debentur, *Carpz. d. c. d. 4.*

12. Reditus annui ad vitam emti, mortuo ante diem solutionis emtore, pro rata temporis inter ejus heredes & venditorem dividuntur, *Hartm. Pistor. p. 1. qu. 24. n. 11. Carpz. d. c. d. 4.*

13. Mortuo usufructuario ante diem solutionis census ac reditus annui in totum ad proprietarium pertinent: ex adverso si moriatur usufructuarius post tempus ejusmodi censibus inferendis præstitutum, omnes reditus, quorum dies jam cessit, antequam exsoluti fuerint, ad heredes suos transmittit, *Berlich. p. 3. concl. 22. n. 29. Carpz. p. 3. c. 16. d. 5.* Priori casu, jure Saxonico ejusmodi census tum temum ad proprietarium pertinere, si dies solutionis intra tricesimum a morte usufructuarii, vel paulo post, i. e. intra tres dies post tricesimum non venerit, habet *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 3. th. 24. not. 4. p. 335.*

14. Eodem modo ejusmodi fructus civiles, v. g. census, decimæ &c. utroque jure, & communi, & Saxonico, tunc heredibus allodialibus cedunt, si dies eorum, vivo vasallo, jam venerit: alioquin ad feudi successorem pertinent, *Carpz. d. c. d. 6. & c. 32. d. 19. Struv. synt. jur. feud. c. 15. §. 16. Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 13. n. 15.* licet dissentiat *Berlich. p. 3. concl. 44. n. 11.*

15. Quo vero ejusmodi fructus heredibus allodialibus cedant, jure Saxonico Electorali sufficit, si modo intra tricesimum, a morte vasalli, dies solutionis venerit, *Constit. Elect. Sax. 32. p. 3. ibique Carpz. d. 20.* Secus ergo est, si tricesimus jam sit elapsus, etsi exiguum spatium intercesserit, *Wernher. c. l. n. 17.* quicquid

quid in contrarium nitatur *Carpz. d. c. d. 21.* quem ſequitur *Berger. c. l.*

16. Quod attinet illos fructus civiles, qui conſiſtunt in mercede, vel penſione pro re locata præſtanda, illi pro rata temporis dividuntur inter heredem uſufructuarii & proprietarium ſi res locata, veluti prædium urbanum, ſingulis diebus fructum præſtet, *l. 26. de uſufr. Hopp. ad verba : ad heredes ejus non. §. 36. J. de R. D. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 3. th. 24. not. 4. p. 335.* Illarum vero penſionum, quæ pro locatis prædiis ruſticis percipiuntur, eadem ratio eſt, quæ ipſorum fructuum, quocunque demum tempore dies ſolutionis venerit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 13. n. 14.* add. *Hopp. c. l. Berger. c. l.* Idemque in feudo & dotalitio obtinet, *Carpz. p. 3 c. 16. d. 7. Wernher. c. l.*

17. Quodſi reditus annui, cenſus, & alii fructus civiles poſt mortem viduæ, dotalitium tenentis, vel alterius poſſeſſoris, ſaltem intra triceſimum fiant exigibiles, & eorum dies veniant, pro rata non dividuntur, ſed ad heredes defuncti pertinent, *Carpz. d. c. d. 8.*

18. Si vidua ex culpa, puta: ob adulterium, dotalitium perdat, vel vaſallus feudum propter feloniam amittat, antequam dies cenſuum venerit, nihil quicquam de fructibus, poſtea exigibilibus, conſequuntur, ſed hi in totum ad agnatos vel novum poſſeſſorem pertinent, *Hartm. Piſtor. p. 1. qu. 24. n. 53. Carpz. d. c. d. 9.*

19. Jure communi feudali, mortuo vaſallo, ante calendas Martii vel poſt Auguſtum, fructus, ſive naturales, ſive induſtriales, nondum percepti domino vel agnato, defuncto autem eo, poſt calendas Martii uſque ad Auguſtum, heredibus vaſalli cedunt, *2. F.*

28. §. his consequenter. 2. F. 68. Rosenth. de feud. c. 10. concl. 42. n. 48. Carpz. p. 3. c. 32. d. 1. n. 5. seq. Horn. jurispr. feud. c. 16. §. 29. Quam computandi rationem, ubi speciatim mutata haud est, hodienum attendi debere, putat *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 13. n. 5.* Nisi quod fructus vinearum heredibus allodialibus communiter addicant, etsi post mensem Augusti decesserit vasallus: quia nempe tardius apud nos vindemia contingere solet quam in solo Italico, ubi jus feudale natum est, *Hartm. Pistor. p. 1. qu. 24. n. 49. Horn. c. l.*

20. In Saxonia quoad fructus industriales, ad quos etiam fructus hortorum referuntur, illos nempe, qui sationem, rastratrionem, similemve curam desiderant, id solum spectatur, an eo tempore, quo vasallus moritur, maxima cultura peracta sit, nec ne. Priori casu fructus heredibus allodialibus, posteriori autem successoribus feudalibus cedunt, **Landr.** *lib. 2. art. 58.* ubi & aperte satis definitur, quando', tum in agris, tum in hortis, maximus labor factus censeri debeat; ibi: **Des Mannes-Saat, die er mit seinem Pflug würcket, die ist verdienet, als die Egde darüber gehet: und des Garten, als er gerodet, gesäet und geharcket ist.** Idem repetitum in *p. 3. constit. 32. ibique Carpz. d. 1. 2. Wernher. c. l. n. 8. 9.*

21. In aliis fructbius industrialibus, ubi similis cultura necessaria haud est, ut sunt lac & lana, *Menoch. de arbitr. jud. quæst. lib. 2. cent. 3. cas. 210. n. 16.* jus coquendi cerevisiam, *Schrader. de feud. p. 2. sect. 3. n. 67.* venationes, *Modest. Pistor. p. 1. qu. 15.* fructus aucupiorum, lapidicinarum, cretifodinarum &c. *Schrader. c. l.* quia nihil mutatum, etiam apud Saxones jure

re communi feudali ſtandum eſt, *Carpz. d. c. d. 9. Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 13. n. 10.*

22. In vineis poſt diem Urbani maximus labor peractus cenſetur, Landr. *lib. 2. art. 58. Wernher. c. l. n. 11.* In Thuringia autem heredes non aliter lucrantur vineæ fructus, quam ſi poſſeſſor poſt ultimam operam, quæ vocatur das Ruren, deceſſerit, *Carpz. p. 3. c. 32. d. 8.* add. *Coler. de proc. exec. p. 2. c. 3. n. 303.*

23. Fructus naturales in ſpecie ſic dicti, v. g. Wieſe-Wachs, allerley Obſt und dergleichen, jure Saxonico Electorali ſucceſſorem feudalem cum ipſo feudo indiſtincte ſequuntur, *cit. conſtit. 32. ibique Carpz. d. 2. Wernher. c. l. n. 12.* Sed jure Saxonico communi in pomis, æque ac vineis, idem dies Urbani attenditur, Landr. *lib. 2. art. 58. Wernher. c. l. n. 13.*

24. Agro feudali a vaſallo vivente raſtris ſubacto, fructus induſtriales, in dotalitio nati, non ad viduam, ſed ad mariti heredes allodiales pertinent, *Carpz. d. c. 3. d. 3.* Jure civili autem fructus una cum fundo dotalitio ad viduam, utpote uſufructuariam, pertinere, docet *Coler. p. 2. dec. 261.* quia uſusfructus alicujus fundi maxime annuus legatus cedit ſtatim a tempore mortis teſtatoris, aut ſaltem a die hereditatis, *l. 1. C. & ff. per tot. quando dies legat. ced. l. 27. pr. de uſufr.*

25. Vidua, dotalitio poſt mortem ipſius finito, fructus ex ſemine raſtris ſubacto provenientes ad heredes ſuos, vel, ſi alteri nupſerit marito, ad hunc, ceu heredem mobiliarem, transmittit, ſecus ac de jure civili, *Carpz. d. c. d. 4.* Extra Saxoniam vero maturis licet fructibus decedens vidua, nihil ex his ad heredes transmittit, *Myler. ab Ehrenbah. Gamolog.*

Princ. c. 14 §. 15. Stryck. us. mod. tit. quib. mod. ususfr. amitt. §. 7.

26. In foro enim Saxonico generale est, quod, mortuo usufructuario, fructus agri, ab eo sati & occati, heredes ejus lucrentur, *Carpz. p. 3. c. 32. d. 5. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 3. th. 24. not. 4. p. 335.* qui vero jure civili heredibus usufructuarii non aliter cedunt, quam si ab ipso percepti fuerint, *§. 36. J. de R. D. ibique Hopp.*

27. Illi vero fructus, qui sationem aut aliam ejus generis culturam non requirunt, usufructuarii heredibus etiam in Saxonia non aliter cedunt, quam si, vivente usufructuario, percepti sint, vid. *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 95.*

28. Maritus percipit fructus ex agro uxoris defunctæ, si, ea adhuc vivente, cultus & rastris subactus fuerit, *Carpz. p. 3. c. 32. d. 6.* Et, defuncto marito post rastrationem agri conjugis suæ, fructus in eo nascentes non ad viduam, sed ad mariti heredes pertinent, *Carpz. d. c. d. 7.*

29. Quod, vivente vasallo aut usufructuario, seminatum quidem, nondum tamen rastratum est, non ad heredes, sed novum possessorem pertinet, *Carpz. d. c. d. 10.* In hoc tamen, & omnibus casibus, quibus fructus non ad heredes, sed ad novum possessorem pertinent, sumtus in culturam & sationem facti, antiquo possessori, ejusve heredibus sunt restituendi, *Carpz. d. c. d. 11. 12. 13.* Quo nomine ipsis competit jus retentionis, *Carpz. d. c. d. 14.*

30. Obstricti quoque sunt mariti heredes ad refusionem impensarum, quas vidua fecit in culturam agri sui, antequam ipsi nuberet, *Carpz. d. c. d. 15.*

FUN-

FUNDUS DOTALIS. PARAPHERNALIS.

1. Dominium prædii dotalis in maritum tranſit, ſed tantum revocabiliter, ita ut, ſoluto matrimonio, illud a marito reſtitui oporteat, ſive inæſtimato, ſive æſtimato, ſed ſaltem taxationis gratia, ut conſtet, quantum intuitu deteriorationis ac damni forte in prædio dati, præſtari oporteat, in maritum translatum fuerit prædium, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 90.*

2. Jure civili maritus fundum dotalem neque alienare neque oppignorare poteſt, ſine diſcrimine, ſive uxor conſentiat, nec ne, *l. un. §. 15. C. de rei ux. act. pr. J. quib. alien. lic. vel non.* Jure canonico vero valet alienatio, ſi modo uxor in eam mediante jurejurando conſenſerit, *c. 28. X. de jurejur. Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 437.*

3. In Saxonia Electorali ad alienationem fundi dotalis ſatis eſt, ſi uxor in alienationem, a marito factam, cum peculiari curatore conſentiat; nec tali caſu jurejurando opus eſt, *Wernher. d. obſ. n. 10. Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 3. th. 10. not. 16. p. 129. Carpz. p. 2. c. 15. d. 21.* Nec quicquam intereſt, utrum maritus cum uxoris conſenſu, an uxor, conſentiente marito, fundum dotalem alienare dicatur, *Wernher. c. l. n. 14.* add. *Carpz. c. l.*

4. Aſt fundus paraphernalis ab uxore, conſenſu mariti, valide alienatur, &, ne in Saxonia quidem ad id peculiari curatore opus habet, *Dec. Elect. nov. 24. ibique Philipp. obſ. 5. Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 436.* Plane ſi maritus pretium lucrari velit, curatore opus erit, *Wernher. c. l. n. 3.*

5. Uxor fundum dotalem, a marito alienatum, conſtante matrimonio, niſi ad inopiam ille vergat, revocare nequit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 386.*

 6. Ma-

6. Maritus dominium fundi dotalis irrevocabile, ac simul liberrimam alienandi facultatem consequitur, si æstimatio ejus, venditionis ergo, adjecta fuerit: æstimatio autem venditionis ergo adjecta esse intelligitur, quando id actum, ut maritus loco certæ quantitatis in dotem dandæ prædium haberet; item ut vel prædium vel æstimatio restitueretur, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 90. n. 4. 5.* add. *Carpz. p. 2. c. 15. d. 21. n. 10.*

7 Fundus ex pecunia dotali a marito, consensu licet uxoris emtus, non nisi in subsidium, & quando maritus non solvendo existit, pro dotali habetur, *Wernher sel. obs. for. p. 1. obs. 91.*

FUNUS. FUNERIS CURA ET IMPENSÆ.

1. Si funus per territorium alienum sit ducendum, hoc domino territorii indicandum, quo illi constet, annon homo occisus per territorium ducatur, *Stryck. annot. ad Lauterb. tit. de mort. infer.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 1. th. 3. not. 9. p. 210.*

2. Unde mortuus per alienam provinciam non ducendus est, nisi accedente publico instrumento, qua morte ille perierit, *Stryck. c. l.*

3. Pontificii pro numero ecclesiarum, per quas ducitur cadaver, exigere solent idem honorarium, ac si ibi terræ mandandus fuisset, *c. x. 1. de sepult. Stryck. c. l.*

4. Imo nihil solvendum esse pro exhibitione funeris, quamvis diversæ religionis homo fuerit defunctus, nisi in casu, quo jus retorsionis exercetur, tradit *Berger. c. l.*

5. Cura funeris regulariter ad heredem pertinet, nisi testator alii curam funeris demandet, *Wern. sel. obs. for. p. 4. obs. 176.*

6. Qui in funus defuncti majores sumtus fecit, quam

quam is voluit, eorum repetitionem non habet, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 177.*

7. Modus in sumtibus funeris servandus, nec ultra istum de his actio est, *l. 14. §. 16. de relig. & sumt. fun. Mev. p. 2. dec. 223. n. 2.*

FURIOSUS.

1. Furiosus custodia, donec perfecte reconvalescat, detinendus, atque a consanguineis, aut, si quidem hi inopes sint, a magistratu, qui merum imperium habet, alendus est, *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 4. th. 7. not. 2. p. 181.*

2. Neque agnatos onus istud renunciatione hereditatis declinare posse, tradit *Carpz. lib. 4. R. 61.* Sed conferatur omnino Responsum Facultatis Lipsiensis, quod exhibet *Berger. c. l.*

3. Furiosus, qui ante furorem deliquit, in ipso furore pœna mortis affici non potest, vid. *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 123. p. 352. Berger. Resolut. Lauterb. tit. de priv. delict. qu. un.* dissentit *Jason in l. 9. n. 7. C. qui testam. fac. poss.*

FUR. FURTUM. FURTIVA RES.

1. Furtum qualificatum, ein geflieſſener gefährlicher Diebſtahl, in masculo punitur suspensione, in femina autem regulariter suffocatione in aqua; nullo casuum discrimine, furtum magnum sit, an modicum; iteratum sit, nec ne, *ordinat. crimin. art. 159. Stryck. us. mod. tit. de furt. §. 2. Berger. jurispr. crimin. p. 34. seq.* Hodie feminæ gladio feriuntur, quamvis nec exempla desint, ubi feminæ pariter laqueo suspensæ fuerunt, præsertim in Saxonia, *Stryck. c. l. Carpz. pract. crimin. qu. 82. n. 71. Berger. c. l. p. 35. seq.*

2. Furtum qualificatum ex mente Caroli V. intelligitur periculosum, quod violentiam, vel metum

violentiæ conjunctum habet, quod ſit vel effractione vel aſcenſione, vel armis, atque adeo alternative, *d. art. 159.* At ſecundum benignitatem & uſum fori, inprimis Saxonici, furti qualificati nomine indicatur ſeditioſum, quod fit vi armata, ſive cum effractione, eaque violenta & ſeditioſa, *Carpz. pract. crimin. qu. 79. n. 34. ſeq. Berger. c. l. Stryck. c. l. Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 206. & 161. nec non. p. 9. obſ. 182.*

3. Unde furtum qualificatum vel violentum non eſt, ſi quis horreum, tugurium, vel ſtabulum effringat, vel etiam caſam, aut ædes ruſticas ex limo confectas ſecuri aliove inſtrumento rumpat, vel pariete perfoſſo aut feneſtris ejectis intret, aut ſi ciſtam, ædes, vel fores clave adulterina aperiat, vel tecta, ſtraminea conſcindat, & ſic ædes ruſticas intret, vel in villis, aut oppidis tegulas in tectis deſtringat, atque evellat, aut ſi fur in ædes, ſcalis admotis, vel alia quavis ratione, aſcendat, & ſic furtum conſcendendo ædes alienas committat, *Carpz. d. qu. 79. n. 34. ſequ. Stryck. c. l.* quibus modis tamen jure Carolino committitur furtum qualificatum, *Berger. c. l.* Illud tamen furtum pro violento habendum eſſe, ſi quis pulvere nitrato ſeram rumpat, putat *Stryck. c. l.*

4. Jure Saxonico Electorali in crimine furti violenti & cum effractione commiſſi ſola etiam quævis ſuſpicio ad fuſtigationis pœnam & condemnationem ad opus publicum ſufficit, propter mandatum de an. 1719. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 4. n. 121.* nec formali inquiſitione opus eſt, ſed ſola reſponſio ſummaria ſufficit, propter memoratum mandatum, vid. *Wernher. c. l. n. 125.*

5. Si furtum non violentum prima vice commiſſum fuit, pœna extraordinaria locum invenit, judicis

dicis arbitrio determinanda, & quamvis in *ordinat. crimin. art. 160.* dicatur, daß die Straffe nach den Umständen an Leib und Leben solle geurtheilet werden, extra Saxoniam tamen pœna capitalis non dictatur, sed carceris, mulcta, relegatio, aut ad summum fustigatio, pro diversitate circumstantiarum. Debet vero judex ad has circumstantias juxta *constit. crimin. c. l.* respicere 1) ad furti quantitatem, 2) an fur in ipso actu furandi, vel ubi res furtivas secum auferre voluit, deprehensus fuerit, an non, 3) consideranda est furis conditio & status, quoad ætatem, fortunas, genus seu familiam, & officium, quo defungitur, 4) eo respiciendum, quam damnosum furtum acciderit domino læso, *Stryck. us. mod. tit. de furt.* §. 3. add. *Berger. jurisprud. crimin. p. 36. seq.*

6. Furtum iteratum, seu secunda vice commissum iterum extraordinarie punitur, *constit. crimin. art. 161.* quamvis hoc casu, si res ablatæ alicujus valoris sunt, facilius ad pœnam fustigationis deveniri soleat, *Stryck. c. l. §. 4.* confer. *Berger. c. l. p. 39.*

7. Propter furtum tertia vice iteratum, extra Saxoniam, pœna laquei in masculo, & suffocationis in femina dictari solet, idque nullo discrimine, magnum sit, an parvum; manifestum, an non manifestum, *constit. crimin. art. 162. Berger. c. l. Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 283.* Sed usum fori Germanici in furto simplici, eodemque tertio, pœnam capitis vix aliter admitti, quam concurrentibus tribus requisitis: 1) ut quantitas rei furtivæ quinque solidos excedat, per solidum autem aureus Hungaricus intelligitur, non modo in Saxonia, *p. 4. c. 32.* sed & alibi, *Carpz. pract. crimin. qu. 78. n. 26. Berger. c. l. p. 37. Stryck. c. l. §. 6.* 2) ut eadem non sit restituta, 3) fur jam semel

mel a judice fuerit punitus, *Berger. c. l. p. 40.* confer. *Stryck. c. l. §. 5.*

8. Jure Saxonico, eoque Electorali, furtum ſimplex, ſi dimidiam partem quinque ſolidorum excedit, fuſtigatione ac perpetua relegatione; ſin autem non excedat, relegatione tantum, aut carcere, aut multa punitur: ſin vero furtum ſimplex ſit magnum, quod ſcil. valorem quinque ſolidorum excedit, indifferenter laqueo punitur, nulla inita ratione iterationis, ſive ſit primum, ſive ſecundum aut tertium, *p. 4. c. 32. Berger. jurispr. crimin. p. 41.* confer. *Stryck. uſ. mod. tit. de furt. §. 4. & 5.*

9. Hinc, jure Saxonico Electorali, fur, qui præciſe quinque ſolidos furatus eſt, non ſuſpenditur; nec qui præciſe dimidiam partem quinque aureorum ſurripuit, fuſtigatur, *Carpz. pract. crimin. qu. 78. n. 108. & 111. Berger. c. l.*

10. Furto a pluribus commiſſo, ſi cujusque portio valorem quinque aureorum non excedat, ſuſpendio, vel, ſi ſit infra dimidiam partem quinque aureorum, aut eam ſolum exæquet, fuſtigatione ſinguli non ſunt puniendi, *Carpz. c. l. n. 37. & 103. Berger. c. l. p. 42. in fin.*

11. Notandum hic eſt, non inſpiciendum eſſe, quantum quisque furum accepit, ſed quantum ex diviſione æqualiter & proportione arithmetica facta, ſecundum numerum perſonarum, percipere potuiſſet, *Carpz. c. l. n. 43. Berger. c. l. p. 43.*

12. Proinde furto a pluribus commiſſo, ex quo uniuscujusque portio, ſi diviſio æqualiter fieret, ſummam quinque ſolidorum non attingit, licet, inæquali diviſione facta, unus vel alter plus reliquis, & ultra quinque ungaricos acceperit, pœna tamen laquei is pu-

puniendus non eſt, *Carpz. pract. crimin. qu. 78. n. 44. 45.*

13. Idque procedit etiam in furto commiſſo a perſonis, quarum una alterius portionem lucratur, ut: ſi maritus & uxor, vel pater & filius inſimul quid contrectarint: etſi enim hoc furtum ſolus maritus aut pater lucretur, attamen ſi tam magnum ſit, ut bis valorem quinque ſolidorum excedat, utrique pœna ſuſpendii imponenda erit, *Carpz. c. l. n. 46.*

14. Sed aliter ſentire videtur *Stryck. in uſ. mod. tit. de furt. §. 7.* ubi: *Ita vero hic circa computationem tenendum: ſi ipſi fures diviſionem jam inſtituerunt, & uni non tribuerunt quinque aureos, forte, quod artis furandi nondum ita gnarus ſit, uti quidem reliqui, tunc ille, qui minus quinque aureis accepit, a pœna ſuſpendii liberatur.*

15. In æſtimatione valoris quinque ſolidorum ad ipſum pretium rei furtivæ, non vero ad lucrum, quod ex illa re furtiva ad furem pervenit, reſpiciendum eſt, *conſtit. crimin. art. 160. Carpz. pract. crimin. qu. 78. n. 51. ſeq. Stryck. c. l. §. 8. Berger. jurispr. crimin. p. 42.*

16. Nec fur a pœna ordinaria liberatur, quamvis rem furtivam perdidiſſe, aut alteri donaſſe, aut ab alio ſibi iterum ſurreptam eſſe, dicat, *Carpz. qu. 80. n. 58. Berger. c. l.*

17. Æſtimatio rei furtivæ, ſi adhuc extet, judicialiter fieri debet, adhibitis opificibus, atque artis mechanicæ peritis, iisdemque jurejurando adſtrictis: ſi autem non amplius extet, æſtimatione jurata ejus, cui furtum factum, ſtandum eſt, *l. 9. C. unde vi. c. ult. X. de his, quæ vi metusque cauſa. Carpz. qu. 78. n. 55. ſeq.*

Horn.

Horn. de ſacram. Zenon. §. *29. & cl. 15. ſent. 5. p. 1026. b. & ſent. 7. p. 1030.*

18. Quodſi igitur is, cui furtum factum eſt, nolit, aut non poſſit, puta, morte præventus, jurare, exulat ſuſpendii pœna, ſubſtituta in ejus locum fuſtigatione, *Berger. c. l. p. 45.*

19. Quando dominus rei furtivæ vel omnes res, vel majorem earum partem recipit, ita quidem, ut id, quod adhuc abeſt, valorem quinque aureorum non excedat, furi pœna ſuſpendii remittitur, ſurrogata in ejusdem locum fuſtigatione ac relegatione perpetua, *Carpz. pract. crimin. qu. 80. n. 14. ſeq. Berger. c. l. p. 46. ſeq.*

20. Idemque obtinet etiam in uno alterove ex pluribus delicti conſortibus, cujus portio recuperata fuit, *Carpz. c. l. n. 28. Berger. c. l. p. 47.*

21. Hodie in Saxonia Electorali pœnitentia furis & rei ablatæ reſtitutio non aliter a pœna ſuſpendii liberat, quam ſi fiat ante reſponſionem ad articulos inquiſitionales, proter reſcripta, quæ exhibet *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 225. & p. 9. obſ. 131.*

22. A pœna fuſtigationis reſtitutio rei furto ſubtractæ, ejusdemve pretii minus liberat, *Berger. jurisprud. crimin. p. 44. & 47.*

23. Remiſſio domini rei furtivæ a pœna ſuſpendii furem liberat, quamvis ſingula, quæ admiſit, furta pœnam fuſtigationis mereantur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 212.*

24. Jure civili, quo fures ſaltem pœna pecuniaria multantur, condictio furtiva etiam adverſus heredes furis ad intereſſe & æſtimationem rei furtivæ competit, *l. 7. §. 2. de condict. furt. Philipp. ad dec. 86. obſ. 1. n. 4. & 10.* Imo hodie, fure ſuſpenſo aut fuſtigato, ni-

nihilosecius rei persecutoriis actionibus locum dari, tradit *Hopp. ad §. ult. J. de obligat. quæ ex delict. nasc. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 9. th. 6. not. 7. p. 779.*

25. Ast jure Saxonico, fure suspenso aut cum fustigatione in perpetuum relegato, aut carceri, loco pœnæ ordinariæ, mancipato, inque eo mortuo, rebus furto surreptis non amplius extantibus, heredes ejus ad æstimationem non tenentur, secus ac eo casu, si fur saltem custodiæ causa detineatur in carcere, inque eo, ante executionem pœnæ, morte abripiatur, *Dec. Elect. Sax. 86. ibique Philipp.*

26. Plane hodie quoque in Saxonia Electorali ex bonis furis, etsi ultimum supplicium vel pœnam corporis afflictivam sustineat, restitutio rei furtivæ, secundum æstimationem juratam, a domino factam, fieri debet, propter mandatum novissimum de an. 1719. vid. *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 16.*

27. Fures apium & favorum, æque ac alii fures, suspendio puniri possunt, si æstimatio eorum debitam quantitatem attingit, *Berger. p. 1. supplem. ad jurispr. crim. obs. 14. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 23. & p. 4. in supplem. ad obs. 33.* dissentit *Carpz. p. 4. c. 36. d. 2. & pract. crim. qu. 81. n. 50. seq.*

28. Furtum a trituratoribus, denen Dreschern, circa frumentum commissum, pœna suspendii regulariter haud punitur, *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 103.*

29. Sola scientia furti commissi, si hoc magistratui revelatum haud sit, etiam in Saxonia Electorali regulariter extra pœnam est, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 269.*

30. Furtiva res vindicari potest, ubicunque reperitur, sine refusione pretii; neque interest, sive

bonæ,

bonæ, ſive malæ fidei poſſeſſor ſit, *l. 2. C. de furt. l. 23. C. de reivindic. Conſtit. Carol. art. 213.* Landr. *lib. 2. art. 36.* etſi a latronibus emta vel rapta, *Philipp. ad dec. 87. obſ. 1. n. 1. ſeq.* aut in taberna publica, aut in foro, aut cum proteſtatione, in commodum veri domini, acquiſita ſit, *Philipp. c. l.* add. *Richter. dec. 96.*

31. Plane emtorem, ſi eo fine emiſſet, ut domino rem reſtitueret, deque eo proteſtatus eſſet, & proteſtationem literis contractus inſeri curaſſet, ad reſtitutionem rei furtivæ non aliter eſſe obſtrictum, quam ſi pretium ei reddatur, tradit *Carpz. p. 4. c. 39. d. 7.*

32. Vindicans rem furtivam ab emtore, qui eſt in bona fide, ſumtus in ea factos ei reſtituere tenetur, niſi re uſus fuerit, fructusque inde perceperit, *Carpz. d. c. d. 8.*

33. Qui ſcienter rem furtivam emit, ſi eam vel conſumſerit, vel alienaverit, æſtimationem nihilominus præſtare obſtrictus eſt, *l. 14. C. de furt. Pingizer. qu. 49. n. 24. Philipp. ad dec. 87. n. 17. ſeq.* inſuperque arbitrarie punitur, *d. dec. 87. Carpz. pract. crimin. qu. 87. n. 54. ſeq.*

34. Qui vero ignoranter rem furtivam emit, ſi eam conſumſerit, vel alienaverit, ad præſtationem æſtimationis non tenetur, niſi quatenus locupletior factus eſt, *d. dec. 87. ibique Philipp. obſ. 2.* Quo ipſo in Saxonia contraria ſententia *Carpzovii p. 4. c. 39. d. 9.* exploſa eſt.

35. Ignorantia in emtore non præſumitur, præſertim ſi clam emerit, *Sichard. in l. 2. C. de furt.* Igitur probanda eſt vel ſolo juramento purgatorio, *Carpz. p. 1. c. 22. d. 7. Philipp. d. obſ. 2. n. 9. ſeq. Berger. p. 1. ſupplem. ad juriſpr. crim. obſ. 16.* Imo emtor,

tor, concurrentibus aliis & fortioribus indiciis ſcientiæ, ad eruendam veritatem, torturæ ſubjici poteſt, *Carpz. pract. crimin. qu. 87. n. 68.*

36. Si is, apud quem res furtiva reperitur, perſona levis & malæ famæ eſt, in quem ſuſpicio criminis cadere poteſt, indicium contra ipſum omnino naſcitur, quod furtum commiſerit, *l. 2. in fin. C. de furt.* niſi vel doceat, a quo rem emerit, *l. 5. C. eod.* vel in genere probet, ſe rem in loco publico emiſſe: ſi enim dicit, ſe a tranſeunte & ignoto accepiſſe, ſuſpicionem adhuc magis auget, *d. l. 5.* Aliud eſt, ſi res furtiva apud hominem notæ fidei & integritatis reperitur: interdum tamen, ubi homini levi tortura, huic juramentum purgatorium dictatur, *Stryck. uſ. mod. tit. de furt. §. 25.*

FURUM RECEPTATORES.

Vid. loc. *Receptatores furum.*

G.

GABELLA. DETRACTIONIS JUS.

1. Magiſtratui, jus detractus exercere volenti, id ſtatuto vel conſvetudine introductum eſſe, probatio incumbit, *Carpz. p. 3. c. 38. d. 19. Mev. p. 2. dec. 163. & p. 7. dec. 28. Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 2. th. 18. not. 1. p. 88.* add. *Horn. cl. 2. R. 20.*

2. Jus detractus ei tantummodo competit magiſtratui, qui merum imperium, die Ober-Gerichte, habet, *Berlich. p. 3. concl. 52. n. 19. Scheplitz. conſuetud. March. p. 3. tit. 8. §. 25. qu. 1. n. 2. ſeq. Berger. c. l. not. 5. p. 88.*

3. Jus exigendi gabellam pro facultate vendendi in mercatu publico, Marckt Geld, Stand-Geld, ad regalia pertinet, adeoque a magiſtratibus municipalibus illud non aliter exerceri poteſt, quam privile-

gio aut præſcriptione immemoriali acquiſitum, *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 2. th. 16. not. 4. p. 85. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 11.*

4. Detractus eſt vel perſonalis, quando ab emigrante certa bonorum portio præſtatur, quæ dicitur cenſus emigrationis, Nach = Steuer, Nachſchoß, vid. *Gail. lib. 2. obſ. 36. n. 10. Berlich. d. concl. 52. n. 12. ſeq. Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 2. th. 18. p. 87.* vel realis, qui præſtatur ab heredibus, repetentibus portionem hereditariam a loco rei ſitæ, Abzug, wenn das Erbe aus denen Gerichten in Fremde abgefolget wird, *Berger. c. l. Scheplitz. conſuetud. March. p. 3. tit. 8. §. 2. Berlich. p. 3. concl. 52. n. 37. 38.* & locum quoque habet in legatis, *Kœppen. dec. 6. Berlich. d. concl. 52. n. 39. ſeq.*

5. Onus detractionis ad legatarium pertinet, *Rauchb. p. 1. qu. 16. n. 9. ſeq. Carpz. p. 3. c. 38. d. 20.* niſi teſtator aliud expreſſe diſpoſuerit, vel liberum & absque onere aſſignaverit legatum legatario: tunc enim onus heredis eſt, *Carpz. d. def. p. 12. ſeq.*

6. Detractus de rebus mobilibus ad nomina minus profertur, *Berger. p. 1. Supplem. ad E. D. F. p. 629.* gabella enim ab una ſpecie bonorum ad aliam extenti nequit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 55.* Quodſi autem ſtatutum loquatur de bonis ſimpliciter, vel ſpeciatim de nominibus, tum jus detractionis competit magiſtratui non debitoris, ſed creditoris, *Rauchb. p. 1. qu. 17. Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 2. th. 18. not. 3. p. 88. Struv. ex. 20. th. 25.*

7. Emtione venditione, mutuo diſſenſu, ante traditionem, itemque reſignationem & inveſtituram judicialem, reſoluta, abiens emtor nomine detractus nihil debet, *Horn. cl. 11. R. 34. & 35.*

8. Lo-

8. Locum habet jus detractionis contra omnes omnino homines, & contra ejusdem Principis vel magistratus subditos, in diversis curiis, civitatibus & pagis habitantes, & non solum contra plebejos, sed etiam contra nobiles, *Berlich. d. concl. 52. n. 20. seq. Wernher. in supplem. nov. ad p. 4. obs. 125.* qui tamen *p. 3. obs. 70.* putat, quod nobiles ab hoc onere sint exemti, nisi aliud consuetudine introductum esse doceatur; & non solum contra cives, sed quoque incolas. *Mev. p. 2. dec. 160.*

9. Censum emigrationis non solvunt, qui expelluntur, & alio migrare coguntur, veluti propter diversam religionem, nisi sponte discedant, *Berlich. d. concl. 52. n. 13. seq.* vel propter delictum, *Berlich. c. l. n. 17. 18.*

10. Non subjacent juri detractionis, in civitatibus usitatæ, Principis officiales & ministri, nisi aliud consuetudine introductum, *Mev. p. 7. dec. 28.* Plane hanc immunitatem in illos non dimanare, qui jus civitatis obtinuerunt, & deinceps, vendito fundo, a loco recedunt, tradit *Berger. p. 1. Supplem. ad E. D. F. tit. 51. §. 3. p. 632.*

11. Porro a detractu immunes sunt clerici, ut pastores & ministri ecclesiæ, eorumque viduæ & liberi, *Berger. E. D. F. tit. 51. obs. 1. p. 1693. & œcon. jur. lib. 1. tit. 2. th. 18. not. 2. p. 88.* professores & alia membra in academiis, *Rauchb. p. 1. qu. 15. n. 28. Mev. d. dec. 28. n. 14.* Doctores atque Licentiati, *Berger. p. 1. supplem. ad E. D. F. tit. 51. §. 2. p. 630.* imo & advocati. *Mev. d. dec. 28. n. 15.*

12. Ex urbana jurisdictione sub academicum, transeuntes juri detractus non esse obnoxios, tradit *Mev. p. 7. dec. 366.* A quo etiam exemti sunt liberi at-

que parentes, nisi statuto expresse aliud de iis sit sancitum, *Rauchb. p. 1. qu. 15. n. 10. seq. Carpz. p. 3. c. 38. d. 19. n. 10. Mev. p. 3. dec. 242.* add. *Berger. œcon. jur. c. l. not. 2. p. 88.*

13. Quando colonus, qui alicubi prædia conduxit, in aliud territorium discedit, gabellam emigrationis præstare haud tenetur, *Mev. p. 7. dec. 365. Thomas. dissert. de jur. detract. th. 38. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 125.*

14. Re aliqua sub pacto addictionis in diem vendita, pendente conditione hac resolutiva, gabella vel laudemium solvi nondum debet, quia res nondum plene est alienata, sed, existente conditione, redire potest ad venditorem, *Franzk. de laudem. c. 5. n. 65. Mudæus de contr. emt. c. 5. rubr. de pact. resol. in fin.*

15. Magistratus cogi non potest, ut dimittat jus detractionis, ex hereditatibus maxime, idque legitime quæsitum, quamvis civitas altera, datis literis, quas vocant, reversalibus, hereditatem civi illius sine detractione permittere velit, *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 2. th. 18. not. 5. p. 88.*

16. Jure retorsionis etiam in gabella emigrationis locus est, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 195.*

17. Detractionis jus pro ejus exercitio fundat arrestum & jus retentionis, *Mev. p. 7. dec. 64.*

18. Juri detractus, sigillatim considerato, negative sive privative præscribitur 5. annis, *Mev. p. 2. dec. 163. Berger. c. l. not. 6. p. 89.* dissentit *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 369.* qui, actionem, ad petendam gabellam, perpetuam esse, contendit.

19. Quod jure detractionis debetur, aliis creditis,

ditis, potius non eſt, niſi hæc demum contracta ſunt, poſtquam iſtud debetur, *Mev. p. 2. dec. 161.*

GERADA.

1. Inter geradam, quæ, defuncta muliere, ad proximam ejus cognatam devolvitur, quæque, defuncto marito, ad uxorem ſuperſtitem pertinet, præterquam circa oves, nulla eſt differentia. Uxor enim ſuperſtes omnes oves ſexus fœminini utenſilium nomine conſequitur, non attento, utrum hæ propriæ illius, an vero mariti fuerint, nec utrum in ovilibus ſive prædiis mariti exiſtentes, vel elocatæ reperiantur: ad proximam vero cognatam illæ ſaltem pertinent oves, quas uxor ad maritum intulit, & quæ ipſius fuerint propriæ, *Carpz. p. 2. c. 14. d. 22. Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 134.*

2. Debetur gerada fœminæ nobili pariter ac ignobili, nullaque ibi deprehenditur differentia, præterquam circa oves, anſeres, annates & currum, quæ ſpecies fœminæ nobili debentur, non vero ignobili, *Carpz. d. c. d. 24. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 40. not. 9. p. 459.* add. *Horn. cl. 8. R. 30. p. 505. ſeq.*

3. Quænam res ad geradam ſpectent, determinatum quidem eſt in Landr. *lib. 1. art. 24.* Potius tamen ex conſuetudine hoc ipſum dependet, quæ pro diverſitate locorum variat. Hinc in determinatione Geradæ primum inſpicienda loci conſuetudo, poſtea vero poſſeſſio mulieris: nam ex his bonis, quæ uxor tempore mortis poſſedit, bona utenſilia tantum peti ſolent, *Carpz. p. 2. c. 14. d. 25. Stryck. de ſucceſſ. ab inteſt. diſſert. 1. c. 4. §. 10. Wernher. in ſupplem. nov. ad p. 5. obſ. 134. & obſ. 237. n. 6. 7.*

4. Sed ad res geradicas requiri, 1) ut ſint mobiles, 2) proprio uſui deſtinatæ, 3) ad fœminam jure

 domi-

dominii, aut titulo, ad illud consequendum, habili, pertineant, 4) sint transmissibiles: possessionem vero uxoris inter requisita rerum geradilium minus recte referri, siquidem discesseris a rebus, a marito profectis, tradit *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 40. p. 456. & not. 8. p. 458.*

5. Species geradæ prolixe enarratas vide apud *Hartm. Pistor. p. 1. qu. 32. in fin. Richter. de success. ab intest. Sect. 1. membr. 1. n. 69. seq. Struv. ad Ant. Matthæi de success. p. 401. seq.* Duo responsa Scabinatus Lipsiensis, quibus designatio rerum geradicarum continetur, exhibet *Beyer. in Volckmann. emend. p. 80. 85. & 90. 93.* Ejusmodi quoque responsum Wittebergense habet *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 337.* Denique multas species, quæ ad geradam pertineant, vel minus, recenset *Carpz. p. 2. c. 14. d. 26. usque 48.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 40. not. 7. p. 457. Horn. cl. 7. R. 13. & cl. 8. R. 20.*

6. Gerada etiam res geradicas, quæ alibi, quam in loco domicilii reperiuntur, comprehendit, *Berger. dec. 101.* & debetur ex prædiis quoque conductis, *Horn. cl. 8. R. 10. p. 475. seq.*

7. Res, geradicam qualitatem habentes, a marito uxori valide donantur; atque animus donandi ex eo satis colligitur, quod maritus ejusmodi res possessioni & custodiæ uxoris committat, *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 396.*

8. Vendita vel æstimata gerada, pretium inde redactum jure geradæ non censetur, sed heredibus indifferenter, etiam masculis, cedit, *Mod. Pistor. p. 1. qu. 21. Carpz. p. 3. c. 30. d. 13.*

9. Pecunia, ad emendam geradam destinata, non censetur jure utensilium, *Coler. p. 1. dec. 60. n. 24.*

n. 24. *Carpz. d. c. d.* 15. add. *Horn. cl.* 8. *R.* 21. *p.* 494. *b.*

10. Ex promissione vero rerum utensilium, filiæ vel uxori facta, obstrictus est promissor proximæ etiam cognatæ, filia vel uxore defuncta, *Carpz. d. c. d.* 16.

11. In dubio, quando maritus uxori, illatorum nomine, certam pecuniæ quantitatem testamento reddi jussit, non intelligitur inclusa, gerada, *Wernher. sel. obs. for. p.* 7. *obs.* 226.

12. Ille, qui in Saxonia alicubi jus geradæ in usu esse, negat, idem illud probare debet, cum jus Saxonicum, quod de gerada disponit, in dubio ubique receptum esse, præsumatur, *Berger. œcon. jur. lib.* 2. *tit.* 4. *th.* 40. *not.* 17. *p.* 460.

13. Aes alienum mariti vidua, nequidem in subsidium, de gerada solvere tenetur, etiamsi geradæ nomine contractum, *Hartm. Pistor. lib.* 1. *qu.* 31. *Carpz. p.* 2. *c.* 14. *d.* 64. Imo uxor, vivo marito, eoque bonis lapso, geradam, præ aliis omnibus creditoribus, consequitur, *O. P. S. tit.* 43. *§.* und weil hierbey.

14. Si bona utensilia a marito fuerint oppignorata, non vidua, sed heredes mariti ea luere debent, *Hartm. Pistor. d. qu.* 31. *n.* 23. *Carpz. d. c. d.* 63. & *lib.* 1. *R.* 93.

15. Quod si tamen utensilia a marito pro pretio, eorum nomine, persolvendo venditori, vel cum uxoris consensu oppignorata, aut in fraudem creditorum comparata fuerint, vidua utique in subsidium tenetur, *Goldbeck. de gerad. c.* 9. *n.* 80. *seq. Carpz. d. c. d.* 64.

16. Debita mulieris defunctæ proxima cognata, deficientibus demum bonis hereditariis, in subsi-

dium ſaltem de gerada ſolvere obſtricta eſt, *Carpz. d. c. d. 65* add. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 189. n. 3. p. 504.* Imo ſi geradæ nomine debita fuerint a muliere contracta, ea cognata ſolvit, etiamſi alia bona hereditaria ſuperſint, *Carpz. d. c. d. 66.* confer. *Berger. addit. ad œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 40. p. 1222.*

17. Hinc quoque geradam a muliere defuncta oppignoratam proxima cognata luere debet, *Carpz. d. c. d. 67.* niſi in communem rei familiaris uſum illa a muliere fuerit oppignorata, quo caſu heredibus redemtio ejus incumbit, *Carpz. d. c. d. 68.*

18. Filiæ, etiam nobiles, in legitimam, quam, defuncta matre, ab inteſtato ex bonis mobilibus, patre ſuperſtite, accipiunt, geradam imputare tenentur, *Conſtit. Elect. Sax. II. p. 3. ibique Carpz. d. 1.* ſive ſolæ exiſtant, ſive una cum fratribus concurrant, *Carpz. d. c. d. 2*

19. Detracta prius gerada, legitima de bonis ſolum hereditariis debetur, & ex iisdem, ſi gerada non ſufficit, ſuppletur, *Carpz. d. c. d. 3.* add. *Horn. cl. 7. R. 8. p. 362. a.* ubi quod gerada ad æs alienum ſit referenda, adeoque prius deducenda, ſi quæſtio de legitima definienda.

20. Concurrente filia cum fratribus, in petitione legitimæ ex bonis maternis, portio filiæ per geradam ſuppleta patri, non fratribus accreſcit, *Carpz. d. c. d. 4.*

21. Ceſſat imputatio geradæ in legitimam maternam, ſi hæc, vivo patre, filiabus haud fuerit data, *Carpz. d. c. d. 5. Berger. dec. 102. n. 3. & dec. 104. n. 3.*

22. Uxore poſt maritum defuncta, filiæ, una cum fratribus ab inteſtato ſuccedentes, geradam maternam,

ternam, ſine collatione, præcipuam habent. Quodſi tamen contingeret, filiam legitimæ in teſtamento matris ſibi relictæ petere ſupplementum, & tum geradam in favorem ſcripti heredis legitimæ imputari, quidam autumant, *Carpz. d. c. d. 6.*

23. Plane matrem aut aviam cavere non poſſe, ut gerada filiæ a coheredibus imputetur in legitimam, tradit *Berger. dec. 104. n. 5.*

24. Non imputatur gerada legitimæ paternæ vel avitæ, *Carpz. d. c. d. 7.*

25. Filius quoque clericus, maternam legitimam petens, ei geradam, quam a matre accepit, imputare tenetur, *Carpz. d. c. d. 8. n. 1.*

26. Nec minus mater legitimæ, quam poſt mortem filiæ ex bonis mobilibus a genero petit, geradam imputare debet, *Carpz. d. def. 8. Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 440.*

27. Filia ſororibus geradam, quam a matre accepit, conferre tenetur, niſi ſpecialiter ſibi donatam probet, *Carpz. d. c. d. 10.*

28. Maritus, cui ex ſtatuto gerada competit, eam conferre debet ad legitimam non modo filiarum, *Carpz. p. 3. c. 12. d. 2. n. 2. 3.* Sed etiam filiorum, *Berger. dec. 102. & 103.*

GERADÆ ALIENATIO.

1. Gerada, per ultimam voluntatem, aut donationem mortis cauſa, alienari nequit, *Conſtit. Elect. Sax. 14. p. 2. ibique Carpz. d. 1.* niſi proxima cognata conſentiat, *Carpz. d. c. d. 2. Berlich. p. 2. concl. 16. n. 1. ſeq. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 174. n. 4.*

2. Teſtamentum, extra provinciam Saxonicam conditum, non valet quoad geradam, ſi teſtatrix,

mutato domicilio, ſe conferat in provinciam Saxonicam, ibique vita fungatur, *Carpz. d. c. d. 3.*

3. Inter vivos gerada, quocunque modo, & contractu, alienari adeoque donari poteſt, *d. c. 14. ibique Carpz. d. 4.* etiam a muliere ægrota, ita, ut proximæ cognatæ nihil prorſus de hac relinquatur, *Carpz. d. c. d. 5. Berlich. d. concl. n. 18. ſeq.*

4. Si donatio geradæ fiat judicialiter, requiritur, PRIMO: judicis autoritas, ut ſcilicet donatio fiat in judicio, coram judice pro tribunali ſedente, *d. c. 14. ibique Carpz. d. 9. n. 2.* fieri tamen quoque poteſt in ædibus donatricis, coram perſonis, judicii nomine ad hoc deſtinatis, ſervatis tamen ceteris requiſitis & ſolennitatibus. *d. c. 14. ibique Carpzov. d. 9. n. 4.*

5. At quid, ſi facta donatione in ædibus donatricis, coram perſonis, judicii nomine ad hoc ablegatis, moriatur donatrix, antequam donatio libro publico inſeratur? Nihilominus donationem geradæ ſubſiſtere, putat *Carpz. d. def. 9. n. 7. 8.*

6. Requiritur SECUNDO: præſentia donatricis, *d. c. 14. ibique Carpz. d. 9. n. 2.* TERTIO: autoritas curatoris, *d. c. 14. ibique Carpz. d. 9. n. 2.* nec ſufficit, ad actum donationis alium quempiam ſubſtitui a curatore, *Carpz. d. c. d. 11.* QUARTO: traditio clavium, *d. c. 14. ibique Carpz. d. 9. n. 2.*

7. QUINTO: requiritur deſignatio rerum donatarum, *d. c. 14. ibique Carpz. d. 9. n. 2.* non quidem particularis, ſed ſufficit generalis, v. gr. ut primo ponantur catenæ aureæ, armillæ, annuli, uniones, lecti & veſtes, quibus poſtea ſubjiciatur clauſula generalis: & quicquid præterea donatrix habet illarum rerum, quæ geradæ appellatione venire ſolent, *Gold-*

beck.

beck. de gerad. c. 7. membr. 3. n. 147. Carpz. d. c. d. 12. Imo designatio geradæ plane omitti potest, si donatio facta sit in præsentia rerum donatarum, *Carpz. d. c. 14. d. 14.*

8. In specificatione geradæ quicquid expressum reperitur, donatum videtur, licet non sit res ad geradam pertinens, *Carpz. d. c. d. 13.*

9. SEXTO: requiritur insinuatio apud acta, ut nempe inseratur libro publico, dem Gerichts-Buche, *d. c. 14. ibique Carpz. d. 9. n. 2.* & denique SEPTIMUM requisitum est consensus mariti, *Carpz. d. c. d. 10.*

10. Donationis extrajudicialis geradæ requisita sunt, PRIMO: ut species donatæ valorem 500. solidorum non excedant *d. constit. Elect. 14. p. 2. ibique Carpz. d. 15. n. 2.* SECUNDO: ut donatio fiat in præsentia duorum vel trium testium, vel etiam notarii & testium, *d. c. 14. ibique Carpz. d. 15. n. 4.*

11. TERTIO: ut præsentes sint cistæ & capsæ, quibus species donatæ continentur, *d. c. 14. ibique Carpz. d. 15. n. 5.* QUARTO: ut claves donatario tradantur; *d. c. 14. ibique Carpz. d. 15. n. 6.* quamvis hoc necessarium non sit, quando res ad geradam pertinentes realiter traduntur, *Carpz. d. c. d. 16.*

12. Ad donationem geradæ coram notario & testibus necessarius non est consensus alicujus curatoris ad litem nisi alias ipsi de curatore ad litem provisum sit, *Carpz. d. c. d. 17. Thoming. dec. 6. n. 22.* dissentit *Finckelth. obs. 2.* cujus quoque sententia confirmata est, *dec. nov. 22. ibique Philipp. obs. 2.*

13. Nihilominus tamen ad donationem geradæ extrajudicialem a fœmina soluta, sive extraneo, sive liberis

liberis factam, absque consensu curatoris subsistere docet *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 357.*

14. Solam præsentiam donatricis geradæ in actu, quo eadem per curatorem donatario traditur, donationem geradæ ratam non efficere, tradit *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 28. not. 4. p. 277.*

15. Iis casibus, quibus gerada donari potest, traditionem, sive veram, sive symbolicam per claves, ad effectum consequendi dominii, minus necessariam esse, quando fœmina usumfructum sibi reservat, tradit *Berger. c. l. not. 2.*

16. Donatio rei particularis, ad geradam pertinentis, absque requisitis solennibus, facta valet, *Carpz. d. c. 14. d. 8. Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 362.*

17. Geradam, donationi omnium bonorum inclusam, valide non donari, ex eo præsupposito, quod donatio universorum bonorum, de jure, non subsistat, tradit *Carpz. d. c. 14. d. 21.*

18. Ad donationem geradæ requiritur quoque præsentia donatarii; nec a tertio absque mandato, pro absente donatario, acceptari potest: quod tamen fallit in donatario pupillo, hujus enim nomine parens, aliave persona cognata geradam acceptare potest, *Carpz. p. 2. c. 14. d. 6.*

19. Donatio geradæ marito facta non valet, etiamsi confirmata sit uxoris morte, *Constit. Elect. 13. p. 2.* vel juramento, *Carpz. ad d. c. 13. d. 1.* nisi sit antidoralis aut remuneratoria, *d. c. 13. ibique Carpz. d. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.* ubi requisita pluribus exponit, add. *Berger. dec. 70.*

20. Donatrix usumfructum geradæ sibi reservare potest ad vitam: quo tamen casu cautionem usufructuariam præstare non tenetur, *Carpz. p. 2. c. 14. d. 7.*

21.

21. Sed uxorem, quæ marito geradam reſervato uſufructu, vendit, eo nomine cavere teneri, tradit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 382.*

22. Facta donatione geradæ, nec retento uſufructu, donatrix res, ad geradam pertinentes, ſtatim tradere tenetur donatario, *Carpz. d. c. 14. d. 8.*

23. Donatio geradæ revocatur ipſo jure, ex ſupervenientia filiæ, niſi ſit reciproca aut remuneratoria, *Carpz. d. c. 14. d. 19. 20.* add. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 371.*

24. Quodſi donatio geradæ marito remuneratorie facta ſit, illa propter ſupervenientiam filiæ non reſcinditur; licet mater ſtipulata fuerit, ut ſi contingeret, filiam ſibi naſci, huic donatarius geradam redderet, quia mater liberis ſtipulari non poteſt, *Carpz. p. 3. c. 30. d. 17.*

25. Uxor vendere poteſt geradam, etiam in teſtamento marito, *Carpz. p. 2. c. 13. d. 9.* interveniente tamen peculiari curatore, cum maritus ſibi ipſi conſenſum accommodare nequeat, *Carpz. d. c. d. 10. Berlich. p. 2. concl. 15. n. 48. Horn. cl. 4. R. 7. p. 238. b.*

26. Geradæ venditio, ab uxore marito facta, cum curatore non rite, veluti ab incompetente judice, conſtituto, valida non eſt, *Horn. cl. 16. R. 33.*

27. Quidſi ratihabitio curatoris & conſenſus ejusdem ex poſtfacto accedat? emtionem venditionem non valere reſpondiſſe Facultatem Witteber- genſem, contra vero cenſuiſſe Senatum Appellationum, qui Dresdæ eſt, teſtatur *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 4. th. 6. not. 3. p. 175.*

28. Plane vendere poſſe mulierem valide geradam, absque curatore, maxime liberis, ſiquidem *dec. 22.* quæ modo de donatione loquatur, ad caſum

ven-

venditionis non ſit extendenda, tradit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 180.*

29. Et venditionem geradæ ab uxore, eademque minori, ſine conſenſu curatoris, cum marito contractam, accedente venditricis jurejurando, ita confirmari, ut deinceps ab ejusdem heredibus, aut cognata retractari non poſſit, docet *Berger. p. 1. ſupplem. ad E. D. F. tit. 8. §. 4. p. 129.*

30. Geradæ venditio, ab uxore marito extrajudicialiter facta, ſubſiſtit, etſi notarius cum duobus teſtibus adhibitus non ſit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 370.* Quando vero coram notario a muliere venditur, curator ejus teſtis loco eſſe nequit, *Wernher. p. 9. obſ. 117.*

31. Etiam a tutore filiæ, adhuc infantis, patri, interveniente decreto, valide vendi poſſe, reſponderunt Domini Wittebergenſes apud *Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 248.*

32. Plane decretum magiſtratus non requiri, ſi bona utenſilia ſervando ſervari haud poſſint, tradit *Carpz. p. 2. c. 14. d. 69.* Idemque juris eſt, ſi pater filiæ geradam extraneo vendat, *Carpz. d. c. d. 70.*

33. Venditio geradæ etiam coram proprio judicio valide peragitur, quia eſt actus voluntariæ jurisdictionis, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 20.*

34. In dubio non tantum præſens, ſed & futura gerada vendita eſſe cenſetur, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 28. not. 5. p. 277. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 24. & p. 10. obſ. 381. nec non in ſupplem. nov. ad d. p. 4. obſ. 24. Horn. cl. 4. R. 7. p. 242. ſeq.*

35. Defuncto marito, uxor geradam, quam, reſervato ſibi ad dies vitæ uſufructu, eidem vendidit, haud lucratur, ſed, poſt uſufructuariæ mortem, mariti

riti heredibus, ſine diſcrimine ſexus, reſtitui debet, *Wernher ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 183.*

36. Venditio geradæ minori pretio, quam revera valebat, firma & valida eſt, & a defunctæ uxoris cognata ex beneficio *legis 2. C. de reſcind. vendit.* reſcindi nequit, *Carpz. p. 2. c. 13. d. 11. 12.* confer tamen *Berger. Reſolut. Lauterb. tit. de reſcind. vendit. ad verba: non etiam in contractu feudali. p. 339. & œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 28. not. 6. p. 278. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 22. & 23. & in ſupplem. ad d. p. 4. obſ. 20. Horn. cl. 4. R. 7. p. 241. b.*

37. Jus ex emtione geradæ marito ſemel quæſitum per nativitatem filiæ non exſtinguitur: nam venditio geradæ ita comparata non eſt, ut tacite & ex ſua natura hujusmodi conditionem includat, *Menoch. 4. præſumt. 175. n. 3. ſeq. Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 139.*

38. Gerada marito vendita, res geradicæ ab eo poſtea uxori legatæ, iſta emtione venditione non comprehenduntur, *Horn. cl. 4. R. 7. p. 243. b.*

39. Sub pacto, quo maritus ſucceſſor uxoris univerſalis declaratur, gerada non continetur, *Horn. cl. 8. R. 31. p. 508. ſeq.*

GERADÆ SUCCESSIO.

1. Gerada defertur ſecundum ſtatuta & conſuetudinem loci, ubi defuncta habuit domicilium, *Carpz. p. 2. c. 14. d. 54. Berger. dec. 108. Wernher. ſupplem. nov. ad. p. 5. obſ. 134.*

2. Gerada filiæ innuptæ, ſecundum ſtatuta loci, ubi pater domicilium habuit, devolvitur, *Horn. cl. 7. R. 38.*

3. Succeſſio in geradam fit ſecundum ſtatuta

magi-

magiſtratus, qui inferiorem, non qui ſuperiorem jurisdictionem habet, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 314.*

4. Ad geradam ab avia relictam neptes una cum filiabus in ſtirpes admittuntur, *Carpz. p. 2. c. 14. d. 55.*

5. Mulieres ſolummodo per lineam fœmininam deſcendentes in gerada ſuccedunt, **Landr.** *lib. 1. art.* 27. *Goldbeck. de gerad. c. 5. n. 5. Carpz. d. c. d. 56.*

6. In ſucceſſione geradæ ſola cognatio attenditur, non habita ratione agnationis vel pluralitatis vinculorum, adeoque ad eandem filia uterina cum germana ſimul admittitur, *Carpz. d. c. d. 57. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 40. not. 12. p. 439.*

7. Filia ſpuria quoque matri naturali in gerada ſuccedit, *Carpz. d. c. d. 58.* ut & virgo veſtalis de jure Saxonico, *Carpz. d. c. d. 59.*

8. Nec minus clericus, isque vocatus atque ordinatus ad miniſterium, non item Studioſus Theologiæ, matri in gerada ſuccedit, *Berger. c. l. not. 13.* non etiam filiæ & ſorori, multo minus uxori prædefunctæ, *Carpz. d. c. d. 60. Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 21.*

9. Quomodo in gerada ſuccedatur, ſi concurrat fœmina, v. c. marchica, ubi jus geradæ incognitum eſt, vid. *Berger. c. l. not. 18. p. 461.*

10. Literæ reverſales magiſtratus loci, ubi gerada non eſt in uſu, quibus permiſſio res eas, quæ alibi ad utenſilia referuntur, auferendi data, non nocent heredibus, *Horn. cl. 8. R. 2. p. 464.*

11. Deficientibus cognatis fœminini ſexus, tam ex linea recta, quam transverſali, gerada defertur judici, cui competit merum imperium, *Carpz. d. c. d. 61. & p. 3. c. 38. d. 14. Horn. cl. 2. R. 20. p. 121. b.* niſi viva uxore cuidam fuerit vendita, *Horn. cl. 8. R. 15. p. 485.*

12. Mortua uxore in conjugio, ipsius cognata proxima de gerada superstiti marito relinquere tenetur lectum ita paratum, sicut erat, cum uxor adhuc in vivis existeret, mensam cum mappa, scamnum cum pulvinari & sedile cum cussino, *Carpz. p. 2. c. 14. d. 49. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 40. not. 11. p. 459.*

13. Secus autem res sese habet in heredibus mariti præmortui, vel defunctæ cognatæ, quibus uxor vel cognata nihil prorsus relinquere tenetur, *Carpz. d. c. d. 50.*

14. Gerada præscribitur anno Saxonico Landr. *lib. 1. art. 28.* quod tempus demum post trigesimum currere incipit, *Carpz. p. 2. c. 3. d. 12.* nisi 1) possessor sit in mala fide, *Berger. c. l. not. 16. p. 460. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 4.* quanquam interpellationem extrajudicialem haud sufficere putet *Carpz. lib. 6. R. 106. n. 6.* 2) res aliquas jam dudum præstiterit, *Berger. c. l.* Nec 3) currit præscriptio ignoranti, *Carpz. d. c. d. 13.*

15. Filiæ matris defunctæ, geradam a patre non petentes, præscriptione annali eam haud amittunt; etsi de jure suo protestati haud fuerint, *Goldbeck. de gerad. c. 9. n. 26. Carpz. p. 2. c. 3. d. 14. Berlich. dec. 287. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 139. n. 3. p. 415.*

Gerichts-Verwalter.

Vid. loc. *Director judicii.*

Gnaden-Jahr.

Vid. loc. *annus Gratiæ.*

GUARANDA. (*a*)

1. Actor guarandam præstare haud tenetur, si reus

(*a*) Hodie in foro Saxonico Electorali guaranda plane est sublata per *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 12. §. un.*

reus eam haud petierit, nec judex actori ex officio eam injungere valet, *Carpz. proc. tit. 9. art. 4. n. 2. 3.*

2. Plane secundum *Resolut. Grav. de an. 1661. & Mandat. Elect. de an. 1691. §. 4.* guaranda præstanda est, antequam judex decernat citationem, *Berger. p. 1. Supplem. ad E. D. F. p. 152.* quanquam rarius id servari, & vulgo male negligi, experientia testatur, *Berger. dec. 310. n. 13.*

3. Guaranda valide præstatur, etiam reo absente, *Carpz. c. l. n. 17.* incumbit tamen actori, ut reo intimare faciat, præstitam esse guarandam & satisdationem: alias notificationem intermittens, reumque desertionis accusans in expensas condemnatur, *Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 70. lit. a. p. 320.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 11. en. 23. Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 254.*

4. Guaranda regulariter actu corporali præstanda est stipulata, judici vel actuario etiam tantum data, manu, vel attactu baculi judicialis, *O. P. S. tit. 12. Constit. Elect. 4. p. 1. ibique Carpz. d. 1. Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 35. lit. b. p. 114. Rivin. ad O. P. S. tit. 12. en. 8.*

5. Unde, ut præstationi guarandæ fidejussores aut pignora accedant, opus haud est, *Carpz. proc. tit. 9. art. 4. n. 14. seq. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 250.* dissentit *Kœnig. in proc. c. 48. n. 2. Rothschitz. proc. p. 18. n. 2.*

6. Etiam per procuratorem sine speciali mandato præstari potest, *Carpz. dec. 30. n. 7. & 12. Rivin. c. l. en. 5. Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 7. n. 1. & supplem. nov. ad d. obs. 7. Berger. dec. 310.* dissentit *Beyer. in dissert. de guaranda. th. 10.*

7. Guaranda etiam præstanda est in causa criminali, *Carpz. p. 1. c. 4. d. 6.* reconventionis, *Carpz. d. c. d. 8.*

c. d. 8. & feudali, *Carpz. p. 1. c. 27. d. 6.* nec non ſummaria, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 19. th. 1. not. 1. p. 1022. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 126. & in ſupplem. nov. ad d. obſ. 126.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 12. en. 4.* ubi vero monet, Scabinos Lipſienſes eam in cauſis ſummariis haud exigere: quos tamen ſtylum pronunciandi mutaſſe, teſtatur *Berger. c. l.*

8. Ceſſat vero guarandæ præſtatio in cauſis matrimonialibus, *Berger. c. l.* & in judicio provocatorio ex lege: diffamari, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 32. th. 1. not. 6. p. 1192.* nec non in proceſſu executivo, *Rivin. c. l.* in quo guaranda plane inutilis eſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 126. n. 2. ſeq.*

9. Præſtatio tamen guarandæ non mutat proceſſum executivum in ordinarium aut ſummarium, quia illa ſuperflui loco habetur, *Berger. dec. 311.*

10. Præſtitæ guarandæ effectus eſt, ut actor reum indemnem ſervet contra omnes alios, ob eandem cauſam ipſum convenire volentes, Landr. *lib. 3. art. 14. Carpz. p. 1. c. 4. d. 1. & in proc. tit. 9. art. 4. n. 26. ſeq. Rivin. ad O. P. S. tit. 12. en. 5. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 126.*

H.

HABITATIO.

1. Is, cui conſtituta eſt habitatio, illam alteri locare, vel precario concedere poteſt, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 3. th. 18. not. 1. p. 315. Horn. cl. 6. R. 3.*

2. Habitationis ſervitus per ſubhaſtationem ſecutamq; adjudicationem, haud extinguitur, etſi forte illius oneris nulla mentio in ſubhaſtatione facta fuerit: quo tamen caſu æquum, ut periti arbitrentur, quanto minoris, propter tale onus, æſtimanda ſit domus;

quam summam emtor retinebit, eademque utetur tam diu, quoad onus duraverit, *Wernher. supplem. nov. ad p. 1. obs. 268. n. 2. seq.*

3. Habitatio per non usum haud amittitur, *l. 10. pr. de us. & habit. Huber. prælect. ad Inst. tit. de us. & habit. §. 6. in fin. Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 89.*

HÆRESIS. HÆRETICUS.

1. Corpus delicti in crimine hæreseos in actibus intellectus frustra quæritur, ideo sollicite indagandum est judici, adversus hæreticum procedere volenti, an malitia aliqua ex parte voluntatis, sine qua nullum verum delictum concipi aut intelligi potest, appareat: hæc enim in pœna irroganda proprie corpus delicti erit, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 4. n. 41.*

2. Hæreticos ultimo supplicio afficiendos esse, statuunt Pontificii, vid. *Carpz. pract. crim. qu. 44. n. 20. seq.* Sed Evangelici Orthodoxi unanimiter sentiunt, hæreticos prius placide admonendos esse, quod si non resipuerint, vitandos & excommunicandos, ne bonos inficiant, sed verecundiæ pudore suffusi resipiscant, & ad cœtera membra, quibus abscissi erant, applicentur; quod si adhuc dogmata sua pertinaciter retineant, aliosque doceant, exilio plectendos, nequaquam vero ultimo supplicio afficiendos esse, vid. *Carpz. c. l. n. 30. seq.* add. *Berger. jurisprud. crim. p. 123. seq.*

3. Ubi vero hæreticus seditiose agit, aut hæresin cum maledictis & blasphemiis conjungit, pœnis, etiam capitalibus, recte subjicietur: quas tamen non, ut hæreticus, quatenus in intellectu errat, sed, ut quivis alius civis seditiosus, sustinebit, *Wernher. c. l. n. 42.*

42. add. *Carpz. c. l. n. 41. sequ. ubi n. 45. sequ.* testatur, usu ac consuetudine Saxonica obtinuisse, ejusmodi hæreticos seditiosos aut blasphemantes igne comburi. Conferatur omnino *Titius* in der Probe des Teutsch. Geistl. Rechts, *lib. 3. art. 5. §. 35. seq.* ubi §. *41.* concludit, hæreticos, qua hæreticos, nulla plane pœna affici posse, neque iis honestam sepulturam denegandam esse. Quocum conspirare videtur *Wernher. c. l. n. 45. seq.* cum hac tamen limitatione, si tranquille vivant, nullaque omnino malitia ex parte voluntatis se exerat.

4. Hæreticum autem, qui utut intus, & in corde, se erroris sui convictum esse sentit, hoc tamen ore profitetur, & hæresin dimittere pertinaciter detrectat, cœteroquin autem a seditione & propagandi erroris studio alienus est, pœna aliqua plecti posse, statuit *Wernher. c. l. n. 53. seq.*

5. Si hæretico a magistratu interdictum sit, doctrinam falsam disseminare & spargere, is vero, inhibitione non attenta, alios seducere & corrumpere pergat, propter obsequium, magistratui denegatum, ut quisque alius civis inobediens, punietur, *Wernher. c. l. n. 43.*

6. Sic quoque hæretico injungi posse, ut sacris orthodoxis intersit, quo sic occasionem nanciscatur, errorem suum exuendi, & tenebras intellectui offusas dissipandi, adeo ut si illud non fecerit, propter jussum magistratus insuper habitum, pœnæ rursus sit reus, tradit *Wernher. c. l. n. 44.*

HEERGEWETTA.

1. Catalogus rerum expeditoriarum reperitur in Landr. *lib. 1. art. 22. & apud Struv. ad Ant. Mat-*

thæi de success. p. 417. seq. add. *Carpz. p. 3. c. 38. d. 25. 26. 27. 28. 29. & 30.*

2. Solus usus defuncti, licet quotidianus, eidemque proprius, non efficit, ut res ad heergewettam referatur, sed respiciendum est, an catalogo, quem habet **Landr.** *d. l.* contineatur, *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 476.*

3. Si quædam res ad heergewettam alias pertinens actu non adsit, heres eam comparare & agnato proximo restituere non tenetur, *Horn. cl. 8. R. 20. p. 492. b. Carpz. d. c. d. 32.*

4. Heergewetta relinquitur a solis nobilibus, **Landr.** *lib. 1. art.* 27. non autem a civibus & rusticis, nisi consuetudo aliud recepit: quam consuetudinem hodie in Saxonia ubique fere locorum vigere, testatur *Carpz. d. c. d.* 24. add. *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 432.*

5. Clericus nec relinquit, nec capit heergewettam, *Carpz. d. c. d. 38. 39. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 40. not. 1. p. 457.*

6. Inter plures agnatos, pari in jure existentes, res expeditoriæ æqualiter dividuntur, excepto gladio, quem natu major præcipuum habet, *Carpz. d. c. d. 31. Berger. c. l. not. 3.*

7. Nepotes cum filiis ad successionem rerum expeditoriarum in stirpes admittuntur, ac jure repræsentationis gladium avi defuncti præcipuum habent, *Carpz. d. c. d. 36.*

8. Heergewetta solius intuitu agnationis, atque adeo non germanis tantum, sed etiam consanguineis defertur, *Berger. c. l. not.* 2. add. *Carpz. p. 3. c. 38. d. 37.*

9. Deficientibus agnatis, heergewetta cedit magistra-

giſtratui, merum imperium habenti, Landr. *lib. 1. art. 28. Conſtit. Elect. Sax. 38. p. 3. ibique Carpz. d. 21.*

10. Præfertur tamen magiſtratui agnatus defuncti, etiamſi alibi commoretur, modo in loco, contra quem jus retorſionis nequeat exerceri, *Carpz. d. c. d. 22.*

11. Ex rebus expeditoriis æs alienum non eſt ſolvendum, niſi nomine illarum ſit contractum, *Carpz. d. c. d. 42.* aut in ſubſidium, quando hereditas non eſt ſolvendo, *Carpz. d. c. d. 41.*

12. Sicuti filia geradam legitimæ maternæ, ita filius res expeditorias legitimæ paternæ imputare tenetur, *Carpz. p. 3. c. 11. d. 9.*

13. Non valet quis alienare heergewettam, in præjudicium proximioris agnati, per teſtamentum aut donationem mortis cauſa, *Carpz. d. c. d. 34.* Poteſt vero illa in teſtamento ſeu actu teſtandi valide vendi, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 3. p. 344.*

14. Vendita a marito uxori heergewetta, qualitas heergewettæ exſpirat, atque adeo mortua ante maritum uxore, devolutaque ad ipſum mobilium ſucceſſione, res, quæ olim fuerunt heergewetticæ, tanquam præcipuas non habet, ſed de iisdem quoque in ſubſidium legitimam filiarum ſupplere tenetur, *Horn. cl. 16. R. 43. p. 1322. b.*

15. Res expeditoriæ præſcribuntur anno Saxonico, Landr. *lib. 1. art. 28. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 40. not. 6. p. 457.* requiritur vero bona fides & titulus. *Horn. cl. 8. R. 35. p. 515. b.*

HEREDIS INSTITUTIO.

1. Liberi & parentes neceſſario heredes ſunt inſtituendi in legitima: quo non facto, teſtamentum impu-

impugnatur, vid. *nov. 115. c. 3. & 4.* *Stryck. de cautel. testam. c. 16. §. 2.*

2. Subsistit tamen institutio, licet non sit facta in tota legitima; non quidem eo sensu, ac si reliqua parte carere necesse habeant: sed quod testamentum tanquam inofficiosum impugnare nequeant, eo contenti, si, quod legitimæ deest, suppleatur, *l. 30. C. de inoffic. testam. Stryck. c. l. §. 10.*

3. Non autem sufficit, liberos heredes instituisse, sed si quis testamentum ab omni ruptura securum esse velit, nascendorum quoque seu posthumorum, ut & nepotum rationem habere debet, ne alioquin filio post testamentum nato, vel aliquo ex filiis decedente, & nepotem relinquente, rumpatur testamentum, alias legitime conditum; Imo si testator adhuc parentes habeat superstites, & plene securus esse velit, hi quoque in eventum deficientium omnium descendentium heredes sunt instituendi, *Stryck. c. l. §. 5. 6. 7. 8.*

4. Fratres & sorores præteriri, vel ex quacunque causa exheredari possunt: modo heres scriptus non sit persona turpis, aut levi macula laborans, *Stryck. c. l. §. 12.* add. loc. *exheredatio fratrum.*

5. Unde, cum fœmina, quæ usurariam pravitatem exercuerat, eoque nomine condemnata erat, a marito in testamento heres instituta esset, exclusis fratribus & sororibus unilateralibus, subnexa tamen codicillari clausula, hi vero illius, ut turpis personæ, institutionem, querela inofficiosi, occasione *legis* 27. *C. de inoffic. testam.* impugnassent, ad restitutionem hereditatis condemnata est, teste *Barth. Hodeg. For. c. 3. §. 2. lit. l. p. 491.*

6. Quod si denique testator nec fratres & sorores

res habeat, ex mero ipſius arbitrio dependet, quemnam in teſtamento ſuo heredem inſtituere velit, modo in ſpecie non prohibitus ſit, heredem inſtitui, *Stryck. c. l. §. 13.*

7. Heredes inſtitui nequeunt, 1) deportati, *l. 1. C. de hered. inſtit.* hodie banniti, *Stryck. c. l.* 2) collegia illicita, *l. 8. C. eod.* cujusmodi eſt judæorum, *l. 1. C. de judæis, Carpz. p. 3. c. 13. d. 36. n. 10. ſeq.* ſecus eſt quoad ſingulos ex collegio, *Finckelth. obſ. 84. Stryck. c. l. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 11. p. 365.* 3) hæretici, *l. 4. §. 2. C. de hæret. nov. 115. c. 3. nov. 144. c. 1. Berger. c. l.* 4) apoſtatæ, *l. 3. C. de apoſtat. Berger. c. l.* 5) filii perduellium, *l. 5. §. 1. ad l. jul. majeſt. Berger. c. l.* 6) mulieres intra annum luctus nubentes, *l. 1. C. de ſec. nupt. Stryck. c. l.* 7) liberi inceſtuoſi, & adulterini, *nov. 89. c. fin. Stryck. c. l.*

8. Liberi naturales, eorumque mater, a patre, liberis legitimis extantibus, ultra unciam heredes inſtitui nequeunt, *nov. 89. c. 12. Berger. c. l.*

9. Perſonis inhabilibus ſuccurri poteſt, ſi ſub conditione recuperatæ capacitatis inſtituantur heredes *per. l. 62. pr. de hered. inſtit.* nullo modo vero per clauſulam codicillarem: hæc enim quidem defectum ſolennitatum, non autem inhabilitatem heredis aut teſtatoris, ſupplet, *Stryck. de cautel. teſtam. c. 16. §. 14.*

10. Mortuus heres inſtitui non poteſt, *l. pen. de his, quæ pro non ſcript. hab.* Cum vero ſæpiſſime accidere poſſit, ut is, quem heredem ſcribere volo, tempore teſtamenti condendi in locis diſſitis commoretur, neque certo conſtet, an adhuc in vivis exiſtat, nec ne, inſtitutio hoc modo: *Mevius* (qui abſens eſt) *heres eſto, aut ſi ille vita functus, ipſius liberi* (vel alii

cognati) *heredes sunto*, fieri potest, *Stryck. c. l. §. 18.*

11. Licet heredes instituere, quot quis velit, *§. 4. J. de hered. instit. l. 13. §. 1. eod.* modo voluntas exitum habere possit, *Stryck. c. l. §. 20. Hopp. dissert. de joco c. 4. th. 8. seq.*

12. Institutio heredis non valet, quoties non apparet, quis designatus sit heres, nisi ex aliis probationibus fuerit revelatum, de qua persona testator senserit, *Carpz. p. 3. c. 9. d. 14.*

13. Quid obtineat, si aliquis Sanctus, Christus, ecclesia, vel pauperes heredes instituantur, & quoad ejusmodi heredis institutio valeat, vid. *Stryck. c. l. §. 19. & 21.* add. *Rittersh. ad novell. p. 6. c. 14.*

14. Integra etiam familia heres institui potest, veluti: *familia, cognatio, liberi Titii heredes mei sunto*: cum hoc tamen temperamento, quod in ejusmodi casu familia illa vocata censeatur, non simul & eodem tempore, sed ordine successorio, *Stryck. c. l. §. 31.* add. *Carpz. p. 3. c. 9. d. 17.*

15. Itaque si testator velit, ut omnes, etiam remotiores, succedere debeant, illud expresse cavere debet, *Stryck. c. l.* Plane cognati, conjunctim heredes instituti, simul succedunt, nec proximiores remotiores excludunt, *Carpz. d. c. d. 16.*

16. Ex distinctis familiis in genere heredes instituti, pro ratione & numero familiarum, divisionem faciunt: Sed in capita succedunt, si per particulam: *æque, simul*, ad hereditatem vocati fuerint, *Carpz. d. c. d. 15.*

17. Sic quoque institutis *nominatim* Cajo, & *collective* fratribus meis, una semissis Cajo, altera fratribus attribuitur, nisi illis, qui collective scripti sunt,

parti-

particula *æque*, **zugleich**, aut similis addita sit: tum enim pariter viritim ex æquis partibus instituti censentur, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 12. not. 4. p. 367.*

18. Instituta herede fœmina cum liberis suis videntur quoque instituti posthumi, *Carpz. p. 3. c. 10. d. 11.*

19. Error in nomine heredis institutionem non vitiat, *§. si quidem in nomine. J. de legat. Mantic. de conject. ult. volunt. lib. 4. tit. 7.*

20. Heredis institutio fieri debet per verba dispositiva & directa, veluti: *do, instituo, heres esto,* &c. illa enim faciunt heredis institutionem, non etiam verba obliqua & enunciativa, cujusmodi sunt *mando, jubeo, rogo heredem meum. Carpz. p. 3. c. 9. d. 6. vel, si Cajus, filius meus, heres non erit, Sempronius heres esto;* cujusmodi in casu locus datur liberis, testamentum tanquam nullum impugnandi, quia revera præteriti fuerunt, *Stryck. de cautel. testam. c. 16. §. 3. & 4.*

21. Verba enunciativa, quæ simillima sunt dispositivis, ex. gr. **Weil ich meinen Vetter** N. **zum Erben** instituire, **will ich, daß er mich soll ehrlich zur Erden bestatten lassen** ꝛc. ꝛc. important heredis institutionem, *Carpz. d. c. 9. d. 24.*

22. Verba communia seu æquivoca, veluti *lego, tribuo, relinquo, perveniant, pertineant, habeant, permaneant*, in dubio pro directis habentur, ac heredis institutionem faciunt, nisi ex circumstantiis alia testatoris mens appareat, *Carpz. d. c. d. 7. Berlich. p. 3. concl. 15. n. 29. seq.* add. *Stryck. c. l. §. 11. & 16. Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 19.*

23. Heredis institutio quocunque in loco testamenti fieri potest, *§. 34. J. de legat. & l. 34. C. de testam.*

testam. Stryck. de cautel. testam. c. 16. §. 15. & valet testamentum, si testator, quoad heredis institutionem, se ad certam schedulam referat, *l. 77. de hered. instit. Stryck. c. l. §. 22. 23.* Num vero hoc etiam in testamento nuncupativo fieri possit, Dd. inter se non conveniunt, vid. *Stryck. c. l. §. 25.*

24. Heredis institutio in alterius arbitrium conferri non potest, *l. 32. de hered. instit. A. Fab. in C. lib. 6. tit. 5. def. 6.* quamvis jus canonicum illud permittat, *c. 13. X. de testam.* vid. *A. Peretz. ad C. de hered. instit. n. 8.* In ipsius vero heredis arbitrium recte confertur, per *l. 69. & 86. de hered. instit. Stryck. c. l. §. 27.*

25. Captatoria heredis institutio non valet, sed testamentum vitiat, *l. 64. de legat. 1. l. 74. de hered. instit.* adeo ut nequidem in militis testamento locum inveniat, *l. 11. C. de testam. milit. l. 1. in fin. de his, quæ pro non script.* Talis vero non est, nisi concipiatur verbis in futurum collatis: *si me scripserit heredem.* igitur verba præteriti temporis: *quia me heredem instituit*, hautquaquam testamento officiunt, *l. 71. de hered. instit.* Unde, quando conjuges se invicem heredes scribunt, institutio captatoria esse non censetur, *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 388.* vid. omnino *Stryck. c. l. §. 28.*

26. Nec ex certo tempore, nec ad certum tempus heres institui potest: sed detracta temporis mentione institutus heres perpetuo heres erit, *§. 9. J. de hered. instit. l. 34. eod.* Excipitur testamentum militis, *per. l. 41. de testam. milit. Stryck. c. l. §. 30.*

27. Quapropter vel necessum est, ut ille, quem ad tempus institutum cupit testator, fideicommisso gravetur de hereditate alteri, lapso tempore, restituenda;

tuenda; vel testator duos heredes instituat, unum in usufructu ad certum tempus, alterum in proprietate, detracto usufructu, quo casu, finito prioris usufructu, ad posteriorem, lapso tempore, universa bona, jure consolidationis, perveniunt, *Stryck. c. l.*

28. Extraneus sub quacunque conditione, etiam casuali, heres scribi potest: quo casu heres, ante conditionis eventum, moriens ad heredes suos nihil transmittit, *Stryck. c. l. §. 32.* Liberi vero saltem sub potestativa heredes institui possunt, *l. 15. & fin. de condit. instit. l. 4. C. de instit. & substit. Brunnem. ad d. l. 4. n. 6.* Imo ne hæc quidem legitimæ cum effectu adjici potest, *arg. l. 32. C. de inoffic. testam. Stryck. c. l. §. 32. Ludovic. us. pract. distinct. jurid. lib. 35. tit. 1. dist. 2.*

29. Conditio impossibilis non vitiat heredis institutionem, sed pro non adjecta habetur, *§. 10. J. de hered. instit. l. 1. & 14. de condit. instit. Stryck. c. l. §. 33.*

30. Falsa causa heredis institutionem & dispositionem non vitiat, nisi per modum conditionis adjecta, *§. 31. J. de legat. l. 72. §. 6. de condit. & demonstr. Bachov. ad J. tit. de legat. §. 31. n. 2. Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 162.*

31. Heredis institutio, solo nutu, ad præcedentem alterius interrogationem, facta, non valet, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 32.*

HEREDITAS.

1. Hereditas non adita, & bonorum possessio non agnita non transmittitur, sed vel ad substitutum, vel venientem ab intestato, vel ad fiscum pertinet, *l. 9. pr. de suis & legit. l. 3. §. 7. de bonor. poss. l. 2. l. 18. C. de jur. deliber. Carpz. p. 3. c. 14. d. 23. n. 1. seq.*

2. Exceptis quibusdam casibus: sic enim PRIMO,

MO,jure ſuitatis,liberi,qui in poteſtate morientis fuere, cujuscunque ſint ætatis,ſi decedant ante immixtionem vel abſtentionem hereditatis, in quoscunque heredes, etiam extraneos, transmittunt hereditatem, *l. 8. C. de ſuis & legit.Carpz. d. def. n. 3. 4. Hopp. ad verba: qui in poteſtate noſtra §. 3. J. de hered. qualit. & differ. Berger. œcon.jur. lib. 2. tit. 4. th. 49. p. 488.*

3. DEINDE emancipati, jure ſanguinis, ſi ante aditionem vel repudiationem decedant, transmittunt hereditatem, ſed ad ſolos deſcendentes, *l. un. C. de his, qui ante apert. tab. Carpz. c. l. n. 5. Hopp. c. l. Berger. c. l.* niſi forſan deceſſerit intra tempora deliberandi: ſic enim pariter ad quosvis heredes jus ſuum transmittunt, *Hopp. c. l.* Ex jure enim deliberandi TERTIO hereditas transmittitur intra annum ad heredes quoscunque, *Carpz. c. l. n. 6. 7. Berger. c. l. p. 489.* modo heres ſcierit, ſibi delatam eſſe hereditatem; unde hereditas, ab herede ignorante non adita, in ejusdem heredem transmitti, vulgo negatur, quamvis beneficio reſtitutionis in integrum adhuc heredem admitti tradit *Carpz. p. 3. c. 14. d. 24.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 49. p. 489.* ubi quoque heredem, qui juſte impeditus hereditatem, ante mortem non adierit, etiam hereditatem transmittere in heredem, ita ut huic per reſtitutionem in integrum jus adeundi concedatur, vid. omnino *Rauchb. p. 2. qu. 15.* ubi hos tres caſus late perſequitur,

4. QUARTO transmittitur hereditas nondum adita, ſi hoc teſtatori placuerit, vel teſtamento ſit addita clauſula codicillaris, *Carpz. d. c. d. 29.* add. *Jacob. Schultz. in addit. ad Mod. Piſtor. p. 4. qu. 131.* ubi adhuc undecim caſus alios, quibus hereditas non agnita vel adita transmittitur, recenſet.

5. Pla-

5. Plane in foro Saxonico, hereditatem, quantumvis non aditam, semper transferri, nec, a tempore delatæ hereditatis, decursi fuerint triginta anni, annus & dies, ideo quod in foro Saxonico non requiratur aditio aliqua hereditatis, quia hoc nullo casu potest esse onerosum heredi, cum de jure Saxonico, etiam non confecto inventario, heres non teneatur ultra vires hereditatis, Landr. *lib. 1. art. 6.* tradit *Coler. p. 1. dec. 68. n. 13. & dec. 202. n. 6.* De quo tamen dubitat *Carpz. d. def. 29. n. 4.* add. *Berger. c. l. p. 488.*

6. Transmissio fit cum onere; unde consequitur, hereditatem maternam, paternamve, a filia, eaque uxore, non aditam, ad ejus deinceps mortuæ descendentes ita transmitti, ut inde marito ex statuto Saxonico mobilia debeant præstari, *Berger. c. l. not. 6. p. 490.*

7. Nemo jus successionis, sive hereditatem sibi delatam amittit propterea, quod religionem pontificiam amplexus fuerit: utraque enim religio permissa est, ita ut ab una ad aliam liber sit transitus, absque bonorum, famæ vel honoris jactura, *Rittersh. ad nov. p. 6. c. 3. n. 14. seq. Carpz. p. 3. c. 14. d. 10.*

8. Regulariter in Imperio Romano extraneorum hereditas cognatis denegari non solet, *auth. omnes peregrini. C. commun. de success.* nisi jure retorsionis adversus Gallos. *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 18. n. 2. 3.* Quo casu hereditas non magistratui merum imperium habenti, sed fisco principis cedit, *Wernher. d. obs. 18.*

9. Adhuc hodie heredem, si necem defuncti occisi non vindicet, hereditate sibi relicta excidere, propugnat *Heig. lib. 2. qu. 34.* Id quod vero negat,

Carpz.

Carpz. in pract. crim. qu. 34. n. 12. seq. & p. 4. c. 11. d. 10. ex hac præcipua ratione, quod magiſtratus hodie, non exſpectata accuſatione, ex officio in delicta commiſſa inquirere debeat.

10. Plane ſi magiſtratus delictum commiſſum ignoret, id ipſi ab herede denunciari par eſt, quod ſi ipſe facere neglexerit, non inique feret, ſi eidem tanquam indigno hereditas auferatur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 155.* add. *Schilter. ex. 38. §. 179.*

11. Hereditas vel legatum, cum alicui, velut indigno, aufertur, hodienum fiſco regulariter cedit, per tradita *Wernheri in ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 36. & in ſupplem. nov. ad d. obſ. 36.* diſſentit *Beyer. ad ff. tit. ſi quis aliquem teſt. proh. poſit. 20. & tit. de his, quæ ut indign. poſit. 17. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 30. p. 417.*

12. Heredum communia, ſeu ad hereditatem communem pertinentia nec poteſt, nec debet heredum unus pro lubitu diſpenſare, ſed omnium ſuper iis eſt communicatio, *l. 3. ibidem Salyc. C. famil. erciſc. Mev. p. 3. dec. 19. n. 5.*

HEREDITAS JACENS, EJUSQUE CURATOR.

1. Quamdiu jacet hereditas, regulariter contra illam non eſt actio, *l. fin. §. donec. C. de jur. deliber. Coler. proc. exec. p. 2. c. 3. n. 187. ſequ. Mev. p. 5. dec. 286. n. 1. & dec. 353. n. 1. & p. 8. dec. 192. n. 3.*

2. Viciſſim actiones, hereditatis nomine, competentes, donec adita erit, quieſcunt: plane ſi quis hereditatis, vel defuncti, vel heredis futuri cauſam agere & contra debitores hereditarios experiri velit, admittendus eſt, maxime ſi periculum ſit in mora, vel alia quædam neceſſitas urgeat, *Mev. p. 7. dec. 97.*

3. Quandocunque hereditas aliquantiſper jacens

cens eſt; curator hereditatis dari poteſt, *Barthol. & Dd. in l. 23. §. 2. de hered. inſtit. Hartm. Piſtor. obſ. 193. n. 5. Carpz. p. 3. c. 14. d. 8. n. 1. Mev. p. 7. dec. 97. n. 4. 5.*

4. Hujus officium in eo conſiſtit, ut actiones omnes hereditarias exerceat, etiam eas, quæ tempore perituræ non ſunt; ergo & a defuncti tutore vel curatore rationes exigere poterit, *Piſtor. d. obſ. n. 3. Carpz. c. l. n. 3. 4.*

5. Unde ejusmodi curator etiam ad reſciſſionem contractus ex cauſa læſionis agere poteſt, *Carpz. d. def. 8.* niſi defunctus eum ſervari voluit, *Carpz. d. c. d. 9.* confer. *A. Fab. in C. lib. 5. tit. 10. def. 9.*

HEREDITATIS ADITIO.

1. Jure civili hereditas pure delata ſtatim adiri poteſt, jure Saxonico autem demum poſt trigeſimum, Landr. *lib. 1. art. 22. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 49. not. 4. p. 490.*

2. Licet tamen rerum ſervandarum gratia, etiam ante 30. diem bona ingredi, ſed absque poteſtate diſponendi circa res hereditarias, *Coler. p. 1. dec. 102.*

3. Hereditas tota adeunda eſt: non autem pro parte ea adiri, pro parte repudiari poteſt, *l. 1. & 2. l. 80. §. 1. de acquir. vel omitt. hered. Berger. c. l. not. 5.*

4. Per ſolam aditionem hereditatis poſſeſſionem non acquiri: ſed per apprehenſionem demum naturalem; etiam in herede ſuo, contra *Carpzovium dec. 225. n. 18.* notat. *Berger. d. th. 49. p. 487.*

5. Unde poſſeſſione unius rei apprehenſa, ceterarum rerum hereditariarum poſſeſſio illico acquiſita non cenſetur; quod capiendum de rebus hereditariis ſui natura diviſis: ſecus eſt in connexis, *Berger. d. th. 49. p. 488.*

6. Porro non una eſt ratio rerum ſeparatarum:

namque earum aliæ ſunt heterogenæ, aliæ homogeneæ; illæ ſigillatim ſunt apprehendendæ, niſi eodem loco concludantur; tum enim, occupato continente, occupatæ quoque cenſentur contentæ; at hæ, ſiquidem uno nomine collectivo comprehenduntur, v.c. grex ovium, una apprehenſa, omnes apprehenſæ cenſetur, modo uno ſint in loco: nam, ſi in diverſis exiſtant, ſingulæ apprehendendæ ſunt, *Berger. c. l.*

7. Aditio hereditatis, imo immixtio in ſuo herede non præſumitur, ſed ab allegante, v. gr. creditore patris defuncti a liberis heredibus ſolutionem exigente probanda eſt, *Carpz. p.3. c.14. d.20. Wernher. ſel. obſ. for. p.4. obſ. 229. & p. 7. obſ. 1. n. 34. p. 6. nec non in ſupplem. nov. ad p. 4. obſ. 229.* Imo ne tum quidem eadem præſumitur, cum conſtet, hereditatem non eſſe damnoſam, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 49. not. 2. p. 489.*

8. Præſumitur tamen aditio in herede extraneo, ſi rebus hereditariis tanquam heres utatur, vel vendendo res hereditarias, vel prædia colendo, locandove, *§. 6. J. de hered. qualit. & differ. ibique Hopp.*

9. Adhuc facilius præſumitur immixtio in ſuo herede. Ita præſumitur filius, qui poſt mortem patris moratus eſt in bonis paternis, ſe paternæ hereditati immiſcuiſſe, *Berger. c. l.* maxime, ſi bona paterna adminiſtret, fructus & reditus ex hereditate perceperit, debita hereditaria exegerit, aliove modo ſe pro herede geſſerit, *Carpz. p. 3. c. 14. d. 21. & lib. 6. R. 66. Mev. p. 4. dec. 173.*

10. Ejuſmodi igitur in caſibus ab herede, tam extraneo, quam ſuo, contrarium, ſe ſcil. alio quam hereditario nomine, veluti ex dote legitima, credito &c.

illa

illa bona posſidere, probandum eſt, *Carpz. d. def. 21. n. 6. ſeq. Mev. p. 1. dec. 71. & 72. add. Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 1. n. 34. p. 6. Berger. c. l.*

11. Imo tunc locus erit purgatorio jurijurando, maxime cum animus posſidendi exteriori ſenſu vix percipiatur, atque adeo jurejurando ſit explorandus, *Berger. c. l.* add. *Gail. lib. 2. obſ. 128. n. 9. Carpz. d. c. d. 22.*

12. Quo igitur omnis evitetur diſputatio, utile eſt pro herede, ſi ab initio ſtatim proteſtetur, ſe non animo hereditatem acquirendi, ſed vel pietatis vel cuſtodiæ cauſa, hoc vel illud facere, *Berger. c. l. p. 490. Hopp. c. l.*

13. Qui negat, adiiſſe hereditatem vel ſe immiſcuiſſe, non ſtatim cenſetur, hereditati renunciaſſe, eamve repudiaſſe, *A. Fab. in C. lib. 6. tit. 12. def. 19. pr. Mev. p. 3. dec. 306.*

14. Hæc declaratio mentis: *Si quid diſcusſis bonis, poſt exſolutum æs alienum ſupererit, ſe in eo cum aliis coheredibus ſuccedere velle*, pro aditione non habetur: hereditas enim pure & absque conditione adiri debet, & aditio non eſt, quæ fit ſub conditione, *Mev. p. 9. dec. 143. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 49. not. 3. p. 490.* confer. tamen *id. Mev. d. p. 9. dec. 193.*

15. Poſt aditam hereditatem heres creditoribus hereditariis ſatisfacere cogitur, *§. 5. J. de hered. qualit. & differ. l. 10. C. de repud. vel abſtin. heredit. Philipp. ad dec. 57. obſ. 1. n. 1. 2. 3.* licet hereditas ſolvendo non ſit, *l. 8. pr. de acquir. vel omittend. heredit. Perez. in C. tit. de jur. deliber. n. 33. Brunnem. ad. d. l. 10.*

16. Ne igitur heredes, ſive ſint extranei, ſive ſui, temerarie aut feſtinato ſuſcipiendo hereditatem

 damnum

damnum incurrant, conceſſum ipſis eſt ſpatium deliberandi annale, a tempore ſcientiæ computandum, *§. 5. J. de hered. qualit. & differ. ibique Hopp. Struv. ex. 33. th. 52.* Quod adhuc hodie, etiam in foro Saxonico Electorali in uſu eſt, *Wernher. p. 7. obſ. 1.* add. *Hopp. ad d. §. 5. Uſu hod.* licet diſſentiat *Titius jur. priv. c. 12. §. 15. Thomas. in not. ad. ff. tit. de jur. deliber. & Inſt. tit. de hered. qualit. & differ.* add. *Schilter. exercit. 38. §. 151. ſeq.*

17. Intra annum deliberandi heredes conveniri nequeunt, ita ut nec actio inchoari, nec actio inchoata (*a*) continuari contra eos poſſit, *Swendend. ad Fibig. p. 393. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 50. not. 1. p. 491. VVernher. c. l.* ubi præjudicium.

18. Sicuti vero hoc ſpatium annale intelligendum eſt de caſu, ſi creditores, aut ſubſtituti, vel ſequentes gradu urgeant aditionem, *nov. 1. c. 1. §. 1. Hopp. ad §. 5. J. de hered. qual. & differ.* add. *Struv. ex. 33. th. 52.* Sic quoque, ſi non urgeant usque ad 30. annos integrum eſt heredi, adire hereditatem, *l. 9. C. de jur. delib. Hopp. c. l.* Si ſcilicet a tertio poſſideatur hereditas. Quoad enim vacua eſt hereditatis poſſeſſio, juri adeundi nullo unquam tempore præſcribitur, *Berger. c. l. th. 52. p. 500. & Reſolut. Lauterb. tit. de adquir. vel omitt. heredit. ad verba: adiri poteſt ſtatim ac delata eſt.*

19. Intra certum tempus mentem de ſe immiſcendo vel abſtinendo, adeundo vel repudiando declarare, ſuc pœna excluſionis, juſſus non prohibetur poſt

(*a*) Imo hodie, non obſtante beneficio deliberandi, heredes litem continuare tenentur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 17. §. 1.*

poſt illud adire, vel ſe immiſcere, donec ſecuta ſit ſententia, *Mev. p. 8. dec. 58.*

20. Si quis beneficio inventarii adierit hereditatem, ultra vires hereditatis non obligatur, *l. fin. §. 4. C. de jur. deliber. Hopp. c. l. Struv. d. ex. th* 57. detrahere poteſt legatariis & fidei commiſſariis quartam falcidiam, *d. l. fin. §. 4. auth. ſed cum teſtator. C. ad l. falcid. Hopp. c. l.* nec non ſervare id, quod ſibi a defunćto debebatur, cum alioquin id interire debuiſſet, propter confuſa per aditionem heredis & defunćti bona, *d. l. fin. §. 9. Hopp. c. l. Struv. d. ex. th. 58.* imo repetere funeris & alias neceſſarias impenſas, *d. l. fin. §. 9. Struv. c. l.* confer. omnino *Sichard. ad d. l. ult. §. 4. ſeq. Obrecht p. 1. diſp. 19. th. 573. ſeq.*

21. Plane in foro Saxonico, heres, etiamſi inventarium non confecerit, ultra vires hereditatis non tenetur, modo paratus ſit juratam rerum hereditariarum ſpecificationem edere, *Carpz. p. 3. c. 33. d. 18. Richter. dec. 60. n. 5. VVernher. p. 2. obſ. 440.* Nam quodcunque operatur inventarium ſolenne, idem in Saxonia operatur jurata ſpecificatio, *Carpz. d. c. d. 29. in fin. Hopp. ad §. 5. J. de hered. qualit. & differ. uſu hod. VVernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 1. n. 19.*

22. Unde in foro Saxonico creditor debitori ſuo heres exiſtens non perdit creditum, etſi inventarium non confecerit, *Carpz. d. c. d. 19. add. Zanger. de except. p. 3. c. 9. n. 35. ſeq. Hopp. c. l. Horn. cl. 3. R. 9. p. 181.*

23. Juratam ſpecificationem, loco inventarii, etiam in aliis Germaniæ locis paſſim receptam eſſe, teſtatur *Hopp. c. l.* ſed id non aliter admittit *Mev. p. 2. dec. 96. & p. 6. dec. 265.* quam ſi de ſola notitia bonorum quæratur: ſi vero de liberando herede ab onere ſol-

 vendi

vendi ultra vires hereditatis, adhuc hodie ſolenne inventarium requirens.

HEREDITATIS EXPILATÆ CRIMEN.

1. Crimen expilatæ hereditatis extra ordinem punitur, *l. 1. expil. hered.* ejusque pœna in perſonis conjunctis mitior eſt, in aliis gravior, *Carpz. pract. crim. qu. 83. n. 82. Berger. jurispr. crim. p. 52. Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 490. n. 1. 2.*

2. Ubi inprimis notatu dignum, quod eo caſu, ubi tale delictum a proximo ſucceſſore, aut conjuge admiſſum, judex ex officio inquirere prohibetur, *Ordinat. Carol. art. 165. in fin. Berger. c. l. p. 53. & p. 2. ſupplem. obſ. 44. Wernher. c. l. n. 3.*

3. Propter crimen expilatæ hereditatis admiſſum conjux portionem ſtatutariam haud amittit, nec contra eam locus eſt jurejurando in litem, antequam ipſa condemnata fuerit ad reſtituendam rem hereditariam, reſtitutionemque detrectet, *Berger. d. obſ. 44. VVernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 491.*

4. Quando graves circumſtantiæ, doli excluſivæ, concurrunt, ad ſpecialem inquiſitionem ex capite expilatæ hereditatis, nequidem contra extraneam perſonam deveniendum eſt, *VVernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 288.*

HEREDITATIS PETITIO.

1. In hereditatis petitionis libello & hoc recte petitur, ut alienatio rerum hereditariarum reo interdicatur, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 54. not. 9. p. 506. VVernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 339.* Nam manifeſte cautum eſt, ut lite pendente poſſeſſor hereditatis nihil diſtrahere, aut hereditatem ullo modo imminuere queat, niſi ſatisdationem præſtiterit, aut diſtractio

propter

propter causam necessariam permissa fuerit, vid. *Brunnem. ad d. l. 5. & l. 1. C. comm. utr. judic. n. 11.*

2. Qui petit partem hereditatis & gestæ administrationis rationes, simul tacite & per indirectum petit inventarii vel juratæ specificationis editionem, *Horn. cl. 12. R. 91. p. 919. b.*

3. Hereditatis petitio non datur contra illum, qui res singulares ex hereditate possidet, sed ad illas consequendas rei vindicatio vel actio publiciana instituenda est, *l. 25. §. 17. de hæredit. petit. l. 2. C. eod. l. 7. §. 12. de public. in rem act. Schneidew. ad J. tit. de act. §. 28. rubr. de petit. heredit. n. 28. 29. Wernher. supplem. nov. ad p. 4. obs. 14.*

4. Quandoque tamen locum habet contra illum, qui hereditatem, vel totam, vel pro parte, titulo singulari possidet, utilis actio hereditatis petitionis, si scil. mala fide acceperit, vel etiam bona fide, si res aliter salva esse non possit, *l. 13. §. 5. de heredit. petit. l. 2. C. eod. Horn. cl. 5. R. 3.*

5. Præscriptio hereditatis petitionis sola extrajudiciali interpellatione interrumpitur, per *l. 20. §. 11. & l. 25. §. 7. de heredit. petit. Struv. jurispr. lib. 2. tit. 9. §. 30. VVernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 400.*

6. Hereditatis petitioni 30. annis præscribitur, *l. 7. C. de heredit. petit.* cui tempori in Saxonia adhuc annus & dies adjicitur, *Carpz. p. 2. c. 3. d. 10. n. 7.* licet quis non solum ab intestato, sed etiam ex testamento succedendi jus habeat, *VVernher sel. obs. for. p. 1. obs. 55.*

7. Liberi a petenda parentum hereditate 90. demum annis excluduntur, *Carpz. p. 3. c. 14. d. 30. Philipp. us. pract. Institut. lib. 3. eclog. 34.* Quæ sententia extra Saxoniam adhuc obtinet, vid. *VVernher. p. 3. obs. 69.* ast in Saxonia reprobata est, teste *Bergero in Reso-*

lut. Lauterb. tit. de succesf. edict. ad verba: admittitur tanquam agnatus quidem, & lib. 1. R. 299. VVernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 310.

8. Si hereditatis petitio extra locum domicilii in foro rei sitæ instituitur, nominatim exprimendum, rem litigiosam ibi haberi: quod si id omissum in libello recte fori declinatoria objicitur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 11. en. 6.*

HEREDITATIS RENUNCIATIO.

1. Jure civili non valet renunciatio hereditatis, *l. fin. de suis & legit. hered. Mev. p. 3. dec. 270. n. 2.* etiamsi jurata sit, *Hartm. Pistor. p. 4. qu. 6. n. 15.* Ast jure canonico ab ejusmodi renunciatione jurata recedere haud licet, *c. 2. de pact. in 6. Gail. lib. 2. obs. 39. n. 23. Mev. d. dec. n. 3. 4.*

2. Imo jure Saxonico valida est renunciatio simplex, absque juramento facta, Landr. *lib. 1. art. 13. Carpz. p. 2. c. 35. d. 6. n. 6. 7.* idque hodie in Germania per mores vulgatum esse testatur *Mev. d. dec. 270.* add. *Brunnem. ad l. fin. de suis & legit. hered. n. 5.*

3. Verum jure Saxonico Electorali, etiamsi filius, etiam absque juramento, valide renunciat paternæ hereditati, modo sit majorennis, *Carpz. p. 2. c. 35. d. 8. 9.* in filia tamen exigitur jurata renunciatio, *d. c. 35. ibique Carpz. d. 6.* qui *d. 7.* id ipsum ad alias fœminas extendit: confer. tamen *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 48. not. 5. p. 485.*

4. Non aliter valet renunciatio hereditatis, quam si sit facta illi, vel consensu illius, de cujus successione agitur; si igitur facta sit tertio non subsistit, *Carpz. d. c. d. 10.*

5. Pactum, quo filia hereditati renunciat, mutata patris voluntate, tollitur sive patri solo, sive ejus

con-

consensu fratribus, aliisve renunciatio facta sit, nisi res non amplius sit integra veluti si pater iis, in quorum gratiam facta est renunciatio, bona sua, se vivo, cesserit, atque eorum dominos effecerit, *Mev. p. 3. dec. 271.*

6. Etiam in Saxonia, non obstante renunciatione, filia succedit, si hic illam in testamento heredem instituat, quia pater tunc remisisse censetur juramentum, *Berlich. p. 2. concl. 43. n. 9. 10. 11.*

7. Renunciatio patris vel matris, legitime facta, non nocet nepotibus, avo, parentibus prædefunctis, ex propria persona succedentibus, licet renunciatio facta sit, pro se suisque heredibus, *A. Fab. in C. lib. 2. tit. 3. d. 1. Carpz. d. c. d. 11. 12.*

8. Neque hoc casu nepotes, non facti heredes parentum, in hereditatem avi conferre tenentur, quod parentes, facta renunciatione, pro portione hereditaria acceperunt, *Carpz. d. c. d. 13.*

9. Filius, filiave, renuncians hereditati paternæ, fratri succedit, licet in ejus hereditate non nisi bona paterna inveniantur, *Carpz. d. c. d. 15.*

10. Nocet renunciatio parentum liberis, defunctis demum post avum parentibus, *Carpz. d. c. d. 14.*

11. Renunciatio jurata filiam a successione ita excludit, ut nec supplementum legitimæ petere queat, *Carpz. d. c. d. 16.* Auctis vero bonis paternis augeri quoque legitimam, ita ut filia deinde ex accessione atque incremento bonorum paternorum petere possit legitimæ supplementum, docet *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 48. not. 9. p. 486.*

12. Filiam, dote accepta, hereditati paternæ jurato renunciantem, ob læsionem enormissimam non posse rescindere renunciationem, etiam si facultates patris postea auctæ fuerint, tradit *Carpz. d. c. d. 4. Ber-*

lich. p. 2. concl. 43. n. 23. confer. tamen *Mev. p. 3. dec. 273. Gail. lib. 2. obs. 147.* nisi dos congrua ipsi data haud fuerit, *Carpz. d. c. d. 5.*

13. In monasterium deducta, recipiens quantum ad victum necessarium, & vicissim renuncians paternæ hereditati, non potest renunciationem ideo, quod dotata non sit, revocare, *Mev. p. 3. dec. 272.*

14. Rescinduntur transactiones & renunciationes hereditatis juratæ ex capite minoris ætatis, doli, metus, alteriusve justæ causæ, *const. Elect. 35. p. 2. ibique Carpz. d. 23.*

HEREDITATIS REPUDIATIO.

1. Debitor obæratus, in præjudicium creditorum, hereditatem sibi delatam repudiare potest, *l. 6. de his, quæ in fraud. credit. Donell. lib. 23. c. 18. lit. c. ibique Hilliger. Huber in prælect. ad ff. tit. quæ in fraud. credit. §. 1. in fin. & §. 2. ibique Thomas. Stryck. de success. ab intest. dissert. 8. c. 10. §. 103. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 289. n. 1. seq.*

2. Ast *Carpz. dec. 160. & Brunnem. ad l. 6. quæ in fraud. credit.* distinguunt, inter hereditatem delatam & deferendam; atque posteriori hoc casu repudiationi locum faciunt, priori autem illam excludunt; atque hanc sententiam, ut mediam & æquiorem, in supremo Appellationum judicio, nec non dicasteriis Saxonicis receptam esse, testantur *Wernher. d. obs. 289. n. 12. seq. & p. 3. obs. 71. Rivin. ad O. P. S. tit. 41. en. 16. Berger. dec. 65.* confer. *Barth. centur. 1. dissens. 17.* Plane nequidem deferendæ hereditati renunciari posse, contendit *Schilter. ex. 46. th. 53.*

3. Illud expeditum est, hereditatem, a debitore, tertio cessam, a creditoribus retrahi posse, cum cessio præsupponat jus quæsitum atque tacitam declaratio-

rationem involvat, quod quis heres esse velit, *Wernher. d. obs. n. 10. 11.* confer. *Stryck. c. l. Huber. prælect. ad ff. tit. quæ in fraud. credit. §. 2.*

4. Sed uxorem, absque consensu mariti, eoque invito, hereditati renunciare, vel hereditatem delatam repudiare posse, responderunt Scabini Lipsienses apud *Barth. in Hodeg. For. c. 3. §. 21. lit. b. p. 598.* atque docet *Wernher. p. 2. obs. 454.* confer tamen *Franzk. 2. resol. 5. n. 71. seq. Stryck. de success. ab intest. dissert. 8. c. 10. §. 46.*

5. Pari modo maritus, idemque debitor, repudiare potest portionem, sibi defuncta uxore delatam, si quidem liberi existant, quibus magis, quam marito, bona materna jure naturæ debentur, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 34. not. 21. p. 297.*

6. Hereditas semel adita rursus repudiari non potest, *§. 5. J. de hered. qualit. & differ. l. 3. & 4. C. de repud. vel abstin. heredit. Carpz. p. 3. c. 14. d. 31. n. 1. seq.* nisi mediante inventario adita sit, *l. fin. §. 1. & 12. C. de jur. deliber. Mev. p. 8. dec. 442. n. 3. 4. Philipp. ad dec. 57. obs. 1. n. 7.* Sed hoc casu audiendi sunt illi, quorum interest, *Mev. d. dec. 442.*

7. Imo jure Saxonico hereditas semel adita repudiari potest, etiamsi inventarium haud fuerit confectum, modo heres cum juramento suo res hereditarias restituat: nec enim quicquam creditorum interest, an cum herede, an vero cum curatore bonorum experiantur, postquam utroque casu, ultra vires hereditatis, nihil consequantur, *Carpz. d. def. 31. Philipp. d. obs. 1. n. 8. seq. & obs. 2.*

8. Jure Saxonico Electorali repudiatio aditæ hereditatis ad annum deliberandi est adstricta, ita ut inventarium aut juratam specificationem, intra illud spatium,

ſpatium, oporteat judicialiter inſinuari, eamque deinceps jurejurando confirmari, *dec. Elect. Sax. 57. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 52. not. 1 p. 501.*

9. Fit autem repudiatio, ſalvo tertii jure, ut puta cum heres in fundo hereditario ſemel tertio conſtituit hypothecam, hæc deinde ſalva integraque perſiſtit, quamvis idem ille heres, mutato conſilio, hereditatem ſemel aditam repudiarit, *Berger. c. l.*

10. Pupilli, quorum nomine per tutorem patris hereditas eſt adita, ea abſtinere poſſunt, ſui juris facti, etiam ſine imploratione reſtitutionis in integrum, *Mev. p. 6. dec. 29.*

HERES.

1. Heres, teſtamento in totum vel pro parte inſtitutus, ante omnia in poſſeſſionem bonorum a defuncto relictorum immitti debet, omnibus aliis, de quibus forte quæſtio incidit, in aliud judicium reſervatis: modo teſtamentum nullo viſibili vitio laborare, & defunctum bona, quæ petuntur, poſſediſſe, oſtendatur, *l. ult. C. de edict. D. Hadr. toll. Menoch. de adipiſc. poſſeſſ. remed. 4. Carpz. p. 3. c. 5. d. 18. n. 1. 2. & 7. & lib. 6. R. 19.*

2. Plane per exceptionem etiam, quæ in continenti probari poteſt, impediri immiſſionem in poſſeſſionem bonorum ex *d. l. ult.* poſt alios tradunt *Menoch. d. remed. 4. n. 751. & Hartm. Piſtor. p. 4. qu. 10. n. 14. ſequ.* vid. *Carpz. d. def. n. 8.*

3. Ceterum non modo in teſtamento ſolenni, ſed & in codicillis, aliisque diſpoſitionibus privilegiatis, puta inter liberos, vel paterna diviſione memoratum edictum obtinet juxta tradita *Menoch. de remed. 4. n. 192. & 312. Carpz. d. def. n. 3. & lib. 6. R. 20.*

4. Heres pro portione, in qua ſucceſſit, factum defun-

defuncti impugnare haud poteſt, ſed illud omnino ratum habere tenetur, *l. 149. de R.J.* idque locum habet, etiamſi defunctus bona ad heredes pertinentia alienaverit, *l. 14. C. de R.V. Hartm. Piſtor. obſ. 19. n. 3.* Niſi alienatio a defuncto facta per ſe nulla eſt: tum enim heredi contra factum defuncti venire licet, *Carpz. p. 2. c. 14. d. 70. n. 7. ſeq.*

5. Mentio heredum, circa jura perſonalia, nec ſua natura ad heredes tranſitoria, non niſi de primi gradus heredibus accipienda eſt, *arg. l. 14. C. de uſufr. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 271.*

6. Heredibus allodialibus inventarium feudi, quod vocant, cedit, nec ſemen ad ſeminandos agros ſucceſſoribus feudalibus relinquere tenentur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 297.*

7. Ad heredes allodiales pertinent arbores, ventorum violentia dejectæ, die Wind-Brüche, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 432.*

8. Heres, qui ex teſtamento ſuccedit, ad emolumenta ab inteſtato debita provocare nequit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 280.*

HOMAGIUM.

1. Homagii præſtatio indicium ſubjectionis eſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 2.* etiam in Saxonia, adeoque forum competens reddit, *Wernher. in ſupplem. nov. ad. d. obſ. 2.*

2. Homagium ab omnibus, qui vel domicilium in territorio conſtituunt, vel ſaltem bona in illo poſſident, præſtandum eſt, *Wernher. d. obſ. 2. n. 4.* neque ab eodem excepti ſunt clerici, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 151. n. 284.*

3. Quicunque bona, ſub alicujus juriſdictione ſita, poſſidet, ad homagium præſtandum compelli poteſt,

poteſt, quamvis alibi domicilium habeat, *VVernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 67.*

HOMICIDA. HOMICIDIUM.

1. Ut homicidium dicatur doloſum, locumque habeat pœna ordinaria, non præciſe requiritur animus occidendi, ſed ſufficit voluntas nocendi atque percutiendi, *Carpz. pract. crim. qu. 1. n. 15. ſeq. Berger. jurispr. crim. p. 91.* in delictis enim puniendis dolus in genere ſufficit, *Berger. c. l. p. 92. Carpz. c. l. n. 30.* modo inſtrumentum, ad cædem perpetrandam, aptum fuerit, *Carpz. qu. 3. Berger. c. l. p. 92.*

2. Mandans æque ac mandatarius, inſecuto homicidio, pœna ordinaria tenetur, *Carpz. qu. 4. n. 1. ſeq.* quamvis mandatum fuerit ſaltem de vulnerando, *Carpz. d. qu. 4. n. 19. ſeq.* niſi mandatarius fines mandati exceſſerit, *Carpz. d. qu. 4. n. 17. 18.* vel etiam absque mandato hoc delictum perpetraturus fuiſſet, *Carpz. c. l. n. 27. ſeq.*

3. Pœna capitis remittenda non eſt illi, qui Titium interfecturus, per errorem Mevium occidit, vel Cajum forte fortuna adſtantem, aut prætereuntem, aut intercedentem, vita privavit, *Carpz. qu. 5. n. 1. ſeq.* niſi defenſionis ſuæ cauſa, cum aggreſſorem ferire vellet, adſtantem forte vel intervenientem percuſſit, *Berger. c. l. p. 92.*

4. Neque remittitur pœna ordinaria, quando occiſor neque errorem in perſona occiſi committit, neque aliquem percutiendo .ex caſu ſuperveniente alium occidit; ſed ſolum doloſe rem agit illicitam, & caſu quodam accidente aliquem interficit. Veluti: ſi quis graſſetur ante fores Titii tempore nocturno, neſciens an Titius domi ſit, vel non, & gladio pungat feneſtram, vel exonerando archibuſium globulum per

januam

januam trajiciat, eumque, qui caſu fortuito ſtat in limine domus, occidat. *Carpz. d. qu. 5. n. 37.*

5. Nec minus homicidium in rixa ex calore iracundiæ perpetratum mortis ſupplicio punitur: niſi juſta cauſa calorem iracundiæ præcedat, veluti ſi quis ab alio fuerit provocatus, aut alio modo offenſus, *Carpz. qu. 6.* confer. vero *Brunnem. proc. inquiſit. c. 9. n. 62. Berger. ju ispr. crim. p. 105. & p. 258. ſequ. & Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 150.* ubi hac de re monita JCtorum Lipſienſium & Wittebergenſium referuntur.

6. Pœna ordinaria locum ſibi non vendicat, quando in rixa ſeu tumultu plurium quis eſt occiſus, neque eorum quisquam, qui occiderit, certo ſciri poteſt, *Carpz. qu. 25. n. 3. ſeq. Berger. c. l. p. 108. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 13.*

7. Secus ergo fuerit, ubi de prima percuſſione lethali conſtat, vel unus de illa ſufficientibus indiciis gravatus eſt: is enim priori caſu ſolus pœnæ capitis, & poſteriori torturæ ſubjicitur, *Wernher. d. obſ. 13. n. 2. 3. Beyer. c. l. Carpz. d. qu. 25. n. 19. & 33.*

8. Ubi, prævia conſpiratione, plures aliquem percuſſerunt, tunc omnes ordinaria homicidii pœna afficiuntur, *Ord. crim. art. 148. Conſtit. Elect. Sax. 7. p. 4. Carpz. d. qu. n. 11. Berger. c. l. p. 107. Wernher. c. l. n. 5.*

9. Quando plures ſimul aliquot vulnera lethalia alicui inflixerunt, ac de vulneratoribus etiam conſtat, ſed quodnam vulnus primum fuerit illatum, & quisnam primo vulneraverit, dubitatur? omnes gladio puniendi ſunt, *Carpz. d. qu. n. 24. ſequ. Berger. c. l. p. 108.*

10. Cum in rixa caſuali plures unum vulneraverunt

verunt,& licet ſingula vulnera lethalia non fuerint,attamen omnia ſimul juncta mortem attulerunt, omnes extra ordinem plectuntur, adeo ut nequidem autor rixæ gladio ſit puniendus, *Carpz. d. qu. n. 41. ſeq. Berger. c. l.*

11. In dubio homicidium præſumitur doloſum; unde, ſi reus ſciens bombardam pulvere pyrio repletam eſſe, jocatus demonſtretur, ſe alterum enecare velle, atque adeo explodendo ſclopetum eundem enecet, locus erit pœnæ capitali, niſi interfector ignorantiam ſclopeti præparati, & animum a violatione alienum per torturam obtineat, *Berger. p. 2. ſupplem. ad juriſpr. crim. obſ. 98.*

12. Ut pœna gladii locum inveniat, nihil intereſt, utrum cæſus in continenti animam efflarit, an poſtea diem ex lethali vulnere obierit: modo vulnus ſit ſimpliciter lethale, quod nulla arte ſanari poteſt, *Berger. juriſpr. crim. p. 94.* vid. omnino *Carpz. qu. 26. n. 1. ſeq. Barth. Hodeg. For. c. 6. §. 6. lit. a. p. 877.*

13. Nam ſi vulnus non ſit ſimpliciter, ſed ſaltem per accidens lethale, reus non pœna ordinaria, ſed fuſtigatione, relegatione, aliave pœna arbitraria afficitur, *Ord. Crim. Car. art. 147. Carpz. d. qu. 26. n. 13. ſeq. Berger. c. l. p. 94.* confer. tamen omnino monita Jureconſultorum Lipſienſium & Wittebergenſium apud *Berger. in juriſpr. crim. p. 275. ſeq. & Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 155.*

14. Ut igitur de lethalitate vulneris, ejusque qualitate conſtet, inſpectio & ſectio vulneris inſtituenda eſt a Medicis & Chirurgis, iisdemque jurejurando obſtrictis, ſive initio muneris ſuſcepti & generatim, ſive ſpeciatim, & poſtea judicium ſuum jure jurando confirmantibus, præſente judice cum duobus aſſeſſo-

ribus

ribus & actuario, *Ord. Crim. Car. art. 149. Carpz. d. qu. 26. n. 19. seq. Berger. c. l. Barth. c. l.*

15. Vulnerum inspectio & sectio nunquam intermittenda est, licet gladio, bombarda, vel alio thelo mortifero vulneratus statim in terram prociderit, & e vestigio mortuus sit, cum sæpe etiam ex alia causa id contingere possit, *Carpz. d. qu. 26. n. 46. Granz. de defens. inquisit. c. 6. membr. 2. Sect. 1. a. 1. n. 18. & 21. p. m. 684.* Plane hoc casu inspectionem & sectionem vulnerum necessariam non esse putat *Brunnem. proc. crim. c. 7. n. 20.* add. *Berger. c. l. p. 95. & p. 268. seq. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 152.* ubi monita JCtorum Lipsiensium & Wittebergensium exhibet. *& p. 4. obs. 4. n. 102. seq.*

16. Imo requisitis *d. art. 149.* omissis, atque sectione, absente judice, facta, ut maxime etiam Chirurgi vel Medici de vulneris mortalitate deponant, eamque doceant ac demonstrent, ad pœnam ordinariam deveniri non posse, docet *Carpz. d. qu. 26. n. 50. sequ. Barth. d. p. 877. sequ.* dissentit *Berger. d. p. 95. seq. & p. 268. seq.* ubi monita JCtorum Lipsiensium & Wittebergensium, cum eo facientium, refert.

17. Pœna gladii in homicidio quandoque exasperatur ob circumstantias causæ, personæ, loci, temporis & qualitatis facti, quas late exponit *Carpz. qu. 24.* add. *Berger. jurispr. crim. p. 98. seq.*

18. Homicidium culposum extraordinarie, & quidem pro gravitate culpæ, modo fustigatione, modo relegatione, modo carcere vel multa punitur: in casuali vero pœna cessat, vid. *Carpz. qu. 27. Berger. c. l. p. 100.*

19. Homicidium culpa fieri dicitur, quando quis, vel operam dando rei illicitæ, vel in re licita di-

ligentiam non adhibendo, occiderit, *c. 8. X. de homic. Carpz. d. qu. 27. n. 8. & 16.*

20. Homicidium caſu fieri exiſtimatur, quoties commiſſum eſt ab eo, qui operam dat rei licitæ, idque facit debito loco ac tempore atque omnem diligentiam adhibendo occidit, *Ord. Crim. Car. art. 146.* quorum alterutro deficiente, homicidium non fortuitum, ſed culpoſum habendum eſt, *Berger. c. l.*

21. Is quoque, qui alterum occidit ad ſui defenſionem ab omni pœna immunis eſt; modo requiſita moderaminis inculpatæ tutelæ exacte obſervaverit; & quidem 1) ratione *cauſæ:* ut injuſta præceſſerit offenſio, 2) ratione *modi:* ut defenſio offenſioni reſpondeat, 3) ratione *temporis:* ut defenſio fiat in continenti, vid. omnino *Carpz. qu. 28. Berger. c. l. p. 100. ſeq.*

22. Sicuti aliud eſt moderamen defenſionis, aliud moderamen inculpatæ defenſionis; ita & maxime differunt exceſſus defenſionis, & exceſſus inculpatæ defenſionis; quos, & quando propter ejusmodi exceſſus modo ordinaria modo extraordinaria pœna locum habeat, late exponit *Carpz. qu. 29. 30. 31.* confer. omnino *Berger. c. l. p. 101. ſeq.* Quemadmodum hac de re monita JCtorum Lipſienſium & Wittebergenſium legi merentur apud *eundem p. 258. ſequ. & apud Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 150.*

23. Qui alium, de ſalute ſua periclitantem, defendendo occidit aliquem, a pœna liberandus eſt: modo moderamen inculpatæ tutelæ obſervaverit, *Carpz. qu. 32. n. 1. ſeq.*

24. Defenſio rerum, etiam cum internecione invaſoris, ſi alio modo res conſervari aut recuperari nequeant, licita eſt, *Ord. Crim. Car. art. 150. Carpz.*

qu.

qu.32.n.32. Si vero alio modo conſervari queant, veluti ſi fur non reſiſtat, vel res ablatas relinquat & aufugiat, vel judicialiter recuperari queant, vel plane nondum furatus ſit, ordinaria pœna vix ceſſabit, occiſo fure, *Carpz. d. qu. 32. n. 28.*

25. Furem nocturnum impune occidere licet, *l. 9. ad L. Cornel. de ſicar. c. 3. X. de homicid.* modo iſtud fiat, 1) pro defenſione ſui ipſius, vel rerum ſuarum, *l. furem nocturnum. ad L. Cornel. de ſicar.* 2) volens occidere furem nocturnum clamet, *l. itaque ad L. Aquil.* 3) eum non cognoverit, neque habuerit teſtes, qui potuerint illum cognoſcere, 4) eum capere non potuerit, *l. ſed etſi quemcunque. ad L. Aquil. Carpz. d. qu. 32. n. 37. ſeq.*

26. Si vero horum requiſitorum unum vel alterum neglectum fuerit, occiſor pœna extraordinaria, pro ratione commiſſi exceſſus, punitur, *Carpz. d. qu. n. 39.*

HYPOTHECA.

1. Hypotheca a debitore, qui ſolvendo non eſt, conſtitui poteſt, donec ipſi adminiſtratio bonorum ſuorum interdicta, *Rivin. ad Ord. Proc. Sax. tit. 46. en. 1.*

2. Quando pignoris conventio contractum præceſſerit, ab ipſo demum contractus tempore pignus incipiet; ex quo fit, ut is, cui eadem res interim pignori data fuit, præferatur, *l. pen. quæ res pign. dat. oblig. non poſſ. l. 11. pr. qui pot. in pign.* Quando vero poſt contractum demum perfectum de pignore fuerit conventum, conventionis pignoratitiæ potius, quam contractus tempus inſpicitur, *Hartm. Piſtor. p. 3. qu. 14. n. 28. Carpz. p. 1. c. 28. d. 119.*

3. Si pro contractu puo pignus acceptum fue-

rit, ipſum tempus, quo de contractu conventum, non autem, quo numeratio ſecuta eſt, inſpicitur, ac propterea is, qui prius contraxit, in pignore eo nomine accepto, præferendus eſt illi, cui, priusquam pecunia ex illo contractu debita numeraretur, eadem res pignori data fuit, *l. 1. qui pot. in pign. Hartm. Piſtor. d. qu. 14. n. 7.*

4. In contractu vero in diem, ſive ex die celebrato, ipſum conventionis tempus, non autem ejus, quo dies venit, ſpectandum eſt, adeoque, ſi ante diei adventum alteri eadem res oppignorata fuerit, is, qui prius ex die pignus accepit, tanquam potior præferri debet, *l. 12. §. 2. qui potior. in pign. Carpz. p. 1. c. 28. d. 120. n. 4. ſeq.*

5. Creditor quoque, qui ſub conditione hypothecam accepit, præferendus eſt illi, cui ante conditionis eventum hypotheca pure conſtituta eſt, ſi poſtea conditio extiterit, *l. 9. §. 1. l. 11. §. 1. qui potior. in pign.* modo conditio ſit caſualis vel mixta: nam ſi ex mera debitoris poteſtate dependet, attenditur tempus conditionis exiſtentis, *l. 1. C. qui potior. in pign. l. 11. pr. eod. Berlich. p. 1. concl. 66. n. 32. Carpz. d. def. n. 7. 8.*

6. Ex promiſſione de re oppignoranda non præfertur quis creditori, cui poſtea res eadem fuit oppignorata, *Moller. lib. 1. Semeſtr. 26. Carpz. d. c. d. 121.*

7. Jure civili valida eſt hypotheca, etiam in bonis immobilibus, extrajudicialiter conſtituta, *Coler. de proc. exec. p. 1. c. 10. n. 188.* ſcil. ad cauſandam hypothecariam actionem: ſecus eſt quoad privilegium prælationis in concurſu creditorum, quo caſu hypotheca publica privatæ præfertur, per *l. 11. C. qui potior. in pign. Berlich. p. 2. concl. 29. n. 1. 2.*

8. Plane de jure civili hypothecam bonorum im-

immobilium extrajudicialem in tantum valere, ut anterior mulieri ratione dotis præferatur, tradit *Carpz. p. 1. c. 28. d. 122.* Imo in foro etiam Saxonico anterior hypotheca extrajudicialis (*a*) præfertur doti mulieris in rebus mobilibus, *Carpz. d. c. d. 67.*

9. In foro Saxonico, etsi valide extrajudicialiter oppignorentur res mobiles, (*b*) *Constit. Elect. Sax. 23. p. 2. ibique Carpz. d. 9.* nec non jura ac nomina, *O. P. S. tit. 46. §.* Ferner die *nomina. Carpz. d. c. d. 7.* bona immobilia tamen absque consensu magistratus seu judicis, sub quo immediate sunt sita, efficaciter oppignorari non possunt, Landr. *lib. 1. art. 8. d. c. 23. ibique Carpz. d. 20. 21.* nequidem a nobilibus & illustribus personis, *Carpz. d. c. d. 1.* nec a mercatoribus, *Carpz. d. c. d. 2.* etsi accesserit juramentum debitoris, *Carpz. d. c. d. 4.*

10. Ad oppignorationem bonorum emphyteuticorum vel censiticorum utriusque, tam judicis ordinarii, quam domini directi, consensus est adhibendus, *O. P. S. tit. 46. §.* Würde sichs auch. *ibique Rivin. en. 5.* add. *d. c. 23. ibique Moller. n. 33. & Carpz. d. 22.*

11. Qui consensum impetravit, vel a solo domino jurisdictionis, vel etiam ab eo tantum, qui dominium directum habet, præsentibus scabinis, moto

(*a*) Sed hodie in foro Saxonico hypotheca extrajudicialis nullum plane effectum habet, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 46. §. 1.*

(*b*) Plane hodie res mobiles neque judicialiter neque extrajudicialiter oppignorari possunt: sed ille tantum, cui res mobilis, pignoris loco, actu tradita est, nam constitutum possessorium vel traditio ficta non attenditur, jus reale in ea consequitur, adeo ut exinde præ ceteris omnibus, qui ad classem primam referri nequeunt, ipsi sit satisfaciendum, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 44. §. 2.*

concursu præfertur saltem chirographariis, *Rivin. d. tit. 46. en. 6.*

12. Insinuatio judicialis ad oppignorationem bonorum non requiriritur, si bona ipsi judici, sub quo sita sunt, oppignorentur, *Rauchb. p. 1. qu. 24. Carpz. p. 2. c. 23. d. 6. Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs.* 248. Unde & feudi oppignorationem recte fieri ipsi domino, superioris etiam consensu vel confirmatione non adhibita, concludit, *Rauchb. d. qu. 24. Carpz. d. def. 6. n. 7.*

13. Et ipse (*c*) judex debitor bona sua creditoribus absque consensu superioris oppignorare potest, modo hanc in judicio suo actis publicis a notario judiciali insinuari faciat, *Carpz. d. def. 6. & lib. 4. R. 31.*

14. Emtorem, antequam dominii resignatio facta est, hypothecam in re emta valide constituere posse, negat *Carpz. lib. 1. R. 102. n. 5. seq. & lib. 5. R. 40. n. 13. & R. 41. n. 4. itemque dec. 127.* quem sequitur *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 25.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 49. en. 5.* affirmat *Franzk. lib. 2. Resolut. 12.* quem sequitur *Berger. dec. 126.* confer. omnino *Mev. p. 8. dec. 137.* ubi: quod si tamen ab aliquo rei suæ, nondum facta cessione solenni, (dominii resignatione) publica hypotheca constituta est, & post cessionem deinde eadem res alteri publice hypothecetur, prior non attento, cessionem nondum esse factam, posteriore potior est, quandoquidem, si res aliena pignori data est, post ejus acquisitionem pignus convalescit, *l. 16. §. aliena. de pignor. l. 9. §. fin. qui potior. in pign.*

15. Hypotheca bonorum immobilium judicialis

(*c*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 2. §. 3.*

lis non ſubſiſtit, niſi ipſemet debitor verbis expreſſis conſenſum judicis ad hanc imploraverit, *Mod. Piſtor. p. 4. qu. 137. n. 2. & 3. Carpz. p. 2. c. 23. d. 23.* Unde cum debitor in judicio coram magiſtratu ſolutionem promittat, ſub oppignoratione omnium bonorum ſuorum valida hypotheca haud conſtituta eſſe cenſetur, nec jure aliquo prælationis præ reliquis gaudet creditoribus, *Carpz. p. 2. c. 23. d. 23. n. 6.* Et nequidem in foro communi a creditore, ignorante debitore, hypotheca extrajudicialis in judicialem mutari poteſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 70.* multo minus invito eo conſtitui poteſt, niſi ob contumaciam, *Mev. p. 8. dec. 125.*

16. Non ſufficit, interpellatum fuiſſe dominum jurisdictionis ad interponendum conſenſum in oppignorationem bonorum immobilium, ſed de impetratione conſtare debet, *Rivin. ad O. P. S. tit. 46. en. 3.*

17. Hypotheca in immobilibus apud Saxones non ab eo tempore, quo conſtituta eſt, ſed quo judicialis autoritas acceſſit, prærogativam tribuit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 430.*

18. Valida eſt bonorum immobilium, exceptis bonis emphyteuticis, cenſiticis & feudalibus, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 125. & 126.* coram teſtibus (*d*) conſtituta hypotheca, etiam in terris Electoratus Saxonici, non ut hypothecæ judiciali, ſed ſolum chirographariis præferatur, *Conſtit. Elect. Sax. 23. & O. P. S. tit. 46. §. da auch.* Imo ejusmodi creditores arreſtantibus quoque, nec non in poſſeſſionem immiſſis, aliisque

 taci-

(*d*) Imo ejusmodi hypotheca hodie plane nullius eſt momenti, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 46. §. 1.*

tacitam hypothecam habentibus, veluti mulieri ratione dotis, posterioribus anteferri, tradit *Carpz. d. c. d. 14. 15. & p. 1. c. 28. d. 127.* cujus vero sententia reprobata est *dec. 60. ibique Philipp. obs. 1.* add. *Eckold. ad ff. lib. 20. tit. 4. §. fin. Barth. Hodeg. For. c. 3. §. 12. lit. a. p. 546.*

19. Oppignoratio bonorum immobilium extrajudicialis, licet respectu aliorum creditorum, hypothecam judicialem habentium, invalida sit, heredes tamen debitoris obligat, *O. P. S. tit. 46. §.* aber unbewegliche. *ibique Rivin. en. 7. d. c. 23. ibique Carpz. d. 3.* Imo ex hypotheca extrajudiciali dari actionem hypothecariam contra tertium possessorem, tradit *Berger. dec. 131.* dissentit *Martin. ad O. P. S. tit. 46.*

20. Hypotheca generalis rerum mobilium comprehendit etiam mobilia ac nomina, in alieno territorio existentia, *Carpz. p. 2. c. 23. d. 10.*

21. Hypotheca generalis non trahenda est ad res mobiles, quæ post mortem debitoris hereditati accesserunt, *Carpz. d. c. d. 11.*

22. Sub hypotheca generali bonorum mobilium atque immobilium, jure communi, nomina (e) non comprehenduntur, *A. Fab. in Cod. lib. 8. tit. 6. def. 14. n. 3. Stryck. de cautel. contract. sect. 2. c. 4. §. 15.* add. *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 30.* Secus de jure Saxonico, *O. P. S. tit. 46. §.* ferner die *nomina. ibique Rivin. en. 2. Carpz. d. c. d. 7. Stryck. c. l.*

23.

(e) Hodie, in foro Saxonico, in nominibus, bey aussenstehenden Capitalien und Forderungen, sicuti nec per inhibitionem, vel per præceptum de non solvendo, sic quoque nec per simplicem conventionem, nisi documentum insimul loco pignoris traditur, jus reale acquiri potest, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 44. §. 2.*

23. Creditori datur perſecutio bonorum mobilium, ſibi oppignoratorum, adverſus tertium poſſeſſorem, principali debitore prius excuſſo, *Carpz. d. c. d. 12.* Mercibus tamen in taberna oppignoratis, ac poſtea ſingulatim venditis, creditor adverſus emtorem hypothecaria experiri nequit, *Carpz. d. c. d. 13.*

24. Hypotheca rerum mobilium extrajudicialis ſeu conventionalis anterior præfertur arreſto & hypothecæ judiciali, poſteriori in foro Saxonico, *O. P. S. tit. 46. §.* **ferner die** *nomina.* idque contra *l. 11. C. qui potior. in pign.* vid. *Carpz. d. c. d. 9.*

25. In fructibus fundi præfertur hypotheca extrajudicialis anterior judiciali poſteriori, etiam in foro Saxonico, *Carpz. p. 1. c. 28. d. 124.*

26. Poſtquam, vendita hypotheca, de pretio ſatisfactum eſt hypothecariis, in reſiduo pretii, chirographariis, præferuntur ii, qui conventionalem habent hypothecam, *Carpz. d. c. d. 123.*

27. Ad hypothecam in feudo conſtituendam non ſufficit nuda confirmatio contractus, in quo hypothecæ conſtitutio continetur, ſed ſimul in illa exprimendum, dominum directum ſigillatim in hypothecam conſentire, *Carpz. lib. 4. R. 29. Struv. ſynt. jur. feud. c. 13. §. 7. n. 4.* niſi confirmatio contractus, in quo feudum hypothecæ expreſſe ſubjectum, in Cancellaria feudali facta ſit, *Stryck. de cautel. contr. ſect. 2. c. 4. §. 4. Wernher ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 467.*

28. Conſenſus domini vel judicis, ſuper hypotheca feudi vel fundi, ad certum tempus reſtrictus, elapſo tempore extinguitur, & jus pignoris ſublatum eſt, præſertim ſi clauſula caſſatoria fuerit adjecta, *Rauchb. p. 1. qu. 23. n. 1. ſeq. Carpz. p. 2. c. 23. d. 24.* add. *Dec. Elect. Sax. 31. ibique Philipp. obſ. 1.* Hoc

tamen cum grano ſalis eſſe accipiendum, ita ut aliqualis temporis laxamentum non excludatur, ait *Barth. in hodeg. for. c. 1. §. 17. lit. b. p. 63.*

29. Magiſtratus conſentiens hypothecæ ad certum tempus, reſervato ſibi vel debitori jure reluendi, tacite conſenſum prorogare videtur, ſi, finito tempore, non reluantur bona hypothecata, *Carpz. d. c. d. 25. Moller. lib. 4. Semeſtr. c. 24.* add. *d. dec. 31. ibique Philipp. obſ. 2. Barth. c. l.*

30. Ita quoque in illo caſu, quando quis ante elapſum tempus in conſenſu definitum convenitur, & tempus illud durante proceſſu elabatur, nihilominus hypotheca valida manet, *d. dec. 31. ibique Philipp. obſ. 2. n. 8.*

31. Magiſtratus, ob præſtitum conſenſum in oppignorationem bonorum pluribus creditoribus factam, nulla ratione tenetur, licet bona omnibus non ſufficiant, *Pingizer. qu. 38. Carpz. d. c. d. 26.* niſi hypothecam falſo idoneam affirmaverit, *Moller. lib. 1. ſem. 21. Carpz. d. c. d. 27.*

32. Creditor magiſtratum, qui ſine ſufficienti cauſa denegat conſenſum in oppignorationem bonorum immobilium, ad intereſſe convenire poteſt, *Rivin. ad O. P. S. tit. 46. en. 4.* Magiſtratus enim oppignorationi, etiam invitus, conſentire tenetur, *Moller. ad p. 2. c. 23. n. 14.* modo ipſemet debitor conſenſum imploraverit, *Carpz. p. 2. c. 23. d. 23. n. 2.*

33. Creditor, in alienationem pignoris conſentiens, illud debitori remiſiſſe videtur, *l. 4. §. 1. quib. mod. pign. vel hypoth.* modo expreſſe conſentiat, *Carpz. d. c. d. 28.* add. *A. Fab. in Cod. lib. 8. tit. 14. def. 6.*

34. Creditor, generalem & ſpecialem hypothecam

cam ſimul habens, prius ſpecialem excutere tenetur, antequam generali utatur, per *l. 2. C. de pignor. O. P. S. tit. 46.* §. Ob nun wohl. *Carpz. d. c. d. 29.* confer. omnino *Hartm. Piſtor. lib. 3. qu. 13. Pruckmann. conſil. 23. Mev. p. 2. dec. 116.*

35. Hypothecarius, cui generalis (*f*) conſtituta eſt hypotheca, non poteſt reliquis creditoribus præjudicare in ſpeciali hypotheca, ſi certam rem ſemel elegerit, *Carpz. d. c. d. 30. Mev. p. 2. dec. 285.*

36. Parte debiti licet ſoluta, pignoris tamen obligatio pro reſidua parte, debiti integra manet, *l. 3. §. ult. qui potior. in pign. l. 6. C. de diſtract. pign. Hartm. Piſtor. p. 3. qu. 12. Carpz. p. 2. c. 23. d. 31.*

37. Creditor hypothecarius, omiſſa actione hypothecaria, perſonaliter adverſus debitorem experiri, inque alia ejus bona ſibi non oppignorata executionem petere poteſt, *l. 2. l. 14. l. 24. C. de pignor. Carpz. d. c. d. 32. Moller. lib. 3. ſem. 36.* confer. omnino *Mev. p. 8. dec. 126.*

38. Creditor alienationem hypothecæ regulariter impedire nequit, quia talis alienatio haud præjudicat illi, cum is jus ſuum reale in fundo retineat. Aliud dicendum, ſi pactum de non alienando inter creditorem & debitorem ſit initum: huic enim is contravenire nequit, ſed creditor, ſi res adhuc integra, ſine

(*f*) Hodie generalis hypotheca, ſive ſit judicialis, ſive extrajudicialis, neque in concurſu creditorum, neque contra tertium poſſeſſorem, aliquem habet effectum: ſed ſemper in certis rebus immobilibus ſpecialiter conſtituenda eſt hypotheca: liberum tamen eſt creditori, propter unum creditum in duabus, pluribusve rebus ſpecialem hypothecam ſtipulari, atque deſuper conſenſum judicialem impetrare, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 44. §. 1. 2.*

ſine dubio alienationem impedire poteſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 473.*

39. Clauſula de non alienando adjecta hypothecæ tribuit creditori jus executivum contra tertium poſſeſſorem, diſcuſſo nondum principali debitore, *l. 7. §. ult. de diſtract. pignor. Carpz. d. c. d. 34.*

40. Combuſtis licet ædibus oppignoratis, durat tamen hypotheca in cœmentis, ex quibus alio in loco nova domus fuit ædificata, cujus poſſeſſor a creditore ad æſtimationem conveniri poteſt, *Carpz. dec. 12.*

41. Hypotheca ſpecialis in re conſtituta durat, quamvis hæc in aliam formam mutata ſit, *l. 16. §. 2. de pignor. Weſenbec. in parat. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolv. n. 3. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 246.*

42. Extinguitur hypotheca poſt acquiſitum creditori dominium ejus rei, quæ antea fuerat ipſi obligata, *l. pen. §. 1. de except. rei judic.* Quodſi vero eveniat, ut rem illam creditori habere non liceat, alio poſſeſſionem avocante, actio pignoratitia adhuc durat, *d. l. pen. §. 1.* Idque multo magis, ſi debitum ſaltem principale vel obligatio per ceſſionem in alium transferatur: nunquam enim extincta videtur hypotheca, cum perpetuam illam conditionem habeat, ſi ſolutum non ſit debitum aut aliter eo nomine ſatisfactum, *l. 13. §. 4. de pignor. l. 9. §. 3. de pignor. act. Carpz. p. 2. c. 23. d. 33. & 35.*

43. Non tollitur hypotheca, nec liberantur fidejuſſores per obligationem ſecundum, in qua alii dati ſunt fidejuſſores, niſi hoc expreſſe fuerit actum, *Carpz. p. 2. c. 19. d. 15.*

HYPOTHECA TACITA. (*a*)

1. Hypotheca tacita absque expreſſa legis aut ſtatuti

(*a*) Tacitæ hypothecæ per *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 45. §. 1.* plane ſunt annihilatæ.

ſtatuti diſpoſitione conſtitui nequit, *Moller. lib.* 4. *ſemeſtr.* 41. *n.* 2.

2. Liberis, ratione bonorum maternorum, patris bona tacite ſunt obligata, *l.* 6. § 2. *de bon. quæ liber. Carpz. p.* 2. *c.* 24. *d.* 17. nec non ex conſuetudine fori, ratione pecuniæ luſtricæ, des Pathen-Geldes, & quidem regulariter a die baptiſmi, *Carpz. d. c. d.* 18. *Mev. p.* 9. *dec.* 63. *Wernher. ſel. obſ. for. p.* 1. *obſ.* 19.

3. Jus tacitæ hypothecæ (*b*) competit pupillis vel minoribus in bonis tutorum vel curatorum a die ſuſceptæ vel confirmatæ tutelæ *O.P.S. tit.* 45. *§.* Ob auch wohl, *Carpz. p.* 1. *c.* 28. *d.* 114.

4. Competit quoque civitati & piis cauſis (*c*) tacita hypotheca in bonis adminiſtratorum, *O. P. S. tit.* 45. *§.* So ſeynd auch, *Carpz. d. c. d.* 115. imo & piæ cauſæ

(*b*) Aſt hodie in Saxonia Electorali non competit: ſed magiſtratus cujusvis loci tenetur pupillis, minoribus, abſentibus, furioſis, ſimilibusque, in ipſa tutoris vel curatoris conſtitutione, ut & liberis, quorum bona pater adminiſtrat, per judicialem hypothecam, ad certam quantitatem in illius bonis immobilibus, arbitrio judicis, ex redituum annuorum ſumma, definiendam, proſpicere, deſuperque conſenſum impertiri, vel id ſaltem in libro conſenſuum annotare, &, ſi forte tutor curatorve non ſub ejusdem jurisdictione, ſed alibi ſit poſſeſſionatus, curare, ut ibi hypotheca conſtituatur; nec minus, ſi tutor curatorve plane immobilia non poſſideat, eum adigere, ut cautionem per fidejuſſores præſtet, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit.* 45. *§.* 1.

(*c*) Sed cum hodie in Saxonia nec piis cauſis, nec fiſco competat tacita hypotheca, eodem modo, ut pupillis, illis proſpiciendum eſt, *Ord. Proc. Sax. c. l. §.* 2. Nec aliter fiſco & piis cauſis in bonis eorum, cum quibus contrahunt, jus reale tribuitur niſi hypotheca expreſſa ſibi proſpexerint, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l. §.* 3.

causæ in bonis debitoris, ratione pecuniæ mutuo datæ tacitam hypothecam habent, *O. P. S. c. l. §.* **Weil wir aber,** *Carpz. d. c. d. 116.* etiam extra Saxoniam, *Berger. dec. 123.* dissentit *Wernher. p. 5. obs. 195.*

5. Nec minor est favor legatarii, (*d*) qui pro legato in bonis testatoris æque tacitam habet hypothecam, §. *2. J. de legat. l. 1. C. comm. de legat. O. P. S. tit. 45. §. Item,* **Wann einem.** Attamen non præfertur legatarius ratione hujus hypothecæ creditoribus testatoris, etiamsi nudi sint chirographarii, *Carpz. d. c. d. 117. n. 3. 4.*

6. Legatario in bonis testatoris, quæ aliis legata sunt, hypotheca tacita non competit, *Wernher. p. 5. obs. 3.*

7. Locum etiam habet tacita hypotheca (*e*) in bonis in domum, aream, cellam aliamve rem conductam illatis atque invectis, pro mercede nempe promissa, *l. 2. l. 4. l. 6. quib. in caus. pign. l. 5. C. de locat. O. P. S.*

(*d*) Nec legatarii hodie in Saxonia tacitam hypothecam habent: econtra illis, ut & fideicommissariis ac donatariis mortis causa alio modo prospicitur, nam statim, post publicationem testamenti judicialis, a judice ipsis hypotheca in bonis defuncti immobilibus constitui, vel heredes ad cautionem adigi debent. Si autem testamentum sit extrajudiciale, heredes sub pœna dupli & obligatione singulorum in solidum, exclusoque beneficio divisionis, intra tres menses, a tempore hereditatis computandos, judicialiter id indicare, debitamque securitatem præstare tenentur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 45. §. 4.*

(*e*) Imo hodie in Saxonia non: locatoribus tamen jus retentionis in fructibus natis vel rebus illatis competit, pro diversitate casuum, adeo ut eos, easve, in prædio existentes, pignoris loco, retinere possint, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

P.S.tit.45.§. **Wann auch einer.** *Neguz. de pignor. part. 2. membr. 4. n. 128.*

8. Tacita hypotheca non competit domino rei ablatæ ratione damni ac intereſſe, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 288.* add. *Berger. Reſolut. Lauterb. tit. de condict. furt. ad verba: non etiam in bonis furis.* diſſentit, *Carpz. d. c. d. 118. n. 4. & pract. crim. qu. 80. n. 119. Schilter. ex. 24. §. 48.*

9. In bonis etiam emphyteuticis jus tacitæ hypothecæ locum habet, *Carpz. p. 2. c. 25. d. 7.* (diſſentit *Moller. ad d. c. 25. n. 14.*) non vero in feudis, *d. c. 25. ibique Moller. n. 1. ſeq. Carpz. d. 1.*

10. Attamen, feudo cum conſenſu domini & agnatorum, creditorum cauſa, vendito poſtquam creditores, expreſſam hypothecam habentes, credita ſua prius conſecuti fuerint, reſiduum pretii ex feudo redacti cedit (*f*) creditoribus illis, qui tacitam hypothecam ex proviſione legis in bonis allodialibus habent, ſecundum prioritatem temporis. Quibus demum ſuccedunt perſonaliter privilegiati, aliique creditores chirographarii, *d. c. 25. ibique Carpz. d. 1. n. 5. 6.*

11. Plane ſi quis ad conſervationem & adminiſtrationem feudi impenderit quid, hujus nomine non modo reliquis chirographariis, ſed & creditoribus, hypothecam expreſſam habentibus, omnino præferri debet, *Carpz. d. def. 1. n. 9. 10.*

12. Deinde ſi mulier dotem ex aliis mariti bonis allodialibus, vel ex reſiduo pretio poſt creditores hypothe-

(*f*) Hodie non, ſed illud reſiduum pretii in feudum convertitur, vel in emtionem feudi collocatur, adeo ut ſimultanee inveſtiti in eo jus ſuum retineant; *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 40. §. 3.*

hypothecam expressam habentes, consequi non possit, nec ei dotalitium constitutum fuerit, tunc ipsi jus tacitæ hypothecæ pariter ac retentionis & prælationis competit, eique dos præ omnibus aliis creditoribus, expressam hypothecam anteriorem non habentibus, ex bonis feudalibus restitui debet, *d. c. 25. ibique Carpz. d. 2. & O. P. S. tit. 45.* §. Jedoch wo sichs begebe.

13. In fructibus & commoditatibus feudi creditores jure tacitæ hypothecæ uti possunt, *Neguzant. de pignor. part. 2. membr. 2. n. 48.* Quod tamen saltem procedit, 1) quamdiu vasallus, feudi possessor, vivit, & feudum domino non aperitur, vel ad agnatos devolvitur, 2) postquam creditores, quibus feudum expresse pignoratum est, licet sint posteriores, ex fructibus feudi prius satisfactionem acceperint, *d. c. 25. ibique Carpz. d. 3. O. P. S. tit. 45.* §. Wenn aber gleichwohl. *ibique Philipp. consid. 3.*

14. Denique pupillis jus tacitæ hypothecæ competit, (g) non solum in fructibus & commoditatibus, sed & in ipsa proprietate feudi tutorum: quod tamen ita accipiendum, ut restringatur ad casum, quando bona debitoris vasalli allodialia nulla supersunt, itemque ut mortuo tutore, agnatis & feudi successoribus id nocumento nullatenus sit, *O. P. S. tit. 45.* §. Ferner vermercken wir, *ibique Philipp. consid. 6. Carpz. d. c. 25. d. 4.* Atque hic favor extenditur quoque ad pias causas, *O. P. S. c. l. Philipp. c. l. Carpz. c. l.*

15. Non impedit tacita hyptheca bona alicujus afficiens, quo minus is vendere, aliove modo ea distrahere possit, *Carpz. p. 2. c. 24. d. 8.*

16. Mu-

(g) Hodie non, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 45. §. 6.*

16. Mulieri tamen alienationem bonorum mariti ex jure tacitæ hypothecæ impugnare licet, si ex reliquis mariti bonis ipsi satisfieri nequeat, ne onere vindicationis gravetur, *Carpz. d. c. d. 9.*

I.

IGNORANTIA.

1. Ignorantia juris non excusat, *l. 2. de jur. & fact. ignor. Ludovic. us. pract. distinct. jurid. lib. 22. tit. 6. diss. 2.* nisi quis adhuc minor sit, *l. 9. pr. eod.* vel miles, *l. 1. C. eod.* vel fœmina, sed quibusdam saltem in casibus propter sexus infirmitatem, *d. l. 9. pr. & l. fin. C. de jur. & fact. ignor.* vel rusticus, sed quoque quibusdam saltem in casibus lege comprehensis, vel ubi æquitas judicem movet, *l. 1. §. fin. de edend. l. 25. §. 1. de probat. l. 2. §. fin. de jur. fisc. l. fin. C. de testament. Struv. ex 28. th. 56. Ludov. l. c.* ubi: exceptiones has in iis solummodo procedere, quæ meri juris civilis, non autem quæ juris naturalis, & divini positivi sunt, add. *l. 2. C. de in jus voc. l. 11. §. 4. de his, qui not. infam.*

2. Juris ignorantia non prodest, sed nocet in lucro quærendo, *l. 7. l. 8. pr. l. 9. §. 3. de jur. & fact. ignor.* etiam fœminis, *d. l. 8. Struv. c. l. th. 53.* at non nocet, quoties agitur de damno vitando, *d. l. 7. & 8.* Si scil. damnum saltem immineat, *d. l. 7. & 8.* Secus autem si damnum jam perpessi simus, *l. 10. C. de jur. & fact. ignor.* vid. *Ludovic. c. l. Struv. c. l. th. 54. 55.*

3. Ignorantia juris positivi culpam latam infert, *l. 9. C. de leg. l. 12. C. de jur. & fact. ignor. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 6. p. 33.*

4. Probabilis ignorantia juris præsertim specialis & statutarii excusat, *Wernher. in supplem. nov. ad p.*

5. *obſ.* 50. quandoque etiam a pœna, *Wernher. p.* 5. *obſ.* 50.

5. Ignorantia facti alieni excuſationem præbet, *Ludovic. c. l.* & præſumitur, *l. fin.* pro ſuo adeoque contrarium ab adverſario probandum, *c.* 47. *de R. J. in 6to. Gail. lib.* 2. *obſ.* 48. *Struv. ex.* 28. *th.* 61.

6. Ignorantia vero facti proprii, cum valde ſupina eſſet, prætendi nequit, *l.* 37. *ad Sct. Vellej. l.* 3. *pr. de jur. & fact. ignor. l.* 7. *de acquir. vel omitt. hered. l.* 25. *de adopt.* niſi agatur de facto antiquo, *Maſcard. de probat. concl.* 889. *n.* 48. *Ludovic. c. l.* Interim ignorantiam facti proprii allegans, iis caſibus, quibus illa excuſat, probare debet, *Gail. lib.* 2. *obſ.* 48. *Struv. c. l.*

ILLATA UXORIS.

1. In dubio bona uxoris illata præſumuntur eſſe paraphernalia: qualitas enim non receptitia minus, quam dotalis, eſt facti, atque adeo ab uxore probanda, *Berger. œcon. jur. lib.* 1. *tit.* 3. *th.* 10. *p.* 123. *Carpz. p.* 2. *c.* 16. *d.* 11.

2. Plane, qualitatem dotalem vel inde comprobari, ſi quidem bona, ſtatim tempore contracti matrimonii, illata eſſe demonſtrentur, cum *Carpz. lib.* 5. *R. ult.* docet *Berger. c. l. & Wernher. ſel. obſ. for. p.* 4. *obſ.* 100. Quod ad bona conſtante matrimonio quæſita extendit *Schilter. ex.* 36. *th.* 79. *ſeq.*

3. Sed bona uxoris non præſumi dotalia, ſive conſtante matrimonio, ſive tempore contracti matrimonii illata fuerint, ſi nulla mentio eorum, ſaltem in pactis dotalibus, facta tradit *Wernher. in ſupplem. nov ad p.* 4. *obſ.* 100.

4. Caveat tertius, ne cum ſolo marito ſuper bonis dotalibus aut paraphernalibus litiget: neque enim

enim sententia, contra maritum lata, uxori nocet *Berger. c. l.*

IMMISSIO. IMMISSUS CREDITOR.

1. Immissio in actionibus personalibus, ad præstandum vel solvendum tendentibus, non nisi prævia executione, (*a*) præfixoque ad eam termino Saxonico, fieri solet ac debet: in realibus vero executione opus non est, sed in rei vindicatione ad ablationem rei mobilis manu militari; in immobilibus vero ad exmissionem, præfixo, ad restituendum eas actori, termino, utroque casu, arbitrario, moribus vero Saxonicis quatuordecim dierum spatio; in hypothecaria autem ad immissionem recta procedendum, *Barth. Hodeg. For. c. 3. §. 8. lit. a. p. 534.*

2. Uxores debitorum intervenientes impedire nequeunt immissionem, cum nullum exinde ipsis nascatur præjudicium, *Rivin. ad. O. P. S. tit. 39. en. 26.* confer. vero *Mev. p. 4. dec. 59. & p. 5. dec. 183.*

3. Per immissionem non acquiritur dominium rei immobilis, ac proinde ab immisso creditore suscepta alienatio est invalida. *Rivin. c. l. en. 27.* add. *Mev. p. 1. dec. 20.*

4. Fit tamen creditor per immissionem possessor, adeoque eidem a debitore dejecto & actio & exceptio spolii competit, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 86.* confer. *Mev. p. 4. dec. 97. & p. 9. dec. 83.*

5. Qui in fundum litigiosum immittitur adversario præstet, necesse est, cautionem idoneam vel fidejussoribus vel pignoribus: quæ cautio respicit fructus restituendos in casu victoriæ, non item deteriora-

(*a*) Imo hodie executio & immissio uno actu perficitur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 39. §. 10.*

tionem ejusdem, *Berger. dec. 223.* confer. *Hering. de fidejuss. c. 18. n. 113.*

6. Facta executione & immissione in feudum, non creditori, sed vasallo debitori onus servitiorum incumbit, *Moller. lib. 3. sem. 33. Carpz. p. 2. c. 25. d. 5.*

7. Creditor immissus non tantum de perceptis, sed etiam percipiendis fructibus, quos imputet in debitum, *Mev. p. 3. dec. 320. n. 5. & p. 9. dec. 81.* reddere rationes est obstrictus, *O. P. S. tit. 39.* §. **Im Fall nun,** *ibique Rivin. en. 25. Carpz. p. 1. c. 32. d. 28. Berger. E. D. F. tit. 39. obs. 7. not. 5. p. 1114.* etsi debitor simplici ejus assertione stare promiserit, *Carpz. d. c. d. 29.*

8. Creditor immissus difficultates administrationis evitare potest, si bona per sequestrum autoritate magistratus constitutum administrari faciat, *Rivin. ad O. P. S. tit. 39. en. 23.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 29. th. 2. not. 3. p. 1151.*

9. Cum nomen immissi creditoris per sequestrationem ad illiquidum perveniat, hinc ei exceptio nondum redditarum rationum recte objicitur, *Rivin. c. l. en. 24.*

10. In arbitrio creditoris immissi est, bona administrare, redditisque annuis rationibus ex fructibus sibi satisfacere, an administrationis onere, impetrata immissione, supersedere, & pignoris distractionem vel bonorum executatorum subhastationem urgere velit, quam nec judex ei denegare poterit, nisi forte propter exiguum debitum pretiosioris prædii subhastatio peteretur, cum ex locatione illius & mercede seu locario inde percipiendo, intra breve tempus unius vel alterius anni, solvi integrum possit, *Barth. Hodeg. For. c. 3. §. 8. lit. b. p. 535.*

11. Non tamen ea propter particularem solutionem

tionem recipere tenebitur creditor, ſed pecunia interim colligenda, integraque ſors deinde cum uſuris ei præſtanda, *Barth. c. l.*

12. Subhaſtatione autem decreta, elocari nihilominus interea prædium, vel adminiſtrationi alicujus committi, usque ad adjudicationem, poteſt, bis es erſtanden worden, perceptique inde fructus ad maſſam concurſus deferendi, tametſi creditor ipſe ſubhaſtationem impetrans, illud conduxerit, vel ab immisſione usque adminiſtraverit, & fructus perceperit: ex quo enim ſubhaſtari id fecit, ex fructibus ſibi ſatisfieri velle deſiiſſe, adeoque nec jure immisſionis in compenſationem crediti fructus ſuos facere præſumitur, ſed ad inſtar tertii adminiſtratoris, ad redditionem rationum obligatur, *Barth. c. l.*

13. Poſt motum concurſum creditorum contra debitorem ad unius vel alterius creditoris inſtantiam fieri non debet immisſio vel executio, *Mev. p. 7. dec. 135.*

14. Immisſio non ſtatim alterius, qui in fundo eſt, ejectionem infert, *Mev. p. 1. dec. 142. & p. 6. dec. 175.* immisſio enim ſalvo jure tertii decreta & facta intelligitur, *Mev. p. 1. dec. 141.*

15. Immisſio unius creditoris non impedit immisſionem alterius, *Mev. p. 4. dec. 83. & dec. 212.* cui vero fructus cedant, cognitione opus eſt, in qua reſpicitur ad jus potius, vid. *Mev. p. 4. dec. 83. & p. 5. dec. 38.*

16. Immiſſo creditori, quia ad inopiam divergit, & ideo bonis cedit, non ſtatim adimenda collectio & perceptio fructuum, multo minus ea reddenda debitori, *Mev. p. 9. dec. 49.*

17. Immiſſio creditoris in bona debitoris non

mutat jus & conditionem conductoris, cum etiam immissus locationi debitoris stare teneatur; nec conductor ultra creditori tenetur ac ad mercedem quam locatori debuit, *Mev. p. 7. dec. 69. Moller. lib. 4. semestr. 14.*

IMMUNITAS.

1. Concessio immunitatis stricte capienda est, *arg. l 13. de muner.* Unde immunitas data a muneribus publicis, Von gemeinen Beschwerden, non pertinet ad patrimonialia, *l. ult. § 24. eod. l. 3. C. de muner. patrim.* nec concessa ab oneribus realibus, æque ac personalibus, pertinet ad onera extraordinaria, extraordinair Anlagen, *l. 6. de vacat.* Imo nec data ab extraordinariis ad ea prorogatur, quæ forte ob casum insolitum & necessitatis extremæ imponuntur, *arg. l. 78. §. ult. de contrah. emt.* vid. *Schilter. ex. 1. th. 22. sq. Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 2. th. 15. not. 10. p. 80. seq. Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs.* 477. confer. omnino *Mev. p. 3. dec. 157. & 158. nec non 310. p. 5. dec. 118. p. 6. dec. 283. p. 7. dec. 144. n. 7. & denique p. 8. dec. 1. dec.* 245. *&* 454.

2. Privilegium immunitatis ab oneribus pertinet etiam ad ea bona, quorum quis solum usumfructum habet, licet nec proprietati nec bonorum conditio immunis sit, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 10.*

3. Portio ejus, qui immunitatem obtinuit, in concedentis, non universitatis detrimentum imputari oportet, *arg. l. 10. C. de SS. eccles. l. 2. §. 10. & 16. ne quid in loc. publ. Berger. œcon. jur. c. l. not. 11. p. 81.*

4. Immunitas ab oneribus, collectis & tributis adversus dominum territorii præscriptione immemoriali acquiri potest, *Carpz. p. 2. c. 3. d. 24. Ziegler. de jur. maj. lib. 2. c. 11. th. 52. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 5.*

obſ.5. n.123. ſeq. & obſ.246. nec non. p.10. obſ. 265. adverſus concives vero ordinaria præſcriptione, *Wernher. ſel. obſ. for. p.10. obſ. 419.* Plane immunitatem a collectis longiſſimo tempore præſcribi, indiſtincte asſerit *Mev. p.4. dec.210. & p. 8. dec.312.*

5. Immunitates, exemptiones & privilegia titulo oneroſo acquiſita ſunt irrevocabilia, *Klock. de contribut. c.16. n.147. ſeq. Myler. de ſtatib. imper. p. 2. c.62. §.17. n.12. Carpz. dec. 87. n. 4. ſeq.* nec ſucceſſor in principatu ejusmodi immunitates revocare poteſt, *Klock. d. tr. c.8. n.78.79. Ziegler. de jur. maj. lib. 1. c.12. th.12.*

6. Qui immunitatem ab omnibus collectis etiam in caſu extremæ neceſſitatis habet, nequidem actione negotiorum geſtorum a communitate conveniri poteſt, quoties utriusque negotium neceſſario nexum eſt, *Berger. Reſolut. Lauterb. tit. de vacat. & excuſ. muner. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 255.* ſecus ac ſentit *Schilter. ex. 1. th. 26.*

IMPEDIMENTUM LEGITIMUM.

Vid. loc. *Legitimum Impedimentum.*

IMPENSÆ.

1. Impenſæ in rem non ex fructuum quantitate, ſed rei neceſſitate vel utilitate cenſendæ ſunt, ut inde neceſſariæ & utiles definiantur, *l. 1. & t. t. de impenſ. in res dot. l. impenſas. de V. S.* Idcirco quod tantum fructuum ex re haberi non potuit, quantum in rem expenſum eſt, haud eo minus ſumtus repeti queunt, & debentur, *Mev. p. 2. dec. 210.*

2. Impenſæ immodicæ & ſuperfluæ non debentur, *l. 18. C. de negot. geſt.* Hæc ſunt, quæ rem dominumque ipſum nimis gravant, non ſemper quæ fructus ſuperant, *Mev. p. 2. dec. 210. n. 2.3.*

3. Impensæ utiles debentur, licet fructus sint exigui, *Mev. p. 2. dec. 210.* vel cum re perierint, *l. 38. in fin. de petit. hered. l. 10. l. 22. de negot. gest. Mev. p. 2. dec. 227.* vel effectum non habuerint, *l. 10. de negot. gest. Mev. p. 3. dec. 41. n. 5.*

4. Multum interest, utrum rei alienæ possessori seu detentori, veluti conductori, ex lege contractus vel quasi debeantur, an ob præstitam utilitatem melioramenta; in hac posteriori specie æstimatio tantum ejus fit, quod revera existit, & præstatur juxta præsens tempus, non habita ratione, quibus impensis & oneribus vere comparatum sit: in priori vero repetitur non modo quanti res post reparationem vel structuram est & valet, sed quantum ejus causa revera & non inepte impensum, *Mev. p. 3. dec. 41.*

5. Impensæ, quibus res conservatur & melior fit in concursu creditorum, antecedunt alia credita: quod vero eo non pertingit, ut, qui impendit, alios creditores excludere possit, donec satisfiat: sed ubi fundus, in quem facta sunt melioramenta ejus pretii sit, ut præterea aliis inde satisfieri possit, hi non attenta illorum prioritate immittuntur, ut fundo tanquam pignori simul incumbant, *Mev. p. 6. dec. 330.*

6. Retentio ordinarium impensas servandi remedium est, tam malæ quam bonæ fidei possessori competens, *l. si fundum de rei vindic. l. si necessarias. de pignor. act. l. colonus. de vi & vi arm. Mev. p. 5. dec. 396. n. 11.*

7. In repetitione expensarum, quando fit juxta designationem exhibitam, quæ illas exprimit sic procedi oportet, ut primum ea debitoribus communicetur, hisque certus terminus ad respondendum super istis præfigatur. In quo necesse est, ad singula designata,

gnata, quæ rata habeant, quæ disputent, adjecta contradictionis causa, speciatim exprimere. Super iis summariter proceditur, cognoscitur, porro judicis arbitrio statuitur; statim autem judex liquida ab illiquidis separare & de his porro statuere solet, quomodo verificari, & ad certitudinem redigi debeant, *Mev. p.3. dec. 42.*

8. Juramentum est modus probandi expensas, quas contumacia alicujus causavit, utpote de quarum veritate atque quantitate ex actis judicialibus judici constat, aut res verosimilis est. Ast hoc ad alias, quarum diversa ratio est, expensas porrigi nequit: ubi solum juramentum partis non admittitur, nisi aut ab adversario delatum, aut semiplene probatum sit, *Mev. p. 7. dec. 6.*

9. Creditor a detentore ob melioramenta seu impensas non impeditur, quo minus in hypothecam immittatur, *l. 44. §. 1. de damno infect. Mev. p. 5. dec. 396. n. 4.* An & quatenus vero detentor recuperet impensas, variis distinctionibus explicat *Mev. ibid.*

IMPENSÆ FUNERIS.

Vid. supra loc. *Funus th. 6.* 7. & infra *sumtus funeris.*

IMPOSSIBILE. IMPOSSIBILITAS.

1. Impossibilia, vel his paria, valde difficilia non sunt imponenda partibus, *Mev. p. 2. dec. 224. n. 4.* & judex impossibilia injungens gravat, *Mev. p. 2. dec. 368.*

2. Impossibilitas, in quam quis semet ipsum conjicit, non excusat, *l. 2. §. pen. si quis caut. judic. sist. Mev. d. dec. 368. n. 4. 5.*

3. Impossibilitas, in quam casu vel probabili ratione pervenitur non nocet, *l. 19. §. 4. de furt. Mev.*

c. l. n. 8. sed per æquipollens præstatur, *l. pen. mandat. Mev. c. l. n. 9. 10. & p. 7. dec. 99. n. 2.*

INCARCERATIO. INCARCERATUS.

1. Ad incarcerationem delinquentis judex regulariter devenire non potest, nisi in criminibus, pro quibus irrogatur ultimum supplicium, vel pœna corporis afflictiva, *Carpz. pract. crim. qu. III. n. 5.* nisi delinquens sit vilis persona, aut vagabunda, quæ nec immobilia possideat, nec quicquam in bonis habeat, *Carpz. c. l. n. 10.* vel dubium est, num corporis afflictiva aut mitior aliqua pœna infligenda veniat, *Carpz. c. l. n. 12.* add. *Ludov.* Einleit. zum Peinlichen *Proc. c. 2. §. 5.*

2. Deinde delinquens non est incarcerandus, nisi indicia criminis ab eo perpetrati præcesserint, quæ pro ratione circumstantiarum, veluti ipsius delicti, sortis & conditionis personæ delinquentis, modo fortiora, modo debiliora esse possunt, vid. omnino *Carpz. c. l. n. 14. seq. Ludov. c. l. §. 3. 4. Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 470.*

3. Judex, si quempiam injuste carceri mancipavit, de syndicatu tenetur, nec solum pœnam extraordinariam incurrit, sed etiam læso ad damna ac interesse tenetur, *Carpz. c. l. n. 69. 70.* add. *Ludovic. c. l.* injuriarum vero conveniri non potest, *Carpz. c. l.* dissentit *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 7. n. 8. 9. Ludovic. c. l.*

4. Jure Saxonico judex, ob injustam incarcerationem, tenetur ad emendam Buße, quæ est 30. solidorum per singulos dies Landr. *lib. 3. art. 45. Berger. p. 1. Supplem. ad Elect. jurispr. crim. obs. 23. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 15.* qui ducto calculo, 40. grossos Misnenses seu duas Sexagenas antiquas con-

conficiunt, *Carpz. c. l. n. 73. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 7. n. 11.*

5. Hæc pœna ad solum judicem restricta non est, sed a quovis privato, ad cujus instantiam carcere quis injuste affectus est, præstanda venit, *Wernher. d. obs. 7.* Nec ratione carceris ullum constituitur discrimen, utrum in loco publico, an privato quis detineatur, atque adeo tunc quoque cum ad alterius petitionem magistratus custodes ad cujusquam ædes injuste apposuit, locum habet, *Wernher. d. obs. 7. n. 12. seq. & supplem. ad. d. p. 1. obs. 7.*

6. Ad emendam Saxonicam non tenetur privatus, qui judicis arbitrio reliquit, utrum carcerem decernere velit, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 339.* Nec potest emenda peti, quando specialis inquisitio reo dictata, & captura per sententiam approbata est, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 120.*

7. Præter emendam nihil amplius exigi, neque insuper damnorum restitutio postulari potest, quippe quam illa absorbet, & jam virtualiter complectitur, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 119.*

8. Emenda, quæ, jure Saxonico, in judicem, ob injustam incarcerationem, constituta est, a magistratu ex officio non suppletur, sed necesse est, ut a parte læsa petatur; nihil autem interest, quomodo ea petatur, utrum expresse, an implicite, i. e. nomine damnorum, vel per modum actionis legis Aquiliæ, vel per modum inquisitionis, *Berger. dec. 176.*

9. Pro relaxando captivo processus mandati necessarius est, etsi causa adhuc dubia sit, *Mev. p. 1. dec. 2.* Quamdiu vero causa carceris adhuc dubia est, manda-

mandatum ſine clauſula, pro relaxando carcerato, non decernitur, *Mev. p. 1. dec. 1.*

10. Incarceratus ſua innocentia fretus mandatis juvandus, ut aut accuſatio aut inquiſitio maturetur, *Mev. p. 8. dec. 216.*

11. Ea, quæ ab incarcerato, licet jurato, promiſſa ſunt, metu extorta præſumuntur, adeoque retractari poſſunt, *c. 4. 5. X. de his, quæ vi, met. cauſ. fiunt. l. 22. quod met. cauſ. Schilter. ex. 49. §. 180. Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 483.*

12. Incarcerato nequidem in delictis atrociſſimis imponendæ ſunt manicæ ac compedes, niſi carcer non ſatis ſit munitus, vel reus de fuga ſuſpectus, *Carpz. pract. crim. qu. 11. n. 51. Brunnem. proc. inquiſ. c. 8. membr. 1. n. 11. 21. Berger. p. 2. Supplem. ad Elect. jurispr. crim. obſ. 31. p. 79. Ludovic.* Einleitung zum Peinlich. *Proc. c. 2. §. 9.*

13. Ob delictum incarcerati ex bonis ſuis, ſi quæ habeant, ſunt alendi, *Coler. de aliment. lib. 1. c. 14. n. 79.* Quodſi propriis ſumtibus ſe non poſſunt ſuſtentare, magiſtratus ſumtus ferat, *l. 9. C. de Epiſcop. audient.* Peinl. Halß-Ger. Ordn. *tit. 176.* Sumtuum autem quantitas ex circumſtantiis eſt determinanda, *Joh. Baptiſt. Pontan. de aliment. c. 7. Berger. c. l.*

INCENDIUM. INCENDIARIUS.

1. Incendium dolo, attentatum, puta poſitione materiæ, fuſtigatione, conſummatum autem igne punitur, Peinl. Halß-Ger. Ordn. *art. 125. Conſtit. Elect. Sax. 17. p. 4.* vid. *Carpz. pract. crim. qu. 38. n. 1. ſeq. Berger. jurispr. crim. p. 118.*

2. Atque pœna incendii obtinet in quibuslibet incendiariis, ſive ſint ſeditioſi & famoſi, Mordbrenner, ſive ſimplices, Brenner ohne Mord; neque intereſt,

tereſt, maſculus, an fœmina ſit; nobilis, an plebejus; neque; an incendium factum ſit in urbe, an extra urbem; neque: utrum in ædificiis, iisdemque ſive ad inhabitandum, ſive ad alios uſus comparatis, ſive propriis ſive alienis, an in aliis rebus, ut acervo frumentorum, lignis & ſimilibus; nec denique: utrum incendium magnum ſit, an parvum, &c. vid. *Carpz. c. l. n. 15. ſequ. Berger. c. l. p. 119.* add. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 12. & 176.*

3. Vocatur autem incendium conſummatum, ſive ædes ſint inflammatæ, ſive materia accenſa ſit, adeo ut neceſſe non ſit, ut ædes ardeſcant, *Carpz. c. l. n. 41. 42. Berger. c. l. & p. 1. Supplem. obſ. 32.*

4. Exulat pœna ignis in minore, cui pœna gladii dictitatur, *Carpz. qu. 39. n. 14. Berger. p. 1. Supplem. ad juriſpr. crim. obſ. 32.* imo quandoque, veluti ob inſignem rei ſtuporem remittitur pœna gladii, ſubſtituta in ejus locum fuſtigatione & perpetua relegatione, *Berger. c. l.* Idque etiam factum eſſe in melancolico, teſtatur *Berger. p. 2. ſupplem. ad juriſpr. crim. obſ. 129.*

5. Ceſſat quoque pœna ignis, ſi reus pœniteat, crimine nondum perfecto; quin &, ſi in ipſo actu delicti, incendio jam exorto, reus vere pœniteat: ubi eum pœna gladii plectendum eſſe exiſtimat *Carpz. prox. c. l. n. 3. 4. 5.* Imo reum incendii conſummati, qui delictum ante incarcerationem ſponte confeſſus eſt, ab ordinaria ignis pœna liberari, & gladio puniri, tradit *Berger. prox. c. l. obſ. 128.*

6. Porro pœna gladii ſufficit, ſi reus prætendat cauſam aliquam, ex qua ipſum non tam doloſe ac deliberato & perverſo animo, quam ex ſimplicitate quadam deliquiſſe conjecturari poteſt, *Carpz. c. l. n. 9. ſeq.*

seq. Imo incendiarium aliquando, habita ratione circumstantiarum non tantum extraordinaria, sed & simplici carceris pœna cœrceri posse, tradit *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 250.*

7. Incendium culpa lata admissum, præter restitutionem damni, extra ordinem, puta fustigatione, relegatione, carcere, pœnave pecuniaria puniri: incendium vero culpa levi aut levissima commissum, præter damni restitutionem, non puniri, tradit *Berger. jurispr. crim. p. 119.*

8. Ast incendium culposum, pro gradu culpæ, extra ordinem puniri: ideo tamen semper processum inquisitionis institui non posse, sed agi tantummodo ad damni reparationem, nisi dolus deinceps supervenerit, v. c. cum dominus ædium, suborto incendio, fores dolose clauserit, atque adeo homines, restinguendi causa concurrentes, aditu prohibuerit, docet *id. p. 2. supplem. obs. 130.* Quo ipso quod ad pœnam adstipulari videtur *Carpzovio* qui *c. l. n. 27. sequ.* statuit, culposum incendium pro diversitate culpæ extraordinarie puniri, quique *c. l. n. 43. sequ.* a *Bergero* alienus est, asserens, jure Saxonico, in incendio etiam culposo reum, si pœna corporis afflictiva afficiatur, ad damna interesse & rerum incendio consumtarum restitutionem non teneri, add. *Heig. p. 2. qu. 23. n. 30.*

9. Reus incendii culposi, qui ex inopia damnum emendare non valet, pœna quadam severiori, vel etiam fustigatione puniri debet, *l. 9. §. si vero casu. de incend. ruin. naufrag. l. 28. §. 12. in fin. de pœn. Carpz. c. l. n. 48. seq.*

10. In dubio incendium casu fortuito magis quam culpa inhabitantis ortum esse, præsumitur, adeoque probatio culpæ incumbit incendium passo, sive

acto-

actori, *dec. nov. 80. ibique Philipp. obſ. 1. Struv. ex. 23. th. 56. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 200. & p. 4. obſ. 214. n. 140. ſeq. nec non ſupplem. nov. ad p. 1. obſ. 200.* diſſentiunt *Moller. lib. 4. Semeſtr. c. 31. Jaſon. ad l. 58. de legat. 1. Carpz. pract. crim. qu. 59. n. 62.*

11. Nec pater familias tenetur ob incendium, culpa ſeu negligentia eorum, qui in ejus familia ſunt, ortum, niſi de familiæ negligentia monitus fuerit, & monitus non obſervaverit, *l. 11. de peric. & commod. rei vendit. dec. nov. 79. ibique Philipp. obſ. 2. Struv. c. l.* confer. vero *Carpz. c. l. n. 51. ſeq.*

12. Debitum vel ſolutio juramento creditoris vel debitoris probatur, ſi inſtrumentum vel libri publici incendio perierint, *Carpz. p. 4. c. 17. d. 15.*

INCESTUS.

1. Inceſtus inter conſanguineos in linea recta punitur gladio *Carpz. pract. crim. qu. 72. n. 20. ſequ. Berger. jurispr. crim. p. 142.* idque etiam obtinet in parentibus & liberis naturalibus, ſeu ex fornicatione procreatis, *Carpz. c. l. n. 34.* Nec locus eſt remiſſioni conjugum, *Carpz. c. l. n. 39.* Nec mitigatur pœna ideo, quod mater aut filia ſit meretrix, *Carpzov. c. l. n. 43.*

2. Mitigatur tamen pœna, ſi vel minor ætas, vel quæ aliæ graves cauſæ mitigationem ſuadeant, utpote ſi ignoranter aſcendentes & deſcendentes ſe invicem commiſcuerint, aut filia perſuaſa a patre, ſe ſine exceptione in omnibus & quibuscunque rebus ipſi morem gerere teneri, copiam ſui fecerit, *Carpz. c. l. n. 47.* item, ſi alterius partis, cum qua crimen hoc commiſſum perhibetur, confeſſio deficiat, *Carpz. c. l. n. 51.*

3. Inceſtus inter conſanguineos in linea collaterali, ſine differentia, vinculum duplex ſit, an ſimplex;

plex; legitimum ſimul, an naturale tantum, varie coercetur; in gradu primo aut ſecundo, eoque lineæ inæqualis, ſecundum computationem canonicam, fuſtigatione, in gradu ſecundo lineæ æqualis, aut tertio vel quarto quoque lineæ inæqualis, perpetua relegatione, modo alteruter immediate ſtipiti communi ſubſit: alioqui relegatione temporali, vid. omnino *Carpz. pract. crim. qu. 73. Berger. c. l.* add. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 368. & Supplem. nov. ad p. 1. obſ. 278.* ubi quod fuſtigationis loco ſola relegatio ob honeſtiorem delinquentis conditionem, veluti conſiliarii, obtineat.

4. Quoties inceſtus committitur inter affines, toties, ſi committatur in linea recta, punitur fuſtigatione; ſin in linea collaterali, varie itidem plectitur: in primo gradu lineæ æqualis pariter fuſtigatione, in ſecundo utriusque lineæ relegatione perpetua, in gradu tertio lineæ inæqualis relegatione modo perpetua, modo temporali, *Carpz. qu. 74. Berger. c. l. p. 143.*

5. Inceſtus cum defuncti fratris vidua commiſſus, eo caſu, quo hæc cum marito nunquam una caro facta eſt, temporali relegatione punitur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 312.* & pœna inceſtus inter novercam & privignum, nullo adulterio concurrente, admiſſi extra Saxoniam Electoralem arbitraria eſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 303.*

6. Per diſpenſationem principis liberi, ex inceſtu juris divini nati, ita reſtituuntur, ut capaces hereditatis paternæ reddantur, ad eandemque cum liberis, antea ex legitimo matrimonio procreatis, admittantur, *Berger. jurispr. crim. p. 355. ſeq.*

INCOLA. INCOLATUS.

1. Incolatus contrahitur per domicilium, *l. domici-*

micilium ad municip. l. 2. C. de incol. Unde incola civium numero & jure censetur, *l. provinciales. ibi gl. & Dd.* fit subditus loci, *c. licet. X. de for. compet.* & obnoxius statutis, consuetudinibus, oneribus, *Gail. lib. 2. obs. 35. n. 4. seq. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 17. n. 2.*

2. Incolæ non negandus est usus privilegii, quod non qualitati civis, sed loci ratione competit, *Mev. p. 6. dec. 109.*

3. A mercatura non est excludendus incola, etsi non civis, nec oneribus civitatis subjectus est, *Mev. p. 3. dec. 156.*

4. Statutum, quo successio in gerada viduo defertur, etiam ad incolas pertinet, *Wernher. d. obs. 17.*

5. Incola, etsi privilegiatus, civitatis jurisdictioni obnoxius est, nisi expresse exemtus, *Mev. p. 3. dec. 155. & dec. 309.*

6. Incola ad jus civitatis recipiendum cogi potest, etiam pignoribus captis, nisi singulari concessione ad incolatum admissus, *Mev. p. 4. dec. 85. & 196.*

INDEBITUM. INDEBITI CONDICTIO.

1. Condictio indebiti datur illi, qui, processu executivo conventus, ad pecuniam solvendam fuit condemnatus & solvit, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 240.* Secus, si in processu ordinario aut summario est condemnatus, *Wernher. c. l. n. 6.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 6. en. 6. & 7.*

2. Condictio indebiti cessat, quando transactionis causa aliquid, indebito licet, solutum fuerit, *l. 65. §. 1. de condict. indeb. l. 2. C. eod.* nisi evidens calumnia detegatur, *d. l. 65. §. 1.* aut solutio facta sit tanquam ex præcedenti transactione, quæ tamen nunquam in-

 terve-

tervenit, *l. 23. pr. de condict. indeb. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 354.*

3. Indebitum, piæ causæ ex errore solutum, repeti non potest, *Clud. de condict. indeb. c. 4. n. 91.* Idemque ad ea etiam, quæ studiorum causa indebite soluta sunt, Doctores extendunt, *Lauterb. colleg. pract. tit. de condict. indeb. §. 32. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 159.*

4. Is, qui contendit, indebitum a se solutum, regulariter hoc probare tenetur, *l. 45. pr. de probat. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 181. & p. 8. obs. 263.* nisi is, qui solvit, minus diligens, utputa pupillus, mulier, rusticus, miles &c. fuerit, *l. 25. §. 1. de probat. Wernher. cc. ll.*

5. Si cautio indebite data esse proponatur, in qua causa debendi expressa non est tenentis est, probare debitum: quodsi vero causam debendi contineat, illi qui dedit cautionem, incumbit probatio, quæ tamen sit evidentissima, & in continenti per scripturam peragenda oportet, *l. 25. §. fin. de probat. Mev. p. 8. dec. 336. 337.*

INFAMIS. INFAMIA.

1. Infamiæ causa est delictum, idque cujusvis proprium, *l. 5. §. 1. de extraord. cognit.* & verum, i. e. dolo admissum, *l. 4. §. ult. de his, qui not. infam.* quasi delictum, quod committitur culpa, ad irrogandam infamiam non sufficit, sine discrimine culpæ, atque adeo quamvis lata culpa fiat, *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 2. th. 13. p. 65.*

2. Infamia juris fit notatione legis: contra vero infamia facti per censuram hominum, *l. 2. pr. de obseq. parent.* non omnium e vulgo, sed cordatiorum, *arg. l. 12. §. 1. C. de pœn.* Infamem jure dicimu

berüchtiget, ehrloß, eine Verleumde anrüchtige Persohn: infamem facto autem, welcher sich prostituiret, *Berger. c. l.*

3. Infamia juris immediata contingit in factis notoriis, ut puta, si quis in scenam prodierit, lucri causa, *l. 1. l. 2. §. ult. de his. qui not. infam.* Hodierni vero comœdiarum actores neque infames sunt, neque levis notæ macula laborant, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 184. & in supplem. nov. ad eand. obs. Stryck. us. mod. ff. h. t. §. 7. 8.*

4. Infamia juris mediata per sententiam judicis irrogatur in obscuris, ubi scil. opus est causæ cognitione, puta in reliquis delictis publicis, itemque privatis, ut & contractibus, qui exuberantem fidem requirunt, veluti mandato, deposito, societate & tutelæ administratione, ob dolum scil. eundemque sententia expressum, *l. 1. l. 4. §. ult. h. t. l. 4. §. 1. 2. de suspect. tut. Berger. c. l.* add. *Mev. p. 2. dec. 340.*

5. Affinis infamiæ est levis notæ macula, *l. 27. C. de inoffic. testam.* quæ contrahitur α) ex illegitima nativitate, ut puta in spuriis & aliis illegitimis, non in præcocibus, *arg. l. 11. C. de nat. lib.* nec in expositititiis, Findlingen, *Berger. c. l. p. 67.* β) ex sordido, & vili vitæ genere, ut in carnificibus, excoriatoribus, lictoribus, iis, qui purgandis latrinis & cloacis, scil. alienis, operantur, castratoribus suum, ministris diversoriorum, utpote quæ viles dicuntur, *l. 29. C. ad l. jul. de adulter.* confer. *l. 1. C. ne quis lib. invit.* in oberrantibus lyris & cantiunculis, itemque in circumforaneis & Zingaris, *Berger. c. l.* γ) ex morum levitate, ut in prodigis, lusoribus publicis, *Berger. c. l.* itemque in iis, qui culpa bonis cedunt, *arg. nov. 135. in fin. pr. & c. 1. Berger. Resolut. Lauterb. h. t. qu. un.* ut & le-

gitime tortis, *Brunnem. ad l. 14. C. h. t. n. 5.* Plane qui torturam ſuſtinuit, nec infamis, nec levi macula notatus cenſeri debet, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 311. Struv. jurispr. rom. germ. for. lib. 1. tit. 13. §. 9.*

6. Quod ad caſtratores ſuum, illi in Electoratibus, Colonienſi, Saxonico & Brandenburgico, itemque in ditionibus Luneburgicis atque Haſſiacis integræ ſunt exiſtimationis: utpote quibus famam reſtituit, atque ab omni liberatis macula aditum ad honores, collegia atque opificia patefecit *Imperatorium Edictum an. 1699.* emiſſum. Quod tamen vix aliter uſu fori ſuſtinetur, quam in quantum a prædictis Ordinibus receptum eſt, atque comprobatum, *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 2. th. 13. not. 8. p. 69.*

7. Levis notæ macula non aſperguntur molitores, ſimilesque, aut eorum liberi: quandoquidem contraria conſuetudo, quæ olim obtinuit, pridem damnata fuit, *Rec. Imper. de an. 1539. 1548. & 1577. Berger. c. l. not. 7. p. 68.*

8. Levis notæ macula eſt perſonalis, atque adeo ad uxorem quidem, ob conſortium vitæ, *arg. l. 1. C. de dignit. l. 3. C. de murilegul.* non autem ad liberos pertingit, *Carpz. dec. 111. & 112. Berger. c. l. not. 6.*

9. Infamis eſt 1) vidua, quæ intra annum luctus nubit, jure ſcil. civili, *l. 8. h. t.* non autem jure canonico, *c. ult. X. de ſec. nupt.* nec Sax. Electorali, *Carpz. p. 4. c. 21. d. 10.* 2) contrahens bina ſponſalia aut nuptias eodem tempore, *l. 13. §. 2. h. t.* Id quod extenditur α) ad perſonam, quæ ſciens cum antea legitime deſponſata ſponſalia contrahit, *Ord. Matr. Elect. Sax. rubr.* **Von Ehe-Gelöbniß. §. Wenn ſich Jemand.** β) ad conjugem ſponſalia tantummodo publica cum alia perſona ineuntem, *Conſtit. Elect. Sax. 20. p. 4. Berger. c. l. not. 2.*

10. In-

10. Inceſtus infamat, *l.13.* §.4.*h. t.* imo etiam ſtuprum, *arg. l.7. de publ. jud. j. §. 4. J. eod.* Quamobrem Senator, ſtupri reus, ab ordine Senatorio removetur, *Carpz. dec. 17. & lib. 6. R. 100. n. 9. & 10.* ita quidem, ut nequidem collegiis juridicis competat ejusmodi reo famam reſervandi poteſtas: ſed is adire principem, ab eodemque, ut famæ reſtituatur, & in ordine retineatur, petere debeat, *Berger. jurispr. crim. p. 351.*

11. Qui tranſegit cum adverſario in delictis famoſis, non-capitalibus, infamia notatur, quandoquidem delictum confiteri intelligitur, *l. 4. §. ult. h. t. Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 2. th. 13. not. 5. p. 68.* etiamſi proteſtationem: *pro redimenda vexa,* adjiciat, *Berger. c. l. th. 14. p. 71.* Non autem ille, qui transegit in contractibus, *l. 7. h. t.* & de expenſis litis, *Berger. p. 2. Supplem. ad jurispr. crim. obſ. 69. n. 2.*

12. Infamis facti eſt decoctor doloſus, qui flavo pileo incedere jubetur, *Reſolut. Grav. de an. 1661. j. l. 23. quæ in fraud. credit. Berger. œcon. jur. c. l. not. 3. p. 68.* ut & ſtuprata, *Carpz. p. 2. c. 6. d. 14. n. 6. Berger. c. l. not. 4.*

13. Qui intuitu delicti in contumaciam pro confeſſo & convicto habetur, infamiam haud incurrit, *Berger. c. l. th. 14. p. 70. & p. 2. Supplem. ad jurispr. crim. obſ. 79. VVernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 495.*

14. Cum alicui ſententia jusjurandum purgatorium in cauſa famoſa dictitatum, & ſimul mulcta injuncta eſt, is infamia non maculatur, nec proinde incapax efficitur honorum, *Berger. prox. c. l. obſ. 75.*

15. Evitatur infamia, ſi reus ante ſententiam, offerendo debitum, ſe ab obligatione liberet, *l. 73. ad procurat.* idque hodie non in delictis minus, quam

contractibus locum habet, *Gail. lib. 2. obs. 103. n. 2. Berger. œcon. jur. c. l. th. 14. p. 70.* & procedit in causa injuriarum, si reus ante litem contestatam profiteatur, pœnitere se convitii, temere objecti, *Berger. jurispr. crim. p. 81.*

16. Nec infamis est, cui judex graviorem solita pœnam dictitat: qua ratione cum ipso, salva incolumique fama, transegisse videtur, *l. 13. §. 7. h. t. l. 10. §. ult. de pœn. Berger. c. l. & œcon. jur. c. l. p. 71.*

17. Effectus infamiæ juris & facti, denique levis notæ maculæ sunt, remotio a dignitate, *l. 2. C. de dignit. l. un. C. de infam.* itemque exclusio ab opificiis *Carpz. dec. 17. & lib. 6. R. 100.* & labefactatio testimonii, *l. 1. §. 1. l. 3. pr. de test.* add. tamen *Schilter. ex. 10. th. 35.* ubi Germanos tantam infamiæ, quantam quidem iniezint Romani, rationem habere negat.

18. Infamia juris regulariter perpetua est, *arg. l. 43. §. 4. de rit. nupt.* nisi se restituendum curet infamis, *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 2. th. 14. not. 1. p. 72.* Aboletur enim infamia per restitutionem famæ gratiosam, eamque expressam aut tacitam, vel ab imperatore vel a principe factam: hac tamen effectus differentia, ut restitutio principis per solam ejusdem provinciam valeat: restitutio autem Imperatoris, sive immediate, sive mediate, per Comitem Palatinum, facta, vim suam exerat per universum Imperium, *Berger. d. th. 14. p. 71.*

19. Infamia facti tollitur, si quis per triennium ad frugem se receperit, *Schilter. ex. 10. th. 26.* Levis notæ macula, quæ ex illegitimis natalibus oritur, demum per restitutionem tollitur: contra vero ea, quæ ex sorditie vitæ venit, dimissa sordida professione, tollitur, *Berger. c. l. p. 72.*

20. Spuria, viro legitimo nupta, legitimatur, *Berger. c. l. not. 2.* dissentit *Stryck. us. mod. tit. de his. qui sui vel al. jur.* §. 20. Stuprata quoque, quæ deinceps tertio nubit, famæ restituitur, *Berger. c. l. not. 3.* multoque magis tum, cum ipsimet nubit stupratori, *Berger. c. l.*

INFANS.

1. Infans, in ipso partu mortuus, neque succedit, neque hereditatem ad heredes transmittit, *l. 12. §. 1. de liber. & posth. Carpz. p. 3. c. 17. d. 17.*

2. Si vero infans vivus fuerit natus, & cum spiritu editus, ipsi defertur hereditas, *d. l. 12. §. 1.* licet sexto mense natus & nondum perfectus fuerit, *Rauchb. p. 2. qu. 15. n. 49. Carpz. d. c. d. 18.*

3. Capax est hereditatis posthumus vivus, licet in manibus obstetricum decesserit, nec vox ejus fuerit audita, *l. 3. C. de posth. hered. instit. Carpz. d. c. d. 19.* ubi sic textum in *art. 20.* Lehnrecht interpretatur. add. *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 2. th. 2. p. 38.* Et perinde est, an infans ordinario modo edatur, an vero ex matre mortua exsecetur, *Stryck. de cautel. testam. c. 17. membr. 1. §. 5.*

4. Infans delinquens non punitur, salva tamen parentibus, imo interdum magistratui, castigatione, Züchtigung mit Ruthen, *Carpz. pract. crim. qu. 143. n. 18. Berger. jurispr. crim. p. 3. & p. 145. nec non p. 2. supplem. obs. 157.* Imo nequidem civiliter ex delicto obligatur infans, *Berger. c. l. p. 3. & p. 145. seq.*

INFANTICIDIUM.

Vid. loc. *Parricidium.*

INFANTIS EXPOSITIO.

1. Quando infans in locum solitarium, & a conspectu hominum remotum, abjicitur, ea intentione & pro-

proposito, quo inedia consumatur & moriatur, tunc, eventu subsecuto, exponentes gladio sunt puniendi, *Ord. crimin. art. 132. Carpz. pract. crim. qu. 10. n. 5.* imo tunc obtinere pœnam ordinariam culei, liquet ex *dec. Elect. Sax. nov. 78.* add. *Berger. jurispr. crim. p. 111. Carpz. c. l. n. 8.* Sin incolumis servetur, fustigatio dictitatur, *Carpz. c. l. n. 16. Berger. c. l. Philipp. ad dec. 78. obs. 2. n. 28.*

2. Si parens infantem in loco obvio & publico exponat, infansque moriatur, locum habet fustigatio, *Carpz. c. l. n. 10. sequ. Berger. c. l.* sin minus, obtinet pœna relegationis aut carceris, *d. dec. 78. Carpz. c. l. n. 15. seq. Berger. c. l.*

3. Onus alendi infantes expositios incumbit ei, qui merum imperium habet, *Carpz. c. l. n. 25. 26. 27. Berger. c. l.* quanquam nobiles hoc onus rusticis & toti communitati obtrudere soleant, idque defendat *Tessaur. dec. 118.*

INFICIATIONIS POENA.

Vid. loc. *actio realis.*

INHIBITIO.

1. Inhibitio ante summariam causæ cognitionem non est decernenda, *Carpz. lib. 1. R. 19. n. 7. seq.* alias nullius est momenti, & revocari debet, *Carpz. disp. de inhibit. c. 1. n. 69. Barth. Hodeg. For. c. 5. §. 14. lit. a. p. 824.*

2. Præcedere igitur debet monitorium, *Barth. c. l. §. 16. p. 825. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 30. th. 6. not. 2. p. 1179.* absque prævio enim monitorio data inhibitio haud subsistit, *Resolut. Grav. de an. 1609. tit.* Von *Justitien*-Sachen, *§. 9. Carpz. lib. 1. R. 20. & 23. VVernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 464.*

3. Imo, nisi periculum sit in mora, plerumque adhuc

adhuc præcedit excitatorium, quod nihil aliud eſt, quam reiteratum monitorium, annexa inhibitionis concedendæ comminatione, *Barth. c. l. Berger. c. l.*

4. Inhibitio ſuper litigioſa poſſeſſione absque clauſula juſtificatoria decernenda non eſt: alioquin ea ipſo jure eſt nulla, *Carpz. lib. 1. R. 20. n. 1. ſeq. Berger. c. l. not. 4.*

5. In arbitrio inhibiti eſt, an parere inhibitioni, & a turbatione ulteriori deſiſtere, an vero, paritione neglecta, poſſeſſionis ſuæ jura plenius deducere velit, *Carpz. in proc. tit. 23. art. 4. n. 6.*

6. Si parere lubeat, neceſſum eſt, non ſaltem paritionem allegare, ſed etiam in termino documentis vel teſtibus probare, *Carpz. prox. c. l. & lib. 1. R. 28.*

7. In continenti ac momento poſt lectam inhibitionem paritio fiat, neceſſe eſt; ideo a multa non relevabitur, qui demum poſt aliquot dies paruit, *Carpz. proc. c. l. n. 14. 15.*

8. Et quidem facienda eſt reſtitutio in natura, non in æſtimatione, ipſi impetranti, vel ad domum, vel in loco turbationis, vel in judicio præſenti ad recipiendum citato, niſi forte res ablata in natura amplius haud exiſtat: tunc enim æſtimatione, aut ejusdem generis & bonitatis ſpecie impetrans contentus eſſe debet, *Barth. hodeg. for. c. 5. §. 16. lit. d. p. 827.*

9. Non paretur inhibitioni, ſi ſpolium, ſuper quo inhibitio eſt decreta, alii quam inhibenti reſtituatur, *Carpz. lib. 1. R. 29.* & qui rem aliam pro ſpolio judicialiter deponit, *Carpz. c. l. R. 30.* add. *ejusd. diſput. de inhibit. c. 5. §. 44. n. 26.*

10. Nec pro parte paruiſſe ſufficit, ſed omnimoda

moda paritio requiritur, *Carpz. proc. tit. 23. art. 4. n. 17.*

11. Paretur inhibitioni abſtinentia poſſeſſionis reali, licet inhibitus ſuper poſſeſſione verbis proteſtetur, *Carpz. lib. 1. R. 31.*

12. Si paruerit reus, aut jura ſua penitus probaverit & plenius deduxerit, inhibitio caſſatur, *Carpz. proc. d. art. 4. n. 32. Barth. d. §. 16. p. 826. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 30. th. 6. not. 3. p. 1179.*

13. Quando inhibitus paritionem nec docuerit, nec cauſam non factæ paritionis juſtificaverit, inhibitio confirmatur, *Carpz. c. l. n. 36. Berger. c. l.*

14. Sin inhibitus non per omnia ſufficienter tergiverſationis cauſas juſtificaverit, ſed dubiæ adhuc ſint, in vim ſimplicis citationis reſolvitur inhibitio, *Carpz. c. l. n. 47. Barth. c. l.* add. *Berger. c. l.*

15. Quando inhibitio per ſententiam in vim ſimplicis citationis reſolvitur, poſſeſſorium ſummariiſſimum haud commutatur in ordinarium, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 398.* Aliter ſentit *Carpz. proc. tit. 23. art. 4. n. 51. & lib. 1. R. 20. n. 21. nec non tract. de inhibit. th. 5. n. 97. ſeq.*

16. Inhibitione per ſententiam in vim ſimplicis citationis reſoluta, liberum eſt impetranti, utrum nova actione experiri, an veterem continuare velit, *Berger. c. l. not. 8. p. 1180.*

17. Per confirmationem vel caſſationem inhibitionis inhibens vel inhibitus declaratur poſſeſſor, *Carpz. lib. 1. R. 21.* confer. *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 30. th. 6. not. 6. p. 1180.*

18. Inhibitiones ſuper poſſeſſione tantummodo & in puncto litigioſæ poſſeſſionis decernuntur, poſſeſſio vera ſit, vel quaſi, vid. *Carpz. lib. 1. R. 22. n. 2. 3. 4.*

19. Casus inhibitivi sunt, 1) contraventionis & prægravationis, adversus sententiam in actione reali latam, quæ transiit in rem judicatam, 2) vel contra transactionem utriusque partis sigillo corroboratam, 3) justi metus de incarceratione alicujus, vel spoliatione suorum bonorum, quem metum tamen doceri oportet, 4) spolii, vel incarcerationis jam factæ, ex causa civili, 5) novi operis nunciationis, 6) damni dati per ædificium vicini, 7) facti operis in flumine publico, quo aliter aqua fluat, aut impetus ejus derivetur in fundum vicini. Quibus & plures alii sunt accensendi, vid. *Carpz. de inhibit. c. 3. §. 25. n. 21. seq. Barth. hodeg. for. c. 5. §. 21. lit. a. p. 830.*

20. Etiam in criminalibus, si v. gr. statim ab incarceratione incipiatur, defensio denegetur, salvus conductus non servetur, & in similibus impetrari potest inhibitio, *Carpz. proc. tit. 23. art. 2. n. 47. Barth. c. l. §. 22. p. 831.*

21. Inhibitio non subsistit, nisi a competente judice sit decreta, nec litispendentiam in alieno judicio tollit, *Carpz. lib. 1. R. 24.*

22. Confirmata inhibitione pœnali, non statim exigi potest pœna ab inhibito, sed citari prius debet ad videndum, se declarari in pœnam, *Carpz. c. l. R. 26.*

23. Si pro parte relaxetur inhibitio, multam pro rata remittendam esse, docet *Barth. hodeg. for. c. 5. §. 17. p. 828.* Sed dissentiunt *Titius in jur. priv. p. 1614. Berger. E. D. F. p. 146. & proc. possess. th. 6. n. 6. VVernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 272.*

24. Nec inhibitus a pœna liberatur per transactionem, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 30. th. 6. not. 10. p. 1180.* add. *Barth. c. l. §. 20. p. 829.*

25. Emanente in primo termino docendæ ſcil. paritionis vel juſtificandæ inhibitionis actore vel reo, antegreſſa contumaciæ accuſatione, ſine comminatione protinus vel caſſatur vel confirmatur inhibitio, *Barth. c. l.* §. *18. p. 829.* confer. *Berger. E. D. F. tit. 5. obſ. 5. not. 6. p. 145.* Neutro vero comparente terminus pro circumducto habetur, *Barth. c. l.*

26. Inhibitus non poteſt a petitorio repelli eo prætextu, quaſi ob non ſolutam multam poſſeſſorium nondum ſit finitum, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 218. n. 2.*

INJURIA.

1. Non ſolum injuriæ verbales, ſed & ſcriptæ & reales leviores anno civili præſcribuntur, *l. 5. C. de injur. Conſtit. Elect. Sax. 46. p. 4. ibique Carpz. d. 1. & 3. Coler. p. 1. dec. 128. n. 2.* etiam hodie, poſt mandatum de Duellis Saxonicum de an. 1712. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 186. & in ſupplem. nov. ad eand. obſ.* adeo ut nec judex proprio motu & ex officio procedere poſſit, *Harpr. ad* §. *in ſumma. 10. n. 72. J. de injur. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 56.*

2. Injuriæ reales graviores autem, quo & refertur famoſus libellus, non niſi 30. annis, cum additamento Saxonico, præſcribuntur, *d. c. 46. ibique Carpz. d. 3. n. 15.*

3. Annalis præſcriptio ab eo demum tempore, quo injuriæ, ad injuriati ſcientiam pervenit, currere incipit, *d. c. 46. ibique Carpz. d. 2.*

4. Sola citatione interrumpitur præſcriptio injuriarum annalis, *Moller. lib. 2. Semeſtr. 11. Carpz. d. c. d. 6.* non etiam per libelli oblationem, niſi actor citationem impetrare haud potuerit, *Carpz. d. c. d. 7. Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 219.*

5. Per remisſionem, non ſolum expreſſam, ſed quoque tacitam, injuriarum actio extinguitur, veluti, ſi injuriatus injuriam ad animum non revocaverit; vel ad animum quidem revocaverit, ſed poſtea iterum priſtina familiaritate cum injuriante ſit uſus, *l. 11. §. 1. de injur. §. ult. J. eod. ibique Hopp. Carpz. d. c. d. 8.* etiamſi animum remittendi abſuiſſe, jurare velit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 137.* Modo tamen 1) injuriatus id ultro fecerit: ſecus, ſi ex necesſitate, aut honeſtatis ergo, utpote ſi ad commune convivium cum injuriante invitatus, & ad unam menſam cum eo poſitus, cum ipſo familiariter converſatus fuerit, *Schneidew. ad. §. ult. n. 2. J. de injur. Hopp. c. l.* 2) modo non cum proteſtatione id fecerit, *Wehner. in obſ. pract. voc.* Hoffrecht. 3) modo id fecerit, antequam in jus vocaret injuriantem, *Hopp. c. l.*

6. Hodie in foro Saxonico remisſio in injuriis realibus, Wenn es zur Thätlichkeit gekommen, fieri non poteſt: ſed injuriatus magiſtratui injurias denunciare tenetur, niſi ipſe pœnam incurrere velit, vid. *Duell-Mandat de an. 1712. §. 16. 18.*

7. Remiſſà licet injuria, quod adhuc hodie in injuriis levioribus & verbalibus, ſo in Worten, Gebährden und Bedrohungen beſtehen, fieri poteſt, *d. mandat. de duell. §. 17.* judex nihilominus injuriantem punire poteſt, *Carpz. p. 4. c. 46. d. 9. Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 353.*

8. Ad injuriam verus dolus & animus injuriandi requiritur, *l. 3. §. 2. 3. & 4. l. 44. de injur.* Animus vero injuriandi præſumitur in doli capacibus, 1) ex ipſo dicto & facto injurioſo, *l. 5. C. eod. Carpz. pract. crim. qu. 97. n. 2. ſeq. Struv. ex. 48. th. 55.* 2) ex circumſtantiis, v. c. cum quis ironice bonus patiensve

maritus

maritus nominatur, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 9. th. 14. p. 793.* 3) ex moribus, *l. 15. §. 16. de injur.* v. c. cum sacerdos, apud nos appellatur ein Pfaffe, *Berger. c. l.*

9. Injuria fieri intelligitur, quotiescunque in alterius contumeliam quodcunque factum suscipitur, *l. 1. §. 6. l. 13. §. ult. l. 23. de injur. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 147. p. 433.*

10. Protestatio adjecta animum injuriandi non excludit, *Gail. lib. 2. obs. 101. Berger. d. th. 14. not. 1. p. 794.* nec veritas objecti criminis, *l. 5. C. de injur. Struv. ex. 48. th. 55. Berger. c. l.* nec autoris demonstratio, *Carpz. lib. 2. R. 62. n. 7. 8. Struv. c. l. th. 56.* nisi fiat α) cum protestatione de non injuriando, β) relative & dubitanter, *Hopp. ad pr. J. de injur. Berger. c. l.*

11. Nihil excusat, licet dictum injuriosum sit conditionale, *Harpr. ad §. 1. n. 147. J. de injur. Carpz. lib. 3. R. 62. Berger. c. l. not. 6. p. 795.* nisi conditio respiciat tempus futurum, *Carpz. dec. 65.* add. *Berger. c. l.*

12. Animus non injuriandi colligitur ex circumstantiis & quidem 1) ex officio patris & praeceptoris, *arg. l. 5. §. ult. ad l. Aquil.* itemque testis, *arg. l. 13. §. 2. de injur. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 9. th. 14. not. 2. p. 794.* 2) ex studio defendendi, *arg. l. 55. de R. J.* v. c. cum pars gravata appellando petit, corrigi sententiam, aut quis testi, adversus se producto, infamiam opponit, *arg. l. 42. de injur. Berger. c. l.*

13. Qando res aliter expediri non potest, admittitur reus ad juramentum purgatorium, *Gail. lib. 2. obs. 106.* confer. *Carpz. lib. 2. R. 66.*

14. Ecclesiæ ministri aliquid injuriosum facientes,

tes, vel convitium in certam personam pro concione dicentes, etiam injuriarum tenentur, *R. J. de an. 1530.* §. **Wir haben,** *vers.* **die Prediger.** *& R. J. de ann. 1542.* §. **Damit aber.** *Struv. ex. 48. th. 56.* confer. *loc. clericus. th. 12. 13. 14.*

15. Mediate injuria afficitur 1) pater per liberos in potestate existentes, §. *2. J. de injur.* 2) dominus per famulos hodiernos, si, in contumeliam domini injuriam factam esse, constet, *arg. l. 15. §. 48. eod. Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 433.* 3) maritus per uxorem, *l. 1. §. 3. eod.* 4) sponsus per sponsam, *l. 15.* §. *24. eod.* 5) heres per defunctum, *l. 1.* §. *6. eod. Harpr. ad* §. *2. J. de injur.* 6) locator per colonum, *Berger. lib. 2. R. 261.* 7) uxor per maritum, si injuria utrique est communis, veluti, cum maritus dicatur cornutus, *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 9. th. 13. not. 4. p. 793.*

16. Filiusfam. injuriarum experiri non potest, nisi emancipatus sit deinceps, aut consentiat pater, *arg. l. 17. §. 10. l. 41. de injur.* Imo pater injuriam filiofam. factam remittere potest, *d. l. 17. §. 12.* nisi patris persona vilis sit & abjecta, filii vero honesta, *d. l. 17.* §. *13.* add. *Pinell. ad l. 1. C. de bon. matern. p. 3. in fin.* Recte quoque agit filiusf. si pater sit absens, aut pro absente habeatur, *d. l. 17. §. 10. & 11.*

INJURIARUM PROCESSUS.

Vid. loc. *processus injuriarum.*

INQUISITIO. INQUISITUS.

1. Inquisitio generalis duabus absolvitur partibus, 1) investigatione corporis delicti, 2 ipsius delinquentis, *Carpz. pract. crim. qu. 107. n. 10. Wernher. princip. jurisprud. formul. part. poster. c. 2. §. 1.* Specialis autem est, quæ adversus certam personam, sufficien-

cientibus indiciis oneratam, dirigitur, *Carpz. c. l. n. 11. Wernher. c. l. c. 1. §. 3.*

2. Ast usu fori Saxonici inquisitio specialis demum incipit a responsione ad articulos inquisitionales: actus vero, qui antecedunt, veluti incarceratio inculpati, & summaria interrogatio, ad inquisitionem generalem referuntur, vid. *Wernher. in supplem. ad. p. 4. obs. 225. p. 797.*

3. Speciali inquisitioni locus non est, nisi & qualitas delicti eandem permittat, atque indicia reum, præsertim, si honestioris conditionis sit, urgeant, vid. *Carpz. c. l. n. 22. Wernher. princip. jurispr. formul. part. poster. c. 3. §. 1.*

4. Qualitas delicti ea esse debet, ut pœna corporis afflictiva, vel saltem relegationis, sive perpetuæ, sive temporalis, locum habere possit, *Carpz. c. l. Wernher. c. l. §. 2.*

5. Unde sequitur, neminem teneri ad articulos inquisitionales respondere, si delictum, cujus arguitur, non sit ejus generis, ut ad minimum ad pœnam relegationis deveniri possit, secus si fuerit non, nisi summaria responsio, quæ existimationem haud gravat, dictatur, *Wernher. c. l. §. 3.* Quod etiam in delictis gravioribus fit, si indicia sint leviora, & reus honestioris conditionis, *VVernher. c. l. c. 1. §. 3.*

6. Inquisitio specialis non aliter decerni, vel ad eam procedi debet, quam si indicia, quæ ad inquirendum adversus certam personam sufficiunt, concurrant. Quænam vero indicia ad specialem inquisitionem sufficiant, fere ab arbitrio judicantium pendet, *Carpz. c. l. qu. 108. n. 43. seq. VVernher. c. l. c. 3. §. 5. sq.* Ubi quædam indicia examinant, quæ ad specialem inquisitionem sufficiant, vel minus.

7. Judex,

7. Judex, qui ſine indiciis inquiſitorie contra aliquem procedit ob delictum, actione injuriarum conveniri poteſt, *l. 32. de injur. ibique Brunnem. Wernher.ſel.obſ.for.p.1.obſ.50.*

8. Ad formam inquiſitionis, imprimis, Saxonicæ Elect. requiritur 1) ut fiat reſponſio ad articulos inquiſitionales deſuper confectos, *Ord. Polit. Elect. Sax. de an. 1612. tit.* Von *Juſtitien*-Sachen, *n. 5. Berger. p. 2. Supplem. ad jurispr. crim. obſ. 193.* Unde nemini pœna vel corporis afflictiva, vel relegationis, etiam ad unicum ſolum annum, per ſententiam dictatur, niſi prius ad articulos inquiſitionales reſponderit, *VVernher. princip. jurispr. formul. part. poſt. c. 3.* §. 4. A qua tamen regula excipiendus eſt caſus, ubi aliud expreſſa lege conſtitutum eſt, ut in Saxon. Elect. *per. Mand. de an. 1719.* nempe quoad violentos & ſeditioſos fures & prædones, *Wernher. c. l. & ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 4. n. 125. & p. 5. obſ. 1.* 2) ut acta non privata & tecto nomine, ſed publica eaque originalia ad Collegia juridica transmittantur, *Ord. Car. art. 7. Brunnem. proc. crim. c. 8. membr. 4. n. 2. 3. 4. & 6. Berger. c. l.*

9. Proceſſus per modum inquiſitionis inſtitutus laborat nullitate, cum 1) judex delegatus non juravit, 2) citatio deficit, vel verbalis, vel realis, 3) reſponſio ab ægrotante, moribundove, atque adeo vi metuque extorta eſt, 4) Scabini non adfuerint, denique 5) notarius, a commiſſario adhibitus, juramento non eſt adſtrictus, *Berger. p. 2. ſupplem. ad jurispr. crimin. obſ. 195.*

10. Quando inquiſitio ratione formæ eſt nulla, effectus tranſitionis hereditariæ ceſſat, *Berger. c. l.*

11. In cauſis inquiſitoriis reo ſemper ultima ſcriptura permittenda eſt, ſive eidem per ſententiam

pœna, sive medium eruendæ veritatis, qualecunque tandem, dictetur; neque interest, utrum a procuratore fisci, an a domino jurisdictionali, aut alio quocunque aliquid adversus reum moneatur, *Berger. c. l. obs. 185. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 479.*

12. Per constitutiones, tum Carolinas, tum Electorales Saxonicas omnis decisio causarum criminalium judicibus & magistratibus inferioribus est interdicta, & tenentur illi in his negotiis consilia sapientum petere atque secundum eorum pronunciata pœnas executioni mandare, Peinl. Hals-Ger. Ordn. *art. 120. & 160.* Churfl. Sächs. Policey-Ordn. *n. 5. Ziegler. de jur. maj. lib. 1. c. 8. §. 12.* add. *Berger. jurisprud. crimin. p. 211. seq.* Ut itaque præfecti, qui ipsimet pronunciant in causis inquisitionalibus, nulliter procedant, *Berger. p. 2. supplem. ad jurisprud. crimin. obs. 27.*

13. Plane in delictis levioribus ab ipso magistratu, inconsulto Collegio JCtorum, pœna, quæ non est corporis afflictiva, dictari potest, secundum *Carpz. pract. crimin. qu. 116. n. 28. Barth. hodeg. for. c. 1. §. 66. lit. c. p. 306. Horn. cl. 15. R. 17. p. 1051.*

14. Caveat judex, ne in literis, quibus sententiam in causa criminali a Collegio juridico expetit, contra reum laborare, ejusque factum exagerare videatur: ab hoc enim, ad evitandam suspicionem animi contra inquisitum male affecti, abstinere debet, *Brunnem. proc. crimin. c. 8. membr. 4. n. 7. Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 164.*

INSPECTIO OCULARIS.

Vid. loc. *ocularis inspectio.*

INSTITOR.

1. Præponenti contra eum, quocum institor con-

contraxit, non competit actio, nisi in subsidium, i. e. ab institore suum servare non possit, *l. 1. in fin. l. 2. de instit. act. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 14. th. 2. not. 14. p. 866.*

2. Finito munere, institor regulariter conveniri non potest, *arg. l. ult. de instit. act.* nisi 1) proprio nomine contraxerit, 2) in specie fidem suam adstrinxerit, 3) fines excesserit, *Berger. c. l. not. 15.*

3. Add. loc. *factor.*

INSTRUMENTUM.

1. Instrumenta pro se habent præsumtionem veritatis & solennitatis, *l. 14. C. de contrah. stipulat. §. 11. & 16. J. de inutil. stipulat. l. 134. de V. O. Cothm. vol. 1. R. 18. n. 2.* maxime, quæ principis autoritate confecta ac roborata sunt, *c. 8. de rescript. in 6. Cephal. vol. 4. consil. 468. n. 110. VVernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 135. n. 1.*

2. Sed cum hæc præsumtio non sit juris & de jure, hinc contrariam probationem admittit, per eamque eliditur, ac infirmatur: nam contra quodvis instrumentum, licet sit judiciale, imo principis autoritate roboratum, contraria probatio locum habet, *VVernher. d. obs. 135. Horn. cl. 16. R. 21.* Nec interest, quomodo contrarium probetur, sive per testes, & documenta alia, sive per juramenti delationem, *VVernher. c. l. n. 3.*

3. Instrumentum subscribens præsumitur intellexisse & probasse omnia illa, quæ in eo continentur, *arg. l. 2. §. 5. quomod. testam. aper. Carpz. proc. tit. 22. art. 1. n. 42.*

4. Qui documento, quo beneficia, quibus renunciat, explicantur, ipse subscripsit, exceptionem non factæ certiorationis contra illud frustra opponit,

 vid.

vid. *l. 29. C. de pact. VVernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 208.*

5. Qui instrumento sigillum apponit, in ejus contenta consentire videtur: cum sigillum eundem cum subscriptione effectum habeat, *Menoch. de arbitr. jud. quæst. lib. 2. cent. 2. cas. 113. n. 10. Carpz. proc. tit. 14. art. 2. n. 24. seq.* ex eo tamen executive agi non potest, cum non sit guarentigionatum, *VVernher. sel. obs. fnr. p. 2. obs. 416. Berger. proc. execut. th. 20. p. 28.*

6. Instrumentum referens absque relato nihil probat; *auth. si quis in aliquo. C. de edend. ubi Bald. n. 7.* Sed hoc ita, si inter alios probatio fiat: nam instrumentum, referens se ad aliud, inter easdem personas, inter quas confectum est, probat etiam absque relati productione, *Carpz. p. 1. c. 17. d. 4. n. 7.* Quin & inter alias personas probat instrumentum referens, si contineat claram facti narrationem in instrumento relato contentam, *Berlich. p. 1. concl. 43. n. 14. Carpz. c. l. n. 8.*

7. Documentum, quod residuum rationum continet, nihil contra scribentem probat, si nomen ejus, cum quo rationes collatæ sint, in eodem expressum haud sit, *VVernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 253.*

8. Instrumenta a notariis confecta pro publicis habentur, *l. 25. C. de fid. instrum.* nullam tamen vim probandi habent, si partibus non rite prælectum fuerit: indicatur vero prælectio satis per verba: **daß sie beständig darbey geblieben,** *VVernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 61.* add. *Berger. œcon. jur. lib. 4. th. 24. th. 6. not. 9. p. 1059.*

9. Defectus signeti notariatus vitiat instrumentum, nec suppleri potest per appositionem sigilli privati, **R. A.** *de ann. 1512.* §. **Nachdem** 2c. 2c. *Dec.*

Elect.

Elèct. Sax. 20. ibique Philipp. obſ. 3. Privati tamen ſigilli appoſitionem in ſola inſtrumenti vidimatione ſufficere, docet *Carpz. lib. 3. R. 85. n. 22.*

10. Ad validitatem inſtrumenti notariatus teſtium ſubſcriptio neceſſaria quidem eſt jure civili, *nov. 73. c. 5.* non autem moribus hodiernis, qui hoc in capite recedunt a jure civili, *Berger. c. l. & Reſolut. Lauterb. tit. de fid. inſtrum. ad verb. ſubſcriptio.*

11. Requiſita inſtrumenti notariatus *Philipp. ad dec. 20. obſ. 2.* ponit decem: 1) invocatio nominis divini, 2) annus Servatoris noſtri, 3) nomen Imperatoris & indictio, 4) ſeries facti ac negotii, 5) tempus, i. e. menſis, dies & hora, 6) locus, nec ſolum in genere, ſed & in ſpecie, h. e. locus loci, ut vocant, ſive ſitus, 7) teſtes, eorundemque omnium manifeſta deſcriptio, 8) ut inſtrumentum ſit manu notarii ſcriptum, vel ad minimum in caſu impedimenti ſubſcriptum, & ſigno ipſius atque manuali ſubſcriptione corroboratum, 9) oportet notarium ſimpliciter eſſe requiſitum, ac palam de confectione inſtrumenti rogatum, hujusque expresſam mentionem in inſtrumento fieri, 10) additur a nonnullis opus eſſe, ut inſtrumenta non in papyro, ſed pergameno ſcribantur: hodie tamen ex conſuetudine, etiam in Camera Imperiali, chartacea inſtrumenta recipiuntur, add. *Berger. œcon: jur. c. l.*

12. Inſtrumentum, quod notarius nomine alicujus literarum ignari conficit, non exigit requiſitionem teſtium, ſed ſufficit, ſi quidem ille nomen mandantis & proprium ſubſcribat, addita mentione, man-

dantem literarum ignarum esse, *Berger. p. 2. Supplem. ad jurispr. crim. obs. 193.*

13. Instrumenta peregrini sermonis vertenda sunt per interpretem, etiam unum, itemque actuarium, utrumque juratum tamen, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 24. th. 14. p. 1073.*

14. Falsitas instrumenti ex his fere conjecturis: rasura, foliorum separatione, atque varietate chartarum colligitur, quæ si quis suscipiat, doli suspicione vacare nequit, *Menoch. vol. 1. consil. 48. Decian. vol. 2. consil. 100. n. 9. seq.*

15. Documentum a testibus subscriptum, licet subscriptio simul & uno tempore non facta, ob id improbari nequit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 13.* Neque præsumtio falsi ex documento oritur, quod alio loco conceptum, alio autem subscriptum, *Rivin. c. l.*

16. Si quis instrumentum incendio consumtum, aliove casu omissum afferat, admittendus est, ut ejus tenorem mediante juramento indicet, *Gail. lib. 2. obs. 37. n. 1. seq.* add. *Hahn ad VVesenbec. tit. de fid. instrum. n. 6.* si modo prius existentiam ejus demonstraverit, *vid. l. ult. C. de fid. instrum. Lyncker. centur. 6. dec. 202. VVernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 252.*

17. Furto subtractis ab adversario instrumentis, quod ad contenta standum est jurejurando ejus, qui passus est furtum, modo hoc probetur, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 24. th. 7. not. 6. p. 1063.*

INSTRUMENTUM GUARENTIGIONATUM.

1. Instrumentum guarentigionatum, i. e. liquidum ac confessatum, klare Brieff und Siegel, in foro Saxonico paratam executionem habent, & absque alio processu executioni mandantur, Landes-Ordnung *de an. 1555. tit.* Versegte Brieffe und Siegel,

Ord.

Ord. Polit. de an. 1612. *tit.* Von *Justitien*-Sachen, *n.* 19. *Carpz. lib.* 4. *R.* 9. *n.* 5. 6. 14. *seq.*

2. Instrumentum guarentigionatum, ex quo processus executivus institui possit, ita comparatum esse debet, ut ex ejus inspectione statim liquido appareat, quis, quid, cui, & ex qua causa debeat. Si unum horum deficiat, executive inde agi nequit, *Barth. Hodeg. For. c.* 3. §. 1. *lit. a p.* 473. *Wernher. sel. obs. for. p.* 2 *obs.* 362. *n.* 1.

3. Instrumentum, idemque collectivo senatus nomine subscriptum, inter guarentigionata referendum est, ex eoque executive, ad effectum recognoscendi, aut jurato diffitendi agi potest, *Berger. œcon. jur. lib.* 4. *tit.* 30. *th.* 2. *not.* 2. *p.* 1164.

4. Et ex instrumento rationum contra Senatum executive agi potest, quamvis sigillum publicum & consulentis regentis subscriptio deficiat, sed saltem loco subscriptionis senatus mentio fiat per verba: Der Rath daselbst. *Wernher. sel. obs. for. p.* 2. *obs.* 497.

5. Instrumenta publico collegii sigillo munita, licet supscripta non sint, firma sunt, *Berlich. dec.* 54. *n.* 1. 2. *Martin. ad O. P. S. tit.* 7. §. 3. *n.* 22. ex iisque executive agi potest, *Berger. c. l.*

6. Clausula instrumento obligationis inserta: Er der Debitor wolle, so bald immer möglichen, bezahlen, non impedit, quo minus creditor ex eodem agere queat executive, *Berger. œcon. jur. lib.* 3. *tit.* 1. *th.* 8. *not.* 4. *p.* 567. *Wernher. sel. obs. for. p.* 9. *obs.* 86.

7. Documentum, quod ad aliud se refert, guarentigionatum haud est, adeoque executive ex eodem agi nequit, nisi relatum & ipsum ad manus sit,

ejusdemque recognitio simul petatur, vel etiam illius integer tenor in instrumento referente contineatur, *Berger. Elect. Proc. Exec. th. 10. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 362. & p. 4. obs. 187.* add. *Barth. Hodeg. For. c. 3. §. 1. lit. a. p. 473.*

8. Instrumentum super contractu bilateri confectum, cui uterque contrahentium subscripsit, guarentigionatum esse intelligitur, eoque processui executivo locum dat, *Berger. elect. proc. exec. th. 59. Wernher. supplem. ad p. 3. obs. 172.* Quod si vero alter exceptionem non adimpleti contractus opponat, ille passus ante omnia est executiendus, nec refert, an illa exceptio in continenti sit liquida, aut turbida, *Zanger. de except. p. 3. c. 22. n. 1. seq. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 149. & p. 3. obs. 172.*

9. Ex instrumentis dilaceratis nec cambialiter nec executive agi potest, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 24. th. 14. p. 1074.* si scil. appareat, dilacerationem hac mente esse factam, ut documentum annullari debeat: veluti, si in parte essentiali dilaceratum est, quo quidem casu recognoscendum non est, *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 27.* secus est, si probabile sit, non consulto, sed casu fortuito, aliqua sui parte documentum dilaceratum esse, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 407.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 23.*

10. Ex instrumento obligationis, quod administrator universitatis super mutuo dedit, adversus hanc executive agi nequit, quia pro guarentigionato haberi non potest, cum versio in utilitatem universitatis ex eo probari nequeat, *VVernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 282.*

11. Contra instrumentum guarentigionatum exce-

exceptioni uſurariæ pravitatis locus non datur, niſi ſit in continenti liquida, *VVernher. p. 3. obſ. 101.*

12. Inſtrumenti guarentiginionati vis per exceptionem rei vitioſæ haud eliditur, neque proceſſum executivum impedit, *VVernher. p. 8. obſ. 474.*

13. Ex inſtrumento guarentigionato etiam adverſus debitoris heredem executive agi poteſt: quod ſi tamen reus neget, ſe eſſe heredem, actori demonſtratio injungitur, reoque contraria demonſtratio reſervatur, ſuſpenſa tantiſper executiva procedendi ratione, *VVernher. p. 10. obſ. 298.* add. *Barth. Hodeg. For. c. 3. §. 1. lit. a. p. 473.*

14. Ex inſtrumento guarentigionato, veluti chirographo, vel literis cambialibus ordinarie agere nemo prohibetur; quod quandoque utile eſt, ſi metus ſubſit, ne reus illas jurato diffiteatur, *VVernher. p. 10. obſ. 360.*

15. Ex inſtrumentis, quæ cauſam (*a*) debendi non habent, executive agi non poteſt, *VVernher. p. 4. obſ. 186. n. 1.* ea autem in inſtrumento ſufficienter expreſſa intelligitur, quando pecuniæ acceptæ mentio in eo facta, *VVernher. d. p. 4. obſ. 185. Berger. proc. exec. th. 11.* exceptioni non numeratæ pecuniæ renunciatum, *Carpz. p. 1. c. 17. d. 39. Horn. cl. 9. R. 100. p. 778. b.* vel mentio reliqui aut reſidui facta ſit, *VVernher. d. p. 4 obſ. 186.*

INSTRUMENTUM PUBLICUM.

1. Pro inſtrumento publico non poteſt haberi illud, quod a magiſtratu, contractum celebrante, con-

 ditum

(*a*) Imo hodie ad inſtrumentum guarentigionatum haud requiritur expreſſio cauſæ debendi, adeo ut, licet hæc deficiat, tamen ex eo executive agi poſſit, ſecundum *Ord. Proc. Sax. Rec. in addit. §. 5.*

ditum est, quia tunc non aliter, quam privatus considerari potest; quale instrumentum sunt rationes a senatu subscriptæ, Berechnung, *VVernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 497. n. l. 2.*

INSTRUMENTORUM DIFFESSIO.

Vid. loc. *instrumentorum recognitio.*

INSTRUMENTORUM EDITIO.

1. Actor reo postulanti omnia instrumenta indistincte, scil. quæ ad fundandam intentionem rei idonea, edere tenetur, *l. 5. & 6. C. de edend. Hartm. Pistor. obs. 218. n. 5. seq. Berlich. p. 1. concl. 45. n. 10. seq.* non vero si sit irrelevans, *Horn. cl. 12. R. 26. p. 822.*

2. Nec actor in causa ulterius admittitur, donec editionem fecerit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 26. en. 5.*

3. Quod tamen fallit in processu executivo, ubi de domo adversarii probatio exceptionum peti nequit, *Rivin. c. l.*

4. Nec editio documentorum ab actore poscenda ad probandas exceptiones, quæ executionem impedire debent, *Rivin. ad O. P. S. tit. 39. en. 11.*

5. Reus vero actori instrumenta edere non tenetur, *l. 1. 4. C. de edend.* nisi 1) in duplicibus judiciis, *Bald. in l. 24. C. de fideicomm. n. 7.* 2) instrumenta sint communia, (*a*) *l. 7. C. de edend. O. P. S. tit. 26. pr.* qualia sunt instrumenta emtionis venditionis, locationis conductionis, &c. *Carpz. p. 1. c. 17. d. 26. n. 8.* Quo etiam pertinent acta publica, *l. 2. C. de edend. Perez. in C. ad d. tit. n. 12. VVernher. sel. obs. for. p. 6. obs.* 401.

(*a*) Pro instrumentis communibus habentur non solum illa, de quorum proprietate vel usu alter participat, sed quoq; ea, quorum intuitu ob peculiare interesse actio moveri potest, daran er sonst eines gewissen Interesse halber Anspruch hat, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 26. §. 1.*

401. 3) proprie ad actorem pertineant, *O. P. S. c. l.* 4) actor iis egeat ad replicam probandam, *Mev. p. 7. dec. 91. VVernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 238.* quamvis replica jam sit inserta libello, (*b*) *Berger. E. D. F. p.* 779. *seq. & p. 1. Supplem. p. 301.* (ubi alia exceptio: quando editio petitur, non ad fundandam sed ad adjuvandam actoris intentionem,) non vero ad elidendam præscriptionis exceptionem, *Rivin. ad O. P. S. tit. 26. en. 12.* cum nequidem actor adigi possit, ut ad probandam præscriptionem documenta edat, *Fulv. Pacian. de probat. lib. 1. c. 63. n. 126.* 5) aliter veritas haberi nequeat, *Carpz. d. c. d.* 27. *Berger. dec.* 414. 6) in actione negatoria, *Rivin. ad O. P. S. tit. 26. en. 16. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 24. th. 14. p.* 1076. vid. omnino *Berlich. p. 1. conclus. 45. n. 23. seq.* ubi 27. casus recenset, quibus reus actori instrumenta edere tenetur.

6. Fisco in causis civilibus & pecuniariis, ubi de jure dominii, aliave simili causa agitur, instrumenta a reo sunt edenda, *l. 3. de edend. l. 2. §. 1. & 2. de jur. fisc. VVernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 496. n. 1. & p. 4. obs. 43.* Quod vero limitatur in casu, ubi lis fisco cum ecclesia intercedit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 26. en. 8. VVernher. d. obs. 496. n. 2.* De cœtero hoc privilegium fisci etiam ad ecclesiam extendi solet, *Mev. p. 5. dec.* 317. *VVernher. c c. ll.*

7. Imo in hac materia universa judicis arbitrium haud parum valet, ipseque ex æquitate instrumentorum editionem, licet repugnantibus stricti juris regulis, injungere potest; ideoque privilegium fisci & ecclesiæ non solum ad alias pias causas, sed etiam ad pauperes,

(*b*) Id quod probat *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

peres, aliasque personas miserabiles extendi solet, *Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 496. n. 5.* add. *Mev. c. l. Rivin. ad O. P. S. tit. 26. e n. 9.*

8. Hoc tamen privilegium ordinibus provincialibus, quando ipsis cum membro, **mit einem Mitstandt**, controversia est, nequaquam indulgendum videtur, *Wernher. d. obs. 496. n. 6.* add. *Berger. E. D. F. p. 783.*

9. Ast dominus feudi directus a vasallo editionem petere potest instrumentorum, eorumque noncommunium, *Martin. ad O. P. S. tit. 26. §. 1. n. 49.* quamvis iisdem illicita feudi alienatio contineatur, ut puta, in actione privatoria, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 24. th. 14. p. 1077.*

10. A Tertio etiam peti potest editio instrumentorum, si quidem hæc sint α) petentis propria, aut communia, *l. 7. C. de edend.* β) acta publica *l. 2. C. eod.* etiam protocolla notariorum, *R. J. de an. 1512. tit. 1. §. 23. Berger. œcon. jur. c. l. p. 1076.* add. *Gail. lib. 1. obs. 106. n. 2.*

11. Editio documentorum heredi injungi potest, utut eam testator prohibuerit; itaque, etsi testator prohibuerit, ne cistula quædam aperiatur, nisi effluxo 6. annorum spatio: attamen Dnn. Wittebergenses responderunt, quod cistula, prævia demonstratione, in eo verosimiliter asservari documenta communia, sit aperienda, & quæ in ea reperiantur documenta, implorantibus sint exhibenda, vid. *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 221.*

12. Nemo adigendus, ut edat documenta, quæ facili negotio ex actis publicis producens impetrare potest, *Rivin. ad O. P. S. tit. 26. e n. 15.* Neque etiam,

ſi eorum editio petatur, quæ ob intereſſe publicum divulganda non ſunt, *Rivin. c. l.*

13. Reus in reproductione fruſtra ab actore petit editionem & recognitionem inſtrumentorum, quæ jam antea actor in probatione produxit, *Berger. E. D. F. tit. 25. obſ. 3. not 7. p. 764. & œcon. jur. lib. 4. tit. 24. th. 14. p. 1074.* quia inſtrumenta literaria ſunt individua, ita ut in paſſibus, quos vocant, utilibus tantum, minus produci poſſint, ſed producta undiquaque debeant, agnoſci, *Berger. dec. 415. n. 2.* Sed in contrariam ſententiam, ex ea ratione quod productio in paſſibus ſaltem utilibus fieri poſſit, inclinat *Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 1.* ubi præjudicia, add. *Berger. d. dec. 415.*

14. Judæi & uſurarii, nullo caſuum diſcrimine, ad edendos libros mercatorios tenentur, *clem. 1. §. 1. de uſur. Berger. œcon. jur. c. l. p. 1078.*

15. Editio & recognitio inſtrumentorum in proceſſu executivo peti non poteſt, *Rivin. ad O. P. S. tit. 5. en. 21.* add. *Horn. cl. 12. ſent. 98. p. 930. b. Berger. dec. 306.* imo nequidem in proceſſu ſummario irregulari *ex §. 8. Reſolut. Grav. de an. 1661. Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 355. & in ſupplem. nov. ad eand. obſ.* Nihil tamen vetat, quominus ſeorſim primum editio, deinde editi recognitio petatur, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 24. th. 14. p. 1077.*

16. Aſt in proceſſu ſummario in ſpecie ſic dicto editio & recognitio inſtrumentorum ſimul peti poteſt, *Berger. E. D. F. p. 52.*

17. Editio documentorum ſtatim, dum articuli exhibentur, expetenda eſt, *Griebner. proc. judic. lib. 1. c. 3. ſect. 4. §. 1.* Plane petitio editionis inſtrumentorum

torum statim ut sub ipsismet articulis (*c*) inducatur necesse non est, atque adeo deinceps etiam in termino productionis fieri potest, *Swendend. ad Fibig. p. 705. Berger. E. D. F. p. 783. Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 36. lit. i. p. 132. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 88. & in supplem. ad d. obs. 88. Rivin. ad O. P. S. tit. 26. en. 2.* Nec necesse est, ut exempla documentorum articulis subjiciantur, *Berger. p. 1. Supplem. ad E. D. F. p. 284.* nisi jam deprehendatur copia vidimata in Actis, *Rivin. ad O. P. S. tit. 26. en. 3.*

18. Documentorum tamen editio in termino productionis specifice est petenda neque relatio ad articulos probatoriales sufficit, *Horn. cl. 12. sent. 48. p. 850. b. seq.* Plane sufficere, editionem peti in articulis, quamvis eadem in termino non repetatur, tradit *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 24. th. 14. p. 1077.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 26. en. 4.*

19. Editio prima vice plerumque injungitur alternative: **daß er selbiges ediren, oder vermittelst Eydes erhalten solle, daß er solches nicht habe, noch gefährlicher Weise abhanden kommen lassen,** *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 36. lit. i. p. 132.* Deinde tergiversanti injungitur editio sub pœna (*d*) editi & recogniti, quan-

(*c*) Imo secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 26. §. 1.* petitio editionis documentorum, sub pœna amissionis, bey Verlust derselben, sub articulis inducenda est, sive ab adversario, sive a tertio quodam eorum editio exigatur.

(*d*) Hodie statim in termino productionis documenta sunt edenda, aut juramentum editionis: daß er solche nicht habe, noch gefährlicher Weise von Händen kommen lassen, auch nicht wisse, wo selbige sonst anzutreffen, præstandum est; Quodsi vero neutrum præstetur, vel productus in termino plane non compareat, documenta, si eorum copiæ articulis subjectæ fuerint, pro editis & recognitis ha-

quando copia documenti in actis jamjam exstat, *Rivin. ad d. tit. en. 27. Berger. œcon. jur. c. l. p. 1076. Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 36. lit. i. p. 133.*

20. Si nullum documenti exemplar in actis reperiatur, alia comminatione opus est, e. g. sub multa, aut carceris pœna, *Rivin. c. l. en. 28. 29.* parum enim proderit, documentum haberi pro edito & recognito, cujus tenor sit incognitus, *Griebner. proc. judic. lib. 1. cap. 3. sect. 4. §. 2. lit. c. Philipp. ad O. P. S. tit. 26. consid. 6.*

21. Unde licet sententia, quæ editionem sub pœna editi præcepit, transierit in rem judicatam, si tamen copiæ in actis desiderantur, effectu suo destituitur, ac proinde de novo alia comminatio insequenti sententiæ inserenda, *Rivin. c. l. en. 30.*

22. Quodsi tenor seu contenta documenti articulis sint comprehensa, magis expedit, petitionem ita formari: **daß diejenigen** Articul, **bey welchen die geforderten** documenta induci**ret worden, vor eingeräumt gehalten werden mögen,** *Berger. Resolut. Lauterb. tit. de edend. ad verb. pro editis & recognitis. Barth. c. l.* add. *Rivin. c. l. en. 27.*

23. Editionem declinare potest, qui copiam pro originali agnoscit, vel instrumentum pro edito & recognito declarare petit, quod sine speciali mandato fieri nequit, *Rivin. c. l. en. 32. 33.* Utile id autem quandoque est, nempe, si documentum sine difficultate inveniri nequeat, aut si plus in eo, quam in copia contineatur, *Griebner. c. l. §. 2. lit. b.*

24. Exceptio est, si producens desiderat editionem

bentur, sin autem copiæ deficiant, articuli, ad quorum probationem inducta fuerunt, pro concessis reputantur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 26. §. 2.*

nem ad ſtatum collationis, quæ ſi neceſſaria, non eſt audiendus productus, quamvis documentum pro edito habere copiamque pro originali recognoſcere vellet, *Rivin. ad O. P. S. tit. 26. en. 34.* itemque, ſi plures correi litis ſint, & ab uno editio certi alicujus documenti, illiusque recognitio ab omnibus fuerit exacta, *Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 36. lit. i. p. 134.*

25. Quod ſi quis ſtatim articulos concedere producenti velit, editio ei injungi nequit, *Rivin. c. l. en. 31.* ubi etiam, quod id absque ſpeciali mandato a procuratore fieri poſſit: ſed confer. *Griebner. diſſert. de ſpec. mand. §. 9.*

26. Si in manu tertii (*e*) ſunt documenta, decernuntur ad petitionem probantis vel compulſoriales vel requiſitoriales; illæ ſi ſit ſubditus, hæ ſi tertius alienæ jurisdictionis ſubſit, *Rivin. c. l. en. 16. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 24. th. 14. p. 1076.* Tergiverſantes vero edere documenta, quæ notorie habent, multiplicata pœna, quin & ultimo incarceratione ad hoc adiguntur, *Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 36. lit. i. p. 344.*

27. Editio inſtrumentorum non decernitur, niſi præſumtionibus prematur ille, a quo petitur, ita tamen, ut etiam alicui, ſine ſuſpicione antegreſſa, deferri poſſit jusjurandum, *O. P. S. tit. 26. §.* **Es ſoll auch.** *ibique Rivin. en. 17. & Philipp. conſid. 2. Berger. c. l. Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 36. lit. i. p. 132.* Alias enim ſi nec indicia adſint, nec juramentum deferatur, pronunciatur, **daß Beklagte mit** Edition **des** Documents ſub A. **billig zu verſchonen,** *Griebner. proc. judic. lib. 1. c. 3. ſect. 4. §. 3. lit. b.*

28. Delatio juramenti ut articulis probatorialibus

(*e*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 26. §. 3.*

libus subjiciatur, necesse non est, sed vel tunc, ubi alter negat, penes se documentum esse, suscipi potest; imo etsi pronunciatum fuerit: daß Klägers Suchen nicht stadt habe, leuteratione interposita etiamnum juramentum hoc deferri posse videtur, *Griebner. d. §. 3. lit. c.*

29. Editioni per sententiam aut decretum dictitatæ, tacite, ipsa juris potestate, cohæret jusjurandum editionis, quamvis hoc non fuerit expressum, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 24. th. 14. p. 1076.*

30. Nam edere jussus levatur, si quidem juret, se documenta nec possidere, nec dolo desiisse possidere, daß er die geforderten documenta nicht habe, noch gefährlicher Weise von Handen kommen lassen, *l. ult. C. de fid. instrum. O. P. S. tit. 26. §. 1. ibique Rivin. en. 18. & 23.* Non autem tenetur jurare, daß er nicht wisse, wer sonsten das geforderte Document in Händen habe (*f*) teste *Rivin. d. en. 18. Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 36. lit. i. p. 133.* dissentit *Berger. E. D. F. in supplem. ad tit. 26. p. m. 1799.* multo minus: daß er, als des Klägers gewesener Vormund dergleichen Document mit Beklagten allerdings auffgerichtet habe, *Barth. c. l.*

31. Imo licet in contumaciam pro editis & recognitis declarentur documenta, leuteratione tamen interposita adhuc tum ad jurandum condemnatum admitti, præjudiciis comprobat *Berger. E. D. F. tit. 26. obs. 4. p. 788.* add. *Rivin. c. l. en. 21.*

32. Oblatione ad jurandum intra octiduum non opus habet is, qui juramentum editionis præstare debet,

Fff

(*f*) Imo jurare tenetur, daß er nicht wisse, wo selbiges sonst anzutreffen, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 26. §. 1.*

debet, *Rivin. c. l. en. 20.* Pro deserto vero habetur juramentum, si in termino ad jurandum præfixo emanet juraturus, *Rivin. c. l. en. 36.*

33. Pro præstito habetur jusjurandum, quod ratione documentorum edendorum injunctum, si absque sufficienti ratione contradicat adversa pars in termino ad jurandum præfinito, *Rivin. c. l. en. 22.*

34. Juramentum editionis remittens demum in termino, ad jurandum præfinito, ad expensarum refusionem tenetur, *Rivin. c. l. n. 39.*

35. Juramento editionis præstito, liberatur productus ab editione, non etiam a recognitione, si documentum aliunde obtinet producens, *Rivin. c. l. en. 38.*

36. Juramentum editionis, sive sit delatum, sive, extantibus indiciis, impositum, qui præstare debet, nec illud referre, nec conscientiam suam probationibus defendere (g) potest, *O. P. S. tit. 26. §.* Es soll auch *ibique Rivin. en. 35. Berger. E. D. F. p. 789.* Quod posterius tamen *Barth. in Hodeg. For. c. 1. §. 36. lit. i. p. 133.* restringit ad eum casum: si literis vel testibus jam dum plenius quodam modo probatum sit, adversarium documenta illa penes se habuisse, add. *Carpz. lib. 3. R. 77. n. 11.*

37. Heredes tamen, quibus injuncta est editio documentorum, quæ apud defunctum fuisse præsumuntur, admittuntur (h) cum exhibitione inventariorum, pro removendo juramento & declinanda docu-

(g) Id quod etiam probat *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 26. §. 2.*

(h) Hodie non secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 26. §. 2.*

documentorum editione, *Rivin. ad O. P. S. tit. 26. en. 25.*

38. Quando indefinite documentorum editio petitur, audiendus eſt is, qui omnes ſcripturas, quas penes ſe habet, ad perluſtrandum parti adverſæ exhibere paratus eſt, *Rivin. c. l. en. 26.* Quod etiam procedit, (*i*) ſi certa aliqua documenta petantur, *O. P. S. tit. 26.* §. **Da aber.** *ibique Philipp. conſid. 4.* Sed infrequens ac fere nullus beneficii hujus eſt uſus, cum a juramento editionis non liberet, *O. P. S. c. l. Griebner. proc. judic. lib. 1. c. 3. ſect. 4. §. 3. lit. d.* quandoquidem protelationis ſaltem cauſa ejusmodi exhibitio offertur, præprimis poſteriori caſu, *Rivin. d. en. 26.*

39. Quando producto documenti editio & recognitio per ſententiam injuncta, fruſtra is accuſat contumaciam producentis, ſi in ſubſequenti termino emaneat, *Rivin. c. l. en. 40.*

40. Præſtito juramento edendorum ſuper illis articulis, quos probare documentum debebat, nova probatio actori non permittitur, *Griebner. d. §. 3.* Poſſunt tamen ab initio ad probationem ejusdem articuli præter documentum etiam teſtes adhiberi, *Griebner. c. l. lit. c.* juramenti autem delatio ſimul non admittitur, *Griebner. c. l. lit. d.* Plane in articulis reprobatoriis ſuper uno eodemque objecto & editionem documentorum, & eventualiter jusjurandum deferri poſſe, tradit *Berger. dec. 344.*

41. Editio documentorum ſumtibus petentis fieri debet, *l. 4. §. ult. de edend. ibique Brunnem. n. 8. l. ult. C. de fid. inſtrum.* Ergo quoque heres, quando edit inventarium hereditatis, repetit ſumtus in illud

(*i*) Imo hodie non procedit, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

factos, *Lauterb. disput. de inventar. heredit. th. 21.* add. *Wernher sel. obs. for. p. 4. obs. 192.*

42. De jure communi, is, qui editionem postulat documentorum, juramentum calumniæ præstare tenetur, *l. 6. §. 2. l. 9. §. 3. C. de edend. Pacian. de probat. lib. 1. c. 64. n. 76.* secus fit de jure Saxonico, (*k*) *O. P. S. tit. 26. §. 1.* nisi petens editionem speciale juramentum desuper deferat, *O. P. S. c. l. ibique Philipp. consid. 3. Griebner. proc. judic. lib. 1. c. 3. Sect. 4. §. 13.*

INSTRUMENTORUM PRODUCTIO.

1. Integrum documentum, cujus recognitio petitur, producendum est, nec sufficit extractum, *Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 2.* Plane non semper necessario integrum instrumentum esse producendum, sed sufficere quandoque partem instrumenti, quæ ad probationem facit, produci, *c. 5. X. de fid. instrum. Carpz. p. 1. c. 17. d. 5. Stryck. introd. ad prax. c. 19. §. 6.*

2. Per productionem realem documenta communia fiunt, & in præjudicium adversæ partis revocari non possunt, *Mev. p. 8. dec. 111. n. 7. Swendend. ad Fibig. p. 1462. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 24. th. 14. p. 1074.*

3. Realis autem eorundem productio facta censetur, quando producens originalia in termino exhibuit, ad quæ recognoscenda adversarius paratus est: nam si is recognitionem detrectet, nulla ratio appa-ret,

(*k*) Imo hodie judicis arbitrio relinquitur, ut, si malitiæ indicia se prodant, principali, aut advocato ejus juramentum malitiæ injungere possit, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 26. §. 1.*

ret, cur alter non & ipse instrumenta omittere, eademque revocare (*a*) queat, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs.* 325. add. *Pacian. de probat. lib. 1. c. 66. n. 116. seq.*

4. Omne productum in judicio censetur per producentem approbatum, *Moller. lib. 1. Semestr. 22.* & adversus ipsum probat, *Carpz. p. 1. c. 17. d. 7. Ummius ad proc. disp. 17. th. 46.* sine recognitione, *Berger. E. D. F. tit. 25. obs. 3. not. 7. p. 763.* confer. vero *loc. instrumentorum editio. th. 13.* modo partes versentur in eodem processu, atque adeo documenta eodem reproducantur, v. c. a reo, quæ antea ab actore producta atque a reo recognita fuere, *Berger. c. l.*

5. Efficit tamen protestatio producentis, velle se instrumento saltem uti, in quantum pro ipso faciat, ut illud pro adversa parte nihil probet, *Carpz. d. c. 17. d. 7. Menoch. lib. 2. præsumt.* 45. nisi pars adversa præsens sit, idemque instrumentum pro se producat, *Carpz. d. c. d. 8.*

6. In termino productionis producenti incumbit, documenta, quibus intentionem suam probare intendit, in originali producere, *Griebner. proc. judic. lib. 1. c. 3. Sect. 3. §. 1.* sub pœna desertionis, *Rivin. ad O. P. S. tit. 24. en. 7.* & quidem in ipso die termini, (*b*) & in prima statim positione; nec sufficit intra septiduum, seu inrotulationis terminum, ea adhuc exhibe-

(*a*) Documenta, quorum copiæ semel articulis adjectæ, invito adversario revocari nequeunt, juxta *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 24. §. 2.*

(*b*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 25. §.* 1. ubi quod in termino productionis, & quidem statim in prima, vel ad minimum in secunda positione documenta originalia sint producenda.

hiberi, si adversa pars contumaciæ & desertionis jamjam eum accusaverit, *Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 38. lit. e. p. 153.* add. *Berger. E. D. F. tit. 24. obs. 2. not. 1. p. 737.*

7. Plane sufficere censent, intra septiduum productionem fieri, non præcise in primo termini die, nec in positione prima, *Griebner. c. l.* confer. *Rivin. ad O. P. S. tit. 24. en. 8.* Sed hoc forsan de eo casu, ubi producens antevertat contumaciæ accusationem, & post terminum, re adhuc quodammodo integra, moram purget, producendo documenta, subaudiendum esse, putat *Barth. c. l. p. 154.*

8. In termino productionis documentorum, non necesse est, ut tenor eorum commemoretur, sed sufficit, generaliter tantum ea commemorari, & ad formam inductionis sese referre, *Berger. c. l. not. 2. Griebner. c. l. §. 3.*

9. Facta productione non statim repetere licet documenta, sed in judicio relinquenda (c) illa sunt, ut inspiciendi copia & deliberandi facultas producto detur, utrum cognoscere, an diffiteri velit. Facta recognitione copiæ vidimatæ apud acta relinqui, & originalia partibus restitui possunt, nisi justæ causæ interveniant, cur apud acta ea retineri satius sit: quod fit, si documenti vitia productus urgeat, deque iis cum producente disceptet, *Griebner. c. l. §. 4.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 24. en. 18.* ubi etiam, quod si quis executive agat ex documento, nec in forma probante documentum exstet in actis, reus emanens nequidem in expensas condemnari solet; Imo licet comminatio præ-

(c) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 25. §. 1.*

præcesserit, si tamen deficiat originale, definitive nequaquam pronuncietur.

10. Jure communi productioni documentorum tamdiu locus est, quoad in causa conclusum fuerit: etsi fortassis attestationes jam publicatæ sint, *c. 9. X. de fid. instrum. Gail. lib. 1. obs. 105. n. 4.* Ast in foro Electorali Saxonico non licet producere documenta, quæ intra eundem terminum, qui ad probandum definitus, atque peremtorius est, articulis probatorialibus a producente rite, cum expressione, quomodo iisdem uti cupiat, cumque adjectione copiarum eorundem, inducta non fuerunt, imo nequidem quorum copiæ producto non sint transmissæ, *O. P. S. tit. 24. §. 1. Carpz. p. 1. c. 17. d. 1. 2. Griebner. proc. judic. lib. 1. c. 3. Sect. 3. §. 2. Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 210.*

11. Sub pœna desertionis (*d*) strictissime observandum, ut copiæ documentorum articulis subnectantur, & reo communicentur, quo se inde informare, & instructus suis exceptionibus venire possit, tam etsi etiam ei statim cum libello copia jamdum fuerit communicata, tradit *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 36. lit. f. p. 129.* add. *Carpz. p. 1. c. 17. d. 9.*

12. Quando copiæ producto non sunt transmissæ, productum recognitionem saltem declinare posse, pœnam desertionis autem vix eo extendi debere, eamque sine dubio cessare, si producens copias transmitti petierit, licet judex eas transmittere neglexerit, tradit *Griebner. c. l. lit. a.*

13. Quando documenta jam in actis extant, nequidem (*e*) in Saxonia opus esse, eorum copias articulis

 culis

(*d*) Id quod probat *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 24. §. 2.*

(*e*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 24. §. 1.* ubi non necesse esse, ut copiæ documentorum quæ in actis jam reperi-

culis probatorialibus adjungi, ſed ſufficere, eum, cui probatio incumbit, eadem in articulis inducere atque petere, ut eorum exempla adverſæ parti communicentur, docet *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 370.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 24. en. 4. Griebner. c. l.*

14. Probatio per documenta in foro Saxonico deſerta eſſe intelligitur, quando horum tenor intra terminum probatorium non ſub certis articulis, cum expreſſione, quomodo iisdem uti velit, inductus fuit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 210.*

15. Imo ſi documenta non convenientibus locis inducta fuerint, quantumvis articulis probatoriis ſpecificatio documentorum, eorumque exempla ſubjecta fuiſſent, productionem documentorum pro deſerta declarandam, ſtatuit *Berger. in E. D. F. in ſupplem. ad tit. 24. p. 1798.* Sed diſſentit, & talem errorem inter producendum in ipſo termino vel ante etiam emendari poſſe, putat *Barth. in hodeg. for. c. 1. §. 36. lit. b. p. 127.*

16. Quamvis non integra (*f*) præciſe documenta adjicienda ſint, ſed ſufficiat, etiam extractum exinde ad præſens tantum negotium pertinentem produci: verba tamen ipſa documentorum cum ſubſcri-

untur articulis adjungantur, ſed ſufficere, ſe eo nomine ad acta referre, cum denominatione foliorum, ubi reperiuntur; eum vero, qui folia vel plane non, vel non rite allegat, pœnam 5. th. incurrere, documenta autem pro perditis non haberi.

(*f*) Si documentum plura contineat capitula, quæ tamen omnia ad præſentem litem non ſpectant, ſufficit extractum exinde cum introitu, fine & ſubſcriptione, Extracts Weiſe, jedoch nebſt dem Eingange Schluß und Unterſchrifft, articulis adjungi: extra hunc caſum autem copia documenti integra, ſub pœna amiſſionis, apponenda eſt, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 24. §. 2.*

ſcriptione loci, temporis & perſonarum, ſunt retinenda, nec ſatis eſt, ſummam ſaltim eorum, mutatis verbis, referri, ſub pœna deſertionis, *Barth. c. l. p. 130.*

17. Si documenta peregrinæ linguæ fuerint, non ſola verſio, ſed copiæ ſimul originalium, in illa exotica lingua, ſunt adjiciendæ, ſub pœna deſertionis, *Barth. c. l.* E diverſo, ſi in lingua ſaltem peregrina transmittuntur copiæ, ſine verſione, non plane rejiciuntur, (*g*) ſed verſionis transmiſſio producenti, & recognitio hujus producto injungi ſolet, *Barth. c. l.*

18. Non opus eſt, copias documentorum, quæ inducuntur, in ſimplici demonſtratione, licet in articulos redacta, iisdem addi, ſed ſatis eſt, durante fatali ſpatio, documenta nominata atque inducta eſſe; etſi non prius adverſarii oculis ſubjiciantur, quam in termino, quo eorum recognitio petitur, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 10. obſ. 482.* quamvis demonſtratio ad terminum Saxonicum adſtricta, *Berger. E. D. F. tit. 24. obſ. 1. not. 3. p. 736.* confer. tamen *Barth. in hodeg. for. c. 1. §. 36. lit. b. p. 126. & tit. f. p. 130.*

19. In proceſſu etiam ordinario ſupervacaneum (*h*) eſt, ex litis conteſtatione, aut confeſſione adverſarii in actis facta, vel etiam documentorum, ab adverſa-

(*g*) Plane ſecundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 25. §. 3.* ſi documenta in lingua peregrina conſcripta ſunt, producens ab interprete jurato iſta in linguam vernaculam transferri curare, verſionemque articulis probatorialibus, ſub pœna deſertionis, annectere debet. Hoc facto, permittitur producto, ut ſi quid inveniat monendum circa verſionem, id, dum recognoſcit documentum, vel poſtea in poſitionibus adducere atque urgere queat.

(*h*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 24. §. 1. & tit. 25. §. 2.* ubi quod ejusmodi documenta plane non ſint producenda, cum non ſint recognoſcenda.

versario in sua probatione inductorum & productorum, transsumtas copias articulis jungere, & parti adversæ transmittere, *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 36. lit. f. p. 130.* add. *Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 4.* Quæ enim pars actorum sunt, nec produci, nec recognosci debent, *Horn. cl. 12. sent. 93. p. 924. b.*

20. Satis ergo est, in his ad acta saltem se referre, hoc modo: **Dieses hat Bekl. in der** Litis contestation fol... **selbst gestanden;** item **wird durch die von Klägern** fol. 1. **angestellte Klage erwiesen,** vel: **dieser** Articul **ist in dem von Klägern Beweise** fol.. **selbst übergebenen** Document sub ⊙ fundi**ret,** cum talia documenta ab ipsomet adversario jamdum sint agnita, & pars actorum facta, nec non posteriora a producto recognita, atque ita etiam citra ulteriorem recognitionem contra producentem probant, *Barth. c. l.* add. *Berger. E. D. F. tit. 24. obs. 1. not. 2. p. 734.*

21. Cum alter ab altero petit editionem documentorum, necesse non est, (*i*) ut copiæ documentorum articulis subjiciantur, *Berger. p. 1. Supplem. ad E. D. F. tit. 24. th. 2. p. 284.* si scil. copias non habuerit, deque eo protestatus fuerit, *Griebner. proc. judic. lib. 1. c. 3. sect. 3. §. 2.* imo licet habuerit, *Berger. c. l.* dummodo in articulis documentorum mentionem fecerit, &, si in manu tertii sint, compulsoriales petierit, *O. P. S. tit. 24. §. 1.* nisi producat documenta noviter reperta: ast tunc jurare tenetur, se illorum notitiam (*k*) ante

(*i*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 24. §. 2.*

(*k*) Ast juxta *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 24. §. 3.* juratur, se tempore probationis aut reprobationis vel nullam eorum notitiam habuisse, vel ad minimum, a quo possideantur, **wo sie anzutreffen,** ignorasse, modo hoc casu rite inducta fuerint: illi autem, qui beneficio restitutionis in

ante terminum non habuisse, *O. P. S. c. l. ibique Rivin. en. 15. Carpz. p. 1. c. 17. d. 2. n. 5.* Sine juramento tamen admittitur tutor, cum documento noviter reperto, *Rivin. c. l. en. 16.*

22. Si ex pluribus litis consortibus nonnulli comparent, & jusjurandum ratione documentorum noviter repertorum præstant, quoad reliquos priusquam ad desertionem deveniatur, comminatio ut præcedat, necesse est, *Rivin. c. l. en. 17.*

23. Exhibitis intra terminum Saxonicum copiis documentorum, productio originalium fieri potest post terminum probatorium, *O. P. S. c. l.* imo quandoque post publicatas attestationes, *Carpz. d. c. 17. d. 11.*

24. Productio documentorum speciale mandatum haud requirit, quippe quæ ex juris necessitate fieri debet, & quam principalis regulariter declinare nequeat, *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 105.*

25. Advocati, qui sub nomine clientis documenta producit, positio admittenda, licet serius & quidem post horam 5. compareat principalis, *Rivin. ad O. P. S. tit. 24. en. 9.*

26. Post productionem documentorum quando emanet producens in subsequenti termino, non statim amissione eorum punitur, sed sub comminatione productio denuo injungitur, *Rivin. c. l. en. 11.*

27. Error in productione documenti commissus haud nocet, *Rivin. c. l. en. 12.*

28. Ob neglectam documentorum productionem regressus datur contra mandatarium, qui solvendo

integrum gaudent, hoc juramentum regulariter non præstant.

vendo est: Si vero constet ob inopiam contra ipsum inanem futuram esse actionem, pro excusso habetur, ac statim principalis restituitur, *Rivin. c. l. en. 13.*

29. Pauperibus succurritur contra desertionem probationis, si eorum advocatus in termino productionis oblitus fuerit documentorum, modo petant restitutionem intra quadriennium, quod computandum a die commissæ desertionis, non a die desuper publicatæ sententiæ, *Rivin. c. l. en. 14.*

30. Quamvis in locum amissorum documentorum regulariter testes surrogari nequeant, æquum tamen videtur, si producens per attestatum judiciale docet, acta, quibus originalia juncta fuerant, haud reperiri, illos tanquam testes etiam post terminum probatorium produci, a quibus confecta, *Rivin. c. l. en. 19.*

INSTRUMENTORUM RECOGNITIO.

1. Sola scriptura privata contra scribentem plenam fidem non facit, *l. 11. C. qui pot. in pign. l. 13. l. 14. C. de probat. c. 2. X. de fid. instrum.* sed recognitio ut præcedat, necesse est, *l. 15. §. ult. de reb. autor. jud. possid.* quæ vim confessionis habet, cui omnino standum, *l. 25. §. ult. de probat. l. 19. C. de fid. instrum.* Publicum autem instrumentum per se plenam fidem facit, adeoque recognitione haud eget, *l. 11. C. qui pot. in pign. nov. 73. c. 3. c. 8. & 61. X. de fid. instrum. Ruland. de commiss. p. 2. lib. 5. c. 29. n. 22. Heig. p. 2. qu. 7. n. 32.*

2. Sed in foro Saxonico omnia, sine discrimine, documenta, sive privata, sive publica (*a*) sint, non aliter

(*a*) Ast hodie in foro Saxonico documenta, judicialiter confecta, vel saltem confirmata, vel actis insinuata, item do-

aliter probandi vim habent, quam si recognita fuerint, *dec. Elect. Sax. nov.* 74. *ibique Philipp. obs. 1. Berlich. p. 1. concl.* 44. *n. 31. VVernher. sel. obs. for. p. 5. obs.* 75. etsi (*b*) recognitioni expresse renunciatum fuerit, *Carpz. p. 1. c.* 17. *d. 23. Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en.* 7. nisi judicialiter jam recognitum fuerit, veluti dum impetratus est consensus magistratus in hypothecam, *Rivin. c. l. en. 8.* vel a testibus, ad minimum duobus, subscriptum, quorum tamen recognitio jurata ut accedat, necesse est, *Carpz. d. c. d. 24.*

3. Recognoscenda est etiam scriptura aliena, *Carpz. lib. 3. R.* 79. ex hodierna scil. observantia, non autem de jure communi, *auth. contra qui propriam C. de non numer. pecun. Carpz. proc. tit. 14. art. 2. n. 54.* nec non instrumentum subscriptum tantum, non vero sigillatum, *Carpz. d. c. d. 22.* vel sigillatum tantum, non vero subscriptum, *Carpz. d. c. d. 21.* scil. in processu ordinario, non vero executivo, *VVernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 416.*

4. Recognosci debent non modo originalia, sed quandoque etiam copiæ instrumentorum, autoritate notarii descriptorum, *Carpz. proc. tit. 14. art. 2. n.* 47. confer. omnino loc. *copiæ.* ut & scriptura sine sigillo & subscriptione, *Carpz. c. l. n. 34.* quamvis plene non probet, *Carpz. c. l. n. 36.* Sed hoc ita: modo nomen ejus, qui recognoscere debet, in eo sit expressum: quod enim si deficiat, recognitio injungenda haud est,

Mascard.

cumenta judicialiter jamjam recognita, etiam si id contra tertium, vel alia in causa, vel coram alio judice factum sit, recognitione haud indigent, sed absque ea probant, modo rite inducta fuerint, salvis tamen adversario exceptionibus, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 25. §. 2.*

(*b*) Confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 25. §. 3.*

Mascard. de probat. vol. 2. conclus. 626. n. 40. Carpz. c. l. n. 43. & lib. 3. R. 81.

5. Recognoscere quis debet instrumentum suo nomine confectum, licet literas nesciat, *Carpz. proc. tit. 14. art. 2. n.* 67. quæ fit cum assertione, quod illud fuerit scriptum de sua voluntate, *Carpz. c. l. n. 69.*

6. Instrumenta notariorum super protestatione, numeratione pecuniæ, traditione rerum, aut possessionis, illiusve apprehensione, item venditione, locatione &c. ad requisitionem unius, vel alterius, aut utriusque partis erecta, omnino sunt recognoscenda, in processu etiam ordinario, *Barth. Hodeg. For. c. 2. §. 6. lit. e. p.* 457. Quin & in processu executivo oppositam solutionis exceptionem ex instrumento Notarii cum testibus super solutione debiti illius confecto, in continenti liquidam reddi posse, idque ab actore recognoscendum esse, tradit *Barth. c. l. p. 458.*

7. Scriptura, multis lituris ac correctionibus repleta ac coercita, recognoscenda est, si corrigentis scientia exinde probanda, *Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 12.*

8. Quæ recognita nil probant, non sunt recognoscenda, *O. P. S. tit. 25. §.* Weil es auch. *Carpz. p. 1. c.* 17. *d. 25. Rivin. c. l. en. 9.*

9. Frustra (*c*) desideratur ab adversario recognitio Constitutionum Electoralium, aliorumque jurium, quæ allegantur, *Rivin. c. l. en. 3.* item documentorum, quæ pars actorum sunt facta, *Rivin. c. l. en.* 4.

10. Nec responsa JCtorum, (*d*) licet annectantur articulis, recognoscenda, cum faciant saltem pro informatione judicis, *Rivin. c. l. en. 5.*

11. Cum

(*c*) Confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 25. §. 2.*
(*d*) *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

11. Cum in possessorio summariissimo probatio fiat, non parti, sed judici; hinc instrumenta pro informatione judicis producta, nequaquam sunt recognoscenda, *Rivin. c. l. en. 6.*

12. Non quævis recognitio plenam fidem facit, sed justa & legitima sit, necesse est, cujus requisita ponit *Coler. in proc. exec. p. 3. c. 1. n. 104. seq.* nimirum debet fieri recognitio coram judice competente, bona fide, ita ut debitor, postquam documentum legerit, dicat, se recognoscere illam scripturam & sigillum pro sua manu atque sigillo, & instrumentum istud pro sua obligatione, *Carpz. p. 1. c. 17. d. 16.* i. e. non solum quoad subscriptionem, sed etiam quoad contenta fieri debet recognitio, *Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 14.*

13. Sufficit autem recognitio generalis, v. g. Er wolle das Document sub A. wovor es ausgegeben worden, recognosciret haben, *Rivin. c. l. en. 15. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 24. th. 14. p.* 1072. item relative facta, *Rivin. c. l. en.* 17. Specialibus enim, quæ fit quoad *formam*, puta manum, sigillum, & *materiam*, i. e. tenorem & tempus, *Berger. c. l. p.* 1073. necessaria non est, *Griebner. proc. judic. lib. 1. c. 3. sect. 3. §. 5.*

14. Vaga generalis recognitio nullius loco habetur, v. g. Beklagter wolle die documenta recognosciret haben, *Berger. œcon. jur. c. l.* Nec recognitio documentorum, davor, was sie würcklich sind, sufficit, *Griebner. c. l. lit. c.* Nec fieri potest in scriptis, *Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 16.*

15. Instrumenta alia ratione, quam producta sunt, recognoscere non licet, nisi appareat error aut dolus producentis, *Griebner. proc. judic. lib. 1. c. 3. sect. 3. §. 5.* Itaque, si v. g. reus reproducat eadem ab actore jamdum producta documenta, hac tamen forma, quod

quod ea, tanquam chartæ blancæ contra bonam fidem extensa essent, actor ea minime eadem forma recognoscere debet, vel jurato diffiteri, *Berger. p. 1. supplem. ad E. D. F. tit. 25. §. 2. p. 290.*

16. Protestatio de non recognoscendo, adjecta recognitioni, non facit, quo minus recognitio subsistat, & instrumentum pro vere recognito habeatur, *Carpz. p. 1. c.* 17. *d. 16. n. 5. seq.*

17. Documentorum recognitioni subducere se nequit productus, sub prætextu omissæ specificationis documentorum, in fine articulorum; si modo documenta sub singulis articulis inducta, copiæque eorum subjunctæ, *Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 19.*

18. Reservant sibi plerumque exceptiones, qui recognoscunt, dum salvis exceptionibus recognitionem fieri protestantur, (sed abundanter; *Stryck. introd. ad prax. c. 19. §. 8.*) ubi necesse (*e*) non est, exceptiones illas in specie exprimere, sed allegatio & deductio eorum fieri potest in disputationibus probationum, bey dem Verfahren über Beweiß und Gegen-Beweiß, *Griebner. c. l. § 5.*

19. Qui per contumaciam (*f*) documenta recognoscere detrectat, sub pœna recogniti jussus in expensas condemnatur, nisi causam probabilem recusationis habuerit, *Griebner. proc. judic. lib. 1. c. 3. sect. 5. §. 6.*

20. Si denuo contumax sit, documentum pro recognito habetur, condemnatio tamen in expensas hoc casu non additur: cum nulla mora hac ratione con-

(*e*) Id quod probat *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 25. §. 3.*

(*f*) Hodie documenta statim in termino sunt recognoscenda, aut in contumaciam, absque prævia comminatione, pro recognitis habentur, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

contrahatur, ſiquidem novo termino perinde opus fuiſſet, ſi ſententiæ alter ſatisfeciſſet, *Griebner. c. l.* §. 7. add. *Mev. p. 3. dec.* 337. Non aliter autem documentum pro recognito habetur, quam ſi citatio ad recognoſcendum ſub pœna recogniti integrum terminum continuerit, *Griebner. c. l. lit. b.*

21. Pro recognitis haberi nequeunt documenta, nequidem literæ cambiales, etiamſi quis ſub hoc præjudicio citatus fuerit, niſi præceſſerit decretum (g) vel ſententia, cui hæc comminatio ſub pœna recogniti fuit inſerta, *Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 21.*

22. Quamdiu ſententia conditionalis, præſtatione ſatisdationis pro reconventione & expenſis, per eandem injunctæ, nondum purificata eſt, vel unius etiam documenti recognitionem quis declinare poteſt, quantumvis reliqua jam recognoverit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 49.*

23. Terminus ad recognoſcendum ſi ex compromiſſo procuratorum ſine ſpeciali mandato prorogatus, nec principalibus notificatus, accuſationi contumaciæ non relinquit locum, *Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 45.*

24. Nec poteſt pro recognito haberi documentum, quando reo notificatio termini publicandæ ſententiæ prorogati haud facta, *Rivin. c. l. en. 46.*

25. Pœna recogniti non ſtatim habet locum contra eum, cujus mandatum clauſulam recognoſcendi in ſe continet, ſed alio quodam vitio laborat, *Rivin. c. l. en.* 47.

26. Ceſſat pœna recogniti, ſi quis legitimum impedi-

(g) Hodie decretum vel ſententia ut præcedat neceſſe non eſt, ſed ſtatim citatio ad recognoſcendum ſub præjudicio emittitur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 25. §. 3.*

pedimentum, ob quod in termino comparere haud potuerit, docet *Rivin. c. l. en.* 48.

27. Nec pœna recogniti irrogatur, licet comminatio præcesserit, si adversa pars de non rite facta recognitione haud excipit, *Rivin. c. l. en.* 49.

28. Licet documenta originalia non transmittantur ad Collegium, pro recognitis haberi possunt, modo ita producta, relictaque penes acta copia in forma probante, *Rivin. c. l. en. 50.*

29. Cum instrumenta pro recognitis habentur, nihilo secius exceptiones contra ejusmodi instrumenta salvæ (*h*) manent, *Carpz. dec. 235. n. 15.* (licet dissentiat *Ziegler. ad O. P. S. p. 159. seq.*) scilicet in processu ordinario & summario in specie, non item in executivo, *Berger. œcon. jur. lib.* 4. *tit.* 24. *th.* 14. *p.* 1074. præter exceptiones privilegiatas illas solutionis & compensationis, in continenti liquidas, *Berger. E. D. F. tit.* 25. *obs. 3. not.* 12. *p.* 766. *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 6. lit. f. p. 518. Wernher. sel. obs. for. p.* 4. *obs.* 169.

30. Recognitio regulariter fieri debet in loco judicii, ubi causa ventilatur, *l. 4. §. 5. de edend. Coler. proc. exec. p. 3. c. 1. n. 104. seq. Rivin. ad Ord. Proc. Sax. tit. 25. en. 18.* interdum tamen sumptibus implorantis in loco judicii, ubi producens habitat, præviis requisitorialibus, *Carpz. p. 1. c. 17. d. 17. n. 3. Rivin. c. l.* imo quandoque extra judicii locum in domo recognoscentis, veluti si recognitio a feminis, senibus valetudinariis, illustribus, aliisque egregiis personis fieri debeat, *Carpz. c. l.* add. *Berlich. p. 1. concl.* 44. *n. 5.*

31. Superest ei, qui sub pœna recogniti recognoscere jussus est, facultas documentum diffitendi, quia

(*h*) Quod convenit cum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 25. §. 3.*

quia hæc conditio tacite (*i*) subintelligitur, *Rivin. c. l. en 28. Berger. E. D. F. tit. 25. obs. 4. p. 766.* add. *Mev. p. 4. dec. 147. Barth. hodeg. for. c. 3. §. 6. lit. f. p. 517.* Ut itaque opus haud sit, ut quis mediante remedio leuterationis sibi juratam diffessionem reservari petat, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 64. n. 3.* Et potest (*k*) fieri diffessio statim sine sententia interlocutoria, *Griebner. proc. judic. lib. 1. c. 3. sect. 3. §. 8.*

32. Instrumenta tamen publica atque judicialia, pro quibus etiam habentur documenta, privatim confecta, ad instantiam partium autem confirmata, *Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 36.* diffiteri non licet, *Dec. Elect. Sax. nov. 74. ibique Philipp. obs. 2.* etiamsi actor petiit alternative aut recognitionem, aut juratam diffessionem, *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. tit. 25. §. 1. p. 532.* imo licet diffessio per decretum aut sententiam sit permissa, *Rivin. c. l. en. 35.* Modo omnia requisita sine aliquo defectu habeant; unde adversus registraturam judicialem juratæ diffessioni locus est, quando actuarii subscriptio in illa deest, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 52.*

33. Non admittitur diffessio instrumenti a notario legitime confecti, utpote publici, *Bechmann. tom. 2. exoter. exerc. 1. ad lib. ff. 22. tit. 3. th. 39. n. 116. p. m. 28. Barth. hodeg. for. c. 2. §. 6. lit. c. p. 428.* nec librorum censualium, *Berger. E. D. F. tit. 25. obs. 4. not. 4. p. 768.* cum etiam inter publica instrumenta referantur, *Carpz. lib. 3. R. 82.* imo nequidem librorum

(*i*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 25. §. 4.*

(*k*) Imo debet. Et, si productus in termino se offerat, ad juratam diffessionem, quamprimum ad ejus præstationem brevis terminus 8. vel 14. dierum præfigendus est, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 25. §. 4.*

mercatoriorum, quantumvis jurejurando nondum corroborotorum, *Berger. c.l.* cum etiam hi ex consuetudine pro scripturis publicis habentur, *Ruland. de commissar. p. 2. tit. 5. c. 9. n. 8.* modo is, qui produxit libros mercatorios, eosdem deinceps, facta a reo recognitione, jurejurando supplere velit, *Berger. c. l.* nisi data & accepta fideliter in illis non sint consignata, *Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 34.*

34. Qui in processu executivo manum ac sigillum recognoscit, ad diffessionem contentorum regulariter non admittitur, *Rivin. c. l. en. 24. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 229. & p. 4. obs. 77. Barth. hodeg. for. c. 3. §. 6. lit. e. p. 513.* Sed exceptio, quod contra mentem & voluntatem subscribentis extensio documenti facta sit, ad reconventionem pertinet, *Berger. E. D. F. tit. 25. obs. 4. not. 1. p. 767. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 229. n. 3.* nisi doli atque falsi indicia adsint, *Rivin. c. l. en. 24. & 25. Barth. c. l. p. 514. seq.*

35. Plane (*l*) in processu ordinario & summario in specie sic dicto subscriptionem recognoscere & contenta diffiteri licet, *Svendend. ad Fibig. p. 725. seq. Berger. c. l.*

36. Formula diffessionis documentorum, pro diversitate circumstantiarum diversa esse solet, vid. *Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 40.*

37. Ad

(*l*) De hoc in *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 25. §. 6.* disponitur hoc modo: daß der Product in dem Fall, wenn er, daß die extension wider sein Wissen und Willen geschehen, eydlich erhalten kan, darmit zugelassen werden solle: dargegen derjenige, welcher, daß er ein bereits extendirt gewesenes Document unterschrieben habe, geständig ist, darwieder aber, daß er es vorhero nicht gelesen, vorschützet, zu solcher diffesion schlechterdings nicht zu admittiren.

37. Ad juratam diffessionem (*m*) documenti non sufficiunt verba: daß er Hand und Siegel nicht kenne, sed addendum: auch es dafür, wofür es ausgegeben worden, nicht halte, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 138.* Sed *teste eodem c. l. n. 8.* Facult. jurid. Lips. aliter judicarunt, rati, secundum *O. P. S. tit. 25. §.* Weil es auch. priora verba sufficere, add. *Griebner. proc. judic. lib. 1. c. 3. sect. 3. §. 8. lit. b.*

38. Nec ad diffessionem sufficit, si quis jurato asserere velit, quod ignoret, an manus ac sigillum sit subscripti, sed præterea, quod id nequidem credat, *Rivin. c. l. en. 41.*

39. Qui recognoscit nomen suum documento a filio subscriptum, contenta non aliter diffiteri potest, quam si juret, subscriptionem jussu suo vel etiam consensu haud esse factam, *Rivin. c. l. en. 42.*

40. Ad juratam diffessionem documentorum mulier in termino ad recognitionem documentorum sub pœna recogniti præfixo, adhuc se offerre potest, & admittitur, etiamsi sine curatore compareat, *Rivin. c. l. en. 37.*

41. Equidem per procuratorem, speciale mandatum habentem, nec non curatorem documentorum recognitio fieri potest, *O. P. S. tit. 25. §.* Weil es auch, *Carpz. p. 1. c. 17. d. 18.* non autem jurata diffes-

(*m*) Secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 25. §. 4.* diffessio fieri debet in propriis, daß er selbige weder geschrieben, noch unterschrieben habe, auch solche mit seinem Wissen oder Willen durch einen andern nicht geschrieben oder unterschrieben worden: in alienis autem, daß er nicht glaube, noch dafür halte, daß der Ausssteller selbige geschrieben oder unterschrieben habe, oder solche, mit seinem Wissen oder Willen, durch einen andern geschrieben oder unterschrieben worden.

sio: hæc enim per ipsum principalem expedienda est, *O. P. S. c. l. Carpz. d. c. d. 19.* Secus est in tutore, qui aut recognoscere aut diffiteri tenetur, *Carpz. proc. tit. 12. art. 5. n. 36. Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 38.*

42. Frustra pendente appellatione præstatur diffessionis juramentum: & nihilominus admittitur comparatio literarum, *Rivin. c. l. en. 39.*

43. Jurata documentorum diffessio, emanente parte adversa, pro præstita non habetur, *Rivin. c. l. en. 43.*

44. Juramentum diffessionis pro deserto nequaquam habendum, quando reus, in termino comparens, ad id præstandum est paratus; actoris vero mandatarius cum eo init transactionem, quam postmodum principalis impugnat, *Rivin. c. l. en. 44.*

45. Juramentum diffessionis pro deserto (*n*) non habetur, quamvis juraturus in termino emanserit. Quanquam nihil impedit, quo minus per sententiam præstatio talis jurisjurandi sub pœna desertionis decerni possit, *Berger. p. 1. supplem. ad E. D. F. tit. 18. §. 24. p. 210.*

46. Effectus hujus desertionis per sententiam injunctæ, est, ut documentum non quidem statim habeatur pro recognito, (*o*) sed simpliciter sub pœna reco-

(*n*) Imo pro deserto habetur: nam si juraturus in termino præfixo, etiamsi adversa pars, prout ipsi lubet, emaneat, actu juratam diffessionem non præstet, vel illi ante terminum renunciet, documenta, nisi jurato obtineat, se, cum ad juratam diffessionem se obtulisset, illa falsa esse existimaverit, non solum pro recognitis habentur, sed & productus exceptionibus, quibus contra ea uti potuisset, privatur, insuperque in pœnam 10. 20. aut plurium thalerorum condemnatur, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 25. §. 4.*

(*o*) Imo pro recognito habetur, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

recogniti recognoscendum sit, *Berger. c. l. p.* 211.

47. Diffessio instrumenti jurata vim habet litis contestationis negativæ, qua facta reus absolvitur, propterea quod actor nihil probaverit, *Carpz. proc. tit.* 1. *art.* 3. *n.* 29.

48. Hinc instituto processu executivo, contra diffessionem juratam in foro Saxonico probatio contraria non conceditur, *Rivin. ad C. P. S. tit.* 25. *en.* 27. Ast per diffessionem juratam sisti saltem processum executivum, remque ad ordinarium processum devenire, & actorem ad probationem adhuc admitti, tradit *Mev. p.* 3. *dec.* 172. & *p.* 6. *dec.* 278. confer. responsa collegiorum extraneorum apud *Rivin. c. l.*

49. Ad impediendam juratam diffessionem duo prodita sunt (*p*) remedia 1) comparatio literarum *l.* 22. *C. ad L. Cornel. de fals.* . 20. *C. de fid. instrument.* 2) recognitio per testes *O. P. S. tit.* 25. §. Da aber, *Stryck. introd. ad prax. for. c.* 19. §. 9. 10. *Berger. œcon. jur. lib.* 4. *tit.* 24. *th.* 14. *p.* 1074. *seq.*

50. Utrumque locum habet etiam post sententiam, quæ in rem judicatam transiit, loco recognitionis aut diffessionis injunctæ, *Rivin. ad O. P. S. tit.* 25. *en.* 29. *Berger. in additam. ad El. D. F. tit.* 25. §. 2. *p.* 1967. imo & post oblationem ad jurandum, *Berger. œcon. c. l. p.* 1075.

51. Utrumque quidem remedium locum habet in processu ordinario atque summario: non vero in executivo, *Rivin. d. en.* 29. & 31. *Wernher. sel. obs. for. p.* 1. *obs.* 104. & *p.* 3. *obs.* 98. Quanquam ideo judici

 arbi-

(*p*) Quæ in foro Saxonico abrogata est per *Ord. Proc. Sax. Rec. tit.* 25. §. 5.

arbitrium non est ademtum, quo minus ipse interdum recognitioni per testes etiam in processu executivo locum dare possit, *Berger. E. D. F. tit. 25. obs. 5. not. 2. p. 770. & proc. exec. p. 63. seq.* add. *Lyncker. dec. 404.*

52. Imo, si reum, qui ad juratam diffessionem paratus est, magnæ perjurii suspiciones premant, judicem eundem a jurisjurandi religione quidem repellere, nihilo secius tamen juratam diffessionem, quantum ad processum executivum, pro facta habere, sed simul, pro casuum diversitate, vel actori aliud genus agendi, ordinarium scil. vel reo intuitu exceptionum reconventionem reservare; cum & actu præstitum diffessionis juramentum alter, qui documentum produxit, processu executivo ad finem perducto, impugnare, in eamque rem testium depositione uti haud prohibeatur, tradit *Wernher. d. obs. 104. n. 11.* confer. *Rivin. ad O. P. S. tit. 25. n. 31.*

53. Super recognitione per testes articuli confici, & pars adversa citari, ejusque interrogatoria (*q*) admitti debent: articuli vero externam tantum documentorum formam, non etiam merita & contenta eorum contingant, *O. P. S. tit. 25. §. fin. Barth. Hodeg. For. c. 3. §. 6. lit. b. p. 512.*

54. Quamvis aliqui exigant, ut testes in specie deponant, se vidisse, illud scribi, *Ruland. de commissar. p. 2. lib. 5. c. 39. n. 32.* attamen verius est, sufficere, si testes (*r*) deponant, de manu scribentis, sibi hanc notam

(*q*) Tam quoad personas testium, quam quoad merita causæ, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 25. §. 5.*

(*r*) In *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.* disponitur, ut recognitio per testes non aliter locum habeat, quam si ad minimum duo testes, cum documentum subscriberetur, præsentes fuerint, vel ab ipso producto audiverint, quod documentum agnoverit.

notam esse, & hinc se certo credere, hanc esse manum scribentis, *Carpz. proc. tit. 14. art. 3. n. 67. Stryck. introd. ad prax. c. 19. §. 10. Barth. c. l.* add. *Rivin. c. l. en. 32.*

55. Qui ad comparationem literarum confugere cupit, curet 1) ut aliam adversarii scripturam certam & indubitatam producere possit, ad quam fiat comparatio, *l. 20. C. de fid. instrum. nov. 73. c. 1.* qualis est, quæ in aliis actis deprehenditur, vel a testibus subscripta, *Stryck. c. l. §. 9.* alia enim non admittitur, *Carpz. lib. 3. R. 24.* 2) ut adhibeantur rei scriptoriæ periti, qui prævio juramento singulos literarum ductus probe conferant, *Stryck. c. l.* add. *Barth. hodeg. for. c. 3. §. 6. lit. c. p. 513.*

56. Hoc remedium plane extraordinarium est, atque adeo non nisi deficientibus testibus aliisque probationibus admittitur, *l. 20. C. de fid. instrum.* veluti, si documentum propter mortem scribentis, vel absentiam testium subscriptorum, heredibus, aliisque sit incognitum, ac propterea recognosci haud queat, *Carpz. p. 1. c. 17. d. 15. & proc. tit. 14. art. 3. n. 78.* quin &, urgente adversario, jurare jure civili producens tenetur, se, præter hanc, alias non habere probationes, *nov. 73. c. 7. §. 3. Anthon. Thesaur. quæst. for. 24. n. 7. p. m. 123. Barth. c. l.*

57. Exiguum comparationis literarum plerumque esse usum, cum per eam plene probari nunquam possit, instrumentum ab eo, cujus nomen adscriptum est, conscriptum esse, purgatorium autem, quod ob indicia injungi poterat, jam ipso diffessionis jurejurando contineatur. Sane si summus perjurii metus adsit, ad suppletorium producentem admitti posse, inprimis, si præsente se subscriptionem factam esse asse-

verare possit, docet *Griebner. in proc. judic. lib. 1. c. 3. Sect. 3. §. 8. lit. a.* Atque eam plerumque ad plenam probationem minus sufficere, nihilo secius jusjurandum modo suppletorium, modo purgatorium operari, tradit *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 24. th. 14. p. 1075.* add. *ejusd. E. D. F. tit. 25. obs. 5. not. 2. p. 773. Wernher. in supplem. nov. ad. p. 1. obs. 104.*

58. Ad hæc remedia actori non datur regressus si ipsemet documentum submisit diffessioni, eamque acceptavit reus, *Rivin. ad O. P. S. tit. 25. en. 30.*

INSULA.

1. Insula in flumine publico nata, si mediam ejus partem teneat, ad illos, qui ab utraque parte prædia prope ripam possident, sin minus, & alteri parti propior sit, ad eos tantum, qui ab ea parte agros habent, pro modo latitudinis cujusque fundi pertinet non modo jure civili, *§. 22. J. de R. D. l. 7. §. 3. l. 56. §. 1. de A. R. D.* vid. omnino *Struv. ex. 41. th. 28. 29.* sed etiam jure Saxonico communi, **Landr.** *lib. 2. art. 56. Ziegler. de jur. maj. lib. 2. c. 15. §. 26.* quamvis dissentiat *Schilter. ex. 4. §. 19.*

2. Hoc igitur eodem jure hodienum utimur, nisi mutatio ejus, per specialem legem, vel manifestam consuetudinem, doceri queat, *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 138. n. 7.* add. *Heig. p. 2. qu. 49.* Sic in Electoratu Saxonico insulas in aliis fluminibus, præter Albim, natas hodieque privatis acquiri, testatur *Berger. in œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 15. not. 2. p. 237. Wernher. d. obs. 138. n. 10.* add. *Ziegler. c. l. §. 27.*

3. Alicubi vero insulas ejusmodi privatis non acquiri, sed ad principes pertinere, latius exponit *Gryphiander tr. de insul. c. 11. 12. 13.* Quasdam ejusmodi

con-

consuetudines recenset *Struv. ex. 41. th. 30.* add. *Carpz. p. 3. c. 31. d. 13.*

INTERDICTUM QUORUM BONORUM.

1. Hoc interdictum regulariter datur tantum contra eum, qui res hereditarias pro herede vel pro possessore possidet, *l. 1. quor. bonor. l. 2. C. eod.* adeoque non competit adversus eum, qui titulo singulari nititur, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 14. n. 2.*

2. Utiliter vero hoc interdictum datur adversus eum, qui demum post mortem defuncti rem hereditariam titulo singulari consecutus est, *Struv. ex. 45. §. 16.* Quæ circumstantia tamen, quia causa & fundamentum utilis interdicti est, in libello rite exprimi debet, *Wernher. d. obs. n. 7.*

3. Quando quis in actione ex *l. ult. C. de edict. D. Hadr. toll.* in possessione tamdiu defensus est, donec adversarius jus suum ordinarie deduxerit, hic interdicto: *quorum bonorum*, uti nequit, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 407.*

INTERDICTUM RETINENDÆ POSSESSIONIS.

1. Interdictum retinendæ vel recuperandæ possessionis heredi ante apprehensam rerum hereditariarum possessionem non datur, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 120.*

INTERDICTUM SALVIANUM.

1. Salubrius & expeditius est hoc interdictum, quam actio Serviana & quasi Serviana: nam in eo ceu judicio possessorio summarie proceditur, & id solum probasse sufficit, quod res sibi oppignorata sit a debitore, idemque tempore oppignorationis eandem possederit, *Gail. lib. 2. obs. 26. n. 1. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 5. th. 12. not. 3. p. 535.*

2. Si-

2. Sicuti vero hæc possessio essentiale requisitum hujus interdicti est: ita eadem in libello speciatim indicanda, atque adeo citra vitium ineptitudinis ejus mentio omitti nequit, *Neguz. de pignor. p. 8. membr. 3. n. 26. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 477.*

3. Hoc interdictum datur etiam adversus tertium possessorem, qui tamen causam habeat ab oppignorante, *l. 1. pr. de Salvian. interdict. l. 1. C. de prec. & Salv. interd.* quamvis usu fori utiliter contra quemvis possessorem locum habeat, *Fachin. 8. controv. 92. Berger. Resolut. Lauterb. tit. de Salv. interd. ad verb. non etiam contra tertium.*

INTERDICTUM UNDE VI.

1. Hoc interdictum intra annum utilem in judicium deduci debet, *l. 2. C. unde vi.* sed hoc intelligendum de illis rebus, quæ non ad invasorem pervenerunt: non de illis rebus, quæ ad eum pervenerunt, quorum intuitu actio est perpetua, *l. 1. pr. de vi & vi arm. Ziegler. ad can. redintegranda. c. 9. §. 3.* Imo jure canonico & usu hodierno illud spatium annuum non observari testantur *Wesenbec. ad tit. de vi & vi arm. n. 10. Brunnem. ad l. 2. C. unde vi. Ziegler. c. l. Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 54.*

INTERDICTUM UTI POSSIDETIS.

1. Sustineri potest libellus in interdicto: *uti possidetis*, etsi verba, quæ spolium & ablationem possessionis indicant, simul adhibita fuerint, *Wernher. sel. obs. for. p. 10. obs. 385.*

INTERESSE.

1. Interesse omne lucrum cessans & damnum ex eo, quod factum non est, fieri tamen debuit, emergens complectitur, *l. 13. rat. rem haber. l. 13. de eo, quod cert. loc. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 1. n. 2.* &

succe-

ſuccedit in locum ejus, quod voluntate, facto vel culpa alicujus fieri nequit, *Mev. p. 2. dec. 368. n. 6.*

2. Inter eos etiam, qui non ſunt mercatores, habenda eſt lucri ceſſantis ratio, *l. un. C. de ſentent. quæ pro eo, quod inter. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 8. th. 14. not. 1. p. 767.* add. *Conſtit. Elect. Sax. 30. p. 2.*

3. Requiritur ejus, quod intereſt, quædam probatio, *l. fin. rat. rem haber. l. un. C. de ſentent. quæ pro eo quod inter.* Haud vero exacta illius probatio requiritur, ſed ſufficit veroſimilis demonſtratio, *Mev. p. 4. dec. 322. n. 2. Coler. proc. exec. p. 1. c. 10. n. 101.* add. *Conſtit. Elect. Sax. 30. p. 2.* difficilis enim eſt iſtius probatio, *d. l. fin. rat. rem haber.*

4. Si tamen non adeſt ejus ſufficiens probatio, juramentum petitori deferri ſolet, quo mediante damnum, quod judex ut veroſimile admittit, taxet, vel vere ſe ſenſiſſe aſſerat, *Mev. c. l. n. 4.* Quod, etiamſi judex taxaverit, nihilominus neceſſarium habetur; ideo etiam cum pars adverſa non petierit, id judex ex officio deferre ſolet & poteſt, *Mev. c. l. n. 5. 6.*

5. In actionibus ad intereſſe, ob difficultatem probationis, actore licet non probante, non ſtatim abſolvendus eſt reus, ſed nihilominus judex arbitrari poteſt, quantum vere interſit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 21. en. 56.*

6. Quoties id, quod principaliter petitur, habet certam quantitatem aut certum corpus, toties judex in æſtimando eo, quod intereſt, duplum excedere non poteſt, *d. l. un. C. de ſentent. quæ pro eo quod intereſt.*

7. Hanc legem accipiendam eſſe de intereſſe unius anni, idque duplum excedere non poſſe, ac ob id ad intereſſe temporis longioris, pluriumve anno-

rum

rum nil probabiliter inferri, poſt *Surd. vol. 3. conſil. 102. n. 9. ſeq.* ſtatuunt *Berlich. p. 2. concl. 38. n. fin. Carpz. aſyl. debit. poſit. 24. n. 278. Philipp. ad dec. 29. obſ. 2. n. 8.* confer. *Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 8. th. 14. not. 2. p. 768.* nec non præjudicium apud *Rivin. ad O. P. S. tit. 21. en. 56. p. 908.*

8. Aſt in iis rebus, quæ certam habent quantitatem aut naturam, intereſſe plurium annorum duplum propter *d. l. un.* excedere non poſſe, tradunt *Brunnem. ad d. l. un. Lyncker. in diſſert. de eo, quod intereſt. ſect. 3. Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 1.* ubi *d. l. un.* verbotenus explicat, adeo ut *§. 34. ſeq.* adverſus *Tabor. de alter. tant. p. 3. §. 13. & Struv. ex. 44. th. 5.* contendat, eidem ſententiæ ſine diſcrimine, utrum dolus, aut lata culpa, aut levis tantummodo, admiſſa ſit, locum concedendum eſſe, confer. *Berger. c. l.*

9. In iis autem caſibus, qui incerti eſſe videntur, hoc eſt, ubi ſimplum incertum eſt, ut neque ex conventione, neque communi hominum uſu & æſtimatione certitudo ab initio adſit, adeoque non niſi ad intereſſe agitur; quo referuntur obligationes facti, interdicta omnia cauſæ, poſſeſſionis; imo & delicta, ex quibus, in id, quod intereſt, actio dirigitur; ac denique actiones omnes, quibus principaliter indemnitatem ab adverſario petimus, prudenti arbitrio judicis juxta *d. l. un.* relictum eſt, ut æſtimet, quid revera interſit, nulla dupli habita ratione, quippe cujus nec ulla ratio hic haberi poteſt, cum nullum in illis caſibus ſimplum concipi queat; idque omne præſtandum, quantumcunque fuerit, *Wernher. d. obſ. 1. n. 7.* confer. *Struv. c. l. Berger. c. l.*

10. Id, quod intereſt, de eo etiam, quod intereſt,

eſt, exigi poteſt, *Berlich. p. 2. concl. 38. n. 34.* modo hoc ſit damni emergentis, non ceſſantis lucri, *Hahn. ad Weſenbec. tit. de uſur. n. 11. Berger. c. l. p. 769.* Aſt intereſſe alterius intereſſe revera ab hoc non eſſe diſtinctum, ſed ſub generali petitione ejus, quod intereſt, contineri monet *Wernher. d. obſ. n. 27.*

11. In æſtimando intereſſe attendat judex 1) pretium rerum, & communem functionem, non ſingularem affectionem, *l. 63. ad L. Falcid.* 2) utilitatem proximam circa rem, non remotam extra rem, *l. 21. §. 3. de act. emt. Struv. ex. 44. th. 5. Berger. œcon. jur. lib. 3. tit. 8. th. 14. p. 767.* confer. *A. Fab. in C. lib. 4. tit. 24. def. 7.*

12. Si intereſſe petatur, petitio quidem poteſt eſſe incerta, ſed ſententia intereſſe determinandum, *Struv. c. l.*

INTERESSE MORÆ.

1. Licet quis in mora non ſit conſtitutus, quando tamen in ſententia is condemnetur ad præſtationem intereſſe moræ, & hæc ſententia vires rei judicatæ conſequatur, ſe a præſtatione intereſſe liberare non poteſt, *Horn. cl. 12. R. 23. p. 818.*

INTERITUS CASUALIS.

Vid. loc. *Caſus Fortuitus.*

INTERPRETATIO.

1. In communi actu atque negotio ea interpretatio amplectenda eſt, quæ efficit, ut quis ſibi minus præjudicet, *Menoch. conſil. 31. n. 52. VVernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 495. n. 4. p. 967.*

2. In obſcuris ea capienda eſt interpretatio, ut alter contrahentium, quoad ejus fieri poſſit, damno minus afficiatur, *Hartm. Piſtor. lib. 3. qu. 4. n. 6.* in

obſcu-

obſcuris enim & ambiguis minimum eſt ſequendum, *l. 9. l. 34. de R. I.*

3. Interpretatio regulariter contra eum, qui ſciens tacet, nec mentem ſatis declarat, facienda eſt, quippe qui ſibi imputare debet, quod non apertius locucus fuerit, *l. 39. de pact. l. ult. C. de. pact. int. emt. & vendit. Barboſ. loc. commun. l. 60. c. 105. ax. 1.*

4. In emtionibus venditionibus obſcura contra venditorem ſunt interpretanda, *l. 39. de pact. l. 21. l. 33. de contrah. emt. l. 172. de R. I.* modo verus eorum ſenſus aliunde elici nullo modo poſſit, *Brunnem. ad d. l. 39. n. 1. VVernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 249.*

5. Imo contra emtorem facienda eſt interpretatio, ſi ipſe inſtrumentum emtionis venditionis confici curaverit, *Mudæus ad l. 21. Labeo Scribit. de contrah. emt. n. 5. Wernher. d. obſ. 249. n. 2. p. 430.*

6. Semper illa interpretatio eſt præferenda, quæ ſcopo teſtatoris magis convenit, & ad illum obtinendum facit, *l. 2. de reb. dub. l. 109. de legat. 1. Cravett. conſil. 161. n. 3. Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 128. n. 2. p. 380.*

7. In obſcuris ea interpretatio ineunda eſt, qua res ad terminos juris antiqui reducuntur, *Hartm. Piſtor. lib. 2. obſ. 21. n. 16.* & juri communi attemperanda eſt omnis interpretatio, *l. 3. §. hæc verba. ibi Bartol. de negot. geſt. l. 2. C. de nox. act.*

8. Interpretatio extenſiva, quæ fieri ſolet ob identitatem rationis, in iſtis legibus & teſtamentis locum non habet, in quibus aliquid in favorem perſonæ eſt, diſpoſitum, *Everhard. loc. top. 46. Horn. cl. 7. R. 31. p. 413. a.*

9. In omni interpretatione fugienda ſunt ea, quæ ſenſum abſurdum & contradictionem inducunt,

cunt, *Barbos. loc. commun. l. 1. c. 5. Horn. cl. 6. R. 5. p. 327. b.*

INTERROGATORIA.

1. Interrogatoria, in processu ordinario, jure sunt admittenda, tametsi ad dandum ea citatus specialiter productus haud fuerit. Nec productus eorum desertionem, hac exceptione, quod ad dandum ea citatus haud sit, purgare potest, modo articulorum copiam cum denominatione & directorio testium acceperit, *Barth. hodeg. for. c. 1. §. 36. lit. h. p. 131.*

2. Et integrum est actori, adversus articulos reprobatoriales rei interrogatoria exhibere, *Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 107.*

3. In summario vero processu contra demonstrationem nulla interrogatoria admittuntur, etiamsi judex producto articulos transmittat, eumque ad videndum produci, & jurare testes, imo etsi, consueta formula, producente id non petente, ad dandum interrogatoria, simul citaverit, *Berger. E. D. F. tit. 20. obs. 1. not. 7. p. 646. & in supplem. p. 1796. nec non p. 2. Supplem. p. 492. Barth. c. l. Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 19.*

4. Secus est, si demonstraturus ad offerendum interrogatoria adversarium citari, vel ad minimum ei articulos saltem transmitti petierit: tunc enim tacite interrogatoria admittere voluisse intelligitur, *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. tit. 20. §. 16. & 18. p. 491. & 492. Barth. c. l. p. 132. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 128.*

5. Plane in processu etiam summario locum esse interrogatoriis, tradunt *Esbach. in proc. civil. tit. 55. n. 4. Svendend. ad Fibig. p. 414. Rivin. ad O. P. S. tit. 20. en. 45.* imo & in possessorio summa-

riiſſimo (*a*) ea admittenda eſſe, docet *Rivin. c. l. en. 46.*

6. Quemadmodum quoque in judicio mercatorio Lipſienſi indiſtincte interrogatoria admitti, apparet ex *Ord. merc. tit. 16.* vid. *Barth. Hodeg. For. c. 1. §. 36. lit. h. p. 132.*

7. Non tenetur quis, ſuſcepta contrademonſtratione, adverſarii interrogatoria admittere, etſi hic prior in demonſtratione indulſerit eadem, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 45.*

8. Productus interrogatoria (*b*) prius offerre haud tenetur, quam teſtis compareat, *Barth. d. c. 1. §. 38. lit. a. p. 151.*

9. Imo productis licet & examinatis ante meridiem ſuper articulis teſtibus, productus poſt meridiem comparens interrogatoria adhuc offerre poteſt, teſtesque ipſius ſumtibus denuo citandi, & ad interrogatoria examinandi ſunt, *Barth. c. l. p. 152.*

10. Et quod magis, productum in termino productionis contumacem cum interrogatoriis ſuis in ſequenti termino adhuc audiendum eſſe, ſi modo teſtes nondum examinati fuerint, tradit *Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 3.* diſſentit *Svendend. ad Fibig. p. 1421.* confer. omnino *Rivin. ad O. P. S. tit. 20. en. 48.*

11. Productus, re adhuc integra, interrogatoria revocare, mutare, vel additionalia, tam quoad perſonas, quam merita cauſæ, conficere poteſt, *Barth. Hodeg.*

(*a*) Imo non ſunt admittenda, *Ord. Proc. Sax. Rec. in append. §. 19.*

(*b*) Interrogatoria ad minimum in termino productionis ſunt offerenda, & producenti communicanda, quo contra impertinentia & inepta excipere queat, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 20. §. 8.*

Hodeg. For. c. 1. §. 38. lit. a. p. 151. confer. tamen *Pæckel. disput. de interrogat.* §. 44.

12. Interrogatoria in loco judicii exhibenda sunt nomine principalis ab eo, qui mandato instructus est, *Rivin. ad O. P. S. tit. 20. en. 44.*

13. Interrogatoria producenti non sunt communicanda, *Rivin. c. l. en.* 47. In ipso tamen realis productionis termino communicatio eorum fieri (c) potest ad perlegendum & cognoscendum, pertinentia sint, an impertinentia, *Svendend. ad Fibig. p. 1418. Barth. d. §. 38. lit. p. p. 159. Rivin. d. en.* quamvis judex ex officio (d) impertinentia rejicere debeat, *Berger. E. D. F. tit. 20. obs. 2. not. 4. p. 655.*

14. Interrogatoria de consanguinitate & affinitate non esse inepta, contra *Stryck. in disput. de interrogat. inept. §. 22. 23.* notat *Barth. d. §. 38. lit. n. p. 156.*

15. Testis ad articulos vel interrogatoria criminosa, vel diris execrationibus repleta respondere haud tenetur, *Rec. Imp. de an. 1654. §. 53.* illaque ex officio a judice rejici debent, *Wernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 295.* imo & pars, quæ ea obtulit, puniri potest, *Mev. p. 4. dec. 270. Horn. cl. 12. sent. 76. p. 893. b.*

16. Regulariter productus expensas interrogatoriorum solvere tenetur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 20. en. 50. VVernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 123.*

(c) imo debet *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 20. §. 8.*

(d) Quamvis producens contra impertinentia interrogatoria excipere possit: tamen desuper fuse procedere non permittitur, sed impertinentia, quæ jam in sententionando non attenduntur, licet super iis testes examinati sunt, a judice ex officio sunt rejicienda, & ad reliqua testes non obstante contradictione examinandi, *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

17. Interrogatoria partis adversæ confessionem non inducunt, *Horn. cl. 12. sent. 106. p. 944. b.*

18. Examinandi sunt testes super interrogatoriis, licet hæc sint directa ad ipsa causæ merita, & articulis probatorialibus contradictorie opposita, *Rivin. ad O. P. S. tit. 20. en. 42.*

19. Examinandi vero non sunt testes super interrogatoriis a producto exhibitis ad articulos, ad quorum probationem testes in directorio non sunt nominati, *Rivin. c. l. en. 43.*

20. Reus, qui exhibuit interrogatoria circa probationem, super iisdem capitibus in reprobatione admittendus cum juramenti delatione, *Rivin. ad O. P. S. tit. 21. en. 43.*

INTERUSURIUM.

1. Vulgo ex doctrina *Carpzovii p. 3. dec. 275.* contendunt, quantitatis 100. th. post annum debitæ interusurium non posse non esse quinque, suppositis usuris quincuncibus consuetis: quia creditor si memoratam summam statim acceperit tantum per anni spatium lucrari queat. Qua ratione summa post annum debita per numerum 20. divisa semper loco quoti relinquit interusurium a quantitate debita detrahendum, ut præsens ejus valor emergat, vid. *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 191. n. 1.* 2.

2. Aliam computandi interusurium rationem suppeditavit LEIBNITZIUS, qui, præsupponens, interusurium nihil aliud esse, quam differentiam inter quantitatem, in certum diem debitam, præsentemque ejus valorem, inde deducit, ad verum interusurium eruendum, summam post annum debitam, non per numerum 20. ut vulgo fit, sed per 21. dividendam esse, vid. *Wernher. c. l. n. 3. seq.*

3. Mo-

3. Modum *Carpzovianum* computandi interusurium in plurimis dicasteriis Saxonicis observari, testatur *Rivin. ad O.P.S.tit.39.en.57.* confer. *Berger. dec.513.n.8.* Ast *Leipnitzianam* interusurii computationem in Facultate Juridica Lipsiensi receptam esse, testatur *id. Rivin. c. l.* eandemque ante paucos abhinc annos Collegiis Wittebergensibus plaçuisse, licet omni difficultate non careat, perhibet *Horn. cl.13. R. 4. p.967.* add. *Wernher. c. l. n.9.* qui vero hanc interusurii computandi rationem exactam atque veram dicit.

INTERVENTIO.

1. Interventio non modo consentientibus, sed & invitis partibus litigantibus fieri potest, *O. P. S. tit. 15. Carpz. lib. 3. R. 21.* tam in prima quam in secunda instantia, (*a*) *O. P. S. c. l.* modo interveniens suum interesse demonstraverit, *O. P. S. c. l. Carpz. p. 1. c. 3. d. 30.*

2. Probari autem potest interesse etiam unico teste, (*b*) *Berger. E. D. F. tit. 15. obs. 1. p. 445.* licet dissentiat *Martin. ad O. P. S. tit. 15. §. 1. n. 52.* imo & jurisjurandi delatione (*c*) *Berger. c. l.* scil. in pro-

(*a*) Ast secundum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 15. §. 1.* interventio principalis, sub pœna amissionis, intra terminum Saxonicum, computandum a tempore, quo de lite principali, Haupt-Procesſ, mota notitiam accepit, aut jus interveniendi accepit interveniens, quod pro re nata, judice vel adversario urgente, jurato obtinere debet, instituenda est: Hoc enim neglecto, interveniens ulterius haud auditur, sed ad jura sua separato processu deducenda, dimittitur.

(*b*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 15. §. 2.*

(*c*) de quo silet *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.* ibi enim saltem documentorum & testis mentio fit, dum disponitur, quod accessorie interveniens interesse suum probare debeat.

cessu ordinario & summario, non vero executivo, *Berger. c. l. not. 2.* Reprobatio autem testium respectu personarum vel dictorum non (*d*) admittitur, *Carpz. lib. 3. R. 21. n. 9.* Contrademonstrationi tamen locum relinquit *Berger. c. l. not. 3. p. 446.*

3. Interveniens ratione proprii tantummodo interesse in termino justificandæ appellationis, si non intra decendium adhæsit, haud admittitur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 15. en. 1.* in prima tamen instantia jus suum deducere potest, *Rivin. c. l. en. 2.*

4. Etiam in ipso executionis (*e*) actu interventio procedit, ita ut per eam executio impediatur, *Felin. in c. veniens. 38. X. de testib. n. 3. Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 176.* modo in continenti sit liquida: alias, si altioris indaginis sit, executio non suspenditur: cautio tamen quandoque arbitrio judicis ab actore præstanda est, *Wernher. compend. jur. lib. 4. tit. 28. §. 4. select. obs. for. p. 3. obs. 179.* Nec admittitur interventio in executione, si interveniens tamdiu dolose tacuerit, *Brunnem. proc. civ. c. 13. n. 16. Horn. cl. 10. Sent. 17. p. 583. a.*

5. Quamvis regulariter scientia litis motæ interve-

(*d*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.* ubi disponitur, quod reprobatio locum non inveniat.

(*e*) Interventio principalis locum non invenit, sed separato processu deducenda est, si causa jam definitive sit decisa, atque decisio sive per sententiam. sive per decretum facta, vires rei judicatæ consecuta, ut nil nisi executio superfit, nisi intervenientis interesse in continenti sit liquidum, aut per executionem intervenienti irreparabile damnum inferatur, quibus quidem casibus ex arbitrio judicis adhuc audiendus, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 15. §. 1.*

terveniente haud nocet: attamen is, ad quem potior defenſio rei pertinet, ſi alium agere permittat, deinceps ob intereſſe, ſuum amplius intervenire nequit, *l. 63. de re jud. Brunnem. proc. civ. c. 13. n. 16. Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 473.*

6. Plane interventio acceſſoria ſtatim ab eo die, quo quis cognoverit, (*f*) cauſam inter alios agitari, fieri debet, *Berger. E. D. F. tit. 15. obſ. 3. ibique not. 1. p. 450.* diſſentit *Griebner. princ. proc. judic. lib. 1. c. 7. ſect. 1. §. 5.*

7. Interventio non habet locum, ſi cauſæ ſinr diverſæ, & non eadem deciſionis ratio, *Berlich. p. 1. concl. 25. n. 52. ſeq. Rivin. ad O. P. S. tit. 15. en. 7.*

8. Litis denunciatus, pro confeſſo & convicto declaratus, poſtea in proceſſu principali, ſi definitiva ferenda eſt ſententia, intervenire nequit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 15. en. 9.*

9. Interveniens in eo ſtatu, in quo tempore interventionis eſt, proceſſum reaſſumere debet, *O. P. S. tit. 15.* ſi ſcil. acceſſorie (*g*) ſaltem interveniat: *Wernher. in ſuplem. ad p. 2. obſ. 469. Berger. E. D. F. tit. 15. obſ. 2. p. 446.* ſecus ſi principaliter, tunc enim interveniens ad ea, quæ hactenus in judicio acta ſunt, adſtrictus non eſt, ſed novum edere libellum, novis probationibus, ceteriſque proceſſus partibus uti valet, *Berger. c. l.* & hujus generis interventio regulariter præjudicialis eſt, quæ ante omnia expedienda eſt, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 2. obſ. 469.* cum ſuſpendat proceſſum inter actorem & reum, *Rivin. ad O. P. S. tit. 15. en. 3.* ſecus ac interventio acceſſoria, quæ

(*f*) Sed hanc interventionem abſque hac reſtrictione admittit *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 15. §. 2.*

(*g*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. c. l.*

cum processu principali conjunctim tractatur, *Rivin. c. l. en.* 4.

10. Interveniens protelationes litis per collusionem in gratiam unius vel alterius partis quærere non debet: alias si graves præsumtiones contra ipsum militant, juramento malitiæ gravari potest, (*h*) *O. P. S. c. l.* add. *Carpz. lib. 3. R. 21. n. 6. 7.*

11. Qui accessorie intuitu alterius litigantium intervenit, pro eodem cum cautione rati in judicio admittitur, quia ambo ut consortes litis considerantur, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 261.*

12. Interventio licet sit principalis, coram eo foro, ubi lis pendet, ventilari debet, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 125.*

13. Qui principaliter in causa intervenit, pro reconventione & expensis cavere tenetur, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 123. Horn. cl. 10. sent. 17. p. 583. a.*

INVENTARIUM.

1. Ut inventarium rite fiat, hodieque requiritur 1) obsignatio, statim post mortem defuncti, 2) resignatio, 3) adhibitio notarii cum testibus, 4) consignatio omnium rerum in hereditate repertarum, etiam alienarum, ut & debitorum & creditorum, *l. fin. §. 2. C. de jur. deliber.* 5) ut inchoetur intra 30. dies à tempore scientiæ, & finiatur intra alios 60. dies, *d. l. fin. §. 2.* vid. *Fachin. lib. 4. controv. 35.* nisi ex justa causa tempus prorogetur, *Carpz. p. 3. c. 33. d. 13.* 6) ut heres, vel si is literas ignoret, tabellio nomen ejus subscribat, *d. l. fin. §. 2.* vid. omnino *Schneidew. ad §.* *pen.*

(*h*) Quod judex ex officio exigere valet, nec interveniens ulterius ad procedendum admittitur, nisi illud præstiterit, sive interventio sit principalis, sive accessoria, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 15. §. 3.*

pen. J. de hered. qualit. n. 18. Hopp. ad verba: hoc beneficium §. 5. J. de hered. qualit. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 50. not. 5. p. 492.

2. Jure civili ad confectionem inventarii requiritur quoque convocatio, legatariorum & fideicommissariorum, imo & creditorum, *nov. 1. c. 2. §. 1.* add. *nov. 119. c. 6. Hopp. c. l.* Ast hodie creditores & legatarii non amplius ad illius confectionem solent citari, nec quoque opus est subscriptione heredis: sed sufficit communiter, si a notario, præsentibus testibus, consignata sint bona, & in instrumentum publicum redacta, *Mev. p. 2. dec. 356. Hopp. c. l. usu hod.* add. *Berger. c. l.* Sed hinc procul dubio factum esse, quod rarissime hodie admittatur a creditoribus inventarium, nisi juramento confirmatum, monet *Hopp. c. l.* Nec necessaria est æstimatio rerum hereditariarum, quanquam ea utilis esse videatur, *Berger. c. l.*

3. Inventarium rite & solenniter conditum inter, publica instrumenta, quæ plenam fidem merentur connumeratur, *l. ult. §. fin. C. arbitr. tut. Mascard. de probat. vol. 2. concl. 938. Carpz. lib. 6. R. 67. n. 3.* pro eoque præsumitur, donec contrarium probetur, *Sichard. & Dd. in l. fin. C. de jur. deliber. Carpz. p. 3. c. 33. d. 8. n. 8.*

4. Defectus inventarii, si quis apparet, jurejurando heredis supplendus est, *l. 22. §. 10. de jur. deliber. Carpz. d. c. d. 9.* Et quævis fraudis suspicio heredem gravat, ut, supra inventarii exhibitionem, res hereditarias etiam jurato indicare teneatur, *Carpz. d. c. d. 11. Hopp. ad §. 5. J. de hered. qualit. in usu hod.*

5. Heres inventarium juramento suo corroborare tenetur, si confectionem inventarii obsignatio bonorum defuncti vel nulla, vel non statim præcesserit,

rit, *Carpz. d. c. d. 10. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 136. n. 2.* vel notarius duos testes non adhibuerit, aut hi domestici fortassis fuerint, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 146. n. 3.*

6. Non obstringitur heres ad præstationem juramenti ex eo solo, quod ignarus rerum quarundam eas inventario inseri non fecerit, *Schneidew. ad §. extraneis. n. 14. J. de hered. qualit.*

7. Ea, quæ omissa sunt, suppleri debent, nisi fraudulenter supprimantur: tum enim duplum est restituendum, *l. 22. §. 10. C. de jur. deliber. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 51. not. 5. p. 492.*

8. Jure Saxonico specificatio jurata loco & vice inventarii est, *Carpz. p. 3. c. 33. d. 19. in fin. Hopp. ad §. 5. J. de hered. qualit. in usu hod. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 51. not. 7. p. 492.*

9. Et licet *Berger. c. l.* doceat, quod hoc solum modo capiendum sit, quod ad heredes, utpote qui versantur in lucro: non quod ad creditores, qui de damno vitando certant, itemque legatarios: non potest tamen negare, in foro Saxonico Electorali prædictam specificationem indifferenter cum inventario exæquatam esse, secundum *dec. 57.* confer. *Hopp. c. l. & loc. hereditatis aditio th.*

10. Plane si tutor confectionem inventarii omiserit, pupillum & minorem jurare in litem, *l. 7. pr. de administr. tutor.* etiam jure Saxonico, utpote quo jurata specificatio hoc in capite cum inventario non exæquetur, tradit *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 4. th. 10. not. 1. p. 189. & Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 87. Rivin. ad O. P. S. tit. 31. en. 11.* Quod etiam procedit adversus tutoris heredes, modo lis cum defuncto tutore sit contestata, *Wernher. p. 9. obs. 88.*

11. Non

11. Non liberatur a jurata ſpecificatione, qui inventarium edidit, ſi hoc caſu fortuito perierit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ.* 404.

12. Deſcriptionem bonorum & inventarium petere poſſunt omnes, quorum intereſt, *l. 15. de reb. aut. jud. poſſ. A. Fab. in C. lib. 3. tit. 19. d. 33. n. 3.*

13. Non ſolum ab herede, aut eo, qui ſe pro herede geſſit, inventarium vel jurata ſpecificatio rerum hereditariarum exigi poteſt, *d. l. 15. & l. ult. C. de jur. deliber. Carpz. p. 3. c. 33. d. 6.* Sed & ab omnibus iis, qui bonorum aliorum adminiſtrationi ſe immiſcent, veluti a creditore pignora vendente, ſocio tutore, *l. 7. de adminiſtr. tutor. Carpz. d. c. d. 7.*

14. Imo & mater liberis inventarium aut juratam ſpecificationem edere tenetur, *Pinell. in l. 1. p. 2. n. 28. C. de bon. matern. Carpz. lib. 6. R. 69. Finckelth. obſ. 76. n. 19. 20.* add. *dec. Sax. 21. ibique Philipp. obſ. 4. Berger. Reſolut. Lauterb. tit. de jurejur. qu. 2.*

15. Poteſt tamen maritus uxori inventarium & juratam ſpecificationem in teſtamento remittere, *arg. l. ult. §. 1. C. arbitr. tut.* quo tamen caſu liberis ad edendam conſignationem tenetur, *Berger. dec. 115.*

16. Liberi enim remiſſionem inventarii, aut juratæ ſpecificationis, in teſtamento facta, impugnare nequeunt, ſi plus quam legitimam ex eo accipiant, modo res quasdam in conſignatione facta mater non tacuerit fraudulenter, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 159.* add. *Berger. d. dec. 115. & dec. 112. n. 6.* Imo nihil prohibet, quo minus ſuper dolo viduæ jusjurandum, idque, vel purgatorium a judice, exiſtentibus ſcil. indiciis, vel judiciale ab adverſa parte deferri poſſit, *Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 50. not. 9. p. 493.*

17. Secus autem foret, ſi liberis nil niſi legitima

eſſet

esset relicta: ad quam investigandam opus est inventario vel jurata specificatione, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 174.* neutrum enim in fraudem legitimæ remitti potest, *Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 17.*

18. Cœterum remissio inventarii vel juratæ specificationis in testamento facta, valet quidem quoad liberos, generum & legatarios, non autem quoad creditores, *Hillig. in Donell. lib. 7. c. 3. lit. h. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 4. th. 50. not. 9. p. 493. & p. 1. supplem. ad E. D. F. tit. 18. §. 20. p. 203. seq.*

19. Ast pater a confectione inventarii & jurata specificatione immunis est, & sufficit, si nudam consignationem bonorum conficiat, *l. ult. §. 4. C. de bon. quæ liber. dec. Elect. Sax. 21. ibique Philipp. obs. 1. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 142.*

20. Adigitur tamen & pater ad edendam juratam specificationem, deficiente inventario, 1) si prodigalitate ac alio dolo suspectus esse cognoscatur, *Mynsinger. lib. 2. obs. 93. n. 6. Berg. dec. 112. n. 4. Wernh. sel. obs. for. p. 1. obs. 92. n. 7.* 2) liberis emancipatis, *Berger. d. dec. 112. n. 8. Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 18.* nihilque interest, pater, constante patria potestate, an, ea dissoluta bonis filii uti frui cœperit, *Berger. Resolut. Lauterb. tit. de jurejur. qu. 2. & p. 2. supplem. ad E. D. F. tit. 18. §. 27. p. 447.*

21. Heres heredis ad inventarium, vel juratam specificationem edendam tenetur, *Brunnem. ad l. ult. §. 10. C. de jur. deliber. n. 43. Berger. dec. 113. Wernher. sel. obs. for. p. 2. obs. 493. & in supplem. nov. ad d. obs. 493.* confer. omnino *id. in supplem. nov. ad p. 4. obs. 151. n. 86.* licet dissentire videatur *Carpz. p. 3. c. 33. d. 14. & lib. 6. R. 66. Richter. dec. 58. n. 22. seq.* imo & tertius heres,

heres, *Berger. dec. 114.* jurat vero saltem de credulitate, *Berger. E. D. F. lit. 18. obs. 6. not. 8. p. 555.*

22. Cum uterque actor & reus res hereditarias sibi sumserunt non potest cogi solus reus, ut totum inventarium edat, sed necesse est, ut uterque illud, quod quisque & hereditate detraxit, specificatione jurata manifestet, *Berlich. p. 2. dec. 69. Berger. dec. 116.*

23. Si heres, non exhibens inventarium, jurare nolit, actor adversus eum in litem jurare potest, præcedente tamen moderatione & taxatione judiciali, *Carpz. p. 3. c. 33. d. 16. Coler. p. 1. dec. 188. Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 434.*

24. Contra inventarium, juramento licet corroboratum, reprobatio tamen admittitur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 21. en. 50.* Hinc quoque contra juratam specificationem admittitur probatio majoris substantiæ, etiamsi juramentum sit præstitum, *Rivin. ad O. P. S. tit. 18. en. 149.*

25. Ex inventario debitores conveniri possunt, *l. 57. pr. de administr. tut.* modo tenor instrumenti obligatorii eodem inventario contineatur, ratione 1) *materiæ*, quid, quantumve debeatur, 2) *causæ debendi*, v. c. mutuum, 3) *personæ*, scil. debitoris. Quanquam vix est, ut ex ejusmodi inventario executive agi queat, *Berger. œcon. jur. lib. 1. tit. 4. th. 10. not. 1. p. 190.*

INVENTIO RERUM AMISSARUM.

1. Res deperditæ ab inventoribus sunt indicandæ, jure civili, propositione libelli, *l. 43. §. 8. de furt.* Saxonico autem per procurationem publicæ proclamationis, vid. *Hopp. ad verba: nec longe. § ult. J. de R. D. Berger. œcon. jur. lib. 2. tit. 2. th. 12. p. 232.* Hoc si non fecerit inventor, sed res lucri causa retinuerit, furti

furti se obstringit, *l. 43. §. 11. de furt.* & extraordinarie punitur, *Carpz. pract. crim. qu. 86. n. 9. seq. Brunnem. ad d. l. 43. n. 8.*

2. Jure civili præmia inventionis accipere non prohibetur, ast petere non licet, *d. l. 43. §. 9.* jure vero Saxonico a domino rei inventæ, qui sub diversa existit jurisdictione, tertia pars inventori est relinquenda, *Hopp. c. l. Berger. c. l. p. 233.*

3. Quod si dominus non compareat, aut dominium minus probaverit, jure civili res inventa relinquitur inventori, ut eam usucapiat pro derelicto, aut pauperibus distribuenda, vid. *Carpz. p. 2. c. 3. d. 15. n. 1. seq. Hopp. c. l. Berger. c. l.* jure autem Saxonico, elapsis sex hebdomadis, duæ partes fisco, seu magistratui, merum imperium habenti, assignantur tertia cedit inventori, Landr. *lib. 2. art. 29. & 37. Carpz. d. def. 15. Hopp. c. l. Berger. c. l.*

INVESTITURA.

1. Investiturarum verba stricte sunt interpretanda, &, prout sonant, intelligenda, *Hartm. Pistor. p. 2. qu. 1. n. 3. & 4.* & ita explicanda, quo minus juri feudorum repugnent, *Cravett. consil. 828. n. 14.*

2. Plane respectu domini & vasalli investitura latius est interpretanda, nec ea, quæ jure communi insunt, exclusa intelliguntur, nisi hoc expresse conventum sit, *Wesenbec. consil. 4. n. 108. Barthol. in l. fin. C. de jur. & fact. ignor.*

3. Qui investitur de feudo simpliciter, non facta filiorum mentione, non solus, sed etiam filii jus in feudo consequuntur, atque adeo hi simultanee investito, qui postea demum investitus est, mortuo vasallo, in successione præferuntur, *Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. Cent. 2. consil. 79. p. 1275.*

4. In

4. In decisione causarum feudalium inspicienda est investitura, cujus tenor & pactum omnium feudorum juri & naturæ derogat, *Gail. lib. 2. obs. 50. n. 15.*

5. Quando literæ investiturarum diversi sunt tenoris, regulariter secundum tenorem primæ investituræ judicandum esse, statuit *Carpz. p. 2. c. 45. d. fin.*

6. Ex literis investiturarum probatio contra tertium desumi nequit, res enim inter alios acta tertio præjudicare nullo modo potest, *l. 27. §. 4. de pact. Wernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 84.*

7. Investitura de feudo, licet sub hasta vendito, prius fieri nequit, quam debitor vasallus jus suum resignaverit, *Philipp. de Subhastat. c. 4. comm. 3. n. 25. seq. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 232. Berger. p. 2. Supplem. ad E. D. F. cent. 2. consil. 85. p. 1290.*

8. Investitura latius patet, nec tantum in bonis feudalibus, sed & emphyteuticis, atque censiticis, imo & aliquando allodialibus bonis usurpatur, *Horn. jurispr. feud. c. 2. §. 6.* Unde sola investitura, Belehnung, ad probandam qualitatem feudalem haud sufficit, *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 108.*

9. Vasallus, qui investituram feudi impetrat, juramentum fidelitatis præstare debet, *2. F. 4. in fin.* & pluribus vasalli heredibus existentibus omnem fidelitatem jurant, *2. F. 26. §. omnes filii.* Solet tamen inter plures aliquis eligi, qui omnium nomine investituram accipiat, & juret, qui vocatur, der Lehnträger, *Besold. thesaur. pract. sub hac voc. Carpz. p. 2. c. 45. d. 28.*

10. Si plures defuncti domini successores existant, vasallus non nisi ab uno investituram petere tenetur, ita tamen, ut illi uni juramentum nomine omnium præstet, *H. Pistor. p. 2. qu. 47. Carpz. d. c. d. 29.*

11. In-

11. Investituræ renovatio a morte domini vel vasalli intra annum & diem peti debet, *2. F. 24. pr. vid. Stryck. exam. jur. feud. c. 17. qu. 12. seq.* sub pœna privationis, *2. F. 24. pr. & 2. F. 31. Stryck. c. l. qu. 15.* requiritur tamen dolus in vasallo, *Gail. lib. 2. obs. 48. n. 9. Berger.* 12. *E. D. F. tit. 40. obs. 7. not. 5. p. 1304.*

12. Mortuo episcopo peti debet renovatio investituræ a capitulo, si intra annum & diem alius non fuerit electus episcopus, *Carpz. d. c. d.* 22.

13. Hoc fatale non pertinet ad investituram de feudo novo, quale etiam illud censetur esse, quod quis ab alio vasallo emit: In hoc enim quis impune expectare potest, donec a domino ad accipiendam investituram citetur, *Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 89.*

14. In Saxonia Electorali neglecta petitio renovationis investituræ in feudo rustico non infert amissionem feudi, *Carpz. d. c. d.* 21. *Horn. jurispr. feud. c. 17. §. 18.*

15. Quando ex pluribus agnatis, qui feudum pro indiviso possident, unus moritur, investituræ renovatione quoad reliquos opus haud est: quia sic nulla mutatio proprie facta intelligitur, *Schrader. de feud. p. 6. c. 1. n. 18. Struv. synt. jur. feud. c. 10. §. 3. n. 2. Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs.* 231. dissentit *Horn. in jurisprud. feud. c. 17. §. 13.*

INVESTITURA DE CADUCITATE FEUDI.

Vid. loc. *superinfeudatio.*

INVESTITURA SIMULTANEA.

Vid. loc. *simultanea Investitura.*

JUDÆUS.

1. Judæus in aliena causa contra christianos testis esse prohibetur, *l.* 21. *C. de hæret. nov. 45. c. 1. can. 26. c. 2. qu. 7. Rivin. ad O. P. S. tit.* 22. *en.* 20. nisi

fortasse

fortaſſe quis cauſam agendi vel excipiendi a judæo vel alio hæretico, ut ceſſionarius, habeat,& ſic ex perſona cedentis conſideretur, *Barth. hodeg. for. c.1. §.38. lit.m.p.155.* vel etiam,ſi a chriſtiano contra chriſtianum in teſtem producatur, *Maſcard. de probat. vol. 2. concl. 945. n. 6.* aut ſi cum eo alius etiam chriſtianus teſtificetur, *Carp. p. 1. c. 16. d. 71. n. 7.* aut in ſimili ab adverſario jamdum admiſſus, *Barth. c. l.* vel de moribus & ritibus judæorum examinandus ſit, *Barth. c. l.* vel in contractu, de quo lis deinde oritur, jam ut teſtis adhibitus fuerit, *l. 21. C. de hæret. Barth. c. l.*

2. Judæus, contra chriſtianum, in propria cauſa teſtis eſſe & jurare in ſupplementum non poteſt, *Berger. E. D. F. tit. 22. obſ. 1. not. 8. p. 720.* quamvis ſemiplene probarit, & de veritate jurare poſſit, *Berger. c. l. tit. 32. obſ. 2. not. un. p. 871.*

3. Judæorum libri mercatorii, etiamſi recogniti, minus quam ſemiplene probant, atque adeo ad juramentum ſuppletorium non admittuntur judæi, ſed adverſario jusjurandum purgatorium dictatur, *Berger. E. D. F. tit. 22. obſ. 1. not. 8. p. 721. Barth. hodeg. for. c. 2. §. 7. lit. c. p. 468. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 193. & in ſupplem. nov. ad eand. obſ.*

4. Admittitur tamen etiam judæus ad juramentum ſuppletorium, quando major ſemiplena probatio militat pro eo, *Berlich. p. 1. concl. 54. n. 67. Berger. c. l. p. 724.*

5. Judæus in cauſa contra chriſtianum a juramento purgatorio excludi haud debet, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 3. obſ. 176.*

6. Plane judæi contra judæum teſtimonium pro chriſtiano adeo valet, ut, quamvis judæorum alter non ſit omni exceptione major, alter quoque jurare

possit de veritate, tamen christiano potius jusjurandum suppletorium de credulitate, quam adversario judæo purgatorium de veritate sit dictitandum, *Berger. c. l. p. 725. & tit. 32. obs. 2. not. un. p. 871.*

7. Jusjurandum judæi, quo e. c. denunciationem confirmat, juramento purgatorio locum dare potest, *Berger E. D. F. tit. 22. obs. 1. not. 8. p. 724.*

8. Judæum a christiano contra christianum constitui mandatarium posse, negat *Zipffel. tr.* **Vom Wechsel-Recht.** *p. 348.* Sed eum confundere cessionem cum mandato, atque de illa, non de hoc, loqui allegatum ab eo *Recessum Imperii de an. 1551. §.* **Diesen zu begegnen,** monet *Barth. in hodeg. for. c. 1. §. 28. lit. d. p. 94.*

JUDEX.

1. Judicis & actuarii munera sunt diversa, quæ in una eademque persona concurrere non possunt, *Berger. p. 2. supplem. ad E. D. F. centur. 2. consil. 20. p. 1109. Christoph. Henric. de Berger. dec. 150. n. 1.*

2. Ea, quæ ad officium actuarii spectant, nec per assessores, nec per judicem & consulem, etiamsi notarius publicus sit, expediri possunt, *Carpz. proc. tit. 2. art. 4. n. 50.* Sed registraturæ & acta a judice confecta sunt ipso jure nulla, quamvis simul ad eadem juraverit, *Berger. E. D. F. tit. 2. obs. 4. ibique not. 1. 2. 3. p. 36. seq. Christoph. Henric. de Berger. c. l. n. 2.*

3. Excipitur tamen 1) casu necessitatis, & ubi periculum in mora, modo judex ad acta juraverit, aliud receptum, *Berger. c. l. not. 4. p. 38. & œcon. jur. lib. 4. tit. 2. th. 1. not. 7. p. 915.* vel si 2) consuetudine in loco aliquo *Felin. in c. quoniam. 11. X. de probat. n. 54. Carpz. proc. tit. 2. art. 4. n. 51.* vel 3) consignatio modicum concernat præjudicium, *Berlich. p. 1. concl. 8. n. 49. Carpz.*

c. l. vel 4) actus voluntariæ jurisdictionis proponatur, *Carpz. c. l. Berger. dec. 150.* vel 5) absque figura procedatur, *Carpz. c. l.* confer. omnino *Philipp. ad dec. 45. obs. 2. n. 11. seq. & Martin. ad O. P. S. tit. 2. §. 1. n. 102.*

4. Judici super facto proprio & processu coram se agitato attestanti non creditur, *Dec. Elect. Sax. nov. 3. ibique Philipp. obs. 2.* Secus autem est, si de iis, quæ coram ipso a partibus gesta sunt, attestetur: tunc enim ipsi, sine antegresso jurejurando, plena fides habetur, donec contrarium probetur, non modo jure Saxonico, *d. dec. 3.* sed & jure communi, *Philipp. ad. d. dec. 3. obs. 1. Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 68. & in supplem. nov. ad cand. obs. Christoph. Henric. de Berger. dec. 352.* add. *Berger. E. D. F. tit. 2. obs. 4. not. 4. p. 38.* ubi etiam, quod registratura judicis, ut attestatum, valere queat; imo fortior sit registratura, quam attestatum judicis, cum illa habeat paratam executionem: ex hoc vero executive agi non possit, cum probationem contrarii, eamque sine discrimine admittat, add. *ejusd. El. Proc. Exec. th. 33. ibique supplem. p. 396.*

5. Femina, quæ jurisdictionem habet patrimonialem, ad ejusdem exercitium, in foro Saxonico, opus habet curatore: licet tamen feminæ cum consensu curatoris jurisdictionem actuario demandare, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 2. th. 1. not. 3. p. 913.*

6. Judex propter supervenientem cœcitatem ab officio, quod gerit, removendus non est, vid. *Brunnem. ad l. 6. de judic. Stryck. de jur. sens. diss. 2. c. 4. n. 6. Wernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 31.* Imo cœcum constitui posse judicem, autumant *Donell. lib. 17. c. 24. ibique Hilliger. lit. n. o. p. Stryck. c. l.* add. *Wernher. c. l.*

7. Judex ſemper cavere debet, ne actum fruſtraneum, & qui omni effectu deſtituitur, præſertim in juramentis, admittat, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 69. n. 5.*

8. Pro judice ſemper jura præſumunt, *l. 1. in fin. de offic. præſid. Bald. ad l. 5. ſi cert. pet.*

9. Aſt judici, poſtquam pronunciavit, & ejus ſententia per appellationem impugnatur, fides non habetur, ſed potius eſt ſuſpectus, per appellationem enim ſuſpenditur præſumtio, quæ alias pro judice eſt, *c. cum ad ſedem. X. de reſtit. ſpoliat. Mev. p. 1. dec. 204. n. 3. 4.*

10. Judex, in uno gravans, in altero non præſumitur æquior, *Mev. p. 1. dec. 26. n. 10. & p. 2. dec. 63. n. 6.*

11. Judex, ſine cauſæ cognitione quid ſtatuens, injuriæ ſuſpicionem incurrit, *l. 16. de adopt. Mev. p. 1. dec. 12. n. 8.*

12. Judex, qui de facto procedit, & ſine cauſæ cognitione, pro ſpoliatore habetur, & ſpoliatum ante omnia reſtituere debet, *c. ſæpe. X. de reſtitut. ſpol. Stryck. vol. 3. diſp. 23. c. 2. n. 84.*

13. Toties judex ſpoliare dicitur, quoties aliquem, juris ordine prætermiſſo, rebus ſuis carere cogit, *Lancell. inſtit. jur. can. tit. de reſtit. ſpol. 10. lib. 3. §. 5. Horn. cl. 12. R. 23. p. 817.*

14. Judex inferior ad ſuperiorem referendo ſuam jurisdictionem ſuſpendit, *Mev. p. 1. dec. 245. n. 2.*

15. Judex inferior requiſitus ſuperioris mandata exequi tenetur ſine nova cauſæ cognitione, *Mev. p. 1. dec. 235.*

16. Judex, ſi principis mandatum, quod exequi juſſus,

juſſus iniquum videt, quieſcere & mandanti cauſæ circumſtantias prius referre debet, *Mev. p. 1. dec. 143.*

17. Judici fas non eſt, cauſam, quæ ſui fori eſt, conſentiente licet una parte, ad alium judicem remittere ſine cauſa, *Mev. p. 2. dec. 267.*

18. Copiam eorum, quæ alterutra pars profert, judex promiſcue communicare non debet, *Mev. p. 2. dec. 349. n. 1.*

19. Judex non ſolum poteſt, ſed etiam debet, ſi prævidet, partibus remedium aliquod vel reſtitutionem in integrum competere, prævenire potius, quam expectare, indulgendo mature, quod tandem impetrari poſſit, vid. *Carpz. lib. 3. R. 74. n. 14. ſeq. Mev. p. 1. dec. 134. n. 5.*

20. Judex poteſt inter partes id, quod ad litem finiendam commodum eſt, ordinare, atque agendi modum viamque præſcribere, per quam citius, minorique ſumtu ad finem perveniatur, *Mev. p. 1. dec. 80. n. 4.*

21. Judex in cauſis privatorum officium ſuum impertiri non debet, niſi imploratus, *l. 4. §. 8. de damn. infect. l. 25. §. 8. de ædilit. edict. Hopp. ad. pr. J. de offic. jud. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 156.* Aliud in cauſis criminalibus, pupillorum atque miſerabilium perſonarum obtinet, *l. 3. §. præterea. de ſuſpect. tutor. l. 9. §. 5. de offic. procons. Hertius de paræm. jur. paræm. 16.*

22. Judex ſecundum leges, acta & probata judicare debet, *auth. hodie C. de judic. Maſcard. de probat. concl.* 949. *n.* 2. *Gail. lib. 2. obſ. 63. n.* 14.

23. Judex ea, quæ litigantes, eorumque advocati haud animadvertunt, ſupplere poteſt, *l. un. C. ut, quæ des. advoc. part. jud. ſuppl.* Sed hoc tantum ad

ea pertinet, quæ ſunt juris, ſive communis, ſive ſtatutarii, *Mev. p. 1. dec. 29. n. 9. VVernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 371. n. 2.*

24. Judex non poteſt ſupplere exceptiones, quæ in facto conſiſtunt, *Brunnem. ad d. l. un. n. 5. ſeq. Mev. p. 1. dec. 87. n. 9. VVernher. c. l. n. 3.* maxime ubi certus non eſt, *Mev. c. l. n. 10.* Nam de ſua ſola ſcientia nihil ſupplere debet, cum ſaltem fidem eorum, quæ probabuntur, ſequi debeat, *l. illicitas. §. 4. de offic. præſid.* nec ex ſuis conjecturis judicare debet, *l. fin. C. de contrah. emt. Mev. p. 1. dec. 87. n. 2.*

25. Aſt judicem quoque ea, quæ facti ſunt, veluti confeſſionem, modo ex actis appareat, attendere debere, cum *d. l. un.* ad ea, quæ juris ſunt, non ſit reſtringenda, docet *Mev. p. 7. dec. 155.*

26. Judex, qui juſto majores ſportulas a litigantibus capit, furti reus haud eſt: utut judex, qui munere ſuo abuſus tales efflagitet, & fiducia magiſtratus extorquet, pœnam extraordinariam effugere nequeat, *VVernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 189.*

27. Judici nulliter procedenti ſportulæ a litigantibus recte denegantur, *Rivin. ad O. P. S. tit. 36. en. 17.*

28. Judex, ſi contra præſtitum jusjurandum dolo non recte judicat, perjurium committit, litem ſuam facit, & omnem litis æſtimationem præſtare tenetur, *l. 15. de judic. Mev. p. 7. dec. 295. n. 4.* & inſuper infamiam contrahit, *l. ult. C. de pœn. judic. qui male judic.*

29. Quodſi vero non dolo, ſed per imprudentiam male judicatum ſit, parti læſæ tantum ad damnum reſarciendum tenetur, *VVernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 369.* confer. *Mev. c. l. n. 3.* Quo intuitu actio in

factum

factum datur, quæ & actio male judicati, nec non de syndicatu dicitur, *Wernher. c. l. n. 3. & p. 4. obs. 151. n. 274.* Quamvis aliqui illud solum crimen syndicatus appellant, quod a judice dolo admissum, *Beyer. ad Instit. tit. de obligat. quæ quas. ex delict. posit. 4.*

30. Judex seu magistratus injuriam sibi ratione officii, ut judici & magistratui, illatam in continenti, sine alia accusatione, & juris ordine prætermisso, vindicare & injuriantem punire potest, *Gail. lib. 1. obs. 39. Carpz. pract. crim. qu. 95. n. 8. seq. Mev. p. 9. dec. 111. Berger. p. 2. Supplem. ad jurispr. crim. obs. 85.* Non male tamen facit, si, dum transmittuntur acta, simul, ut referens injuriarum harum rationem habeat, monet, *Mev. p. 4. dec. 146.*

31. Nihilque refert, an injurians subditus sit, aut non *Mev. p. 9. dec. 108. & dec. 112.* add. *dec. Elect. Sax. nov. 89.* quamvis aliquorum ea sit sententia, non nisi contra subditum esse magistratui vindictam, *Marant. consil. 75. n. 10. & 11. Carpz. d. R. 97. n. 19. 20.*

32. Requiritur vero, ut injuria sit notoria, ac incontinenti evidens, *c. 1. X. de pœn. Gail. lib. 1. obs. 39. n. 4.*

33. Si judex injuriantem ad palinodiam & ordinariam pœnam condemnari velit, eum, coram superiore judice convenire debet: ipse enim non nisi extraordinariam pœnam imponere valet, secundum qualitatem loci, personæ & dignitatis, *Carpz. d. R. 97. n. 18.*

34. Si contra magistratum aut judicem non ratione officii, sed tanquam contra privatum dicta fuit injuria, injuriantem coram judice ejus ordinario, aut, si hic sit alias ipse magistratus, coram superiore suo

convenire debet, *Mev. p. 9. dec. 108. n. 2. Carpz. d. R. 97. n. 13.*

JUDICIS SUSPECTI RECUSATIO.

1. Judex dici non poteſt ſuſpectus ex eo, quod ejus filius ſuſcepit, patrocinium alterutrius litigantium, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 2. th. 1. p. 913. Mev. p. 4. obſ. 167.*

2. Ut ſuſpectus non ſtatim recuſari poteſt judex ob regiſtraturam, in qua non ipſa litigantium in judicio prolata verba, ſed ſaltem ſenſum eorum pro captu ſuo conſignavit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 1. en. 4.*

3. Contra judicem inferiorem prægnantes ſuſpicionis cauſas allegans actor, non obſtante exceptione primæ inſtantiæ, reum ſtatim coram ſuperiore convenire poteſt, *Rivin. c. l. en. 1.* confer. *Mev. p. 1. dec. 194. & p. 2. dec. d. 77.*

4. Ob ſuſpicionem judici commiſſarius, & Actuario notarius adjungendus eſt, *Rivin. c. l. en. 5.*

5. Judicis ſuſpecti recuſatio ante omnes exceptiones opponenda, *Mynſinger. cent. 4. obſ. 59.* Poteſt tamen judex recuſari etiam poſt litem conteſtatam & concluſionem in cauſa, ſi tum demum oriatur ſuſpicio, aut ſiquidem ante judicium cœptum extiterit, reus vero eam ignoraverit, *Zanger. de except. p. 2. c. 4. §. 5. Rivin. ſpec. except. dilat. c. 5. n. 10.*

6. Recuſatio judicis fieri non debet ſine expreſſa allegatione cauſæ, *Mev. p. 1. obſ. 193.* quæ legitime probari debet, *VVernher. ſel. obſ. for. p. 5. obſ. 165. n. 1.*

7. Recuſatio judicis ſuſpecti legitimum defenſionis remedium eſt, *c. 39. X. de offic. judic. deleg. c. 5. X. de except. Carpz. p. 4. c. 42. d. 8. n. 4.* itaque injuriarum reus non eſt, qui ea utitur, *A. Fab. in C. lib. 3. tit. 1. d. 34. n. 1.* atque juſtas ac probabiles cauſas allegavit, *Rivin. ad O. P. S. tit. 1. en. 2.*

8. Ab-

8. Abſtinendum vero eſt a verbis injurioſis, ne judex excipientem injuriarum actione pulſet, quod & facere poteſt, ſi ſuſpicio probari nequeat, *Carpz. p. 4. c. 42. d. 8. Mev. p. 1. dec. 51. n. 6.*

9. Recuſatio judicis perinde, ut appellatio, ſuſpendit jurisdictionem ejus: qua ergo oppoſita judex in cauſa ſuperſedere debet, nec vel ſuper cauſis recuſationis ejus eſt aliqua cognitio, *Gail. lib. 1. obſ. 33. n. 12. Mev. p. 2. dec. 31.*

JURAMENTI ACCEPTATIO.

Vid. loc. *oblatio ad jurandum.*

JURAMENTI DELATIO.

Vid. loc. *Delatio Juramenti.*

JURAMENTI PRÆSTATIO.

Vid. loc. *Præſtatio Juramenti.*

JURAMENTI RELATIO.

Vid. loc. *Relatio Juramenti.*

JURAMENTI RELAXATIO.

Vid. loc. *Relaxatio Juramenti.*

JURAMENTUM.

1. Jusjurandum ſtrictiſſimæ interpretationis eſt, atque adeo ad futura, eaque non cogitata minus profertur, *c. 25. X. de jurejur. c. 1. de jurejur. in 6to.* Unde vulgare illud: jusjurandum vim habere ſpecialis expreſſionis, *l. 77. §. 23. de legat. 2.* capiendum eſt, de juribus præſentibus, non futuris, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 25. th. 1. not. 11. p. 1090.*

2. Promiſſio: **beym Wort der Göttlichen oder ewigen Wahrheit**, pro juramento quidem habenda eſt, adeoque ſervanda, & absque nota impietatis violari haud poteſt, *Rauchb. p. 2. qu. 2. n. 54. Zanger. de except. p. 3. c. 11. n. 193.* veri tamen juramenti vires & efficaciam haud habet, quando pro forma actus alicu-

jus juramentum corporale & ſolenne requiritur, *Carpz. p. 2. c. 36. d. 8. n. 3.* aut ſi de pœna perjurii quæratur, *Felin. in c. præterea. 2. X. de jurejur. Moller. ad p. 2. c. 36. n. 15. 16. 17.*

3. Promiſſiones perſonarum illuſtrium factæ ſub ſplendore dignitatis: **bey Fürſtl. Gräffl. Adel. Ehren, Treu und Glauben**, non æquivalent juramentis, ſed pro ſimplici promiſſione habentur, in iis ſcil. caſibus, in quibus verum, ſolenne & corporale juramentum pro forma aut ad ſubſtantiam & validitatem actus requiritur, puta: in renunciatione ac interceſſione mulierum, aliisque cauſis, in quibus juramentum judiciale ſolet deferri, *Hartm. Piſtor. p. 4. qu. 6. n. 2.* add. *Carpz. d. c. d. 9.*

4. Juramentum nihil addit actioni, ſuper qua interponitur, neque obligationem auget vel extendit, *l. fin. C. de non numer. pecun. ibique Dd.*

5. Juramentum recipit omnes qualitates & conditiones ejus actus, cui adjicitur, *c. 2. & 25. X. de jurej.* & licet juramentum jurantem arctius & efficacius devinciat, eundem tamen in plus non obligat, *Carpz. p. 2. c. 16. d. 15. n. 13. ſeq.*

6. Jus jurandum non obligat ad ea, quæ vetita ſunt jure naturæ, aut divino poſitivo univerſali, *c. 18. X. de jurejur. vel civili. l. 5. §. 1. C. de leg.* Jure canonico vero ſervandum eſt jusjurandum, quoties idem illud in proprium, non alterius præjudicium redundat, neque obſervatum vergit in diſpendium ſalutis æternæ, *c. 28. X. de jurejur. c. 2. de pact. in 6to. Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 25. th. 1. not. 7. p. 1089.* add. *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 151. n. 82. ſeq.*

7. Juramentum, ex parte recipientis, eſt reale, & ad ejus heredes tranſit, *c. veritatem. X. de jurejur.*

ex parte jurantis vero perſonale, & perſonam non egreditur, nec ad heredes tranſit, quoad vinculum ſcil. perjurii, ſecus autem quoad vinculum obligationis, *Gail. lib. 1. obſ. 27. Berger. c. l. not. 12. p. 1090.*

8. Contra præſtitum jusjurandum contraria probatio non admittitur, *l. 1. C. de reb. credit.* cum juramentum habeat vim rei judicatæ *l. 2. de jurejur. Conſtit. Elect. Sax. 15. ibique Carpz. d. 1.* Nec admittitur actor, ſi in alio judicio, & nova inſtituta actione, contrarium probare velit, *Carpz. ad d. c. d. 2.* ex repertis licet novis inſtrumentis, *Carpz. d. c. d. 3.* niſi ex illis evidens perjurium in continenti probetur: tunc enim ſolutum tanquam indebitum repeti poteſt, *A. Fab. in C. lib. 4. tit. 1. d. 2. Carpz. d. def. 3. n. 5. Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 342. n. 2. 3.*

9. Aſt probatio ex inſtrumentis de novo repertis admittitur contra præſtitum juramentum neceſſarium, *Wernher. d. obſ. 342. n. 4.* ſive ſit ſuppletorium, (*a*) *Carpz. d. c. d. 5.* ſive purgatorium, *Carpz. d. c. d. 6.* etſi adverſarius in impoſitionem juramenti conſenſerit, *Wernher. c. l. n. 6.* quamvis diſſentiat *Richter. dec. 8. n. 93. Lyncker. ad tit. de jurejur. th. 51. p. 101. Schilter. ex. 23. th. 45.* Par ratio eſt, ſi impoſitum a judice jusjurandum adverſarius remittat; *Wernher. c. l. n. 8.*

10. Quemadmodum quoque contra alia juramenta a judice, lege vel ſtatuto delata, veluti juramentum in litem (*b*) probatio per teſtes vel documenta

(*a*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 30. ſ. 3.* ubi, quod contra juramentum ſuppletorium alia probatio non ſit admittenda, quam quæ ſit documentis noviter repertis.

(*b*) Sed contra juramentum in litem probationem locum non habere, cautum eſt in *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 31. ſ. 2.*

menta locum habet, *Rauchb. p. 2. qu. 3. n. 30. seq. Carpz. d. c. d. 4. Rivin. ad O. P. S. tit. 31. en. 8.*

10. Plane post præstitum, antegressa judicis moderatione jusjurandum in litem, novæ probationi locum non esse, nisi ea fiat per documenta noviter reperta, tradit *Berger. E. D. F. tit. 31. obs. 2. p. 849. & p. 2. Supplem. ad E. D. F. tit. 31. §. un. p. 566.*

JURAMENTUM CALUMNIÆ.

1. Juramentum calumniæ generale a judice ex officio, parte licet non petente, injungitur, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 460.*

2. Juramentum calumniæ generale non tenetur præstare advocatus, qui patrocinio suo renunciat, etsi jam in alia causa ejusmodi renunciationem insuper habuerit, & propterea punitus fuerit, *Wernher. sel. obs. for. p. 8. obs. 316.*

3. Jure civili juramentum calumniæ speciale sive malitiæ regulariter exigi non potest, *nov. 49. c. 3. Carpz. p. 1. c. 12. d. 20.* add. *Donell. lib. 24. c. 13. lit. h.*

4. In foro Saxonico juramentum calumniæ generale exolevit, *O. P. S. tit. 33. pr. Carpz. d. c. d. 21.* Quod jure communi tam ab actore, quam reo præstandum est, *l. 2. pr. C. de jurejur. propt. calumn.* imo & ab advocato, *d. l. 2. §. 4.* vid. *Philipp. ad O. P. S. tit. 33. consid. 3. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 151. n. 655. seq.* Et si actor jurare nolit, causa cadit, & reus absolvitur, *d. l. 2. §. 6.* Sin autem reus recusaverit, pro confesso habetur, *c. fin. §. fin. de juram. calumn. Wernher. c. l. n. 677. seq.*

5. Remansit tamen in foro Saxonico juramentum calumniæ speciale, seu malitiæ, quod ad compescendam temeritatem litigantium imponi potest (*a*) a ju-

(*a*) imo quandoque debet, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 33. §. 1.*

a judice, vel implorato vel ex officio, ſine ſententia, quoties præſumtio adeſt, malitioſe aliquid propoſitum vel petitum eſſe, in quacunque judicii parte, *l. 34. §. 4. de jurejur. O. P. S. tit. 33. ibique Philipp. conſid. 2. j. dec. Elect. Sax. nov. 70. ibique Philipp. obſ. 1. Carpz. d. c. d. 22. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 151. n. 389.* add. *Mencken. ad ff. tit. de jurejur. p. 178.*

6. Is, qui defert adverſario jusjurandum, de calumnia prius iurare debet, *l. 34. §. 4. de jurejur. O. P. S. tit. 18. §.* nachdem auch. non aliter tamen, quam ſi adverſarius id exigat, *dd. text. Carpz. p. 1. c. 12. d. 23.*

7. Hinc jurare juſſus, ſi juramentum calumniæ exigere velit, in illa ipſa citatione, quam impetrare neceſſe habet, intra octiduum etiam adverſarium ad juramentum calumniæ præſtandum, citari, curare debet, *O. P. S. c. l. Hartm. Piſtor. p. 4. qu. 14.* niſi in ſententia juramentum calumniæ fuerit injunctum, ut communiter hodie fieri ſolet, *Carpz. d. c. d. 23. n. 7. Rivin. ad O. P. S. tit. 18. en. 40.* Quod tamen neceſſitatis haud eſt, *VVernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 461.*

8. Jusjurandum calumniæ interdum anticipari poteſt, *Berger. E. D. F. tit. 18. obſ. 9. not. 2. p. 583.*

9. De calumnia jurare non tenentur parentes, *l. 16. de jurejur. l. 34. §. 4. eod. Carpz. d. c. d. 24. Patroni. l. 7. §. 3. de obſeq. parent. & patron. præſt.* & dominus directus *2. F. 33. §. 1. Ludw. Synopſ. jur. feud. c. ult. p. 528. Wernher. d. obſ. 151. n. 391. ſeq.* itemque conſiliarii principum, aliorumque ſtatuum Imperii, ſi dominorum ſuorum cauſam peragant, *VVernher. ſel. obſ. for. p. 6. obſ. 309.*

10. Facta relatione jurisjurandi deferens utrumque juramentum & calumniæ & principale præſtare tenetur, *O. P. S. tit. 18. §.* ferner die *Relation. Carpz. p. 1. c. 14. d. 5.*

11. Juramentum calumniæ in iis ſaltem juramentis, quæ a parte parti deferuntur, peti poteſt. *O. P. S. c. l. §.* Es hat aber, non vero in iis, quæ vel a lege vel a judice deferuntur, *O. P. S. c. l.* puta; ſuppletorio, purgatorio *Carpz. p. 1. c. 12. d. 25.* quando heres juramento res hereditarias patefacere debet, *Carpz. d. c. d. 26.* item in juramento dieffeſſionis, *Carpz. d. c. d. 27. & c. 23. d. 13. nec non lib. 3. R. 54.*

12. Juramentum calumniæ heredes, ſi actor deferens ante juramentum præſtitum moriatur, non præſtare, ideo quod heredes in nulla calumnia, ſed in juſta & probabili ignorantia verſari præſumantur, tradit *Berlich. p. 1. concl. 31. n. 24. 25. Martin. ad O. P. S. tit. 18. §. 6. n. 47.* diſſentit *Wernher. in ſupplem. nov. ad p. 4. obſ. 151. n. 56. ſeq.* & in Collegiis, præprimis Wittebergenſibus, heredibus promiſcue neceſſitatem præſtandi juramentum calumniæ injungi, teſtatur *Berger. E. D. F. tit. 18. obſ. 9. not. 4. p. 583. ſeq.* excepto caſu, ſicubi heredes ſint pupilli, *Wernher. c. l. n. 62.* confer. *Rivin. ad O. P. S. tit. 18. en. 139.*

13. Si adverſarius de calumnia jurare nolit, vel ad hoc citatus non compareat, juramentum delatum principale pro præſtito habetur, *O. P. S. tit. 18. §.* nachdem auch. *Carpz. p. 1. c. 12. d. 28.*

JURAMENTUM CREDULITATIS.

1. De credulitate juratur in factis alienis, ſeu de quibus is, cui juramentum defertur, non poteſt veritatem ſimpliciter ſcire, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 151. n. 541.*

2. Jure civili heres vel alius ſucceſſor de facto alieno, puta defuncti vel alterius prædeceſſoris, jurare non tenetur, *l. 34. §. 3. de jurejur. l. 4. de in lit. jur. l. 11. §. 2. rer. amot. ibique Brunnem. Berlich. p. 1. concl.*

55. n.

55. n. 1. seq. sed parti adversæ intentionem suam probare incumbit, *Petr. Frid. Mindan. cons. Sax. lib. 4. qu. 86.*

3. Nec hoc jure Saxonico immutatum esse, tradunt *Rotschitz. in proc. p. 1. art. 11. n. 5. & 6. Schneidew. ad §. item si quis postulante. 11. n. 81. J. de act.* Sed hoc ita, si actor factum defuncti conscientiæ heredis committere velit, quod facere non potest. Cæteroquin, si scientiæ & notitiæ heredis factum defuncti committatur, ille jurare tenetur, cum saltem de credulitate sit jurandum, *Carpz. p. 1. c. 24. d. 1.* add. *Philipp. ad O. P. S. tit. 18. consid. 2. Mev. p. 1. dec. 161.*

4. Defuncto eo, cui juramentum est delatum super facto proprio, antequam illud præstitum fuerit, heredibus ejus juramentum credulitatis, injungi potest, modo 1) sententia, de juramento præstando, vivo adhuc eo, qui jurare jussus, lata, aut publicata, 2) is, qui jurare debebat, terminum elabi non fuerit passus, 3) juramentum sine causa non recusaverit, *Constit. Elect. Sax. 24. p. 1. ibique Carpz. d. 2. Wernher. in Supplem. nov. ad p. 4. obs. 151. n. 16.* licet jurare jussus sententiam per leuterationem vel appellationem a vi judicati suspenderit, & interea mortuus sit, *Carpz. d. c. d. 5. Wernher. c. l. n. 21.*

5. Unde frustra exigitur juramentum ab herede, si is, cui delatum est juramentum, ante conceptionem vel publicationem sententiæ, decesserit, si scil. facta libelli conscientiæ saltem defuncti commissa, nam si simul scientiæ & notitiæ commissa, aliter res se habet, *Carpz. d. c. d. 3. 4. & lib. 3. R. 60. Berger. E. D. F. tit. 18. obs. 5. p. 543. Wernher. c. l. n. 18. 19. Rivin. ad O. P. S. tit. 18. en. 135.*

6. De-

6. Defuncto actore ante præstitum juramentum sibi relatum, ejus heredes quoque de credulitate jurant, *Carpz. d. c. d. 6.*

7. Admittuntur etiam heredes ad jusjurandum credulitatis, si defunctus in probationibus, quibus conscientiam suam exonerare voluit, defecerit, *Carpz. d. c. d. 7.*

8. Non exigi potest juramentum veritatis principale ab heredibus, etiamsi de facto defuncti bene sint informati, *Carpz. d. c. d. 8.* dissentit *Berlich. p. 1. concl. 55. n. 48.* confer. *Mev. p. 1. dec. 161.*

9. Heredes, de credulitate jurare jussi, ad evitandum juramentum, probationibus uti possunt, *Carpz. d. c. d. 9.* dissentit *Moller. ad p. 1. c. 24. n. 20.*

JURAMENTUM IN LITEM.

1. Actor regulariter postulare nequit, ut ad juramentum in litem admittatur, cum hoc remedium subsidiarium sit, cui locus non est, quamdiu ordinarium suppetit, *Lauterb. colleg. pract. tit. de in lit. jurejur. th. 5. VVernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 37. n. 2.*

2. Defertur hoc juramentum a judice *l. 4. §. 1. de jurejur. in lit. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 151. n. 309.* non nisi prævia comminatione, *Rivin. ad O. P. S. tit. 31. cn. 8.* cujus quoque arbitrio relinquitur, utrum, si reus rem possideat; illud actori deferre, an vero manu militari reo rem auferre velit, *l. 68. de R. V. l. 4. §. 2. de jurej. in lit. Struv. ex. 17. th. 60. Wernher. c. l. n. 311.*

3. Defertur hoc juramentum domino litis, cujus

jus intereſt proprio jure, *l. 4. l. 7. de jurejur. in lit. Wernher. d. obſ. 151. n. 318.* A quo ergo excluditur procurator, *Wernher. c. l. n. 319.* nec non mater, *l. 4. eod.* niſi ſimul ſit tutrix, *Wernher. c. l. n. 325. ſeq.* ſed eam nequidem hoc caſu in Saxonia ad juramentum in litem admitti, docet *Strecker. in diſſert. de juram. in lit. th. 14.*

4. Tutores & curatores volentes in litem jurare poſſunt, *d. l. 4. de jurej. in lit.* inviti autem non coguntur, *d. l. 4. Svendend. ad Eckolt. tit. de jurej. in lit. §. 4. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 151. n. 323. ſeq.* Plane in foro Saxonico ne volentes quidem admittuntur, niſi alii conſortes litis majorennes concurrant, per tradita *Streckeri in d. diſſert. §. 12.*

5. Nemo niſi volens hoc juramentum ſuſcipit: cum in ſolius actoris utilitatem ſit introductum, qui illud declinare poteſt, ſi velit adverſarium condemnari, quanti res eſt, *l. 71. de R. V. Svendend. ad Fibig. p. 582. Stryck. uſ. mod. ff. tit. de jurejur. in lit. §. 4. Wernher. d. obſ. n. 328. ſeq.* vel ſi reus v. gr. juratam ſpecificationem in defectu inventarii edere detrectet, eum multa ad id compelli, *Rivin. ad O. P. S. tit. 31. en. 10. Berger. E. D. F. tit. 31. obſ. 2. not. 3. p. 854.*

6. Contra heredes ejus, qui contumaciam in re non reſtituenda commiſit, in litem jurari non poteſt, niſi lis cum defuncto conteſtata ſit, *Wernher. d. obſ. 151. n. 312.*

7. Heres vero illius, cui dolo vel lata culpa res non eſt reſtituta, ſemper jurare contra contumacem in litem poteſt, *Wernher. c. l. n. 316.* jung. *Gail. lib. 1. obſ. 43.*

8. Permittitur coheredi, adverſus coheredem,

jusjurandum in litem, quoties hic in culpa eſt, quo minus juratam ſpecificationem edere poſſit, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 1. obſ. 37.*

9. Medium coercendi eum, qui rationes aut juratam ſpecificationem edere recuſat, eſt jusjurandum in litem, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 8. obſ. 434.*

10. Quando vidua mariti portionem ſtatutariam ex hereditate petit, ad declinandam editionem inventarii, aut juratam ſpecificationem defuncti mariti heredibus jusjurandum in litem injungi poſtulare non poteſt, *Wernher. in ſupplem. nov. ad p. 4. obſ. 151. n. 78.*

JURAMENTUM IN LITEM AFFECTIONIS.

1. Hoc juramentum locum habet, quando reus dolo aut lata culpa rem exhibere aut reſtituere nolit, vel non poſſit, *l. 2. l. 5. de jurejur. in lit. Brunnem. ad d. l. 2. Hahn. ad Weſenb. tit. de jurejur. in lit. n. 4. VVernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 151. n. 303. & 359.*

2. Et quidem 1) in actionibus bonæ fidei & arbitrariis, iisque directis, non autem contrariis, niſi agatur de dolo, nec in actionibus ſtricti juris, vid. *l. 5. pr. depoſ. l. 5. pr. de jurejur. in lit. Wernher. c. l. n. 139. ſeq.* add. *Rauchb. p. 1. qu. 9. n. 32.*

3. Deinde ſupponit illud juramentum rem cujus æſtimatio non certa & definita eſt, vid. *l. 3. de jurejur. in lit.* Unde in pecunia aliisque rebus fungibilibus illi locus non eſt, vid. *Thomas. in diſſert. de pretio affectionis in res fungibiles non cadente c. 2. §. 21. Wernher. ſel. obſ. for. p. 4. obſ. 123.*

4. Effe-

4. Effectus jurisjurandi in litem affectionis est, 1) quod reus condemnetur tanti, quanti actor juravit, nisi judex minoris eum condemnandum esse putaverit, *l. 5. §. 2. de jurejur. in lit. Wernher. d. obs. 151. n. 364. seq.* Imo judex ex prægnanti causa, plane absolvere potest reum, *l. 4. §. 3. l. 5. §. eod. Wernher. c. l. n. 367.* add. *A. Fab. in C. lib. 5. tit. 52. def. 1. n. 4. Carpz. p. 1. c. 23. d. 20.* 2) quod res censeatur, quasi reo esse vendita, modo sit actoris propria, & a reo possideatur, *Wernher. c. l. n. 368.*

5. Quamvis actor reo evictionem præstare haud tenetur, *l. 10. de act. rer. amot.* attamen si res non fuerit a reo possessa, actor ipsi cavere debet, per ipsum non fore, quo minus rei possessionem reus consequatur *l. 47. de R. V. Engelbrecht ad ff. tit. de jurejur. in lit. th. 23. Wernher. c. l. n. 369. seq.*

JURAMENTUM IN LITEM VERITATIS.

1. Defertur a judice hoc juramentum ob dolum aut culpam latam & levem rem non restituentis, *l. 5. §. fin. de jurejur. in lit. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 151. n. 373.* in judiciis tam bonæ fidei quam stricti juris, directis & contrariis, *d. l. 5. Wernher. c. l. n. 375.* add. *Carpz. in proc. tit. 12. art. 4. n. 2. seq.*

2. Ut huic juramento locus sit, tria requiruntur, 1) ut res facto debitoris amplius haberi nequeat, 2) ut juramentum affectionis locum non inveniat 3) ut de vero ejus pretio, alia ratione, quam per juramentum constare nequeat, *Wernher. c. l. n. 374.* add. *Bachov. ad Treutler. disp. 21. th. 11.*

3. Hodie differentiam inter juramentum in litem

tem affectionis & veritatis in praxi non multum attendi, sed pro arbitrio judicis, modo hoc, modo illud deferri; adeoque hodie non solum in omnibus bonæ fidei actionibus, sive in rem, sive in personam, quibus res restituitur, sed etiam in strictis judiciis, arbitrariis & non arbitrariis, ex causa justa atq; sufficiente in litem jurari; moderationem judicis tamen juramentum præcedere debere, tradit *Carpz. p. 1. c. 23. d. 19. & 20. & proc. tit. 12. art. 4. n. 7. & 16.* add. *Rauchb. p. 1. qu. 9. n. 32.* eam vero non, nisi ex relevante causa subsequi, docet *Rivin. ad O. P. S. tit. 31. en. 9.*

JURAMENTUM MINORATIONIS.

Vid. loc. *damnum, th. 9. seqq.*

JURAMENTUM PERHORRESCENTIÆ.

1. Inter exceptionem suspecti judicis, & jusjurandum perhorrescentiæ hæc differentia intercedit, quod ibi causa suspicionis legitime probari debeat; hoic vero satis sit, eandem allegari: cum probationis loco sit juramentum, *c. 11. §. 4. de rescript. in 6to. Mev. p. 6. dec. 71. Wernher. sel. obs. for. p. 5. obs. 165. & p. 7. obs. 84. Berger. E. D. F. lit. 11. obs. 1. not. 3. p. 353.*

2. Toties locum habet hoc juramentum, quoties justæ suspicionis causa allegari potest, *d. c. 11. Stryck. usu mod. ff. tit. de judic. §. 14. & ad Lauterb. d. tit. verb. recusare. Wernher. cc. ll.* quippe quæ specifice alleganda est, *Berger. c. l. p. 354.* quamvis dissentiat *Stryck. in introd. ad prax. c. 9. §. 17.*

3. Per exceptionem suspecti judicis cum satis consultum sit reo, juramentum perhorrescentiæ, tanquam

quam remedium extraordinarium, haud facile ipſi concedi,ſed ſaltem actori, tradit *Rivin. ad O. P. S. tit. 1. en. 3.* add. *Mev. p. 6. dec. 71. n. 8.* Aſt, licet *in d. c. 11.* actoris ſaltem mentio fiat, non minus reo quam actori hoc remedium competere, reſponderunt Domini Wittebergenſes apud *Wernher. in ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 84.* & defendit *Berger. c. l. p. 353.*

4. Effectus hujus juramenti eſt, quod cauſa deinde a ſuperiore judice cognoſcatur, *Mynſinger. centur. 3. obſ. 58. Svendend. ad Fibig. p. 319.*

5. Cœterum hoc juramentum etiamnum hodie, atque in foro Saxonico, in uſu eſſe, teſtatur *Berger. c. l. p. 354. ſeq. & p. 2. Supplem. ad E. D. F. tit. 11. §. 2.*

JURAMENTUM PURGATORIUM.

1. Hoc juramentum locum habet in delictis levioribus, quorum pœna corporis afflictiva non eſt, imo etiam in gravioribus, ſi indicia ad torturam ſufficientia non adſint, quæ tamen ad juramentum purgationis ſufficere videntur: absque enim indiciis & præſumptionibus nequidem ad juramentum purgatorium deveniri poteſt, *Heig. p. 1. qu. 40. n. 25. ſeq. Carpz. p. 1. c. 22. d. 1.*

2. Juramentum purgatorium, quod non meretricio more vixerit, absque ſufficientibus indiciis, imponi haud debet uxori, cujus maritus adulter, ad liberandum ſe ab ultimo ſupplicio hanc circumſtantiam allegat, *Wernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 221.*

3. Sola aſſertio fœminæ ſolutæ, quæ per vim ſe a marito compreſſam dicit, jurejurando licet, aut tormentis confirmata, non niſi indicium ad juramen-

tum purgatorium facit, *Wernher. sel. obs. for. p. 9. obs. 250.*

4. In causa criminali reo dictari potest jusjurandum purgatorium, etsi nondum plenam pubertatem adeptus fuerit, *Wernher. sel. obs. for. p. 7. obs. 210.*

5. Si in causa inquisitionis delinquenti alternative, vel mulcta pecuniaria, vel juramentum purgatorium injunctum, hic vero ejus præstationem neglexerit, vel plane recusaverit, heres ejus, eo mortuo, amplius ad illius præstationem confugere non potest, *Horn. cl.12.R.76.n.3.Wernh. in supplem. nov. ad p.4.obs. 151. n. 48.*

6. Juramentum purgationis viro & mulieri simul injunctum, prius a viro præstari debet, *Carpz. d. c. d. 18.*

7. Exigitur juramentum purgatorium a judice in causis civilibus, quando contra reum suspiciones militant, ita tamen, ut nondum semiplene probatum, adeoque ad juramentum suppletorium deveniri non possit, *Carpz. d. c. d. 14. Wernher. supplem. nov. ad p. 4. obs. 151. n. 407.*

8. Quando reus de facto in judicio proposito exactiorem notitiam habet, quam actor, longe æquius est, ac consultius, reo imponere jusjurandum purgatorium, (*a*) quam actori juramentum in supplementum, *Carpz. p. 1. c. 22. d. 13. n. 3.*

9. Li-

(*a*) Vid. loc. *juramentum suppletorium. th. 3. lit. a.*

9. Licet in causa matrimoniali juramento suppletorio locus non sit, *c. 34. X. de jurejur. Heig. p. 2. qu. 16. n. 26. seq. Carpz. p. 1. c. 23. d. 10.* confer. vero loc *juramentum suppletorium. th. 10.* attamen juramentum purgatorium exigi potest, *c. 10. X. de desponsat. impuber. Carpz. p. 1. c. 22. d. 3. Richter. dec. 8. n. 25. 60.*

10. Sola confessio stupri & imprægnationis sufficiens indicium est ad imponendum juramentum purgatorium de promissione matrimonii, *Beust. de sponsal. c. 47. Carpz. d. c. d. 4.* dissentit *Wernher. p. 4. obs. 151. n. 409.* cujus quoque sententia fundata est in *dec. Elect. Sax. nov. 81. ibique Philipp. obs. 2.*

11. Quod si stuprator utrumque & stuprum & matrimonii promissionem neget juramentum purgatorium super stupro simul & matrimonio promisso deferri posse, si præsumtiones & indicia stupri adsint, tradit *Carpz. d. c. d. 5.*

12. Ignorantia, quæ in animo consistit, juramento purgatorio probanda est, *c. 8. de elect. in 6to. Carpz. d. c. d. 6.*

13. Præstito juramento purgatorio, reus definitive absolvi debet, tam quoad ipsam causam, quam expensas, aliaque accedentia *Carpz. p. 1. c. 22. d. 17.*

14. In juramento purgatorio super factis propriis injuncto, restrictio: quantum recordari liceat: Meines wissens, haud admittitur, *Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 204.*

15. Quando, in Saxonia Electorali, juramentum purgatorium reo imponitur, simul in utrumque

casum, sive illud præstet, sive non, definitive pronunciari debet, ob peculiare *mandatum Regium de ann. 1711.* apud *VVernher. sel. obs. for. p. 6. obs. 251.* Ast in foro communi plerumque fieri solet, ut per modum sententiæ interlocutoriæ reus indiciis gravatus, jurare jubeatur, suspenso tantisper judicio de pœna, in casum non præstiti jurisjurandi, subeunda, *Wernher. c. l. n. 1.*

16. Is, qui juramentum purgatorium præstare debet, poterit petere, ut ipsi communicetur formula juramenti, *Rivin. ad O. P. S. tit. 32. en. 6.*

JURAMENTUM SUPPLETORIUM.

1. Locus est juramento suppletorio, si semiplene, sive per testes, sive per documenta, sive conjecturis & præsumtionibus probatum est, *Mev. p. 5. dec. 173. Wernher. compend. jur. lib. 4. tit. 21. §. 2. Rivin. ad O. P. S. tit. 30. en. 1.*

2. Unde unus testis, omni exceptione major, ad imponendum juramentum suppletorium sufficit, *Carpz. p. 1. c. 23. d 3. 4. 5. 6. Wernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 157. n. 625* confer. vero *Wissenbach. ad tit. de jurejur. n. 21. Huber. prælect. ad eund. tit. n. 13. p. 462.*

3. Non semper actori probanti, sed quandoque reo reprobanti deferri potest juramentum suppletorium, si ita visum fuerit judici, qui secundum qualitates personarum & rerum circumstantias arbitrabitur, (*a*) cuinam deferendum sit, *Carpz. d. c. d. 6.*

4. Chri-

(*a*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 30. §. 1.* ubi; jam in *Ord. Proc. Sax. vet.* dispositum, juramentum suppleti-

4. Chriſtiano potius & viro honeſto quam judæo, & peccare ſolito juramentum ſuppletorium deferri debet, *Carpz. d. c. d.* 7. confer. *loc. judæus.*

5. Si neuter rei ſcientiam habet, nec de veritate jurare poteſt, etiam ſuper credulitate ſuppletivum deferri poteſt, *Carpz. d. c. d. 8. Barth. Hodeg. For. c. 2. §. 7. lit. c. p. 466. Rivin. ad O. P. S. tit. 30. en. 12.* confer. vero *Berlich. p. 1. concl. 53. n. 17. Brunnem. proc. c. 32. n. 25. Martin. ad O. P. S. tit. 30. §. 1. n. 123.*

6. Multo magis ergo heredi de facto defuncti injungi poteſt juramentum ſuppletorium, imo & purgatorium, *Berger. E. D. F. tit. 18. obſ. 5. not. 3. p. 545. VVernher. ſel. obſ. for. in Supplem. nov. ad p. 4. obſ. 151. n. 41. & 45.* quamvis quod ad purgatorium diſſentiat *Lauterb. de juram. credulit. p. 2. th. 32.*

7. Aſt in caſu ſemiplenæ probationis, potius juramentum purgatorium de veritate, quam ſuppletorium de credulitate decernendum eſt, *Berger. E. D. F. tit. 32. obſ. 2. p. 870. & p. 2. ſupplem. tit. 1. §. 2. n. 4. p. 3. Wernher. ſel. obſ. for. p. 7. obſ. 97.*

8. Poteſt aliquando contra literam contractus ſuper intentione & mente contrahentium juramentum ſuppletorium a judice deferri, *VVernher. ſel. obſ. for. p. 9. obſ. 183.*

9. Ad juramentum ſuppletorium teſtes, etiam

vum illi præprimis deferri, qui rei optimam notitiam habeat, hocque ita declarari, quod ſi alter de veritate, alter ſolum de credulitate jurare poſſit, ad juramentum, ſive ſuppletorium, ſive purgatorium, is potius, qui de veritate jurat, admittendus ſit.

plures, de auditu deponentes, regulariter non sufficiunt, *VVernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 118.*

10. Contra matrimonium juramentum suppletorium non defertur, *VVernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 151. n. 642.* pro matrimonio vero in supplementum jurari potest, dummodo præter semiplenam probationem aliæ quoque præsumtiones concurrant, *Brunnem. cent. 5. dec. 89. n. 9. Wernher. c. l. n. 643. seq. & p. 3. obs. 90. & in supplem. ad p. 3. obs. 90.* confer. vero loc. *juramentum purgatorium th.*

11. Juramentum suppletorium deferri non potest in causis criminalibus, quando de pœna corporis afflictiva agitur infligenda, *Carpz. p. 1. c. 23. d. 11. VVernher. sel. obs. for. p. 4. obs. 151. n. 640.*

12. Juramentum suppletorium, etiam a parte non petitum, ex officio judicis deferri potest, *l. 31. de jurejur. l. 3. C. eod. Constit. Elect. Sax. 23. p. 1. ibique Carpz. d. 1.* etiam post causæ conclusionem, *VVernher. d. obs. 151. n. 634.* Peti autem a parte post conclusionem in causa amplius non potest, *VVernher. c. l. n. 635.* quicquid dissentiat *Setserus de juram. lib. 4. c. 15. n. 4.* Post terminum probatorium tamen adhuc recte petitur a parte. *Carpz. d. c. d. 9. VVernher. c. l. n. 636.* dissentit *Gail. lib. 1. obs. 108. n. 1. Berlich. p. 1. concl. 53. n. 62.*

13. Quodsi judex concurrentibus, legitimis requisitis, hoc juramentum non detulerit, appellationi ab ejus sententia locus est, *Carpz. d. c. def. 2. n. 10. Mynsinger. cent. 1. obs. 39. VVernher. c. l. n. 637.*

JURAMENTUM ZENONIANUM.

Vid. loc. *damnum th. 14.*

JURATA SPECIFICATIO.

Vid. loc. *inventarium th. 8. seq.*

JURISDICTIO.

1. Actus voluntariæ jurisdictionis a judice pagano, sive Sculteto & Scabinis, dem Dorff-Richter und Schöppen, utpote qui destituuntur jurisdictione, & saltem pro ministris, præconibus atque executoribus habentur, *Carpz. p. 2. c. 7. d. 2. & p. 3. c. 3. d. 21.* exerceri non possunt, vid. *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 3. th. 1. not. 1.*

2. Dominus jurisdictionis vero, einer von Adel, oder ander Gerichts-Herr, cum scabinis, absque actuario jurato, jurisdictionem exercere potest, si Scabini sint viri honesti & jurati, & ille secundum jura procedat, sed tantum in actibus, qui sunt voluntariæ jurisdictionis veluti: emtiones venditiones, hereditatum divisiones, tutelæ confirmationes, amicabiles compositiones, & his similes; ea tamen conditione, ut omnes actus judiciales coram illo peractos absque suspicione libris judicialibus, denen Gerichts-Büchern, propria manu inserat, vel registraturam subscribat; In donationibus vero judicialibus, ultimis voluntatibus, & processibus, iisque, quæ sunt jurisdictionis contentiosæ, adhibendus est actuarius juratus, qui hæc expediat & registret, *Dec. Elect. Sax. Nov. 39. ibique Philipp. & ad O. P. S. tit. 2. consid. 7.*

3. Actus voluntariæ jurisdictionis exerceri possunt a judice incompetente, *l. 36. pr. & §. 1. de adopt. l. 19. C. de testam. l. 27. C. de donat.* itemque in territorio & loco jurisdictionali alieno, *l. 2. pr. de offic. procons.*

cons. d. l. 36. §. 1. de adopt. l. 2. de jurisdict. confer. tamen *VVernher. in supplem. ad p. 1. obs. 329. n. 17. 18.* nec non in causis propriis, *l. 4. de adopt.* vid. *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 3. th. 1. not. 2.*

4. Sed hæc ita limitantur, nisi causæ cognitio prærequiratur, veluti in datione tutoris, *l. un. C. ub. pet. tut. vel curat. dec. 59. ibique Philipp.* in constitutione hypothecæ, *dec. Elect. Sax. 38. ibique Philipp.* vid. *Berger. Resolut. Lauterb. tit. de jurisdict. ad verba: quod tamen Vinnius. & p. 2. Supplem. ad E. D. F. tit. 2. §. 3. p. 33. seq.*

5. Actus voluntariæ jurisdictionis, aliique, qui civitati ambasasficæ relinquuntur, commemorantur in responso relato *a Berger. c. l. tit. 4. §. 11. p. 66. seq.*

6. Actus jurisdictionis contentiosæ ad locum judicii, an die ordentliche Gerichts-Stelle, adstricti sunt, atque adeo extra (*a*) eundem exerciti sunt ipso jure nulli, *Berger. E. D. F. tit. 2. obs. 3. p. 34.* Unde judex actus contentiosæ jurisdictionis eo in loco, ubi nullam jurisdictionem habet, exerceri nequit, *VVernher. p. 1.*

(*a*) confer. *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 2. §. 4.* ubi tamen certi casus excipiuntur, verbis: Also mögen dieselben gleichwohl allerseits in ihren Häusern, und wo sie sich sonst auch ausser denen Gerichten befinden, Klagen, Schreiben, Beweise, Läuterungen, Appellationes, und dergleichen annehmen und præsentiren, eines Parths Anbringen, Rügen und Denuntiationes, Relationes derer Bothen und Gerichts-Personen registriren, auch citationes, notificationes, patente, attestata, Scheine und Berichte ausfertigen, ingleichen die Partheyen mit ihrer Bewilligung, das in loco judicii angefangene Verfahren vollends absolviren lassen.

p. 1. obſ. 118. idque nequidem conſenſu partium, (*b*) *Wernher. p. 1. obſ. 329.* add. *Berger. Reſolut. Lauterb. tit. de re judic. ad verba: in loco publico.*

7. Putat tamen *Berger. in E. D. F. tit. 2. obſ. 3. not. 1. p. 35.* excipiendum eſſe caſum, cum, vel per præſcriptionem conſuetudo contraria inveteravit, vel inter litigantes, eorumve procuratores, ſpeciatim ad hoc inſtructos, compromiſſum fuerit, ut ejusmodi acta, etiam extra territorium jus dicentis, inque privata ejus domo, valeant, (*c*) confer *ejus Reſolut. Lauterb. c. l.*

8. Eo tamen caſu jurisdictionem prorogatam dici non poſſe, ſed judicem perinde ac privatum & arbitrum conſiderari, coram quo geſta itidem in vim compromisſi valere, imo ne id quidem Facultatem Juridicam Lipſienſem admittere voluiſſe, tradit *Wernher. d. obſ. 329. n. 8.* confer. *id. in ſupplem. ad p. 1. obſ. 329. n. 19. ſeq.*

9. Nihil impedit, quo minus nobilis, qui duo posſidet feuda vicina, in uno pago jurisdictionem exercere, atque ex altero ſubditos evocare posſit, ut coram uno eodemque judicii actuario cauſas tractent, præprimis ſi id conſuetudine jamjam ita introductum, *Rivin. ad O. P. S. tit. 2. en. 11.*

10. Jurisdictio contentioſa nequidem in quolibet

(*b*) Id quod convenit cum *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. 2. ſ. 4.*

(*c*) Imo non valent, *Ord. Proc. Sax. Rec. tit. c. l.*

libet ipsius territorii loco exerceri potest: quicunque enim actus causæ cognitionem & decretum magistratus exigunt, pro tribunali a judice expediendi sunt, *l. 4. de dilat. l. pen. de J. & J.* Unde quod in privata domo judicis decretum est, vires rei judicatæ non habet, *VVernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 329. n. 9. seq.* Ea tamen quæ extra locum jurisdictionis acta sunt, propter conventionem partium sustineri non abnuit *ipse c. l. n. 11.*

11. Hodie jurisdictio administratoria, v. c. a præfecto, dem Amtmanne, adhuc mandari potest: quod tamen accipiendum de certa causa, non de munere toto, *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 3. th. 1. not. 9.* confer. *VVernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 23.*

12. Hodie omnis jurisdictio non minus patrimonialis quam administratoria consensu partium prorogari potest, nisi id lege aliqua prohibeatur, *Berger. c. l. not. 17.* ubi vero monet, communem sententiam, quoad patrimonialem, esse in contrarium, quandoquidem vulgo statuatur, dominum jurisdictionalem pœnalibus mandatis reum revocare posse, add. *VVernher. supplem. ad p. 1. obs. 329. n. 16.*

13. Quodsi vero judex ordinarius non contradicat, is, qui alienam jurisdictionem, sive expresse, sive tacite, scil. per litis contestationem prorogaverit, judicium propter incompetentiam judicis non amplius impugnare potest, *VVernher. sel. obs. for. p. 3. obs. 114.*

14. Si in causis criminalibus alteri competat cognitio, alteri executivo, judici executionis acta reguläriter transmittenda non esse, sed sufficere, si quidem ei sententia communicetur, tradit *Berger. œcon. jur. lib. 4. tit. 3. th. 1. not. 18.*

15. Quænam causæ ad jurisdictionem superiorem vel inferiorem referendæ sint, præcipue addiscendum est ex responso Scabinorum Lipsiensium ad Seren. Electorem Saxoniæ apud *Carpz. in pract. crim. qu. 109. n. 31. seq.*

16. Jurisdictio in solam personam ad ejus mobilia non pertinet, *VVernher. sel. obs. for. p. 1. obs. 110.*

17. Cum jurisdictio solum in causis capitalibus, in Peinlichen Fällen, competit, has in hypothesi tales esse, requiritur, *VVernher. p. 1. obs. 286.*

18. Jurisdictio non involvit jus collegia concedendi nova, eaque confirmandi, multo minus jus prohibendi, ne subditus exteri collegii fiat membrum: quanquam hodie Senatui civitatum provincialium, & nobilibus, itemque præfectis competat cura rerum politicarum, atque adeo jus statuta opificiorum & collegiorum curandi, *Berger. dec. 11.*

K.

Koppel-Hüthung.

Vid. loc. *compascuum.*

Koppel-Jagt.

1. Jus convenandi habent illi, quorum fundi ita invicem ſunt mixti, ut ſeparatim venatio inſtitui minus poſſit, *Ordinat. Provinc. de an. 1555. tit.* **Daß keiner auf des andern Grund. §. Wo aber einer oder mehr.** *Berger. dec. 68.*

2. Juri convenandi affirmative, neque in fundis plane alienis, neque in iis, qui diſperſi, aut invicem mixti ſunt, ita tamen, ut venatio ſeparatim peragi queat, aliter præſcribitur, niſi tempore immemoriali, *Berger. c. l.* add. *Carpz. p. 2. c. 3. d. 25.*

Bertoch, Johann Georg,

Promptuarium iuris practicum ad modum locorum communium ... per ordinationem processus Saxonicam recognitam selectum

Bd.: 1

Lipsiae ; Zittaviae 1727

Bamberg, Staatsbibliothek -- .63 B 7
urn:nbn:de:bvb:12-bsb11411891-2
VD18 10749675-001